


BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
1
11-D
14
ROMA

PVBLII
OVIDII NASONIS
POETAE SVLMONENSIS,
HEROIDES EPISTOLAE:

CVM INTERPRETIBVS HVBERTINO Crescentinatis, & Iano Parrhasio.

EIVSDEM SAPPHO CVM DOMITIO, ET IBIS CVM Cristophoro Zaroto. Cum ennarrationibus Iodoci Badij Ascensij in hæc omnia, Et annotationibus Ioan. Baptistæ Egnatij.

QVÆ NON VT ANTEA, PLVRIMIS FOEDATA MENDIS, sed acri studio emendata, atque omni, quantum licuit, ex parte expolita, emisimus. quod alios libros cum nostro conficientibus patebit.





VENETIIS, M D LXXXVII.

Apud Marcum Antonium Zalterium.

OVIDII VITA
PER CHRISTOPHORVM ZAROTVM IVSTINOPOLITANVM COMPILATA.



VB. OVID. NAS. Pelignis in oppido Sulmone xiij. cal. April. ex Botio equestri ordinis patre natus est, secundo quinquatriorum die: eo quo Hircius & Pansa Coss. Muttinensi bello cecidere, anno fratrem habuit maiorũ natu, cum quo in patria est educatus, primaq; literarum rudimenta edoctus. Mos utrunque adultam pater Romam misit, ut eloquentia studijs pariter, & legibus incumberent, quæstus acquirendi gratia: facile alter parentis præceptis paruit, qui nisi diem fata præmaturassent: uigesimo. n. ætatis suæ anno e uita discessit, causidicus optimus futurus uidebatur. Ouid. autem non sine maxima molestia aliquandiu foro operam dedit, reosq; plerunque defendit: interque centumuiros iudicium dixit: quantum in declamationibus exiterit: Seneca nobis testimonio est: qui eum declamatoribus inseruit. Defuncto patre musis, & poetice totum se tradidit, à quibus studijs inuitus secesserat, utque etiam in eis melius proficeret græcas literas didicit: quo tempore sub M. Varrone, cui & acceptissimus fuit: sicuti & sub Corn. Gallo militiam exercuit. Vxores tres habuit quarum primam: quæ ei pene puero nupserat, ob morum insolentiam, turpitudinemque dimisit. Alteram quoque repudiauit: causa nobis, cur id fecerit, incognita, tertia uero diutius cum eo mansit, ex qua filiam Perillam nomine habuit. Demum ab Augusto Imperatore annum agens quinquagesimum in Pontum Euxinum relegatus est, cuius exilij causas, quis est, qui facile norit, cum & ipse modo hanc modo illam referat? satis tamen constat ibi per nouem annos mansisse, ubi extremum obijt diem. Anno Tiberij quinto: & prope Tomos oppidum sepultum. Siue propter libros, quos de arte Amandi composuit, exularit, quod non mirum uideri debet, si quidem feruntur libri huiusmodi à Iulia, & Drusilla uehementer concupiti: perlectique assidue, unde & suspicio orta est incensas libidine amatores, fuisse secutas. Cæsarem uero eo usque excanduisse: ut & auctorem huius mali in exilium pepulerit Ouidium, & pariter mulieres, tametsi quid meruerat Ouid. uel quonã pacto potuisset eius blandimentis carminis, nisi suum corpus antea prostituere cupiuissent, siue qui (ut alij uolunt) Sydonij auctoritatem in medium afferentes, quia Iuliam Augusti puellam ex Liuia filiam amarit: quam ab Ouid. Corynnam

falso nomine appellatam tradunt: quæ causa à nobis minime probari potest, nec à quoquam docto, si ex examussim Sydonij uerba trutinarit, & quid de Corynna ab Ouid. scriptum sit, leget haud principis puella digna, siue quia Liuiam Drusillam nudam viderit, aut Aug. principem, cum exoletis consuescentem, quæ ambæ causæ satis placent cum & ipse quoque indicarit.

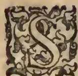
Cur aliquid uidi, cur noxia lumina feci.
Cur impudenti cognita culpa mihi est.
Inscius Actæon uidit sine ueste Dianam,
Præda fuit canibus non minus ipse suis.

Si quis autem curiosus hæc scire affectat: eiusdem de Tristitibus: tum de Ponto libros perlegat: nos tantum in præsentia diuersas attigimus opiniones illorum, qui exilij Ouidij meminerunt. Multa carmina scripta memoriæ reliquit auspicatus est primis teneris adhuc annis Heroidum diuersarum epistolas. Deinde Amorum libros v. ad Corynnam, quos ad tres redegit: hi de fine titulo quoque nuncupantur. De medicamine faciei. Arte Amandi ad iuuentutem Romanam libros tres: quos parricidas solet appellare. De Remedio Amoris libros duos. Metam. libros quindecim opus diuinum, heroicię carminis dignitati conueniens, licet in eum nimis lasciuire dixerit Quintilianus. Tragœdias quoque adorsus est, quarum Medea maxime à Fabio Quintiliano, & Corn. Tacito approbatur: aitq; nanq; Fabius in decimo Ouidij Medea videtur mihi ostende re quantum uir ille ingenio præstare potuerit: si ingenio suo temperare, quàm indulgere maluisset. In malos poetas librum composuit, ut Quintilianus refert. Epistolam consolatoriam ad Liuiam Augustam de morte Drusi Neronis qui morbo in Germania perierat. Bellum Actiacum inchoauit. Ad Tiberium libros duos. De Tristibus quinque. De Ponto quatuor. Fastorum duodecim: sed nisi sex manibus habentur temporum incuria. In Ibin inuectiuam uaticinia unico absoluit libro. Triumphum Cæsaris. De piscibus opus inchoauit, ut Oppianus scripsit lingua Getica. Libellum de gestis Imperatoris apud Getas. Nonnulla etiam alia opuscula Ouidio ascribuntur. quæ an ipsius fuerint non laboro: uidelicet de Nuce, de Philumela, de Pulice: non tamen, hæc habemus cum multa interierint: seu librariorum inertia, siue temporum iniquitate. Quem autem inter Elegiacos poetas locum teneat: ex Quintiliano facile datur intelligi: cum ait Elegia quoque Græcos prouocamus, cuius mihi tersus, atque elegans maxime uidetur auctor Tibullus. Sunt qui Propertium malint. Ouidius utroque lasciuior: sicut durior Gallus.

IOANNIS

IO· BAPTISTAE EGNATII VENETI IN HEROIDAS OVIDII, SAPPHO, ET IN IBIN OBSERVATIONES.

Ex Penelope.



IVE quis Antilochum, ex Politiani Miscelaneis hoc expendito. [Hic lacer admissos) Quis nō uidet admissos equos Hectoris laceri legendum? cum vox ea admissos celerem Ouidio, Valerio, reliquis significet magno eorum errore qui admissos legant. Ouid. certe ipse in Fastis. Et celer admissis labitur annus equis. Et itē: Hanc quondā Cytherea diem properantius ire iussit, & admissos pcipitauit equos: Et in Phyllide: Et sacer admissas exigit ebrus aquas. Quin & Valer. de Fuluio admisso, inquit, equo Theanum contendit, quæ vox inde uidetur esse, ducta quòd adiunctis equis celerius inter conficimus. [Retulit & ferro, Rhesumque, Dolonaque. Cæsos) Mirum est cum adeo pateant Heroides Ouidianæ hactenus syllabam claudieantem in hoc versu non animaduersam, cum Dolon ubique primam corripiat. Vt ausum eadem quæ nos Phrygia de gente Dolona. Quare addenda fuit dictoque. Hom. ἦν δέ τις ἐν τρώεσσι δόλων εὐμὴ δίος ὑἱός. [Quid tibis Pisandrum, Polybumque Medontamque dirum?) Et hic etiam addenda copula fuit, cum Medon & ipse corripiat primam.

EX PHYLLIDE.

TORVVSQVE procustes) Non, procustes, vt ἀπὸ τοῦ προκρούειν. i. ab impellendo veniat. [Cressa relicta) alij oēs, Puella. Nos ex manuscriptis libris, Cressa relicta, emendauimus, in quo verbo & grauius πάθος esse uidetur, & acrior Phyllides accusatio.

EX BRISEIDE.

BIS sex assueti) Oēs alij lib. Bis septem, nos ex Homerica Rhapsodia bis sex. in qua Phœnix sic Acchilē loquit' αἴθωνας δὲ λέβητας ἐείκοσι, δώδεκα δ' ἵππους Πηγοὺς ἀθλοφόρους οἳ ἂν ἀέθλια ποσσὶν ἄροντο [Inter Achæiadas lōge pulcherrima matres) Mirū videri pōt uersum hunc, cum tū hactenus claudicarit, nō esse ēt ab ijs, qui doctissimos sese putāt aīaduersum, cū hactenus aut corrupte legerint, aut corruptius emēdarint. Nos Achæiadas nō refragāte græcorū veterum forma, & usu quadrāte ēt syllaba emēdamus, nec nescio ab Achaia ἀχαιΐς, deduci. Quod vel ipse Hom Rhapſ. pbet. ὃ πιαρος κατ' ἐλέγχεας ἀχαιΐδες οὐκ ἔτ' ἀχαιοί. Quid tū uersus admonere negligentissimum quemque poterat, carmen Ouidianum non ita legi posse. Quare syllaba non repugnante. Achæ adas ut apud Theocritum emendatis lib. in Helenæ Epit. ἃ δ' ἀχαιιάδων γαῖαν πᾶσαν ἱκάνει ἄλλα. Callim. in Delon. ἀλλ' ὅτ' ἀχαιιάδες μιν ἐπηρίσαντο πόληες. Sed de hac nominum forma in Sapphus epistola plura, cum de lapsu eorum qui non minus docti, quā diligentes videri uolunt, agetur.

EX PHÆDRA.

ELELEIDES actę) Oēs ad hanc diem, Eleides, in quo nescias, vtrum magis accu-

ses negligentiam hominum an inscitiam, an potius vtrunq; quis.n.non videat versum si Eleides leges, sub sultare? Iam Bacchi nomē Eleleus erat, quod Ouid. auctoritas Met.6. probet. Nictileus, Eleleusq. parens. Quod nomen Apollinis etiam esse Mac. prodidit, dictúq. Illud ἀπὸ τοῦ ἑλίττεσθαι περὶ τὴν γῆν. Quod æterno.f.meatu circa terrā voluit uidea tur iā Eurip. ἥλιε θοαῖς ἵπποισιν εἱλίσσων φλόγα. Nec vero minus Emped.de illo. ἐν ἑλίσσεται ἀγλαὸν ὑρανὸν ... Siue ig i à uolutione huiuscemodi. Siue ab Flele Bacchantium uoce. [Nam etiam à sonis Bacchum dixere & Bromiū & Iacchum) Siue & ipse qui & Apollo sit, à rotatione illa perpetua dictus Elelus est, unde Eleleides quoque factę sunt, ut aliter uersus legi nequaquam possit.

EX OENONE.

DEPRESSA est humili cana pruina casa) Sunt qui, Defensa, legunt, quā ratione di xit Virg. defendere teneras Myrtos à frigore, & defendere frigus testis, vt Gell. etiam ex Quadrigatij annalibus obseruabit. [Ad fontem Xāti uersa recurret aqua.) Iam illud pro uerb Græcis usurpatum frequens innuit dubio procul, quod ill ἄνω ποταμῶν Ex Eurip. iambico in Medea, sic.n. Chorus. ἄνω ποταμῶν ἱερῶν χωροῦσι παγαί. Vnde et Horat. qui neget ardus, Pronos relabi posse riuos, Montibus & Tyberim reuerti? Cic. quoq; in epist. ad Att. principio tm̄ Græci uersus usus adagij huius meminit. [Pulydamāta roga) Ex imitatione Homericæ & hic, & alibi, ne syllaba subulset, legimus Pulydamanta quemadmodum & Pulypus, licet alij Pulidamanta, & Pulypum, ut sit, omega, scribere malint. [Ipse repertor opis uaccas pauisse Pheræas fertur) Callimachus diuersam ab alijs causam seruitij canit, cum.f. Admeto Apollinem seruisse prodat, quòd adolescētis amore captus esset, atque ad emerendum eius amorem gregem ab eo pueri pastum.

EX HYPSIPILE.

NON hæc Æsonides, sed filia Phasis Æetæ) Dubitaui sæpę antea quæ maxime probabilis esset huius carminis lectio An hæc ipsa, quam ipsi reliquimus, an quā alij substituere. Phasias Oetæ legentes, cum hic, tum in Medea, ut Oetā bissyllabum fecerint, ergo ut contractionem illam malle etiam ab his scriptā non hactenus legere memini, sic malim trisyllabū seruare, ut diphthongus illa corripiatur sequente uocali, quod & Græcis & Latinis nostris est peculiare, in duabus.f. dictionibus, cū una enim terminatur diphthongo, & subsequens à uocali incipiat, corripitur diphthongus natura præcedens aliqui longa Vt insulæ Ionio ne græca citem. Et Ilio alto, & Pelio Ossa. Sed & in eadem dictione Virg. cum dixit: Sudibus ue pustis, diphthongum corripuit, quin & ipse Ouid. in Met.7. Quos ubi uiderunt præacutæ cuspidis hastas. Tametsi sunt, qui legant, Petacutę, uerum hoc Ausonij nullus inuertere possit cum ille in Protreptico ad nepotē scribens hoc uersu ita ludat. Te prçeunte nepos modulata poemata Flacci. Adde quod nix legas, nisi memoria me deficit, Ætam bissyllabum, nam ille Ouidij uersiculus, ita legitur ita uetustis li. Dissimilemque animum subijt Æeta relictus. Et paulò post Ouid. Cum rapido fallax Æetias igni Imponit purum laticem. Et Medea: Non erat Æetes, ad quem despecta uenirct. Et iterum: Non senis Æetę regia Lemnos erat.

EX DIDONE.

POENAS uiolatę Sichę:) Sunt qui, Sichęo, malint. [Mille procis placui, qui me colere frequentes) Videndum, an desit in pręposirio, uel quid simile, ut in me coiere legas. [Sceptraq; sacra tene) Alij, Sceptra sacrata. Nobis uetus lectio displicere nō pōt, & alio qui lib. omnes manuscrpti ita habent. [Nec steterunt) ea forma quo Virg. Stetcruntque comę. & Terent. Emerunt. [Certius ibis) Sunt qui Serius, malint.

EX HERMIONE.

SI te iam tāgit, Oreste) Alij pia tangit, alij nunc. [Induit illa patrem) Accuratius obseruandum censeo quid illud uerbū Induit sibi hic velit. Nā interpretes ganniunt. [Dif-

[...] est. Mirabar quare tibi nomen Acontius esset. Si Euripidis illa in Poly[...] [in]terpretatio iure irrisa explosaq. est à doctis, nescio an hęc probari Ouidiana satis debeat, cũ in eius nomine ludat Cydippe quasi iam inde à puero sortiri nomen hoc potuerit, quod in illam iaculaturus esset amoris faciem ἀκόντιον. n. Graecis iaculũ. Sed hæc quęq; poetis usurpata in earũ pręsertim psonarũ seruãdo decoro, quas minus prudẽtes paritasq. introducunt. Te quæ tenente deos. Omnes hactenus deo, nullo (nisi fallimur) sensu.

EX SAPPHVS EPISTOLA EGNATIVS LECTORI.



ONTVLIMVS olim in hanc epistolam aliquanto plus industrię, ac curæ, tum quod cęteris corruptior hęc erat, tum quod tametsi cum reliquis ab Ouidio scripta uidetur, illam tamen doctissimus quisq; ita semper admiratus est, ut secernendam ab aliis cẽsuerit, ac si inter illos minores partitios allecta communem sortem non terat, emiuereque statim ceteras debeat. Quare & Calderinus, & ante illũm Merula, ueluti in Olympio stadio celebres Athletæ, non citra pulueris (quod aiunt) tactum, desudarunt, & ut coronam reportarent, contenderunt ac si Pithia illa ac Nemea, uel si qua alia in terra Gręcia celebrabãtur olim, ueram cumulatamque uictoribus gloriam afferrent. Et sanè ut illa quidem sacra omnia erant, & Olympicus Agon, uel Iouis maiestate, uel Herculis, qui primus instituit auctoritate, vel etiã loci magnitudine, ac claritate cætera terræ Græciæ præstabat, ita hæc epistola, tametsi cum reliquis scripta sit, & auctoris ipsius maiore quodam studio, & personæ, quã sustinet grauitate, & euentu maxime memorabili digna semper est uisa, quæ & principem sibi locum uendicaret, & maiorem diligentiam exposceret in quã si a uiro in primis erudito, ac de studijs nostris optime merito dissentire in paucis uidebor ignoscet ille cũ ceteris, cum in non paucioribus illum, & sequar, & laudem. Vtinam quam eius literas ac studium ęmulatione multorum digna iudicio, tam possem & cetera his æmulãda proponere. [Sappho Phaoni) Non ingratam tibi lector futuram fabellam existimo non animaduersam ab vtroque commentatore, quã primo adolescentię nostrę Tirocinio ex gręcis scriptoribus in racemationum nostrarum capite vulgauimus. Tu si vacat, inde eam petas. Nunquid ubi, alij ecquid ut emendarunt. Sed ipsi uiderint, mihi uetus lectio nõ immutanda est uisa, vbi presertim auribus, illa obsequatur magis, & consensu etiam probetur eruditiorum. [Elegia flebile carmen) Et hęc lectio mihi semper uisa probabilior quã elegi uerbum aut elegi quoque, quod substituere quidam, id quod inconcinnum absurdumque uideatur, nec ingenio poetę congruens, qua autem ratione fiat, ut syllaba ea longa sit, & auctorũ usu probatur, & a ratione non abhorret. [Nec mihi Pyrino subeunt Methymniadę puellæ, Nec me Lesbiadũ cetera turba iuuat) Neque accusare quempiam est animus, nec tñ mihi assumo, vt si quid alij diuersum à me senserint, id ego statim ad inuidiam meam traham. Sua cuique placẽt, ego mea ut non multum admiror, sic melius. nihil habeo, non facile cõtemnere aut damnare soleo illud tñ in bonã partem dictum à me accipiant uelim, quod immutarint lectionẽ, totamq. inuerterint, non mutaturos fuisse, si rem consideratius expendissent. Qui n. quæso Pyrrhiades à Pyrrha, aut à Methyma Methymniades deduci possunt? Aut unde hęc tam insolens, tamque absurda deductio? dicimus quidem Lesbiadem, Pelasgiadem: Acheiadẽ: Heliconiadem, & cetera id genus, sed ut ratione non careant, non tñ Pyrrhiadẽ Methymniadem non magis quã Mithyleniadem. Romaiden, aut Cyrrhiadem, quòd nec usus, nec ratio patiatur. Vnde enim Patronymicum hoc muliebre formatur, aut quomodo? Si enim Pyrrhęus, ut Methymnęus est nomẽ possessiuum, ut sunt, nullo pacto poteris inde hoc patronymicum deducere, aut enim Pyrrhas faciet, aut per dissolutionem Pyrrhaias, utrum autẽ dixeris, & duriter & insolenter id deduxeris, quod si Pyrrhęades legeris, syllaba claudicet necesse est. Nos igitur à ueteri stabimus lectione, examinẽt illi rẽ totam, ut ingenio excellunt, & eruditione pręstant, facile (ut opinor) recantabunt. [Quas hic sine crimine amaui.) Non displiceret ea lectio, quã astruxere, quis non sine crimine amaui. Sed interim ampliari iudicium postulo. Nec mę despicias, si sum tibi corpore parua. Mẽsuraq. breuis

nominis ipsa fero. Diuersa longe est lectio,q...
me, quod terras impleat omnes. Est mihi mensuratam nois ipsa fero.) Sed uos &
lu... Alij ô uos erronem, uetus lectio. Nec uos errone tellure admittit nostrũ
...tes, siceli desq; nurus.) Alij. Nisiades matres, Nisi adesq; nurus, ut sit geminatione iu
...dius carmen. [Tu quoq; quæ immites celebras.) Alij sic emendarunt. Tu quoque quæ
...ntes, sed uiderint, illi, ne montanum ac subagreste quid oboleat hæc emendatio. [Nõ
...abum noster iore capillus olet) Alij non Arabum noster dona capillus olet. [Non ut
...mas oro, uerum ut amares sinas) Sic corriges queadmodũ id quod sequitur. Admonuit,
...uis alij admoneat. [Per tibi qui nunq̃ longe discedas, amorem) Alij oẽs discedit. Nos ex
...ctu optantis fœminæ illum modum substituimus ac si dicat, qui ut nunq̃ discedat, &
habeat a me, opto. [Postq̃ se dolor imminuit, mea pectora planxi) Alij. Nec pectora plan
gi, ubiq; tñ Ouid. priore uerborũ forma hanc sententiã contexuit, ut Canace. Exierã tha-
lamo, tunc demũ pectora planxi. [Et Medea) Protinus abscissa planxi mea pectora ueste.
Adde q̃ uix dicat nec puduit plangi pectora, sed plangere, ut exulare. [Frõdib. & nul-
læ dulce queruntur aues) Vbi ollim mille nullo sensu, emẽdabis nullę, aliter & syllaba nu
tet, & sensus non quadret. [Grata prius lacrymas cũ bibit herba meas) Omnes hacteuus
cõbibit legere, mihi cũ bibit non displicet, ut hic planè sic sensus incubuisse, sese in locum
frequentius ubi ante iacuerant, cũ interim herba, locusq; ante illi gratus excipere suas la-
crymas, quæ fluerent ad Phaonis memoriam, si quis tñ & combibit probat, non admodũ
repugnet. [Sola uitum non uita pie.) Emẽdabis pie. prius enim cassa uox semper uisa est,
ac nihili. [Et nitidus uitreoq; magis per lucidus amne. Fons sacer) Alij aliter. Est nitidus
uitroq; magis perlucidus annis. [Vna nemus) Quid enim sibi uelit uetus lectio nõ uideo,
Vnda nemus, qũ & Domitius iã ante id agnouit, & sensus una exposcit. [Ante oculos ui-
sa est Nais adesse meos) Non possum nõ admirari tantam lectionis uarietatem in codici-
bus deprehendi, uetus. n. lectio sic fermè habet. Formosus puer est uisus adesse mihi. Nũc
alij diuerse legunt. [Constitit ante oculos Naias una meos) Vbi miror quid sibi uelit hoc
nomen, quod quidam legunt per ypsylon, manuscriptus liber noster sic habuit, ut emen-
dauimus, q̃ igitur malint, eã sequãtur, illud testari possum ueteri si lectioni steteris, dissen-
tire a sese Ouid. qui statim non ad Cupidinem, sed ad Nympham. i. hanc Naida cõuersam
Sappho faciat eũ, inquit. Ibimus ô Nymphæ, quo in uersu grauis insederat error, ut Nym
phas alloqui uideretur, cum Naidem Nympham, quæ oculis obiecta illi fuerat, alloquit,
& sic Nymphe uocandi casus erit Grecorũ more unitatis numero. [Nec mora iussus amãs
tenuit lectissim. Pyrrhę. Pectora, Deucaliõ igne leuatus erat) Admonuimus iam alias
uarietatem lectionis incredibilem deprehẽdi in hac epistola. Nam quidam adeo diuersi
abeũt, ut nec uerba, nec sensus eum ueteri lectione cõueniãt, mihi non tñ animi fuit, ut tã
tam immutationem admitterẽ integrũ relicturus alijs, quid magis illi probaturi sint, alij
igitur non tentasse mal . Nec mora, uersus amor fugit lentissima mersi Pectora, Deucaliõ
igne leuatus erat. [Ibimus ô Nymphe) Vocandi casus est unitatis numero, & Gręco more
enunciatus. [Grata lyrã posui tibi Phœbe poëtria Sappho) Domitius, & alij, Poetica Sap
pho, ignoscant illi, iã perperam legunt, q̃ male interpretantur, nemo. n. nescire pt qui uel
græcis elementis imbutus sit, non dici substantiue nunq̃ sic poeticã, dicimus. n. poeticam
artem, ut Horatij Ars Poetica, sed poetriam muliebri gñe, ut poetã, quod gręcis im primis
peculiare est. Nomina nãq, hac forma apud illos multa, ut, ψάλτρια, μαθήτρια, ποιήτρια
Lesbides æquoreæ nupturaq;, nuptaque proles. Sic oĩno melius, ut illud ẽt quod sequitur
amaræ potius quã amaræ. [Me miseram dixi quẽ modo penè meus) Male uetus lectio q̃
nos uero quem, alij quam. [Ecquid ego hęc precibus) Alia lectio ecquid ago precib. Pup-
piq; tuæ uotiua paramus. Quis non uidet etiam reclamante librorum fide lgeendum pa-
ramus non pa tantur ex amantis affectu? significare enim uoluit nuncupata a se ipsa uota
pro Phaonis reditu [Non tamen inuenies, cur ego digna fuga (Hic uersus per parenthe-
sim omnino legendus est. Hæc sunt Retiuti optime quæ à nobis summo studio, ac diligẽ
ia in hanc epistolam iampridem elucubrata breuissime uti uides complexi sumus. Tu (ut
spero) non parum uoluptatis iam ex hac lectione capies, ceteri etiam emolumentum,

quando Epistola omniũ elegantissima, ita nunc legetur, vt intelligi possit. Quin etiã, & Domitio ipsi viro planè erudito, & in hoc cõmentandi genere facile principi non paruã opem attulimus, quippe qui labores hominis partim neglectus, partim etiam fœdatos, ita restituimus, vt ip se cum suo Nasone percipi tandem queat. Nam præter alia sanata vlcera, græca omnia, quæ desiderabantur testimonia, subtexenda in eius commentar is curaui. Bene vale. Nec quæ alij nuper emendarunt, contemne, multa enim in illis bonæ frugis inuenies, vt industriæ illorum non parua habenda sit gratia.

EX IBIDE.

PVGNABVNT Iaculis dũ thraces, Iaziges arcu) In cuius versus interpretatione hi psum Domitium miror, qui Iapides, & legat, & interpretetur, ac si nesciat inter Scytas id genus hominum Ponti accolas ab omnibus & Geographis, & poetis adnumerari, quorũ testimonio breuitati instituta studens omitto. Iapides certe nusquã lectum arcu, & sagittandi peritia celebres. [Quiq; ab equo præceps in aleis decidit at u.s) De Bellerophõte intelligi nulli dubiũ, quod uero aleis aruis, non alienis erat legendum, admoneri vel Homerica lectione potuere, q Iliad. ζ, ita cecinit. ἤτοι ὁ κὰπ πεδίον τὸ ἀλήιον οἶος ἀλᾶτο, ὃν θυμὸν κατέδων πάτον ἀνθρώπων ἀλεείνων. Hæc carmina Cic. 3. Tusc. ita interpretatus est? Qui miser in campis mœrens errabat aleis, ipse suũ cor edens hoĩum vestigia vitans Qui versus quod ad aleos cãpos attinebat, corrupte ante habuit alienis. Dicti autẽ alei cãpi, ἀπὸ τῆς ἄλης. i. errore, traditũ. n. est ipsum Bellerophontẽ elatũ rerũ magnitudine, quas gesserat, ad cœlũ volandi cupidum, Pegasi equi alligeri opera vsum, id qđ moleste Iupiter ferens asilũ immisit Pegaso quare inde excussus in Lyciæ cãpũ decidit, cui de continuo errore primus alei nomen dedit, quẽ equum mox aurora à Ioue munus accepit cõtinui eius cursus solatiũ, sunt q aspirẽt dictionẽ, ἀπὸ τῶν ἀλῶν πηγνυμένων. Dictus ãt Bellerophõtes, seu Bellerophon, q ante Hipponoos, ab interfecto Bellero Corinthio. [Vel tua vt pœnę genus hoc cognouerit vnus) De Metio Suffetio Albanorũ dictatore ab eqs, Tulli regis iussu distracto intelligẽdũ. Virg. Nec ꝓcul inde citæ Metiũ in diuersa quadrigæ Distulerãt. at tu dictis albane maneres. [Cui nihil Hercei ꝓfuit ara Iouis) ἑρκεῖος Ζεὺς Græci appellauere Ioue, qui penatibus præesset, atq; intra proprios lares coleret, qñ τὰ ἕρκη domus ipsius circuitũ appellant, vnde & Hic Herceus Iupiter, & apud Virg. aræ Herceæ. [Aut vt Amy.) Pausaniã Philippi Mac. regis Amyntę filij interfectorẽ notat, vñ Amyntiadẽ illũ poeta nuncupat. [Nataq. ut Æacidę) Laodamiã forte Alexandri Pyrri filij virginẽ intelligit, quæ à Milone Aetolo, vt Iust. lib. 27. est au ctor, interfecta p summũ est sc lus. [Cantharides) Vermiculus hic ficis, & fraxino, ac albæ rosæ innascens, ac paucæ, præsentaneũ venenũ habitũ, vt tñ remedia secum habeat alias, q in quacunq; parte venenũ sit auxiliant. memorię proditũ, Cossinio equiti R. & Neronis principis amicitia claro, dũ Lichene correptus esset, à medico datis ĩterijsse. hæ Vticẽsi Catoni obiectæ in Cyprij regis auctione, quas sesterrijs 60. addixisset, non ſãgi gemmas venditurus, quãti nũc venenũ. [Pheræi) Iason hic à Pheris Thessalicis, quas tyrãnide oppresserat, dictus Phæreus, de quo Cic. & Plin. 7. q deploratus a medicis vomicæ morbo, cũ mortẽ in acie qreret, vulnerato ab hoste pectore salutẽ inuenit. ita illi hostilis gladio salutẽ attulit, quẽ medici sanare nulla rõne poterãt. hũc Thebe vxor admuãrib' cõscijs tãdẽ interemit. [Aquas occul.) An forte Alpheũ fluuiũ ꝑter labentẽ intelligit, q subter mare in Siciliã lapsus Arethusæ fonti sese ĩmisceret? [Viq. vel Eurydamas) Hic Medus ex Homeri interpretis testimonio fuit, q circa Thrasylli fratris tumulũ à Simone Larissęo tractus est. [Vnũ q toto corpore vulnus hẽt) Sic & ipse in Metamorphosi de Marsia, Nec q đ nisi vulnus erat. [Viq. Dryantide) Lycurgũ innuit, vipuro, Dryapis filiũ quẽ μονοκρήπιδα Græco epitheto appellatum inuenio, ꝙ in altero tm pede calceũ hẽret. Hũc Homerus à Ioue lumine orbatũ cecinit. quare ꝙ altero pede lęsus esset, cultũ pedis disparẽ Naso ingeniose dixit, [Tisameniq. patri, Callithoesq. viro) Quis dubitet Calligones male à Calderino legi? fabulamq. absurde confingi? Tu igr Alchmæonẽ Amphiarai filium

matri-

matricidā intellige, qui cum ad Phegeum Alphesibœę partē venisset, ut furore ac insania purgaretur, in q̄ ob matris Eryphiles necem inciderat, Alphesibœā dato prius illi monili in vxorē purgatus accepit, inde profectus Callirhoen Acheloi filiā adamauit. Cumq; illa non aliter in nuptias cōcessura foret, q̄ monile accepisset, redijt ad Alphesibœā Alcmæon, monileq. repetens à Temeno, & Axione fratribus Alphesibœæ est interfectus, quos soror tñ in vltionē mariti necauit. hoc ipsū Ouid. 1. de Remed. Amoris sic cecinit. Amphilochi frater ne Phęgida sp amaret. Callirhoe fecit parte receptatori. Hanc rē & in Met. 9. perstrinxit, Filia ne ue magis capiti sit fęda parentis. [Quā tua vel Pterela, vel tua Nisæ fuit) Cymethonam Pterelæ Taphiorum regis filiā, q̄ Cephali Amphitrionē in expeditionem secuti capta amore est, nemo non nosse pōt, de qua eadē, q̄ de Niso & Scylla fabulata est Græcia. Illa n & patrem & patriā hosti prodidit, abscisso patris fatali capillo. Plautus in Amphitr. Pterelā ab eo interfectum solum omnium quos legerim, prodidit. [Vt quos dux Pœnus) Acerranorū senatores ab Annib. p fraudē captos. & in puteum demersus notat Val. 9. & App. Lybico. [Frater vt Antæi) Busirim eodē patre natum, quo Anteus innuit, vt Prob. noster auct. est in Georg. Qualis aūt fuerit Busiris, notius est, q̄ vt pluribus explicare debeā. [Vt Sanis, & Scyrum, & cum Poliphemone natus) Hic & Procrustes cognomento dictus est. [Filius & Cereris) Pluton ex Iasio genitum & Cerere, Hesiod. cecinit in sua Theogonia, cuius nomine diuitia & opes Gręci appellāt, nā πλοῦτος diuitiæ. Cæcus ab Aristophane in fabula Pluto dictus, φ raro ad bonos viros adeat. [Solaq; Limone) Hippomenis filiā, de qua supra. Limonē appellauit, φ famæ, q̄ λιμὸς à Græcis dr, cū equo à patre intra domū inclusę perierit, q postea locus Athenis ab ipsa puella & equo nomē habuit. De hac Æl. 14. omnimodæ hist. sic sed ser. Hippomenes vnus ex his, q à Codro originē ducebat, cū calūniæ impatiētes esse, φ filia limone Adulteriū cōmisisset, illum quidē cum filia curaui alligatum dilaniandum curauit, filiā vero cum equo domi inclusit, quoad fame perijt. Vñ Gręcis pūerbialis locutio Hippomene magis impius. Diogenianus. [Lyncsius Heros) Quid si Cygneius legať, & Tenes vñ tenedos insula dicta arcæ à patre inclusus intelligať? De Tene aūt & Securi Tenedia plura alias. [Vt fatus Hipponoo.) Diximus Bellerophontē aute Hipponoum appellatū, vt melius & hic Hipponoo, qualiscunq, hic, sit. [Quiq; Lycurgidem letauit, & arbore natum: Idmonaq; audacem, te quoque rumpat apr. [Tres hic intellxit Ouid. ab apris occisos, & primū quidē Ancæum Lycurgi & Antinoes filium, de quo sic Apollo Τρὶ τοῖς γὰ μὲν ἔπτατ' ἰοῦσιν Ἀγ καῖος τὸν μὲν ῥα πατὴρ Λυκόεργος ἔπεμψε, Hic vero ab apro Calydonio ī summo inguine percussus cecidit. Ouid. 8. Quaq, est via pxima leto, Sūma ferus geminos dixerit ab ingui ne dentes, Concidit Ancæus. Alter vero est Adonis Cynaræ ex Myrtha filia genitus, quē fabulantur intra corticem matris, iā in arborem Myrrham mutatæ educatū, & suo tpe inde emissum [Nam Idmon Asteriæ & Apollonis proles apud Mariadynos ab aproneca tur, clarus pcipue vaticinio Hunc tñ Balbus morbo perijsse prodidit in quinto. Quid est aūt φ audacē Imona vates ingeniosissimus appellať an φ cum sciret in expeditione illa se moriturum, certæ mori p laude sese exposuit, qđ summæ audaciæ censeť opus? qđ & Apollinus & Balbus noster ita in primo canit. Lacrymæ cecidere canenti. [Quod sibi iā clausos inuenit in ignibus argos. Inclususq; necem cauea patiaris, ut illæ Non profectu ræ conditor historiæ) Num iustum opus hoc scribimus, sed studiosis tñ, & industrijs prodesse cōtendimus, atq; ideo quāto breuius fieri pōt, rem ipsam perstringimus. Domitius hec in loco nescio quid de Cherillo malo illo rerum Alexādri scriptore confingit nullo satis auctore certo, cum de Callisthene philosopho, & comite Alexandri sentiendum sit. hic Ar st. ex sorore nepos, dum ferre regis insolentiā non posset, qui sibi Ammonē patrē assereret, in odium eius incidens tanq̄ cōiurationis Mace. cōcitator inedia mori coactus est caueæ cum cane inclusus, & ad ludibrium diu gestatus, Illi vero excellens ingenij vis aut hist. a se cōditæ de Alexandri rebus monumenta parum pfuere Iust. Sen. Cur. & alijs Vtq. repertori nocuit pugnacis iambi, Sic sit in exitum lingua pterua suum. Non ego is sum, qui Domitij ingenium nō probē dignumq. viri ppositum nō maxime admiret, q̄ cum ea ætate esset (quartum. n. & trigesimum vitæ annū agens obijt) tot tantaq. edidit,

quot quantaq. in hoc genere ad hanc diem nemo in quibus si ille lapsus est interdũ ut facile omnes labimur, nõ tñ non dignissimus omnium laude & commendatione sit in his pręcipue, quæ primus, aut inuenit, aut explicauit. Fuit ille, quod negare non possumus, aliquanto audacior, & comparatam sibi auctoritatem, & grãm multorum fauore conciliatã retinere quauis rõne & arte contendit, vt multa ẽt pcipitare coactus sit, q̃ si diutius vixisset, forsitã emẽdasset, vt hoc ipsum de quo agimus in quo loco partim breuior est, q̃ tãta res exposcebat, partim ẽr q̃dã q̃ sustineri nõ p̃nt, inculcat. Nã de Archilocho intelligi certũ est qui ex Paro insula iambici carminis auctor apud Græcos celebris extitit, qui tãta carminis acerbitate in Lycãbẽ socerũ inuectus est, eiusq. filias, ut ad laquei mortem vtrosq. cõpulerit, sed ꝙ ab his interfectus sit, quod Domitius addit nõ inuenias, q̃ cõtra à Calonda quodam cui Corax cognomentum fuit, in acie fortiter pugnans occidit, quẽ Pythium oraculum postea arguit, quod & Plin. 7 pdidit. nec prius expiari à Cęde potuit, q̃ excusata cæde, eaq; in necessitatem reiecta, illi ad Tenarũ parentasse, unde prouerbiũ Gręcis ἀρχίλοχον πατεῖς in maledicos. Sed ad hunc locũ minus hęc faciũt, cũ Ouid. nõ eius cędã, sed id potius sensisse videat, ꝙ Lacedęmonij libros Archilochi è ciuitate sua asportari iusserint, ꝙ eorum parum pudicam, ac uerecundam lectionẽ arbitrabant plus moribus obesse, quam ingenijs prodesse posse. Quo igitur ille domũ sibi inuisam, maledictis incessiuerat, adeo vt nec sibiipsi parceret, bene ab Ouid. dictus, linguã habuisse in suũ exitiũ proteruam. Vtq. lyrę vates fertur perijsse seuerę, Causa fit exitij dextera, lęsa ruis. Quid si Philoxenum Cythereũ Dithyrãborum poetam intelligas? quod. n. Aristoph. nescio quo Domi. cõminiscitur, perridiculum est. Nam & Dithyramborum poetę seueritas lyra congruit, & quę sequuntur ab hist. nõ sunt aliena. Cum. n. apud Diod. hic ageret, nec eius poemata laudare posset ut inepta, & inconcinna, in latomias coniectus est, vnde precibus amicorum extractus cum Dion recitãtem audisset, surrexit, & Dion. Causam p cunctanti, Satius, inquit, est in lapicidinis agere, q̃ recitantem tyrannum audire. Cic. in epi. ad Att. li. 4. reliquũ est σπάρταν ἔλαχες, ταύταν κόσμει nõ mehercule possum, & Philoxeno ignosco, qui reduci in carcerem maluit, quàm talia; hic tãdem cũ Tarentũ aufugisset reuocatus ab eodem Dyonisio per literas, nihil aliud respondit, q̃, a, literam, vñ in Adagium, Philoxeni libellus, de his qui rem aliquam facere nolint, vsurpant, & Gręci, in latomias. i. lapicidinas conijci, cum aliquem in malam rem abigendũ signãre volunt. sit aũt hęc q̃stmario, nõ iudicium. Nam nõ satis liquet, an incorrupta sit lectio. Quid. n. sibi uelit ꝙ lęsam dicat dexteram exitij causam, coniectare non liquide possum. Illuc mittere non est uisum ꝙ varię hist. 4. Ælian. prodidit, Æschylum Tragicũ ab Athenien. impietatis crimine fuisse damnatum, quem cum lapidibus obruere Athen. parari iam essent, Aristeę minori natu fratri exerẽti brachium cui manus abscissa fuerat Salamina pugna in qua prę ceteris insignum gloriã retulerat, facile fratrem donauit, memor virtutis Aristeę in nauilio prelio nauatę. Et tibi coniugij nox prima nouissima vitę. Eupolis hoc perijt, & noua nupta modo. Domitius Eupolim ueteris comœdiæ scriptorẽ falso putat, ego ex 4. Epigrammaton animaduerti alium fuisse hoc nomine adolescentem Nitiæ filiũ, qui Glycerio Euduci filia uxore ducta tecti lapsu cũ noua nupta obrutus est. i. nocte, Gręci versus hi sunt ex 3. li. duo. Εὔπολιν ὡς ἀγαθὴν τε γλυκήριον, ὤν ὑπ' ἐκείνοις Ἔσβεσεν ἐν πρώτῃ νυκτὶ πεσὼν θάλαμος. [Vtq. cothurnatũ perijsse Lycophrona nar.) Quare cothurnatũ Lycophrona appellauit. Ouid. à Domit. ptermissum esse miror, neq;. n ꝙ Alexandrum opus cõposuerit iambico carmine, quod opus adhuc extat, cothurnatus est dictus, sed quòd & tragœdias cõplures, q̃rũ maxime celebres Marathonios, Oedipus, & Nauphas. [Quoq; suę passa est pellex inuita sor.) Sic legendum hoc carmẽ sensu huiusmodi, ut lingua sic illi abscindatur, quemadmodum Philumelę cõtingit, q̃ inuita pellex sororis fuerit, [Et puer Harp.) Sic & legẽdũ, & de Harpagi filio, quẽ Astyages Medorum rex parti epulãdũ apposuit, intelligẽdũ. Iust. & Herod. Vtq. duobus idẽ dictis modo nomẽ hñti, Pręfocent aiẽ noxia mella viã. Hunc Higinus Glaucũ filiũ Minois scr. q in uasis mellę suffocatus Æsculapij ope reuixit, sed & Clau. Cretaq. (si uere narrat fabula) uidit Minoum rupto puerũ pdire sepulchro. Quem senior uates auiũ clangore repertũ.

Gramine

Gramine restituit, mitæ nam munere fortis, Dulcia mella necem, vitã dedit horridus anguis. [Nec tibi si q̃d amas felicius Hæmone cadat) Vidit hoc in loco certe Domitius meliora, nec tamen sequi potuit. Nam quis hic fuerit Hæmon, diligentius explicãdum omnino fuerat. Hic vero Hæmon Creontis filius minor natu fuit, Menœcei qui se ꝑ patria deuouit, frater, cui Antigone Oedipi filia desponsata fuerat illa uero patrem in exiliũ secuta. Hæmõ à Sphinge dilaniatus est, Euripidi & eius interpretibus. [Teli genus hæreat illud) Od.n. marinæ turturis Telegonus Vlyssem patrẽ interemit, cõmẽtatius Aristophãis & D.ctis. [Vtq; loquax) Anticlũ Polit. in miscellaneis ex homer ca Rapsodia significari uoluit, in quo tñ Pol. r.an er ꝑt apparet, neq,.n. necauit illũ Vlysses, sed eatenus cõprestit illi labia, quatenus Helena affuit. Error aũt ex uerbi Græci similitudine facile ortus, nam q̃ πνίζειν & πιέζειν literi parũ d stant, imposuit Politia. [Comicus vt liq̃dis per jt, dum nabat in vndis) Nõ nescio de Terentio hic esse quosdã suspicatos, sed q̃d si Eupolim intell gas? quem cõstat ex Aristophanis cõmentario ab his in quos Baptas acerbissimam comœdiam scripserat, mari immersum suffocatumq;, qui Comicus ꝑ excellẽtiam appellari potuerit. Vtq; cothurnatum vatem tutelæ Dianæ, Dilaniet vigilum te quoq; turba canum. Quod Dom. de Euripide scr psit, bene certe interpretatus est, illud addid isset velle, q̃d Aribeus Macedon & Crateuas Thessalus, poeæ, dũ inuident gloriæ, canes à Lysimacho Archelai seruo immittendos curarunt, qui securũ illũ inuaderent & laniarent. Non desunt tñ qui illum a fœminis discerptum prodiderint, dum intempesti ne ad Craterum Archelai Amasium proficisceitur. Sed cum alij, dum in codici vxorem solicitat interfectum scribunt. Vixit aũt annis 75. cuius ossa Pellam Archelai iussu deportata sunt, sed & Gel. 15. nõ pauca. Diripiatq; tuos insanis vnguibus artus, Strimoniæ matres Orpheon esse ratæ. Vt illi malle Hymenea. in epist. 4. emandarant calu, q̃d in heroidibus adnotauimus, ita hic aduersa rõne error inoleuit, neq;.n. video qui quartus hic casus enunciari in o̾a possit, quod qui prima grammatices Græce rudimenta peeperint, intelligere facile poterunt quare ex manuscripto, libro, Orphea te esse ratæ, legas. [Obstructusq; famem patiaris limine tecti) Pausaniam Lacedæmonium Cleõbroti filiũ innuit, de quo non plura dicam, quando Græcis & Latinis monumentis o̾a vulgatissima sunt. Nunc quoq; pellit Io Corripuit hoc in loco, ut superius in Hypermnestra, Quæ tibi cã fugæ, quod Io freta longa pererras. [Clymadæq; modo) Alcibiadis Climæ filij casum ex Plut. in eius uita accipe, qui miserabili incendio semiustus, flammis ferroq; oppetijt.

EX EIVSDEM EGNATII RACEMATIONIBVS, SVPER PHAONE fabula quædam haud sanè hactenus cognita: explicata. Cap. I.



COMMENTARIOS in Sapphus ad Phaonem epistolã. præclara duo nostræ tempestatis excudere ingenia: Georgius.f. Merula & Calderinus Domitius: Alexandrinus ille patria: Veronensis Domitius: Vterq; medius fidius, si iudiciũ requiras meum erudire multa: multa ingeniose, tũ de Græcorum, tum de Latinorum hausta fontibus in medium protulere: Ceterum quoniam vnus alterue, non o̾a nosse potest, animaduertimus nos historiam super Phaone, uel potius Fabellam lepidam sanè neq; nõ necessariam ad modum prætermissam. Eam si in præsentia expli cemus, haud quidem ingratã, iniucundamq; studiosis adolescentiꝗs rem facturum nos credimus, dum qualemcunq; græcorũ tradidere monimenta, latinis nostris nostra opera, studioque, ueluti per quosdã traduces legendam dederimus. Hanc igitur ad hanc ferme sententiã Ælianus omnimodæ historiæ duodecimo describit. Pulcherrimum mortalium omnium Phaonem è Venere olim lactucis occultatum, Esse uero, & alios aliter qui scripserint. fuisse Phaonem ex eorum hominum genere, qui traijciendis vltro citroq; viator bus nauigiolis impensiorẽ dantes operam, victum sibi diurnum quæritarent. accessisse tandem aliquando, & Venerem, quæ se, ut in alteram transportaret ripam, nulla interim promissa stipe rogat Quod cum ille libentius effecisset, nescius quam transueheret deam esse. tũ uero à Venere lõge

preciosius

preciosius accepisse munus, q̃ si vel amplissimum manuprecium exegisset. Alabastrum nanq; cum accepisset vnguine quodam plenam quo semel perunctus formosissimus repente mortalium cunctorum, apparuit mulieres, omnes Lesbias in eius exarxisse cupedinem, prætertis uero impatientissime atq. ardentissime a Sappho illum Scamandronymi poetria per quam celebri adamatum eum qua cubantem uelut adulterum captum necatumq. fuisse. Illud vero nec possum: nec uolo dissimulare extremam hanc particulam de Phaonis uidelicet nec: non satis ex græco constare libro. Interfectum quidem illum tanquam mœchum certum est? sed eum amica hac sua nec ne: haud firmare uacillante libris fide ausim. Atque hanc esse Sappho: quam diuinus quoque plato sapientē uocet, sunt qui putent. sunt qui alteram Lesbiam, & ipsam psaltriam hanc credant: quæ amoris impatientia ex Leucatē sese postmodum in mare deiecerit. Satis enim constat Aeliano ipso, & Suidæ scriptis duas extitisse, quarum una poetria perquam celebris: altera & psaltria & meretrix fuerit. Cui quoq. Fabullæ Luciani ex mortuorum dialogis ad hūc ferme sensum subscribit testimonium. An & tibi forte fortuna quispiam: ut Phaoni Venus olim dicitur, cū illā traiecisset ex Chio sic adulesceris pulcher in primis, & amabilis oblatus est?

EX SAPPHVS AD PHAONEM EPISTOLA CARMINA PRÆter multorum hactenus senteutia enodata. Cap. II.

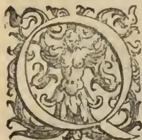


NEC mihi Pierides subeunt, Dryades ue puellæ, Nec me Thespiadum cetera turba iuuat. Duos hoice uersiculos commētarij: unus ut notissimos: vt altioris nescio quid doctrinæ continentes enarrat alter, sed uterq. (qd̄ omni cum modestia dictum uelim) tam peruersæ legit quam falso (nisi fallor) interpretatur. Quid.n. amabo) ut Merulam interim omiserim non multum insudātem) superstitiosa illa Domitij ualet explicatio, quā ille ingeniose magis comminiscitur quam uere? Atque ut omnia demus. Quid (quæso) commercij musis cum Dryadibus, nisi philosophari altius tūc Domitio uisum? Quid sordidum illud turbæ nomen ad musas? Quid subsequentes uersiculi duo uilis Amynthone, utilis mihi candida Cydno non oculis grata est arthis ut ante meis. Sed missa hæc omnia fecerimus; Quid ad hoc respondebunt, quod libris omnes Naides ue puellæ. non Dryades habent? Quod & Merula fateatur, sed repugnante syllaba substitutas à se nescio quas Dryades Roboreas planè deas, & Siluestres non negat. Remittemus igitur illarus, unde uenere. Non uero, & ipsius Sapphus græcis uersiculis freti, & ueteres libri secuti, sic legēdum affirmamus. Nec mihi pyyno subeunt Mnais ue puellæ, nec me Lesbiadum cetera turba iuuat. Hæ nanque fuere Tribades Piyno, uidelicet, & Minais quas & ipsa Sappho citet hisce uersiculis. Μῆλα δ᾽ ἤκε κορημένον στόργος καὶ πάλλιν, ἄμος φότερον μναΐδος καὶ τῆς ἀταλῶς πυρίνος. Subnectit autem qui περὶ διαλέκτον, conscripsit auctor, ἐστιν μναὶς αὐτὴ καὶ ἡ πυρίνω ὀνόματα κύρια. i. sunt autem Mnais, & Piryno nomina propria. Numinis autem prioris Tribadus erit illa inflexio, quæ græcis & latinis usurpatur monimentis frequens, ut Dido Didus. Sappho Sappus. sic Pyrino Pyrinus. de qua inflexione & Quintilianus, & grammatici certatim, sed & illud Thespiadum quis nō uideat legendū Lesbyadum? cum & liber uetus hoc innuat, & prompta fuerit omnia depravātibus inuersio, qui malunt cuncta corrumpere, quàm sese fateri aliqui ignorare, sed super hoc nihil addam amplius, si lectorem prius rogato, ut candide cuncta libret, nec aut quorundam auctoritate imponi sibi patiatur, aut meliora semper inueniri non posse diffidat. Quam nostram emendationem eo magis probamus, quòd Flaminius noster candidus omnium doctorum laudator, atque idē in pan carminibus celebris auctor, calculum statim apposuit suum, ut iam scrupulum semper fatigatus super carminibus fuerit, habeat nullum.

ETYMOLOGIA



ETYMOLOGIA HVIVS VOCABVLI HEROS, ET, QVI SINT HEROES.



VONIAM Nasonis epistolæ Heroides inscribuntur, non alienum à proposito uisum est, huius uerbi Heros etymologiam, siue significatum ostendere. Audiatur itaque D. Augustinus copiosissime docens, quid sint Heroes lib. decimo de Ciuitate Dei: his uerbis: Nomen Heroum à Iunone dicitur tractum quòd Grece Iuno Hera appellatur: & ideo nescio quis filius eius secundum Græcorum fabulas Heros fuit nuncupatus: hoc uidelicet mysticum significante fabula, quòd aer Iunoni deputatur. Vbi uolunt Heroas cum dæmonibus habitare, quo nomine appellant alicuius meriti animas defunctorum. Idem in septimo. Inter lunæ gyrum, nimborum, ac uentorum cacumina aerias esse animas: sed eas animo, non oculis uideri, & uocari Heroas, & Lares, & Genios. Trimegistius quoque auctor est, Heroas habitare inter aeris purissimam partem supra nos, & terram, ubi nullus est nebulis locus. Minime pretereundum est id, quod Martianus Capella tradit in nuptijs Philologiæ, Heroas uidelicet ab Hera, quæ terra dicitur, esse nuncupatos. Hinc Heroides fœmine clariores, quales sunt Heroum uxores, & filiæ. Ex his igitur liquido claret, quid sit Heroes, & unde dicantur.

P. OVIDII

PVBLII OVIDII NASONIS POETA SVLMONENSIS

HEROIDES.

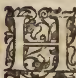


PENELOPE VLYSSI.



*ANC, tua Penelope lento tibi mittit * Vlysse,*
Nil mihi rescribas: attamen ipse ueni.
Troia iacet certe danais inuisa puellis:
Vix Priamus tanti, totaque Troia fuit.
O Vtinam tunc, cum Lacedemona classe petebat:
Obrutus insanis esset adulter aquis.

HVBERTINI PRAEFATIO



ANC, tua Penelope) Quodcunque opus legendum proponitur quamuis facillimum ignorato Argon, ut sit difficile necesse est quamobrē cum officio ꝓfessionis meę multa enarrare, & interpretari cōtigerit, id in primis semper laborandum putaui, vt legendorum argumentum pateret, deinde si qua, aut in uerbis, aut in sensu obscuriora essent, diligenter explanarem, ut non mihi quemadmodū multi inani gloria adducti, sed alijs interpretari uiderer & in nullius manus scripta mea peruenirent, qui ex labore meo fructum non perciperent. Quod quidem cum hactenus me assecutum sperem, dabo operam, vt in futurū multo magis fiat, non tamen usque ad superfluum laborem occupari placet. Nam vt Fab. Quint. lib. 1. institutionum oratoriarum, inquit, Persequi quidem quòd quisque vnquam, vel contemptissimorum hoīum dixerit, aut nimiæ miserię, aut inanis iactātię est, & detinet, atq; obruit ingenia melius alijs uacatura. Nā qui oēs, etiam indignas lectione schedas excutit, anilibus quoq; fabulis accōmodare operā potest. Atqui pleni sunt eiusmodi impedimentis grāmaticorū cōmentarij uix ipsis, qui cōposuerūt, satis noti. Hęc Quint. Quamobrem tum in argumentis singularū epistolarum enarrandis, tum in cęteris exponendis mediocritatem sequemur ita, ut neq; lectorem fastidio afficiam, nec tamen quidquam in his nostris enarrationibus desideret, quod in hoc opere cognitione dignum uideatur, persequar tamen etiam minutiora quędam, quia non solum ab eruditis uolo nostra legi, sed multo magis ab ijs, qui eruditi uolunt, quibus omnia plana & aperta placent. Non enim ad ostentationem, se ad utilitatem nostram edimus, & quemadmodum pecunię, ita operę beneficium indigentibus ꝓlandū est, & id quidem liberaliter. sunt. n. qui ut uideant doctiores, non vt interpretationes, sed ænigmata ꝓferant, quos cū sua ambitione, & ostētatione relinquimus, quo plus odij sibi,

Vliss.

quàm fauoris comparant: Ego cum intelligam interpretē oportere esse quasi lumē eorū quæ interpretantur,& cum omnes non potuerint multa, aut audisse, aut uidisse, non existimabo mihi turpe, sicut pueris proponi debet in scolis hoc opus, ita à me declaratū fuerit. Quod idem de plerisq; alij Deo mihi aspirante breuiūne facturum spero. Sed hunc ad instituta pgamus. Postquam igitur titulum operis uiderimus,& qualitatem carminis,& intentionem scribentis, ad argumentum,& textus expositionem ueniemus repetetur autē paulo altius primæ epistolæ argumentū, quoniam ex eo aliarum complurium epistolarū argumenta pendent, in quibus postea eam ob causam erimus breuiores. Titulus operis est P. Ouid. Nasonis poetæ Sulmonensis Heroidum, siue Heroidarum lib. incipit. Primus autem non addimus, quia plurimis placet unum tantummodo esse librum, cum in epistolas diuidatur,& non in libros, in codice tamē meo uetustissimo reperi distinctionē librorū, quod quidem licet numero epistolarum constet, ita fieri potuit sicut in epistolis, quas in ponto scripsit, quæ in libros plurimos diuiduntur,& Iuuen. satyre licet separatas habeant sententias, librorum tn̄ numerū habent. Inueni igitur in lib. meo uetustissimo hoc opus diuisum in lib. 5. quorum primus incipit. Hanc tua Penelope. II. Littora Thessaliæ. III. Si qua tn̄ excis. IIII. Mittit Hypermenestra. V.& ultimus. Mittit Abidenus. Sed in hoc nolim tamen esse contentiosus, aut pertinax. Epistolæ sunt numero. 20. quas heroidum uel heroidarum appellant, qm̄ licet aliquot ex eis à uiris scribantur, maxima tamē ex parte sunt clararum,& illustrium mulierum, quas heroidas appellant Ouid. li. 2. Tristium. Prima locum sanctas heroidas inter haberes. Masculinū est heros, qui & semideus dicit,& uir fortis,& uirtute eminēs, plus homine habent. Fœmininum vero sub forma patronimica dicitur herois,& heroine. Ouid. autem se non solū scripsisset has, sed.& alias, quæ non sunt in hoc volumine commemorat 3. Amorum ad Macrum. Carmen autem elegiacum, est hexametrum,& pentametrum, quod quidem & amoribus,& querelis & miserijs conuenit, ut Horat. in Poetica ostendit. Versibus impariter iunctis quærimonia primum. Mox etiā inclusa est uoti sententia cōpos. Quis tamen exiguos elegos emiserit auctor Grāmatici certant. Genus autem orationis humile est, quia tali carmini conuenit, hoc est elegiaco, qd (ut diximus) exiguū appellauit Horat. quanquā inter elegiaca Nasonis carmina hoc maxime & sentētijs, quantum materia ipsa patitur,& uerborum proprietate uidetur assurgere. Materia uero est ethica. i. moralis quia describit uarios uariorum, mulierumq. mores, intentio poetæ est exercendo ingenium,& quęrendo formam amoris effectus demonstrare,& ostendere, quantū hi differāt in mulierib. pudicis,& impudicis qui in alii casti amoris pietatē in alijs libidinis & furoris incontinentiā probant. Itaque aliæ ad laudem & imitationem, aliæ ad libidinis,& impudicitiæ detestationem memorantur. Sciendū aūt est, q amoris effectus in nullis Nasonis libris melius exprimuntur, quam in his epistolis, in quibus artis amandi exercitationem ostendit, sicut ex orationibus Cic. quicquid in arte dicēdi traditur optime percipitur. Sed iā argumētū enarremus, quod ut supra diximus, paulo altius maioris declarationis gratia repetet. Ad Pelei Aeaci filij,& Thetidis nymphæ eius vxoris nuptias quæ in Pelio Thessaliæ monte celebratæ sunt Dijs omnibus, ac deabus pter discordiam inuitatis, illa indignata accumbētibus cum Ioue Iunone eius uxore & Pallade,& Venere, in medium earum coniecit pomum, in quo scriptū erat. Detur pulchriori, cumque (ut est mulieribus opinio de pulchritudine propria audax,& temeraria) quęlibet earum se pulchriorem dicere, neque Iuppiter vellet de hac re iudicare, ne aut vxorem, aut filias offenderet, eas remisit ad Parim, qui educatus inter pastores, tunc armenta in Ida seruabat. A quo iussit eas petere huius contentionis iudicium,& determinationem. Cum enim Hecuba Priami uxor Paride grauida esset, somniauit se parere facem, quæ totā Troiam incendio corriperet, Haruspicū responsus,& numinis oraculo. Priamus cognouit oriturum sibi filium ex Hecuba, qui patriæ esset futurū incendiū Quare iussit uxori, ut qd quid pareret, interficeret, illa cum puerum, qui postea Paris dictus est, peperisset, materna pietate mota, non sustinuit eū interficere, sed facta eius mortis simulatione, decepto Priamo, iussit eum regijs pastoribus tradi, qui puerum alerent. Itaque, ut pastoris filius, aut, vt alij uolunt,& seruos,& famulus in pecorum,& armentorum custodijs nutritus est.

Oenones

Oenones nymphæ coniugio usus. Ad hunc igitur in idæis uallibus armēta seruantē cum tres deę accessissent, seorsum cū eo quęq; locutæ pollicitationibus, (ut sæpe in iudicijs fit) corrumpere tentauerunt. Nā Iuno (ut est deorū regina) diuitias & regna. Pallas gloriā, sapientiam, & rerum omnium cognitionem. Venus autem uoluptatem, & pulcherrimæ in toto orbe terrarum mulieris vsum & possessionē promisit. Quas audiras Paris iussit ante se nudas adesse, ut certius de earū pulchritudine iudicium afferre posset, & demū Veneris promissis magis captus, pro ea sententiam tulit. Post aliquantulum temporis cum agonale certamen illic celebraret. Paris q fortissimus erat, ad illud accessit in quo cum oēs, & ēt ipsum Hectora superaret, Hector ira succensus aduiit stricto gladio, tāquā pastorē cum esset interfecturus. Paris se eius germanum cōfessus est, quod ut Seru. scr. ad latis crepundijs, probauit, cum adhuc sub pastoris habitu lateret. sunt autē crepundia in fautulorum ornamenta, recognitum igit̃ esse filium suum Priamus, Paridē recepit in domum tanquā tanto tēpore functus, esset fato, & periculo, quod ex eo imminere audierat qui mox aliquot nauibus ędificatis Sparthā nauigauit ubi cū à Menelao Agamem. regis Grecorū fratre hospitio exceptus fuisset, deinde ipsi Menelao cōtigisset, in Cretā proficisci, illi pfidus hospes, Helenā Menelai uxorē Iouis ex Leda filiā omnium mulierum speciosissimam in amorem suum solicitantem adduxit ad Troiā Alij uolunt expugnata Spartha, siue Lacedæmone. utroq;. n. nomina dicitur, Helenā quā ei Venus promiserat, à Paride abductam. Herod. dicit eam nunquam fuisse ductam illum, licet ferē oēs historiographi & poetę aliter sentiant, & credent eam ad Troiani deductam, ut ēt Hom. ostendere uidetur. Cum igitur ad eam repetendam legati ab Agamemnone, & Menelao frustra sæpe missi fuissent. Agamēnon, & Menelaus tantā iniuriam armis uindicare & Helenā bello repetere decreuerunt. Itaq; cum ad expeditionem & uniuersa Græcia exercitum cogerent. Vlysses Penelopes admodum puellę, quam paulo ante duxerat uxorem, & ex ea tantum susceperat Telemachum filium amore retentus, ne iret ad illud bellū insaniā simulauit, iunctis. n. diuersi generis animalibus arabat, & saltem seminabat, quā insaniā Palamedes uir, bello clarus, qui regis mandato delectum faciebat, detexit, nā cū arāti Vlyssi obiecisset Telemachum ille, ne filiū læderet aratrū eleuauit, & suspensus aratrum ultra filium transtulit, ex quo cognitus non esse insanus, coactus est ad bellū Troianū ire ubi & Palamedis iniuriam ultus est. Nā eum falso proditionis crimine à Gręcis dānati, & lapidibus obrui interfici fecit mox in eo bello multa prudentię, & solertię documenta exhibuit q ipse apud Ouid. lib 13. Met. commemorauit, q hoc loco uitandę prolixitatis gratia prętereo. Postremo eius opera factum est, ut Troia decimo tādē anno, post quā obsideri cœperat, caperet̃, unde & ab Homero, πολιπορθος, id est urbis populator dicit̃, & cum in castris de armis Achillis inter ipsum & Aiacem Telamonium ortum esset certamen. Vlysses dicēdi facundia ea obtinuit, mox euerso Ilio, & Astyanacte Hectoris filio è turri pcipitato, ne aliquis de sanguine Hectoris superesset, acceptaq. parte prędę Troianę, cum in patriam gloriosus uictor reuersurus mari se credidisset, longe cōtra uotum suum ei accidit, nā uentis, tēpestate actus multum, diuq; errauit, aliorum decē annorum spatio ad multa orbis terrarum loca delatus, mores hoīum multorum uidit, & urbes. Reliqua de eo dicetur in fine epistolę. Cum igit̃ cęteris ducibus, & militibus gręcis qui bello superfuerant domum reuersis, solus Vlysses non reuerteretur, neque Penelope eius uxor causam huius absentię sciret, ad eum scribit hanc epist. in qua castum, & coniugalē amorem suum erga Vlyssem ostendit, & eum rogat, ut nullā remittat p literas responsionem, sed ipsemet ueniat. Adducit autē multas rationes, quibus probat eum debere uenire. Probat enim primum a commoditate, quia non amplius detineat̃ bello, quia Troia pp quam abfuerat, capta, & euersa sit. Deinde ad honestate, & equitate, quia cum cęteri uiri domum reuersi uxores suas pręsentia sua consolantur, & rerum gestarum narratione detineant, ipse solus maritali desit officio pſertim cum ipsa, ut refert, perpetuum cōiugalem amorem in eum seruauerit. Ostendit. n. se neque alij instante patre nubere uoluisse & semper fuisse sollicitam de periculis Vlyssis, quod est pię & fidelis coniugis argumētū, Postremoq; Vlyss. dēat domū reuerti arguit Penelope ab eius utilitate, q a eo absente

eius bona delapidentur,& dissipentur.cum neq; ipse,utpote,mulier neque Telem.admodum puer,neq; Laertes eius pater senio confectus ea tueri possint. Commemorat autē ei præcipuę senium patris,& Thelemachi filij teneram ætatem,ut si eum uxoris amor,caraque non reducat,moueat saltem filialis,paternusque affectus,sic ergo inquit.

HVBERTINI EXPOSITIO.

HANC, tua Penelope) Sensus est.O Vlyss. Penelope vxor tua mittit tibi hanc epistol.nolo autem mihi rescribas aliquid,sed tu ipse venias.[Hanc).i.epistolam.[Tibi lento.i.tardo.[Tua) Subaudi vxor nam in omnibus proprijs, & genitiuis pro nominum,relatiuorum,vel demōstratiuorum, & in pronominibus possessiuis sæpe filiorum, uxorum,maritorum,seruorumq. noīa subaudiūtur.Vir.Hectoris,Andromache,scilicet uxor.Cic.in epist. Seru.Tuus scilicet filius Terrent.video forte huius Birrhiam subaudi seruum,& notanda est hęc regula.[Mittit) De se tanquam de tertia persona dicit,tcum in sequenti versu in prima persona loquatur dicit enim.[Nihil mihi rescrib.).i.non remittas mihi responsum per literas,sed tu ipse ueni,ipse hoc loco demonstratiue ponitur, nam licet per eclypsim per se proferatur, tamen subauditur, & habet teste. Pri. significationē tu eius pronominis,quod subauditur scilicet tu,&est demonstratiuum.[Troia) Adducit rationem,quare Vlysses,debeat,&possit venire,dicit.n. Troiam, propter quam domo discesserat,esse euersam.Troia etiam cum regio sit Asiæ,in qua erat Ilium urbs,quā Græci euerterunt, ponitur tamen interdum pro urbe, ut Virg. omnemque reuerti per Troiā,& hic Troia.i.Iliū est Troiæ [Iacet) Diruta est, & solo æquata sicut.n.urbes cum ædificantur,aut florere dnt stare, aut surgere,ut Vir.Surgentemq. nouæ Carthaginis arcem,& idem Troiaq.nunc stares,& Ouid.Iam stabant Thebæ, ita cum dirutæ sunt, dnt iacere & cadere.Seru.Sulp.ad Cic. Quæ tunc prostrata & diruta ante oculos iacet.Virg. Ceciditq. superbum Ilium.[Certe) Distinguendum est,ut non dicamus certe inuisa,nō enim necesse est affirmare Vlys.quod Troia iacet quia hęc ipse optime sciebat, qui fuerat præsens,& ut dictū est in argumento, fuerat etiam ex magna parte auctor illius ruinę,dicit ergo certe od o habita.[Puellis Danais).i.mulieribus Grecis.nam Danai à Danao rege dnt,qui ante Pelasgi dicebantur,& argiui quia Danaus, undē dicti sunt, argos habitauit.Puellis aūt dixit,non solum sexum sed ętatem significans quia adolescentulę mulieres nuper nuptæ molestius ferūt maritorum absentiam.[Vix Priamus) Vix stultū & radiculum est,quod quidam sic ordinant,uix s.iaceret,vel uix inuisa,cum neuter sensus procedat,sed sic intelligatur,[Priamus,& tota Troia uix) Meruit hoc odium Grecarum mulierum,hoc est,ut earum mariti propter ipsum Priamum,& Troiam abessent,& consequenter haberentur odio.[Priamus)Habet emphasim hoc nomen propriū,q.d.licet magnus rex.[Tota Troia).i.oēs Troiani,continens pro contento.[Vix fuit tāti) Vt per eius obsidionem tot uiri Greci abessent,& sic earū uxores eā haberent inuisam.[O utinā) O ad oēs affectus conuenit,uel miserationis,uel indignationis,iungiturq, uocatiuo,nominatiuo,& accusatiuo.Cic.O magna uis ueritatis, & ō me miserum. Interdū p eclypsim ptermittitur,sed subaudit.Psi.Iunior. O hominem impatiētem, ac potius durum. Interdum est aduerbium uocandi & iungitur uocatiuo,ut ō regina nouā &c. Interdum mirandi,ut Iuuen.O qualis facies,interdum indignandi,ut Cic.O tempora,ō mores,interdum optandi,ut Virg. Adsis tm.& in Buc. O tm liberat mecū tibi sordida ruta. Atque humiles habitare casas,& hac significatione optandi interdum ponitur p se,ut in exemplis supradictis,interdum iungitur cum utinam ad maiorem affectū exprimendū, ut hic apud Ouid.interdum cum si affectum habet optandi,ut apud Pers.O si ebuliat patrui pręclarum funus,interdum,ut inq̄t Don.interiectio est optantis aduentum,aut animi repetente percussi,ut Terent.ō salue Pamphile.[Adulter).i. Paris, quem per iram p prio nomine appellare nō potuis,sed p contumeliā adulterum dixit.est.n.adulter q alienę cōmiscetur uxori.[Esset obrutus) Esset oppressus & submersus.[Aquis insanis).i.magnis,ut turbidis.& tēpestuosis,utrūq,.n.significat,ut infra.Qd nescires insania qd equora pnt,& in Buc.Insani feriāt siue littora fluctus.[Cum).i.qn subaudit tunc.[Petebat).i. ibat.[Lacedemona).i.Spartam,nā utroq; nomine dr,est aūt urbs Laconię. Lacedemō

autem

dute dicta à Lacedæmone filio Iouis, & Taygetes, ex qua vrbe, ut dictũ est. Paris Helenã abduxit. Sed Lacedæmona tam pro regione quã pro urbe ponitur, ut Strabo scripsit ex autoritate Hom. (Classe) .i. multitudine nauium instructarũ, nã hoc significat classis licet ponatur interdum pro vna naui. Horat. Me vel extremos Numidarũ in agros classe relegct, optat autem ꝙ Paris fuisset submersus, cum iret ad rapiendam Helenã, quia si Helena non fuisset abducta, nunquam Græci ad obsidionem Troiæ iuissent, & ipsa Penelope non passa fuisse incommoda, quæ infra se pati cõmemorat. In quo poeta optime exprimit affectum doloris mulieris, cuius est longe repetere suarum infelicitatũ initia, & causas, sic Ariadnæ apud Catul. Iuppiter omnipotens, vtinam nec tempore primo. Gnosia Cecropiæ tetigissent littora puppes. & Dido apud Virg. 4. Æn. Felix si littora tantum nũquam Dardaniæ tetigissent nostræ carinæ. Item Ariadnæ in epist ad Theseum. Viueret Androgæos vtinam, &c. & Medeæ ancilla apud Ennium. (Vtinam) Ne in nemore Pelio securibus cæsa cecidissent abiegnæ ad terram trabes, neue inde nauis inchoandæ exordium cæpisset, quæ nunc nominatur nomine Argo &c. Hanc expositionem ponit Cic. in Rher. & ostendit eam uitiosam esse oratoribus, quoniam cimis lõge repetat initium, poetis autem interdum concedi.

PENELOPE) Hæc amire, uel Arnæ. è primum dein Penelope dicta ab eiusdẽ nominis auibus, quę expositam à parentibus educauerũt, ut Pindari scribit interpres. Alij cũ Didymo tradunt à Nauplio necẽ Palamedis ulciscente in mare deiectã, à Penelopibus esse transnominatam, quorum ope seruata sit. (Penelopes) Autem Plin. Aristotelesq. & utroque prior Aristophanes ex accipitrum genere memorat. Itaq; si Didymũ sequimur: Ouidius hac potissimum de causa Penelopes epist. sic ordit. (Hanc, tua Penelope,) q. d. quæ propter te in discrimen adducta Penelope uocata sum canit Hom. integro operis argumento, Penelopen absenti uiro fidẽ summa pudicitia seruasse ꝑ annos xx. Lycophrõ infamat, & Duris Samijs omnibus procis prostituit, ex quorum promiscuo concubitu Pana peperit. Quidam Mercurij Filium Pana dicũt, & Penelopes, ut apud Herodotũ. (Vix Priamus tanti, &c.) .i. interficere Priamum, Troiamque euertere tanti. i. operæpreciũ, & Græcæ puellæ tandiu uirorum consuetudine carerent, ut desiderarent in acie cæsos. Valer. Max. memorabilium nono. penè uictoriæ eius tanti non fuerunt. PARR.

HANC tua Penelope) Quanquam nullus est in epistolis, ordo tamen uidetur poeta hanc Penelopes epistolam non ab re primam posuisse. quippe ꝙ ab heroidum decantatissima misse fingitur, ab ea, uidelicet, eius maritus poetarũ Principi. Homeri uigintiquatuor librorum uberem præbuit materiam. Et cum in toto opere totos sit ingeniosus poeta tamen ut Liu. in concionibus, ita hic in epistolis pro scribentium, hoc est, quos scribẽtes inducit, captu, & ingenio argutias nunc contrahit, nunc dilatat, ut suis locis ꝓ opportunitate, & captu nostro declarabimus. Verum quia intentionem poetæ in ꝓambulis diximus, & argumentum modo expositũ est, ꝓ ueteri instituto nostro inerudire pubi pauca, q̃ grammaticen concernunt, prælibabimus. Meminerit ergo tirũculus in singulis uerbis poetæ, in quibus surdastri nihil boni concentus perspiciunt, nihilque salis, atq, leporis sapiunt, esse suã uenustatem, sententiã, & uim. Discat ergo in primo uocabulo decora breuitate, quæ nihil obscuritatis habeat, uti ea uidelicet resecãdo, q̃ superflua uideantur, eo quòd intellectu facillima sit. Cuiusmodi sunt locutiones sequentes. Ventum est ad uestę, subaudi, sed non eloquere, edes aut templum Quarto Cal. Iulias: subaudi die ante. Triduo ante diui Baptistæ, subaudi Natalem, aut diem festum. Paucis rem aperiam, subaudi uerbis. Testificamur his subaudi literis. (Hanc igitur tibi mittit) Subaudi epistolam. Neque tamen opus est ut adijcias. Et quia hic hæc hoc, & eorum aduerbia ad primam personam, idem est hanc mittit, ac si dicat. ego eam mitto. Secundo annotet, quia pronomina habent emphasim & uim suam. Semper enim uberius demonstramus, aut referimus quã possimus proprijs uocabulis eloqui. Non capit me puer dicam iterum. Si dixerit Penelope mittit tibi epistolã, non tm̃ dixerit, quantum ubi dicit mittit hanc, quasi dicat quę tuæ saluti consulit, quæ te ad fidissimam coniugem uocat post tacitos errores, quę miserias nostras exponit, quę me tuam probat. Vnde additur tua, in quo mira quoq; A S C.

emphasis est, quasi dicat,q inter tot procos. i. procaciter & improbe coniugium meum petentes,& animos,& corpore tua permãsi,fida tibi amica tibi &c.Tertio quod sicut genitiui non reguntur à propriis,nisi p intellectionẽ appellatiui,vt Deiphœbe glauci,subaudi filia, ita nec pronomina possessiua,q pro genitiuis ponuntur primitiuis, nunc absolutis non iunguntur proprijs,nisi p subintellectionem appellatiuorum,ut tua Penelope,subaudi vxor,aut coniux, Quarto propria nomina græca solere apud doctos suũ declinationem seruare,licet multa in nostrã migrasse legantur, ut hæc Penelope huius Penelopes.Nam Penelopa insuatum esset. Reperitur tñ Helenæ & Helena Læde.& Læda &c. Quinto epitheta.i.adiectiua proprietatem (vt notis loquar) importantia,esse attribuẽda pro negocijs & locis,Quia ergo nihil amanti magis alienum quã letũ esse, & segnem.[Nam ut hic dicet. Res est solliciti plena timoris amor)¡Ideo bene dicit,Lento tibi,quasi dicat flacido, & tepido in amore uiuo,cum sim tam strenua coniux,vt etiã noctes tibi impendam teficiendo uidelicet telam, & ita illudẽdo procos.Sexto, ꝙ Vlysses ſm græcã deductionem deberet scribi Olysses , aut Odysses scribitur.n. græce ὀδυσσεύς sed eus sæpe in es lõgũ mutat, Achilleus Achilles,Nereus Neres,Orpheus Orphes.Vñ volunt Orphi in datiuo dictum iu Bucol.Orphi caliopes,sed nescio quo errore ꝓ o,scribitur nunc u,& pro d,l,& pro ss,x,cum tamen sint qui scribant Olysses,& multi qui Vlysses.Nos uero quia ita plures scribunt ferè, Vlyxes scripsimus, habet autẽ in vocatiuo et Vlyxes,tunc presertim cum s,crebro poneretur,ut apud Cic.in carmine de sirenum cantu apud Hom.O decus argolicum quin puppim flectis Vlyxe,hic autem reperiri Vlyxes, forte ne esset,illepidus concursus Penelope,Vlyxe.[Nil mihi rescribas)Occurrit per responsionem antipophoram,posset enim respondere,si ad me scribis coniux,rescribã ad te atque ita tecum paria fecero ad quod ipsa.[Nil mihi rescribas.) Id est nolo quidquam rescribas ad me Dicat igitur non petis certior fieri de me,quocirca addit attamen,idest licet nolim rescriptum,uolo tamen noua de te,ueni igitur,dicat mittam ex meis,q eloquantur,quod excludit dicens. Ipse quod est tu,quasi dicat in propria persõna. Habet.n. emphasim pronomẽ ipse,& excludit inferiores personas,ut oue missus ab ipso,q.d.ab eo qui summus est, & nõ ab inferiore. Rex ipse me semper in oculis habet &c. Habet tñ decenter officium trium personatũ. Primæ ut & ipsum ludere quæ uellem calamo permisit agresti.Ipsum,idest me.Ipse ignotus,egens Libiæ deserta peragro.Ipse,idest ego.Secundæ ut hic ipse ueni.& 6.Æneid.ipsa canas.Tertiæ,ut eiusdem tertio.Ipse canat &c. Ordo raro à nobis ponetur,quia cum binis ferè versibus cõpleatur sententia, facile est eum consequi in elegiacis præsertim,quorum stilus facilior est. Vltimo tñ hoc loco notabis,quia ſm Vallam indifferenter ferè dicimus,rescribas,nil rescribe, & nil rescripseris,& ideo diuersos modos coniũgit poeta dicens. [Nil mihi rescribas,attamen ipse ueni)Nisi longior fierem,dicerẽ tamen,à Seruio exponi aliquando pro tandem , & sic erit sensus.[Nihil rescribas)Sed tandem ipse veni,aut exponendo more consuetudo contextus est.[Nil rescribas) Id est nolo quidquam ad me scribas, sed tamen licet id nolo, ipse ueni,quia te plusquã literas tuas desidero.[Troia iacet &c.) Docet facile posse redire cũ Græci compotes uoti effecti sint,Diruta Troia, quia tamen non redit,progredit in detestationem bellorum, quæ ut Horat.dicit matribus semper detestata sunt, sed ne suos p hoc lædat callida mulier,cõuertit odium in ipsam Troiam,ipsosq. Troianos,quorũ libido,& ad vlterium causa tanti belli fuit.[Vix Priamus tanti) Duplex sensus est alter ab Antonio positiuo,uidelicet vt Priamus dum staret in regno, & tota Troia uix fuerit tãti .i.uix reputata,aut æstimata sit tãti valoris,ut græci uellent illic diutius immorari,quo circa,cum Priamus extinctus sit,& Troia euersa,uidetur aliud puella obiecisse Vlyssi,q tãtum immoratur.Alter sensus est,Priamus,& tota Troia uix fuit tãti, ut tot puellæ Danaę viduæ degerent.[O vtinam) Aliquando optantes ponimus ò tãtum,aliquãdo vtinã tantum,aliquando vtrunque,tunc uidelicet cum vehemens est affectio,ut hic similiter aliquando ò tantum,ut in Buc.O mihi tam longe maneat pars vltima uitæ. Aliquando si tantum,ut 6.Æneid.Si nunc si nobis ille aureus arbore ramus Oostendat &c.Aliquãdo vtrunque,ut apud Persium Sat.2.O si ebuliat patrui præclarum funus &c. neq; uitiosum est

est quia uocalis sequitur. Nā uidetur quasi una pars orationis & monosyllaba, licet absumam uocalem & m, non tamen absumuntur. unde Horat Carm. j. & præsidium dulce decus meum. Historia autem diuersimode recitari solet, sed uulgarior est Alexandrum, qui & Paris dicitur, siue ob Hesionam amissam sororem, uidelicet Priami, quæ in captione priore Troiæ ab Hercule facta Thelamon in sortem data est, in Greciam nauigasse ad eā repetendam, siue ad Helenā à Venere promissam obtinendam in Peloponneson nauigasse, & quæ illi præcipua occurit, Helenam rapuisse, ob cuius raptum, Troianum bellum subsecutum dicitur cum euersione Troię, quam euertendam & incendendam prænotauerat Paris, cum adhuc in utero materno esset, quia Hecuba mater eius uisa est sibi gestare canem portantem mordicus facem ardentem, unde tota Troia incenderetur, quam rem Priamus cum ex earum rerum interpretibus intellexisset, significare incendium Troiæ, ius sit prolem extingui in primordijs, sed mater miserans exponendam dedit. Vnde Paris inter pastores ab infantia uexatus est, ubi Oenonem nympham cognouit, ut suo loco dicemus. Insanis aquis aut magnis, aut æstuantibus, & furentibus, sicut in Buc. Insani feriant siue littora fluctus.

Non ego deserto iacuissem frigida lecto:
Nec quererer tardos ire relicta dies:
Nec mihi quærenti spatiosam fallere noctem
Lassaret uiduas pendula tela manus.
Quando ego non timui grauiora pericula ueris?
Res est soliciti plena timoris amor.
In te fingebam uiolentos Troas ituros:
Nomine in Hectoreo pallida semper eram,
*Siue quis * Antilochū narrabat ab Hectore uictū:*
Antilochus nostri causa timoris erat:
Siue Menœtiaden falsis cecidisse sub armis:

HVR.

Non ego) Incipit ea commemorare, quibus dicit se fuisse capturam, si Paris fuisset submersus. [Ego] Penelope. [Non iacuissem] idest cubuissem. [Frigida] Vel re uera frigida non calefacta à marito uel certe, quod magis placet, frigida idest sola. nam frigescere significat solū esse & cessare. Terent. nimium hic homines frigens sicut contra feruere, frequentati Virg. Feruet opus & alibi cum littora feruere late, ꝓspiceres, dicimus. āt sol ī hominē qui non habet sociū & locū desertū & non frequētatum. Terent. Venit alicūde ex solo loco[Deserto]. s. a te qui debueras in eo mecum iacere. [Nec quærerer] .i. non dolorem & lamentarer. [D.es] Ire tardos .i. esse longos & tarde finiri, ut mihi vr, nam amantibus, & omnibus qui sunt in aliqua sollicitudine fortunæ tpa vñr tarde transire, & esse nimium longa, Virg. in Buc. Si mihi non hęc lux tota iam longior anno est. & Horat. in I. Epist. Vt nox longa qbus mentitur amica, diesque longa uidetur opus debentibus. [Quęrenti] Conanti [Fallere] Decipere, & pręterire aliquid faciendo & texendo, ne molestiam temporis sentiam, quod tam non possum assequi, quia labor texendi dum de tuo discessu sum anxia, laxat & fatigat manus meas quod non fieret, si tu adesses, omnis. n. uidetur labor mihi iucundus te pręsente dicitur autem falli, uel decepi tempus, cum aliqd fit, quo ipsius temporis molestia non sentiatur. Ouid. in Trist. b. Non qui soletur, non qui labentia tarde. Tempora narrando fallat, amicus, adest. [Pendula] Quę pendet è ligno, quo inuoluitur, quod iugum dicitur. Ouid. 6 Metamorph. [Tela] Iugum iuncta est. [Quando,] Quasi dicat semper, est enim pronunciandū interrogatiue. [Pericula]. s. de te [Grauiora ueris] Scilicet periculis. i. maiora quàm ea, quę uere possunt tibi euenire. [Res est soliciti] Sententia est exornatio rhetorica, & est quasi descriptio amoris. [Solliciti] Anxii, reque ti [In te fingebam] Enumerat. Penelope pericula multa & anxios timores, qibus dicit se propter maritum suum, quem amat affectam fuisse. [Fingebam] Animo ꝯstruebam. & ut ita dicam imaginabat. [Troas] Troianos accusatiuus est gręcus à nominatiuo tros accusatiuus singularis est tro à quo pluralis formatur per additionem, scil cet ut Troas. dicti autē sunt Troes à Troe Erichthonii filio. [Violentos] Fortes, uel potius,

* Archilocum.

feros,& crudeles.[In te) Contra te.i.interpugnandum.[Eram pallida in nomine Hectoreo).i.semper timebam cum audiebam nomen Hectoris,qui omnium Troianorũ fortissimus dicebatur,pallidus aũt ponit pro timido.qm ex timore sequitur pallor. Siue quis enumerat multos,quos audiuit ab Hectore interfectos,ob quam causam dicit se ualde timuisse,ne Vlysses suis astutiis possit ab eo euadere.[Antilochus) Erat causa nostri timoris.i.erat causa quare timerẽ,si quis narrabat ipsum superatum ab Hectore. In quo aduertẽdũ est ꝙ Antilochus non fuit tñ ab Hectore interfectus,licet fortasse in prœlio interdum ad eo superatus,nam fuit Nestoris filius, qui Hectore iam mortuo à Memnone Aurorę filio interfectus est,cuius mortem Nestor admodũ senex impatientissime tulisse dr̃ adeo ut quæreretur se nimis diu vixisse, qa filio fuisset superstes. Propertius de Nestore sic inquit,Non ille Antilochi uidisset corpus humari.Diceret aut ò moris cur mihi sera uenies.Iuuen.Oro parumper Attendas quantum de legibus ipse qrat Fato:ũ,& longo de stamine cum uidet acris Antilochi barbam ardentem,nam quærit ab omni:Quisquis adest:socio,cur hæc in tempora duret.Quod facinus dignum tam longo admiserit æuo[Siue Menetiaden)Subaudi siue aliquis narrabat Menœtiaden.i.Patroclũ.Cec-disse, mortuum esse.[Sub falsis armis).i.in armis non suis,sed Achil.historia aũt hoc habet Patroclus filius Menœtij filii Actoris ab Achille sincere dilectus,cum Achil. ob irã raptæ sibi Briseidis,nollet pugnare,eius armis indutus,putans se territurum Troianos , qui crederent ipsum esse Achillem cum Hectore cõgredi ausus est,à quo , & superatus & interfectus,cuius cæde tanquam amicissimi Achilles ita molleste tulit,ut nõ posset quiescere, tandẽ,ut eũ vlcisceretur,reuersus ad pugnam,Hectorem interfecit , quẽ currui alligatũ circa muros Troianos captauit,& hæc satis sunt ad hunc locũ intelligendum. Patroclus interdum à poetis dicitur Actorides ab auo . Ouid.Fast. lib.2. Actoridem Peleus ipsum quoq. pelea phoci,Cæde,Phæmonias soluit Acastus aquas,& lib.12.Met. Reppulit Actorides sub imagine tutus Achillis Troi is ab arsuris cum defensore carinis.

PAR. SIVE quis Antilochum) Non placet Amphilochum mutare cum Politiano,nãquã quam fuit is quidem Creati.F.ab Hector occisus,vt Iliad.13.canit Homero. Antilochũ uero Nestoris, cum laboranti in acie patri opem ferret à Memnone interemptum Pindarus,& qui Iliada scr.extorsis à fine Homeri,Quintus auctor est, ego tamẽ antiquam receptamq.lectionem tueor,sut Ouidius insermẽs puellari decoror negligat historiæ fidẽ, cuius admodum studiosæ matronę satira Iuue. accusantur,ut ab eodem contra præcipitur,ne matrona historias sciat omnes . Sed quodam in libris, & non intelligat . Ex quo Ouid.hoc ipso opere ex persona Oenones addubitanda dixit.Illam de patria Theseus (nisi nomine fallor)nescio quis Theseus abstulit arte sua,nec tamen comici,sed quicunque uersatur in dramatico scribendi genere,sentẽtias,& uerba ꝑsonis ascribunt , ut Plau. in Trucul.non salueo parum latine posuit ex persona rustici.Terent.quoq. emoriri apud quem rursus adolescens atticus.emori cupio dixit, & Theocritus cumq. secutus in Buc. noster Maro,quædam dicuntur aliter quam res habet,ad exprimẽdam rusticam simplicitatem quod Seru.etiam notauit eo quę prius Valerius probus in illud ex Bucolico Maro n s lodicro.Canon & quis fuit alter,His uerbis. Sed quamuis plures fuerint mathematici,eleganter eriãtem rusticum inducit dicẽtem,qui fuit alter.alter enim accipitur unus de duobus,nihil itaque mitum si Penelope nõ ad unguem tenet historiam,quam nõ ex nuncio,sed incerto rumore collegerat in belli terroribus plerumque uano, quod ex Statio, Virgilioque,& ipso Ouidio copiosius,& distinctius ostendam in eo opere, cui titulũ feci de rebus per epistolam quæsitis.

ASC. LECTO deserto) A marito.[Nec quærerer).i.non cõquererer sine dipthongo. [Tardos dies)Quia desideranti,& optanti tardi vñr.[Nec mihi quęrenti fallere.i.occasionem qua fallere.i.mitius peragam spatiosam noctem, quæ me sua duratione opprimeret, nisi labore fallerem eam. Nam ociosis sub noctem cura recursat.[Tela pendula) .i.suspensa, & declinatur hęc tela telæ.[Quando ego non timui) interrogatio figurata,quę tunc locũ habes,quando affirmationi locus deest,& ita negatiuam petit responsionem,non tñ deẽ ,ut in Bucolicis.Hęc eadẽ,ut sciret quid non faciebat Amyntas,quasi dicat nihil nõ faciebar,

bat, sed omnia faciebat, & hoc quando ego non timui, q.d. nunquam non timui, quod est semper timui, sed plus efficit quam si diceret semper timui. [Res est solliciti] Diuerbium est. [Violentos Troas] Concipitur, quia accusatiuus græcus. [Nomine in Hectoreo] Quia tanti nominis fuit Hector apud Græcos, ut omnis à facie eius fugerent præter Achillem, quod etiam Homerus in laudē & gloriam Achillis asserit. [Siue quis Antilochū] Narrat facinora Hectoris, ob quę in eis nomine polluerit [Falsis armis] .i. quibus se Achillē simulabat. Cum enim hoc raptum Briseida Achilles iratus Agamēnoni, in Troianos armari nollet, & omnes Græci à facie Hectoris fugerēt, Patroclus socius, Achillis indutus armis, eius in occursum uenit ei, & tādem occisus est, & eius arma indutus Hector ciuitatem ingreditur. Vnde Æneid. 2. Hei mihi qualis erat quantum mutatus ab illo Hectore, qui redit exuuias indutus Achillis.

Flebam successu posse carere dolos.
Sanguine Tlepolemus Lyciam tepefecerat hastā:
Tlepolemi leto cura nouata mea est.
Denique quisquis erat castris iugulatus Achiuis:
Frigidus glacie pectus amantis erat.
Sed bene consuluit casto Deus ęquus amori:
Versa est in cineres sospite Troia uiro.
Argolici rediere duces: altaria fumant:
Ponitur ad patrios barbara præda deos.
Grata ferunt Nymphæ pro saluis dona maritis:

HVB. Flebam) Flendo, timebam, Dolos astutias tuas, [Posse carere successu, idest ne carerent, felici euentu .i. ne uincerentur uiribus hostium Tlepolemus, de quo hic loquitur filius fuit Herculis ex Astyoche qui Rhodi regnauit, & Rhodiorū classem in auxilium græcorum duxit aduersus Troianos, ut Ouid. lib. 13. Met. Herodię ductor pulcherrime classis, is à Sarpedone Iouis, & Laodomię filio, qui ex Lycia uenerat, interemptus est, & ideo dixit. [Tepefecerat] .i. calefecerat. [Sanguine] .s. suo cū esset vulneratus. [Hastā Lyciā] .i. Sarpedonis Lycij. [Cura] Timor, sollicitudo. [Nouata] Reintegrata. [Denique] Tandē, & finaliter. [Quisquis] .i. quicunque siue fortis, siue ignauus. [Iugulatus] Interfectus, nam iugulus est pars colli supra pectus, ubi locus est ad hominem interficiē dus aptus, inde iugulare dicitur. [Castris Achiuis] .i. in exercitu Græcorū. [Amātis] .s. mei Penelopes, Erat frigidus glacie. nam propter timorem homines frigidi fiūt. Virg. 1. Æn. Extemplo Æneę soluuntur frigore mēbra. Quod aūt dixit frigidus glacie hyperbole est figura .i. superlatio, nā hęc oratio est supra uerum. [Sed Deus ęquus] .i. iustus, qui pios & iustos nunquam derelinquit. [Bene cōsuluit] .i. bene prouidit. [Amori] .s. meo. [Casto] Pudico quia semper tibi seruaui fidem. Versa est) Ecce quō bene consuluit, quia in tantis piculis belli uir meus Vlyss. incolumis remansit, & Troia euersa est) Versa est in cineres). i. incēsa, nā ꝙ incēdio cōsumitur, in cineres uertitur [Viro] Marito .s. meo. [Sospite] Incolumi. [Argolici] Nūc pergit Penel. cōmemorare & probare ab ęquitate, qđ Vlyss. debeat domum reuerti, quia omnes alij duces reuersi cōsolantur vxores suas, cum ipse solus ut diximus, maritali desit officio [Duces] A ducendo dicti, qui partē exercitus regūt. [Argolici] Græci. [Rediere] .s. domum suam, uel in patriam. [Altaria fumant] .i. incensa sunt ad facienda sacra dijs. Ouid. in lib. 2. Fast. Idib. Aug. Fumant altaria fau. Solebant .n. antiqui in aris thura & cęses victimas comburere, vnde illi sacra holocausta, quasi combusta dicebantur [Pręda] Quidquid alicūde rapitur Pręda dr̄ Barbara .i. Tro. nam priusquā Rom. rerum potirentur, Græci omnes pręter se barbaros appellabant postea uero Latinis Grecisque exceptis barbari omnes dicti sunt. [Ponitur] .s. à uictoribus quia solebant hostilia spolia templis deorum affigi à uictoribus. Virg. lib. 3. Æneid. Ære cauo clypeum magni gestamen Abantis, Postibus aduersis figo, & rem carmine signo. [Deos pręda] Qui coluntur in patria, quia quęlibet natio habuit suos deos. [Nymphę] Interdum grece dicuntur sponsę, hic pro mulieribus puellis ponitur. [Dona grata] .s. ipsis puellis, quia libenter ea offerunt pro maritis Saluis .i. incolumis. Terent. Saluum te uenire gaudeo.

LYCIAM)

ASCENSIVS.

LYCIAM) Hastam, quam Sarpedou Lycius ferebat, qui uir ingens fuit. Vnde Æn. j. Sæuus ubi Æacide telo iacet Hector, ubi ingens Sarpedon, &c. [Sed beue cõsulit, &c. Sed Ista, inquit, non sunt iam timendam, cum parata sit uictoria, ob quam nymphæ .i. sponsæ maritio recipientes dijs uota persoluunt, facit autem digressionem, qua recitat ea, quæ à maritis receptis narrantur de situ & excidio Troiæ. illic Æacides, sic Virg. Æn. ij. hic, Dolopum manus hic sæuus tendebat Achilles. Tenebat .s. tentoria sua & castrametatus est. Pingit & exiguo pergama tota mero. Laus pictoris & declamatio ex contrarijs per antithesin, uidelicet, nam tota pergama magna nimirum fuerunt. Vnde contrariũ est exiguo mero. Pingit autem fundẽdum modicum uini super tabulam, seu mensam, quo deducto per digitum ostendit formam & situm Troiæ.

HVB. *facta.* *lamq.*

Illi uita suis Troica *fata canunt.*
Mirantur iustique senes, trepidæque puellæ:
Narrantis coniux pendet ab ore uiri.
**Atque aliquis posita monstrat fera prælia mẽsa:*
Pingit & exiguo pergama tota mero.
Hac ibat Simois: hic est Sigeia tellus.
Hic steterat Priami regia celsa senis.
Illic Aeacides, illic tendebat Vlysses:

Illi) .s. mariti canunt tum lætitia narrent. [Suis) Meis iungitur cum uicta, ut sit datiuus & sensus. [Vita suis) idest à suis græcis. [Troia fata) Notandum est legendum esse fata nõ autẽ facta, quod enim significaret facta Troica esse uicta, sed fata uicta sunt, quibus defensio Troianorum consistebat, quæ cum diu Græcos fatigassent, & ab ea expugnanda urbe repellerent tandem insidiis, Si nominis uicta sunt quo ligneo armatis uiris pleno in urbe introducto, fata autem non facta legendum esse, uel illo Virg Loco maxime percipitur 2. Æneid. Facti bello, fatisque repulsi Ductores Danaum. Fata autem hæc Troianorum dicuntur fuisse. Vua Troili. Conseruatio Palladij, id est simulacri Palladis, quod Troiani habebant in urbe, & ut sepulchrum Laomedontis quod erat in Porta scęa, seruaretur integrum, & ut equi Rhœsi, de quibus inferius dicitur, possent à Troiani recepi, hæc omnia fata uicerunt Græci. Nam Achilles Troilum secum congressum interfecit. Palladium uero ab Vlyss. & D om. clam noctu urbem ingressis, cæsis arcis custodibus asportatum est. Equi Rhesi, ut infra uidebitur, ab Vlyss. & Diom. abducti sunt, ut Virg. Inquit priusquam pabula gustassent Troiæ Xanthumque bibissent, porta uero scæa diruta est à bipsis Troianis, ut equus introduceretur, & ita fata Troiana uicta sunt & de his nunc est intelligendum. Iustique senes epitheton conueniens illi ætati. Ouid. lib. 6. Met. Dicite iuste senex, & fœmina coniuge iusto Digna quid optetis. & lib. ij. Fast. Flent pariter molles animis uirgoque, senexque. E quibus hæc iusti uerba fuere senis Trepidæ naturaliter timidæ. Pendet attente audit, cum enim aliquem attente audimus, ita eum aspicimus, ut ex eius ore pendere uideamur. Virg. de Dio. [Pendetque iterum narrantis ab ore) Atque aliquis ostedit Pene. Quam uaria rerum narratione Græci domum reuersi detineant uxores suas. Monstrat) Ostendit quasi ad oculum. [Fera prœlia) .i. pugna, gestas inter græcos & Troianos [Pingit) Describit. [Exiguo mero) Sic enim in mensa solent multa depingi, quæ ad oculum demonstrare uolumus, ut in fra Helena ad Paridem Orbe quoque in mensæ legi sub nomine nostro, Quod deducta mera litera fecit amo. & in 1 Amorum. Verba leges digitis uerba notata mero. Item in libro Amor. Non oculis tacuere tuis conscriptaque uino mensa. [Hæc ibat) δειχτικῶς .i. demonstratiue, ponitur. Simois) Fluuius ex Ida monte d fluens iuxta Ilium labens, non longe à Sigæo Xantho commixtus facta palude in mare ingreditur, genitiuum fac t Simoentis. [Tellus Sigeia) .i. promõtoriũ Sigeium nobilitatum sepulchro Achillis, sicut Rhetium sepulchro Aiacis Telamonii. [Steterat) Fuerat, erecta erat. [Regia celsa) Adula

sub

substantiuum est. [Illic).i.alio loco, ita enim ista narrantur, quasi loca sint ante oculos. [Æacides) Achilles nepos Æaci patronimicum ab auo, nam Æacus Iouis, & Æginæ filius genuit Peleum patrem Achilli. [Tendebat) Tentoria militaria habebat. dicuntur autem à tendendo quia extentis uelis fiebant. demonstrantur autem Achil. tentoria non sine causa, quasi dicat ubi Priamus supplex fuit ei & corpus Hectoris ad sepultura redemit.

PARRHASIVS.

DONA grata nam, ut inquit Valer. Max. Prisco instituto rebus diuinis opera dabatur, cum aliquid commendandum. precatione, cum exposcēdum, uoto, cum exoluendū, gratulatione. Est autem gratulari dijs agere gratias, ut ex Iuno facile percipit, in hūc ergo sensum dixit Ouid. Grata dona. [Iusti) Religiosi συνεκδοχικῶς. Etenim iustitiæ prima pars est pietas & deorum cultus, cui maxime, illa studebat ætas. hinc Hesiodi carmē prouerbij uice iactatum, quod Hiperides in Antoclem recitat.

Βουλαὶ δὲ μέσων καὶ εὐχαὶ δὲ γερόντων.

Bella gerant iuuenes, at proxima consulat ætas. Decrepitque senes palmas ad numina tendant. æquitatis obseruantia senibus etiam conuenit, itaque nihil impedit in suo proprio significatu iustos accipere.

ASCENSIVS.

SIMOIS) Nomen fluuij Troiani declinatur hic simois, huius simoentis vel simoentos, huic simoenti, hūc simoenta. Virg. Æneid. 2. genuit simoentis ad undam, sed à nominatiuo Simois, Seruius, Simoentis deducit.

Hic lacer amissos terruit Hector equos.
Omnia nanque tuo senior, te quærerre misso
Rettulerat nato Nestor, at ille mihi,
Rettulit & ferro Rhœsumque, Dolonaque cæsos:
Vtque sit hic somno proditus, ille dolo.
Ausus es o nimium, nimiumque oblite tuorum,
Thracia nocturno tangere castra dolo:
Totque simul mactare uiros adiutus ab uno.
At bene cautus eras, & memor ante mei.
Vsque metu micuere sinus: dum uictor amicum

HVB. *Hic alacer missos. Alij etiam legūt. Hic lacer amissos.*

HIc lacer) male legit, hic alacer missos terruit Hector equos, nam hæc sententia nulla ratione, aut historiæ testimonio potest comprobari, nec est uerisimile quod Græci vxoribus suis in bello gesta narrantes laudassent Hectora hostem, aut appellasset ipsum alacrem, de equis territis ab Hectore, dum uiueret nulla fit mentio, nam quidam dicunt de equis Rhœsi, quomodo conuenit, cum Rhœsus in auxiliū Troianorū venisset? præterea in libro meo vetustissimo hic lacer scriptum reperi, & multis ostendi, & adhuc ostendere possum, legendum est igitur. [Hic lacet admissos terreuit Hector equos). Cōstat enim Hectora circa muros Troianos equis raptatū fuisse. Virg. li. 2. Æneid. Ecce ante oculos mœstissimus Hector Visus adesse mihi, largosq. effundere fletus. Raptatus bigis, ut quondam, aterq. cruento Puluere &c. & idem lib. 1. ter circum iliacos raptauerat Hectora muros, dum igitur traheretur Hector. equi aspectu cruentati cadaueris territi sunt, hæc ostendit ipse Ouid. in consolatione ad Liu à de morte Drusi, his uerbis. Hoc fuit Andromachæ cum vir religatus ad axes Terruit amissos sanguinolentus equos, ergo uolens nunc aliquis ex Græcis illum locum uxori suæ ante oculos ponere, dicebat. [Hic) Hoc loco, quem designabat in mensa. [Hic lacet,) Id est vulneribus confossus & dilaceratus: ut Virgilius, vulneraque illa gerens, quæ circum plurima muros Accepit patrios. [Terruit Hector admissos,) Id est liberos & celeres, nam amitto componitur ex à particula separatiua, & mitto, inde amissus dicitur quasi dimissus, & liber, & ideo celer. Ouid. Et celer amissis, & labitur annus equis, & libro quarto Fast. Hanc quondam Cytherea diem properantius ire iussit, & amissos præcipitauit equos. Ergo nullo modo legatur admissos. [Omnia) Dicit Penelope se hæc omnia

intellexisse

intellexisse à Telemacho, cui Nestor ea narrauerat, cũ ad eum missus fuisset ad quærendum Vlyssem patrem suum. [Senior,) Scilicet senex comparatiuũ pro positiuo. agebat enim ut Cicero scr. tertiam hominum ætatem etiã ipse refert lib. 13. Metamorph Vixi annos 200. nũc tertia viuitur ætas. [Tuo nanque) Telemac. [Misso quærere) .i. ad quærẽdum. [Ille) .s. Telemac. mihi sub audi retulit, &. i. etiam præter supradicta. [Retulit) Narrauit. [Rhœsum Dolonaque cæsos) Sic legendum est, vtque coniunctio encletica vtriq; subiungatur, vt constet ratio metri, nam Dolon primam corripit & quã coniunctio hoc loco non solum copulat verba, sed etiam sensum, ut ostendat vtrunque cæsum. i. interfectum fuisse. Fuit autem Rhœsus rex Thraciæ, ab amicitia Priami non alienus, qui cũ in auxilium Troiam ueni sset, cum Thracum copijs iam nocte adueniente ante insulã, quę ante posita ciuitati cõtinenti adiungitur paulisper cõmoratus, postea circiter secũdã vigiliam campos Troia. Ingressus tentoria explicuit, quod vbi Dio. & Vlys. in ea parte vigilias curantes animaduertere, vel potius, ut alij volunt ex Dolone Troiano intellexerunt, & ipse speculatum exierat, & eum deprehenderat, ut mox dicetur omnia circũspiciẽs, Celeriter ad locum, vbi Rhœsus commoratus fuerat, accesserunt. Tum fatigatis ex itinere custodibus, & ob id somno pressis. Vlysse & Diomede introgressi, regem in ipsis tentorijs interfecerunt, & currum eius cum insignibus equis ad naues Græcorum duxerunt. Dolon autem vir fuit Troia. Eumedis filius qui in castra Græcorum speculatur accessit, pactus cum Troia. vt in remunerationem speculationis, sibi darentur equi Achil. post victoriam quam sperabat, sed deprehensus est à Dio. & Vlyss. qui & ipsi speculatum venerant, & vigilias, vt diximus in ea parte curabant, quibus omnia aperuit, q̃ Troiani pararent, & sperarent, indicauitque præcipue aduentum Rhœsi, & fatum quod de eius equis erat, Troiam non posse capi, si aquam Xanthi bibissent aut pabula soli Troiani gustassent, promiserant ei enim vitam, si omnia indicaret. verum omnibus perceptis eum interfecerunt, vnde Ouid. nunc dixit cum proditum iuisse ostendit Ouid. lib. ij. Trist. nõ fore Eumedes orbus si filius eius stultus, Achilleos non adamasset equos. & Virg. lib. xij. Æn. multis versibus Sed quidquid pertinet ad intelligendum hunc locum, optime habetur lib. xiij. Met. ex uerbis Vlyss. Est aliquid de tot Graiorum milibus vnum à Dido. legi, nec me sors ire iubebat. Sed tamẽ & spreto noctisque hostisq; periclo. Ausum eadem, quæ nos Phrygia de gente Dolona. intimo non ante tamen, quam cuncta, coegi pdere, & edidici quid perfida Troia pararet. Omnia cognoram, nec quid specularer habebam. Etiam promissa poteram cum laude reuerti. Haud contentus eo petij tentoria Rhœsi. Inque suis ipsum castris, comitesque Peremi. Atque ita captiuo victor votisq. potitus. ingredior curru lætos imitante triumphos, & Virg. lib. j. Æn. Nec procul hinc Rhœsi niueis tentoria uelis Agnoscit lacrymans, primo quæ prodita somno Tytides multa vastabat cæde cruentus. Ardentisq. auertit equos in castra priusquã Pabula gustassent Troiæ Xanthumq. bibissent. Ecce per hos Ouidij & Virg. versus declaratur totus hic locus huius epistolę. vt sicut hic Rhœsus proditus somno, quia inuasus est, cum dormiret custodibus etiam suis, ut dictum est. [Somno) Pressis, ita enim scr. Dictis Cretẽsis, licet Seru. super eum locum, primoque prodita somno exponat prima parte noctis ut libra die, somniq. pares vbi fecerit horis. Sed prior sensus est ex hist. [Ausus es) Incusat Penelope Vlysses nimiæ audaciæ & obliuionis suorum. [Nimiũ) Et nimium, hoc est penitus. tuorũ patris, filij, & vxoris. [Tangere) .s. accessu tuo, hoc est intrare. [Castra) Thracia. i. tentotia Rhęsi regis Trac. [Dolo) Insidijs noctis, quod est audacius, quam in luce [Tot v. ros) Comites regis, qui erant in eius tentorijs [Ab vno) A solo Dium. [Cautus) Prouidus periculorum. [Ante) olim quia simulabas insaniam, ne ires ad illam pericula, & ne me solam relinque res quòd ipse dixit. 13. Metamorph. Me mea detinuit coniux, pia mater Achillẽ, & diximus supra in argumento. [Vsque metu) Dicit Pene. quod cum hæc supradicta narrarent sibi fuisse gesta ab Vlyss. semper audiendo nimio timore tremuit donec intellexit Vlyss. his ita gestis reuertisse ad Gręcos equis Rhœsi adductis. [Vsque) Assidue. [Sinus) Pectora mea. [Micuere) Mon sunt, tremuere. [Metu micuere) Quia lætitia etiam interdum trepida pectus [Dum) Donec. [Victor) idest tu.

AT

AT bene cautus erat & memor ante mei) Inuersio quæ plus vrget, quã si diceret, oblitus eras mei. [At). s. Ironeus. [Ante) Quam tãta res adorieris apertissimoq; vitę periculo te cõmitteres. [Eras memor mei) Vel meorũ mandatorum ego tibi succurrebã, & perinde. [Eras bene cautus) Periculorum fugitans, & salutis vitæq; paratus. Atq; ita non est. alioqui si te cogitatio mei subiisset, ad pericula cũctatius accessisses, ut te mihi seruares, incolumem, & in tua salute meæ parceres, hanc sententiam planius expressit in Laodamia. Et facito vt dicas, quoties pugnare parabis. Parcere me iussit Laodamia sibi, & illic vltima mandato clauderur epistola paruo. Sit tibi cura tui, sit tibi cura mei. PARR.

OMNIA nanq, tuo) Docet quõ, & à quo hæc norit facinora Vlyssis ex Telemacho, videlicet suo & Vlyssis filio, quẽ ad Nestorẽ miserat patris inquirendi gratia. In qua te conciliat sibi ingeniosa mulier beneuolentiã mariti, cuius se semper tam sollecitam fuisse significat. Ordo est, dico sup. ꝙ. [Hector terruit, nanq; Nestor) Qui ẽm Homerum tertiam vixerat ætatem. (Retulerat). i. recensuerat & enarrauerat. [Omnia) Nato. i. filio tuo Telemacho. [Misso te quærere). i. vt te quęreret. [At). i. ille. s. filius tuus & meus [Retulit). i. recensuit mihi, Rettulit, inquit Rhœsum regem illum Thraciæ, & Dolona Troianum illum filium Eumedæ cæsos. i. occisos à te, ferro. i. gladio & retulit, vti. i. qualiter hic. s. Rhœsus sit proditus somno quia prima noctæ dum clausas portas intrare non posset occisus est, vnde Virg. Aneid. 1. Nec procul hinc Rhœsi niueis tentoria velis. Agnoscit lacrymas primo q̃ prodita somno. i. prima parte noctis, & ut ille, videlicet dolo proditus est dolo quia promissa erat ei impunitas, sed nõ seruata aut dolo quẽ occisus ptendebat, hoc est pp dolum, quẽ astruere volebat, & Rhœsus, quia imprudenter inter hostes somno indulgebat, & ita est vituperatio hostiũ & laus victoris, & tñ dicit nocturno dolo quasi nõ nisi p dolũ id potuisset ppetrare, sed dolus an virtus qs in hoste reqrat? Adiutus ab vno viro. s. Dio. Eq s ismarijs, ipsius uidelicet Rhęsi cuius ipse cũ Dio ardẽtes auertit equos in castra, priusquã pabula gustassent Troiæ, Xãtumq. bibissent, ubi dr̃ Æn. 1. ASC.

Dictus ex Ismariis isse per agmen equis.
Sed mihi quid prodest uestris disiecta lacertis.
Ilios? & murus quod fuit ante, solum?
Si maneo qualis Troia durante manebam,
Virque mihi dempto fine carendus abest.
Diruta sunt alijs: uni mihi Pergama restant.
Incola captiuo quæ boue uictor arat.
Iam seges est ubi Troia fuit, resecandaque falce,
Luxuriat Phrygio sanguine pinguis humus.

DIctus es) s. mihi ab eo, q narrabat. [Isse per agmẽ) Amicum. s. Græcorum. [Equis iste). i. equis Rhœsi abductis, & hæc est, qd uersibus supra allegatis dicit. Atq; ita captiuo uictor, uotisquę potius. Ingredior curru lætos imitante triũphos. Ismarus autem mons est Thraciæ, unde Ismarius ponitur pro Thracio, Ismarus autẽ prius dicebatur Maronea, optimo vino abundans, de quo Tibullus ad Messal. Victa Maroneo fœdatus lumina Bacco, quem locum male quidã intelligunt exponentes à Marone. i. Virg. dictum in 3. Æne. quo scri. Polyphemum fuisse sopitum, sed errant, nã licet de Polyphemo loquatur ẽt Tibullus, tñ non facit mentionẽ de Virg. descriptione, sed de uino, quod ex Thracia Vlyss. aduexerat. [Disiecta) Diruta, dissipata. [Lacertis). i. viribus. [Quid prodest) q. d. nihil. [Et, murus) Ordo est. [Et solum?) Quod fuit ante murus, nunc æquatus solo. i. dirutus, nã recta æquata solo dñr, q̃ sunt diruta, neque supra solũ eminẽ. Virg. Hæc, ęquata solo sumãtia culmina ponã. Ouid. li. 3. Fast. Hęc æquata solo est nullo sub crimine regni. [Si) Pro si quidẽ. i. quia. [Qualis). i. vidua & sine marito [Carendus mihi). i. à me, & notandũ hoc participiũ in uoce passiuo à careo. [Dẽpto fine). i. semper & ppetuo. nam qd finem non habent æternum est. [Alijs) Ad vtilitate aliatum. [Mihi vni) Mihi soli. i. in damnũ mei solius, cui esset vtilius qd adhuc starẽt, vt infra dicet vtilius starent. [Restant) Remanent non re vera, sed quãtũ ad dãnũ & dolorem suum. [Victor) Græcus. [Incola) Qui illic habitationem fecit, post uictam Troiam. HVB.

[Boue

[Bone captiuo) Pro bobus captiuis.i.bobus q̃ ante fuerant. [Troia) Nunc à græcis capt. Iã seges est.hæc descriptio eo tendit, vt Penelope ostẽdat iandiu Troiam fuisse euersam, enumerat enim certissima euersionis,& ruinæ argumenta,ex quo magis conqueritur de absentia Vlyss.& qđ non possit intelligere vbi sit,seges est, ubi fuit Troia & resecãda fal se.i.iam herba nata est,ubi fuerat Troia,& ita alta vt iam sit falce metenda. [Seges) Aut ẽm Varronem dicitur à Sat.i.femine, est autem proprie seges eorum seminum, q̃ pani conficiendo sunt apta nondum demessa. Nam fruges generaliter dicũtur omnes fructus qui in alimoniam verti possunt,dicitur autẽ eodem Varr.teste à fruendo,hæc ergo seges accipitur pro semine frugũ lato & adhuc viridi.[Falce) .f.messoria.Est enim & fala ꝑputa toria,qua arbores putantur, de qua Virg.in Geor.Falce premes vmbram, & in Buc. Atq; mala vites incidere falce nouellas. [Luxuriat) Supra modum abũdat.Horat.Luxuriantia compescet.Virg.Luxuriem segetem tenera depascit in herba. Ad oues nonnunquam refertur,& significat exultare & lasciuire. Ouid.i Fast. Ludit & in pratis luxuriatq; pecus, interdum habitudine significat. Virg.in 3.Georg. Luxuriatque toris animosum pectus. luxuriam.n.hæc ponitur pro plenum, & densum est. [Pinguis) impinguata. [Sanguine Phrygio).i.sanguine Troianorũ illic effuso.Est autem Phrygia Asiæ regio, vbi est Troia.

ASC. ILIOS) Disiecta, sic Horat.vexata Ilios dixit frequẽtius tñ hæc Ilios,uel hoc Iliõ legitur. Vertit puppim peregrinam ad littora sed quomodo? Prora enim ad litus appellitur,non puppis. Verum peregrini,& hostes cito abnauigaturi,dicitur 6. Æneid. Obuertũt pago ꝓras,& ita puppis appellitur ad littus vt paratæ sint naues si necesse fuerit ad fugã.

Semisepulta uirum curuis feriuntur aratris
Ossa:ruinosas occulit herba domos.
Victor abes:nec scire mihi,quæ causa morandi,
Aut in quo lateas ferreus orbe,licet.
Quisquis ad hæc uertit peregrinã littora puppim:
Ille mihi de te multa rogatus,abit.
Quamq; tibi reddat;si te modo uiderit vsquam;
Traditur huic digitis carta notata meis.
Nos Pylon,antiqui Neleia Nestoris arua,

HVB. Semisepulta) Non plene sepulta,vt in bello accidit ꝓpter multitudinem.[Feriũtur) Eruũtur ab aratris Luc. lib 7. Quæ segetes infecta surget nõ decolor herba.Quo non Roma nos violabis uomere manes. Idẽ paulò post. Pluraq. rarticulis feriuntur dentibus ossa. [Occulit) Tetigit,eius frequentatiuũ est occulto. [Ruinosas) Plenas ruinis prostratas. [Victor).s.tu Vlyss. [Abes) Es absens à domo tua.[Nec scire mihi).i.nec possum scire, quę eam morandi.i.q̃ causa sit tibi quare differas redditum tuũ in patriã, aut in quo orbe eleganter pro in qua parte orbis. [Quisquis) Ostendi nõ esse culpã suã,qđ ignoret ubi sit Vlyss.dicit.n.Penelope se nemnem ꝑtermittere,qui ad litus suum ueniat quẽ non diligenter interroget de Vlyss. & ei nõ tradat literas,quas ille reddat.si eum alicubi viderit aut inuenerit [Quisquis) Vlyss .i.quicũq;.s.vel mercator vel nauta. [Vertit) Appulit,flexit. [Puppim) Nauem,synecdoche,peregrinam,aduenam externam.[Ad hęc littora) Ad hanc nostrã terram.[Ille,abit) Discedit.s.hinc [Rogatus).i.interrogatus,vt multa super Priamo rogitãs, alia rogare significat orare in compositione uero cum varijs præpositiouibus varia habet significata.Arrogare.significat assumere,& attribuere,& in malam partem accipitur. Dicitur.n. arrogãs qui sibi plus assumit,& attribuit,q̃ deceat.Abrogare penitus tollere. Derogare in parte minuere,& tollere,vnde Cic.ad Herennium,cui legi derogatũ uel abrogatũ sit. Erogare est dare. Irrogare inferre,ut irrogare pœnam. Horat.in 1.Serm.Adsit regula pec catis, q̃ pœnas irreget æquas. Prorogare differre.Horat.in 1.Serm. Viuẽdi rectè qui ꝓrogat horam. Rusticus expectat dũ defluat annis. Abrogare sufficere, & in locum alterius substituere. Præirogare,ꝑferre,inde prærogatiua prælatio, & priuilegium dicitur siue,ut uulgo loquar præeminentia. [Reddat;) Det tibi,& proprie dixit nã in literę dari dicunť ab eo,q mittit,reddi uero ab eo,qui defert qm̃ eius fidei sint creditæ,ut reddantur. Carta

epistola

epistola ponitur interdum pro uno lib. Notata, scripta, nam literę notæ dicuntur, quod p eas res omnes notentur. Nota etiam pro quolibet signo accipitur. Virg. 3. Georg. Continuoque notas, & nomina gentis inurunt. Luc. li. 7. Non tamen abstinuit uenturos prodere casus. Per uarias fortuna notas. Nota etiam dicitur ignominia, & probrum, attestatur Nonius. Lucil. Quem scis scire tuas omnes masculaque, notasque, unde & nota censoria, dicitur, quare iuuen. dixit, sed qua Fab. censor notet. [Viderit vsquam). i. alicubi, significat aũt non solum in loco, sed etiã ad locum Hor. in 1. Serm. de formica loquens: Non usquã prorepit, & Terent. in Eun. sed profecturus alio fueras respondet Parmeno nusquam subauditur enim profecturus erat. [Nos Pylon) Dicit Pene. pręter diligentem interrogationem, & inquisitionem factam à se de Vlyss. apud peregrinos ad suum littus uenientes, & pręter literas traditas, quæ ei redderentur se etiam misisse ad diuersa loca percunctarum de ipso Vlyss. & presertim Pylon & Sparten qm̃ ex Pylo à Nestore Vlyss. socio. Vel ex parte ab Agam. & Men. principibus Græcorum putabat se posse fieri certiorẽ, vbi esset Vlyss. dicit ergo. [Nos Pylon, arua Nelaia Nestori] i. terram Nestoris regnatam à patre eius Neleio, fuit aũt ut scr. Str. Pylos vrbs in Messenia vbi Neleus pater Nest. regnauit, hãc Herẽ. expugnauit, & ex 12. filijs Nelei ab eo interfectis solus Nestor superfuit, ꝙ ipse narrat libr. 12. Met. ipse Nestor interdum Pylius dicitur à Pylo à Mar. & à Iuuen. vt ex rex Pylius magno si quidquam credis Horat. exemplum vitę fuit à cornice secundę. Antiqui senis dicitur enim vixisse 300. an. vt ipse apud Ouid. Vixit annos bis cẽtũ, nunc tertia viuitur ætas.

N E L E I A arua) Aemulatio Hom. qui Pylon ἀσυνηλήιον cognominauit à Neleo Cretei vel vulgo credebatur Neptuni Tyrusque filio, cui ex loco à fratre Pelia fugato. Apharcus oppido quædam Messenię concessit ad mare, & in ijs Pylon auctor Pausanias. PAR.

N O S Pylon, &c.) Declinatur hęc Pylos, huius Pyli, huic Pylo, hanc Pylon, vel Pylum à nominatiuo Pylus. Item hęc Sparta latinę, vel Sparte, huius Spartes gręce. Vnde est accusatiuus Sparten per n, non per m, & est patria Menelai. ASC.

Misimus: incerta est fama remissa Pylo.
Misimus & Sparten: Sparte quoque nescia ueri.
Quas habitas terras? aut ubi lentus abes?
Vtilius starent etiam nunc Mœnia Phœbi:
Irascor uotis heu leuis ipsa meis.
Scirem ubi pugnares: & tantum bella timerem:
Et mea cum multis iuncta querela foret.
Quid timeam, ignoro: timeo, tamen omnia demens.
Et patet in curas area lata meas.
Quæcunque æquor habet quæcunque pericula tellus:
Tam longæ causas suspicor esse moræ.

HVB. FAma) De te est re. s. mihi à Nestore. [Incerta) ignara ᵭ te ubi sis. [Misimus) Ec. i. ẽt. [Sparte) Lacedęmona, nam eadem est Sparte, & Lacedæmon. Sed Laced. & pro urbe, & pro regione ponitur, dicta à Lacedæ filio Iouis, & Taygetes filię Atlantis. Spartem autẽ accusatiuus est gręcus à nominatiuo ? [Sparte) Nescia ueri, ignara ueritatis de te. Sparte autem pro Spartani ponitur, idest vrbs pro hominibus. [Habitas) Legendum est, nõ autem habites, quia sequitur abes, quod est modi indicatiui. [Lentus) Tardus ad reuertẽdũ. [Vtilius) Declarat aperte, qđ dixerat superius, uni mihi pergama restãt. [Vtilius) Cũ maiori mea vtilitate. [Starent) Essent adhuc integra & erecta. Dixit supra, ĩ eo loco. Troia cer. Mœnia Phœbi. i. muri Troiani, quos Phębus ędificauit. Fabula aũt hic habet. Nept. & Apollo pro missa sibi à Laomedonte rege Troia mercede muros illi ędificauerunt, sed Laomedõ post ea eis promissam mercedẽ negasse dicitur, quod ideo fingitur, quia ut voluit Ser. Laomedon Neptuno, & Phœbo certam pecunię quantitatem vouerat, quam postea imminentib hostibus ad murorum ędificationẽ transtulisse dicitur, vnde ipsi muros Troię fabricasse dicũtur, vnde & auctor hoc dixit pgama Phœbi, & Virg. lib. 3. Aen. Et omnis humo fumat Neptunia Troiã. [Heu ipsa). i. ego. [Leus) Inconstans, & mutabilis alias leuis, significat non onerosum. item vilem, & contemptibilem. [Irascor meis uotis) Repręhendo mea vo

ta,& ea quæ optaui prius enim optaui,ut Troiam vinceretis,& dirueretis,nūc doleo me ita optasse,nam uellem adhuc Troiani stare.[Scirem ubi pug.&c.)Sensus est,si Troia staret,hic saltem scirem,ubi pugnares,& gereres bellum.[Et tātum).i.solummodo.[Timerem bella)i.pericula bellorum,non autem alia.[Et mea,quærela)De absentia mariti.[Foret iuncta cum multis).s. alijs mulieribus, quæ & ipse couquerūtur de absentia maritorū suorum,quod esset mihi tolerabilius.Nam est in communi prouerbio,miseriarum societas solacij loco est.[Quid timeā).s.nūc cū nescio vbi sis.[Demēs]Exanimata, & timore perturbata.[Et patet in curas area lata meas)Sensus est licet nesciam quid timeam timeo tamen tibi omnia pericula, & meæ curæ & timoris in oēm partem uertuntur.[Area Spatium.[Lata)Ampla.[In meas curas)In mea sollecitudines,& timores de te.[Patet)·Patēs est,& diffunditur latet atque spatiose, nam area pro spatio ponitur, & latitudine,significat, & alia, & proprie, & translatiue,quę quia ad hunc locum non pertinent,prætereuntur.Quæcunq; æquor habet)tOdo est.Ego suspicor quæcunq, pericula.i.omnia pericula quæ æquot habet,& tellus,esse causas tam longe more.i. quòd tandiu moreris,;suspicor fuisse causam periculorum, quę tibi mari terraque poterunt accidere.

ASC. VBI lentus habes,)Silicet domicilium,aut potius ab.[Mœnia Phœbi).i. pergama Apollinis fabricata manu,& ab eo diu custodita. Vnde Virg. Phœbe graues Troiæ semp miserate labores,&c.[Irascor uotis).i.desiderijs,qa desideraui cum Troia staret excidiū eius,nunc cum iacet,eius incolumitatem.Si Troia staret scirem ubi pugnares,& tantum bella timerem,&c.nunc autem pellicē timet, quod tamen non expresse dicit, sed p insinuationem.[Area lata)Area ab ariditate dicitur locus in quo teruntur fruges, quæ sunt futuræ frugis semina,sicut absentia Vlyssis multarum curarum.Quę uestra libido est,aut per parentesim dicit,quæ res est uestra libido. aut dum ego meditor stulte hæc. s.quæ est uestra libido,sed prior modus melior est,qa ponit hęc.s.pręd.cta,qa in mari,& terra cōtingunt. Apte autem pluraliter dicit quantum ad sensum, vestra non tua libido, ne in solum Vlys. talem maculam conijciat,& ut facile creditu doceat quod multi consueuerūt. Id autem dicit,quia noti erant amores Agamemnonis,Achillis,& aliorum principum.

Hæc ego dum stulte meditor,quæ uestra libido est,
Esse peregrino captus amore potes.
Forsitan & narres quàm sit tibi rustica coniux:
Quæ tantum lanas non sinat esse rudes.
Fallar:& hoc crimen tenues uanescat in auras:
Nec me reuertendi liber, habesse uelis.
Me pater Icarius uiduo discedere lecto
Cogit;& immensas increpat usque moras.

HVB. HÆC ego dum stulte) Nunc more muliebri detegit aliam suspicionem,quam habet dicens.Hæc ego supradictas causas suspicor, sed ut vos viri libidine maxime ducimini,captus es fortasse amore alicuius mulieris,quæ te detinet. Ordo est [Tamē ego stulte meditor hæc).s.supra dicta, tu potes esse captus amore peregrino,quæ libido uestra est. i.pro ea libidine quæ libido est vestra.i.vestrum virorum.i.quā vos viri habetis,& hic est uerus sensus,& uestra cōstructio,nam supplēdus est ablatiuus, & talis constructio usitata est à doctis.Ser.Sulp.ad Cic.in epis.qua consolatur eū de morte filiæ simili vtitur locutione,qui illius amor in te est,hæc facere illa non vult ordo illa nō vult te facere hæc eo amore,qui amor illius est in te,sunt & alia exēpla,vt q̄ improbitas tua est,me oppugnare,audes.i.ea improbitate,quæ tua improbitas est,sed hæc sint satis,hmōi aūt suspiciones uxorem de amore maritorū absentium, qm̄ crebræ sunt solēt,à poetis ipsis mulierib. attribui. Terent.in Adelph.uxor si cessas aut te amare cogitat, aut amari,aut putare,aut animo obsequi,& tibi bene esse soli, cum tibi sit male.[Forsitā)Addit & aliam suspicionem de cōtemptu suo.s. Vlyss.ut gratior sit nouæ amicæ vituperat ipsam Penelopen. Sic Medea ad Ias. Forsitan & stulte dum te iactare maritę quęris,& iniustis auribus apta loqui.In faciē moresq.meos noua crimina fingis.Rustica,inculta [Quę tm̄ lanas non sinat esse rudes).i.q̄ nulli alij rei muliebri satis sit apta,nisi carpēdis lanis,

non

non etiam acui, notandum autem est: Penelopen suspicari nō solum quod Vlys.cā rusticam dicat apud amicam, verumetiam dicat esse anum, nam mulieres iuuenes magis exercitio acus vtebantur, non ad consuendum, sed ad pingendum varijs coloribus, & figurandū vestes quales à Dido.non textas, sed acu pictas significat. Virg. Æn.lib.11.Tum geminas vestes auroq. ostroq. rigentes extulit Æneas, quas illi leta laborum Ipsa suis quondā manibus sidonia Dido Fecerat, & tenui telas discreuerat auro, & alibi. Pictu acu clamidē, & ferrugine clarus hibera. Anus āt quæ pp visus, & hebetudinē, aut manus instabilitatem acui non essent aptæ, ad lanam transferebātur, & talem mulierē Iuuen. significauit, cū dixit. Est in consilio matrona admotaque lanis Emerita, quæ cessat acu. [Rudes) .i.impolitas. [Fallar) Optaui est modi, & subauditur vtinam. [Fallar) s. hac mea opinione, quam de te habeo. [Hoc crimen) Quo te accuso. s. de amore alterius mulieris. [Tenues) Vacuas, vel subtiles. [Auras). i. aera, qui est tenuis comparationem aquæ, & terræ. [Vanescat) In Vanum, hoc est in nihilum abeat, hoc est non fit verum. [Ne ve reuertendi) Ve copulatiua est coniunctio significat enim & sensus ergo est & tu. [Liber reuertendi) .i. tu non prohibitus, quin reuertaris. i. vtinam nullius amore retentus, ne velis abesse, liber. n. eundi dicitur, qui ire permittitur, & sic liber reuertendi, qui libertatem habet reuertēdi. Potest etiam ita ordinari cum sequentibus versibus. & ne tu liber reuertendi velis abesse. [Pater Icarius) Cogit me & c. rarissime tamen inuenitur apud Ouid. Sensus à versu pentametro præcedenti ad hexametrum, vel pentametrum sequentis trauseat, quāuis nōnunquam faciat, vt in Epistola Phyl. Quaque patent oculis littora lata meis. Siue die laxatur humus, seu frigida lucent Sidera prospicio quid freta ventus agat. [Me pater) Cōmendat nunc Penelope amorem suum, & constantiam erga Vlyss. quia cum post tā diuturnā absentiam Vlyss. vellet eam pater alij viro collocare, dicit se nunquam voluisse. [Icarius pater me) Fuit enim filia Icarij fratris Tyndari, vt scrib. Str. lib. 10. Polycasta eius mater, & pater fuit autem Pene. & eius fratres Alzeus, & Leucadius, qui cum regnum Acarnaniæ tenuissent, ciuitatibus nomen dederunt, sæpe noluerunt eam Eurymacho uxorem trade re adducit Str. Homeri versus latinos sic factos. Olli in tecta Patris properāt habitare feroces Icarij, cuius de semine filia pulchro Germaniq. orti fratres, tum protinus illam Eurymacho pater, & fratres nupsisse volebant dicit ergo. [Pater cogit) .s. verbis suis, nam voluntas patris filiabus pro iussu habenda est. [Discere viduo lecto) .i. tuo à te derelicto, & in quo sum tanquam vidua.

NE ve reuertendi) Dij faciant inuitus, & non sponte peregrinæ maneas, vt suspicor. [Liber reuertēdi) Cum sit in tua potestate redire. Velis abesse. Reditum in patriam negligas, & procul à me libenter viuas in alterius puelle complexu. PAR.

QVAM).i quantum rustica coniux lanificio intenta est. [Fallar) Optantis est. i. vtinā fallat ab opinione, aut suspicione mea, ne uelis abesse cum fueris liber reuertendi. i. quandocunque dabitur facultas libere reuertendi, quæ est his qui amoribus adulterinis indulgent, quia nihil est quod eis legitimam auferat libertatem, & tamen non redeunt, qa capti sunt. [Discedere lecto viduo,) Id est accedere lectum maritalem. ASC.

Increpet usque licet: tua sim, tua dicar oportet:
Penelope coniux semper Vlyssis ero.
Ille tamen pietate mea, precibusque pudicis.
Frangitur; & uires temperat ipse suas.
Dulychij Samijque, et, quos tulit alta Zacynthos,
Turba ruunt in me luxuriosa proci:
Inque tua regnant, nullis prohibentibus, aula:
Viscera nostra, tua dilacerantur opes.*
Quid tibi Pisandrum, Polibumq. Medontaq. dirū,

Epist. Ouid.

INcrepat) Incusat, Moras im. i. nimias longas moras mea qua te tandiu expectem. Increpet huius verbi repetitio hēt emphasim q. d. inclamet mihi quātum velit. [Oportet) Dicet. [P. etate meo) idest meo uehementi erga te amore. [Frāgitur) Vincitur. Et vires tempe rat) id est minuit impetum animi, quia quando uidet me tā esse amāte tui, minus posteā in- HVB.

*Increpet

* dilaniantur

B stet,

stat,ut nubam alio.[Dulychii) Tunc Penelope procatores ex diuersis locis uenisse commemorat. Sunt aut proci, siue procatores, qui perseuerantur & instanter aliquam uxorem petunt P.ocari.n. est importune & perseueranter petere. Ordo est,proci Dulychii, & quos, &c. ruunt in me Dulychium auté, ut scr. Str. una est ex Echimnadib. insulis, q̃ inter Zacynthō, & Cephaleniam ad oriétem solem iacent, ex ea duo de.l.procos uenisse scr.Ho. Cephaleniam aūt teste.Str. quidam Dulychium appellare non dubitarete,dicta autem ait à Cephalo hanc tetraposim.i.quatuor ciuitates habentem appellatā dicit,-Same Cephaniæ vrbs, q̃ & Samos dicitur. Nam pro urbe teste Str. Vtroque modo dr̄, pro insula uero tantummodo

Eurimachiq; auidas, Antinoique manus.
Atque alios referam? quos omnes turpiter absens
Ipse tuo partis sanguine rebus alis,
Irus egens, pecorisque Melanthius auctor edendi,
Vltimus accedunt in tua damna pudor.
Tres sumus imbelles numero: sine uiribus uxor,
Laertesque senex, Thelemachusque puer.
Ille per insidias pene est mihi nuper ademptus:
Dum parat inuitis omnibus ire Pylon.
Dij precor hoc iubeant, ut, euntibus ordine fatis,
Ille meos oculos comprimat, ille tuos.
Hoc faciunt custosque boum longęuaque nutrix;
Tertius, immundæ cura fidelis haræ.
Sed neque Laertes, ut qui sit inutilis annis,
Hostibus in medijs regna tenere potest.
Telemacho ueniet; uiuat modo: fortior ætas:
Nunc erat auxilijs illa tuenda patris:
Nec mihi sunt uires inimicos pellere tectis:

Samos ex ea quatuor & xx. proci venerunt[Zacynthos) Paulo plusquam, Cephalenia in occasum vergit, q̃ causa magis attingit, eius aūt ambitus ul tra 100. & 60. stadia ē, abest, à Cephalenia ad stadia 40. nemorosa quidē uerū fructifera eius nominis est celebris, hoc Str. Et quos tu quos procreauit.[Alta) Eminens. Vir. 3. Æn. Iam medio apparet fluctu nemorosa Zacynthos per hoc quod dixit apparet altam esse significauit.[Turba) Multitudo, quia ur supra ostendimus, erant quam plurimi.[Ruum) Concursu, & si facto impetu ueniunt. Virg. Ac uenti uelur agmine facto qua data porta ruunt.[Regnant) Inuidiose dixit. q. d. non satis est illis uenire in domū, sed uolūt in ea esse domini, & dissipāt res tuas quæ sunt mihi caræ tanquam.[Viscera) Mea.[Dilacerantur) Dissipantur. s. ab ipsis. Quid tibi Pisandrum) Occupatio est rhetorica exornatio, dicit. n. se non esse dicturā, & tñ commemorat quosdam quos sibi infestissimus esse dicit. Auidas manus auaras, & ad capiēdū parata. Rebus diuitiis. Par acqsitis. [Tuo sanguine) Quia eas in bello, & multis periculis acquisitis. Turpiter cum tua infamia, nam turpe est pati res suas dilabi. Irus egens, nominat alios dissipatores bonorum Vlyss. quos ostendit esse homines utilissimos. Irū, ut Str. scr. Hom. arneum appellat, ab arne urbe Boetiæ, egenum autem fuisse Oui. & hic, & in 3. trist. Ostendit, q eius nomen pro paupere ponit. Nempe dat, quodcūque libet fortuna rapitque[Irus) Et est subito q modo Cresus erat. Idem lib. 2. de Remed. Cur nulla est hecaten, nulla est quæ cęperit irū. Nēpe quod alter egens altera pauper erat. [Melanthium) Autem alii pastorem & caprarium Vlyssis fuisse uolunt, sed lanium potius significat, hoc est, qui pecora ad esum mactaret & laniaret, & dictus est.[Auctor pecoris edēdi) Ad vitu periū, quia erant & auctoris pecoris sacrificandi, & hi tā uiles uō habebantur, dicebant̄q. ministri.[Vltimos pudor) Vltimum dedecus, quia ipsi sunt utilissimi, pudor autem interdum pro uerecundia, hic pro timore infamiæ accipitur, ut Iuuen. Ingenui vultus puer, ingenuitq. pudoris interdum pro decore ut hic interdum pro pudicitia, Virg. 3. Æn. ante pudor quā te uiolē. [Tres sumus) Occurrit obiectione, Ordo est, nos sumus tres numero imbel. i. non apti bello, & uiribus debiles. Ego uxor argumentum à sexu, nam mulieres natura sunt imbelles. Laertes, pater tuus. Vulgo. n. ex Laertes genitar à poetis dr̄, licet interdū Sisyphi filius appellet, nam cum eius mater Anticlia ad Laerten spōsa deduceretur,

tur, fertur fuisse rapta à Sisypho latrone & ex eo genuisse Vlys. qđ ei ad cõtumeliā Aiax obiicit li.3. Met. Quid sanguine cretus Sisyphio apud Virg. quoq; lib.6. cõtumeliæ cā Sisyphi filius dr̃, cũ Deiphæbus dicit hortator scelerũ Æloides, nā Sisyphus Æoli filius fuit. Ouid. tñ nulla cõtumelię cā Sisyphi filiũ dixit. li.3. de Arte Amā. His sua Sisyphides auditis pœnæ resoluit, Corpa nā socijs illita cæra fuit, hæc dixit, ut tollaŕ dubitatio sicubi reperiatur ita appellatus. [Telemachusq. puer) Vel filius, uel ętatis puerilis, & tenere. [Ille Tel. Pen.) Pre. [Est ademptus) Est subreptus. [Per insidias) Per dolos. [Omnibus inuitis) Contra uoluntate omniũ. [Dij precor) Optat Pen ut Tel. sit superstes sibi, & Vlys. Ordo est. Precor, ut dij iubeāt. i. uelis, ut Infandũ regina, iubes renouare dolorē. [Vt ille) Tel. cõprimat, claudat. [Meos oculos) Quia propinquiores solebant morietibus oculos claudere, qui morte late aperiuntur. [Hoc faciũt). i. hoc idē precantur custos boũ bubulcus noster, hoc est boũ custos, qui ut Theocritus edyllio. 16. fer. Philœtius appellabaŕ, habebat. n. Vlys. sicut pleriq; alij ea tēpestate, magnā partē ꝓuentũ ex armētis & gregibus. [Lõgæua) anus, lõgæ ætatis nutrix. s. tua hæc Euryclia dicebaŕ. [Tertius cura fidelis). i. fidelis custos.] Haræ). i. porcorũ. i. subulcus is Eumæus uocabaŕ, fuit alius Sybotes. [Immũde) Fœde est. n. porcus aīal fœdũ, hora aspiratũ, & prima correpta significat porcorũ, stabulũ, primā lõga & prima aspiratiõe est locus, ubi dijs sacrificaŕ. [Sed neq, Laertes) Probauit, qđ filius puer nõ possit defendere eius bona aduersus raptores, nũc dicit de Laerte. [Vt). i. tāq̃. s. is. [Qui sit inutilis annis). i. q̃ ꝓ ętatē nõ sit aptus. [Tenere) Defēdere, [Modo) Vel tantummodo uel dũmodo. [Illa) Ætas pucrilis. [Tnēda) Adiuuāda [Auxilijs patris). i. tuis, cũ ipse ꝓ ætatē, nec cogitare; nec agere sciat, quæ utilia sunt. [Nec mihi sunt uires) Nunc Pene dicit de se. Pellere). i. ad pellēdũ. [Inimicos) Qui tua bona dilacerant. PAR.

PROCI) Pen. bis à procis petita est, semel adhuc nupta cũ pater Icarius ei despondebat, qui pernicitate pedũ pręstaret. itaque Laced. ẜm uim, quæ exinde appellata aphetias est instituto certamine. Vlys. cursu uictori Pen. cessit. Iterũ per absentiā uiri, quē mortuũ putabant. in odi. canit Hom. Supiora Pausanias. [Nec mihi sunt uires) Gryllus hoc Vlysi ꝓbro dat apud Plutar. ꝓ hæc, Vxor tua dũ rubella geris ad ignē domo sedet, ac ne ut hirudines quidē, eos ulcisci potest qui in se, ac totā domũ, irruunt, cũ presertim lacæna sit

PROCI, id est importuni, & impudici petitores connubit. [Dulychi). i. ex Dulychia & Samij ex Same sic. n. à Virg. uocatur 3. Æn. Dulychiumq. Sameque & Neritos ardua saxis. Ad ꝙ Seru. Same (inquit) Cephalenia est. Nam Samos in Asia est, hæc ille, hic tñ uŕ deductum à nominatiuo Samos, iuam Same facere Samei, sed de ea insula sunt, quam Seme Virg. uocat. [Rebus partis). i. acquisitis. [Tuo sanguine). i. sudore, aut periculo uitę. s. quas ex Troia domũ dimiserat. [Irus egens) Ordo est. Irus procus ille egens. i. famelicus & oīum egenus. [Et Melanthius auctor pecoris edendi). i. absũmendi. [Accedunt in tua damna) Existentes, ultimus. i. summus pudor nā nihil indignius quā sanguine parto à talibus ligurij, & cõiugē procari impune permittere. [Tres sumus imbelles) Docet omnē spem in Vlysse collocatam, cum nulla sit resistendi potestas sibi ꝑꝑ sexũ patri propter senium, & filio propter imbelles annos. [Hoc faciunt). i. idem optant & precātur custos boum. i. bubulcus nomine Philetius. [Et nutrix longa). i. uetula longi æui Euryclia nomine, tertius. s. Eumæus, qui est cura fidelis haræ immundę. i. cubilis porcorum, qui immundi sunt, & in hoc significato scribitur, cum h, & corripit primam, ut patet hoc loco. ASC.

Tu citius uenias portus, & aura tuis.
Est tibi, sitq, precor natus: qui mollibus annis
In patrias artes erudiendus erat.
Respice Laerten: iam sua lumina condas,
Extremum fati sustinet ille diem.
Certe ego, quæ fueram te discedente puella:
Protinus, ut redeas, facta uidebor anus.

TV citius) Subaudiendum est, ergo, tu uenias citius pro cito. [Portus & cura) idest salus, & requies. trāslatio sumpta a nauigantibus, quibus nihil magis optatur, quam uenti secundi, & portus. [Tuis) Patri filio, & mihi. [Est tibi) quia sciebat desiderio filij patrem HVB.

Vlis.

maxime moueri, ideo adhuc in memoriam ei reducit. [Sit).i. diu uiuat. [Mollibus) Teneris puerilibus. [Erudiendus) Instituendus. In artes patrias. i. paternas nam (vt Cic. j. off. inquit) Plerique parentum præceptis imbuti, ad eorum consuetudinem, moremque deducuntur. [Respice Laertem) Hoc est si non mouet te filius puer, moueat te pater iamiam morti propinquus qui expectet, ut ei mortuo oculos claudas, quod officiū pietatis patri à filio præstari decet. [Respice) Verbum est misericordiæ Iuuen. Solus enim tristes hac tempestate Camœnas: Respexit. [Vt iam). i. statim [Condas) Claudas. [Fati). i. mortis. [Certe, ergo) Nunc mouet misericordiam à persona sua dicit enim eum tandiu abfuisse, vt quamuis cito redeat, inueniat tamen eam anum, quam puellam discedens reliquerat. [Protinus). i. cito, alias significat continue. [Vt). i. quamuis. [Redeas) Reuertaris. Sicut Ouid. exercendi ingenij gratia hanc epistolam à Penel. ad Vlyss. scriptam finxit, ita & responsiuam ab Vlyss. remissam se scripsisse fatetur in 2. Am. ad Macrum, ubi cōmemorat, ut supra diximus, aliquot epistolas responsiuas à se scriptas, quæ hodie non extant, inter quas, & hanc responsiuam ponit, eius carmina subdam, ut eorum pertinaciam refutem, qui contendunt has epistolas ab Oui. non fuisse scriptas, sed facile conuincuntur his uersibus. Et quod Pene. uerbis reddat Vlyss. Scribimus, & lacrymas Phylli relicta tuas. Quod Paris & Machareus, & quod male gratus Iason: Hippolytique parens, Hippolytusque legat. Quodque tenens strictum Dido miserabilis ensem, Dictat, & Aoniæ Lesbis amica lyræ. Quam cito de toto redijt meus orbe Sabinus, Scriptaque diuersis retulit ille locis. Candida Penel. signum cognouit Vlyssis. Legit ab Hippolyto scripta nouerca suo. Iam pius Æneas miseræ rescripsit Elisæ. Quodque legat Phyllis si modo uiuit habet, Tristis ad Hypsipylem ab Iasone litera uenit. Dat notam Phœbo Lesbis amicam lyram. Hæ sex epistolæ nusquam in operibus Ouidius reperiuntur, cum aliæ supradictæ missiuæ in hoc volumine legantur. Vlyss. tamen post multos errores delatus ad Alcinoum Phæacū regem, ab eo, & uxore Areta benigne exceptus. & nauc, & socijs donatus, tādem in Ithacam reductus est in naui dormiens, ubi excitatus dicitur à Pallade, quam semper habuerat fautricem, & præmonitus, de his, quæ esset acturus sub specie senis mendici, domū suam ingressus est, ubi multa à procis Penelopes passus, & tandem recognitus ab Eurycleia nutrice, auxilio subulcorum, & Telemachi, quibus se indicauerat, iniuriam suam vltus est, cum eos pugnam interemisset, aut, ut alij uolunt, oculos tantummodo eruisset, ita vt in triuijs stipem quærere cogerentur. Postremo à Thelegono filio, quem ex Circe susceperat, cum non cognosceretur esse pater, interfectus est, & sic, qui tot maris, terræque pericula euaserat, manu filij cædem effugere non ualuit. Hoc patricidio commisso, Telegonus ex Ithaca discedens in Italiam uenit, ubi Tusculum oppidum condidisse dicitur. Thelemachus patri succedit Penelope usque ad ultimum spiritum pudice uixisse dicitur, unde pro exemplo pudicitiæ à poetis præponi solet.

ASC. TV citius). i. ualde cito, aut propterea citius, quia imbelles sumus, uenias existens tuis. s. domesticis, & necessarijs. Sic in Buc. Virg. Tu decus omne tuis. [Portus & aura). i. salus & uia ad eam perueniendi. [In patrias artes). i. obtinendas patrias artes, quæ in re militari & rep. consistunt, & nisi acciperet in pro ad, dicere posset in patrijs artib. [Respice Laerten) Non scribendum est Laerten, ut uersus indicat, quia à prima declinatione in es, habetur accusatiuus in en, longum, ut condas. i. claudas. [Vt redeas) Pro rediens, videbor anus, idest uetula decrepita.

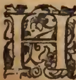
PHYLLIS DEMOPHOONTI.

EPISTOLA II.



OSPITA Demophoon tua te Rhodopeia Phyllis.
Vltra promissum tempus ab esse queror.
Cornua cum lunæ pleno semel orbe coissent:
Littoribus nostris anchora pacta tua est.
Luna quater latuit: toto quater orbe recreuit:
Nec uehit Acteas Sithonis unda rates.
Tempora si numeres, bene q̃ numeramus amãtes.
Non uenit ante suam nostra querela diem.
Spes quoq; lenta fuit tarde, quæ credita lædunt,
Credimus: inuita nunc & amante nocent.
Sæpe fui mendax pro te mihi: sæpe putaui
Alba procellosos uela referre Notos.
Thesea deuoui: quia te dimittere nollet.
Nec tenuit cursus forsitan ille tuos.

HVB.



OSPITA) Quidam interpretes in huius epistolæ argumento, falsa quædam somniauerũt Demophoontem ex Colchis cũ Argonautis reuertentem ad Phyllida Thracum reginam diuertisse, cum Demophoon eo tẽpore, aut nondum esset natus, aut certe nondum eius ætatis ut ad talem expositionem proficisceretur, uerum ita res habet Demophoõ Thesei filius auxilium græcis, vt Iust. lib. 2. scr. aduersus Troianos tulit, qui ab eo bello rediens tempestatibus maris, & longis erroribus actus in Thraciam delatus est ubi à Phyllide, quæ per ea tempora regina Thracum erat portu hospitioque exceptus, & ab ea ardenter armatus in coniugium rogatus est, qui ei cõiugij fidem dedit, & ob beneficia accepta iurauit, se nunquam eam derelicturum vxorem, uerum audita morte Mnestei. qui post electum ex urbe Thesea Demophoontis patrem Atheniensium imperium occupauerat. Demophoon cupidus regnandi, dissimulata causa petiuit à Phyllide aliquantum temporis, quo Athenas res suas ordinaturus accedere, data fide se intra mensem rediturũ ad eam uerunt eam ultra quatuor mensem, iã redditũ suum destulissent. Phyllis amoris impatientia, & doloris impulsus, quod se spretam crederet, & eius redditum, iam desperaret, zona sua gutturi circunligata laqueo vitã finiuit, & vt fabulę ferunt in arborẽ Amygdalũ sine folijs mutata est, postea reuersus Demophoon, re cognita, truncũ eius amplexus est, qui ueluti sponsi sentiret aduentum, folia emisit, vnde etiã testes Seruio, Phylla græcæ folia dicta sunt a Phyllide, ante igit hunc casum Phyllidis, cum Demophoon redditum suum longe vltra promissam tardaret, Phyllis ad eum hãc epist. scr. qua multis ex causis, & rõnibus cum reuocare nititur, cõmemorans ei iusiurandum, & suorũ erga se bñficiorum obligationẽ, postremo conatur eum mouere referens, qđ nisi reuertatur, aliquo crudelissimæ mortis gñe se interimet in quo dicit fore, ut appareat ingratitudo, & crudelitas Demophoõtis, uel p epitaphiũ eius inscriptum. [Hospita) Ordo est, ò Demophoõ, ego Phyllis Rhodopeia. [Hospita) Tua, q̃ror te abesse, &c. hospita dr̃ fœminino gñe, licet legat hospes cõis gñis. Inhospita uero & fœminini gñis reperit, ut in hospita syrtis, & neutris gñis, vt Ouid. lib. j. Met. & in hospita tecta tyrãni ingredior. [Rhodopeia) Threcia, nã Rhodope mons est Thraciæ ita dictus à Rhodope muliere in eũ cõuersa. sicut & Hemus, ut scr. Ouid. lib. vj. Met. Thraciã Rhodopẽ angulus habet alter & Remũ. Nũc gelidos montes mortalia corpora quõdã. [Promissum) .s. mihi à te. [Cornua) Dicit spatiũ tpis sibi pmissi. s. spaciũ vnius mẽsis, qđ p lunã significauit. [Cornua cum lunæ, &c.) .i. cũ luna semel esset facta plena, tũc. n. extremitas lunę quę ob similitudinẽ cornua dñt cocunt. i. coniunguntur, & se tãgunt, & ideo dixit, Pleno orbe. i. pleno circulo ipsius lunę, possumus tñ fortasse melius intelligere spatiũ medij mensis, quo luna crescit, & implet

 orbem.

orbem. Inde & Iuuen. dixit Semestri natum digitos circunligat aure.i. annulo rotūdo, qualis est luna in medio mense. Licet Dom. Cal. aliter interpretetur illum locū Iuuen. nō satis uere [Anchora).i.nauis instrumentum, quod pro ipsa naui posuit. [Pacta) Promissa a te[Nostris) Threiciis, ubi ego habito.[Luna) Ecce iusta cā q̄rela.[Quater latuit) Quartū mēsem exactum significat. [Recreuit) Iterum creuit,& plena facta est. [Nec uehit).i. nec promissum tuum perficit, quia nauis tua non uenit ad nos. [Sithonis) Hæc est vera lectio,& non Sithois, nā nusquā legere memini, quod Sithois fluuius sit Thraciæ, præterea nō perfluuiū erat venturus, sed per mare. Sithon vero mōs Thraciæ est, unde & Maro, Sithonias niues dixit. hoc autē loco Sithonis non est genitiuus casus, sed nominatiuus hñs formā patronymici fœminini, sicut Parnasi Parnasidos, nouimus aūt nomine unius montis uel fluuij, uel loci totā regionē intelligi plerunq;, ergo. Vnda Sithonis & Sithonia.i. Thracensis.i. mare nostrum Thracium.[Nō venit) Naues acti.i.tuas Athenienses, nā Attica regio etiam Acte dicta est, vel quod, vt Str. sc. illa pars maxime ad mare est extenta & angusta, nam ἀκτὴ græce littus dicit, uel certe dicta est ab Actæone.[Quæ numeramus amantes) Sunt oēs amantes diligentissimi calculatores temporis. [Querela) Lamentatio de tua absentia & mora.[Ante suam diem).i. ante tps debitū, nā dies est fœminini generis, licet etiam pro spatio 12. vel 24. horarum interdū accipiatur, tñ proprie pro tempore ponitur. Iouen. longa dies igitur quid contulit.i. longum tēpus [Spes quoq; lēta fuit).i. sicut querela mea de absentia tua fuit sera,& lenta, ita etiam spes fuit lenta qa tarde speraui ea mihi euentura, quæ nunc cum damno meo mihi euenerunt, est aūt Acyrologia improprietas sermonis, vel uerbi nam spes cum bonorum expectatio sit, pro metu hic accipitur, sicut apud Virg. lib. 4. Æn. Hunc ego si tm̄ potui sperare dolorem. Ergo spes.i. timor me redires. Fuit lenta).i. sera, quia si citius timuissem, potui nō decepti) Tarde quæ credita) Sensus est ego credo nunc ea, quæ nocent mihi, qa sero credidi.s. te nunquā reuersurū.[Credimus) Pluralis numerus pro singulari, ea q̄ credita tarde.[Lædunt, me & nocent me amente inuitat.i. mihi amāti inuite,& erit casus pro casu positus, ut apud Iuuem. Porrectura uiro miscet sitiente rubetā, vel subaudi nocent mihi, me inuitā.i. cum non possim resistere, aut prouidere.[Fui mendax pro te).i. tu, cā sæpe multis mēsura sum, te breui reuersurum.[Putaui) Credidi[Procellosos) Impetuosos & violentos. Est.n. dicit Ser. Procella vis uentorū cum pluuia dicta, quod oīa procellat.i. concutiat. [Notos) Speciē pro genere posuit.i. notos uentos meridionales, qui & austri dicuntur, pro oībus vētis, aut quia ex Athenis in Thraciā nauigantibus noti sint maxime felices. [Referre) Reportare,& mihi tanquā debita reducere.[Vela alba) Non aliam ob causam dixit alba, nisi quia vt plurimum alba fiunt.[Deuoui) Execrata sum & male dixit. Nam deuouere est malis uotis,& imprecationibus aliquē detestari. Ouid. in Ibin. Illum ego deuoueo quē mens intelligit Ibin.[Thesea) Patrem tuum tanquā tuæ moræ,& absentiæ causam.[Tenuit) Impe .uit.[Tuos cursus) Tuum iter tuam nauigationem, vt Vir. Hunc cursus fuit.

ASC. HOSPITA Demophoon) Argm̄ enarrauit prior commentarius, quod & Seru. recitat ad illud. Si quos aut Phyllidis ignis & est. Hospita per superabundantiam dicitur, nā hic,& hæc hospes reperitur, vetumetiam in neutro genere in hospita saxa legimus quasi ab hospitus hospita hospitū, & est hospes, tā qui recipit, quam qui recipit hospitio. hic aūt hospita, q̄ recipit. Videtur aūt statim in primo verbo expostulare iniuriā, quod non nisi hospita sit eius, cuius scd̄m promissa coniunx esse deberet, sicut Dido Æn. 4. Cui me moribundā deseris hospes, hoc solū, qm̄ nomen de cōiuge restat. Queror.i. cōqueror. Cornua cū lunæ &c Ordo est. Anchora tua est pacta.i. in pacto tuo promissa, & ita potius passiue, q̄ actiue accipietur. Nec est tā dura metaphora, quia de ponentia oīa cōia fuerunt, nris littoribus.i. vt adesse littoribus nostris.s. Thracij, sup. tunc. cum cornua lunæ coissent simul pleno orbe.i. ut primū plenilunū esset, sed luna latuit quater.s. i plenilunio,& recreuit quater toto orbe.i. quater plenilunium rursus fuit, hoc est quatuor sunt transacti mēses nec unda Sithonis.i. Thraciæ, hoc est mare Thracium. Vehit.i. reuehit, rates.i. naues. actæas.i. Atticas, uel Athenienses. Spes quoq, &c. Ordo est, spes fuit quoq;.i. et, lenta.i. tarda, non potuit cito induci ad tantā spem de te concedendā, ad quā inducta grauius lg

dor,

dor, quia quę tarde sunt credita lædem.s.grauius, uos autem credimus, & supplex credita nocent me existente muita? i quæ credo muita & amante.i.qui cogor etiam amare non redamante. Notos.i.uentos illos procellosos.i.multas procellas excitare solitos. Ego de uoui. Thesea.s.patrem, tuum.i.cum increpationibus destinaui morti, & nota feci dijs, ut moriatur, hoc enim proprie est deuouere, quamuis aut à se, aut ab alio, ob alterius salutē morte addici, ut patet de Decijs Romanis ductoribus patre & filio, qui se deuouēdo rem publicam protexerunt.

Interdum timui, ne, dum uada tendis ad Hebri,
Mersa foret cana naufraga puppis aqua.
Sæpe deos supplex, ut tu scelerate ualeres,
Sum prece thuricremis deuenerata focis,
Sæpe uidens uentos cœlo, pelagoque fauenteis,
Ipsa mihi dixi, si ualet, ille uenit.*
Denique fidus amor, quicquid properantibus obstat,
Finxit: & ad causas ingeniosa fui.
At tu lentus abes: nec te iurata reducunt
Numina: nec nostro motus amore redis.
Demophoon uentis & uerba, & uela dedisti:
Vela queror reditu uerba carere fide.
Dic mihi quid feci, nisi non sapienter amaui?
Crimine te potui demeruisse meo.
Vnum in me scelus est. quod te scelerate recepi:
Sed scelus hoc meriti pondus, & instar habet.
Iura, fides ubi nūc? commissaq; dextera dexteræ?
Quique erat in falso plurimos ore Deus;

INterdum) Alia suspicio de eius mora, ne fortassis periclitatus esset in aquis, & mersus. [Ad uada) Ad aquas, [Hebri) Fluuij Thraciæ. [Puppis) .i.nauis, pars pro toto synecdoche. [Naufraga) Periclitata, à passa naufragium. [Foret) fuisset Cana. alba pp spumam q̄ fit cum aqua à uētis maxime mouetur. [Sępe deos supplex) Si legimus deos subaudiendū est rogans, sed melius legitur deis, & ita ordinatur ego supplex deis ut tu ualeres. Ipsa mihi dixi &c. [Ille uenit) i. Demophoō meus uō decipit me sed nauigat ad me. [Si ualet) Si est incolumis. [Amor fidus finxit) Ego quæ fideliter te amo finxi omnes causas q̄ possent te impedire, quæ impedire solēt omnes paratos ingredi aliquod iter. [Quicqd obstat properantibus) i. omne qđ impedit paratos, & iam accinctos ad aliquod iter. [Ad causa) Ad excusationes tuæ moræ. [At tu lentus abes) Adducit ei Phyllis iura iuranda, quibus ille sese astrinxerat, ut eum moueat ad redditum. [Iurata à re) Est enim passiue significationis. [Nostro amore) Vel meo erga te uel tuo erga me. [Dare uela uētis) Est uerba ī uanū fundere Vir. Sed auræ oīa discerpūt. [Dic mihi) Ne uideatur sua culpa esse relicta à Demophoōte. [Quid feci) Quid peccaui, unde facinus. [Nisi non amaui sapienter) Quia nimis cito properaui ad amorem tuum, quod non est sapiētis, ergo in hoc solū peccaui. Sed hoc meum crimen habet pondus.i.momentum. & ualorem. Es instar, similitudinē.i.debet tibi esse loco meriti. & maximi beneficij. [Crimine te potuit) Sensus est mecum crimen potuit te uehementer obligasse. [Demeruisse).i.ualde meruisse, nam de hoc loco auget. Iura fides, cōmemorat iureiuranda ipsius Demophoōtis, dicens iuræ, fides sunt q iūgūt, & exponūt. [Iura fides).i.iurata, sed melius dicemus distinguēdo. Iura ubi sūt ubi fides, &c. & intelligimus iura.s.cōiugij, quæ inuiolabiliter sunt seruanda. Sic Hypsiphyle ad Iasonē. Heu ubi pacta fides, ubi connubialia iura. Fides à fio dicitur quòd fiat, qđ dictū est, est enim dictorum conuentorumque executio. [Commissa) Coniuncta, dextrę enim coniūctio ad fidei cōfirmationē fiebat, erat enim ut Seruiuus dicit, Fidei dicata, sicut genu Misericordiæ. [Deus) Qui erat plurimas.i.dei qui ei erant plurimi. In ore tuo, falso, fallaci.

HVB.

VADA Hebri) Qui rapidus est, ut 1. Aen. Volucremq. fuga præuertitur Hebrū. [Sępe deos supplex).i.oraui, aut timui, p te, hoc est ut tu ò scelerate ualeres. Nā ipsa.i.ego dixi mihi.i.in aīo meo, si ualet ipse, uenit. [Numina iurata).i.à iurāte ī testimoniū accita. [Demophoon

ASC.

* Ipse.

mophoon uentis & uerba, & uela dedisti,) Quia uerba dantur uentis, dum irrita fiũt. [De meruisse te) i. bene meruisse de te, nam quod in me crimen commisi in te beneficiũ fuit. peccaui ergo te imprudenter amando, sed in me, non in te. Dido dicit. Si bene quid de te merui. Quintilinus etiam hoc modo, ut demerer amantissimos mei Pondus & instar, id-est instantiam, & uim aut iamaginem, & formam, seu statum meriti.

HVB. Hymenęus) Deus quem in nuptijs greci inuocabãt. Sicut Romani Thalassionem. Promissus, à te. [In annos socios) idest in uitam nostrã sem per coniunctam, & socialem, qualis debet esse uita coniuga lis. [Qui erat sponsor) Translatio ab hominibus sumpta, si cut. s. sponsor. i uas qui pro alio promittit, & obses qui dat in tutelã fidei confirmat cõtra ctũ, ita Hymenęus inuocabat, ut cõiugalis societatis ppetuæ certus esset quasi spõsor, & obses. [Per mare] Ordo est, tu iurasti mihi per mare &c. [Agita tur) Commouetur, turbatur. [Ventis uenti flatus uiolẽtio-

Promissus socios ubi nunc Hymenæus in annos?
Qui mihi coniugij sponsor, & obses erat?
Per marę, quod totum uentis agitatur, & undis:
Per quod sæpe ieras: per quod iturus eras:
Perque tuum mihi iurasti (nisi fictus & ille est
Concita qui uentis æquora mulcet, auum:
Per Venerem, numiumque mihi facientia tela:
Altera tela arcus, altera tela feces:
Iunonemque, toris quæ præsidet alma maritis:
Et per rediferæ mystica sacra deæ.
Si de tot læsis sua numina quisque deorum
Vindicet: in pœnas non satis unus eris.
At. *Ad laceras etiam puppes furiosa refeci:*
Vt, qua desererer firma carina foret.

res, auræ uero mitiores dĩt. [Per auum tuum) Aut auum pro proauo posuit, & intelligimus Neptunum, uel Iuuen. Perq. tuum pater Aegei. Neptune tridẽtem aut certe Aegeũ dicit patrem Thesei, qui naue filii à Minotauro reuertentis cum uelis nigris procul uisa, cum crederet eum mortuum fuisse in mare se præcipitauit, & in deum marinũ mutatus est, & ideo dixit nisi fictus, & ille est. [Mulcet Placatus, ut Virg. Et mulcere dedit fluctus, tollere uento. [Concita) commota. [Tela) Amoris arma, nam Cupido non solum sagittis ferire, sed etiam face intendere dicitur. Ouid. lib. 1. Met. Tu face nescio quos esto contentus amores Irritare tua, eadem tamen tela interdum etiam Veneris dicuntur Iuuen. Nec pharetris ueneris, macer est, aut lãpade feruet. [Altera tela) Telum generaliter dicitur de omnibus, quæ mitti, aut iaci possunt, licet etiam interdum pro gladio ponatur, ut inferius in epist. Hypermnest. apparebit. [Iunonem) Per Iunonẽ. Præsidet: pręest. [Toris maritis) Lectis coniugalibus. Per sacra mystica. i. arcana, nam μύω, myo græce significat plaudo, inde mystica & mysteria, dicũtur, quę sunt clausa, & secreta, qualia sacra Cereris, quæ non nisi sacerdotibus patebant Iuuenal. Archana qualem Cereris uult esse sacerdos Ouid. in 2. de Arte. Quis Cereris ritus audet vulgere profanos. Magnaq. Threicia sacra reperta lyra[. Deæ rediferę,) Id est Cereris ferentis tedas. i. faces, nam cum proserpinam filiam à Plutone raptam nondum sciret, ut eam non solum die, sed etiam nocte qreret, In Ætna monte Siciliæ pineas faces accendit, quæ sibi lumen nocte pręberent. Ouid. li. 5. Met. Illa duabus flammiferas pinus manibus succẽdit ab Aetna. perq. pruinosas tulit irrequieta tenebras, unde postea eius statuæ & picturæ cũ facibus sunt, quod ostẽdit Cic. in Verrem lib. 6. his uerbis. Qui accessistis Ætnam, uidistis simulacrum Cereris ex marmore, & in altero templo liberæ. Sunt ea per ampla, atque pręclara, sed non ita antiqua. Ex ęre fuit quoddam modica ac singulari opere cum facibus per antiquum. [De tot læsis) Vel amplitudine, de tot offensis, & eris substãtiuũ, uel certe, de tot lęsis subaudi deiś. [Vnus). i. tn. unus & solus. Nõ eris satis in pęnas, quia cum innumerabiles deos læseris, te tot corpora ad pęnas habere oporteret. [Ab laceras) Conqueritur, quod sceleri Demophoontis ipsa auxilium præbuerit. [Furiosa Iosana. [Refecit) Instauraui. [Laceras) Ven-

tis

tis,& undis conuulsas.[Vt qua desereret,) q.d. ut tibi præstarem operam contra me.[Carina).s.tua.[Foret firma) Esset,ualida contra impetum uentorum,& fluctuum.

VBI est nunc Hymenæus,) Id est deus nuptiarum, aut accipiẽdo per metonymiam, ASC. deum pro re, cui præest,ubi est nunc usus matrimonialis promissos in annos socios.i.cõiugales socialiter transigendos.[Per tuum auum).s. Neptunum Aegei patrem, aut ipsum Ægeum. Per Venerem,& tela.s.Cupidinis arcum,& faces,ad quę alludit Virg.in princ.4. dicens. Vulnus alit uenis,& cæco carpitur igni,nam tela uulnus procreant,& faces incendium.[Nimium mihi facientia).i.nimium in me potentia, aut mihi nimium molestia. [Iunonẽ) Scilicet Pronubam.de qua Aen. 4. Iunoni ante omnes,cui uincla iugalia curę. [Toris autem maritis),i.maritalibus,seu simpliciter dixit.[Per sacra Deę tedifeτę).i.Ceretis. vnde in eodem 4.Legiferæ Cereri &c.

Remigiumq; dedi: quo me fugiturus abires.
Heu patior telis uulnera facta meis.
Credidimus blandis, quorum tibi copia,uerbis.
Credidimus generi,numinibusque tuis:
Credidimus lacrymis: an & hæ simulare docentur?
Hæ quoque habent artes: quaque iubentur, eũt.
Dijs duoq. credidimus qđ iam tot pignora nobis?
Parte satis potui qualibet inde capi.
Nec moueor,quod te iuui portuq. locoque:
Debuit hæc meriti summa fuisse mei.
Turpiter hospitium lecto cumulasse iugali
Pœnitet:& lateri conseruisse latus.
Quæ fuit ante illam.malem suprema fuisset
Nox mihi:dum potui Phyllis honesta mori.
Speraui melius:quia te meruisse putaui:
Quæcunque ex merito spes uenit, æquora uenit
Fallere credentem non est operosa puellam
Gloria: simplicitas digna fauore fuit,

Remigium)id est remiges, HVB. hoc ẽ nautas. [Fugiturus) iniuriose dixit fugiturus. sic Dido ad Aen. apud Virgil. Me ne fugis.[Heu patior) Translatio ab eo,qui inimicum suis armis instruit,qui interdum illis percutitur ab inimico.[Credidimus) Vt maiorem captet cõmiserationem, & ut fraudem Demophoõtis magis amplificet, multa cõmemorati Demophoonte,quotũ singula, nedũ omnia simul potuerunt cã decipere & inducere ad ei credendum [Credimus blandis uerbis) Nam facundia,quę est quędam non arte cõparata,sed naturalis dicendi gratia,multum ualet ad amorem commouendũ,unde Ouid. infra de Arte, Non formosus erat, sed erat fęcundus Vlyss. Et tamen æquoreas torsit amore Deas. Idem probat Virg.3.Aeneid. Hærent infixi pectore vultus. Verbaq.[Generi) Nobilitati tuæ domus,ex qua non potui mihi persuadere uirum perfidum posse nasci generis enim conditio plurimum ualet ad fidem faciendam. [Numinibusq. tuis) Melius legẽdum dixerim nominibus,ut recte coniungatur,credidimus generi nominibusq.tuis,nam se dijs credidisse dicit inferius. [Dijs quoque credidimus) Esset ergo iteratio superflua. [Lacrymis) Quæ etiam,ut ostendit Quintil. Vim maximam habent commouendi,& fere persuadendi.[Hæ).s.lacrymæ.[Et).i.etiam sicut tu [Docentur simulare).i.discunt ostendere exterius fallos animi affectus,sicut uerbis simulasti,qđ non habebas in pectore.[Artes) Dolos.[Eunt qua iubentur).i.quatenus illis iubes.& uis eas ire,quod Iuuen.attribuit mulieribus fraudem parantibus sic dicens. Huberibus semper lacrymis,semperque paratis. In statione sua,atque ipsis spectantibus illa. Quo iubeat manare modo. [Dijs quoque) Per quos iurasti mihi.[Tot pignora quid nobis).s.opus erat.[Capi) Decipi. [Inde) Ex his supradictis.[Nec moueor) Nec irascor, aut pœnitet me.[Loco,) Hospitio urbis, & domus meæ.[Summa) Finis.[Meriti) Beneficij.i.non debui facere maius beneficium,quam recipere te portu,& hospitio,sed pius feci,& ideo subiungit.[Turpiter hospitium) Sensus est pœnitet me post datum tibi hospitium,addidisse etiã lecti mei societatem, & tecum me

copulatam

copulatã fuiſſe,& concubuiſſe,quodq̃ honeſtiſſimis uerbis poteſt exprimit,dicẽs.[Et cõſeruiſſe.i.coniunxiſſe latus alteri.[Cumulaſſe hoſpitium),i.addidiſſe hoſpitio,lectum cõ

c nubialem.[Quę fuit) Optat ſe fuiſſe mortuam vna nocte,anteq̃ cũ Demophoonte cõiũcta foret.quia ſine infamia mortua eſſet.[Mallem) Optarem potius vellẽ.[Suprema) Vltima.[Speraui melius).i.bene.[Quia me meruiſſe putaui) Me legendum eſt nõ autem te, vt & ſenſus exigit.& lib. meus vetuſtiſſimus habet.[Quæcunque) Sententię eſt exornatio,& eſt ſenſus,æquum eſt eum bene ſperare,qui de aliquo bene meruit.[Fallere] Etiam ſnia ẽ.[Operoſa) Magna,aut difficilis,ab opera.i.à labore dicitur,interdum ab opere,ut Ouid.1.Met.Et mũdi moles operoſa labore.i.magni operis.[Simplicitas) Facilis credulitas mea.[Fuit digna fauore) Meruit potius laudem, q̃ fraudem, aut repræhenſionem.

ASC. QVID iam tot pignora nobis).i.ad quid tot ad me decipiẽdũ opus erat argumentis, ergo potius ſatis capi qualibet parte inde.i. illorum pignorum. Nec moueor ꝙ rem iuui, quia dixit.At laceras etiam puppes furioſa refeci ne beneficiũ exprobrare videatur,dicit ſibi id ſolũ dolere,ꝙ amiſſo pudore illi obſecuta ſit ad nuptias quas,mõ cõrẽnit.[Fallere credẽtẽ) Vñ ẽ illud Aen.4.à Iunone p ironiã dictũ egregiã uero laudẽ.Et ſpolia ampla refertis.Tuq; puerq;tu' magnũ & memorabile numẽ.una dolo diuũ ſi fęmina uicta duorũ.

Sum decepta tuis & amans,& fœmina,uerbis:
Dij faciant laudis ſumma ſit iſta tuæ.
Inter & Aegidas media ſtatuaris in urbe:
Magnificus titulis ,ſtet pater ante ſuis:
Cum fuerit lectus Sciroo,toruusq; Procruſtes,
Et Sinis,& Tauri,mixtaque forma uiri,
Et domitæ bello Thebæ,fuſique bimembres,
Et pulſata nigri regia cæca Dei:
Hoc tua poſt illos titulo ſignetur imago:
Hic eſt:cuius amans hoſpita capta dolo eſt.
De tanta rerum turba,factiſque parentis,
Sedit in ingenio Creſſa relicta tuo.*

* puella

HVB. ET amãs, & fęmina) Duo poſuit, q̃ facile decipi ſolens,amans.i.ego, nam vt ipſe Oui.inqt.Credula res amor eſt,& fęmina,quę ẽt facile credit,vnde & poeta, Vna dolo diuum,ſi fœmina victa duorum eſt.[Iſta ſit ſumma tuæ laudis) .i.ſi hoc tibi laudi ducis,utinã nihil aliud unquam facias, qđ ſit laude dignum.[Inter & Aegidas)ſubaudi dij faciant.[Vt ſtatuaris).i.colloceris.[In media urbe,] Athenarum.[Inter Aegidas).i.inter maiores tuos qui ab Aegeo fuerunt.Nam ſtatuæ clerorũ in publico ꝓponebãtur,cũ titulis rerũ geſtarũ,ut infra oſtendet.[Pater tuus) Theſeus.[Magnificus) Splendidus.[Suis titulis) Rerũ clararum quas geſſit ex quibus aliquot numerat.[Cum fuerit) Corrigendus eſt hic textus non enim legendum eſt Chyron, ſed Sciton,& Procruſtes.Sciron aũt latro fuit,quẽ uiatores ſpoliantem uerſus Megaram Theſeus interfecit,& ſaxo præcipitauit quod adhuc, ut hiſtorici perhibent, Scironiũ dr̃ Ouid.in Met.Scopulo nomen Scironis inhæret.Quidam aũt ferunt hoſpitibus per iniuriã cibũ porrigere ſolitũ,ieiunare coegiſſe,deinde calce pcuſſos in mare pcipitaſſe, quo genere mortis cum Theſeus affecit.Toruus crudelis.[Procruſtes,) Dicitur procroio ꝓ ctuo uerbo græco.i.impello,is Polyphemonis cuiuſdam filius hoc gñe ſupplicij hoſpites afficiebat,eorũ corpora lecto imponebat,q̃ ſi erant longiora lecto,mutilabat, ſi breuiora,ui trahebat,& extendebat in parẽ longitudinẽ lecti,hunc Theſeus domuit. Et Scinis,ita legẽdum eſt is crudeliſſimis hoſpitum corpora curuatis arboribus alligabat, deinde arbores in alium dimittebat,ita ꝙ corpora lacerabantur,quem Theſeus ẽt interfecit, de quo Ouid.in Ibin:Quinq;trabes preſſas ab humo mittebat in auras.Aequoris aſpicias huius,& huius aquas,& de hoc puto Ouid.ſenſiſſe Met.lib.7 Cũ dixit, occidit ille ſenex magnis male uirib. uſus Qui poterat curuare trabes,& agebat ab alto.Ad terrã late ſparſuras corpora pinus. Itẽ Claudianus ſupradictos ĩter crudeliſſimos numerat.li.1. in Ruffinũ.Quid tale ĩmanes unq̃ geſſiſſe ferunt,uel Scinus Iſthmiaca pinu,uel turpe ꝓfunda Scirõ,uel Phalaris Tauro,uel carcere Silla.[Et Tauri,mixtaq.forma uiri).i.Minotaurus,

quem

quē poeta fabulantur fuisse semi hoīem, & semibouē, ferunt.n.ut scribit: Diodorus Minoen Cretensiū regē de more solitū Neptuno sacrificare Taurū speciosissimū, cū ei Taurus esset pstantior, sacrificasse detetiorē. Qua ex re Neptunus Minoi iratus eius Tauri, quē ille sacrificare noluerat, Pasiphæ eius filiæ turpē amorē iniecit, cui ante Dedali signū pulcherrimæ vaccæ. quā Taurus amabat, factū est cui Pasiphæ supposita cum Tauro cōcubuit, ex quo fabulis decātatū, Minotaurum genuisse ferē, duplici, ut dictū est, natura, q vsq, ad humeros Taurus cætera homo fuit, ad hoc monstrum nutriendū aiunt, Dædalū labyrinthū fabricasse. difficiles hntē egressus, & inseijs penitus irremeabiles, ī quo inclusio Minotauro 7. Atheniensiū pueri, totidēq. puellæ singulis annis, ex decreto Minois, qui Atheniēses obsidione, qua eos circūdabat ea lege liberauerant mittebant. Missus igit Theseus, cū Ariadne filia Minois eius amore deperiret accepto ab eo filo, quo posset è labyrintho egredi, Minotaurum interfecit, reliqua de Ariadne dicetur loco suo. [Et domitæ bello Thebæ) longa esset historiæ narratio, si ab Laio patre Oedipi exordiremur satis igitur sit breuiter dicere q ad hunc locum ptinent, cū Etheocles & Polinices filij Oedipi de regno inter se dissidentes, mutuis vulneribus concidissent, & ptetea multi duces, aliaq. plurimi mortales, q ad bellū Thebanū uenerāt, occubuissent, Thebaniq. sepeliendi facultatē denegarent, Adrastus, q solus ex ducibus superfuerat illis insepultis relictis, redijt Argos. Cū nullus auderet hoc tumulis cōdere, soli Atheniēses, q alijs uirtute pstabāt, oēs sepeliuere. Theseus aūt pcipue Adrasti precibus hoc fecisse fertur, postea cū filij eorū, qui in bello interierāt, parentū mortē vlturi, ex oraculo Alcmeonē Amphiarai filiū ducē elegissent contra Thebanos bella mouerunt. Eo.n. duce expugnatio, vt bis ab oraculo pmittebat. Acerrima igitur cōmissa pugna, Thebani attritis uiribus, multisq. amissis ciuibus victi sunt. Thebæ captæ ac dirutæ sunt, hoc in bello uirtus Thesei maxime emicuit, vnde ei tota hic ascribitur victoria cū tū alij non sic scribant, & multi Herculi atiribuāt. [Fusiq. bimēbres) Cētauros dicit, ex Ixione, & nube à Iunone, q ille de cōcubito interpellauerat obiecta, genitos parte anteriore hoīes, posteriore equos, Pyrithoas Hippodamiā despondisset, & Cētauros, & Theseū sibi cōiunctissimū ad nuptias uocasset, & illi viuo ebrij, tū Hyppodamiæ, tū cæteris fœminis, q nuptijs aderāt, uim inferre tētarēt, hac iniuria, tū Theseus, tum Laphitæ, qbus Pyrithous imperabat, cōmoti, multos ex Cētauris peremerūt reliquos ciuitate eiecerunt, elegit ig. poeta uerbū utriq; re aptū. Nā fusos, & cæsos intelligimus, & fugatos. nō ignoramus tū hanc historiā uarie scribi, & quosdā sentire Hercule huic pugnæ interfuisse, Sed q diximus, & huic loco cō ueniunt, & à Dio. referunt. Et pulsata nigri ex historia locus fabulæ factus est, Scribit.n. à græcis in uita Thesei. Adonemu Molossorum regem uxorē Proserpinā noīe habuisse filiā vero Erynnim, canē Cerberū, iussisseq,, ut q eius filiā optaret uxorē cū Cerbero pugnaret, qd si illū supasset, eā assumeret vxorē, multi ad hāc, ut Proci cōuenerāt, uerū cū rex aīaduertisset Theseū, & Pyrithonū, nō ut Procos uenisse, sed ut eā furto auferēt, eos cōprehēdi iussit, à Pyrithoo à cane intercepto, Theseum in carcere seruādū tradidit, hoc habet hist. Dio. tū magis fabulā secutus refert, Pyrithous cupiens Proserpinā uxorē hic rē cū Theseo cōicasse, uerū cū pp rei impietatē pposito. Theseus eum auertere conaretur, ubi illū perseuerantem, & se ab illo in iusiurandum ad Proserpinæ vī, & raptū adigi videret, se sociū, & adiutorē pbuit, cumq. ad inferos, ut eam raperent ambo discēdisset, vterq; ibi captus. Sed postmodū in grām Herculis liberatus est Theseus, Pyrithous apud inferos detētus, luit sempiternas suæ impietatis pœnas quidā scriptores utruq; tradūt ab īferis redijsse, hūc igit fabulā nūc tāgit. [Et regia cæca). i. aula obscura. [Nigri Dei). s. Plutonis. [Pulsatu). vī quandā intrata & occupata à Thes. Notandū est, quod ubi legit ditis, legendū est dici. Nā ditis primā naturaliter habet longā, & sic nō staret hic uersus quod aūt sit lōga, ex multis exēplis hoc Virg. in 6. Æn. fit satis, Noctes atq, dies paret atri ianua dit s. nusquā aūt legit prima breui [Tua im.) Tua statua [Hoc ti.) Hac inscriptio ne. [Post illos) .i. titulos patris tui, quos supra diximus. [Hinc est) Ecce titulus, quem uult Demophoōti inscribi, q ad infamiā ptinet, qd & amantē, & hospitā decepit. Ordo est, hic ē. s. Demophoō. [Cuius d. am. hos.) .s. Phyllis, & duo posuit, q eius dolū, & crimē

agrauat,

aggrauat, vt dictū est supra. [Capta) Decepta. [De tanta) Sensus est, det factis tui patris, remansit tibi tantūmodo memoria fraudis, q̄ ille usus in Ariadnē, non autē alicuius ex supradictis probitatibus parētis. Patris tui, Thesei. [Sedit) Stetit. [In ingenio).i. in animo tuo. [Cressa).i. Ariadne Cretēsis. Cressis aūt nō masculino eressus venit, sed acres, eu.us genitiuus ē cretis. [Relicta) Deserta à p̄re tuo. Vt plenius dicet̄ ī epis. Ariadnes ad Thes.

ASC. SVMMA tuæ laudis).i. ultra quā nunquam merearis maiora cum tñ dicat Æneas Æn. 2. Et si nullū memorabile nomine fœminea pœna est, nec habet uictoria laudē &c. [Inter Ægidas).i. Ægei filios, & nepotes, stet pater. s. Theseus Herculis socius, q interemit Scyronem & Procusten, & Scinin latronem, aut Scirona, nam uerius Scinum dicitur, & Minotaurum monstrum biforme, ut docet Virg. in 6. Item Creonte Thebarum regē, & Centauros, post quæ facinora descendit ad inferos, ut inde Pyrithoum abduceret Vñ dicit. [Et pulsata nigri regia cæca Dei) idest ditis seu Plutonis. non autem legendum est regia cæca ditis, qui dis, ditis, siue adiectiuū, siue substantiuum penultimam geniti producit. [Sedit in ingenio).i. placuit ut 7. Æn. Et sedet hoc animo. [Puella Cresa).i. Cretensis. Ariadnes. s. Minois filia à Theseo patre decepta in quo solo facto eum imitaris, historia, ac fabula iam recitatæ sunt.

Quod solum excusat, solum miraris in illo,
Hæredem patriæ perfide fraudis agis.
Illa (nec inuideo) fruitur meliore marito,
Inque capistratis tigribus alta sedet,
At mea despecti fugiunt connubia Thraces:
Quod feror externum præposuisse meis.
Atque aliquis, iā nūc doctas eas, inquit Athenas:
Armiferam Thracen qui regat, alter erit.
Exitus acta probat: careat successibus opto.

HVB. Miraris) Imitaris Luc. Miratoremq. Catonis.i. imitatorem. Virg. Primus, & te miretur ab annis. Nā pclara ingenia, quæ mirātur, ea facile imitantur. Vnde antecedens pro consequenti ponitur, idest mirari pro imitari. [Hęredē agis).i. es hæres. Ornatus est.n. dicēdi modus, hic agit legatum, i. legatus est, hic agit hæredem gratum est hæres. [Fraudis patriæ).i. paternæ, non aūt uirtutis. [Illa, nec inuideo) Comparat fortunam suā cum fortuna Ariadnes, & ille ex fraude bñ successisse, sibi uero pessime ōndit. [Illa) Ariadne. [Fruitur) Gaudet. [Meliore) Quā patre tuo, quia ille erat mortalis, Bacchus uero deus [Nec inuideo) Nec doleo. [Sed alta).i. celsa & læta. [Inq. tigr b. capistratis).i. frenati, hoc est in curru Bacchi quē à tigribus trahi dīt. Virg. lib. 6. Æn. Nec q pāpineis uictor iuga flectit habenis Liber agens celso Nysæ de uertice tigres. Hāc sententiā quod meliorē adepta sit maritū. Ipse lib. 3. Fast. ōndit. Iā bene periuro mutata coniuge Bacchū. Quæ dedit in grato fila regēda uiro. Sorte thori gaudens, q̄d flebā rustica dixit, Vtiliter nobis p ditus ille fuit. At coniunctio aduersatiua hoc loco, q. d. nō ita mihi euenit sicut Ariadnę. Despecti contēpti à me, & vt inquit Dido. Quos ego sum toties iā dedignata maritos. [Qd).i. q̄a. [Feror) Dicor. [Præposu. isse).i. cōnubio. [Externum).i. peregrinū, & ignotū. [Mei).s. Thracibus, hæc.n. solet esse cā acerbissimi doloris, & indignationis his, quasi spernant, vñ & Hyarbas apud Virg. maxime hoc q̄ritur de Didone, q̄d sibi Æneā externum p̄posuerit, Fœmina, q nostri errans in finibus exult. Cuiq. loci leges dedimus, cōia nostra. Reppulit, ad dū Æneā in regna recepit. Atq; aliquis deridens me. [Inquit, ea).s. Phyllis Athenis, q. d. quas plus amauit, quā Thraciā cum maluit mar. tū Atheniēsem quā Thracē. [Doctas) Q̄m illic oīum liberaliū artium florebāt studia vñ & Pallas dī ei vbi nomen dedisse. [Alter).i. Alius p̄ter ipsā Phyllida. Thracē accusatiuus à nominatiuo Thrace, nā reg o ipsa dī Thrace, & Latine Thraca. Hor. Thraca nę uos ebrusq. niuali cōpede vinctus. Itē dī Thracia. [Armifera) Bellicosam. [Exitus acta probat) Sēsus est, à fine demōstrant̄ hoīum facta, & est suā exornatio. [Careat successib. &c. Sensus est, male illi eueniat q̄ nō a fine rerū, sed ab euentu facta hominū denomina., & notat multa.n. solent euenire ante finē, q̄ uidentur esse mala q̄ postea eo fine cognoscūtur esse bona, vt

exempli

exempli gratia, aliqua puella mediocris cōditionis nupsit amatori diuiti clā, & nesciētibus parentibus suis reprehēditur hoc, factum ab his, qui hoc sciūt, ac si ducat vxor ab eo omnes dicunt eā sapienter egisse, ita hic est intelligendum, sunt autem uerba Phyllidis dicentis, finis ostendit qualia sint facta, q.d. potes adhuc ꝓuidere, ne videar male fecisse cum te recepi in hospitio, & coniugio, ideo male illis eueniat, qui ante finē iudicanti de his, quæ feci per ea, q̄ eueneiunt, quia nondum redemisti, nam adhuc redire potes. [Opto) Deum precor ut ille. Careat successibus, scilicet prosperitatibus.

EXCVSAT) Agnoscit malefactum, excusamus enim peccata. Theseus autem deprecabatur hanc culpam, quòd in somnijs esset libero monitus, vt eam relinquerent. PAR.

AT mea despecta) Docet ꝙ Dido apud Virg. Se suis inuisam esse, quia externū prętulit eis. [Atq, aliquis) Ordo est, atq, aliquis. s. Thracum, inquit cat. s. Phyl. contemptis suorum Athenas doctas, ut sequat mœchum, quia alter erit. quia rogat Thracen. i. Thraciā (à nominatiuo Thrace, & ita p u, scribitur) Armiferam i. bellicosam, & patriā Martis Geticis, qui præsidet aruis, sunt. n. vicini. [Exitus acta probat) Et sup. aliquis. inquit, exitus probat acta. i. euentus rerū docet qualiter incœptæ sint. quasi prudenter incœpta nō possint malū hēre exitū. At quod rn̄det Phyllis, careat successibus opto, quisquis ab euentu facta notanda putat, qu a sæpe prudentissime cœpta infelicem sortiuntur exitū, vnde qui damnabant, quia Demophoon nō redibat, laudarent si redirent, qua pp addit. ASC.

Quisquis ab euentu facta notanda putat.
At si nostra tuo spumescant æquora remo:
Iam mihi, iam dicar consuluisse meis.
Sed neque consului: nec te mea regia tangit:
Fessaque Bistonia membra lauabis aqua.
Illa meis oculis species abeuntis inhæret:
Cum premeret portus classis itura meos.
Ausus es amplecti: colloque infusus amantis.
Oscula per longas iungere pressa moras:
Cūque tuis lacrymis lacrymas confundere nostras:
Quodque foret uelis aura secunda queri:
Et mihi discedens suprema dicere uoce:

NOtanda) Iudicanda. [Ab euentu) i. à casu, non à fine, qui potest venire mihi melior, uel certe à fine quem ego respexi, & propter quem feci, nam finis mei facti fuit prodesse mihi, & meis accipiendo te maritum, ergo ab hoc fine intentionis meæ, & non ab eo, quod euenit iudicādum est, id quod feci, nam finis meæ intētionis fuit bonus, licet euentus fuerit malus, & hic sensus vt esse melior & uerior, quā superior, licet vterq; possit accommodari. [At si) Sēsus est reprehendor, dicor male egisse, sed si ad nos reuersus fuerit, oēs dicēt me pudeter egisse, & ita exitu probabit acta mea nō fuisse mala. [At si nostra tuo spumescant æquora remo) Periphrasis est. i. circumlocutio, hoc. n. voluit dicere si ad nos nauigaueris, nā nauigando, & mouendo remos ęquora spumā mouēt. Virg. Et spumas salis ære ruebant. [Iam) i. tandem. [Cōsuluisse) Sapienter prouidisse mihi accipiendo te maritum. [Meis) Accipiendo te, qui eos regeres. Sed nequid consului, vt magis eum moueat, ostēdit se desperare eius reditum, neque consului, qa nō reuerteris. [Mea regia) Quam tibi tradideram. [Tangit) Mouet. [Fessa bistonia) Subaudiēda est negatio, neque lauabis membra, &c. id est nō uenies in Thraciam, neque lauabis aliquando membra tua fatigata aqua Threicia. Nam Bistonium Thracię stagnum est. [Illa meis oculis) Magnam vim habet recordatio pręteritæ consuetudinis, & beneuolentiæ, ideo Phyllis nunc reducit in memoriā Demophoōti eius discessum, in quo ostendit eum sibi significasse amorem, vt ea cōmemoratione eū moueat. [Illa specie) Illa figura. [Abeuntis) s. tui à me discedentis. [Inhæret) Infixa est. [Oculis meis) Hoc est videor nunc habere ante oculos, quomodo à me discessisti. [Cum classis itura) i. abitura. [Premeret meos portus) i. esset in portu meo. [Ausus es) Cōmemorat blanditias, quibus Demophoon erga eam usus est, ausus es, quasi dicat eū discederes non reuersurus ausus es tamen me amplecti. [Infusus) Impositus, circūdatus. [Collo amantis) HVB.

amantis) Mei Phyllidis. [Oscula) Pressa, pressę infixa qualia solent esse oscula amantiũ quæ non modo pressis labijs in faciem dantur, verumetiam plerunque ex nimio affectu dẽtibus, & morsu insetunt, amatoria oscula dẽtibus impressa significat. Oui. in 1. Amor. Alterius uideat toto vestigia lecto. Factaq. lasciuis liuida colla notis. Et Horat. in 1. Car. Siue puer furens, impressit memorem dente labris notam. [Cumque tuis) Subaudi & ausus es. [Confundere). i. commiscere. [Quodq. foret). i. ausus est quæri, quod haberes ventum secũdum, & tibi fauentem, quia portus voluisses habere aduersum, ut esset tibi iusta causa remanẽdi. [Et mihi) Ordo est, & tu discedens ausus est dicere. [Suprema voce). i. vltimis verbis tuis quia postea non dixisti aliud verbum.

PARR. A B euentu) A casu non voluntate, & proposito. M. Tul. Epist. Fam. 1. Sed hæc sententia sic etiam illi, & nobis placet, vt ex euentu homines de tuo consilio existimaturos videremus, si ce cidisset, vt uolumus, & optamus omnes te & sapienter & fortiter, sin aliquid esset offensum, eosdem illos, & cupide, & temere fecisse dicturos. [Bistonia) Bistones Thraciæ gentes à Bist Martis, & Terpiscores filio, uel ab altero, quem genuit Cirou. ut auctor est Philostephanus.

A S C. A T si nostra &c.) Consuluisse. i. consulte prouidisse, aut prospexisse mihi, & meis. [Fessaque bistonia) Ordo est, q. d & nec sup. lauabis membra tua fessa. i. fatigata ex longinqua profectione, aqua bistonia. i. bistonidis lacus Thraciæ. [Illa meis oculis) Cõmemorat dulcia, ut ostendat, quam sint, quæ nũc patitur amara. [Quodque foret) Ordo est. Et ausus est quæri. i. conqueri, quòd aura foret. i. esse faecunda. i. prospera quia sequens, & à puppi stans tuis uelis. i. dicebas te dolere quèm tam bono uento abire cogebaris. Et mihi supple ausus es discedens dicere suprema uoce.

Phylli face expectes Demophoonta tuum.
Expectem, qui me nunquam uisurus abisti?
Expectem pelago uela negata meo?
Et tamen expecto: redeat modo serus amanti:
Vt tua sit solo tempore lapsa fides,
Quid precor infelix? iam te tenet altera coniux
Forsitan, & nobis qui male fauit, amor.
Vtq; tibi excidimus: nullam, puto, Phyllida nosti
Hei mihi, si quæ sim Phyllis & unde, rogas:
Quæ tibi Demophoon longis erroribus acto
Threicios portus, hospiciumque dedi:
Cuius opes auxere meæ: cui diues egenti
Munera multa dedi: multa datura fui:
Quæ tibi subieci latissima regna Lycurgi
Nomine fœmineo uix satis apta regi:
Quà patet umbrorum Rhodope glacialis ad Ae-
Et sacer * *emissa exigit Hebrus aquas.* (mũ:

H VB. Phylli face expectes) hæc sunt ultima uerba, quibus Demophoon usus est ad phyllida. [Expectem,) Nunc sunt uerba Phyllidis, q. d. ita dixisti mihi, ut te expectem, sed quid expectem te qui abijsti. [Nunquam uisurus me (. i. nunquam reuersurus amplius ut me uideas. [Negala). s. à te. i. quæ uela tua nũquam uis amplius redire in meum mare, & tñ artificium est in summa causa diffidentiæ, tamen non ostendere differentiam, dicit igitur, quod licet, iam non debeat cũ expectare, tamen expectat. [Modo) Tantummodo, q. d. etiam. [Serus). i. tardus, quia ut est in prouerbio, melius est sero, quã nũquã. [Vt tua). i. ut uidearis de fecisse in fide per aliquod tempus, & non per omne, ut tua fides, quam mihi dedisti de reditu tuo. [Sit lapsa) i. defecerit [Solo tempore) Et non uolũtate tua, aut etiã opere. [Quid. precor infelix) Diximus in prima epistola, muliebre esse, de maritis absentibus alienum amorem suspicari &c. [Quid precor) q. d. frustra precor. [Qui mal fauit nobis). i. qui fuit nobis aduersus [Vtque tibi) Vt. i. postquam. [Excidimus). i. ex memoria tua elapsæ sumus. [Nullam Phyllida. i. nullam similem Phyllidis. [Hei mih) Non sine gemitu potuit commemorare se, & sua erga Demophoonte beneficia

* admissus.

cia.[Hæi) Interiectio dolentis.[Si rogas) Si quæris & interrogas.[Vnde) Ex quo loco, tuius filia.[Quę tibi) Nunc dicit, quæ sit ordo est. O Demophoon ego sum illa Phyllis, quę de tibi actio.i.agitaio.[Erroribus).i.vagationibes per mare[Regna Lycurgi).i.in quibus regnauit Lycurgus. Sic etiam Vir. de Tracia. Acri quondam regnata Lycurgo. Hic enim fuit rex Thraciæ, alter Lacedæmonius, q suis ciuibus leges saluberrimas tulit.[Cuius).f. Demophoontis. [Opes) Facultates, diuitias.[Meæ). f.opes.[Auxere) Fecerunt maiores. [Cui egenti).f. tibi Demophoonti. Sic Dido obijcit Æneæ, eiectum in littore egentem Excepi.[Quę subieci)i.supponi, & in potestatē tuam dedi uix satis apta regni nomine fęmineo, quia hęc regna habēt uiros bellicos, & feroces, qui uix possunt ferre muliebre imperium.[Qua patet) Describit ambitū regnorum Thraciæ, quę subiecit, & est ordo quę subiecit tibi regno Lycurgi.[Qua).f. parte. [Rhodope) Patet ad Æmum glacialem.[Et Hebrus sacer &c.) Rhodope & Æmus ut diximus mōtes sunt Thracię. Sed Rhodope magis in Orientem porrigitur, deinde in Septentrionem reflectitur. Æmus ad Macedo. est vnde & interdum mons Macedoniæ dicitur.[Qua patet).i.extenditur.[Vmbrosum) Altum, uel arboribus plenum.[Et sacer) significat ostium Hebri fluuii, sacer quia omnes fluuij sacri dicebantur.[Exigit emittit].f.in mare[Aquas amissas).i.celeres, ut diximus in prima epistola, non autem legendum est admissas, neque etiam dicendum amissas.i. perditas.[Cui mea) Non est subaudiendum, ego Phyllis, sed cui refert illud pronomen supra dictum.f.tibi.

SACER Hebrus) Qua Iouis. F. ut Hom. in hymnis, uel ab Orphei caput, ut est apud Philostratum, & Papinium. Abaris Hyperboris Orphei nuptias celebrauit. [Vt).i.postquam. Virg. Vt vidi, vt perij. PAR.

O PHYLLI face)i.fac. Non.n. legendum est fac, qa producitur, quamuis sint, quia ita legant, & corripi sentiant, ut etiam alibi expectes Demophoōte tuum.f.amicum, aut maritum. Serus).i.tardus.[Quę tibi Demophoon) Enumerat beneficia, ut memorem sui faciat, & amplitudinem regni sui commemorat, ut alliciat. Omnia autem manifesta sunt. ASC.

Cui mea uirginitas auibus libata sinistris:
Castaque fallaci Zona recincta manu.*
Pronuba Tisiphone thalamis ululauit in illis:
Et cecinit mestum deuia carmen auis
Affuit Alecto breuibus torquata colubris:
Suntque sepulchrali lumina mota face.
Mœsta tamen scopolos, fruticosaque littora calco
Quaque patent oculis æquora lata meis.*
Siue die laxatur humus: seu frigida lucem
Sidera prospicio quis freta uentus agat.
Et quæcunq. procul uenientia lintea uidi:

CVI).f. Demophoonti p à quo Demophoonte, datiuus pro ablatiuo.[Mea virginitas) Amplificat beneficia, quia plus est dedisse virginitatem, quam res. [Est libata) Desumpta.[Auibus sinistris) idest infelici omine, nam antiqui omnia auspicato faciebāt, & pręcipue matrimonia. Virg. Cui pater intactam dederat primisque iugatat Omine. Lucā. Contentiq. auspice bruto. Iuu. Veniet cum signatoribus auspex. Capiebatur autē augutiū à uolatu auium, quas appellabant pręcpetes uel à uoce, & has appellabant oscines, qd ore canerent. Vnde & aues sępe pro augurijs ponūtur. Horat. Mala ducis aui, inde, & aspices ab auspiciendis volucribus, & augures à garritu auium dicti sunt.[Et mea Zona) Subaudi & cui.i.à quo.[Mea Zona est recincta).i.distincta.[Casta).i.mei castę, uam adiectiua personarum sępe attribuuntur rebus supra. Sed bene consuluit casto deus ęquus amori[Manu fallaci).i.tui fallacis. Erat enim mos, qui etiam hodie in aliquibus locis seruatur, ut vir discingeret Zonam mulieris sibi nubentis.]Pronuba) Loco Iunonis, quę cōiugijs pęesse solet affuerunt finię Sronuba dicitur, quę nubentibus pręest nu, autem syllaba, quę in primitiuo naturaliter longa est, in pronuba semp breuiatur, ut cōnubio, interdū seruat naturā, ut per connubia nostra, per inceptos Hymeneos interdum per systolem breuiat,

HVB.

* Zona cingebantur uirgines, quæ nisi à marito prima nocte soluebatur hinc soluere Zonã uirginitatẽ amittere.

* littora.

ut

vt connubio iugam stabili.[Tisiphone) Vna ex furiis dicta à τίσις quod græce significat vltionē,& φόνος phoni,quod significat cædē.[Vlulauit) Vlulatus enim attribuitur furiis. Dido ad Æneam inferius. Audieram uoces nymphas vlulasse putaui. Eumenides satis signa dedere meis.[Deuia auis).i.bubo,cuius quęrula uox malum omen significat. Virg.3. Æn.Solaq. culminibus ferali carminebubo. Visa queri, & longas in fletū ducere uoces, deuiam autem appellauit quia à cętu aliarum volucrum solet fugere. [Mœstum) Triste querulū.[Alecto) Alia ex furijs dicta,quasi irrequieta,& nunquā cessatis.[Torquata) Circundata,& quasi pro torque cincta.[Colubris) Viperis breuibus, ideo sæuioribus,nā breuiores serpentes sunt sæuiores.[Suntq́.sepulcrali) In nuptijs malū omē habebatur,si aūt faces quæ pro mortuis erant accensæ,deferebantur pro nuptialib.aut si ipsæ faces nuptiales fuissent accensæ ex facibus,aut ex flaminis alicuius rogi,hanc rem ostendit ipse Oui. lib.6.Met.in fabula Terei. Eumenides faces,dicit ergo nuuc Phyllis. [Luminas). i.ignes mearum thedarum nuptialium.[Sūt mota face sepulcrali).i.face quæ pro mortuo erat accensa.[Mœsta tamen) Dicit quod licet omnia supradicta significeut infelix coniugium, tñ sæpe conscendit locum alterum ex quo prospiciat:in mare si forte uideat nauem Demophoontis[Mesta) Tristis[Calco) Primo corpore meo.[Fruticosa) Dumosa plena fructibus sæpe,nam nouies iuisse dicitur, vt Ouid.1.de Rem. Et per quod nouies sępius isset iter,& in eodē lib.Noua terebat miseræ uia[Quæq́. patent oculis) Licet raro à uersu pētametro ad sequentes uersus incipiat sententia præcipue apud Ouid.tamen interdum sic, ut hic videmus,& supra diximus in epist.Bris.est enim ordo,& ego prospicio quis ueutus agat freta.[Qua).i.qua parte.[Littora parent uostris oculis) .i. aspiciuntur à nobis. Siue humus laxatur).i.aperitur,nam terra die propter temperiem, vel calorem magis laxatur. [Seu friga Sidera) Aut generaliter frigida sidera omnia dixit propter noctem,q̄ frigida dicitur Virg.in Buc. Frigida uix cœlo noctis discesserat vmbra. Aut certe Lunam intellexit quàm frigidam esse constat.[Et quęcunq́,).i.quamcunque video nauem uenientē,statim existimo illam esse tuam.[Dua lintea).i.vela dicta à lino,quod ex eo fiant Procul longe.

ASC. CVI mea virginitas &c.) Docet se malo auspicio nupsisse,aut deuirginatā esse spe nubendi pro quo scimus. Romanus, Hethruscorū disciplina,imbutos,nullas res arduas,nō captato prius auspicio,inchoasse. Auspicium autē dicitur ab auiū inspectione in volatu, augurium autem ab auium garritu. Et quia auspicato inchoabāt tractum est,ut auspiciū accipiatur pro decēti inchoatione,& auspicor pro inchoare. Auspex vero is est qui & pronubus dicitur,sed generaliter quicunq. rebus bene inchoandis præest. [Anibus libata) Libari dicuntur quę modi à tanguntur & quasi degustantur, vt libamina sacrorū.[Zona casta) Castus casti dicitur.[Pronuba) Quæ præest nubētibus,quæ Iuno esse deberet, quę Iouis,& soror,& coniux,diuorumq́ue regina.nunc autē fuit Tisiphone furia infernalis vt ex euentu opinatur Prouuba,quæ vlulauit loco cantus,sed medium est uocabulum quia etiam in rebus lætis reperitur. Lucan. Lætis vlulare triumphis.hinc quarto Æn.de cōnubio Didonis. Summoq́. vlularunt vertice nymphę.[Quod proprie ab res omnē tristes pertinet facie sepulcrali, funesta, & nō nuptiali [Littora fruticosa) In quibus crescuut fruticees.[Meos deos) Salutis meę auctores.

Protinus illa meos auguror esse deos.
In freta procurro,uix me retinentibus undis;
Mobile qua primas porrigit æquor aquas:
Quo magis accedunt: minus,& minus utilis asto:
Linquor : & ancillis excipienda cado.
Est sinus adductos modice falcatus in arcus:
Vltima præerupta cornua mole rigent:
Hinc mihi suppositas immittere corpus in undas

HVB. PRotinus statim) idest existimo, & quasi certo augurio credo. [Esse meos deos) Non dicamus idest te quem colo tāquam deos,sed auguror illa esse meos deos,idest exauditione deorum, quos ego precata sum,i.statim arbitror me exauditam esse à deis meis. [Procuro,) Vado procedo, qn̄ video

Mene

Mens fuit: & , quoniam fallere pergis, erit.
Ad tua me fluctus proiectam littora portent:
Occuramque oculis intumulata tuis.
Duritia ferrum ut superes, adamantaque, teque:
Non tibi sic, dices, Phylli sequendus eram.
Sæpe uenenorum sitis est mihi: sæpe cruenta
Traiectam gladio morte perire iuuat.
Colla quoque, infidis quæ se nectenda lacertis
Præbuerant: laqueis implicuisse iuuat.
Stat nece matura tenerum pensare pudorem:
In necis electu parua futura mora est.
Inscribere meo causa inuidiosa sepulchro:
Aut hoc, aut simili carmine notus eris.
Phyllida Demophoon leto dedit, hospes amantem:
Ille necis causam præbuit, ipsa manum.

vela, quę credo esse tua. [Vix retinentibus me) pp nimium desiderium tui uidendi. [Primas aquas).i.magis ppinquas terrę, nam sunt prima ex terra euntibus in ipsas. [Quò magis) Quãto magis. [Accedunt).s.ad me.i. fiunt propinquiores. [Asto).i.sto, & sum. [Minus, & minus utili).i. quasi defecta spiritu, & languida. [Linquor).i.deficio, & cado in terram pp dolorem, quia ex appropinquatione cognosco nõ esse nauem tuam. [Excipienda) Erigenda ab ancillis, quia per me non possum, aut stare, aut surgere, sum.n.semimortua. [Est sinus) Describit locũ, unde dicit constituisse se pcipitare, enumerat uaria gña mortis, per quę dicit se cogitare finire uitam [Sinus) Flexus maris. [Falcatus) Curuatus tractum a falcę, quę est curua. [In arcus adductos).i.in similitudinem arcuũ adductorũ.i.cõtractorũ, nã adducere significat contrahere [Vltima prupta).i.extrema illius sinus, quę sunt in similitudinem corneum. [Rigent) Sunt aspera. [Pręrupta mole).i.ingeti saxo. [Hinc) Ex illa molle alta. [Fui mens) Voluntas, & dispositio. [Et erit).s.hic, ut mittam corpus meum [Qm pergis).i.perseueras ad tua, optat, ut suum corpus mari submersum deferatur ad littus Atticum, ut ita mortuum uideatur ab ipso Demophoonte. [Portent) Non ponitur pro portabunt, ut quidam putant, sed modi est optaui.i. vtinam fluctus portẽt. [Me proiecta) Sicut cadauera proiiciuntur à mari. [Occurantq;).i.& utinam appaream. [Incumulata) Insepulta. [Duritia) Dicit ꝙ quamuis sit durissimus oĩum rerũ durissimarũ tñ non poterit facere, quin cõmoueatur, cum uidebit eam mortuam. ad littus suũ delatam. [Vt).i.q̃uis. [Ferrum) metallum nimię duritię. Oui.j.Met. de duo est ultima ferro. [Adamãta) Lapidẽ tantę duritię ut nulla re frangi possit, nisi sanguine hyrcino, si in eo diutius fuerit, non tñ aliter, q̃ calido, uel recenti, atq. eũ quatuor sunt species adamantũ, ut Sol. refert q nascitur in Cypro frangi potest. [Teq;) Modus est dicẽdi, q vr̃ ęquipollere superlatiuo, ut si dicã Ci. uisus est superare seipsum eloquentia.i. fuit eloquentissimus, utuntur hoc genere dicẽdi nõ solũ poetę, sed interdum ẽt oratores. [Dices) Viso cadauere meo. [Non eram sequi tibi) Pro à te [Sic).s. morte tua. [Phylli) Vocatiuus est græcus, quo solo in talibus dictionibus utimur. [Sępe) Aliud genus mortis dicit. [Sitis) appetitus. [Sępe cruenta) Aliud genus. [Iuuat) Libet, est mihi impetus. [Me traiecta).i.transfossam. dr̃ aũt melius traiecta, q̃ trãsiecta, quia trans cum dictionibus incipiẽtibus ab i, ad n, & à d, corrũpitur, vt traijcio, traio, traduco. [Morte cruenta) Sanguinolenta. [Colla) Aliud genus mortis.s.suspẽdẽdi se, qd quidẽ executa est. Ordo est, iuuat ẽt implicuisse, pro implicare.i.inuoluere, & ligare. [Laqueis) Aliquo nodo funis, uel alterius rei nã Zona se suspendit ut ipse ostendit in Rem. Am. Nona terrebatur in iserę uia, uiderit, inquit. Et spectat Zonã pallida facta suã. [Nectenda) Amplectẽda. [Lacertis insidiis).s.tuis, uolo igitur, ut quẽadmodũ meũ collũ peccauit patiendo se circũdari tuis brachijs ita ferat pęnã patiẽdo laqueũ. [Stat).i.certũ est placet, ut star casus renouare oẽs. [Pensare) Cõpensare, & emandare. [Pudorem) Castitatẽ, q̃ mihi eripuisti [Nece matura) Subita morte, quia non possum recompensare, cum nisi per mortem. [In necis) Sensus est, in electione tot gñm mortis nõ erit mihi longũ tps, quia cito deliberabo [Parua mora) Breue spatiũ tps. [In electu).i.electione. [Inscribere) Palã scriberis, & intitulaberis. [Inuidiosa).i.

odiosa, quia oẽs detestabantur factum suum. [Eris notus) Erit cognitum factũ tuũ. [Aut hoc.] quod ego nunc subdo. [Aut Simili) Eiusdem sententiæ. [Carmine notandũ) Quod carmine interdum significat opus totum, ut carmine Æn. interdũ significat epigrãma, & q libet inscriptionẽ, licet pluribus uersibus constet, ut Virg. & tumulo superaddite carmẽ, & ide audi est ignobile carmẽ cũ postea subdat multos uersus, & hoc pro inscriptione, & epigrãmate siue epitaphio suo posuit carmẽ. [Phyllida) Ecce carmẽ quod paucis uerbis amplã cõpetit materiã, uidelicet beneficia Phyllidis in Demophoõte, & eius ingratitudine de his beneficijs, & amore Phyllidis ex causa Demophoõte, hñt ãt oĩa verba hic posita emphasim. i. uehementiã significationis, ordo est. [Demophoou hospes) Ecce obligatio ex beneficio hospiti. [Dedit letu) .i. coegit mori in loco remunerationis, hospes autẽ hoc loco passiue accipit pro eo q excepius est cũ ẽt actiue ponat interdũ pro eo q accipit Phyllida amãtẽ ecce alia obligatio, nõ solũ ob hospitiũ, sed ẽt ob amorẽ, & hæc oĩa sũt ad amplificandũ crimẽ Demophoontis. [Ille) Dem. [Causam necis) Quia decepit eã, & dereliquit. [Ipsa) Phillis. [Præbuit manũ) Ad uecem suã q se interficere ab eo coacta est.

IN III. EPISTOLAM, ARG. HVBERTINI.

Regio, quæ Troia est appellata, in nouem principatus diuisa sub Priamo tota fuit tẽpore belli Troiani, ut auctor est Str. Cum igitur Ilienses non modo per eos, qui erant in urbe uerumetiã per omnes suos subditos populos bellum initio aduersus Græcos gererent. Achillis & eius socij urbi iam debellatores loca Ilio circa circũuicina sunt aggressi euerterunt. t. 33. mu tas, inter quas uastata sunt pcipue, quas Lesbo erãt opposita, ut Theba urbs Aetionis patris Andromaches, q & singulariter, & pluraliter pfertur, & Pedasus, q Eurypili filij Telephi regio erat, & Lyrnesus, q subiecta erat. Mineti, ex Lyrneso accepit Achilles puellã Brysi filiam, quæ Hyppodamia noĩe pprio dicebatur, & hac sibi hr̃e statuit Chrysi uero Apollonis sacerdotis filiam nomine Astynomen, quam poetæ, sicut superiorem, à nomine patris Chryseida appellauerunt, Agamemnõ habere noluit, uerum cum precibus sacerdotis Chrysæ, qui sæpe filiam suã sibi restitui ab Agamẽnone frustra petiuerat Apollo pestem maximam in exercitũ Græcorũ immisisset, intelligeretq; Agamemnon ex Calcante uate pestem non cessaturam, nisi restitueret sacerdoti Apollinis filiam, coactus est cõem utilitatem libidini suę præferre. Restituta igitur Chryseide, misit postea Agamemnon ad Achillem, qui Briseida ab eo ad se ducerent quã quidẽ Achilles minime recusauit tradere, sed tanta ira pp Briseida à se abductam incensus est, ut & Agamemnonem contumelijs cora afficeret, & eum interficere uoluerit, nisi Pallas prohibuisset, & den que pugnare desisteret. hac tram Achillis opem Grecis negantis, cum uideret Agamemnon sibi & suis perniciosam statuit eum placare & restituere Briseida, multaq; munera insup addere, uerum Achilles, & Briseida, & munera recusabat. Quare Briseis ad eũ hanc scribit epistolã in qua cõqueritur de eius nimia ira & rogat, ut eam ab Agamemnone oblatam recipiat, cum ẽt si Agamemnon non offerret, eam ipse repetere deberet, commemoratq; multas causas, quibus ostendat Achillem moueri debere, & ut eam recipiat, & tandem arma ad pugnandum capiat, oratque eum, ut siue sit remansurus in castris, siue discessurus in patriam, eam secũ dat, q amisso marito, & fratribus, & patria sua euersa nullum aliud habet perfugiu, nisi solũ Achillẽ.

HVBERTINVS.

LITERA) idest epistola ita.n. licet poetis, vt numero singulari, cum in prosa pro epistola utamur tm̃ plurali numero. [A Briseida) .i. ab Hyppodamia filia Brisæ, ẽ.n. ut supra diximus patronymicũ à pr̃e, ut oñdit Dictis Cretẽsis ĩ historia

BRISEIS ACHILLI.

EPISTOLA III.



VAM legis, à rapta Briseidæ littera uenit.
Vix bene barbarica græca notata manu,
Quascunque aspicies, lacrymæ fecere lituras
Sed tamen hæ lacrymæ pondera uocis habent.

Si mihi pauca queri de te dominoq., uiroq.
Fas est: de domino pauca, uiroq. querar:
Non, ego poscenti quod sum cito tradita regi,
Culpa tua est: quãuis hæc quoq. culpa tua est.
Nam simul Eurybates me, Taltybiusq. uocarunt.
Eurybati data sum, Taltybioq. comes.
Alter in alterius iactantes lumina uultum,
Quærebant taciti, noster ubi esset amor.
Differri potui: pœnæ mora grata fuisset:
Hei mihi, discedens oscula nulla dedi.
At lacrymas sine fine dedi: rupiq. capillos:
Infelix, iterum sum mihi uisa rapi.
Sæpe ego decepto uolui custode reuerti:
Sed, me qui timidum prenderet, hostis erat.
Si progressa forem, caperet ne nocte timebam,* **fores*
Quamlibet ad Priami munus itura nurum,
Sed data sum, quia dãda fui: tot noctibus absum:
Nec repetor: cessas: iraq. lenta tua est.
Ipse Menœtiades tunc, cum tradebar, in aure,* **aurem*
Quid fles? hic paruo tempore, dixit, eris.
No repetisse, parũ est: pugnas, ne reddar, Achille:
I nunc: & cupidi nomen amantis habe.
Venerunt ad te Telamone, & Amyntore nati,
Ille gradu propior sanguinis, ille comes:
Laerteq. satus: per quos comitata redirem:
*Auxerunt * blanda grandia dona * prece:* **blanda* **preces*
Viginti fuluos operoso ex ære lebetes.

Troiana. [Rapta) .s. olim à te ex Lyrneso. [Vix bene notata græca) In vix literis græcis scripta. [Manu barbarica) Mei Briseidis barbaræ. [Quascunq.) ad commouendum animum Achillis dicit ipsam epistolam non alia re, quam lacrymis esse oblitum, & fœdatam. [Litturas) Maculas, à linẽdo dictas. [Hæ lacryme) Quibus fędata aspicies epistolam meam) Hñt pondera vocis) i. habent effectum vocis. i. debent significare animum meum, & verbis exprimere [Si mihi) Iam quasi sententiam querelæ sibi esse dicit. [Domino) Quia iure belli sum captiua, & serua tua. [Viroq.) Quia me semel vxorem habere decreuisti. [Fas est) .i. licet: [Non ego) Ecce prima querela, & occulta incusatio, licet videatur eum excusare. Ordo est. [Non est tua culpa) Quod ego sum tradita cito regi Agamemnoni. [Poscenti) Postulanti me, vt ei traderet. [Quamuis) Quia visa fuerat excusare, ideo aperte accusat, nõ in eo, quod tradiderit, quia non potuisset cõtradicere, sed in eo, quod cito tradidit, & hoc est quod dicit, differri potui. [Nam simul) Ostendit quomodo cito eam tradidit. [Simul) Postquam. [Euribates, & Taltybius) Hi præcones fuerunt quos Agamemnon ad Achillem misit, vt ab eo adducerent. [Vocarunt me) Vt traderent Agamemnoni. [Data sum comes) Vt eum eis irem ad Agamemnona. [Alter in alterius) Ordo est. Eurybates & Taltybius iactantes lumina alter in vultum alterius, prolepsis implicita. [Quærebant &c.) .i. aspicientes se vicissim nihil dicebant, sed admirãtes, quod tam cito essem à te tradita inter se nutu dicebant. [Vbi esset noster amor,) q.d. videbant esse nullum, quia si me vere amasses, non tradidisses tam cito. [Mora) Dilatio tẽporis, quo fuissem apud te. [Pœnæ) .s. meæ. [Hei mihi nulla dedi oscula) Propter breue spatium discedendi. [Sine fine) Assiduas & infinitas [Rupi) Laniaui. [Iterum) Secundo i. ita dolui discedens à te, sicut cum fui rapta à patria mea. [Sæpe ego) Occurrit obiectionibus. [Hostis) Pro hostes, id est Troiani. [Progressa) Procul egressa è tentorijs Agamemnonis. [Munus) Serua dona data. [Quamlibet) Quamuis etiam indignam, quæ me acciperet munus. [Sed data) Hypophora, ex persona u. sua dicit, quod Achilles posset opponere. [Quia fui danda) Quia necesse fuit, vt darer. [Tot noctibus) Responsio ad hãc obiectionem, quasi dicat quod dederis non penitus culpo, sed qđ non repetas, & diutius permaneas in ira. [Ipse Menœtiades), i. Patroclus tibi cõiũctissimus. [In aure) Submissa voce. [Quid fles?) Patrocli verba ad Briseida. [Hic) Apud Achillẽ. [Non repetisse parũ, est)

Qua merui culpa fieri tibi uiuis Achille?
Quò leuis è nobis tam cito fugit amor?
An miseros tristis fortuna tenaciter urget?
Nec uenit inceptis mollior aura meis?
Diruta matre tuo Lyrnesia mœnia uidi,*
Et fueram patriæ pars ego magna meæ,
Vidi consortes pariter generisq́, necisque.
Treis cecidisse: tribus, quæ mihi, mater erat.
Vidi; quantus erat; fusum tellure cruenta,
Pectora iactantem sanguinolenta uirum.
Tot tamen amissis, te compensauimus unum:
Tu dominus, tu uir, tu mihi frater eras:
Tu mihi iuratus per numina matris aquosæ,
Vtile dicebas ipse fuisse capi,
Scilicet, ut quamuis ueniam dotata, repellar:
Et mecum fugias, quæ tibi dantur, opes.
*Quinetiam fama est: cum crastina fulserit * hora:*
*Te dare nubiferis * linea uela notis.*
Qd scelus ut pauidas miseræ mihi contigit aures:
Sanguinis, atque animi pectus inane fuit.
Ibis: & ò cui me miseram uiolente relinques?
Quis mihi desertæ mite leuamen erit?

rium est, dicitq́. apud Rom. talentum esse 70. lib. sicut Plat. ostēdit in Must. quia ait duo talēta esse 160. lib. Fuit ēt talentū Atticum, Euboicum, & Ægyptium. Atticum dicunt esse magnum & paruum. magnū dñt hr̄e li. 83. & uncias 4. & deniq; valere 6. millia denariorū Roma. talētum Atticum paruum 60. continebat lib. Euboicum non multo minus erat Attico paruo. Ægyptiū pondo 80. patere. Var. tradidit apud Hom. vt testat Ser. pro minimo quodam pręmio accipitur in ludis Patrocli. Hic uero apud Ouid. pro magno pōdere accipimus [Assueti semper uincere). f. certamine & cursu non dixit eos fuisse pulchros, sed veloces. Nā in eqs uelocitas maxime laudat Ideo Virgil. depingens equos preciosissimos non satis putauit dicere. Qui cādores niueis anteirēt, sed addidit, cursibus auras, & Iuuen. Nempe volucrem. Sic laudamus equū, facili cui plurima palma Feruet, & exultat rauco, uictoria circo [Quodq́. superuacuum) Ordo est, & puellę Lesbides. i. ex Lesbo insula. [Forma pstante). i. excellentis pulchritudinis ablatiuus pro genitiuo. Virg. Præstanti corpore nymphæ. [Corpora capta domo euersa) Subaudi sunt additæ supradictis muneribus. [Quod est supēruacuum). i. quæ puellæ sunt tibi superuacuæ, & non necessariæ. [Cumque tot his). i. supradictis puellis, quas voluerunt tibi nomine Agmem. dare. [Vna puella) Vna filia. [Ex tribus Agamemnonijs). f. filiab. sup. est add. ta, quia Agamemnon obtulit ei unam ex filiabus suis uxorem. [Sed non est opus) Hoc per parenthesim dicuntur, sed ò coniux non est tibi opus coniuge, quia habes cōiugē me. [Si tibi) Sēsus est tu recusas accipere illa munera, q̄ tu ipsemet debueras dare Agamemnoni si noluisset reddere me tibi, nisi ei dares precium. [Ab Atrida) ab Agmēnone quē filiū Atrei existimauerunt. [Precio) Pecunia uel alijs muneribus. [Redimenda) Recuperanda [Qua culpa) Quo crimine meo. [Fieri uilis). i. à te contemni vt tanta munera spnas, nec me recipias. [Leuis) Celer & est epitheton amoris. [An miseros) Sensus est an cū fortuna cœpit aliquē premere, insequit ipsum assidue, & usq; ad finē. Tristis mala, quia est etiā bona [Tenaciter) Perseueranter [Vrget) Persequitur. [Miseros) Infelices. [Mollior aura) Si aura, erit translatio sumpta à nauigantibus quibus post tempestatem mitior uentus mutatur. Sed liber meus uetustus habet ora, quod non displicet. [Diruta) Incipit commemorare miserias suas. [Lyrnesia mœnia) Vrbem Lyrnesium, quod ut dixi supra in ora Troiæ contra Lesbon erat. [Et fueram magna pars meæ patriæ) quia nō eram ex minimis, & amisi ex meis multos. Sic Æneid. apud Virg. Et, quorum pars magna fui. [Vidi) Enumerat quos amisit de suis. Ordo est. Vidi tres consortes generis, & necis cecidisse. i. tres fratres meos consortes generis, & necis, quia ut erant coniucti genere, ita fuerunt coniuncti nece, quia simul interfecti sunt. [Tribus quæ mihi) Ordo illa, quæ erat mater mihi, erat

* marte

* eos.

* linea, velut Aaron, lintea uela.

mater illi tribus.[Vidi, quantus erat] Oordo viri.[Virum].i.maritum meum subaudi tm̄ quantum erat, i.quantuscunq; erat.[Fusum].i.stratum, & iacentē. la. tantē mouentem. [Sanguinolenta] Cruentatata tuo gladio transfossa.[Compensauimus te].i.loco ipsorū te computauimus Toi).s.patre patribus & marito.[Tu iuratus] Participiū significationis actiue, uā apud antiquos, iuro, sicut punior, & populor in actiua significatione ponebaᵗ [Matris aquosæ].i.Thetidis matris tuæ, Nymphæ Maris, filiæ Nerei.[Vtile capi] Quia dicebas q̄ essem in meliori cōditione apud te q̄ si staret patria, & essem apud meos[Scilicet] Certe subaudi utile est, & ironice proferendū.[Vt ego repellar] Hæc est vtilitas, ut ego repellar à te, quamuis tradat tibi cum magna dote, quam Agme.mihi facit.[Fugias opes mecum].i.& opes, q̄ tibi inferūtur & me simul [Quinetiā] Insuper, p̄terea. [Fama est] Fertur.[Te dare] Pro daturum esset, tēpus p̄sens pro futuro. [Linea vela] Legendum est linea, non aūt lintea, ne sint duo substātiua.[Quod scelus].i.quod factum sceleratū.s. quod eras sit discessurus. [Vt] .i.postquā.[Cōtingit aures] i auditū est à me.[Pectus fuit inane].i.vacuum.[Sanguinis, atq; animi].i.fugit sanguis, & animus ex nimio.n.dolore siue metu.ita deficiunt homines, ut uideantur mortui, & sanguinis dicitur fugere, nō q̄a discedat à corpore, sed qd fugit ad cor.[Cui relinques me] Intertogatiue legēdū est, q.d. non iā relinques me patri, aut marito, aut fratribus, quos omnes interfecisti.[Quis] q.d. nullus. Mite).i.molle, & suaue.[Leuamen] Solatium, recreatio meorum malorum.

ASC. ADDITA sunt illis &c).Nō ergo legendum est. Auxerunt blanda &c. Quia licet, tunc uero simile est, q̄ preces donis augeant, ac dona precibus.tn̄ contextus cōseruādus est qui imperfectus, esset si legatur blandas. Nā subaud re oportet. Attulerunt aut obtu lerunt, aut simile uerbum, [Quodque].i.quod est superuacuū, quia frustra habēti coniu gem, offertur, puella.[Puellæ Lesbides].i.ex Lesbo.[Præstante forma].i.p̄stantis formæ appositiue.[Corpora capta].i.quæ erant corpora capta domo.s.earū euersa, quasi nō nisi corpus in eis cōmandandū sit, quod adijcit, ne forte ad illas animū adiecerit sup.sunt ad ditæ, & cū his, tot.s.donis sup.est addita una puella ex tribus.s.puellis, hoc est filiab.adhuc virginibus. [Ex Agamēnonij].i.ab Agamēnone satis, sed ò couiux nō est opus tibi cōiuge, q̄a coniugē hēs in Sciro Deidamia, & me apud Troiā.[Tu negas accipere illa] .s.munera, q̄ debueras date. Si ego fuissem redimenda tibi.[Ab Atrida].i.ab Agmemnone qui me tibi abstulit, [Pretio].i.per pretium, hoc est debeas me redimere pretio, quā respuis cum donis multis oblatum.[Vidi consortes] Ordo est. Ego vidi tres cōsortes [Pari tergeneris, & necis].i.qui fortiti sunt idem genus, eandem necē.[Cecidisse].i.lapsus in mortem & occubuisse, & ea sup.erar.[Tribus].s.illis.mater, quæ erat mihi mater, hoc est vidi tres fratres meos occisos capta ciuitate nostra.[Vidi].s.uirū Minetē. [Matris aquosæ].i.Thetidis deæ maris. Ordo est.[Ipse].i.tu.[Iuratus].i.iuramēto astrictus, capitur.n. in actiua significatione pro eo, qui iurauit, sed sic, vt obligatus sit, & iuramēto astrictus. [Per numina].i.diuina potestatem.[Matris aquosæ].s.Thetidis. [Dicebat utile fuisse].s. mihi.[Capi].i.q̄ caperet.s.uocabulum aptum irrisionis, quasi diceret, scirem quidē licet quam utile, mihi fuerit capi, vsq; adeo.[Vt quamuis uenīā dotata, repellar].s.a te. [Et fugias mecum].i propter me, ut fugias.[Opes] Quæ dantur tibi mecum.s.ab Agamēnone. hoc est tantum, abest, vt captiuam, & indotatā capias, & etiam nunc cum munera pro dote accesserint repellas. Quinetiā fame &c.) Minatus enim id erat, ut patet apud Homer. [Cui me violente reliquis] Sic Dido. Cui me moribundam deseris hospes? Violentum au tem attestatur Hom. Vnde Hor. in Arte: Scriptor honoratum, si forte reponis Achillem. Impiger, iracundus, & inexorabilis, acer. Iura neget sibi nata nihil non arroget armis.

HVB. *mihi.

DEuorer) Absordebat.[Ante].i.potius.[Hiatu] Aptione. Rutilo.[Rubro quā sine me phthijs canescāt].i.spume scātnauigenē, spuma.u.cana ē. [Remis Phthijs].i. Achilleis.

Deuorer ante precor subito telluris biatu.
*Aut rutilo*missi fulminis igne cremer:*
Quàm sine me Phthijs canescant æquora remis:
Et uideam puppes ire relicta tuas.
Si tibi iam reditusque placent, patrijque penates.

Non

Non ego sum classi sarcina magna tuæ.
Victorem captiua sequar,non nupta maritum:
Est mihi,quæ lanas molliat,apta manus.
Inter Achæiadas longe pulcherrima matres
In thalamo coniux ibit,eatque tuos.
Digna nurus,socero,Ionis,Aeginaque nepote,
Cuique senex Nereus pro socer esse uelit.
Nos humiles,famulæq. tuæ data pensa trahemus;
Et minuent plenas stamina nostra colos.
Exagitet ne me tantum tua deprecor uxor:
Quæ mihi nescio quo non erit æqua modo.
Ne ue meos coram scindi patiare capillos:
Et leuiter dicas,hæc quoque nostra fuit:
Vel patiare licet:dum ne contempta relinquar:
Hic mihi uę miseræ concutit ossa metus.
Quid tamen expectas? Agamemnona pœnitet iræ:
Et iacet ante tuos Græcia mœsta pedes.
Vince animos,iramque tuam,qui cetera uincis.
Quid lacerat Danaas impiger Hector opes?
Arma cape Aeacide,sed me tamen ante recepta:
Et preme turbatos Marte fauente uiros.
Propter me mota est propter me desinat ira:.
Simque ego tristitię causa modusque tuę.
Nec tibi turpe puta precibus succumbere nostris:
Coniugis O enides uersus in arma prece est.
Res audita mihi,nota est tibi:fratribus orba

Phthia.n.vrbs est Thessaliæ, a qua Achilles interdũ dr Phthi⁹ interdũ à Larissa Larissęus pp vicinitatẽ,sicut Dido, interdũ Tyria, interdũ Sidonia dr.[Et videã) Subaudi, & anteq̃ ego relicta videar &c.[Si tibi) Occurrit,obiectioni q̃a posset dicere Achilles,qd vult redire domũ dicit ipsa, qd facile pt eam ducere secũ qa nõ erit onerosa naui.[Penates) p domo ponũtur.[Sarcina) Onus impedimẽtum.[Captiua).i. vt captiua,& serua.[Nõ nupta) Nõ vt uxor.[Est mihi)q.d.ero etiam utilis tibi in aliquo opere.[Inter Achęiadas) Male quidam legũt inter & Achiadas,qa ratio carminis nullo pacto patitur. nã prima naturaliter breuis est secũda vero lõga remouendũ est igitur,& legendũ inter Acheidas,ut.i. qua pcedit sit uocalis.[Matres) Mulieres, ut Virg.6. Matres)atq.uiri.[Lõge)ualde.[Cõiux) .s.alias quã tu uolueris pter me.[Fatq.)q.d.nihil curabo dũmodo me tecũ ducas.[Digna nurus).s. cõiux tua nurus.[Digna socero) .s. pre tuo Peleo nepote Iouis & Æginæ, nam ut supradiximus, Peleus pater Achilli, ex Æaco natus est Peleus Æacus,ex Ioue & Ægina filia Asopi, ergo Peleus erit nepos Iouis & Æginę.[Cui) Cõiugi tuæ.[Nereus) Deus maris auus tuus maternus.[Velit) i.nõ dedignet[Pro socer) Sicut proauus df,quæ est ante auũ,ita pro socer.[Humiles) Abiectæ,viles,est autẽ singularis numerus pro plurali.[Trahemus) Ex colo deducemus.[Pensa) A pẽdẽdo dicta dabantur.n.lanæ ad poudus inde ancilla,quæ huic officio pera,libraria dicebatur.Iuuẽ. Perijt libraria [Stamina) Fila q̃ nebimus.[Minuẽt) Euacuabũt.[Tm̃ deprecor) Hoc unũ pcibus à te peto.[Exagitet) uexet,male tractet[Nõ erit ęqua) Liptote.i.erit inuqua [Nescio quo) q d.pl⁹ nimio & ultra q̃ debeat.[Ne ve meos) Subaudi depcor[Corã).i.te.[Scindi) Lacerati ab vxore tua.[Leui) Sine turbatione & ira.[Hæc) Briseis,q̃ ita vis verberare.[Quoq.) Sicut tu,hęc aũt oĩa dicta sunt ad cõmouendũ aĩum Achillis.[Vel).i.ẽt.[Licet) Permitto tibi,& ut dicta cõtẽta sum.[Dũ).i.dũmõ[Cõtẽpta) Neglecta à te.[Hic metus) .s.ne relinquar à te.[Cõcutit) Tremefacit[Væ) Interiectio ẽ dolẽtis,ut,Mãtua væ miserę.[Quid tñ) Hortaĩ,vt deponat irã,qñ quidẽ Agã.iã deposuit, & oẽs Gręci supplices orãt ipsũ Achillẽ,ut recepta Briseide,dedonat irã,pp q̃ abductã iratus fuerat.[An pedes) Supplicium n.ẽ ad genua,vel ad pedes eorũ, qbus supplicanĩ,pcũbere. Ci.epi.li.6.ad Ligariũ cũ frẽs & pping tui iacerẽt ad pedes &c.[Vince aĩos irãq. tuã)q.d.tũe.n.etis uere uictor. Ci.ĩ orõne p M.Marcel.verũ aĩum uincere,iracũdiã cohibere,uictoriã tẽperare aduersariũ nobilitate ĩgenio uirtute pstãte nõ mõ extollere iacẽtẽ,ucrũetiã amplificare ei⁹ pristi

nā dignitatē,hęc q̄ facit,nō eū ego sūmis viris cōparo,sed simillimū deo iudico.[Quid] Cur.[Lacerat) Destituit,q.d.cur tu qui solus potes,nō obstas ei.[Impiger) Fortis [Æacide) Victus est.[Sed me tñ ante rec.)Dupliciter pōt hic locus exponi, vt recepta sit modi īperatiui freq. vel melius,ut dicamus cape arma,sed subaud: cape arma me tecū pia ante .i.postquā receperis.[Cōprime) Coerce.[Viros turbatos) .i. Troianos territo.[Desinat) Finiatur[Causa)Origo.[Modus,)i.finis.Iuue.Nanq. oblita modi millesima pagina surgit.[Nec tibi)Occurrit obiectioni.Succumbere nostris precibus).i.vicini precib.meis & eis flecti ad accipiendum arma.[Confugis Oen.)Hunc locum interpretes male intellexerunt,transferentes ad Tydeū,quē dñt precibus Deiphyles vxoris suæ adductū.ut Polynicē maritū Argiæ sororis Deiphyles à fratre Etheocle regno inclusum cū annis uicib. regnare dēnt,in regnum reduceret, & bellū p eo suscipere, sed hic sensus nō cōuenit huic loco,nā quod dicit.Et patriæ rigida mēte negauit opē nō conuenit Tydeo, nā Thebæ nō erat eius patrię,nec ipse negauerat opē patrię.Sed re uera ad Meleagrū refert,qđ, ut facilius intelligat,hī tāgēda est fabula,sed ut impleri sic alijs fabulis, ita in hac est aliq̄ uarietas īter poetas,scribit.n.Oui.li.8 Met.qđ cū Oeneus Parthaonis filius Rex Calidonis,quę urbs est Æoliæ solitus sacrificare Cereri, & Palladi primitias fructuū, prętermisset Dianā honoratā,illa indignata,immisit aprū,qui regione uniuersam vastabat,at Meleager principib. Gręcię,ad huius apri internicionē cōuocatis,ipse quorū venationē ingressus est,ad quā ēt uenit Atalāta Scœnei filia,uirgo formosissima Arcadica, hanc ut uidit Meleager eius pulchritudinē captus est deinde cū prima aprū sub aure vulnerasset, nō tm̄ formā,uerū ēt iā uirtutē eius admiratus cū ipsę aprū īteremisset exuuias,& pde honorem ei concessit.quod cū Plesippus & Texeus Testij filij & Meleagri auūculi ęgre ferrent,& exuuias illi eripere conati essent,à Meleagro sunt interfecti,mater noīe Althea, Testij filiā eū audisset fratres suos à filio interēptos domū ferri nimio dolore cōcitata, stipitē,in quo uita Melegari cōsistebat quandiu ipse stipes seruaretur in ignē coniecisse fert & vitā Meleagri simul cū stipite cōsumpsisse, ita scr.Ouid.At ex Gręcis sunt,q aliter sentiāt, dñt.n.Maltheam,execrationib.iūmō,& detestationib.deuouisse uitā filij à quo fratres sui,interfecti fuissent,imprecatamq. assidue infelicē exitū, quod cū intelligeret Meleager adeo moleste tul t,vt eū hostes,ad muros,uallumq. Calidonis uenirēt ipse indignatus,nullo pacto arma sumere uellet,sed cū Cleopatra Eueni fluuij,& Marpisię filia uxore sua latēs se oblectaret,& oīum pces sperneret taudē Cleopatra eius uxor piculū uidēs,eū orasse,ut p defēsione patrię arma sumeret,adductus est,ut id faceret peib. uxoris, & hic est verus sensus,quē ēt Hom.in Il.vī approbare.Inducit.n. Phęnicē uolētē Achilli persuadere,vt Briseida recipiat multa de Meleagro dicentē,& in patris,qđ indignatus execrationes matris dr̄ homicidio auunculorū suorū pareret usq. ad muros uenire, dum vxori indulget.Str.lib.10.dicit bellū à Testiapis aduersus.Oeneū ob suis caput,& spoliū secundū probabilius p regionis patrē susceptū fuisse,ergo ab uxore ad arma capiēda flexū intelligimus.:ō nūc hoc exēplū ad propositū suū Briseis,adducit,ut Achilles eius precibus flecti nota indignet.[Oenides).i.Meleager filius Oenei.[Versus) Immutatus,& inductus cōtra ppositū suū.[Ad arma) Quę pp indignationē accipere recusabat [Res).i. casus Meleagri.[Nota est tibi) Quia in Gręcię partib.gesta est.[Parēs) Althea mater Meleagri.[Orba) Priuata.[Fratribus).s.Pleusippo,& toxeo interfectis à Meleagro filio suo.

ASC. DEVORER ante precor)Sic Dido.Sed uel tellus optem prius ima dehiscat. Vel pater omnipotēs adigat me fulmine ad umbras &c.[Agamēnona pęnitet irę) Arguit ab exēplo eum dr̄e irā deponere,sed (ut dixi) Achilles est inexorabile,id aūt facit,ut dehortet à profectione,sciēs qa deseratur,si in patriā redierit.[Vince aīos) Bonū uerbū omnibus quadiās,sed psonę aprissimū.[Nec tibi turpe puta) Argumentatur ab exēplo Meleagri,quē sola Cleopatra cōiux in arma uocare potuit,uerū ne superbe uideat se cōiugi cōparasse, fatetur modeste se cōiugem nō esse,illi tñ fidelem,& intactam permansisse deinde sciēs, quia generosus animus nulla re cuius in arma conuocari posset,q̄ fuga cōtumelię obijcit summā cōtumeliā,dicēs,rumorē esse nō alia de eā ab armis cessate,q̄ ut mollis,mulierosusq; uoluptati indulgeat. Textus cūt dilucidus est,nec explanationis egēs . Qđ āt dicit.

Deuouis

Deuouit nati spemque, caputque parens.
Bello erat ille ferox: positis secessit ab armis:
Et patriæ rigida mente negauit opem.
Sola uirum flexit coniux: felicior illa:
At mea pro nullo pondere uerba cadunt.
Nec tamen indigno: nec me pro coniuge gessi
Sæpius in domini serua uocata torum.
Me quædam (memini) dominam captiuā uocabat:
Seruitio, dixi nominis addis onus:
Per tamen ossa uiri subito male tecta sepulchro.
Semper iudicijs ossa uerenda meis:
Perque trium fortes animas, mea numina, fratrū,
Qui bene pro patria, cum patriaque iacent:
Perque tuum, nostrumq. caput quod iuximus una:
Perque tuos enses cognita tela meis
Nuda Mycenæum, sociasse cubilia mecum
Iuro fallentem deseruisse uelis.
Si tibi nunc dicam: fortissime tu quoque iura,
Nulla tibi sine me gaudia facta: neges
At Danai mœrere putant: tibi plectra mouentur,
Te tenet in tepido mollis amica sinu.
Et si quis quærat, quare pugnare recuses:
Pugna nocet: citharæ, noxque, uenusq. iuuant:
Tutius est iacuisse toro: tenuisse puellam:
Threiciam digitis increpuisse lyram:
Quàm manibus clypeos, & acutæ cuspidis hastam,
Et galeam pressa sustinuisse coma.
Sed tibi pro tutis insignia facta placebant:
Partaque bellando gloria dulcis erat.
An tantum, dum me caperes, fera bella probabas:
Cumque mea patria laus tua uicta iacet?
Dij melius ualidoque precor uibrata lacerto
Transeat Hectorem Pelias hasta latus.
Mittite me Danai: dominum legata rogabo:
Mixtaque mandatis oscula multa feram.
Plus ego, quā Phœnix, plus, quā facūdus Vlysses,
Plus ego, quam Teucri (credite) frater, agam.
Est aliquid solitis collum tetigisse lacertis:
Præsenteisque oculos admonuisse sinu.
Sis licet immitis, matrisque ferocior undis.

HVB.

DEuouit) Ecce poeta ostendit quod supra diximus Altheam non dedisse mortem filio, per torrem igni consumptum, sed cum execrata fuisse, nā deuouere est execrari, vt supra diximus illo loco, Thesea deuoui, quia &c. unde deuotiones appellabant execrationes, ergo. [Deuouit).i. execrata est & imprecata, ut male accideret filio Meleagro, & cito moreretur, nam hoc significat deuouere spem, & uitam. [Ille) Meleager. [Ferox) Fortis. [Secessit, ab armis) Vt supra diximus indignatus pp execrationes matris [Positis).i. depositis, aphæresis est. [Patrię) Calidonis quę ab hostibus oppugnabat. [Rigida) Dura, & pertinaci. [Sola cōiux).s. Cleopatra eius uxor, ut dixim⁹. [Flexit) Mutauit eū à ꝓposito, & impulit, ut arma acciperet, pro defendenda patria. [Illa) Vxor Meleagri. [Felicior) Quam ego. [Cadunt).i. vanum effunduntur. [Pro nullo pōdere).i. fine effectu. [Nec. gessi me pro coniuge) non fuit apud te, ut coniux [Pro coniuge).i. loco coniugis. nam pro interdum significat secūdum, ut nunc te marmoreum pro tempore fecimus, interdum significat loco, ut hic interdum ad fauorē refertur, ut egi causam ꝓ te.i. in fauorē tui. Mar. incipient omnoes pro Cic. loq .i. in fauorem Cic. licet possit etiam accipi loco Cic. quem Ant. interfecerat. [Sæpius uocata serua in totum domini).i. quæ sæpe nomina. seruæ uocata sum, ut totū tuum ven rem. [Dixit) Illi captiuæ, quæ vocabat me dominā. [Addis onus seruitio).i. seruitutem meam magis aggrauas, cū uocas me honorifico dominæ, cū serua sim. Per tamē ne fortasse Achilles eam respueret, qa interea

dum

dum fuit cum Agamem.cum eo concubuiſſet,affirmat multis iuramentis,ſe nunquam ta ctam fuiſſe ab Agamemnone,Ordo eſt.[Tamē iuro per oſſa male tecta) Semiſepulta, qa, ut ſupra diximus in euerſionibus vrbium non poſſunt corpora ,commodè ſepeliri.[Subito) Effoſa tātummodo terra.[Verenda) Honoranda,& ita cōmendat ſe ab amore cōiugali.[Perque trium)ſub iuto.[Trium fratrum) Quos ſupra diximus. Vidi conſortes pariter generisque &c.[Bene) Nam honeſtum,& laudabile eſt pro patria mori.[Cū patria) Quæ & ipſa euerſa eſt,ut ſupra,diruta Marte tuo &c.[Per tuum caput) Mos græcorum iurare per alienum caput Iuuen.Nondum græcis iurare paratis p caput alterius.[Vna).i. ſimul aduerbium eſt[Tela cognita meis) Quia his enſibus tuis,& fratres & uirum meū occidiſti.[Mycenæum) i.Agamemnone,ſic dictum à Mycenis vrbe cui imperabat,ſic Virgil.de eo,Ipſe Mycenis magnorū ductor Achiuū,&c.[Sociaſſe mecum nulla cubilia) .i.nūquā mecum concubuiſſe.[Fallentem).ſ.me. [Deſeruiſſe ne).i.me deſeras, & nūquā recipias, ſi te fallo.[Si tibi,) Hoc dicit Briſeis,ego quidem poſtquam à te abducta ſum,fui intacta, & à nullo viro cognita.Sed tu ſi iurare cogaris ſine me nulla fuiſſe tibi gaudia,& uoluptates libidinis cū alia muliere.[Neges) .i.negabis,q.d.nō[Mœrere) Angi dolore ꝓpter meā te abductam.[Tibi plectra) Mouentur.i.in cytharæ indulgens,nā plectrum eſt,quo cordas tangit interdū pro tota cythara ponitur.[Mollis) Tenera,& blanda.[Sinu) Gremio.i. in amplexu.Et quaſi quis quærit.i.& aliquis dubitet.[Quare recuſes pugnare) Cum iam ſatis conſtet,quod non recuſas pugnam ob iram,vt oſtēdit,quia ego fuerim tibi rapta,ſed qa indulges veneri. [Pugna nocet) Ecce cauſa.[Citharę) .i.cātus cytharæ quæ delectaris, nam Achil.optimus cytharœdus fuit à Chirone centauro canendi artem edoctus.[Nox) Quies nocturna [Venus) Concubitus,hæc enim adoleſcētiam maxime iuuant. Plaut.in Bacchid. Iſto illecebroſius fieri nihil poteſt uox mulier,uinū,homini adoleſcentulo [Increpuiſſe) Inſonuiſſe.[Lyrā Thraicia) .i.Orphei,qui trax fuit,& lyra optime cecinit.[Galeam) Caſſidem,munimentum capitis.[Preſſa) Pondere grauata.[Si tibi) Eſt quaſi quædā obiectio ad ea quę Achil.dicere poſſet,quòd magis ſplendore rerum geſtarū delectatus ſit quam ocio,& tuta vita,dicit ergo Briſeis.[Si facta inſignia).ſ.ſplendida.ſ.in bello.[Pro tutis) .i.loco tutorum & ocij.[Et ſi gloria partaque).i.q̄ſita. [Bellando) Pugnando, & te periculis obijciēdo [Erat dulcis) .i.erant tibi iucunda.[An probabas) .i.an laudabas.[Dū caperes me).i.dum patriam meam euertebas,& me rapiebas. [Cūq.mea patria) .i.an voluiſti laudem tuam iacere,& ſepultam eſſe,poſtquā patriam meā euertiſti[.Dij melius,) Scilicet uelint,q dicta nō fiet[Validoque precor).i.vtinam potius haſta tua interficias Hectorē.[Pelias).i. Theſſallica à Pelio monte Theſſalię, non autē à Peleo patre Achillis eſt deductum deriuatiuum,nam in eo mōte inciſa dr̄ ipſe in 1.de remed. Vulnus Achilleo,q̄ quondam fecerat hoſti Vulneris auxilium Pelias haſta tulit. Notandum autem eſt haſtā Achillis, ex fraxino fuiſſe,ut teſta.Plin.lib.17.& Str.lib.10.quam Hom.teſte ſolus Achilles concutere,& tractare nouerat.Mittite me,cōuertit ſermonē ad gręcos oſtendēs, ꝙ ſi ipſa miſſa fuerit ad Achillem,magis poterit,cū ſua præſentia,& memoria ſolitę conſuetudinis mouere,quā oēs alij magna eloquentia.[Oſcula mixtaq. mādatis).i. ꝑter ꝑces ēt oſculabor eum.[Plus Agam.).ſ.in perſuadendo Achilli oſculando eum. [Quā Phœnix) Eloquenter dicēdo,&c.Quam Vlyſſ.& pluſquam.[Frater Teucri).i.quam Aiax Telamonius,patruelis Achil.vt ſupra dictum eſt.[Eſt aliquid,)q d plurimum poteſt [Solitis) Aſſuetis.[Admonuiſſe).i.reducere in memoriā.[Oculos) Achillis. [Sinū).i.pectore meo ei patefacto.[Sis licet) Nunc loquitur ad Achil.[Licet) Quamuis.[Sis immitis).i. manſuetus.[Vndis matriſque).i.aquis maris.nam Thetis mater Achillis Dea eſt maris.

ASC. PERQVE tuum noſtrumq. caput) Tractum eſt à gręcis.Vnde Iuuen.Sat.6. gręcis necdum iurare paratis per caput alterius.Mittite me) Suadet ſe apud Achillē plus poſſe,quā tres illi legati.Aiax Teucri frater,ſed ex diuerſa matre.Phœnix,& Vlyſ.Simile fecit apud Rom.mater Coriolani.quę ſola ipſum flexit,quod poetę uſurpant.nā Briſeidi notū erat, [Eſt aliquid(Hęc particula ꝓ excellētia ponitur,ut apud Iuuē.Eſt aliqd ſeſe unius dn̄m, feciſſe lacertę.Et apud Perſ.Seſe aliquē credens Italo,quā honore ſupinus fregerit heminas &c.apud D.Paulū.Qui uidebant eſse aliqd.[Admonuiſſe).i.caſtigaſſe oculos uagos.

Vt taceam:lacrymis comminuere meis.
Nunc quoq; (sic omneis Peleus pater impleat an
Sic eat auspicijs Pyrrhus ad arma tuis) (nos:
Respice solicitam Briseida fortis Achille:
Nec miseram lenta ferreus ure mora,
At si uersus amor tuus est in tedia nostri:
Quam sine te cogis uiuere:coge mori.
Vtq; facis,coges:abijt corpusque,colorque:
*Sustinet hoc * animi spes tamen una tui.*
Qua si destituat,repetam fratresque, uirumque:
Nec tibi magnificum,fœmina iussa mori.
Cur autem iubeas?stricto pete corpora ferro:
Est mihi,qui fosso pectore sanguis eat.
Me petat ille tuus,qui; si Dea passa fuisset;
Ensis in Atridæ pectus iturus erat.
At potius serues nostram,tua munera uitam:
Quod dederas hosti uictor,amica rogo.
Perdere quos melius possis,Neptunia præbent
Pergama; materiam cædis ab hoste pete.
Me modo,siue paras impellere remige classem;
Siue manes: domini more uenire iube.

HVB. VT) i.quis. [Taceam).i. nihil tibi dicã. [Comminuere) idest frangeris, & flecteris. [Lacrymis meis) .i.co fletu. [Nunc quoq;) Adiurata ad ipsum Achil. Briseis, ut sui misereat ordo eque. O for. Achil. nũc quoq, respice, &c. reliqua dicta sunt p emphasim. [Nunc quoque) .s. cum non sum ad te missa. [Sic) Adiurantis est particula Virg. in Buc. Sic tibi cũ fluctus subter labere Sicanus. Doris amara suã non intermisceat vndã. [Omnes annos) .s. à natura sibi debitos. [Tuis auspicijs) Tua felicitate & uictor, sicut vt semper fuisti. [Respice) Verbũ misericordiæ, vt supra dictũ est. [Sollicitã) Anxiã plenã curarũ. [Ferreus) .s. tu [Vre) .i. crucia. [Lẽta mora) .s. recipiendi me. [At si) Legit etiam aut & melius. [Versus) Mutatus. [Quam) Subaudi me. [Vt facis) Quia pergis omnia facere, quæ me ad mortem possint adducere. [Corpus abijt) .i. habitudo corporis, quia tota facta sum macilẽta. [Color abijt) Quia effecta sum pallida. [Vna) .i. sola. spes animi tui, quam habeo de animo tuo, ut mutetur. [Hoc) .s. spe [Repetam) q.d. non quia re occisi sunt. [Iussa) Coacta. [Nec magnificum) .i. res magn. fi a s. est. [Cur autem iubeas) Cum .s. tu hoc efficere possis. [Pete) Fero? percuote. [Corpora) .i. corpus meum. [Ferro) Ense. Metonymia. [Stricto) Nudo, & alibi strictum tenet altera ferrũ. [Fosso) Percusso perfurato. [Me petat) .i. feriat, est autem concessio. quæ non modo magis prohibet, verum etiam misericordiam compara?, ordo est, ille tuus ensis, qui erat iturus in pectus Atridæ, si dea fuisset passa, petat me. Tangit autem, quod scribit Hom. in 2. Iliad. Achil. iratum Agam. post multa in eum effusa conuicia, uoluisse eum interimere, sed cum ensem nudaret, Pallas superueniẽs manum eius continuit, eumq. corripiens, facinus prohibuit. [In pectus Atridæ) .i. Agam. [Si Dea) .s. Pallas. [Fuisset passa) .i. permisisset. At potius) Post ironicam cum cessionẽ petit Bris. apte ab Achille, ut ei uitã cõseruet quam ei dederat. [Tua munera) Quæ mihi dedisti, & est appositio. Quod dederas) Ordo est. [Ego amica) .s. tua. [Rogo) .s. id quod tu uictor, euersa patria mea. [Dederas hosti) .s. mihi q erã hostis tua anteq̃ me caperes. [Perdere) h.d. si delectaris cæde alicuius multo iustius potes interficere Troianos hostes tuos, q̃ me nunc amicã tuam. Pergama. [Neptunia) .i. Troiam, quam Nept. simul cũ Phœbo ædificauit. [Melius) .i. iustius [Perdere) Interficere. [Pete) .i. accipe. [Cedis) Occasionis. [Ab hoste) Et non ab amica. [Modo) Tantummodo. [Impellere) Mouere. [Remige) .i. nautis posuit aũt singularem pro populi. [Sine manes) .s. in castris. [More domini) Tanquam ego sim serua tua & tu dominus meus.

*anima.

COMMINVERE) Penultima lõga futurum indicatiui verbi passiui .i. mitigaberis. [Si omnes) Sic aptissima precationibus particula, Virg. in Buc. Sic tibi cũ fluctus subter labere Sicanos Hor. in 1. carm. Sic te diua potens Cy. &c. [Tuis auspicijs) .i. tua dexteritate & felicitate. Quia nihil sine auspicio factitabant prisci, nec qdquã cõtra auspicijs sententiam, ASC.

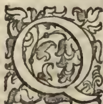
tentiam,quę uero auſpicato fiebant proſpere ſuccedebant,ideo auſpicium accipitur pro felici inchoatione,& auſpicari ꝑ feliciter inchoare,ut diximus.[Vtq. facis coges) Quia ſi nihil feceris mori tamen coget,quia auferetur ſpes,quę ſola uitam conſeruat.[Repetā fratres,& uirum) Quia apud inferos ſunt, inter quos ſe poſt mortem putat locādā, ſicut uiuens eum uiuentibus conuerſata erat.[Si dea fuiſſet) Scr.Hom. Palladam affuiſſe cum Achil.in agra.iruetet eiusque manum continuiſſe, ſignificans, per hoc eum per prudētiā abſtinuiſſe à vece Imperatoris eſt enim dea ſapientiæ.[Quod dederas hoſti).i.Agam. cui pepercisti, hoc eſt veniam da mihi. ut illi. [Domini more venire iube) Hæc votorū ſumma eſt,quam ferè in fine ponit epiſtolarum.

IN IIII. EPISTOLAM, ARG. HVBERTINI.

CVm obleges à Minoe impoſitas de victis Athenienſibus, vt mitterent quotannis ſeptem corpora filiorum & filiarum ſuarum deuoranda à Minotauro tertio anno ſors obtigiſſet Theſeo, Aegei Athenienſium regis filio,ut mitteretur,ope Ariadnes Minois filiæ, quæ eius amore detinebatur, Minotaurum intereniit, & Ariadnen,quam ob opem ſibi præſtitam ſe,uxorem accepturum promiſerat,ſimul cum Phædra eius ſorore naui impoſitas abduxit, ut in ſecunda epiſtola dictum eſt uerum relicta Ariadne in Chio inſula,aut (vt alij volunt) in Naxo ſolam Phædram ſecum duxit, & uxorem accepit,quæ poſtea abſente Theſeo in Hippol.priuigni ſui,quem Theſeus ex Hippol.ſorore Antiopes reginę Amazonum ſuſceperat amorem exarſit. Itaque hac epiſtola ei amorem ſuum indicat, conatumq, multis rationibus eum ad libidinem ſuam deflectere, nitens perſuadere, nullum eſſe crimen in connubitu priuigni & nouerca & oſtendens commoditatem maximam ex abſentia Theſei quem nititur abducere in odium ipſi Hippol.poſtremo multis precibus Hippolytum in amorem ſuum adiurat.

PHAEDRA HIPPOLYTO.

EPISTOLA IIII.



VA, niſi tu dederis, caritura
eſt ipſa,ſalutem
Mittit Amazonio Creſſa puel
la uiro.
Per lege quodcunq; eſt: quid
epiſtola lecta nocebit?
Te quoq;,in hac aliquid, qđ iuuet, eſſe poteſt,
His arcana notis terra, pelagoq, feruntur:
Inſpicit acceptas hoſtis ab hoſte notas.
Ter tecum conata loqui: ter inutilis hæſit.
Lingua: ter in primo deſtitit ore ſonus.

HVB. VELLA Creſſa mittit ſalutem viro Amazonio) qua ipſa eſt caritura, niſi tu dederis. [Puella) Phædra. Creſſa) Cretenſis, eius nominatiuus eſt cres,cuius genitiuus eſt cretis. Virg. Cretesq., Dryopesque ruunt.[Amazonio).i.Hip.filio Amazonis, poſſeſſiuū eſt propatronimico. Amazones autē mulieres fuerunt ex Scytarum gente quæ in Cappadociæ ora iuxta fluuium Thermodoōta poſt maritos amiſsos habitauere, & cū finitimus nubendi ſe omiſiſſent, primo a finibus ſuis hoſtes ſubmouentes,deinde ēt bella inſerentes.auxere remp.ſine viris, & poſt pacē armis quæſitam.ne gens interiret.concubitum finitimorum inierunt.Si qui mares naſcerent,interficiebant,Virgines in eundem ipſum nō ocio,neq; lanificio, ſed armis, equis, & uenationibus exercebant.inuſtis infantium dexterioribus mammis,ne ſagittarum ictus impedirentur,unde Amazones dictæ ſunt ab actione priuatiua,& mazos,quod mamillam,cum autem Euriſteus rex,Hercules duodecim ſtipendia debebat,quæ ſi impoſſibile imperaſset ut arma reginæ Amazonū ſumma virtute mulieris ad ſe referret, Hercules nonem longis nauibus ea profectus comitante principium Græciæ iuuentute inopinan-

tes.

tes aggressus cum Orethia regina foris bellum gereret eas superauit dux Orethiæ, & Antiope sorores quæ tunc Amazonum regna tractabat captæ sunt. Menalippe ab Herculæ, Hip. à Theseo quam in præmium retentam Iust. scr. ab eo in matrimonium assumprã, ex qua natus est Hipp. ut diximus. Ouid. tamen in hac epistola ex uerbis Phædræ ostẽdit eã non uxorem fuisse cum dicit. Ac ne nupta quidem, thædaque accepta iugali. Cur nisi hæ caperes regna paterna nothus, & hæc satis de Amazoni. [Per lege) Quia scit eum contra cturum frontem inuitatum de turpi, hortatur eum ad legendum totum epist. confidit enim rationibus suis posse persuadere, quod cupit. [Quodcunque est) .i. qualecunq. q. d. etiã si sit aliquid turpe, & quod tibi displiceat. [Quid nocebit,) q. d. nihil. [Arcana) Secreta. [Inspicit) Argumentum à maiori ad minus, si enim legimus epistolas hostium, quorum nomen, ne audire quidem uellemus, multo magis legendæ sunt literæ eorum, qui nos amant. [Notas) .i. literas [Ter conata) Quia posset dicere quare non dixisti coram. dicit se pudore impeditam. [Inutilis) Quæ non præstabat mihi officium suum. [Hæsit) Retenta est. [In primoute) .i. in summis labijs.

QVA nisi &c.) ordo est. [Puella Cressa) .i. Cretensis filia Minois Cretensis regis. ASC. [Mittit uiro Amazonio) .i. Amazonidis filio, uidelicet tibi ô Hipp. quod nomen illi, aut præsagio, futuri euẽtus aut postea ab euentu datũ est. Nam ἵππος dicitur equus, & equa & λύω, dissoluo, unde scribendum est Hipp. salutẽ, qua ipsa. s. quæ eã mittit, caritura est, nisi tu dederis sup. eã. [His notis) .i. characteribus scriptis. Monet ergo, vt perlegat, q̃ a ue risimile est castum iuuenem à patris uxore non perlecturũ literas presertim amatorias.

Qua licet, & sequitur, pudor est miscendus amori.
Dicere quæ puduit, scribere iussit amor.
Quidquid amor iussit, non est contemnere tutum:
Regnat: & in dominos ius habet ille deos.
Ille mihi primo dubitanti scribere, dixit,
Scribe: dabit uictas ferreus ille manus.
Adsit; &, ut nostras auido fouet igne medullas,
Figat sic animos in mea uota tuos.
Non ego nequitia socialia fœdera rumpam:
Fama (uelim quæras) crimine nostra uacat.
** Venit amor grauius, quo serius: urimur intus:*
Vrimur: & cæcum pectora uulnus habent.
Scilicet, ut teneros lædunt iuga prima iuuencos:
Frenaq. uix patitur de grege captus equus:
Sic male, uixq. subit primos rude pectus amores
Sarcinaq. hæc animo non sedet apta meo.
Ars fit, ubi è teneris crimen condiscitur annis,
Qua uenit exacto tempore: peius amat.

QVa licet) Quia occurrebar, quod amatores sunt impudentes, dicit ipsa oportere etiam esse in amore aliquem pudorem. [Quę) Pro quatenus .i. inquantum licet. [Et sequitur) consequens est & utile. [Miscẽdus) Iungendus. [Dicere). s. corã. [Scribere) q̃a ut Cic. ad Luceium scrib. epist. minus erubescit. [Quidquid) Arguit necessitatẽ scribendi à potẽtia amoris, quẽ iussisse dicit. [Regnat) Ecce uerbum summę potentiæ. [Ius) Potestatem. [In dños deos) Etiam in Iouem in de Virg. dixit, Nate pr̃is summi, qui tela Thiphoea tẽnis. & idem, Oĩa uincit amor. [Ille) .s. amor. [Dubitanti) q̃a subitudo negocii suscipiendi dubiũ adducit. [Ille) Hipp [Ferreus) .i. ẽt si esset Ferreus, & du rissimus. [Dabit manus uictas) HVB. * Vris

Translatio sumpta à uictis in prælio, qui manus uictoribus præbeunt ligandas, inde quos amor subiegit dñr ligati, ut captiui. Ouid. in j. Amo. Ipse ego præda recens factum modo uulnus habebo, &, Noua captiua uincula mente feram. Mens bona ducetur manibus post terga retortis. Et pudor, & castris quidquid amoris obest, Omnia re metuent ad te sua brachia tendent &c. Adsit, optantis est utinam mihi præsens sit, & faueat. [Vt fouet) Vt calefacit. [Auido igne) .s. amoris. [Sic) Adaptatio similitudinis. [Figat) Vulnere. s. sagittis suis. [In mea uota) Vt sic paratus facere, qd̃ ego uelim. [Nõ ego) Laudat se ab honestate

ante actæ vitæ, vt ostendat se futuram fidelem, & firmam in amore Hip. [Nō rumpa) Nō diuinam, & sperabo. [Fœdera socialia) Coniunctionem, & societatem nostri amoris, quā mecum federis. [Nequitia) Libidinē, vt ipse in fastis ad Silenum. Nequitia est, quæ te nō finit esse senē. [Fama nostra) .i. nomen nostrum. [Vacat) Caret. [Crimine) Quia nunquā cognita, aut dicta sum impudica [Venit) Ostendit amorem suum adeo magnum, vt ei resistere non valeat. [Grauior) .i. maior & vehementior. [Quo) .i. quanto. [Serius) .i. tardius .s. euenit. [Intus) In pectore. [Cæcum vulnus) Occultum, & latens, vt pote in anima fixū Virg. & cæco carpitur igni. [Scilicet) Facit quandam similitudinem, quām ostēdit, quam difficile ferat hunc amorem nouum & sibi insolitū. [Iuga prima) .i. primū imposita collo. [Lædunt) Grauant [Teneros) Iuuentes, & inassuetos iugo. [Captus de grege) .i. nouus, nondum domitus. [Vix patitur frœna) Quia ea recusa, & plerunque sessorem excutit tergo. [Sic) Adaptatio similitudinis. [Subit) Sustinet actiue ponitur. [Primos) .i. mihi inassuetos. [Sarcina) .i. onus. [Non sedet) Non locatur & stat. [Ars fit) Ars est, quæ dat certam viam rationemq; dicendi, vel faciendi aliquid, est igitur sensus, si quis velit habere recte aliquam artem incipiat à teneris annis. [Fit) .i. perficit Iuuen. hic fiunt homines. [Vbi) .i. quando crimen .s. amandi. [Condiscitur) Tota est vna dictio composita. [Teneris annis) qa postea crescens fit in eo doctior, & aliquid quotidie addit Iuuen. Nemo repente fuit turpissimus [Quæ) .s. mulier [Venit) Ad amorem [Exacte tempore) Præterito tempore ipsi amori cōuenienti. [Peius) .i. vehemētius, vt infra Peius adulterio turpis adulter obest.

ASC. QVA licet, & sequitur) Ordo est. Pudor est miscendus amori. [Qua) .i. quatenus, vel quia via, [Licet) i. licitum est. [Et sequitur) .i. consequens, & conueniens est [Adsit) .i. auxilio .s. Cupido. [Tu noua seruatæ, &c.) Callide appetendum docet lasciua mulier, quod honesta conscientia cum primis refugiat. Primum .s. esse famæ læsorem, & pudicitiæ potiorem, nam cum virginitatem iactare non posset, pudicitiam coniugalem catenus seruatam iactat.

Tu noua seruatæ carpes libamina famæ:
Et pariter nostrum fiet uterquē nocens.
Est aliquid plenis pomaria carpere ramis:
Et tenui primam deligere ungue rosam.
Sed tamen ille prior, quo me sine crimine gessi:
Candor ab insolita labe notandus erat.
At bene successit: digno quòd adurimur igne:
Peius adulterio turpis adulter obest.
* *Si mihi concedat Iuno fratremq;, uirumq;:*
Hippolytum uideor præpositura Ioui.
Iam quoq; (uix credes) ignotas mittor in artes:
Est mihi per sæuas impetus ire feras.
In nemus ire libet: pressisq. in retia ceruis,
Hortari celeres per iuga summa canes:

HVB. TV noua) Allicit eam cōmēdatione suę pudicitię. [Libamina) Gustamenta. [Noua) Prima .i. tu eris primus, qui me vitiaueris, & pudicitiā meā abstuleris, nā à marito aufertur mulieri pudicitia, vel fama castitatis, sed ab alieno, dicit ergo se semper fuisse intactam hactenus ab omnibus præterquā à Theseo marito & Hipp. fore primū, quam eius pudicitiam delibet. [Seruatæ) Custoditæ. [Nocēs pariter) .i. vterq; pariter, & vno eodemq; tēpore amittemus pudicitiam, qa adhuc fuisti ignotus mulierib. & ego intacta alijs, præterquā marito meo. [Est aliquid,) q d. non contēnendū. [Carpere pomaria) .i. prima locū posuit pomorū pro ipsis pomis, & pomariū est repositoriū pomorū, pomeriū vero locus, vbi sunt arbores pomorū, sed interdū confundūt poetæ significata. Ouid. in Met. Id metuēs validis pomeria clauserat Atlas Mœnibus [Deligere) Colligere. [Primam) Quia grā maior solet esse primis rosis, nam vr̄ quodā modo sibi felix qui pōt primam rosam decerpere, ita, & qui primū concubitū alicuius mulieris cōsequitur. [Sed tñ) Est quasi quædam Hyppophora ad seipsam, & est sensus illa integritas meæ pudicitiæ, qua añ floruit. [Erat notādus) Ab insuetudine peccādi .l. debuerā

* Sed a lijs fit.

diligenter

diligenter seruare, ut nō peccarem, quemadmodum nunq̃ ante peccauerā cum aliquo, & ad hoc respōdet, quod sequitur. [At bene successit) Ille can. s. castitatis. [Quo cādore gessi, me). s. ante sine crimine, qui a nūquam feci aliquid, quo possem esse infamis. [Erat notandus). i. cōsiderādus, & seruandus. [Ab labe insolita). i. a delicto, & stupro insolito, hoc fuit, quod tibi ipsi ipsa obiecit. [At bene) Rūsio est ad obiectionē, & hoc dicit licet seruāda esset castitas mea, inuiolatam tñ bene euenit, q̄ in ea uiolanda elegi uirum dignum. [Peius) Magis. [Obest). i. nocet. [Turpis) Indignus uidetur enim excusanda mulier, quæ cū uiro digno cōmittat adulteriū, unde Helena de matre sua Leda, quæ cum Ioue concubuit dicit illa bene errauit culpamq. auctore redemit. [Iste mihi) Probat dignum esse amorem suum, quia si detur sibi optio Iouis, & Hipp. dicit se præpositurā esse Hipp. Iouem. [Fratrem, & uirum). i. Iouem fratrem, & maritum suum, nam ambo Saturni, & opis filij fuerunt. [Prępositura) Potius electura. [Iam quoque) Secundum præcepta ipsius. Ouidij in Arte Am. quibus rebus delectātur quos amamus, eisdē debemus & nos delectari, iō quia Hip. delectabantur uenatione, dicit Phædria uideri sibi sæpe exire in uenationem, & omnia agere, quæ ipse Hipp. agere solitus sit. [Vix credes) Parenthesis, & est secunda psona pro tertia. i. uix credat aliquis. [Mittor) Nō ab aliquo, sed meo proprio affectu. [Ignoras) Insuetas mihi. [Impetus) Magna uoluntas. [Per sæuas feras) Quas tu insequeris per siluas. [Liber) Est uoluntas. [Pressis) Agitatis. Virg. Aut spumantis apri cursum clamore præmentem. [Hortari) Instigare mea uoce, ut faciunt uenatores.

DELIGERE, ungue). i. delectam carpere. Alludit ad florem pudicitiæ intactum, sicut Maro in rosa. Collige uirgo rosas dum flos nouus, & noua pubes. Et memor esto œuū sic properare tuum. [Digno igne). i. formosi uidelicet iuuenis amore. [Peius adulterio) Sēsus est. Obest quidem nobis pater Theseus, sed ipsa est adulter peius, i. magis, & cum maiori malo suo. [Turpis adulterio). i. propter adulterium quod committit, & committere parat. Nam ipse, qui coniugem pulchram habebat, aliam rapere non debebat, cum Hipp. cōiugem non haberet, nisi quam pater pręcipuerat. Obest ergo adulter, qui magis turpis est adulterio, & auctoritatem damnandi in uobis, quod in se admisit, non habet fratremque, uirumque. Vnde ipse. j. Æn Ast ego, quæ diuum incedo regina, Iouisq;, & soror, & coniux. [Ignotas mittor in artes) In uenationem, quia scit Hipp. oblectari, & ob id Dianę carum esse. Vnde Horāt. Neque enim Diana pudicum liberat Hipp. Id autem fingit se facere, quia conformitas studiorum multum facit ad amorem, & amicitiam etiam castam. ASC.

Iam mihi prima dea est arcu præsignis adunco
Delia iudicium subsequar ipsa tuum.
Aut tremulum excusso iaculum uibrare lacerto:
Aut in graminea ponere corpus humo.
Sæpe iuuat uersare leues in puluere currus;
Torquentem frenis ora fugacis equi.
Nunc feror, ut Bacchi furiis Eleleides actæ,*
Quæque sub Ideo tympana colle mouent.
Aut quas semideæ Dryades, Fauniq. bicornes
Numine contactas attonuere suo.
Nanque mihi referunt, cum se furor ille remisit:
Omnia me tacitam conscias urit amor.
Forsitan hunc fato generis reddamus amorem.
Et Venus ex tota gente tributa petit.

PRima) Præcipua maxima. HVB. [Delia) Diana in Delo insula idest qua nata dicitur. Præsignis arcu quia eo telo utitur. [Iudicium tuum) quia sicut iudicas hanc uenationis deam præcipuam, quam colas, ita & ego iudico, & quod tu sentis, idē sentio. Aut tremulum) Repetendum est uerbum superius positum, libet. [Vibrare) Quassare mouere. [Excusso) Fortiter moto. [Graminea) pro graminosa. i. plena graminis. i. herbæ: in qua sępe uenatoribus suaue est requiescere. [Versare) uertere, & arte regere. [In puluere) In campo pulūereo Torquēte. s. flectentē. [Fugacis). i. celeris. Iuuē. de equo cuius clara fuga ante alios, & primus in æquore pul. [Nūc feror)

* Eleides

Dicit

Dicit interdum nimia vi amoris se fieri insanam,& similē sacrificantib. Cybele.[Feror) Rapio impetu animi. Eleus unum ex nominibus Bacchi,ut in Ouid.6. Meta.Nicteleus, Eleusque parens inde.Eleides Bacchæ dicūtur.Actæ Agitatę,concitatę.[Furis)Quia creditur immittere furias quod fingitur ppuim vini.[Quæque sub Idæo) Mulieres dicit sacrificantes Cybele,quæ colitur in Phrygia cui sacrificantes tympana galli. nā gali sacerdotes Cybeles sunt.[Sub Ideo colle),Sub ida mōte Phrygiæ.[Aut quas) Dicit se sępe similem esse earum,quæ nympharum,fauorumque spiritu vexantur sunt enim quasi furiosæ inde lymphatæ dicūtur,quasi nymphatę a nymphis. Virg.& totā currit lymphata p urbē. [Dryades) Nymphæ quercuum,nam prix quercum significat Et Semideæ nondum in cęlo receptæ nam semidei dicuntur nondum omnino digni deitate,qualia sunt terrena numina,& ideo semideos appellant,quasi non plene deos.[Bicornes) Vt enim ostēdit diuus Hierony.in uita Pauli primi heremitæ,effigiē habent caprarum,& cornua,inde alibi Cornigerumq. caput pinu præcinctus accuta fauus in immensis,qua tumet Ida iugis.[Attonuere,) Id est attonitas reddidere[Suo nomine)Quo eas mouent.[Nā mihi) Dicit se nō sentire illā insaniam,sed postquā furor est remissus dicit sibi,uel ab ancillis , uel ab alijs eā fuisse in hoc furore.[Referunt) Narrāt,omnia ista,quæ mihi accidere dixi[Ille furor) Est remissus,quo ita agitabat.[Remisit se) Diminutus est.[Cōscius amor).i.cuius ego sū conscia quia ille est causa omnium horum furorum.[Forsitan) Ne Hip.dicat hūc amorē omitti,& reijcit à Phædra dicit eū esse fatalē,& ideo nō potest repelli.[Reddamus).i.reddere,hoc est attribuere possumus.[Fato generis) Fortunæ meę gentis . [Et ex tota) Tangit fabulam,uenus enim indicante sole deprehensa in adulterio cū Marte à Vulcano marito ægre tulit iniuriam indicij.vtq. ut ulcisceretur se immisit. in omne genus solis,impacientia amoris ita,ut nulla fuerit de gente solis mulier,quæ castitatem seruare potuerit,sicut nunc ostendit Phædra.[Petit tributa) Quia propter iniuriam a sole auo meo sibi illatam uoluit tributa libidinis sibi solui à tota gente,non solum matris , quæ filia fuit solis, sed etiam à gente patris,nullam enim voluit esse immunem , est autem translatio sumpta à subditis,qui superioribus præstant tributa.

ASC. IAM mihi prima dea est)Quia suus cuique,deus.Primus.i. sumus est.Nunc feror , ut Bacchi,&c.) Docet se tanto amore subinde capi,ut ubi sit,nesciat.Ordo est. Ego feror.i. agitor nunc,ut supple feruntur.[Eleides).i.Eleiei,hoc Bacchi sacerdotes.[Actę).i. impulsæ,& agitatæ.[Furijs Bacchi).i.à Bacch.immissis dū eius sacra peragunt. [Quæq.).i.& vt illę.[Quę mouent tympana),i.instrumenta illa sonora ab extendendo τυμβανίζω n.dicitur extēdo dicta, quia pellē ouina extensam habent.[In colle deo).i. monte illo Phrygio,hoc est sacerdos cybeleiæ,aut ut supple ferūtur illę.[Quas Dryades).i.arborum deæ. [Semideę) Quia cum arborius post longissimani ętatem interire dicuntur.[Et fauni) idest dij illi siluestres. Bicornes) Vt ęgipanes.[Attonuere).i.attonitas,& lymphaticas , hoc est furiosas fecerunt.[Suo numine).i.diuinitate sua infusa.Et si quęras quomodo id scias cū furiosę quid agant nescia,respondere.[Nam) Supple Comites,& satellites mei[Referūt) .i.narrāt mihi omnia cum ille furor remisit se.[Sed amor conscius urit me tacitam) .i.celantem amorem,& non dicentem,quàm sit causa furoris mei.[Forsitan hūc fato) Reijcit cupiam in fatum quod tamen sacrilegum esse censet poetarum antiquissimus dicens in psona deorum apud Aul.Gel.lib.6.cap.1. Hei mihi qui damnant morta'es numina cel'. Esse aiunt enim per uos mala cum tamē ipsis uecordi pręter fatum sint mēte dolores.Quia ergo non satis,sed nobis imputandanda sunt peccata,adiectum est forsitan quod ueio generi suo fatale,putat exemplis cōprobare possit,& facit inductione quadam , & ratione, quam Seru.affert ad 6.Æn.dicens indicato a Sole adulterio Martis,& Veneris, Vulcanus minutissimis catenis cinxit lectulum,quibus Venus,& Martis ignorās implicati sunt,& cum ingenti turpitudine resoluti sub testimonio cunctorum deorum.

Iuppiter Europam (prima est ea gentis origo)
Dilexit,tauro dissimulante deum.

HVB. IVppiter(Europam, Agenoris Tyri regis filia formosissima cum in littore ma-

Pasypha&

Pasiphae mater decepto subdita tauro
*Enixa est utero crimen*onusque suo.*
Perfidus Aegides ducentia fila secutus
Curua meę fugit tecta sororis ope.
En ego nunc,ne forte parum Minoia credar:
In socias leges ultima gentis eo.
Hoc quoque fatale est:placuit domus una duabus:
Me tua forma capit:capta parente soror.
Thesides,Theseusque duas rapuere sorores:
Ponite de nostra bina trophaa domo.
Tempore,quo nobis inita est Cerealis Eleusis:
Gnosia me uellem detinuisses humus.
Tunc mihi pcipue;necnon tamen ante placebas;
Acer in extremis ossibus hæsit amor.
Candida uestis erat:præcincti flore capilli:
Flaua uerecundus tinxerat ora rubor.
Quemq. uocant aliæ uultū, rigidumq. trucemque,
Pro rigido;Phædra iudice;fortis erat.
Sint procul è nobis iuuenes,ut fęmina,compti:

ris,vbi armenta pascebant,'pa ciaretur, Iuppiter eius amore captus, in taurū candidissimū, & placidissimum se conuertit, cuius illa pulchritudinem admirata accessit proprius,quem cum videre placidissimum,ausa est ēt eius tergum inscendere,at ille paulatim littus pgressus,tandē mare intrauit, & eā in Cretam detulit, ibique cum ea cōcubuit,ex qua genuit Mino est, re aūt uera Iupiter rex Cretæ captus amore Europe, cum eam aliter habere nō posset,naui quæ signum, auri habebat,eam abduxi,inde à poetis datus est,locus fabule, qđ à tauro sit abducta.[Prima) quia ex ea natus est Minos pater meus.[Origo) Principium gentis familiæ nrę.[Dissimulāte) occultāte, quia in forma tauri Iupiter latebat.[Pasyphae) nō per æ, diphthongum, sed per ae diuisas syllabas pronunciādū est.Fuit aūt Pasyphae filia Solis,q Tauri turpi amore capta cū eo concubuit,ex quo genuit Minotaurū,vt plenius in ij. epistola super eum locū. Et tauri mixtaq. forma viri.[Decepto) Fraudato,qa facta lignea vacca,supposita est pellis vaccæ,quam magis taurus amabat,& illa inclusa in illa vacca lignea,quam Dædalus fabricauerat Tauri coitum excepit.[Enixa est) .i.peperit.[Crimen,onusq.) .i. onus criminosum,& infame,endyadis est.[Perfidus Ægides) Aliud exemplū suæ sororis Ariadnes, quæ Thesei amore capta ei modum dedit,quo Minotaurum interficeret, & ex labyrintho posset exire dato ei filio,quod secutus veniret ad egressum labyrinthi,narrata est alibi superius hæc fabula.[Ægides) Theseus filius Ægei.[Perfidus) Quia nō seruauit fidem sorori meæ datam.[Fugit) Euitauit.[Tecta curua) Periphrasis est labyrinthi. erat.n. multis circuitibus factus. Vir. Illo dolos tecti ambagesq; resoluit Cæca regens filio vestigia Ope sororis,auxilio,quod ei,Dædalus indicauerat,q ipsum labyrintho fabricauerat.[En ego) Iungit se supradictis,quātum amorem fatalem esse dixit.[En) Ecce.[Vltima gētis) Quia oēs quam me antecesserunt ita fecerūt,qa Minos & Pasyphae non habebant aliā filiam minorem natu,Phædra.[Socias) Mihi,& illis cōes.[Leges) Conditiones.[Ne forte parum credar Minoia) .i.ne si aliter essem,non putaret esse de gente Minois quæ fataliter amori subiecta est.Minoia vel filia Minois,vel de eius gēte.[Hoc) .s.qđ sequit. [Quoque) Sicut amor fuit fatalis.[Placuit) Ecce qđ est fatale.Quia.[Vna domus) .s.tua. [Duabus) Ariadnæ sorori meæ, & mihi.[Soror) Ariadnæ.[Capta) Amore uicta.[Parente) Tuo. [Thesides) Hipp.[Ponite) Erigite,& ostentate.[Bina trophæa) Bina monumenta victoriæ.[De Domo nostra) Ex qua duas rapuistis.translatio sumpta à militia,nā trophæa dicuntur bellicæ victorię, monimēta à uersis hostibus dicta,nam trepo,significat verto nostri addunt aspira.[Tempore) Commemorat tempus quo primum est capta amore Hip. dicit enim fuisse cū mysteria Cereris Eleusinæ celebrarētur,est aūt Eleusin,siue Eleusis, nam utrunque dicitur,urbs Africę.ita dicta ab euentu Cereris,naui Eleusis græcæ additū significat.In ea. vt scr.Str.fuit Eleusinę Cereris templum,& phanum mysticum,quod locinus apparuit. Diom.etiam scr. Cererē cum amplissimis sacrificijs cultam fuisset,tum

*onusq; suū. Sic & infra ī Canace. Et positū est uteri crimen onusque meo.

Eleusinæ mysterijs,quę antiquitate,castimoniaq. apud oēs homines sunt vulgata in his igitur factis dicit Phędra se vidisse Hippol.& eius amore exarsisse,quo tp eoptat se fuisse in creta,quia nō incidisset in tantas curas amoris Eleusis.[Cerealis]Cereri sacrata uel in qua.Ceres colitur[Inita] Intrata adita.[Vellem] Cupere.[Tellus gnosia].i.terra cretensis,in quàm sum nata.[Detinuisset me] Habuisset me,quia non incidissem in tātas curas, tūc cum uidi te apud eleusina.[Necnon].i.etiam ante alio tempore.[Acer] Vehemens & inexpugnabilis [Hæsit] Affixus est.[Extremis ossibus].i.in medullis,quę sunt intra ossa, extrema aūt nō exteriora,sed interiora hoc loco intelligamus.i.ultima,extrema aūt ossa sic dicimus,sicut primum , & ultimum primam enim terram dicimus vicinam littori, si ex mari veniamus,vt Virg.1.Æn.Primamq.vetant cōsistere terra,at si in mare eamus erit vlt ma sic intellige debet hic locus,vt dicamus extrema ossa magis propinqua medullis, in quibus maxime dr̄ esse amoris calor, Virg.est mollis flamma medullas ordo est,amor acer tūc præcipue hæsit in extremis ossibus,&c. reliqua dicta sunt p parenthesim.[Candida] Ostendit ea,quę excitauerunt tantam flammam amoris.s. cultum Hippol. & naturalem quendam decorem.[Candida] Aut quia Hippol.in signum integritatis, & pudicitiæ delectaretur tali veste, aut qa mos sacrarū fortasse talem exigeret habitum. [Præcincti] Ornati.[Flore] Floreis coronis.[Tinxerat] Pinxerat.[Flaua] Alba cū rubore,flauus enim color,ut.scr.Aul.Gel.ex albo uiridi,& ruffo constat.vnde appellamus flauas segetes cum sunt iam maturitati propinque,tunc enim habent talem colorem.[Verecundus] Iuuenilis,& qualis ex uerecundia ꝓuenire solet.[Quenque uocat]Quia Phædra non poterat negare in Hippol.esse quandam vultus seueritatem.ascribit eam uirtuti,& dicit non appellandum rigidum,aut truculentum vultum Hipp.ut aliæ mulieres dicunt,sed suo iuditio esse fortem.i. virilem,nam fortitudo proprie est uirorum .[Pro rigido] idest loco rigidi. [Sint procul] Non placent,inquit , nobis isti muliebres ornatus in viris. [Compti] Ornati.

ASC. HOC) Dolens Venus omnem Solis stirpem infandis amoribus prosecuta est.Vnde Pasyphae Soli filia, Minois cretensis regis uxor,Tauri more arsit,& arte Dædali inclusa in ligneam uaccam septam corio cum eo concubuit,hinc natus Minotaurus, q labyrintho inclusus carnibus humanis vescebatur.Hęc ille.Et reliqua ad principiū sexti ad illud Dędalus,vt fama est &c.Phædra autem Pasiphaes filia altius oriditur generis sui amores,ut in textu uidere est.qui satis pater superioribus commentarijs. Sic tamen trunculus literariæ militiæ quòd Pasiphae, & Phaeton,non Pasyphę,nec Pæton legendum est.[Perfidus Ægides] Theseus pater Hippol.quem perfidum dicit,quia se deceptam,& sororē asserit quinetiam ipsum Hip. & matrem eius,ut astrua tibi fidem seruari non oportere.[Mea forma capit] Non dici se captam amore patris,ut inuitam in eius matrimonium venisse significet.[Thesides] Thesei filius Hippol.Sed quomodo rapuit quia aspernatur eā Nymphe formositate,qua capta est,& coacta sequi inuitum[Ileusis].i.initiata sunt festa Cereris Eleusinæ.i.cum Athenis propter festa eleusina essemus.[Quemque uocant aliæ, &c.] Ordo est.Et sup.is vultus,quem vultum alij uocant. [Et rigidum & trucem].i.culentum.[Erit fortia] idest prę se ferre fortitudinem & robur animi.[Phędra iudice].i.iudicate,aut iudicio Phędrę,hoc est iudicio meo,nam ipsa de se,quasi de alia loquitur, hoc est licet ultus tuus uidetur alis fortes trux,& immittis,quia non colitur, tamen est meo iudicio placidus,& iudex fortis animi. Notandum autem quia iudex , & index communis sunt generis.vnde hic Phædra iudice dicitur.

HVB. COli) Ornari. [Modico fine] Apparatu,& mensura moderata,& non nimia, ut mulieres, de quibus Terentius dū moliunt,dum comūtur annus est.Ideo in primo de arte , dixit. Forma uiros neglecta de-

Fine coli modico forma uirilis amat.
Te tuus iste rigor,positione sine arte capelli,
Et leuis egregio puluis in ore decet.
Siue ferocis equi luctantia colla recuruas:
Exiguo flexos miror in orbe pedes.

Seu lentum ualido torques hostile lacerto:
Ora ferox in se uersa lacertus habet.
Siue tenes lato uenabula cornea ferro:
Denique nostra iuuat lumina quidquid agis.
Tu modo duritiem siluis depone iugossis:
Non sum materia digna perire tua.
Quid iuuat incinctæ studia exercere Dianæ?
Et Veneri numeros eripuisse suos?
Quod caret alterna requie, durabile non est:
Hæc reparat uires: fessaq. membra leuat.
Arcus, & arma tua tibi sint imitanda Dianæ:
Si nunquam cesses tendere, mollis erit.
Clarus erat Cephalus siluis: multæq. per herbas
Conciderant illo percutiente feræ.
Nec tamen Auroræ malè se præbebat amandum:
Ibat ad hunc sapiens à sene Diua uiro.
Sæpe sub ilicibus Venerem, Cinyraq. creatum
Sustinuit positos qualibet herba duos.
Arsit & Oenides in Mænalia Atlanta:
Illa feræ spolium pignus amoris habet.
Nos quoq; iam primum turba numeremur in ista,
Si Venerem tollas: rustica silua tua est.
*Ipsa comes ueniam: nec me * salebrosa mouebunt*

cet, & idem paulo post Hipp. Phædra nec erat bene comptus amauit. [Te tuus) Dicit illum rigorem, quem aliæ mulieres damnant in Hipp. dicere. [Rigor) Seueritas in aspectu, sine aliqua lasciuia. [Positi) Relicti. [Sine arte) Te quia ars etiã est in ordinandus capillis. [Leuis) Tenuis puluis qui significat exercitium. [In ore) In facie. [Decet) idest te. [Siue) Discurrit Phędra per varios actus, & exercitia Hipp. quibus omnibus dicit se delectari & primum arte equitandi. [Recuruas) Reflectis. [Luctantia) Dura resistentia fræno. [Ferocis) Fortis. [Miror) Laudo. & cum admiratione aspicio. [Pedes) scilicet equi. [Flexos) Reuolutos. [In exiguo orbe) In exiguo spatio terrę & circulo, nam hoc magnæ est artis, equitandi. [Sculentum) Aliud exercitium iuuenile in iaculando. [Torques) Iacis. [Lentum) Molle, non asperum tactu, liber quidam vetustus habet vastum, pro lentum. [Lacertus) idest brachium tuum. [Ora) .s. mea, quia aspicio quanta arte iaculeris. hæc enim iuuenum exercitia quæ sunt fortitudinis inditia, solent mulieres maxime capere, vnda & Ouid. in Met. dicit Scyllam filiam Nisi regis Megarensium non pulchritudine Minois, sed etiam talibus virtutibus esse captam. [Venabula) Tela apta venationi. [Lato ferro) Pro lati ferri, qualia solent esse venatoria tela. [Cornea) Non à cornu animalis, sed à cornu arbore duta, ex qua fiunt venabula optima est deductum deriuatiuum. [Lumina) Oculos. [Tu modo,) Quasi dicat hoc solum velim, vt non sis durus. [Siluis iugossis) idest in siluis montium, vbi soles plurimum versari. [Tua materia) Tua causa. [Quid iuuat,) Quasi dicat nihil. [Studia] Exercitia. [Dianæ) idest venationis cuius vt supra diximus dea est Diana. [Eripuisse) Imminuisse. [Suos) Sibi debitos. [Numeros) Gradus amoris qui dicuntur esse quinque, visus, & auditus, contactus, & oscula, factum. [Sed numeros) Id est affectus. [Quod caret) Sententia est [Alterna) Variata, & vicissim post labores sumpta. [Durabile non est) Non diu durat. [Hæc) Requies. [Reparat) Reficit. [Fessa) Fatigata, & debilita. Nouas in pristinum statum reducit. [Arcus) Proponit ei exemplum notum. [Et arma) φεξήγησις ephexegesis, id est declaratio. nam & ponitur pro, id est arcus enim sunt arma Dianæ. [Mollis erit,) Idest arcus, & per consequens inutilis. [Si nunquam cesses tendere,) id est si semper fuerit tentus, & in vsu & nunquam cesset. [Clarus erat) Adducit Phædra exemplum quorundam, qui in simili vitæ studio versari sunt, quo Hippolytus quos dicit ab Hippolyto esse imitandos in amore, sicut in venatione. [Cephalus) Atheniensis fuit filius, vt quidam dicunt Aeoli, sed vt Strabo scribit libro decimo Deionei filius fuit, à quo Dulychium insula Cephalenia dicta est, is vxorem habuit Procrin, Erichthei Atheniensium regis filiam à qua ardenter amatus est, nec minus eam mutuo amore prosecutus

* Latebrosa.

verum cum studiosus venationis in Hymeto Atticæ regionis monte ab aurora. & uisus, & amatus fuisset, atque in amorem mutuum ab ea inuitatus, tandem ei assensus creditur, uerum cum eum suspectum haberet uxor de alieno amore exiuit, ut cum deprehenderet, & ille fatigatus uenationes peteret auram à qua refrigeraretur, credidit Procris esse nympham aliquam, quam ille amaret cumque in fructibus occultata se mouisset, credidit Cephalus esse feram, & immisso iaculo ineuitabili eam interemit, hæc fabula plenius scribitur ab Oui. li. 7. Met. in fine. [Clarus) Notus studio uenationis. [Conciderant) Interfectæ fuerant. [Illo) Cephalo. [Tamen) .i. quamuis daret operam uenationi. [Male) Inuitum, imò libenter adherebat eius amori [Diua) Aurora. [Sapiens) Quæ, prouideret sibi amatorem pulchrum, & iuuenem. [A uiro sene) .i. à Tithone marito suo sene. Virg. Tithoni croceum linquens, aurora cubile, fuit autem Tithonus Laomedōtis filius, & Priami frater, qui ex aurora filium suscepit Memnona quem supra in prima epistola in auxilium Troianorum uenisse diximus, is Tithonus longissimam uitam assecutus, postremo in Cicadam uersus traditur. [Sæpe) Aliud exemplum hominis etiam soliti uersari in siluis, quem nihilominus amori indulsisse dicit. [Cynaraque creatum) Donin dicit filium Cinyræ, & Myrrhæ eius filiæ incesto concubitu genitum, ut scribit Ouid. lib. 5. Met. Nam Myrrha insano amore patris accensa, cum ob desperationem eius potiundi de suspendio suo cogitaret, a nutrice, quę eius gementis uocem audierat intellecta causa in spem adducta potiundi patris destitit à proposito mortis, & tandem opera nutricis noctu sub prætextu alterius puellæ deducta ad patrem cum eo concubuit, & Adonem concepit, uerū post aliquot noctes cum pater uoluisset uidere, quæ nam puella esset illato in cubiculū lumine, cognouit esse filiam suam, quam cum stricto ense insequeretur illa in siluas profugit, ubi deorum miseratione in arborem sui nominis cōuersa est, quæ etiam lacrymans guttas emittit ex quibus gummi Mirrhę est, Adonis autem puer sub cortice Creuerat, & tandem tempore maturo Lucina dea partus fauente in lucē editus est, qui mox factus adulescens formosissimus à Venere non minus amatus est, quam ipsa Myrrha patrem amauerat, hunc monuerat Venus ut uitaret feras à natura armatas, quales sunt Leones: Vrsi, & Apri, uerum cum ille cupiditate laudis oblitus monitorum Veneris aprum insequeretur, ab eo interfectus est quem Venus multum fleuit; & eius sanguine in florem purpurē conuertit. [Positos) .i. iacentes. [Ilicibus) Sunt enim ilices arbores magnæ, & glandiferę. [Oenides) .i. Meleager. [Arsit) Amore incēsus est. [Atalāta Mœnalia) .i. Arcadica à Mœnalo monte Arcadiæ. Narrata est hæc fabula supra in epist. Briseidis super eum locum. Coniugis Oenides uersus in arma prece est. [Illa) Atalanta. [Spolium) Caput, aut ut alij uolunt pellem. [Feræ) Apri. [Pignus amoris) Quo comprobatus est amor Meleagri erga eam. [Nos) Ego & tu. [In ista turba) In numero istorum, qui licet uenatione delectati sint, tamen ab amore non abhorruerunt. [Si tollas Venerem) .i. amorem. [Silua) .i. uenatio tua. [Est rustica) Nihil habet pulchri, aut iucundi. [Ipsa) Ego. [Late) Cauernosa, ubi sępæ latent feræ. [Mouebunt) Terrebunt.

ASC. FINE coli modico, hoc in sententiam transit. [Tu modo duritiem) Docuit mulier callida sibi placere, iuuenem, nunc suadet docere, ut & ipsa ei placeat, cum nō sit pulchrū iuueni sic uenationi incumbere, ut amicam aspernetur, idque docet exemplo aliorum uenatorum. [Si nunquam cesses tendere) Vnde est prouerbium. Redditur inualidus nimiū si tenditur arcus. [Sapiens ibat) Id petulanter dictum, quasi si quæ saperet quātum ad Venerem præstet seni iuuenis. [Creatum Cynariaque) Adonit dicit. [Ipsa comes ueniam) Purgatio est abiecti taciti. Nam dicere posset Hipp. esto amicam diligam non tamen cōtinuo noirer eam Ad quod illa se præferendam cæteris argumentatur, cum sit parata obse qui & possit, quia uir abest, qui fidem seruare non debeat, quam neque ipsę seruauit, neq; ut sibi seruetur, meruit, ut exemplis probat.

HVB. Obliquo dēte) Aut quid uete sit incorruus dēs apri, aut quod obliquū ferat ictum.

Saxa, nec obliquo dente timendus aper.
Aequora bima suis oppugnant fluctibus Isthmon

Et tenuis tellus audit utrunque mare.
Hic tecum Troezena colam, Pythcia regna:
Iamnunc & patria carior illa mea est.
Tempore abest: aberitq. diu Neptunius Heros:
Illum Pyrithoi detinet ora sui.
Præposuit Theseus (nisi uos manifesta negamus)
Pyrithoum Phædræ, Pyrithoumq. tibi:
Nec sola hæc ad nos iniuria uenit ab illo:
In magnis læsi rebus uterque sumus.
Ossa mei fratris claua perfracta trinodi
Sparsit humi: soror est præda relicta feris.
Prima securigeras inter uirtute puellas.
Te peperit, nati digna fauore parens.
Si quæras, ubi sit: Theseus latus ense peregit:
Nec mater tanto pignore tua fuit.
At nec nupta quidem, tædaq. accepta iugali
Cur: nisi ne caperes regna paterna nothus?
Addidit & fratres ex me tibi: quos tamen omnes
Non ego tollendi causa, sed ille fuit.

[Aequora) Dicit Phædra se nõ derelicturam Hipp. & futurũ cum eo in Troezene urbe, quã ille libenter habitabat dicit autem Troezena esse in Isthmo Achaiæ, est autem Isthmos terra angusta inter duo maria duo autem Isthmi celebres memorantur unus Achaicus in quo fuit Corinthus, & alter Thracius, in eo Isthmo est Troezen urbs in sinu Argiæ, qui Saronicus dicitur, in ea regnauit Pytheus pater Ethræ, auus maternus Thæi. Oui. lib. 15. Met. est prope Pytheam tumulus Troezeam, &c. cuius loci habitatione delectatus est Hipp. dicit igitur Phædra se habituram cum eo Troezena, & eam habitationem, quia placet Hipp. placere etiam sibi plus prima sua. [Illa) Troezen. [Carior) quia tu ea delectaris [Tempore abest) Arguit à commoditate, quod Theseus eius pr absit. [Tpe) In opportune. (Diu) Per lõgum tempus. (Neptunius heros) Theseus Neptuni nepos, nã Aegeus filius Neptuni. [Ora) .i. regio. [Sui) Amici, quem earum habet. [Præposuit) Adducit Theseum in odium Hipp. dicens eum pluris facere Pyrithoum, quam eum, & quam ipsam Phædram. (Manifesta) Quæ apparent, & non indigẽt probatione. (Sola) Pergit amplificare odiũ Thesei. [Hęc solo iniuria) .s. quod plus amet Pyrithoum, quã nos. [Vterque) Ego, & tu. [In magnis læsi rebus) .i. in rebus maioris momẽti. (Ossa) Ecce cõmemorat prius iniurias in se à Theseo illatas. [Mei fratris) Minotauri. [Claua) Telum fuit, quo Theseus ad imitationem Herc. est vsus (Sparsit) Dilacerauit (Soror) Ariadne. [Præda) Rapina, ut in eius epist. ad Theseum uidebimus. [Prima) Nunc narrat iniurias illatas Hipp. & ut iniuria uideatur maior proponit laudẽ eius matris, in quam accepit iniuriã. [Prima) Maxima excellẽtissima. [Inter puellas securigenas) Inter Amazonas, quæ securi ero telo vtebantur. [Parens) Hippol. mater tua. [Digna fauore nati) digna talem filium peperisse. [Vbi sit) Mater tua. (Peregit) .i. transegit, & transfixit [Nec fuit tura tanto pignore) .i. nec propter te pater tuus habuit respectum eam interficiendi. [Tanto pignore) .i. tanto filio plerunque enim mariti cauent inferre iniuriam uxoribus non propter ipsas, sed propter filios, quem quidem respectum dicit non habitum fuisse à Theseo. [At nec nupta quidem) Alia iniuria, quod nõ acceperit uxorem legitimã Hipp. matrem Hipp. idque factum fuisse dicit à Theseo in odium Hipp. ut non legitime natus non posset succedere paternæ hæreditati. [Cur) Si non est accepta [Tæda iugalis) .i. legitimo matrimonio, nam in nuptias tædas deferebant accensas. [Nothus) Non legitime natus, & scribetur per th, nam sine aspiratione, ventũ significat [Addidit fratres tibi ex me) .i. genuit etiam alios filios ex me, qui sunt fratres tibi. nam si amasset te non curasset ex alia muliere suscipere, ne te offenderet ex Phedra enim natus est Demophoõ, ut supra diximus, & Antilochus. [Quos omnes) Filios patres tui, & tibi fratres. [Ego non fui causa tollendi) Excusat se, qa posset. Hipp. dicere quære ergo aluisti, si sciebas hoc esse mihi nociturum. dicit se nõ fuisse, sed Theseum, qui aluerit. [Tollendi) Alendi, educandi. Terẽt. Quidquid peperisset, decreuerunt tollere. & Iuuen. Tollere dulcem cogitat hæredem.

HVB. O Vtinam) Optat se fuisse mortuã in partu, si filij, quos ex Theseo genuit, sunt nocituri Hipp. [Viscera mea forent rupta) Fracta. [Nixu) Partu, nam niti parere significat, in quo significato frequentius utimur composito eniti, sunt: qui uolũt intelligere. [Viscera) .i. filij, sed prior sensus uidetur ostendere maiorẽ amoris affectum. [I nunc) Responsio. [Meriti) Ironice, q.d. imò non meriti. [Reuerere) .i. honorata, & caue, ne uioles, qa Hip. posset dicere magnum esse nefas priuignũ cum nouerca coire, ideo magna auctoritate refellit hãc obiectionẽ cum dicit

O utinam nocitura tibi pulcherrime rerum.
In medio nixu uiscera rupta forent.
I nunc: & meriti lectum reuerere parentis:
Quem fugit: & factis abdicat ille suis.
Nec quia priuigno uidear editura nouerca:
Terruerint animos nomina uana tuos.
Ista uetus pietas, æuo moritura futuro,
Rustica Saturno regna tenente, fuit.
** Saturno perijt: perierunt & sua iura:*
** Sub Ioue nunc mundus: iussa sequare Iouis:*
Iupiter esse pium statuit, quodcunque iuuaret:
Et fas omne facit fratre marita soror.
Illa coit firma generis iunctura catena:
Imposuit nodos cui Venus ipsa suos.

* *Hæc duo carmina multis codicib. non l gũtur.*

hoc à Ioue permitti. [Nomina uana) Priuigni, & nouercæ, qui licet nomine ipso uideantur hrẽ affinitatẽ, tñ nõ hñt, ideo dixit uana, nullius effectus. [Nec terruerint) .i. nec terreant. [Coitura) Commiscenda. [Priuigno) Nam priuignus dicitur, quasi prius genitus, hoc est antequam nouerca adducta sit, nouercam autem quasi nouam arcã, hoc est nouã uxorem dici, quidam uolunt, sunt autẽ nomina ad aliquid dicta, sicut pater & filius uitricus etiam priuigno opponitur, dicitur enim cui mater alicuius nupsit post prioris mariti mortem. [Ista) Hoc pronomen ad contemptum refertur. [Vetus) Et ideo iã digne deponi [Moritura) Quæ deficiet. [Pietas) Religio, & reuerẽtia cõcubitus inter affines. [Æuo futuro) Sæculo uenturo. [Fuit) .i. seruata est. [Saturno) Qui regnauit in Italia primi temporis cum Iano. [Tenente regna rustica) .i. regna, quæ nullum habeant cultum, uituperat autem illa tempora, ut etiam uituperet mores, qui in eis seruabantur, & cauendũ ne dicatur fuit rustica. [Esse pium) .i. licere, & recte fieri. [Quodcunque iuuaret) .i. quidquid libet. [Statuit) Iudicauit, uel legibus sanciuit. [Marita) .i. nupta. [Fratre) Vel cum fratre, ut præpositio subaudiatur, uel fratre pro fratri ut sit casus pro casu, ut apud Iuuen. Quæ molle calenum porrectura uiro miscet sitiente, rubetã, pro sitienti, licet hoc possit stare ablatiuus absolute positus. [Illa) Laudat uinculum necessitudinis amoris, & coitus, quod quidem dicit esse firmissimum. [Cathena) Vinculo [Iunctura) Cõiunctio generis, cõsanguinitatis, uel affinitatis, & est sensus illa coniunctio affinitatis, uel consanguinitatis, quæ Veneris nodis est ligata, est ualde firma, & inseparabilis. [Cui) Iũcturę generis. [Nodos) .i. nexus. [Suus) Quibus ipsa solet omnia animalia inter se ligare.

ASC. I NVNC, & meriti) A petta ironia, quæ sub forma præcipiendi uim uegandi habet, quasi dicat non esse uerendum adire lectum talis patris, præcipue cũ ipse pater fugiat, & abdicet eũ. At si Hippol. dicat solis se nominibus posse terreri, nã satis est, quia pater est, cui contumeliam faciat, & nouerca per quam. Ad quod callida mulier docet cõsanguinitatis, & affinitatis nomina nihil fecisse apud Priscos. Nam apud eos sororem duxit frater ut Iunonem Iupiter, licet simplex rusticitas tempore Saturni pium putauit abstinere à lecto alieno, quod Iuuen. expresse docet in principio sextæ Satyræ dicens. Credo pudicitiã Saturno rege moratam. In terris &c. Et paulò post. Viderunt primos argentea sæcula mœchos. Auctoritate igitur Iouis utũtur ferè perditi morales cum is, & primus, & summus adulter prædicetur. Sed auctore Plin. lib. 2. Dicere inter duos connubia, aut adulteria proxime ad dementiam accedit. [Suos nodos) .i. nexus coniugales, nam casto ligat. Venus legitime nubentes, uerum uult maiorem esse amorem uim inter consanguinitate, aut affinitate coniunctos.

Nec

Nec labor est celare; licet; pete munus ab illa,
Cognato poterit nomine culpa tegi.
Viderit amplexus, aliquis: laudabimur ambo:
Dicar priuigno fida nouerca meo.
Non tibi per tenebras duri reseranda mariti
Ianua: nec custos decipiendus erit.
Vt tenuit domus una duos, domus una tenebit.
Oscula aperta dabas, oscula aperta dabis.
Tutus eris mecum, laudemque merebere culpa.
Tu licet in lecto conspiciare meo:
Tolle moras tantum, properataq. fœdera iunge.
Qui mihi nunc sęuit, ac tibi parcat amor.
Non ego dedignor supplex humilisque precari.
Heu, ubi nunc fastus, altaque uerba iacent?
Et pugnare diu, nec me summittere culpæ
Certa fui certi si quid haberet amor.
Victa precor, genibus tuis regalia tendo
Brachia. Quid peccat, non uidet nullus amans.

HVB. NEc labor est cęlare) Arguit nunc ab opportunitate cęlādi, quā ostendit esse facilē. [Nec labor) Ordo est, nec laborē. [Cælare).i. occultare .s. concubitum nostrum. [Pete munus) .s. cęlandi. [Ab illa) .s. Venere. [Licet) .i. licitum tibi, vt petas, interponitur autē quasi per parenthesim. [Culpa) Peccatum nostrum. [Tegi) Occultari. [Nomine cognato) id est sub nomine cognatione. [Viderit) idest si viderit. [Laudabimur) quia dicet nos hęc facere, ex caritate & pietate, quæ debet esse inter filium & matrem. & non credet esse ex turpi affectu. [Fida) Bona & non insidiosa quales, ut plurimum solēt esse nouercæ. Virg. Est mihi namque domi pater, est iniusta nouerca. [Non tibi) Arguit à facilitate negocij dicit, quod tum ambo sint in eadem domo, non erit multum laborandum, vt habeat aditū ad cōcubitū Phędrę, quēadmodū sæpe laborant alij amātes [Reserenda) Aperienda. [Per tenebras) .i. nocturno tempore, quod solet esse aptū amātibus. Tibullus. Hęc mihi te adducit tenebris &c. [Duri) Inexorabilis, uel crudelis qui plus æquo sęuit in adulteros deprehensos. Iuuen. & pęnas metuet quascunque mariti exigere irati. & paulo post. Exigit autem interdum dolor. plus quam lex vlla dolori cōcessit. [Custos) Qui solet adhiberi ianuę. Iuuen. Sed quis custodiet ipsos custodes? &c. [Vt tenuit) .i. sicut alias mecum fuisti in eadem domo patris tui. ita nunc erimus, & nihil quid faciemus, erit suspectum. [Vt) Sicut. [Vna) .i. eadem, [Aperta) In conspectu omnium est affectu caritatis. [Dabis aperta) Ex affectu amoris Venerei. [Culpa merebere laudem) .i. peccādo laudaberis. [Licet) Quāuis. [Tantūmodo,]q. d. cum nihil sit, quod obest. [Properata) .i. sine dilatione facta. [Fœdera) .s. nostri coitus. [Sic parcat tibi) .s. ut mihi .i. sęuiat sic tibi, ut mihi, uel sic ponatur adiuratiue, & deprecatiue, sicut diximus supra ī eo loco. Sic omnes Peleus pater impleat annos &c .i. sic amor non te lędat, sed sit tibi mitis. [Ego) Quę sum neptis Iouis, & solis, habet autem Emphasim hoc pronomen, ut apud Virg. Ast ego quę diuum incedo regina. [Heu ubi nunc fastus) .i. superbia, & elatio mei generis, q. d. amor omnia depressit. [Et pugnare) Ad excusationem suam hęc subdit. [Pugnare) Resistere. [Certa fui .i. deliberaui.) [Si quid certi) Correctio. Quia amor leuis est, & inconstans. [Victa) .s. ab amore. [Genibus tuis) Hęc enim erant dicata misericordię, unde supplicantes, ut supra diximus ad pedes eorū, quibus supplicabant iacebant, & genua amplectebantur. [Quid deceat) Quid sibi sit honestum, quia multa facit contra dignitatem suam.

NEC labor est cęlare) Docuit religionem deorum non obstare, docet nunc pudorē mundanum non posse efficere, cum facile sit cęlatu quandoquidem nemo sit habiturus suspicionē de affinitate coniunctis, & una domo sociatis. Itaq. oīno quę ille obijcere posset, hęc facere docet; [Dicat priuigno fida nouerca) Quod tatum est. nā in Buc. dicit. Est mihi nanque domi pater, est iniusta nouerca, & in Georg. Hippomanes, quod sępe male legere nouercę. Est. n. nouerca patris, uxor, nō mater, tñ Priuignus uero cōiugis filius, sed nō eius cui priuignus, est, quasi ex priore genitus. [Laudemque merebere culpa) Quia, qđ ASC.

lasciue facies, pie fecisse putaberis, sed nō uera est ea laus, quam deus, & conscia damnat. [Nō ego dedignor) Docet se uero amore capi quem ad humilitatem compellit, unde Æneid. 4. Improbe amor, quid non mortalia pectora cogis. Ire iterum in lacrymas, iterum tentare precando. Cogitur, & supplex animos summittere, amori. Genibus tuis, quia ut dicit Seru. ad illud Æn. 3. & genua amplexus physici genua misericordiæ consecrata uolunt, ut aures memoriæ, frontem Genio, dexteram fidei. [Quid deceat, non uidet ullus amās) D iuerbiale est, inde cæcus amor dicitur.

HVB. DEpuduit. i. pudorem ibiecit, de enim hoc loco non augmentum significat, sed priuationem. Profugus, qui à me discessit. [Sua signa) Translatio sumpta à militibus, qui fugientes relinquunt signa. s. uexilla, & hic est uerus sensus, nam quod reliquerit signa. i. ruborem, &c. aut quod sit translatio à litteris sigillatis nō cōuenit. [Fasse). i. mihi, q̄ confessa sum tibi amorem meum. [Doma) Flecte translatio sumpta ab equis. [Quod mihi) Legitur &t. Quid mihi, & melior est lectio, q. d. quid prodest nunc mihi nobilitas? quid mei maiores? nam nobilitas ab amore uincitur & ei cedit. [Quid mihi). s. est uel prodest.

* Quid mihi &c. per interrogationē, & forte melior.

De puduit: profugusq; pudor sua signa reliquit:
Da ueniam fasse duraque corda doma.
**Quòd mihi sit genito. qui possidet æquora, Minos:*
Quod ueniant proaui fulmina torta manu:
Quod sit auus radijs frontem uallatus acutis.
Purpureo tepidum qui mouet axe diem:
Nobilitas sub amore iacet: miserere priorum:
Et mihi si non uis parcere: parce meis.
Est mihi dotalis tellus Iouis insula Crete:
Seruiat Hippolyto regia tota meo.
Flecte feros animos potuit corrumpere taurum
Mater eris tauro sæuior ipse truci?
Per Venerem parcas oro: quæ plurima mecum est:
Sic nunquam, quæ te spernere possit, ames,
Sic tibi secretis agilis Dea saltibus adsit:

[Qui possidet æquora) i. qui dn̄atur Cretæ, & multis insulis, quæ in mari sunt [Quod ueniant) Ordo quid prodest mihi, quod fulmina ueniant. [Torta). i. iacta participium est, nam torquere significat iacere. [Manu proaui). i. Iouis, qui Iupiter licet ex parte Minois cuius est pater, sit auus Phædræ, tamen ex parte matris Pasiphaes est proauus, nam Phœbus filius est Iouis. Pasiphae uero mater Phædræ filia Phœbi. Iuppiter autē est, qui iacit fulmina, ut ipse apud Ouid. ego sum, qui fulmina mitto. [Quid sit) subaudi, quid prodest, quod sit auus. s. Phœbus, qui & sol dicitur. [Vallatus (Circūdatus. Tempora caput. Radijs, quibus illustrat orbem terrarum ipse lib. 2. Met. At genitor circum caput cadit omne micantes deposuit radius. [Axe) i. curru. [Purpureo) Aut pulchro, aut rubicūdo, quia sol mane rubet. [Iacet) Prostrata est. [Priorum). i. supplicātium tibi, & qui te amant, de se autem intelligit licet pluraliter loquatur. [Est mihi) Post reliqua, quibus conata est persuadere Hippolyto ad amorem sui, subdit etiam spē dotis. [Crete) Noīa tiuus est casus, est autem insula, ubi Iuppiter dicitur esse nutritus. Virg. Creta Iouis magni medio iacet insula ponto. de Ioue autem à Seru. talis refert fabula. Saturnus ab oraculo Themidis compertit se posse à filio regno depelli, quod timens, natos ex Rhea filios deuorabat, quæ nati Iouis pulchritudine delectata nymphis clā cōmēdauit in monte Cretæ Dictæo, ubi eum aluerunt apes, & adhibiti sunt Curetes, & Corybantes, qui tinnitu æris pueris uagitum audiri prohiberent, unde ipsi sunt matris deum ministri. [Seruiat Hippolyto). i. sit sub potestate Hippolyti. [Feros) Duros. [Potuit) Argumentum à maiori ad minus. [Mater). s. mea Pasiphae. Corrumpere in coitum suum imppellere. [Truci) Fero. [Per Venerem) Adiurat Hipp. [Quæ Venus est plurima mecum, Id est tota est mecum, uel plurima pro plurimum, nomen pro aduerbio. [Sic) Adiuuatiuus particula. [Ames, quæ nunquam, possit fallere te) idest sic amor tuus sit certus, & potiatur uotis suis, ut ea mulier, quam amabis, nunquam fallat te. [Sic) Adiurat per alia, & est sensus sic tibi faueat

Diana

Diana Dea uenationis, vt nō desint tibi feræ, quas possis interficere. [Dea) Diana. [Agilis) velox quidē oportet esse venatricem. [Adsit) Præsens sit & faueat. [Saltibus) Nemoribus, & campis [Secretis) Remotis non frequentatis. Talia.n. loca solent nutrire multas feras.

QVOD mihi sit genitor &c.) Docet non pauca amori subdita esse cum omnem generositatem suam illi submittat, & simul laudat se à genere, & prius ab amore. [Est mihi do talis) Laudat se à dignitate, & fortunis [Sic nunquam) Particula sic, vt diximus, apta est comprecationibus. Omnia facilia sunt, quo circa paucis rem absoluimus. **A S C.**

Siluaque perdendas præbeat alta feras:
Sic faueant Satyri, montanaque numina Panes
**Et cadat aduersa cuspide fossus aper.*
Sic tibi dent Nymphæ, quamuis odisse puellas
Diceris: arentem quæ leuet unda sitim.
Addimus his precib. lacrymas quoq; uerba pcātis
Perlegis, & lacrymas finge uidere meas.

PErdendas) Interficiendas. [Sic) Alia adiuratio. [Satyri, & Panes) Dij siluestres, quod ipse declarauit, cum dixit numina montane. [Fossus) Percussus. Terent. Noli me fodere. [Cuspide) idest hasta ferrea. [Aduersa) Opposita. nam venabulla solent opponi apris in pectus, supra quæ se sæpe immittunt. [Cadat) Moriatur. Sic tibi) Hæ omnes admirationes conueniunt, nam adiurat Hippolytum per ea, quæ scit optari à venatore. [Sic tibi) Ordo. Nymphę scil cet, quæ presunt vndis, & fontibus. [Dent) Tibi vnda [Quæ leuet) idest quę minuat. [Sitim arentem) idest quæ ex ariditate, & siccitate concipitur. [Quamuis Diceris, &c) Hæc dicta sunt per parēthesim, q.d. quamuis Nymphæ hoc minime debetēt facere, quia diceris habere odio puellas, cum ipsæ sint puelle. [Lacrymas quoque) Etiam lacrymas, cum ipsæ solæ preces deberent sufficere. [Finge) Puta idest existima ita videre me flentem, sicut legis uerba mea: Hippolytus, pro ut poetæ fabulantur, uirginitatis & Dianæ cultor, spreuit Phædræ turpem petitionem, qua ex te indignata falso illum apud patrem Thæseum detulet, quod ei uim uoluisset inferre. Ille patrem Ægeum, ut se ulcisceretur, rogauit. qui agitanti currum Hyppolyto, Phocam immisit, qua equi territi eum dilacerauerunt. Tunc Diana eius castitate commota ab inferis eum ad uitam per Esculapium filium Apollinis, & Coronidis reuocauit, Hippolytumque in Aricia nymphæ Egeriæ commendauit, & eum Vibium quasi bis uirum iussit uocari quod Virg. vij. Æneid. ostendit. Phædram uero audita morte Hippolyti, alij gladio, alij laqueo uitam finisse dicunt. Quo exemplo deterreantur mulieres omnes ab illicito detestabilique amore: de uel idem, uel etiam miserabilior, finis ea sequatur. **H V B.** ***Sic.**

QVAMVIS adisse puellas) Muliebre genus inuisum fuit Hippolyto, quod apud Euripide detestatur, eius rei meminit & Plutarchus. **PAR.**

IN V. EPISTOLAM, ARG. HVBERTINI.

QVI plura de Paride uelit uidere: repetat argumentum primæ epistolæ. hic satis est dicere, quæ ad hunc locum pertinent. cum Paris in siluis Phrygijs apud patrem, siue armentarium (ut supra diximus) uiueret: coniugio Oenones usus est, quæ Nymphę erat illorum locorum cui Paris coniugij fidem promiserat. Sed postea quam iudicium de pulchritudine trium dearum tulit, & Venerem dixit, ut prępositum ei Helenam sibi ob precium iudicij promissam pateret, Lacedęmona accessit. Cumque iam fama esset, quòd eam secum adduxisset, & Oenone etiam hoc uidisset: dolens se priorem coniugem a Paride relictam esse, quæ ei semper fida fuisset: hanc epistolam ad Paridem scripsit. in qua fidem suam eris erga eum commemorat, & promissa Paridis sibi facta, & conqueritur, quod se relicta adulteram acceperit: nititurque adducere eam Paridi in odium, & contemptum, commemorans eius impudicitiam, & fraudem factam Menelao eius priori marito, & contra dicit Oenone, quam coniugem, & fidelis semper fuerit ipsi Paridi: cum tamen habuerit multos amatores, à quibus fuerat sollicitata.

PER

OENONE PARIDI.
EPISTOLA V.

*Nympha suo paridi, quamuis suus esse recusat,
Mittit ab Idæis uerba legenda iugis.



ERLEGIS an coniux prohibet
noua? noua per lege, non est
Ista Mycenæa littera facta ma
nu.
Pegasis Oenone Phrygijs ce-
leberrima siluis
Læsa queror de te (si finis ipse) meo.
Quis deus opposuit nostris sua numina uotis?
Ne tua permaneam; quod mihi crimen obest?
Leniter ex merito quidquid patiare ferendum est.
Quæ uenit indigne pœna, dolenda uenit.
Nondum tantus eras, cum te contenta marito
Edita de magno flumine nympha fui:
Qui nunc Priamides (absit reuerentia uero?)
Seruus eras, seruo nubere nympha turi:
Sępe greges inter requieuimus arbore tecti.
Mixteque cum folijs præbuit herba torum.
Sæpe super stramen, fœnoque iacentibus alto,
*Depressa est humili cana pruina casa.
Quis tibi monstrabat saltus uenatibus aptos?
Et, tegerer catulos qua fera rupe suos?
Retia sæpe comes maculis distincta tetendi,
Sępe citos egi per iuga summa canes.
Incisę seruant à te mea nomina fagi:
Et legor Oenone falce notata tua.
Et quantum trunci, tantum mea nomina crescunt.
Crescite, & in titulos surgite rite meos.
Populus est (memini) fluuiali consita ripa:
Est id qua nostri littera scripta memor.*

HVR.

Mali hac duo carmina ascriptitia dicunt



ERLEGIS?) Interrogatiue pronunciandum est. [Noua coniux?) Helena, quam nuper duxisti. [Prohibet) Vetat te legere epistolam meam. [Perlege) Hortatiue ponitur, non imperatiue. [Facta) scripta [Mycenea) Menelai, qui fuit ex Mycenis, q.d. non est scripta manu alicuius tui hostis, nam Menelaus propter raptam coniugem suam debuerat scribere literas, quas, Paris nõ libenter legeret. Pegasis, vt & dictionũ, & locorum quorundam Græcorum ratio omnino me non fugiat efficit Ioan. Plac. alias fratris Carmelitani nunc monachi singularis in beneuolentia & studium, qui hospitio, domoque mea supra annum usus non minus moribus & religione, quam utriusque linguæ doctrine mihi probandus visus est, is per tempus, quo vna fuimus, quantum per occupationes meas licuit. mihi nonnulla græce interpretatus est, non nulla ẽt extra lectionem ostendit. Inter q̃ apud Apollonium 1. Argon. uersum monstrauit, quo est Pegas nomen esse fontis, dicit enim. i. statim hic fontem peruenit, quam uocant πηλάς, vult igit ipse ab Oenone Pegasia appellari, est ẽt pega, ut scribit Plin. lib. 4. oppidũ Bęotiæ, uerũ qm̃ Musas Pegasidas appellamus a Pegaseo equo alato nato ex sanguine Medusæ, uel à fronte ab codẽ equo facto quia Græci fons pigi, pege dr̃, & ipsæ Musę Nymphæ dñt, nõ erit fortasse incõueniẽs, Oenonẽ appellatã Pegasida, quasi Nympha nõ tã à pege proprio nomine fontis, q̃ à page appellatiuo, hoc est a fonte, nã & ipsa se Nymphã fuisse testat̃, cũ dicit Edita de magno flumine Nympha fui ergo. [Pegasis) .i. Nympha. [Celeberrima) Notissime. [Lęsa) Quę accepi iniuriã à te. [Meo) Qui es meus cõiux. [Si finis) .i. si pateris me q̃ri. i. si nõ remoues causam querelę [Quod crimẽ,) q.d. nullũ. [Leniter) sentẽtia est, & est sẽsus, ferẽdũ est ęquo aĩo, qdq̃d accidit hoĩ merẽti, at illud dolenter fert̃, qd̃ p̃ter meritũ euenit. [Patiare) Pronũtiat̃ aliqs, secũda p̃sona pro tertia. [Ex merito) .i. p̃ merito & iuste. [Ferẽdũ).

Defensa

Tole-

Tolerandum patiendū.[Leniter).i.molliter,æquo animo.[Dolenda).i.cū dolore ferenda.[Nondum) Narrat ſuam in Parim beneuolentiam,& ſua in eum merita. [Tantus) Tā magnus,quia tunc eras in numero paſtorum nō in numero procerū,ſicut nūc es.[Nympha).ſ.ego.[Edita) Genita.[De magno flumine) Alij dicunt fuiſſe filiā Xāthi,alij Cebreni fluuij, quia quidem poetæ Græci eam Cebrenida appellant.ego qui certum affirment Cebrenum fluuium eſſe Phrygiæ,nōdum memini me legere.Sed Cebreniam,ſiue Cebriniam regionem eſſe Phrygiæ Str.ſcr.lib.13.ibi quæ dicit Alexandri,ſiue Paridis,& Oenones ſepulturam oſtendi quam dicunt Alexandri vxorem fuiſſe priuſquā Helenā raperet. [Seruus eras) Eras famulus[Qui nunc Priamides) i.qui nunc diceris filius Priami.[Abſit &c.) Per parentheſim hæc dicta ſunt.[Reuerētia abſit vero).i.reſpectus nō habeat,veritati dicendæ.[Tuli) Paſſa ſum.[Nubere) Fieri vxor,nam ad mulieres ſolum pertinet niſi in opprobriū referatur,vt apud Iuuen. Nubit amicus. Mar.Barbatus rigido nupſit Caliſtratus Afro.Idem: Nolito fronti credere,nupſit heri. [Sæpe greges) Cōmemorat conſuetudinem,quæ ſibi fuit cum Paride.[Arbore tecti).i.ſub vmbra arboris.[Præbuit totū).i.fuit nobis ꝓ toto.[Cana) Alba epitheton pruinæ. [Humili) Non alta.[Stramen) Aſternendo dicitur,quidquid pōt ſubter ſterni,vt Paleæ & ſimili.[Venatibus).i.venationibus,vel venantib.i.venatoribus.[Tibi) Qui ætas imperium locorū.[Catulos) Filios,nam vt quarūdam domeſticorū animaliū,& quorundā volucrum filios dicimus pullos, vt pullū æqui, pullum aſini,pullum aquilæ,pullum hirundinis,&c.ſi quarundam ferarum filios catulos dicimus,vt catulos leonū catulos luporum,catulos vrſorum,&c. [Tegeret) Occultaret, & tuas haberet.[Comes) ſ.tua.i.quæ tecū veniebā. [Diſtincta maculata).i plena nodis. [Egi) Impuli inſtigaui.[Per iuga) Per montes.[Inciſæ à te).i.inſcriptę.[Notata) Scripta. [Legor) In phagis,& alijs arboribus.[Populus) Arbor,quæ in aquis gaudet. Virg. Populus in fluuijs,Abies in montibus altis.[Conſita) Poſita,plātata,inde ager cōſitus dicitur,qui arboribus abundat.[Memor noſtri) Quę mei memoriā ſeruat,propter ſcripturam tuam. [Tantum mea nomina creſcunt) Quia quanto maiores arbores fiunt,tāto magis apparēt notæ & literæ mei nominis.[Creſcite) Apoſtrophat ad arbores ipſas.[Et ſurgite) Erigimini [Recta) Pro recte,nomē pro aduerbio,vt rauca ſonās annis.i.rauce. [In titulos meos) Id eſt commemorationem mei nominis.

PEGASIS) Nympha Nais.i.annis Cebreni filia,atq; eo pacto ſe diſtinguit ab eiuſdem nominis alij: Oenone,N.fuit etiam Budioni filia,à qua Aegma inſula appellata Oenone prius eſt.vt autumat Pythonetus Aeginetarum primo. Oenociū præterea celebrat Euripides,in Iphigenia Aeaco patre natā. [Meo) Viro. Nā priuſquā Paris Helenā rapet Oenone Paridi nupſit,ex eoq. Corythū peperit,vt eſt apud Lycophronē.[Magno flumine) Cebreni.Interpres Lycophronis. εἰνώνη τυγᾶ τρῆν κεβρῆνος ἢ οἰνέος .i.Oenona filia fuit Cebreni,vel Oenci.[Abſit reuerentia vero) Secedat,inquit,perſonæ reſpectus,& omnis pudor,vbi quid ex fide narratur.[Seruus) Paſtor,antiquo Romano ex more, ſecundū quem loquitur Ouidius omnes paſtores fuiſſe ſeruus,ex Strabone dū de brutis agit. Saluſtioque & Liuio conſtat [Depreſſa) Corrige defenſa,& vitata ſub humili caſa.Sed hæc in Claudianum copioſis. Itaque ne Iouis (vt aiunt) Corinthus,inculcare ſuperſedebo. PARR.

PERLEGIS &c.) Nonnulli lib.habent hos verſiculos in capite. Nympha ſuo Paridis quamuis ſuus eſſe recuſat, Mittit ab Idæis verba legenda iugis. Quod quidem reor à grāmaticis editos, maior enim multo vis eſt ex abrupto inchoaſſe vt fideles libros. [Perlegis?an coniux prohibet noua?[Mycenæa manu.) Agamemnonis,aut potius Menelai, cuius coniugem rapuiſti.[Pegaſis,) Id eſt fontium Dea,ſeu Nympha,& quia Muſæ fontibus præſunt.Nymphæque ſunt,etiam Pegaſides dici ſolent.[Leniter,) Id eſt leni.hoc eſt tranquillo, & modeſto animo. Et tranſit vterque verſus in prouerbium. [De magno flumine,) Scilicet Xantho. [Qui nunc Priamides,) Supple es. [Abſit reuerentia uero,) Id eſt ne contemnatur, quia ueritas odium parit. [Tuli,) Id eſt ſuſtinui, paſſa ſum, dignata ſum. [Quis tibi monſtrabat) Docet ſe quoque magiſtram eius, quia pollet artis, fuiſſe. [Fagi inciſæ) Sic in Buc. Imò hæc in uiridi nuper, quæ cortice fagi Carmina deſcripſi &c. ASC.

HVB. POpule) Apostrophã facit ad quandam populum arborem, in qua dicit adhuc remanere promissionem Paridis erga ipsam Oenonem. [Consita) Posita. [Margine) Extremitate. [Rugoso) Aspero, siue con tracto, & pleno rugis, quales solent esse cortices arborum. [Cũ Paris) Hoc est carmen, quod in testificatione sui perpetui amoris in Oenonen Paris scripserat, cuius sensus erat. Tunc aquam fluuij Xanthi reuersurã ad fontem suum cum Paris poss et uiuere Oenone à se relicta, q.d. quod sicut impossibile est, quod aqua Xanthi unquam reuertatur ad fontem, ita erit impossibile quod ego Paris possim

Popule uiue precor: quæ consita margine ripæ.
Hoc in rugoso cortice carmen habes:
Cum Paris Oenone poterit spirare relicta:
Ad fontem Xanthi uersa recurret aqua.
Xãthe retro propera: uersæq. recurrite lymphæ:
Sustinet Oenonen deseruisse Paris.
Illa dies fatum miseræ mihi duxit: ab illa
Pessima mutati cœpit amoris hyems:
Qua Venus, & Iuno, sumptisq. decentior armis
Venit in arbitrium nuda, Minerua tuum.
Attoniti micuere sinus: gelidusq. cucurrit,
Vt mihi narrasti, dura per ossa tremor.
Consului (neque enim modice terrebar) anusq.
Longæuosq. senes: constitit esse nefas.
Cæsa abies: sectæq. trabes: & classe parata.

sine Oenone uiuere. [Spirare) Viuere. [Versa) A cursu suo mutata. [Xante) Vertit Oenone sermonem ad Xanthum dicens, ut redeat quandoquidem Paris potuit eam deserere [Lymphæ (Aquæ. [Sustinet) Patitur, & potest. [Illo dies) Narrat originem suorum malorum, quæ incepit, qñ tres Deæ supposuerunt se iudicio Paridis. [Fatum) Infortunium. [Hyems) Tẽpestas tractum à mari. [Cœpit) Incepit. [Ab illa) s. die, qua Venus, &c. [Decentior armis sumptis) .i. esset honestior armis sumptis, quam depositis uestibus. [In arbitrium) In iudicium tuum de pomo, de quo diximus in argumento primę epistolę. [Attoniti) Terrefacti. [Micuere) tremuere, ut in prima epistola, usque metu micuere sinus. [Gelidus tremor) Qui facit gelidos. Virg. Extemplo Ænęę soluuntur fulgore membra. [Vt) Postquam. [Narrasti mihi) Dixisti mihi tres Deas ad iudicium tuum uenisse. [Consului) Interrogaui. [Anus) Quæ plerunque interpretantur talia. [Et senes longæuos) .i. 16 gę etatis. [Neque enim terrebat modice) .i. multum terrebar, est.n. liptote, & per parẽthesim legendum est. [Cõst tit) Per illos apparuit, & iudicatum est. [Esse nefas) Esse malum. [Cæsa abies) Breuis narratio apparatus Paridis ad rapiendam Helenam. [Abies) Arbor modo tanta apte nauibus ædificandis. [Cæsa) Incisa. s. est. [Trabes) Ligna.

A N V S, & longæuos senes) Sagos intelligit & coniectores, ex quo genere fuisse Pytheum Pelopis Tæthron patrem diximus ex Plutarcho. [Constitit) Vno ore prædixerũt.

ASC. ILLA dies, &c.) Ordo est. Illa dies, qua Venus, & Iuno, & Minerua nuda decẽtior. i. pulchrior sup. futura. [Sumptis armis) .i. si sumpsisset arma. [Venit in tuum arbitrium). s. quælibet earum [Duxit) .i. attulit. [Mihi miseræ fatum) .i. fatale exitium. [Et hyems) .i. tẽpestas incerta. [Amoris pessima). s. in me. [Cœdit mutati ab illa) .i. post illam diem. [Postquàm). s. Veneri pulcherrimam puellam pollicenti data est à Paride sententia. Non est fabula, cum enim ab Thetidis cum Peleo, nuptias omnes Deæque præter Martẽ, & Bellonam inuitati essent, id ægre ferẽtes exclusi, Mercurium dimiserunt cum aureo malo, seu pomo, in quo scriptum erat detur pulcherrimæ, quod proiectum inter summas Deas. Palladem, Iunonem, & Venerem, cum singulæ sibi uendicare uellent, relatum est ad Paridẽ, qui pro Venere iudicauit, mercede pulcherrimę puellæ illectus cum Minerua sapientiã, & in bello victoriam, & Iuno regnum, & gloriam pollicerentur. Diserte, & graphice dicit sumptisque decentior armis, quia Veneri nuditas, Mineruæ armatura competit, ad quod alludit Ausonius noster, ut ferè legitur sic. Armatam Venerem uidit Tritonia Pallas: Nunc certemus, ait iudice, uel Parida. Tum Venus, armatam quid me male sana lacessis? Quæ quote uici tempore, nuda fui.

Cærula ceratas accepit unda rates.
Flecti discedens: hoc saltem parce negare:
Præterito magis est iste pudendus amor.
*Et flesti: & * madidos uidisti flentis ocellos:*
Miscuimus lacrymas mœstus uterque suas.
Non sic appositis uincitur uitibus ulmus:
*Vt tua sunt collo brachia * nexa meo.*
Ah quoties, cum te uento quærere teneri:
Riserunt comites: ille secundus erat.
Oscula dimissæ quoties repetita dedisti:
Quàm uix sustinet dicere lingua, uale.
Aura leuis rigido pendentia lintea malo
Suscitat: & remis eruta canet aqua.
Prosequor infelix oculis abeuntia uela:
Quà licet: & lacrymis humet arena meis.
Vtq. celer uenias, uirides Nereidas oro,
Scilicet ut uenias in mea damna celer.
Votis ergo meis alij rediture redisti:
Hei mihi pro dira pellice blanda fui.

HVB. Cærula) Coloris cærulei, est autem cæruleus color inter uiridem, & nigrũ, & eiusmodi solet esse color maris. [Ceratas) Cera, uel pice illitas. * nostros [Parce) Abstine & noli negare hoc te fleuisse, cum à me discederes. [Iste amor) Helene. [Est magis pudendus præterito) .i. * uincla turpior tibi, quam meus. i. magis deberet te pudere amare Helenam, quã confiteri amasse me, qa amor meus erat licitus, & honestus. [Iste amor) Adulteræ, quæ uirũ reliquit, & liberos, ut externũ sequeretur. [Et flesti & nr̃os,) q. d. vterq; fleuimus. [Nr̃os ocellos flentis) .i. oculos mei flentis, est.n. flentis genitiuus casus, quia habet vltimam breuem, non autẽ est accusatiuus pluralis, vt quidam falso existimant, nam tales accusatiui plurales in is desinentes semper hñtis finalem longam. [Suas) Proprias, vt quisque suos patimur manes. [Non sic) Comparatio amplexus Paridis. [Vlmus) Arbor uitibus apta, præsertim in Italia. Virg. Vlmisq. adiungere vites. [Vincitur) Legatur. [Viribus appositis) .i. adhærentibus, tanq maritis suis. [Vt) Sicut. [Nexa) Implicita. [Ah quoties) Dicit tantum fuisse ante Paridis erga se amorem, ut cum esset discessurus, quæreretur uentum esse aduersum, cum tamen reuera esset secũdus, sed pigebat eum discedere. [Teneri) Impediri. [Riserunt) Quid uidebant non esse uerum, qđ querebaris, sed te hoc facere, quia p.gebat te à me discedere. [Ille) Ventis. [Secundus) Felix. [Quoties,) q. d. sæpissime. [Repetita) Renouata, quia cum me dimisisses, sæpe reuertabaris, ut me oscularetis. [Quàm uix) .i. quàm difficile. [Sustinuit) Potuit. [Arua) Exponit processum discessus Paridis. [Malo) Arbore nauis, declinaẽ hic malus. [Suscitat) Monet. Eruta. [Commota) Canet. [Spumescit) Prosequor oculit .i. prospicio. [Qua licet) .i. quatenus licet .i. quantum possum. [Humet) Madefit. [Vtq. celer) .i. precor, facio uota pro celeri reditu tuo. [Nereidas) Nymphas maris Nerei filias. [Scilicet) Certe, & est quasi irrisio sui ipsius. quæ in damnũ suum reditum Paridis optauerit. [Rediture) Qui eras redíturus. [Alij) Ad utilitatem alterius. f. Helenç. [Hei mihi) Dolat, quod precata sit ad utilitatẽ alterius. [Blanda) Supplex. [Pro dira pellice) .i. in utilitatem pellicis, quæ mihi nocet. [Pellice) f. mea .i. Helena, pellex autem dicitur respectu mulieris, & non uiri, ut Calisto fuit pellex Iunonis, & non Iouis, est autem pellex, ut Massurius Iurisconsultus scripsit, quæ cũ uxor non sit, cum aliquo tamen uiuit. ut uxor, quam nunc uero nomine amicam, & cõcubinam appellant. C. Flac. scribit. ff. de uerb. sign. eam pellicem nunc uulgo uocari, quæ cum eo, qui uxorem habeat, corpus miscet, quosdam eam uocare, quæ uxoris loco sine nuptijs in domo sit Græci Pallacem vocant, unde non bene sentiunt, qui à pelliciendo dictam uoluut. Nam & Nonius à græco uocabulo significantiam trahere testatur Festus dicit non solum mulieres alienis uiris succumbentes, sed etiam mares pellices dici apud antiquos pellicem dictam, quæ uxorem habenti, nubebat, cui generi mulierum à Numa Pomp. etiam pœna constituta era. hac lege. Pellex aram Iunonis ne tangito, si tanget Iunoni crinibus demissis aguam fœminam cædito.

Iste

PARR. ISTE amor) Adulteræ, quæ virum reliquit, & liberos, vt externum sequeretur.

A S C. VINCITVR) A quarta coniugatione media longa. i. circunligatur. [Querere) Si. leg. est, vt sit qui venit à quærerer, cuius secūda est persona quærereris, vel quærerere penultima longa, reliquis breuibus. [Ille secundus erat) Hoc est ventus, de quo querebaris, erat secundus, & ita conueniens nauigationi. vnde comites scientes te irretitum amore riserunt [Votis) Ergo tu rediturus. i. qui debebas redire meis votis. i. ad vota mea, redisti alij .s. Helenæ. extra carmen diceret, alijs rediturus redisti, &c.

Aspicit immensum moles natiua profundum :
Mons fuit : æquoreis illa resistit aquis .
** Hinc ego prima tuæ prospexi vela carinæ :*
Et mihi per fluctus impetus ire fuit .
Dum moror : in summa fulsit mihi purpura prora:
Pertimui : cultus non erat ille tuus .
Fit propior : terrasq; cita ratis attigit aura :
Fœmineas vidi corde tremente genas.
Nā satis id fuerat (quid enim furiosa morabar?)
Hærebat gremio turpis amica tuo .
*Tunc * fleui , rupiq; sinus. & pectora planxi :*
Et secui madidas vngue rigente genas :
Impleuiq; sacram querulis vlulatibus Idam :
Illuc has lacrymas in mea saxa tuli .
Sic Helenæ doleat: desertaq. coniuge ploret :

* *Hinc ego vela tua cognoui prima carinæ.*

* *Vero*

HVB. ASpicit) Describit locū, vnde primum vidit Paridem reuertentem à Græcia cū Helena. [Moles) Altitudo, magnitudo. [Natiua) Naturalis, non autem arte facta. [Aspicit) Dat sensum rei inanimatæ, non. n. ipsa aspicit, sed, q in ea sit, aspicere pōt. [Immensum) Quasi quod sit sine mensura [Profundū) Mare. alias pro cœlo ponitur. [Mons fuit) .s. illa moles. [Resistit) Opponit & eas frangit. [Hinc) Ex illa mole. [Prima) Non prima vela, sed ego prima. i. ante alios, affectus. n. facit, vt plerunque primi sentiamus, quod alij etiam possunt cognoscere. Ouid. de Pyramo & Tysbe: Quid non sentit amor? Primis vidistis amantes: Et vocis fecistis iter. [Fuit impetus) Vehemens voluntas. Ire per fluctus, vt tibi obuiam irem. [Dum moror) Dum expecto. [In summa prora) .i. in summa parte proræ. [Purpura) Vestis purpurea, qui habitus erat muliebris. [Tuus cultus) i. quem tu soleres gestare, aut qui tibi conueniret. [Propior) Propinquior. s. nauis. [Cita aura) .i. voluceri vento. [Genas) .i. vultum, partem enim pro toto posuit, nam gestes teste Festo, alij palpebras dici putant, alij eras partes, quæ sub oculis sunt, alij eat partes in quibus barba primum oritur. [Corde) .s. meo. [Id) .s. vidisset faciem muliebrem. [Non satis fuerat) Ad dolorem meum. [Quid enim) Parenthesis est. [Hęrebat tuo gremio) Sedebat in sinu tuo, & hoc erat mihi acerbius. [Tunc) Cum vidi amicam esse in gremio tuo. [Rupi) Dilaniaui. [Sinus) Vestes. [Planxi) Percussi. [Secui) Incidi, & laceraui. [Vngue rigente) .i. vnguibus duris. [Impleui) .i. exclamaui alta voce. [Idem) Mōtem, de quo Virg. Iamque iugis summæ surgebat Lucifer Idę. [Sacra) .s. Cybele. [Illuc) In Idam. [Has lacrymas, Quas fundo præ dolorem. [In mea saxa) Id est saxa mont s Idæ, in quibus soleo habitare. [Sic Helenæ) Imprecatur nunc Oenone similem infelicitatem Helenæ, vt quemadmodum priuauit Oenonem marito, sic ipsa remaneat priuata suo. [Helenæ) Nominatiuus est græcus. [Sic) Sicut ego.

P A R. MONS fuit) Hoc ex eorum sententia, qui putant elementorum mutua vicissitudine .s. dum aliud in aliud transit, rerum faciem mutari, mareque nunc esse, quod antea fuit terra & econtrario. lege Meteora Arist. & Senecæ quæstiones naturales, hoc expressum in epistola Ariadnæ. Mons fuit apparent frutices in vertice rari Nunc scopulus pendet adesus aquis.

ASC. TERRASQVE cita) Coniuge, cita aura, non cita ratis, vt quantitas indicat. [Sic Helena doleat) Vtitur nunc imprecatiua particula sic quia oppositorum sæpe effectuum vna sunt arma.

Quæque prior nobis intulit, illa ferat.
Nunc tecum ueniunt, quæ te per aperta sequũtur:
Aequora: legitimos destituuntque uiros.
At cum pauper eras armentaque pastor agebas:
Nulla, nisi Oenone, pauperis uxor erat.
Non ego miror opes: nec me tua regis tangit:
Nec de tot Priami dicar ut una nurus,
Non tamẽ ut Priamus nymphæ socer esse recuset:
Aut Hecubæ fuerim dißimulanda nurus.
Dignaque sum: & cupio fieri matrona potentis:
Sunt mihi, quas possunt sceptra decere, manus.
Nec me, faginea quod tecum fronde iacebam,
Despice: purpureo sum magis apta toro.
Denique tutus amor meus est: tibi nulla parantur
Bella: nec ultrices aduehit unda rates.
Tyndaris infestis fugitiua reposcitur armis.
Hæc uenit in thalamos dote superba tuos.

HVB. QVæque) Duæ sunt dictiones. [Quę) idest, & ipsa. [Ferat) idest patiatur ea. [Quæ intulit nobis) .i. similẽ iniuriam, quam nobis intulit. [Nunc tecum) Conatur inducere in odium Helenam Paridis commemorans eius impudicitiam. [Veniunt) Inuidiose, & ad contumeliam usa est plurali pro singulari, sic Terent. potiusquam perpeti meretricum contumelias. [Legitimos uiros idest isto matrimonio sibi iunctos, quos non relinquunt, nisi impudicissimæ mulieres. Iuuen. Nupta senatori comitata est Hipia ludum &c. [At cum,) q.d. non sequuntur te, sed fortunam tuam ego autem secuta sum vi. [Agebas) Ducebas, & bene nam proprie dicuntur agi pecora. Virg. En ipse capellas protinus æger ago. Et idem. Et potum pastas age Tityre, & inter agendum. Occursare capro, cornu ferit ille, caueto. [Nõ ego miror) Occurrit obiectioni. [Miror) .i. suspicio, & cupio .i. non habeo respectum tuarum opum, & tuæ magnæ potentię. [Tangit) Mouet. [De tot) .s. nuribus, erãt, enim plurimæ. Virg. 2. Æn. Vidi Hecubam, centumque nuros. Idem: Quinquaginta illi thalami spes tanta nepotum Procubuere, siue enim singulas uxores habebant filij Priami siue plures secundum morem barbarorum plurimas fuisse, necesse est, plurimi enim fuisse dicũtur filij Priami. [Non tamen) .s. est. [Vt) .i. quod recuset, sperner & dedignetur. [Nymphæ) .s. mei. [Dissimulanda) Tacenda occultãda .i. quod Hecubam debeat pudere, dicere me esse nurũ suam. [Dignaque sum) .i. & mereor. [Matrona) .i. vxor, nam, ut voluit A. Gel. Matrona proprie dicitur quę, cum uiro in matrimonium conuenit, licet aliter eam diffiniat Nonius. [Potentis) .s. tui. [Dicere) .i. sunt mihi aptę manus ad ferendum sceptrum honeste, licet in siluis habitauerim, & ideo dicit nec me &c. [Faginea fronde) Aut sub arbore fagi, aut, quia ex frondibus arborum fiebant plerunque tori, & præcipue ab ijs, qui habitabant siluas. Iuuen. Siluestrem montana torum cum sterneret vxor Frondibus, & culmo &c. [Purpureo toro) .i. regio & purpurea ornato, quales sunt tori potentum uirorum. [Denique) suasit hactenus a patre honesti, nunc uero, & à tuto, & ab honesto simul arguit se esse retinendam, & Helenã reijciendam [Tutus) Sine periculo. [Vltricas) Quales pro Helena reperenda parantur. Tyndaris.) Helena filia putatiua Tyndarei, nam ut reuera filia Iouis fuisse dicitur. [Infestis) Inimcissimis. [Reposcitur) A marito, & à tota Gręcia. [Hac dote) Derisiue, quasi dicat, pro dote affert tibi bellum. [Suberba) Quia uidet bellum propter se moueri.

ASC DESERTAQVE coniuge) .i. à marito, seu à re, seu alio. [Nunc tecum ueniunt) Dissimulanter imprecatur, docet enim iniquum, & inhonestum esse. [Faginea fronde) Est .n. arbor glandifera satis frontibus. Vnde, Tityre tu patule recubas sub regmine fagi, & potest scribi per ph, quia uenit à gręco φαλεῖν, quod est comedere. [Tyndaris) .i. Tyndarei filia saltẽ putatiua, cum sit Iouis, & Lędę. Tyndari uxoris progenita Helena. Sic Virg. li. 2. Tyudarida aspcio. Sic & Amphytrionaides ab eodem dicitur Hercules, cum sit Iouis filius ex Alcmena Amphytrionis uxore.

HVB. * Polydamāta. QVę).f.Helena.[Roga).i. interroga.[Pulydamanta) Polydamas uir Troianus fuit ex primoribus,habet autē naturaliter primam breuem, sed poetę aut addunt vnum l, aut per diphthongum gręcam dicunt Pulydamas, sed nostri potius addunt,l.[Grauis) Venerabilis prudens [Quid suadés) Quid sentiat an reddendam, an retinendam Helenam,nam Antenor vt scribit Hom. in cōcilio suasit Helenam omnino reddendam,ideo Hora.[Antenor ceēset belli pręscindere causam.

Quæ si sit Danais reddenda:uel Hectora fratrem
Vel cum Deiphobo Pulydamanta roga,*
Quid grauis Antenor, Priamus quid suadeat ipse
Consule:queis ætas longa magistra fuit.
Turpe rudimentum,patriæ præponere raptam:
Causa pudenda tua est:iusta uir arma mouet.
*Nec tibi si*cupias,fidam promitte Lacænam,* *sapias.
Quæ sit in amplexus tam cito uersa tuos.
Vt minor Atrides temerati fœdera lecti
Clamat:& externo læsus amore dolet:
Tu quoque clamabis:nulla reparabilis arte
Læsa pudicitia est:deperit illa semel.

[Consule) Interroga,sed interrogamus etiam minores,& pares,consulibus āt maiores,& prudētiores.[Queis).i.quibus.[Ætas longa fuit magistra) Longa enim ętas hominem facit prudentiorem,quia multarum rerum vsum.i.experientiam habet.Nestor apud Ouid.lib.13.Met.Non omnia grandior ętas,Quę fugiamus habet serit uenit usus ab annis.[Turpe rudimentum).i.turpis institutio.[Raptam) Abductam, non autem legitime tibi iunctam.[Patrię) Aut est adiectiuum,& subauditur, vxori,idest quę sit de patria tua, aut patrię.i.ciuitati tuę.i.malle eam retinere,quàm seruare patriam tuam,quę propter ipsam est peritura.[Vir) Menelaus.[Iusta) Pro recuperanda vxore, nam si pro repetitionem aliarum rerum bellum dicitur iustum,quanto iustius pro repetitione vxoris.[Pudenda) Turpis digna pudore.Arma).i.bellam,metonymia est.[Nec tibi) Reddit eam suspectam infidelitatis,quia priori marito non seruauerit fidem.[Si).i.quan.u s.[Cupias) .i.opt s. [Lacęnam).i.Helenam à Laconia regione,unde fuit oriunda.masculinum est lacum,fœmininum est lacęna,neutrum nō dicimus lacęnum,sed laconicum.[Quę).f.Helena.[Sit uersa).i.mutata.f.ab amore Menelai.[In tuos amplexus) In tuum amorē, & cōcubitum. [Vt minor) Dicit Oenone successorū Paridi id qd euenit,ut.f.ab ea desetatur.[Vt) Sicut. [Minor) Iunior.f.Menelaus,nam Agamēnone minor natu fuit.[Clamat) Cōqueritᷓ.[Temerati) Adulterio viciati,& lęsi.[Externo) Peregrino.f.tuo.[Tu quoq.) Sicut ipse.[Nulla reparabilis) Distinguendū est,ut hoc coniugatur cū inferioribus sic,vt sit sensus,& ordo pudicitia lęsa,est reparabilis nulla arte, quia illa deperit semel.i. pudicitia amissa nunq̃ amplius reparari potest,sicut pleraq. alia,ut fides,beneuolētia,& similia, quę amissa pñt ēt reparari qd non idē pudicitię contingit,qa mulier corrupta nō pōt esse oī tpe nō corrupta.[Illa).f.pudicitia.[Deperit).i.amittitur.[Semel) Statim,& uno tpe,non aūt sępius.

PAR. HECTORA fratrē) Non prohibet,vt quidam putat,omnino suadet,ut ad Hectorem referre.Hector.n.connubij fidem santissime coluit.Adiecit Deiphobum non ex historia, quippe quem constat auctorem fuisse ne Helena redderetur.Sed opinioni errore,& puellari bonitate,q̃ non decebat,esse suspeiciosam.[Polydamāta) Scribe Pulydamāta, ut apud Persiū.Nō mihi Pulydamas,exēplo Homeri notissimo.[Semel) Irreparabiliter Horat.Et semel emissum volat irreparabile verbū.Semel.n.fieri dr.id,quod infectū reddi non pt.

A S C. PVLIDAMANTA) Polydamas vnus erat ex proceribus Troianis etiam Hectori reuerendus,ad quē alludit Pers.dicens Sat.1.Nec mihi Pulydamas,uel Troiades Labeonē Prętulerint.Dr aūt quasi multorum domitor,& declinatur hic Polydamas,huius Polydamantis,uel eos,sicut Calchas,unde accusatiuus est Polydamanta.[Cōsule) Cōsiliū pete. vnde cōsultor,à quo petit consiliū.[Queis).i.quibus ætas &c.[Patrię).i.incolumitati,& saluti prię tuę,q̃ nisi reddideris Helenā,salua pmanere neqt.Reddēda ergo ē.[Nec tibi) aliud argm̄,qa & ipsa statim reddi uolet [Nulla reparabilis arte Lęsa pudicitia) Pulchrū, & nimis uerū diuerbiū.[Depit illa semel).i.ex toto,ita ut nihil restet,qd sedo pte possit.

Ardet amori tui,sic & Menelaon amauit,
Nunc iacet in uiduo credulus ille toro:
Felix Andromache certo bene nupta marito:
Vxor ad exemplum fratris habenda fui.
Tu leuior folijs,tunc cum sine pondere succi
Mobilibus uentis arida facta uolant:*
Et minus est in te,quam in summa pondus arista:
Quæ leuis assiduis solibus usta riges.
Hoc tua(non recolo)quondam germana canebat,
Sic mihi diffusis uaticinata comis.
Quid facis Oenone? Quid arenæ semina mandas?
Non profecturis littora bobus aras.

HVB. ARdet) Obiectio. [Sic & Menelaon) Responsio ad Obiectionem, q.d. non est fidendum eius amori.[Sic) scilicet vt te amat, nõ vero amore. [Ille) Menelaus. [Credulus) Qui nimium facile credidit se amari.[Felix) Ex commendatione Hectoris fratris sui. [Certo) idest solo, & stabili. [Ad exemplo fratris) Quia sicut ille diligit Andromachen, ita ille diligere debueras. [Tu) Pari. [Leuior,) Mutabilior. [Tunc,)q.d. non omnibus folijs,sed aridis, quæ solent esse leuiora.[Volant(Sparguntur,& per area feruntur.Et minus alia comparatio læuitatis Paridis comparat enim eum spicis siccis,&maturis.[Arista) Quę ita dicta est ab ariditate,licet contra naturam sui primitiui corripiat primam syllabam.[Quæ).s.arista. [Vsta) Docta,vt Pers.Insana canicula messes Iandudum coquit.[Assiduis solibus).i.continuis caloribus.[Solibus) Nam soles in plurali pro caloribus,uel diebus accipimus,vt,Tris adeo in certos cæca caligine soles Erramus.i.dies[Hoc tua) Dicit Oenone hæc sibi fuisse pronunciatã à Cassandra,sorore Paridis uaticinatrice,ponitq́. uerba eius vaticinij.[Tua germana).i.soror.s.Cassandra.Fuit autem Cassandra Priami filia, cuius amore captus Phœbus promisit ei diuinandi artem,si sibi obsecuta esset,quod cum illa se facturam dixisset, postea accepta arte,& prãte diuinandi,negauit.Quam rem Phœbus ægre ferens cum ei auferri non liceret,quod semel dederat,abstulit ei fidem diuinationis,effecit.n.vt ei nõ crederetur,vnde Virg.Æn.ij.Tunc etiam fatis aperit Cassandra futuris Ora,dei iussu nõ vnquam credita Teucris.dicit igitur Oenone Cassandram prędixisse sibi aduentum Helenæ perniciosum sibi,& Troianis.[Canebat) Diuinabat.[Hæc) Quæ nunc euenerunt.[Comis diffusis).i. sparsis per humeros,quemadmodum vaticinantes habere solent.vt Virg. de Sibylla:Non comptæ mansere comę.]Quid facis) Verba Cassandræ,q.d.frustra armas Pariden.[Quid arenæ semina mandas) Translatio ab agricolis,sicut.n.amittunt semina, qui ea in arena spargunt,ita dicuntur amittere laborem,qui in ea re laborant, quam asse qui nequeunt.[Non profecturis).i.reddituris frustum.Iuuen.Nos tamen hæc agimus, tenuique in puluere sulcos. Ducimus & sterili littus uersamus aratro.

* cadũt

PAR. ANDROMACHE) Ænonis(vt est apud Hom.)filia Xenon autem tradit ex Andræmone natam Lyrnesio,cui suffragatur Æschylus,qui Lyrnesiam vocat Andromachã in Phrygibus.[Certo Marito) Qui pręter Andromacham iusto matrimonio nullam sibi iunxit,et si liberos ex pellicibus eum suscepisse licet ex Euride suspicari,quod & Anaxicrates Argolicorum secundo videtur affirmare.

A S C. IN toro uiduo).i.deserto,ipse viduus Hæc tua (nã recolo) Docet à Cassandra se quoque admonitam, sed Teucrorum neminem illi fidem adhibuisse, vnde est illud Æn.2. Tunc etiã fatis aperit Cassandra futuris Ora,dei iussu non unquam credita Teucris.Apollo enim perijt,ab ea stuprum,quod illa se concessuram negauit,nisi prius donum prophetiæ & vaticinij perpetuum daret,quod ille eum iuramento detulit, sed vbi se à puella deceptum agnouit(non enim consensit abstulit ab eius vaticinijs veri fidem,seu credulitatem.Hanc Bacchillides vaticinantem futura Troiani belli malla, dum classis in Græciã pararetur,induxit,quem imitatur Horat.lib.j.Carm.sed Nerea uatem inducit dicens.Pastor cum traheret per freta nauibus Idæis Heleuam,&c.[Diffusis comis) Vaticinantes.n. furore raptæ capillos dissoluebant. Vnde Æn.6.de Sibylla. Non comptæ mansere comæ, sed pectus anhelum, Et rabie fera corda tument.

Graia iuuenca uenit: quæ te, patriamq́, domumque,
Perdat. Io prohibe, graia iuuenca uenit.
Dum licet; obscœnam ponto demergite puppim.
Heu quantum Phrygij sanguinis illa uehit.
Dixerat, in cursu famulæ rapuere furentem.
At mihi flauentes diriguere comæ.
Ah nimium miseræ uates mihi uera fuisti
Possidet en saltus illa iuuenca meos.
Sit facie quamuis insignis, adultera certe est.
Deseruit patrios hospite capta Deos.
Illam de patria Theseus (nisi nomine fallor)
Nescio quis Theseus abstulit ante sua.
A iuuene, & cupido credatur reddita uirgo?
Vnde hæc compererim tam bene, quæris? amo.

HVB. GRaia) Ecce impedimētū sui laboris. [Iuuēca) Per contumeliam, nam mulieres impudicæ iuuencæ, & uaccæ, dr̄, nec ob aliam causam Io, & Prœtides in uaccas conuersæ dr̄, nisi quia factæ sunt impudicæ: Ouid. lib. j. de Arte. Nec fuge linigeræ memphithica tēpla iuuencæ. Multas illa facit, quod fuit ipsa Ioui, idest multas mulieres facit vaccas, sicut ipsa fuit. [Perdat) Euertat, & destruat. [Io) Clamantis est, non autem nomen proprium. nam pro nomine proprio prima longa est. Iuu. Si candida iusserit Io. Cum uero habet primam breuem est aduerbio exclamantis, vt hic interdum letantis: ut apud Ouid. in j. Amo. Miles Io magna voce triumpha canet. dicit ergo. [Io prohibe) .i. oh prohibe. s. ne ueniat. [Dum licet) Dum nondum attigit littus. [Obscœnam puppim) .i. quę uehit obscœnam mulierem. [Heu quantum,) q. d. multum. [In cursu) .i. in processu) .s. sui sermonis. [Furentem) Diuinantem. nam furor ēt de diuinatione dr̄. [Diriguere) .i. rigide factæ sunt ex metu declinatur autem, non dirigo, sed dirigeo secundæ coniugationis [Fauentes) Albæ, uel pulchræ de flauo colore dictum est supra. [Nimirum uera) Quia venit illa iuuenca, & expulit me. [Meos saltus) Translatio est nam iuuencæ solent pasci in saltibus .i. nemoribus, ubi sunt pascua dicit ergo illa iuuenca est in possessione meorum pascuorum .i. possidere quem ego deberem possidere. [Sit facie) Adducit nunc Helenam in contemptum, ostēdens eius infidelitatem, & impudicitiam. [Insignis) Egregia. [Capta hospite) .i. Helena capta amore rui hospitis sui. [Deseruit) Fugiens à patria [Deos socios) Vel conuubio prælidētes, uel socios .i. patrios. [Nescio quis) Solemus ita loqui de ignotis. [Abstulit) Exportauit. [Sua ante) Suis dolis. Virg. At Cytherea nouas artes, noua pectora uersat Consilia. [De patria) .s. sua. Vnde Paris in epistola ad Helenam. Ergo arsit merito, q nouerat omnia Theseus: Et uisa es tāto digna rapina uiro. [A iuuene) Reddit eam suspectam stupri, cum rapta fuerit. [Credatur) .i. debeat ne credi? q. d. non. [Reddita) Restituta. [Virgo) .i. intacta, & inuiolata. [A iuuene) Argumentum ab ętate. nam iuuenes proniores sunt in uenerē. Scribit, tñ Hellanicus Theseū tam quinquagenarium fuisse, cū Helenam rapuit. [Et cupido) .i. amāte, argm̄ ab effectu animi. [Vnde) .i. à quo. [Cōpererim) Cognouerim, didicerim. [Hęc) Quæ dixi de Helena. [Amo) Et ideo amor cogit me ista inuestigare. Virg. Qui fallere possit amantem?

Marginal notes: * Dimergite; * socios

PAR. IVVENCA) Per ambages vaticinium. Nam quod iuuenca significet adulteram, quęque sui copiam facit affamiæ sunt, & merę nugæ, quippe, cum dicit Ouid. in Arte: Multas illa facit, quod fuit ipsa Ioui intelligit voluit, In Isco .i. Isidis, ęde puellas exemplo deę suis amatoribus obsequi itaque morem gerere, ut ipsa Io. olim Ioui. [Iu cursu) In medio vaticinandi calore, cum longe plura prædicenda sibi restarent. [Famulę rapuere) Nam Priamus imperauerat, ut quoties Cassandra solueret os in oracula, toties eā famulæ coercerent marmorei thalami claustris, ut insanam, meminit Lycophron, & eas interpres. [Iuuene) Aut oratorie mentitur, ut Helenam adducat in suspicionem stupri, aut certe iuuentam produxit ex sententia Varronis ad annum 5. & 40. Nam cum Theseus Helenam rapuit, agebat annum fere quinquagesimum.

ASC. GRAIA iuuenca uenit) Alludit ad boues oratorios, perstant in Metaphora. [Capta hospite) .i. pulchritudine eius, non vi.

Vim licet appelles, & culpam nomine ueles,
Quæ toties rapta est, præbuit ipsa rapi.
At manet Oenone fallenti casta marito.
Et poteras falli legibus ipse tuis.
Me satyri celeres (siluis ego tecta latebam)
Quæsierant rapido, turba proterua, pede.
Cornigerumq. caput pinu præcinctus acuta
Faunus in immensis, qua tumet Idai, ugis.
Me fide conspicuus Troiæ munitor amauit.
Ille meæ spolium uirginitatis habet.
*Id quoque luctando, rupi tamen * ante capillos.*
Oraq. sunt digitis aspera facta meis.
Nec precium stupri geminas, aurumq. poposci.
Turpiter ingenuum munera corpus emunt.

Licet) Quamuis. [Vim) uiolentiam illatam à Theseo. [Veles) idest regas. [Nomine) .i. uiolentiæ, & non uoluntarij delicti. [Quæ toties) Sensus est. ipsa Helena, quæ toties est rapta, noluit capi. est autem sententia Herod. lib. 1. loquentis de ipsa Helena. prudentium esse pro nullo habere raptarum pulchritudinem, quippe quæ, nisi uoluissent, haud dubie raptæ non fuissent. [Toties) Inuidiose dixit. cum bis tantum fuerit rapta. primum à Theseo, deinde à Paride. [At) Commemorata impudicitia Helenæ, nunc cõmemorat Oenone pudicitiã suam, & loquitur de se, tanquam de tertia persona. [Fallenti (Tibi, qui me fallis. [Tuis legibus) Quia, quo iure utitur maritus in uxorem, eodem potest uti uxor in maritum. [Me satyri) Commemorat copiam amantium, à quibus dicit se solicitatam. [Satyri) Dij siluestres. [Turba proterua) Sunt. n. libidinosi multum. Ouid. Et in Venerem Satyrorum prona iuuentus. [Rapido pede) .i. celeri persecutione. [Siluis, &c.) Parenthesis. [Faunus præcinctus caput pinu acuta) Quia corona ex frondibus pineis ferre dicitur. Quà subaudi ea. [Quà) .s. parte [Ida) Mõs Phrygiæ. [Tumet) Altus, est. [In iugis) .i. altitudine. [Me fide) Dicit se etiã amata à Phœbo, ab eoq. per uim raptam uirginitatem suam. [Munitor) Murator, unde mœnia dicuntur, quasi munia, mutata œ, diphthongo in u. Constat autem ex fabulis Phœbum cum Neptuno promissa sibi mercede à Laomedõte Troiæ muros fecisse. [Conspicuus) Insignis. [Fide) Cithara. [Ille) .s. Phœb. [Spolium) Translatio à uictore. nam spolium dr̃ quidquid uicto eripitur à uictore. [Id quoque) .s. spoliũ uirginitatis. [Luctando) .s. habet. i. pugnando, & non uolũtate mea. [Rupi) Laniaui [Capillos) Ipsius Phœbi. [Gemmas preciũ, &c) Appositio est, uel declaratio. [Precium) Mercedem. [Turpiter) Sententia est, exornatio Rhetorica. [Ingenuum) Liberum. i. turpe est liberæ mulieri corpus suum pro quæstu prostituere, inde & meretrices dicuntur à merendo. HVB.

* ungues

TVRBA proterua) Allusit ad originẽ uocabuli. Satyros. n. dictos à σάτη, quæ prisca Græcorũ lingua significat mentualẽ. Macrobius auctor est, quia fallaces, & libidinosi sũt. PARR.

AT mater Oenone) Plena laus alterius uituperatione, & sui commẽdatione, nam se castam, & fidelem uiro adultero probat permansisse. Helenam uero incastã, & uiro fideli infidelem fuisse criminatur. [Me fide conspicuus) A nominatiuo fides, huius fidis, quãuis Prisc. uelit dici hæc fidis, non fides in ea significatione, qua chordam plectri, seu cytharæ significat, nec est à nominatiuo fides, fidei, ut etiam quãtitas probat, quia corripitur ablatiuus tertiæ, & producitur quintę. Est ergo Apollo munitor Troiæ, conspicuus [Fide) .i. lyra, quia ut dicit Horat. in Arte: Ne forte pudori sit tibi musa, lyræ soler: Et cantet Apollo est. Item est munitor Troiæ. Vnde Aeneas ad eum lib. 6. Phœbe, graues Troiæ semper miserate labores, Dardana qui Paridis direxti tela manusq;. Is autem medicinę repertor dicitur. Vnde ipse apud hũc poetam, Inuentum medicina meum est. Et potissimum ex herbis, quod ideo fingitur, quia Apollo Sol est, qui herbis, radicibusq. uim medicam influit. Est idem oraculum, & uaticinorum Deus, quia certissima sunt solis iudicia. unde, Solem quis dicere falsum audeat? uerumtamen quia à summo Deo omnia dependent, ne ergo Apollo quidem futura noscat, nisi ab Ioue disceret: unde Æn. 3. Quæ Phœbo pater omnipotens, mihi Phœbus Apollo Prædixit, uobis furiarum ego maxima pando. ASC.

HVB. IPse) .s. Phœbus, q.d. sponte sua, me nihil petente. [Ratus) Arbitratus. [Medicas artes) idest artes medendi. [Admisi) accepit, uel adhibuit. [Herba & radix) In his.n. magna est uix ad curandos morbos. [Potens) efficax [Mea est) .i. mihi cognita, & meæ arti subiecta. [Me miseram) Conqueritur, quod hæc ars eius morbo, idest amori non possit mederi. [Prudens artis) .i. perita medicinæ. [Desituor) Derelinquior. [Ipse) .s. Phœbus. [Repertor opis) .i. medicinæ, quã appellat opẽ quia hoĩbus etiã de uita pericli tantibus opitulatur. hanc autẽ artem à Phœbo inuentam, ipse

Ipse ratus dignam, medicas mihi tradidit artes:
Admisitq. meas ad sua dona manus.
Quæcunq; herba potens ad opem, radixq. medendi
Vtilis in toto nascitur orbe: mea est.
Me miseram: q amor non est medicabilis herbis.
Destituor prudens artis ab ea arte mea.
Ipse repertor opis uaccas pauisse Pheræas
** Dicitur & nostro saucius igne fuit,*
Quod neque graminibus tellus fæcunda creatis,
Nec Deus auxilium, tu mihi ferre potes.
Et potes, & merui, dignæ miserere puellæ.
Non ego cum Danais arma cruenta fero.
Sed tua sum, tecumq. fui a puerilibus annis.
Et tua, quod superest temporis, esse precor.

* Fertur: & à nostro.

Met. lib. j. demonstrat dicente Phœbo: Inuentum medicina meum est, opiferq. per orbẽ Dicor, & herbarum subiecta potentia nobis. [Pauisse) .i. ad pascua duxisse, ab eo quod est pasco. [Pheræas) Thessalicas .i. uaccas Admeti regis Thessaliæ. Pheræ.n. pluraliter declinatũ urbs fuit Thessaliæ, neq, legendum est Pheræas. Fabula autem hoc habet. Cum ob Hyppol. discerptum ab equis, ut supra diximus, miseratione Dianæ ab Aesculapio ad ui tam reuocatum indignatus esset Iupiter, id cuiquam nisi sibi licere, & Aesculapiũ fulmine interemisset, Apollo pater Aesculapij id ægre ferens Cyclopas, qui fulmina Iouis fabricauerãt, uerberauit. Quare Iupiter eum deitate priuauit, ut quidã uolunt p annos nouẽ, quo tpe dr pauisse in Thessalia armẽta regis Admeti. [Saucius) Percussus. Virg. At regina graui iãdudũ saucia cura. [Nec Deus) .s. Phœbus. [Merui) Quia te dilexi, & semper tibi fida fui. [Dignæ) Merẽtis. [Non ego) Reuocat & odium Helenæ. pp quã significat bella à Græcis moueri. [Cũ Danais) Cũ Græcis sicut Helena. [Puerilibus) Pro puellaribus, quia puer teste Pris. apud antiquos cõis erat gñis. [Tpis) Subaudi id tpis. [Quod superest) quod restat, & sic finis est epistolæ. Paris aũt non flexus est uerbis Oenones, sed ea relicta, Helenam accepit, quæ (ut supra dictum est) causa fuit euersionis Ilij. & totius Troiæ, dr tñ à Strabone in Cebrenia regione monstrari sepulchrum Paridis, & Oenones eius uxoris, ex quo uř non eam penitus dereliquisse, sed (ut diximus) magna est opinionum uarietas.

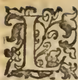
ASC. M E miserum, quòd amor) Vt Valla docet, quoties ò, particula subiicietur, nõ tam uehemens est excandescentia, nec πάθος, quocirca modestius diceret me miserã, quàm ò, aut heu me miseram regitur tñ ò subintellecto, aut me miseram iudico, aut censeo. [Quod) .i. quia amor non est medicabilis herbis. [Non ego cum Danais) Sic Dido. Non ego cum Danais, Troianam excindere gẽtem Aulide iuraui. [Et tua) Precor esse tua. Sic alibi: Me tamen excepto, qui precor esse tuus. ubi auctore Valla dicere potuisset, sed non tã eleganter, quem precor esse tuum. Ordo autem est. [Et precor) .i. precibus cupio esse tua, sup. [Illud temporis) .i. per illud tempus. [Quod superest) .i. reliquum est nobis.

IN VI. EPISTOLAM, ARG. HVBERTINI.

VT huius epistolę argumentum plenius & melius precipiatur, aurei uelleris fabula primũ est referenda quæ ab Ouid. lib. 4. Fast. circa finem ponitur Athamas Aeoli filius. Nephelen uxorẽ primum habuit, ex quo Phryxum & Hellen genuit, qua amissa, & in nubẽ cõuersa, & facta Dea, duxit aliam uxorem Inonem, Cadmi filiam, quæ cum more nouercarum odisset priuignos, coxit semina, quæ agricolæ seminarent, quæ cum eo anno nullum fructum produxissent, & magna frugum penuria esset,

sub

subsecuta: missus est sacerdos, qui oraculum suscitaretur, de remedio huius mali. versum sacerdos ab Inone corruptus nunciauit oraculum petere, ut Phryxus & Helle mactarētur ad sacrificium ad placādos deos quod cum pater Athamas diu facere recusasset, tandem & ciuium cōsensu, & necessitate compellente, cum Phryxum, & Hellenam ante aras uinatos constituisset, ut eos mactaret: Nephele eorum mater nube sua deuecta ad eos, ut fugerent praecepit, tradiditq́ arietem lanam auream habentem, qui eos trāsueheret ultra mare. Sed Helle puella, cū timuisset & male inhaererēt arieti, cecidit, & mari, in quod ceciderat, nomen dedit, nam Hellespontum ab ea appellauerunt. Phryxus uero in Pontum profectus in Colchida delatus est, ubi Arietem sacrificauit, & pellem auream ipsius Arieti, in tēplo Martis suspendit, quod Dionysius ex oraculo monitum fecisse dicit. Postea Aeeta in Ponto regnante ex oraculo responsum datum est illum tunc mortuorum, cum ab externis nauigio delati aureum illud uellus sublatū fuisset. hac causa sustentauit se innata crudelitate hospites sacrificare, ut diuulgata tanti sceleris fama, externi omne ab eius regionis accessu, & ab aurei uelleris raptu abstinerent, & ut Dion. ij. Hist. uoluit templum muro circundedit, custodesq́, multos apposuit ex Taurica accitos, de quibus à Graecis fabulae mirandae sunt. Decantatum enim est Tauros igne spirantes circa templum esse, & à Dracone peruigili custodiri uellus, quod qui uoluisse auferre sopiendum Draconem, domandos Tauros ignem nauibus uomentes: Serpentis dentes serendos, ex quibus orituros homines armatos, contra quos pugnandum esset & denique eos uincendos, & sic aureum uellus auferendum, quae omnia fabulosa sunt nan allegorice aliter intelliguntur, ut postea dicemus. Forte per ea tempora in Thessalia regnabat Pelias Aesonis patris Iasonis frater, qui uirilis sexus liberos nullos habebat: Iason igitur cum esset robusti corporis, animiq́, praeter ceteros suae aetatis magni, cupiensq́, dignum aliquid facere ex superiorum exemplo, maximeq́, Persei, aliorumq́, plurium, quos ex claris, externisq́, expeditionibus immortalem gloriam assecutos audierat, communicauit consilium cum Pelia rege patruo suo, qui eius desiderio assensus est, non, ut Iasonis gloriam augeret, sed sperans illum in belli expeditione periturum, nam quia se filijs masculis priuatum esse uidebat fratrem timebat, ne quando filij ope, & uirtute adiutus sibi, regnoq́, insidiaretur, simul & territus oraculo, quod acceperat sibi Neptuno annua sacra reddenti pede nudo interuenienute aliquo se cito moriturum. Acciderat autem ut eo sacrificante, Iason altero pede nudo interueniret, quem discalciauerat, quia in aqua sine limo Anauri fluuij malefecerat. Hanc igitur suspicionem occultam tenens Pelias, pollicitus est se Iasoni auxilia laturum, si expeditionem pararet in Colchos ad rapiendum uellus aureum, & cum propter barbararum efferatumq́, gentium, quę Pontum habitabant crudelitatem uideret Iason, quo difficilius sibi certamen propositum esset, eo sibi maiori gloriae fore, necessaria ad id bellum parauit, & primum iuxta Pelium montem nauem aedificauit magnitudine longe maiori, quam qua ad eam diem fieri consueuerant, erat enim ante paruarum nauicularum usus hanc uero eximiam magnitudinem stupentibus omnibus diffusa per Graeciam eius rei fama multi egregij iuuenes ultro ad certamen, & eius belli communionem allecti sunt. Iason in aquam deducta naue & necessarijs rebus sui, optimos omnium qui eum eo ire cupiebant, elegit numero quattuor & L. Ex eis clarissimi fuerūt Castor & Pollux, Hercules, Telamon, Orpheus, & ipse nauigij auctor Iason, nauis Argo dicta est ab Argo eius architecto, ut quidā scriptores afferunt, qui etiam inter nauigandum eius resarciendae curam acceperat, alij uolunt à uelocitate dictā, nam ἀργὸς graece uelocē significat, gubernator Typhus fuit, de quo Virg. Alter erit tū Typhis, & altera q̄ uehat Argo Delectos heroas. & Ouid. in 1. de arte: Typhis in Aemonia puppe magister erat. ipsi socij à naue Argonautae dicti sunt. Ex Pegaseo igitur Thessaliae sinu soluentes in Lemnum delati sunt, ubi Iason consuetudinem habuit cum Hypsipyle Thoantis regis filia, quae tunc Lemni regina erat, nam uiros omnes (ut infra dicetur) Lemni mulieres interfecerant, & foemineo regebantur Imperio, uerum consumptis duobus annis cum Hypsipyle, & ea grauida facta Iason tandem discedere coactus est. Itaque ex Lemno data fide Hypsipyle soluerunt, ut propositam expeditionem perficerent. Cum igitur in Colchos delati essent, edocti fuissent à Medea de crudelitate patris, qui hospites sacrificabat, pollicitaq́, esset se adiutricem ad perficiendum certamen, & Draconem sopiendum, Taurosq́, uincendos, ut fabulae trahunt, Iason iureiurando data fide, uxorē sibi futuram quod uita superstes esset. spopondit ope igitur ipsius Medeae uictoriam adeptus Iason eam secum abduxit, quod cum intellexisset Hypsipyle, dolens se relictam ab Iasone, & aliam sibi praelatam, hac epistola primum gratulatur Iasoni de reditu incolumi & uictoria parata de aureo uellere, deinde conqueritur, quod eam reliquerit propter Medeam. quam nititur adducere in odium, in inuidiam, & in contemptum ipsi Iasoni. ostendens eam esse crudelem, superbam, & impudicam. Sed iam ad textum.



ITTORA).i. portű. [Thessaliæ) Regionis tuæ. [Reduci) Incolumi, & ex magnis periculi liberata. Nam Seruio teste proprie dicuntur reduces, qui pericula euadunt. Virgil. Ænei. 1. Namque tibi reduces socios, classemq. relatam Nuncio. Et idem. Vt reduces illi ludunt stridentibus alis. [Vellere) Lana. dicitur autem à vellendo, quia apud antiquos non tōdebatur, sed vellebatur. [Gratulor) Gaudeo, gratulamur autem alijs, gaudemus nobis. Cice. tibi gratulor, mihi gaudeo, gaudere tamen etiam dicimus de alijs, cum de nobis nunquā dicamus gratulari. [Quantum sinis) id est quantum permittis, scilicet me gratulari. [Hoc ipso.i. de hoc ipso. s. quod redmisses cum vellere aureo. [Fieri certior) .i. admoneri. [Tuo scripto) .i. per aliquam tuam epistolā. [Nam, ne) Excusat ipsum Iasona, qđ non redierit in Lemnon, cū reuerteretur ex Colchis, vt magis eū accuset, quod postea quā redijt, nihil ad eam rescripserit, & est sensus, possibile est, quod nō habueris vētos prosperos vt redires ad me cū velles redire. Ordo est. [Potes).i. possibile est, te nō habuisse vētos, ne redires.i. ne redire posses. [Præter).i. iuxta. [Littora mea).i. Lēni. [Pacta).i. promissa. s. à te. [Cū cuperes).i. quāuis cuperes. [Quælibet aduerso) Ecce accusatio, & ex sensus, vento contrario, ne posses redire, potuisti tñ aliqua scribere epistolā. Ordo est. [Quælibet).i. quæuis, q.d. ēr breuissima. [Signetur)Nō assignetur, vt aliqui dicunt, sed signetur.i. claudatur, & scribat vñ resignare epistolas contrariū est.i. aperire. ponitur autem signetur, pro signata fuisset tempus pro tempore. [Vento aduerso).i. contrario tibi, ne sineret te uenire, uel signetur. s. nūc .s. postquā es reuersus, vel vt in alijs lib. legitur, Qualibet &c. [Quolibet).i. quantūuis ad uerso signetur.i. scribantur, & mittatur, q.d. hoc facere potuisti vēto quantumuis aduerso. [Hypsipyle).s. ego. [Missa) A te [Cur mihi] Conqueritur, qđ prius ex sermone aliorū, q̄ ex scriptis Iasonis intellexerit, eius victoriā habitam in Colchis, vt infra. [Fame) Publicus sermo omnium. [Quàm litera).i. q̄ epistola tua. [Nuncia) Quæ nunciaret mihi. [Boues) Tauros. [Martis) Erāt Marti consecrati propter ferocitatem, quæ ipsi Marti attribuitur. [Panda) Curua. Virg. Lancibus & pandis fumantia ponimus exta. deriuatur autē pando, neq; pandidus dicitur, sed pādus. vt Prise. voluit alternitatis vitandæ causæ. [Seminibus) Subaudiendum est, quam fama nuncia. [Segetes virorū).i. uiros seminatos. [Iactis) Spartis. [Adolesse).i. creuisse. [Tua dextra) Quia seipsos interemerunt. Nam cum Iason quædā, quæ Medea dederat, in medios illos terrigenas proiecisset, illi arma in se cōuerterunt, & mutuis uulneribus ceciderunt. [Peruigilem) Nunquā dormiētem. [Seruare) Custodire. [Spolium) Pellē. [Pecudis) Arietus, licet & interdū dicatur ouis, sicut supra. [Vellera)

*Inuenitur et in quibusdā libro. Qualibet, qua locutione Ouid. videtur in multis locis sicut alibi, Qualibet ad missas detinuere rates.

HYPSIPYLE IASONI.

EPISTOLA VI.



Ittora Thessaliæ reduci
tetigisse carina.
Diceris, auratæ vellere diues
ouis.
Gratulor incolumi: quantum
finis: hoc tamen, ipso.
Debueram scripto certior esse tuo.
Nam, ne pacta tibi præter mea regna redires,
Cum cuperes: uentos non habuisse potes:
** Quamlibet aduerso signetur epistola uento.*
Hypsipyle missa digna salute fui.
Cur mihi fama prior, quàm nuncia littera uenit?
Isse sacros Martis sub iuga panda boues:
Seminibus iactis segetes adolesse uirorum:
Inq. necem dextra non eguisse tua:
Peruigilem spolium pecudes seruasse draconem:
Rapta tamen forti uellera fulua manu.
Hæc, ergo, si possem timide credentibus ista,
Ipse mihi scripsit, dicere: quanta forem?
Quid queror officium lenti cessasse mariti?
Obsequium, maneo si tua, grande tuli.

lera) Dites ouis. Sed quoniam promisimus supra interpretaturos huius fabulæ allegoriã, dicit Diodorus custodes, ideo Tauros dictos fuisse, quod robusti essent, & fortes, ignẽ e naribus efflasse propter crudelitatem cædis hospitium, Draconem uero nomen fuisse diligentis custodis. [Tamẽ) Licet hæc oĩa supradicta essent. [Rapta) Vi capta, & expugnata. [Hęc ego) Dicit, qđ existimaret, se felicem, si posset dicere, hæc sibi ab Iasone scripta fuisse. [Timide credentibus) .i. uix credentibus. [Ipse) Iason .i. propria manu. [Quanta) .i. quam magna, quam felix, q.d. felicissima. [Lenti) .i. tardi. [Cessasse) Defuisse mihi. [Officium) .s. scribendi. [Tuli) .i. accepi. [Obsequium) .i. rem gratam .i. satis mihi fecisti, si modo remaneo tua, & non oportet, quod querar, quod nihil ad me scripseris.

ASCENSIVS.

LITTORA Thessaliç) Quia argumentum &c. Explanatione digna utiliter explanata sunt, paucis ordinem ꝓsequar, qui talis est. [O Iason tu diceris) .s. vulgo. [Tetigisse littora Thessaliç) .i. patriç tuç, vnde ad aureum uellus in Colchon profectus eras. [Carina) .i. naui .s. Argo. [Reduci) .i. redacta, ac uos reuehẽte, sed reduces, passiue ferè dicimus .i. reductos. [Existens diues uellere ouis auratæ) .i. ariete aureo vellere tecto. Ego gratulor incolumi) .s. tibi hoc est lætor, & applaudo tibi de tua incolumitate sup. tãtum. [Quantum sinis) .i. permittis me gratulari, quia gratulor tibi, eo quod reuenisti incolumis, sed non eo, quod cum pellice, neque me cęlare uoluisti ad itum tuum tamen ego. Debueram esse .i. fieri certior. [Hoc ipso) .i. de eo ipso, de quo tibi gratulor, hoc est de prospero reditu tuo. [Tuo scripto) .i. per scriptũ tuum, seu litteras tuas. [Nam, ne pacta &c.) Reijcit excusationem, si enim dicat Iason se uoluisse scribere, sed habuisse uentos contrarios, ita ut litterę perferri nequirent, nam sub aduerso uento potuisset scribere modicam epistolam, videlicet salutatoriam, quæ aut non perferri, aut videri sine periculo potuisset. Vnde dicit. [Nam, ne) .i. vt non. [Vt redires pręter mea regna) .i. prętereundo mea regna. [Pacta .s. tibi .i. in contracto matrimoniali tibi addicta. [Non potes quidem, cum cuperes) .i. etiam si velles. [Non habuisse uentos) .i. quamuis cuperes, & velles. [Habuisse uentos) Qui obstarent. [Ne præter mea regna redires) Non poteras habuisse uentos tam contrarios, ut eis nõ potuisses etiam inuitis ad nos redire [Quælibet epistola) .i. breuissima, & minimi momenti. [Signetur) .i. signari debeat, hoc est claudi. [Vento) .s. existente aduerso. [Hypsipyle) .i. ego coniux tua, & Lemni regina. [Fui) .i. fuerim digna salute. [Missa) .i. mihi misisses tum periculo, vento existente contrario, & non fuisse tam aduersum uentum probat, qa iã accipit reditum eius, dicẽs mihi. [Boues) .s. igniuomos. [Sacros) Quia Martis. [Isse sub iuga) .s. aratri. [Pãda) .i. incurua, hoc est te arasse bobus Marti sacris. Et Supple. [Segetes,) id est copias uirorum. [Adolesse) Pro adoleuisse .i. statim adultos natos. Et hoc. [Seminibus,) Scilicet dẽtibus serpẽtinis. [Iactis,) Scilicet in sulcos illis bobus iactis. [Quæ) Pro &. [Segetes) Supple oriorum, id est ipsos uiros è sulcis densis in morem segetum natos. [Non eguisse tua dextra ad necem) Quia seipsos mutuis uulneribus interemerunt, & nuncians. [Peruigilem,) id est semper uigiliam Draconem. [Seruare spoliũ pecudis,) id est uellus aureum Arietis. [Et tamen uellera fulua,) id est aurea, seu aurei coloris. [Rapta) Supple esse. [Forti manu?) Scilicet tua. [Quãta, id est quam magna putas. [Forem,) id est essem. [Si ego possem dicere credentibus,) id est ijs, qui credunt. [Ista,) Scilicet facinora tua. [Timide,) id est cum timore de opposito, nam fama, vt dicit Virg. in 4. Æn. Ipsa est parua metu primo, mox sese attollit in auras. Credunt ergo, timide, quia certũ non habeo auctorem, sed si possem eis dicere. [Ipse.) Scilicet q ista gessit. [Scripsit mihi,) Scilicet quòd ea gesserit. [Quãta forem,) Quasi dicat maxima, hoc est gloriosissima. [Quid) id est ad quid. [Queror,) id est conqueror. [Officium,) id est obsequium debitum, aut partes viri. [Lenti,) id est tardi. [Cessasse,) id est in mora fuisse? quasi dicat frustra, quia ego. [Tuli,) id est abstuli, & impetrauit. [Grande obsequium, si maneo,) id est adhuc sum tua, scilicet coniux.

Barbara narratur ueniſſe uenefica tecum,
*In mihi promiſſi parte * futura tori.*
Credula res amor eſt, utinam temeraria dicar
Criminibus falſis inſimulaſſe uirum.
Nuper ab Aemonis hoſpes mihi Theſſalus oris
Venerat, & tactum uix bene limen erat;
Aeſonides, dixi, quid agit meus? ille pudore
Hæſit in oppoſita lumina fixus humo.
Protinus exilui, tunicis quea pectore ruptis,
Viuit an exclamo? me quoque fata trahunt.
Viuit, ait timidumque mihi iurare coegi.
Vix mihi, teſte Deo, credita uita tua eſt.
Vtque animus rediit, tua facta requirere cœpi.
**Narrat, & arripedes Martis araſſe boues.*
Vipereos dentes in humum pro ſemine iactos.
Et ſubito natos arma tuliſſe uiros,
Terrigenas populos ciuili Marte peremptos,
Impleſſe, ætatis fata diurna ſuæ.
**Deuictum ſerpentem, iterum, ſi uiuat Iaſon.*

HVB. **recepta* VEnefica) Incãtatrix. ſ. Medea, nã venefici dñr qui vel incantationibus, uel alio quouis modo hominum mentes peruertunt, nã omnia quæ hanc uim habent, uenena dici poſſunt. Virg. in Buc. Has herbas, atq; hæc ponto mihi lecta venena, Ipſe dedit Mœris. Inde inferius ipſa, inquit. Hanc tñ ò demens, Colchisq. ablate venenis, Diceris Hypſipyles præpoſuiſſe toris. Et Horat. in 1. Sermo. Quãrum carminibus, q̃ uerſant atq; uenenis Humanos animos. [Credula) Quæ facile credit. [Temeraria) Audax, & ſine ratione fingens. [Inſimulaſſe) Accuſaſſe. [Nuper) *Rèctulis* Narrat quomodo id intellexerit. [Oris) Regionibus, vt Troiæ qui primus ab oris. [Æmonijs) Theſſalicis, nã Æmonia Theſſalia dr̃. [Limẽ). i. ingreſſus domus. [Vix erat tactum *Dèuictaſerpẽte, alias, Dèuict' ſerpens.* ab eo). i. vix erat ingreſſus domũ [Æſonides) Iaſon filius Æſonis. [Meus). ſ. maritus [Ille Hoſpes. [Hæſit) Tacuit. [Fixus lumina) Synecdoche, ſicut oculos ſuffuſa. i. habens oculos fixos. [Pudore) Quia non audebat mihi dicere, quod feceras. [Protinus) Statim. [Exilui) Egreſſa ſum ad eum propius. [Ruptis) Dilaceratis. [An uiuit), q. d. quia nihil mihi reſpõdiſti, an viuit Iaſon meus, an mortuus eſt. [Fata trahunt). i. mors ẽt me uocat, ſi ipſe mortuus eſt. [Timidum) Non ipſum timidum, ſed id, quod ait timidum, pro timide. i. ꝙ non audacter dixit. [Deo teſte). i. iurato ab ipſo, & adducto in teſtimoniũ, nã Deus iuratus dr̃ teſtis eius, quod iuramus. Iuuen. Tum facile, & pronũ eſt, ſuperos cõtemnere teſtes. [Vt) . i. poſtquam. [Animus radijt). i. poſtquam reſpiraui aliquantulum [Æripedes). i. habentes pedes ære munitos, ita enim dicunt poetæ eos habuiſſet. [Vipereos dẽtes) Non intelligamus fuiſſe dentes illius ſerpentis peruigilis, qui ſeruabat uellus aureum, ſed alterius ſerpentis. [Pro ſemine) Loco ſeminis. [Subito) Statim, non per longum ſpatium tp̃is, ut alia ſemina. [Terrigenas) Natos ex terra. [Ciuili) Suo proprio. [Impleſſe) Perfeciſſe. [Fata diurna). i. vitam vnius diei, quia quo die nati ſunt, eodem ſunt mortui. [Deuictũ ſerpẽtẽ) ſ. narrat, ut ſerpẽs ille puigil ſit à te deuictus. [Iterũ) Secũdo, qa ſemel interrogauerã.

ASC. SED venefica barbara). i. feris & immittibus moribus. ſ. Medea. [Narratur ueniſſe tecũ, futura). i. quæ futura eſt. [In parte toti). i. in lecto coniugali. [Promiſſi mihi). ſ. per pacta, nuptiarum. Et ſi dicat Iaſon, ſi tu credis iſta de me non es fidelis mihi, dicit, ꝙ amore cogitur ad hoc quia. [Amor eſt res credula). i. facile perſuadens, & cogens credere, quę timentur. Vnde Zelotypia ferè ex amore naſcitur. [Vtinam dicar temeraria inſimulaſſe uirũ). i. maritũ meũ. [Criminib.) ſ. adulterij, & uiolati tori. [Fslſis). i. non ueris. [Nuper ab Æmonijs) Docet à quo iſta audierit, quia ab hoſpite Theſſalico, qui ab Æmonijs oris. i. à Theſſalia uenerat. At quia ordo perfatilis eſt paucis percurrã. [Ille pudore hæſit). i. nõ audebat reſpondere, non quia Iaſon mortuus eſſet, quod amatrix ſuſpicabatur, ſed qa nihil boni de eo dicere poterat, eo ꝙ pellicẽ adduxiſſet ueneficã [Boues æripedes). i. æreos pedes habẽtes. [Dentes uipereos) Quos Æeta rex Colchorũ ſpargi fecerat. [Ciuili Marte) i. in bello inteſtino, quale inter conciues geri ſolet, qui ſe mutuis uulneribus interimunt.

Quæ

Quærimus, alternant spesq. timorque fidem.
Singula dum narrat, cũrsu, studioque loquendi
Detegit ingenio uulnera facta suo:
Heu ubi pacta fides? ubi connubialia iura?
Faxque sub arsuros dignior ille rogos?
Non ego sum furtim tibi cognita, pronuba Iuno
Adfuit, & sertis tempora uinctus Hymen.
At mihi nec Iuno, nec Hymen, sed tristis Erinnys
Prætulit infaustas sanguinolenta faces
Quid mihi cum Mynijs, quid cum Tritonide pinu?
Quid tibi cum patria nauita Typhi mea?
Non erat hic aries uillo spectabilis aureo.

HVB. ALternãt) Variant, & incertam faciunt. [Fidẽ). i. meũ credere. [Spes) Quę faciebat credere. [Timor) Qui prohibebat credere, sic Virg. Speq. metumq. inter dubij. [Singula) Omnia sigillatim, & per ordinem Studio dilectione. [Cursu) Processu. [Detegit) aperit. [Vulnera) Iniuriã. [Suo ingenio) Non intelligamus facta suo ingenio, sed suo ingenio detegit. [Heu) accusat Iasona periurij & non seruatę fidei. [Pacta). i. promissa. s. à te mihi. [Fax) s. connubialis. [Subrogos arsuros). i. dignior, quę interfuisset funeribus, & regis mortuorum, quam nuptijs, qui erat futura infelix [Furtim) Clam, & per adulterium. inde furta dicuntur adulteria, quia clam fiunt. vt, Veneris nec dulcia furta. [Vinctus tpa). i. habeut tempora. i. caput vinctũ. i. ornatum, & cinctum. [Sertis) Coronis. [At mihi) Quasi cõtradicit sibi. [Tristis) Infelix. Infelices, ut in fabula Terei lib. 6. Met. Eumenides tenuere faces defunere rapta. [Quid mihi) s. erat, q. d. nihil cõqueritur autem, quòd Iason vnquam ad littus suum venerit. [Mynijs) Mynieum. Strabo teste Orchomenon uocat Homerus à Myniarum natione, hinc uero colonos quosdam deductos in Colcõ Thessalię ex Mynijs ferunt, unde Argonautas Mynias dictos esse constat. [Cum Mynijs) Cum Argonautis. Ouid. lib. 6. Met. Iamque fretum Myniæ Pegasea puppa secebant. [Pinu). i. naue. [Tritonide). i. Palladia, hoc est, quæ erat in tutela Palladis, nam Tritonia dicitur Pallas à Tritonide palude Africæ, & ipsa nauis cura Palladis est fabricata, unde, & Palladiam ipse appellauit in ibin. Qualis, & ipse fuit, quo præcipiente columba. Est data Palladiæ, duxque, comesque rati. [Typhi) Gubernator nauis Iasonis, alloquitur autem ipsum absentem, tanquam præsentem. [Quid tibi cum mea patria). i. quid negocij tibi erat. quare deberes huc uenire? [Non erat hic Dicit, si ibatis ad rapiendum aureum vellus, non erat hic, sed in Colchis. [Spectabilis) Pulcher. [Villo) Pilo, aut lana. [Aureo) Synęresis fit in scansione.

ASC. ALTERNANT fidem). i. crudelitatem, quia spes facit, ut credam adhuc uiuere, timor autem, ut negem. [Singula dum narrat &c.) Callide, ut cetera ferè, addit hoc mulier. nã si Iason dicat, Credis stulta homini perfugæ, qui ut ea narret ad te subornatus venit dicit, ꝙ non ex proposito, sed præter opinionem etiam Medeę raptum, & eius auxilium [Narrat cursu). i. pręcipitatione, & Studio. i. auiditate loquendi, & ita. [Detegit nostra vulnera). i. aperit causã nostrorum vulnerum, cum Tuo ingenio, i. dum narrat ingenium tuum, qui auxilio uenificæ callidissimæ in re tam ancipiti vsus fuisti. [Heu vbi) Non uitiosus est uersus, quia, (ut dixi) monosyllaba non absumuntur, ut ò utinã. O & præsidium, & dulce decus meũ, sed cõnubialia in secunda corripit, sicut Virg. sæpe cõnubiũ, vt Æn. 1. Connubio iungã stabili &c. [Hymen) Deus nuptiarum apud Athen. sicut. Thalassius apud Romanos, eo ꝙ uterq; esset defensor uirginitatis repertus. [Sed tristis Erinnys). i. furia infernalis, qua auspice, seu pronuba nihil boni perficitur. Quid mihi cum Mynijs) Dolet ad se appulsos Argonautas, cũ ab Iasone decepta sit. vnde dicit. [Quid mihi) Supple esse debuit cõmercij. [Cum Mynijs). i. nobilissimis illis Thessalię [Quid cum pinu). i. naui ex pinu, quãuis ex alia arbore dicatur facta. [Tritonide). i. ad Tritonem palude nata, q. d. nihil. [Et ò Typhi) Nomen propriæ gubernatoris illius nauis longe, quæ Argo dicitur. unde Virg. in Buc. Alter erit tum Typhis, & altera quæ uehat Argo. [Nauita,) Id est qui fuisti director nauis. [Quid tibi) Supple fuit iusti commercia, cum patria mea, q. d. nihil, & ita non debebas accedere, qu ia. [Non erat hic,) Id est in patria mea, uidelicet Lemno. [Aries spectabilis

ſpectabilis villo) auro pro aureo, ſed credo ueram eſſe lectionem aureo, quia Virg. ferè imitatus, qui aureis, & ferreis quaſi biſyllabis utitur, vt Æn. 5. Sallio uillis onerosum atq; vnguentis aureis. lege ergo aureo.

Non ſenis Aeetæ regia Lemnos erat.
Certa fui primo (ſed me mea fata trahebant,)
Hoſpita fœminea pellere caſtra manu.
Lemniadesq. uiros nimium quoq. uincere norunt:
Milite tam forti uita tuenda fuit.
Vrbe uirum uidi: tectoque, animoque recepi:
Hic tibi bisque æſtas, bisque cucurrit hyems.
Tertia meſſis erat: cum tu dare uella coactus
Impleſti lacrymis talia uerba tuis.
Abſtrahor Hypſipyle: ſi dêt modo fata recurſum:
Vir tuus hinc abeo: uir tibi ſemper ero.
Quod tamen è nobis grauida cælatur in aluo:
Viuat: & eiuſdem ſimus uterque parens.
Hactenus: & lacrymis in falſa cadentibus ora,
Cetera te minimi non potuiſſe loqui.*

HVB. AEetæ) Æetes dicitur & Æeta per latinam declinationē, pater fuit Medeę Solis filius, & Perſę frater, ſcribitur autē per æ, diphthongon, & eſt triſyllabum, licet interdū abijciatur una ſyllaba, ſed raro. [Nō ſenis) Ordo eſt. Lemnos non erat regia Æetæ. [Certa fui) .i. deliberā. [Caſtra hoſpita) .i. uos hoſpites, caſtra autem ēt de nauibus dn̄t. Virg. 3. Æn. Nos caſtra mouemus. [Fœminea manu) ideſt muliebribus uiribus, & exercitu. [Sed me) Parentheſis eſt. [Lemniadesq. viros) Vt oſtendat id potuiſſe facile fieri, dicit mulieres Lēniacas fortes eſſe, & aſſuetas uincere uiros, de qbus hæc narrat fabula. Cum Venus vxor Vulcani deprehenſa fuiſſet cum Marte in adulterio in Lemno inſula. Lemniacæ mulieres cum ceteris dijs deabusq. ſacra facerēt, Venerē ob adulterij infamiam ſpreuerunt, & inhonoratam prætermiſerunt, ob quam rem illa indignata hircinum fętorem omnibus immiſit, quo ita grauiter ollebant, ut à maritis ſpernerentur, qui cum expeditionem bellicam aduerſus Thracas ſuſcepiſſent, eorum uxores cō ſilium cœperunt, domum, reuertentes omnes interimere, & maſculos omnes delere, qđ tum omnes effeciſſent, ſola Hypſipyle Thoantis patris miſerta, ei pepercit, quē naui impoſitum Bacchus eius pater in Thoam inſulam perduxiſſe dicitur. Ipſa uero in regia ſuo rogo conſtructo alterius hominis funus celebrauit, pro patre quē occidiſſe aiebat, & hoc eſt, quod nunc dicit. [Lemniades) .i. mulieres Lemni. [Norunt nimium) .i. optime ſciūt [Vincere viros) .i. maſculo, quia deleuerunt maritos ſuos, & omnem prolem maſculinā. [Vita mea fuit tuenda) Fuit defendenda, & ſeruanda contra te, qui ueneras in perniciem meam. [Tam forti milite) Quam ſunt mulieres Lemni. [Vrbe uirum) Amplificat beneficium ſuum, q. d. non ſolum non nocui tibi cum potuiſſem, uerumetiam recepi hoſpitio liberalis. [Hic) In Lēno. [Bis cucurrit) Quia duos annos mecum hic fuiſti. [Tertia meſſis) .i. tertius annus, nam à meſſibus, quæ ſingulis annis fiunt, anni denominātur. [Coactus) Inſtante Hercule cum ceteris [Impleſti) Perfudiſti, quia non potuiſti ea dicere ſine fletu. [Abſtrahor) .i. uiolenter, & contra voluntatem meam hinc abducor. [Recurſus) Egreſsus, & renauigationem. [Tamen) Licet hinc diſcedam. (Quod cęlatur) Neutro genere vſus eſt, quia adhuc ignorabat, maſculus ne eſset, an fœmina [Viuat) Seruetur à te diligenter, vt uiuat. [Hactenus) .ſ. locutus es, hoc eſt, hæc ſola uerba. [Falſa) Simulata, nam cum ſimulares mœrorem ex diſceſsu tuo, non tamen dolebas. [Cetera) .i. alia .ſ. præter ſupradicta.

*nemini

ASC. LEMNOS non erat regia) .ſ. domus, aut regnum, aut regio, ſed legendum eſt regia, quia primam producit, uenit enim à Rex regis, & non regio, qudo à rego, regis deductum primam corripit. [Ego fui primo,) Scilicet aduentu, aut à principio. [Certa,) id eſt decreui. [Sed mea fata,) Scilicet perniciosa. [Trahebant,) id eſt retrahebant me. [Pellere manu fœminea) Quia in Lemno non erant niſi fęminę. [Caſtra hoſpita,) id eſt naues externas hoſtiliter in morem caſtrorum inſtructas. [Lemniadesque &c.) Docet ſe quoque potuiſse

tuisse.[Hactenus &c.)Docet,quomodo in discessu ueri amoris signa dederat,qui si uerus erat.etiam nunc quoque eum allicere deberet, si fictus, iuste illum perfidium damnaret. [Moris autem est,uehementer amantibus non posse, quæ uolunt,omnia eloqui.

Vltimus è socijs sacram conscendis in * *Argo:*
Illa uolat: uentus concaua uela tenet.
Cærula propulsæ subducitur unda carinæ:
Terra tibi, nobis. aspiciuntur aquæ.
In latus omne patens turris circumspicit undas:
Huc feror: & lacrymis * *osq. sinusq. madent.*
Per lacrymas specto: cupidæq. fauentia menti
Longius assueto lumina nostra uident,
Adde preces castas, immixtaq. uota timori,
Nunc quoque te saluo * *persoluenda mihi.*
Vota ego persoluam? uotis Medea fruetur?
Cor dolet: atque ira mixtus abundat amor.
Dona feram templis, uiuum quod Iasona perdam?
Hostia pro damnis concidet icta meis?
Non equidem secura fui: semperq. uerebar:
Ne pater Argolica sumeret urbe nurum.
Argolicas timui: nocuit mihi barba pellex:
Non expectato uulnus ab hoste tuli.

VLtimus) Postremus, ut ostenderes, qđ te pigebat me relinquere. [Sacram) Quæ (ut diximus) erat sub tutela Mineruæ. cuius cura fuerat fabricata. [Argo) Legendum est, & non Argon.est autem accusatiuus græcus per synæresin factus nam integer accusatiuus erat Argoa. per synæresin Argo.[Illa uolat).i.celeriter currit per mare.[Tenet) Implet. [Concaua) .i.tumefacta. [Subducitur) Subtrahitur.[Propulsæ) Agitatæ remis & uentis. [Terra).f.aspicitur.[Tibi) Pro à te [In latus) Describit locū, ex quo dicit se spectasse naue Iasonis discedentis. [Parens in omne latus).i.quę ab omni parte potest uideri.[Circunspicit) Dat quasi sensum rei inanimatæ,non.n.ipse turris circunspicit,sed quia in ea est,pōt circunspicere. [Huc) Pro illuc.i.in illam turrim. [Os) Facies. [Sinus) i.pectus. [Per lacrymas) Quæ effluebat ex oculis meis.[Lumina).i.oculi.[Fauentia cupidę menti) Quia quod ego optabam,ipsi oculi uolebant,ut aspicerē,ex affectu enim alicuius rei,& acutius,& lōgius uidemus.[Assueto,) Id est solito.[Addo) Id est addidi narratio enim præteriti temporis, sæpe numero per præsens elegāter fit.ut Dido inferius. Exul ager,cinereq. uiri, patriáq. relinquo,nā iam reliquerat. Terent.in Andria.interea funus effertur, nos sequimur.[Immixta timori) Quia ex timore suscipiuntur uota. [Timeri) Quem habebam de periculo tuo [Nunc quoque) etiam nunc. quia nondum ea solui. [Persoluenda) .i. reddenda tanquam debita.notandum est metri causa,persoluenda diuisis syllabis esse legendum,ut u, post l, fit uocalis,& non consonans.ut ipse alibi: Debuerant fusos enoluisse meos.nam ibi etiam u, fit uocalis,sicut apud Horat.Nunc mare,nunc siluæ.nam siluę teste Prisc.trisyllabum est.[Vota ego persoluam)Cum indignatione pronunciādum est,sicut cętera uerba sequentia.[Fruetur uotus) Capiat fructum,& utilitatem ex uotis meis?[Cur dolet,)quasi dicat dirumpor dolore.[Ira) Intelligendum est,ut si dicamus mixtus ira,abundat ira,uel amor mixtus ira abundat.i.maior fit,secundū illud Terentij,quo minus mihi spei est,eo magis amo,& inferius Dido ad Aeneā[Non tamen) Aeneam quamuis male cogitet,odi, sed queror infidum, questaq. peius amo. [Quod,) Id est quia,q.d cum beneficia soleant reddi uota,& dari dona deis,ego ne dabo propter damna mea? quia perdam maritū meū, ex quo magis doleo.quia si esset mortuus,non putarem amplius esse sperādum. [Hostia) Victima,& sacrificia.[Icta) Percussa cultro,& mactata.[Equidē.) Ego quidē.[Secura) Sine timore.[Semperq.) Ostendit.qui esset timor eius.[Verebar) Timebam.[Pater) Tuus Aeson. [Ex urbe argolica) Thessalica.nā Argos urbs fuit Thessalię, licet & eiusdē nois fuerat alia in Achaia.[Argolica) Thessalicas,ut diximus [Barbara) Pōtica.[Non expecto) nō sperato,& impuiso.[Vulnus) iniuriā,est aūt trāslatio.i.lęsa sū,à quo minime putabā.

HVB. * Argō

*ora, sinusq. madent.

* Persolūeda pētasyllabum.

Nunc

ASC. NVNC quoque te saluo persoluenda) Aut diæresim fecit, vt persoluenda pentasyllaba sit dictio, aut ut languorē animi significet, præter morem sponda, cum quasi versum facit, sed tutius est pentasyllabum dicere, cum id alibi faciat poeta. [Vinum quod Iasona perdam) Pręter legem .s. matrimonialem. Norint aūt pueri, quando i, cum vocali sequēti in prima syllaba ponitur, nolle cum ea syl'abificari, sed in duas syllabas diuidi, vt in Iason, Iasius, Iesus, Iollas, Iulus, Iacobus, Iambus, Iepta, Ioseph, &c [Ne pater) .s. suus Aeson. [Ab hoste) Masculinum genus præpollet, quia generaliter loquimur. potuisset tamen dicere non expectata, sed non tam venuste.

*Nec facie, meritisq. placet, sed * carmine mouit:*
Direq. cantata pabula falce metit.
*Illa reluctantem * cursu deducere Lunam*
Nititur, & tenebris abdere solis equos.
Illa refrænat aquas, obliquaq. flumina sistit.
Illa loco siluas, viuaq. saxa mouet.
*Per tumulos errat * passis discincta capillis.*
Certaq. de tepidis colligit ossa rogis.
Deuouet absentes, simulacraq. cerea fingit.
Et miserum tenues in iecur urget acus.
*Et quæ nescierim melius. * male quæritur herbis,*
Moribus, & forma conciliandus amor.

HVB. NEc facie) Adducit eam in odium dicens eam esse in catatricē. [Facie) Pulchritudine. [Meritis) Virtutibus, uel certe officijs. [Mouit) Peruertit te ad amorem suū. [Pabula dira) Herbas noxias. [Falce cantata) .i. incantata, vt maiorē vim nocendi hērent. falce autem dixit, quia secundum rationem magicā herbæ aliæ vellebātur, aliæ incidebantur, pro vt volebant earū esse vim. Inde Virg. 4 Æn. Falcibus & messæ ad Lunam quæruntur ahenis, Pubentes herbæ nigri cū lacte veneni. [Illa) .i. Medea pergit narrare ea, q̄ Medea facit per incantationes suas, quæ veneficæ, arte magica solent facere, vt ostendit Lucanus, vbi Thessalidum narrat magicas artes. & ipse Ouid. in 1. amorum de Dipsade læna, quam eandem veneficam esse dicit, sic, inquit. Illa magas arteis, æaque carmina nouit. Inque caput liquidas artes recuruat aquas. Scit bene quid gramen, quid torto concita rhomo. Liciat, quid valeat virus amantis ęquæ, Cū voluit, toto glomerantur sidera cęlo, Cum voluit, puro fulget in orbe dies &c. [Deducere Lunam) Virg. in Buc. Carmina vel cœlo possunt deducere Lunam. Tibul. Cantus & è curru Lunam deducere tentat. [Reluctantem) Inuitam, resistentem. [Abdere) Occultare. [Tenebris) Caligine, id est facere solem obscurari. [Illa refrænat) Retinet. [Obliqua) Curua, epitheton fluminum. [Sisti) Moratur. [Loco) Ex loco suo, vbi erant. [Viua) Naturalia, eo loco nata. [Per tumulos) Per sepulchre Mortuorum. [Passis) Sparsis. [Discincta) Soluta, sic enim exigebat ratio magica. [Certa) Quædam ossa, non autem omnia. [Tepida) Adhuc Calentibus, vbi paulò ante fuerunt combusta cadauera. [Deuouet) Execratur, & incantationibus suis inficit. [Fingit) Facit. [Simulacra cerea) .i. effigies cereas, quæ repræsentet eos, quos vult demouere. Virg. in Buec. Limus vt his durescit, & hæc vt cera liquescit, vno eodemque igni, sic nostro Daphnis amore. Idem Terque hæc altaria circū effigiem duco. & Horat. in 1. Serm. Lanea & effigies erat, altera cerea, maior Lanea, quæ pęnis compesceret inferiorem &c. [Vrget) Infigit. [Tenues acus in iecus) .i. vlcerat imaginē cereā in iecore, quasi in sede amoris, vt ita percutiatur ille, cuius est illa imago. [Et quæ) .s. alia facit, quæ. [Nescierim) .i. nesciam, vel nescirem dicere. [Melius mage) Distinguendum est, & cauendum, ne duæ dictionis comparatiuæ cum eodem verbo iungātur, & nec magne iungatur, cum nescierim, sed sic dicendum. [Amor melius conciliandus) .i. qui iustius, & honestius conciliatus, & acquirit. [Moribus) .i. virtutibus. [Et forma) Quia hæc duo maxime alliciunt viros ad amorē alicuius mulieris, & econtra. [Mage) Pro magis. [Quæritur) scilicet a Medea. [Herbis) .i. vi herbarum & incantationibus, & hic est verus sensus, & verus ordo. amor melius conciliandus moribus, & forma, quęritur magis herbis, scilicet à Medea.

*Aaron legit carmine nouit.
* curru & fortasse melior
* sparsit
* ne age, et mage, pro magis

Sed

ASC. SED carmine mouit,) Id est incãtatione magica.[Metit).i.secat [Falce cãtata).i.arte magica,& incantatoria.munita.[Pabula dira).i.uenefica.[Illa reluctãtem) Sic in Buc. Carmina uel cęlo possunt deducere Lunã, sed locus sumptus est 4. Æneid.ubi de sacerdote magna dicitur.Hęc se carminibus promittit soluere mentes, Quas uelit, ast alijs duras immittere curas. Sistere aquam fluuijs,& uertere sidera retro,&c. [Et quæ nescierim melius mage) Legendum uult superior ne age.ne alterum comparatiuum abundet.ordo autem nunc est Et supple alia.[Quę ego nescierim).i.nescire deberem. [Melius) .i.conuenientius,& decentius,quàm supple scirem.[Age).i.agendum dic mihi Iason [Quęritur ne).i.acquiritur apud te.[Herbis).i.magicis. [Amor conciliandus).i.acquirendus.[Moribus).s.probis [Et forma).s.elegantis,quasi dicat id quidem sit, sed indecenter.de imaginibus laneis, & cereis ab incantatricibus fieri solitis, dicit Horat. lib. 1. sermonum in Satyra quę incipit.Olim truncus eram,&c.

Hanc potes amplecti? thalamoq. relictus in uno
Impauidus somno nocte silente frui?
Scilicet ut tauros, ita te iugi ferre coegit.
Quaq. feros angues, te quoque mulcet ope.
Adde, qui adscribi factis procerumq., tuisq.
Se facit, & titulo coniugis uxor obest.
Atque aliquis Peliæ de partibus acta uenenis
Imputat, & populum, qui sibi credat, habet.
*Non hæc Aesonides, sed filia * Phasis Aetę*
*Aurea phrixeæ terga * reuellis ouis.*
Non probat Alcimede mater tua, consule matrẽ.
Non pater, à gelio cui uenit axe nurus.

HVB. HAnc potes) Admiratiue pronunciandũ,q.d.unde est tibi tanta fiducia. [In uno) Vt sis solus cum sola uenefica. [Impauidus) Intrepidus diceres.n.semper esse in maximo timore, qñ dormis cum ea. [Scilicet) Certe, q.d.ita te incantauit, sicut tauros, quos eius ope dicis te uicisse.[Coegit te ferre iuga).s.sibi esse subditum [Ope) Eadem ui.i.incantatione.[Adduxit eam in odiũ,nunc adducit in inuidiam dicens,qd ea, quę Iason fecit, Medea sibi omnia attribuit.[Adde) supradictis uitijs.[Ascribi) Annumerari.[Procerum) Castoris, Pollucis, Herculis, & cęterorum heroum qui te cum fuerunt in rapiendo uellus aureum, sunt autem proceres teste Seruio, Capitella, trabium, unde & eminentiores uiri proceres dñr.[Et tuis).s.factis.[Obest) Nocet.(Titulo Coniugis).i.laudibus tuis, quia non tibi, sed ipsi uult ascribi uictoriam tuam. [De partib. Peliæ) Non intelligamus de Thessalia, sed de ijs, qui Pelię fauent, nam partes dicuntur, qui diuersis fauent, unde Lucanus: Hęc facient partes, &c. partes Romanas appellauit, quorũ alij Pompeio alij cęsari fauebant; unde dicimus Cic. fuit de partibus Pompeii. i. qui Pompeio fauit, hoc aũt pluribus uerbis dixi, quia multi male interpretantur ut dicãt de partib. Pelię .i.de Thessalię, quasi Iason esset etiam ipse Thessalus, sed partes dixit, quia alij Iasoni, alij Pelię fauebãt. Imputat, assignat, & attribuit.[Acta).s.à te.i.uictorias tuas.[Venenis) .i.incantationibus,& herbis Medeę,& dicit te uicisse eius auxilio.[Populum) Maximum partem Thessalię [Qui credat sibi) Ita esse, ut dicit, & ita minoris ęstimet uirtutem tuã. [Non hęc) Ponit uerba, quę dicit ille fautor Pelię. [Aesonides) Iason. [Non reuellit) Non abstulit, & bene reuellit, quia fuerant affixa templo Martis à Phryxo, ut supra diximus. Hęc Δεικτικῶς i.demonstratiue, Iason enim portauerat in Thessaliam. Reuello autẽ,& reuulsi,& reuelli facit. Virg. in Buccol. Cynthius aurem uellit, & admonuit, & in 2. Æneid. postesq. à cardine uellit. [Sed Phasis) .i.Medea, legitur autem & Phęsis, & Phasias, si Phasis breuiatur propter uocalem sequentem prima syllaba huius dictionis Aetę, quę erat longa diphthõgo, quod placet magis, si uero legatur Phasias abijcietur una syllaba in medio, quod minus placet, & rarius reperitur.[Non probat) Dicit hanc fama nõ placere ijs, qui amant ipsum Iasona.[Consule).i.interroga, quid sibi uideatur. [Non pater) s.probat.[A gelido axe).i.à regione septentrionali.nam Colchi in regione frigida sunt.

* Phasias & etiã Phasis Oetæ.
* reuulsis.

Hanc

ASC. HANC potes amplecti) Aggreditur principalem totius epistolæ intentionem, quę est odium Medeæ inducere, quam quia uenefica est, exhorrendam omnibus, & præcipuę ei, qui cũ ea in vno lecto coniungitur, significat, dicens eum subactum ab ea, quomodo tauros illo feroces subegit. Adde, φ ascribi, & c. tãgit, qd Dares Phrygia asserit, derelictã videlicet Medeam, 'ne turpe sit Iasonem, nõ sine fœminæ auxilio vincere potuisse. [Atq; aliquis Peliæ de partibus) Pelias patruus Ias. in somnis visum habuit ab eo excidiũ se passurum, quẽ postridie altero pede nudum offenderet, atq; cum is Iason esset, quẽ occidere honeste nequibat, persuasit Colchos ad aureum vellus hñdum adire ea spe, vt nunquã rediret. Qui ergo Peliæ partes sequerentur, dicerent non propria, sed Medeę virtute redijsse. [Aurea Phryxeæ terga reuulsit ouis) Alij leguut, reuellit, à reuello, sed Seruius docet ab eo reuelli, & non reuulsi deduei, licet, reuulsus in passiuo dicatur participio. Est tñ perfectior, & manifestior constructio, vt sit. Aesonides) .i. Iason Aesonis filius. [Reuulsit) .i. à loco, vbi Marti consecrata erant. [Reuellit hæc aurea terga .i. vellera. [Ouis Phryxeę) .i. arietis, quo Phryxus trans Pontum vectus dicitur. [Sed Phasis) .i. mulier apud Phasim nata, vt Medea filia Æetæ regis. s. Colchorum. Phasis ergo patronymicum à loco est.

Illa sibi à Tanais, Scythicaq. paludibus undæ
Quærat, & à patria Phasidis usque uirum.
Mobilis Aesonides, uernaq. incertior aura,
Cur tua pollici pondere uerba carent?
Vir meus hinc ieras, cur non meus inde redisti?
*Sim * reducis coniux, sicut euentis eram.*
Si te nobilitas, generosaq nomina tangunt.
En ego Minoo nata Thoante feror.
Bacchus auus, Bacchi coniux redimita corona,
Præradiat stellis signa minora suis.
Dos tibi Lemnos erit, terra ingeniosa colenti.
Me quoque iam tales inter habere potes.
Nunc etiam peperi. gratare ambobus Iason,
Dulce mihi grauidæ fecerat auctor onus.
Felix in numero quoq; sum, prolemq. gemellam
Pignora Lucina bina fauente dedi.

HVB. ILla,) q. d. non est, quod ipsa Barbara debeat quærere maritum in vestris regionibus, sed in suis, quæ eius moribus conueniunt. [Tanais) fluuius Scythiæ, qui Europam ab Asia diuidit. [Paludibus vndæ Scythicę) Puto intellexisse Mœotidem paludem in quam & aliæ quæ (*referãt) multæ Scythiæ, & ipse Tanais influit. [A prima Phasidis) .i. à Cholchide, vbi est Phasis fluuius, vnde Phasiani delati ad nomen accederunt. [Mobilis) Mutabilis à mouendo. [Incertior) Inconstantior. [Aura verna) idest vento veris. [Bacchus auus) scilicet paternus. [Bacchi coniux) scilicet Ariadne auia mea. [Redimita corona) qua Bacchus eam ornauit, eũ in cęlũ rapuit, & Sydus fecit, quod Coronã appellauit, de quo Virg. j. Georg. Gnosiaq. ardẽtis decedat stella Coronæ. Hanc aũt coronam cum Venus à Vulcano marito in donũ accepisset, postea donauit Ariadne, cum nuberet Baccho, quam (vt diximus) Bacchus ẽt in cęlum trãnsfferre voluit, vt ipse in 3. Fast. dicit. Sitq. tuæ faciam tecum monumenta coronæ, Vulcanus Veneri quã dedit illa tibi. [Præradiat) Splendore vincit. [Suis stellis) Nam Bacchus nouem gemmas coronæ Ariadnes mutauit in nouem stellas, vt Fast. lib. 3. Dicta facit, gemmasq. nouem transformat in ignes Aurea per stellas nunc micat illa nouem. [Dos) Addit etiam dotem [Lemnos) Insula mea [Terra ingeniosa) .i. fertilis, & natura bona. nam ingenium, & natura etiam de terra dicitur: pro vi, & possibilitate. vnde & Ouid. lib. 4. Fast. Frigida Carseolis nec oliuis apta ferendis Terra, sed ad segetes ingeniosus ager. Ergo non legatur ingeniosus, vt a quibusdam male. [Me quoque quod tales) Melius legitur res tales. vt si sensus inter tales res. i. inter nobilitatem, & dotẽ, & similia, non debes me spernere. [Nunc etiam peperi) Laudat se à fœcũditate, quæ solet esse grata maritis. [Gratare) Gratulare. [Ambobus) Mihi, & tibi. [Auctor) .i. is, per quem eram grauida, scilicet tu. [Dulce) Non molestum, quia si vxor amat maritum licet graue sit

fere

ferre partum in utero, tū fert libenter propter maritum, cui uidet esse gratum. [Quoque) Etiam .i. prçter hoc quod peperi. [Sum etiam felix) Quia non vnum, sed geminos peperi Thoantem .s. & Eunęum. [Lucina) Dea partus, quam eandem Iunonem esse uolūt, ut Terent. Iuno Lucina fer opem. Lucinā āt appellant vel à luco, qui erat sub Esquilino monte vbi de fœcunditate mulieres responsa acceperunt, vt ostend t Ouid. lib. 2 Fastorum vel à luce, in quam pueros nascentes de lucere dicitur, ut idem est auctor loco supradicto. Gratia Lucinę dedit hęc tibi nomina lucus: Aut quia principium tu dea lucis habes: hęc gręce dicitur Ilithya. Ouid. lib. 1x. Met. Prępositam timidis parientibus Ilithyum. Fauente) Dante mihi periendi facultatem. [Pignora) .i. filios.

NVNC etiam peperi) Conatur allicere p gemellos, quos illi peperit, quę summa conciliandi, atque conseruandi inter coniuges amoris ratio est. Ordo est. [Ego etiam). i. prçter cetera dotes, & amoris pignora. [Peperi nunc) Sup. gemellos, quos facile intelligitur subdendo. [O Iason gratare) .i. gratulare. [Ambobus) Non enim ambobus gratulari posset, nisi duos peperisset, nec potuit ex Iasone duos peperisse, nisi gemellos, cum ante pfectionem eius nullam peperit. [Auctor) .s. Iason fecerat mihi grande onus, dulce, potest tamen sensus esse, & ordo. [O Iason ego peperi ambobus) .i. & tibi, & mihi, hoc est cōmunē nobis prolem. [Gratare) .i. graturale nobis, quod libentius dixero, quam priori modo, qa subditur, Felix in numero, quoque sum quasi prius numerum non expressisset. ASC.

Si quæras, cui sint similes, cognosceris illis,
Fallere non nolunt, cetera patris habent.
Legatos quos penè dedi pro matre ferendos.
Sed tenuit cęptas sæua nouerca uias.
Medeam timui, plus est Medea nouerca,
Medea faciunt ad scelus omne manus.
Spargere quæ fratris potuit lacerata per agros
Corpora, pignoribus parceret illa meis?
Hanc tamen, ò demens, Colchisq. ablade uenenis,
Diceris Hypsipyles prępofuisse toro.
Turpiter illa uirum cognouit adultera uirgo.
Me tibi, teque mihi teda pudica dedit.
Prodidit illa patrem, rapui de cæde Thoanta.
Deseruit Colchon, me mea Lemnos habet.
*Quid *refert, scelerata piam si uincit, & ipso*
Crimine dotata est, emeruitque uirum,
Lemniadum facinus culpo, non miror Iason
Qualibet iratis ipse dat arma dolor.

ILlis) Per illos .i. si quis videat illos, videt te uidere. [Fallere) Sicut tu. [Cetera) Pręter cognitionem fallendi. [Patris) .s. tui, qui es eorum pater. [Legatos) Quasi nuncios. [Pro matre) Pro me. [Tenuit) Impediuit. [Cœptas) Institutas, & propositas. [Plus nouerca) dest crudelior crudeli, nam cum omnis nouerca sit crudelis, ipsa est plusquam nouerca. [Faciunt) idest conueniunt. [Spargere) argumētum à maiori ad minus. si inqt, tā fuit crudelis, qd potuerit interficere fratrē suum nunquid parceret filijs meis? q. d. minime. nam cum fugeret cum Iasone, ut patrem insequentem retardaret, fratris sui Absyrti membra dilacerauit, & uarijs locis sparsit, ut pater occupatus in eis colligendis desisteret ab insecutione. Is locus postea Tomos, i. incisio dictus est, ut Ouidius in Trist. scribit. Inde loco nomen Tomos est, quid dicitur illic membra sui fratris subsecuisse soror. [Parcere) Interrogatiue, q. d. non. [Ablate) Capte. [Prępofuisse toro Hypsipyles) .i. maluisse eam uxorem quam me. [Turpiter) Adducit eam in contemptum, eius impudicitiam commemorans. [Virgo) Ad ętatem retulit. [Vtum,) Scilicet te. [Turpiter) Quia id fecit clam patre suo. [Teda) Pro nuptijs ponitur. [Prodidit) Decepit, quia fauit tibi, qui eius res eras rapturus, & eo insciente aufugit. [Rapui) Liberaui. [Thoanta) Patrem meum, ut supra diximus. [Deseruit) Quia fugit. [Habet) Tenet me, quia remansi in patria, HVB.

*reduci

sicut

sicut honest as decet mulieres. Quid referam) Male legitur quid referam, cum legendum sit, quid refert? Nam postea quam commemorauit Hypsi probitates suas, & Medeę flagitia, dicit quid tamen refert? quod ego sim proba, & ipsa flagitiosa, si plus possunt scelera, quã probitates, & hæc est uera lectio, talis est etiam sensus apud Ouid. lib. ij. Met. quid tamen hoc prodest, si diro facta uolueris. Crimine Nictymene nostro successit honori ergo. [Qui refert). i. quid prodest. [Si scelerata) Medea. [Vinciat piam). s. me, & est dotata. [Ipso crimine). i. si à te existimatur habere satis magnam dotem, quia est venefica. [Emeruit[. s. per crimina & scelera sua Lemniadum, ne ipsa Hypsipyle dicatur esse crudelis, quia crudele factum [Lemniadum) Supra commemorauit, excusat eas. [Culpo). i. reprehendo. [Nõ miror) Quod interfecerint viros, à quibus spernebantur. [Quælibet arma) Sic Virg. Quodcunque repertum. Rimanti telum ira fecit. [Dolor) Qualis erat ipsarum quæ spernebantur.

ASC. COGNOSCERIS illis). i. in illis, aut per illos, quia simillimi sunt, & tui, sed. [Fallere non norunt, cetera patris habent. i. in omnibus patri similes sunt preterquam, quòd non sunt fallaces, vt tu. [Pignoribus parceret illa meis, q. d. minime. Notus est versiculus. Pignora natorum dicuntur, pignora rerum. s. aliarum, quę in pignus dantur. [Ablate (. s. à sensu, & ratione. [Venenis Colchis). i. Colchicis, principale pro deriuatiuo. [Emeruit (. i. expresse meruit. [Culpo non miror). i. nec approbo, & laudo, nec imitor, ut mirator que Catonis apud Lucanum. [Quælibet iratis [Sic Æn. j. Furor arma ministrat.

Dic age, sic uentis, ut oportuit, actus iniquis
Intrasses portus tuque, comesque meos:
Obuiaque exissem fœtu comitata gemello:
**Hiscere nonne tibi terra roganda foret?*
Quo uultu natos, quo me scelerate uideres?
Perfide quo pretio, qua nece dignus eras:
Ipse quidem per me tutus, sospesque fuisses.
Non quia tu dignus: sed quia mitis ego.
Pellicis ipsa meos implessem sanguine uultus,
Quosque ueneficijs abstulit illa suis.
Medeæ Medea forem. quod si quis ab alto
Iustus adest uotis Iupiter ipse meis:
*Quod gemit Hypsipyle: lecti quoq; *succuba nostri*
Mæreat: & leges sentiat ipsa suas.
Vtque ego destituor coniux, materque duorum:
*A totidem natis orbe sit *illa uiro:*
Nec male parta diu teneat: peiusque relinquat:
Exultet: & toto quærat in orbe fugam.
Quàm fratri germana fuit, miseroque parenti
Filia: tam natis, tam sit acerbo uiro.
Cum mare, cum terras consumpserit: aera tentet:
Erret inops, expes, cæde cruenta sua.
Hæc ego coniugio fraudata Thoantias oro:
Viuite deuoto nuptaque, uirque toro:

HVB. DIc age) Interrogat Iasona, quo vultu uidisset, & eã, & filios suos, si uentis delatus fuisset ad littus Lemni. [Age) hortan tis ordo est, Age dic quo vultu uideres natos, & me si tu actus uentis iniquis intrasses portus, & ego exissem obuia, & c Hiscere. per parenthesim, & interpositionẽ, legẽdus est hic uersus. [Terra foret rogãda hiscere). i. vt hisceret, & se aperiret tibi, ut te absorberet, potiusq̃ aspectum meum, quã deceperas uideres cum ad ultera tua. [Quo) idest quali. [Quo precio). i. qua pœna. Sic Ter. ego pcium ob stultitiã fero. Iuu. Ille crucis pcium scele ris tulit. i. pœnam. [Qua nece,) q. d. crudelissima. [Ipse) Tu. [Per me). i. quantum ad me pertinet, quia mihi nocuissem tibi. [Non quia tu dignus. s. sis esse tutus. [Sed quia ego mitis) . i. clemens, quæ nescio nocere. [Pellicis (Medeę. [Sanguine) Suo, quia dilacerassem eius vultus. [Quosque) idest, & vultus. s. tuos. [Quos abstulit veneficijs suis), idest quos suis in cantationibus cepit, ut supra. Colchisque ablate uenenis. [Medeę Medea) Proprium nomen

Nempe / *sa bnuba* / *atq ue uiro.*

men pro appellatiuo posuit.i.Medeā pro crudeli.[Quod si quis) Imprecatur Medeę eadem,quę ipsa patitur, ut ita aliquando priuetur marito, sicut ipsa priuata est ab ea.[Si Iupiter iustus) Exaudit preces,& uota mea.[Succuba) Cōcubina.s.Medea.[Mœreat) Fleat. [Quod Hypsipyle gemit) .i.id quòd ego doleo.s.mihi ereptum maritum. [Suas leges) Quia alij facit iniuriam,dat quodammodo leges sibi quoq; inferendi iniuriam.[Vt ego) Optat,vt Medea,iam facta Mater de Iasone,post filios susceptos ita relinquatur ab Iasone,ut ipsa relicta.[A totidem natis).i.post totidem natos.i.postquam duos filios susceperit,quod quidē ita ei accidit,sicut imprecata est[Male prta) Male quæsita,secundum prouerbium,& dictum cuiusdam poetæ.Male parta male dilabantur.[Peius.) Quā.s.Acquisiuerit.[Exultet) Expellatur ex patria.Quā fratri) Vt terreat Iasona,imprecatur, etiā, ut Medea sit ei,& filius eius crudelis. Ordo.[Illa sit tā acerba natis).i.tā crudelis mater. [Et tam acerba viro).i.tā crudelis uxor tibi marito suo.[Quā.s.acerba . [Germana).i.soror. Fuit fratri Absyrto,quem supradiximus fuisse ab ea laceratum. Et.[Quā acerba filia fuit misero parenti) Quem prodidit,cui interfecit filiā.[Aera tenet).i.uolet per aera.quod quidem Ouid.scribit fecisse lib.7.Met.Quæ nisi pennatis serpentibus isset in auras.Non exēpta foret pęnæ.[Erret) Vagetur,& eat huc illuc.[Expes) Sine spe.[Cruenta sua cæde) .i.q seipsam interficiat.[Ego Thoantias) .i.Hypsipyle filia Thoātis.[Nupta) O Medea.[Vir) .i.ò Iason.[Viuite) Diu manēte.[Deuoto).i.execrationibus,& infelicitatibus pleno.Finis fuit quod Iason.nūquā recepti ipsam Hypsipylem,sed cum cognitum fuisse à Lēniadibus,qd duos filios masculos ex Iasone suscepto cōtra leges suas alijs faceret,& ad suppliciū posceret,illā accepta nauicula fugere parabat.sed comprehensa à piratis data est. domo Lycurgo regi Nemeæ,quæ cum eius filium Opheltem nutriret,& redeūtibus à bello Thebano regibus,& in Nemea silua penè siti pereūtibus,cum ab eis rogata fuisset,vt Langiam fontem eis ostenderet, & ab Adrasto Argiuorū rege interrogaretur quænam esset,dum ad omnia respondet, diutius morante puer,quem inter herbas , floresq; ludentem reliquerat,à serpēte interemptus est,uerum à filijs Thoante,& Eunæo, qui cum Adrasto erant cognita est,esse eorum mater. Quamobrem cum Lycurgus audito casu filij eā quæreret ad supplicium,à regibus,& filijs auxilio implorato liberata est. Quid postea de ea fuerit nō legi.Medea vero post quos filios ex Iasone susceptos, ab eo repudiata est superinducta uxore Creusa filia Creontis Corinthiorū regis.Medea ultra mariti iniuriā Athenas fugit, ibique Ægeo patri Thesei nupsit,& ex eo suscepti Medum filium, à quo postea Media regio dicta est.eique penè omnia euenerūt,quæ imprecata est Hypsipyle. ASC.

DIC age si uentis) Prudentes ponit casum, ut casus fiat,& contingat,nam desiderabile esset patri libellos gemellos,quos nunquam viderat,obuiam habere.[Medeę Medea) .i.crudelissimę interfectricis interfectrix.[Si quis Iupiter).i.iuuās pater deus.s.Sucuba dicitur,quę furtim cubat,ut in alieno toro, nam sub occultationem denotat, vt sublegere subripere,suffurari,subducere,sustollere,&c. Imprecationes autē,quas ponit,omnes Medeę euenerunt, sicut quas Dido ponit Æn.4.Æneę.[Thoantis).i. Thoantes filia. patronymicum adiecta syllaba formatum.nam hęc Thoantis huius Thoantidos fieri debet à genitiuo Thoātis,cuius nominatiuus est Thoas.[Deuoto toro) Hine notum est, quia de uotio in malum saltem penè sumitur. nam is dicitur deuotus alicui , qui pro eius salute morti addicitur. Et ideo quia pro fide deuoti sumus,tractum est,ut is Zelus , quem in Deum,& religionem habemus,à Christianis deuotiō dicatur.

IN VII. EPISTOLAM, ARG. HVBERTINI.

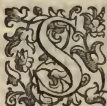
ILio,Troiaq. omni à Græcis euersa Aeneas Veneris & Anchisæ filius patriā relinquēs, cōstructa classe apud Antādrū ciuitatem,se mari credidit cum patre, & Ascanio filio, & dijs penatibus, & multis Troianis,qui se eius nauigationis comites, & socios prębuerunt, & primum quidem in Thraciam delatus est , ubi Aenum oppidum condidit,ut multi putant: Mox,prodigij territus,& uoce Polydori crudelissime à Polymnestore Thracum rege interfecti admonitus , ut inde fugeret Delum tenuit. illic accepto ab Apolline responso, errore patris ma'e interpretantis responsum, Cyclades in sulas pręteruectus

teruectus ad Cretam uenit quam fatalem terram, & ab oraculo prædictam. Anchises crediderat, uerum cum ibi pestilentia laboraret, à dijs penatibus in somnijs monitus, ut discederet, ad Strophadas delatus est insulas, inde præter uectus maritima Græciæ, apud epirum susceptus est Helenis hospitio, qui Troianus, & Priami filius illic Pyrro successerat in regno inde profectus Calabriam tenuit, ex qua statim discessit territus aduentu Diomedis, nauigauitq. usq. ad Scyllam, & Charybdim, quæ sunt in mari Siculo Aetnæ uicinæ indeuectus agitatus circum a Maxima parte Siciliæ Drepanũ uenit, ubi, (ut Vir. uoluit) patrem amisit, quo in Sicilia sepulto & honoribus præbuit., donatis ab Acesto Troiano qui in Siciliã regnabat, uino & ceteris necessarijs, cũ discessisset, ut in Italiam ueniret, quã sibi fatis dari, & à Creusa uxore, & ab oraculo reperto in Delo, & ab Heleno intellexerat. tempestate maris, & uinentorum agitatus in Libyam delatus est, ex xx. nauibus una duntaxat submersa Forte per ea tpa, ut Virg. finxit Dido, quæ ex Tyro fugerat marito suo Sycheo à Pygmalione ipsius fratre interfecto, metuens & ipsa fratris sæuitiã, & auaritiam, in terra Libica urbem nouam Chartaginem condebat, empto ab Hyarba rege solo, quantum posset taurino corio circundare, quo secto in minutissimas corrigias, in tantum id extendit quod occupauit stadia duo, & xx quo spatio vrbem condidit. Ad hanc igitur Didonem cum Aeneas uenisset cum socijs ab ea, & urbe, & hospitio exceptus est liberalissime, mox ẽt ab ea amatus cũ illa cõcubuit, cumque ibi moraretũ, admonitus ab Anchise patre in somnijs, & à mercurio ab Ioue misso, ut inde discederet, & fatalem terram peteret, non ausus reginæ dicere, cum clam abire pararet, regina Dido præsente postquam frustra precibus fatigauit Aeneam, fingitur ab Ouidio hanc epistolam ad eum scripsiße, in qua nititur reuocare eum à proposito nauigandi, arguens ab honesto, & tuto, ab honesto quidem, quia nõ deceat eam deserere, à qua hospitio sit exceptus, & omnibus res adiutus, & cui fidẽ dederit, à tuto, quia mare periculosum, & tẽpestuosum sit, à quo sit tutum abstinere, & habeat terrã paratã, quã relinquere pp incertam impudentiæ sit. Commemorat aũt sua in Aeneam beneficia, & rogat, ut si decretum omnino discedere, saltem differat, & expectet donec mare tranquillum sit. Quod si noluerit dicit, qđ seipsam interimet, & iubebit inscribi epitaphiũ in sepulchro, quo Aeneas cognoscatũ fuisse cã eius mortis.

D I D O AE N E AE

E P I S T O L A V I I.

Accipe Dardanide moritura carmen Elisæ.
Quæ legis, à uobis ultima, uerba legis.



IC, ubi fata uocant, udis abiectus in herbis
Ad uada Mæandri concinit albus olor:
Nec, qa te nostra sperem prece posse moueri.
Alloquor: aduersus mouimus ista deo.
Sed meriti famam, corpusque, animumq pudicum
Cum male perdiderim: perdere uerba leue est:
Certus es ire tamen: miseramque relinquere Dido:
Atque ijdem uenti uela, fidemque ferent:
Certus es Aenea cum fœdere soluere naues:

HVB. 

IC, vbi) Dicit Dido se appropinquante fine suæ uitæ, effundere flebiles uoces ad Æneam sicut cygnus vicinus morti solet flebiliter cantare. Feruntenim appropinquantibus cygnis extremo vitæ pennam in capite natam paulatim in cerebrum descendere, interea uero ipsos cygnos flebiliter cantare, donec moriantur Ouid. lib. 2. Fast. Flebilibus numeris ueluti canentia dura Traiectos penna tempora cantat olor. Plin. li. 10. olorũ morte narratur flebilis cantus falsis (vt arbitror) aliquot experimentis. Ordo est. Olor albus. [Abiectus) Positus. [Ad vada) .i. apud aquas. nam uada dicuntur aquæ, per quas pedibus uadere possumus interdum simpliciter pro omnibus aquis ponuntur. [Mæandri) Fluuij Lydiæ, iuxta quem multi sunt cygni. [Concinit) Cantant. [Sic) .f. flebiliter, sicut ego nunc canto. [Vbi) id est quando. [Fata uocant) .i. mors cum trahit. [Moueri,) Id est flecti.

[Mouimus

(Mouimus ista).i.tibi preces fecimus.[Deo aduerso) i.nobis irato,& non fauente. Iuuen. de Demosthene. Dijs ille aduersis genitus.[Sed,)q.d.cum maiora perdiderim,possum et perdere minora.i.verba frustra fundere.[Famam) Laudē.[Meriti).i.beneficij mei tibi collati.[Corpus)A te violatum.[Leue) i.facile.[Certus es).i.deliberasti. [Ferent) Auferent. Fidem)quam mihi dedisti,quia discedet tecum,neq, eam mihi seruabis.[Cum fœdere).f. connubiali.[Soluere) Proprie dixit.nam naues dicuntur solui cum à littore mouentur. Statius in Achilleide.Soluerat Oebalio classem de littore pastor Dardanus.dicit ergo deliberasti & naues,& fœdus nuptiale,quod mecum feceras,tecum abducere.

SIC, vbi fata vocant) Hæc epist. 6.quam Dido ad Aeneā scripsisse fingitur, priusquā abiret,ferè ex 4. Aen.argumentum assumpsit,verum illic nō scripsisse,sed sororē Annam misisse dicitur.Principium videtur tacitæ obiectioni per antipophorā respōdere?ac si ipsa se aut Aeneam induxerit per longā cogitationem obijcientem,ac dicentem si certum. aut decretum eū omnino tibi mori.teq. interficere, cur scribis Dido ? quid canis moritura? Respondet.[Sic vbi fata vocāt &c.) Hoc est,sicut ego moritura cano,hoc est carmine epist.scribo.[Olor).i.cygnus albus,sed per excellētiā abiectus in herbis [Concinit).f.funus suū.vnde Martialis,Cantator cygnus funeris ipse fui. [Ad).i.iuxta. [Vada Mæandri) Fluminis illius fluxuosi.[Vbi).i.quando,aut postquam,nam aduerbia loci & tēporis, cōfunduntur,ita vt alterū pro altero passim ponatur.(Fata vocant).i.moriendi vis fatalis instanter vrget,hoc est ideo scribo,vt id faciā,ꝙ cygnus.[Nec alloquor)Quia sperem posse moueri nostra prece. [Nos moui).i.eū molimine auspicatæ sumus, & incepimus ista. [Deo aduerso).i.irato,& abnuēte.[Sed cū perdiderim male).i.cū malo meo,hoc est inde center.[Famam meriti).f.prioris.[Et corpus & animum pudicum)Propter carmen legēdum est corpus,animumq;,nec minor est ornatus.[Leue).i.parui momenti est. [Perdere verba).f.scripta in hac epist. [Certus es ire tamen) Anacolithon est.nā nō præcessit,quā quā mori constituit,si abieris,tū certus es ire,& relinquere. [Misera Dido) .f.me Ser.docet,ꝙ Græcorum in o,vtimur tribus, aut quatuor casibus, nominatiuo actiuo, & vocatiuo in o,& genitiuo in us,aut in oos,vt hæc Dido,huius Didus,vel Didoos,hanc Dido,ò Dido.multi tū hoc nomen latine declināt dicētes,huius Didonis,huic Didoni,hanc Didonē,quod etiam sequar,licet non continuo dixero,huius Sapphonis &c.sed Sapphus,& hanc Sappho.[Ijdem venti) Scribitur ij duplici,quia pluralis est numeri.sensus est,cōmittes eisdem,seu ijsdem ventis vela, & fidem,id est fidelitatem tuam,quia fœdifragus eris. ASC.

Quæque ubi sint nescis, Itala regna sequi.
Nec noua Carthago: nec te crescentia tangunt
Mœnia: nec sceptro tradita summa tuo.
*Facta fugis: * facienda petis: quærenda per urbem*
Altera, quæsita est altera terra tibi.
Vt terram inuenias:quis eam tibi tradet habendā?
Quis sua non notis arua tenenda dabit:
Alter habendus amor tibi restat, & altera Dido:
Quamq. iterum fallas,altera danda fides.
Quando erit,ut tondas instar Carthaginis urbem?
Et uidea populus altus ab arce tuos?
Omnia si ueniant: nec te tua uota morentur:
Vnde tibi. quæ te sic amet,& uxor erit?
Vror, ut inducto ceratæ sulfure tedæ:
** Vt pia famosis addita thura * rogis.*

QVæque vbi sint) Quia solum audita,non autem visa sunt tibi. [Noua) Aut allusit ad significationem nominis, quia vt Seru. dicit, Carthago lingua Pœnorum noua ciuitas dicitur, aut te vera quia tūc noua fiebat. Virgil. Aen.1. Surgentemque nouæ Carthaginis arcem.[Tradita) Cōmissa. [Tuo septro) Tuæ potestati,nam sceptrum regibus datur. [Facta) Dissuadet ab vtili.[Facta fugis) Quod est imprudenti. [Quærenda) Ordo est. [Altera terra) scilicet Italica, est quærenda. [Altera).f.hęc,quam tibi dedit. [Est quæ.i.iam parta tibi.[Vt) .i.quis.[Habendam) Possidendam,& habitandam. [Quis) Quasi HVB.

*fugienda.
* Facie.
* Hæc.

** Aeneasq. oculis semper uigilantibus hæret,*
Aeneamq. animo noxq. diesq. refert.
Ille quidã male gratus, & ad mea munera surdus
Et quo, si non sim stulta, carere uelim.
Non tamen Aeneam, quamuis male cogitet, odi:
Sed queror infidum: quæstaq. peius amo.
Parce Venus nurui: durumq. amplectere fratrem
Frater Amor: castris militet ille tuis.
Aut, ego quem cœpi, neq; enim dedignor amare:
Materiam curæ præbeat ille meæ.
Fallor: & ipsa mihi falso iactatur imago:
*Matris ab ingenio dissidet * ille suæ.*
Te lapis, & montes, innataq. rupibus altis
Robora, te sæuæ progenuere feræ:
Aut mare, quales uidet agitari nunc quoq; uentis:
Quo tamen aduersis fluctibus ire paras.
Quò fugis? obstat hyems: hyemis mihi gratia prosit.
Aspice, ut euersas concitet Eurus aquas.
Quod tibi malueram, sine me debere procellis.
Iustior est animo uentus, & unda tuo.
*Non ego sum tanti: quod non * mediteris iniq;:*
Vt pereas: dum me per freta longa fugis.

** dux cer mina in alijs non legũtur.*

** Aaron legit, illa ta.*

** meditaris.*

Quasi dicat nullus. [Tenenda) Habenda ut Tyrij tenuere coloni. [Alter amor) Quem fortasse nunquã inuenies. [Iterum) Secundo, sicut mihi datam semel fefellisti. [Quando erit,) q.d. nunquã, aut tardissime. [Condas) Aedifices. [Instar) Ad similitudinem, est autem, ut uoluit Seru. nomen indeclinabile, & notandum nunquam præpositionem apud idoneos ei præpositioni, ut instar mõtes equum, & Ouid. Deque genis lacrymæ fluminis instar eũt. [Et uideas) subaudi quando erit? [Tuos) Tibi subditos. [Omnia) supradicta. [Si) .i. quãuis. [Veniant) .i. eueniant, & contingant tibi. [Morentur) Tardent, & impediant. [Vnde erit,) q.d. ex nullo loco inuenies. [Sic) sicut ego amo te. [Vror) Per quasdam similitudines demonstrat vim sui amoris erga Aeneã. [Vror) .i. ardeo. s. amore tui. [Inducto) super imposito. [Ceratæ) Illitæ. [Tedę) species arborum, quę ex se liquorem emittunt, sunt aũt, ut dicit Plin. flammis luminibusq. sacrorum gratę. [Refert) Repræsentat. Virg. illum absens absentem auditq. uidetq. [Ille) Aeneas Loquitur aũt de eo tanquã de tertia persona. [Surdus) Non respondens, translatio ab eo, qui auditu caret. [Et quo) .i. est talis, quo ego debeam uelle carere, & esse sine eo. [Si non) .i. nisi. [Sim stulta) Quia stultus est, qui eo non uult carere, cui intelligit sua beneficia non esse grata, nec se ab eo amari, tamen quia dixerat eum talem esse, ut deberet uelle eo carere, remouet à se suspicionem odij dicens. Non tamen &c. [Infidum) s. esse Aeneam. [Questa) .i. licet lamentatã de eo. [Amo peius) Amo uehementius. Terent. Quo minus spei est, eò magis amo. [Parce) Conuertit sermonem suum ad Venerem, & Cupidinem, ut Aeneam in amoris castra compellãt. [Nurui) .i. mihi, quæ sum nurus tua, nam sum uxor Aeneæ filij tui. [Amor) Cupido. [Frater) s. Aeneæ, Nam ambo estis filij Veneris. [Militet) Versetur, & proprie dixit. Nam, ut inquit Ouid. lib. 1. amorum. Militat omnis amãs, & habet sua castra cupido. [Aut ego) s. militem in suis castris, subaudiendum est enim uerbum. [Quem cœpi amare) Ex quo cũ uidi, & audiui loquentem. Virg. At regina graui iandudum saucia cura Vulnus alit uenis, & cæco carpitur igni. [Neque enim dedignor) Parenthesis est. [Ille) Aeneas. [Materiam) Fomentum. nutrimentum, id est respondeat meo amori, nam cura amorem significat, ut ex uersu Virg. suprascripto pátet, dicitur autem, quod cor urat. [Fallor) id est frustra hoc cogito, & peto, ut meo amori respondeat. [Iactatur) id est laudatur, uel ostentatur ab eo. [Matris) Probat, quod dixit, dicit enim eum omnino esse contrarium Veneri matri suæ. [Discidet) Discordat. [Ingenio) Natura, qa Venus est mollis, & placabilis, Aeneas uero durus, & inexorabilis. [Te lapis) Hæc supradicta dixit, tanquã de tertia persona, nũc cõuertit sermonem ad ipsum Aeneam, Arguens ipsum nimiæ duritiæ. Est autem tota hæc ęmulatio Virgiliana in 4. Aen. ubi Dido sic loquit. Nec tibi diua parens, generis nec Dardanus

dauus

danus auctor Perfide,ſed duris genuit te cautibus horrens Caucaſus,hyrcanaq́ admorūt ubera Tigres.[In nata).i genita.[Robora) Arbores. [Seuæ feræ) Vt Tigres, aut urſæ, aut Leænæ.[Aut mare).ſ.genuit te.[Quale uides) Nō trāquillū,ſed procelloſum, quale nūc uides.[Agitari) Moueri.[Quo).i.per quod mare. [Tn̄ paras ire) .ſ.eum ita agitetur uētis. [Quo fugis) Contumelioſe dixit,fugis,unde ipſe apud Virg. reſpondet,ne finge fugam. [Obſtat) Impedit te hyemis mihi gratia proſit. i.ſi tu tua ſpōte non uis mihi hoc munus præſtare,ut aut maneas,aut differas fugā tuā,ſaltē facias hoc neceſſitate tēpeſtatis.[Aſpice) Demonſtrat ei magnitudinē tempeſtatis.[Conciter) Commoueat.Sine permitte.[Me debere) Me eſſe obligatam.[Proceſſis) Tempeſtatibus,& impetuoſis uentis dicuntur aūt quaſi percellæ à percellēdo.i.percutiendo.[Iuſtior tuo animo) Quia uult reddere gratiā mihi bene merenti,cū uult te apud me retinere,tu aūt, qui accepiſti beneficium, non uis reddere gratiam.[Nō ego ſum) Dicit Æneam non debere ſe obijcere periculo mortis pp ipſam,dum uult eam fugere.Ordo eſt.[O inique non ſum tanti,ut pereas).i.perire uelis, dum fugis me per longa freta. [Quod).i.quam rem. [Non meditatis) Non cogitas.

QVÆQVE ubi ſint) Et certus es ſequi regna Italica, quæ neſcis ubi ſint.dixit ex 4. Æn.ferè ſumpta,ubi dr̄.Quid ſi non arua aliena,domosq́; ignoras peteres?Sed quia Virg. oībus notus eſt,fruſtra eius carmina ad hanc epiſt. facientia repetiero. [Male gratus).i. non gratus,ſed ingratus,& immemor beneficij.[Queſtaq́. peius).i.intenſus,& cū maiori malo,meo amo.[Queſta).i.poſt querelas.unde amoris non queſtus,obliuio,ſi qua fieri poteſt,animi eſt remedium,ut autem obliuio ſit,occupandus eſt alijs curis animus.[Frater amor) Frater Æneę,& etiam Didonis,quia ſe cōiugem Æneæ dictitat [Aut ego quem &c.Ordo eſt. Aut ille,quem ego cœpi amare præbeat.[Materiā meæ curæ) .i.ſe amabile præbeat [Neque enim dedignor amare).i.libenter amarem, ſi ſe amari ſinat. Vnde dicit Æn.4.Quæ mihi reddat eū,uel eo me ſoluat amantem.[Fallor,& ipſa mihi falſo iactatur imago).i.falſo præ ſe fert pietatem,& Veneris filium nuncupat, tum ſit durior caute. Vnde Æn.4.Nec tibi diua parens,generis nec Dardanus auctor Perfide , ſed duris genuit te cautibus horrens Caucaſus,hyrcanaq́. admorunt ubera Tigres. [Aut mare) Hoc uī ſumptum ex Homero,qui (ut interpretatur A.Gellius lib.12.cap.1.dicit ſic.) Non eques ipſe pater fuerat tibi me Hercule Peleus,Nō Thetis eſt genitrix? glaucum te protulit æquor; Aeriæ & rupes,meus ꝙ tibi dura,feroxq́.[Quale uides agitari) Æn.4 Quin etiam liber no moliris ſidere claſſem.[Quod tibi maluerā) Senſus & ordo eſt.[Sine).i.permitte.Me debere procellis,id ſupple,quod malueram debere tibi).i.permitte,ut beneficio uentorū te detineam, & æque fruar quæ cum beneuolentia tua te malim, ſed non poſſim frui,nō poſſum quidem,quia non permittis,& ita uentus,& unda eſt.[Iuſtior).i.clementior,aut iuſtior,quia iuſtum eſt,ut amans ametur,& amato fruatur tuo animo. [Ego non ſum tanti).ſ.ualoris,ut pereas,dum fugis me per longa freta.[Quod).ſ.dictum.[Non mediteris) .i.interpreteris.[Inique).i.in malam partem,hoc eſt, quod per ironiam addit.

Exerces precioſa odia, & conſtantia magno:
Si dum me fugias, eſt tibi uile mori.
Iam uenti ponent: ſtrataq. æqualiter unda,
Cæruleis Triton per mare curret equis.
Tu quoque cum uentis utinam mutabilis eſſes:
Et, niſi duritia robora uincis, eris.
Quid, ſi neſcires inſana quid æquora poſſent?
Expertæ toties tam male credis aquæ?
Ut pelago ſuadent etiam retinacula ſoluas:
Multa tamen lætus triſtia pontus habet.
Nec violaſſe fidem tentantibus æquora prodeſt:

EXerces) Sēſus eſt,ſi habes me odio, & ꝓpter hoc parui facis obijcere te morti, hæc tua odia ſunt nimis magni pretij, & nimis cara, & conſtantia magno, quia conſtant tibi uita,quæ eſt res magna [Si eſt uile tibi,]ideſt ſi paruifacis, nam interdum ordo alicuius ſolent hominis paruifacere pericula, & mortem, unde eſt illud amātis apud Virg. in Buccol.Specula de montis in alium Deferat,extremum hoc munus morientis

Perfidiæ pœnas exigit ille locus,
Præcipue cum læsus amor: quia mater amorum
Nude Cytheriacis edita fertur aquis.
Perdita ne perdam, timeo: noceamq. nocenti:*
Neu bibat æquoreas naufragus hostis aquas.
Viue precor: sic te melius, quam funere, perdam.
Tu potius leti casus ferare mei.
Finge age à te rapido (nullũ sit in omine pondus)
Turbine deprendi: quid tibi mentis erit?
Protinus occurrent falsæ periuria linguæ:
Et Phrygia Dido fraude coacta mori.
Coniugis ante oculos deceptæ stabit imago
Tristis, & effusis sanguinolenta comis.
Quidquid, id est, totum merui, concedite dices:
Quæque cadent, in te fulmina missa putes.
Da breue sæuitiæ spatium pelagiq. tuæq.

*noceã-ue.

nietis habeo.[Iam venti) Dicit, cito cessatutam tempestaté indeque. eum tutius nauigaturũ [Ponent) .i.quiescent.[Iam).i. cito.[Strata).i.multum quieta. [Trion) deus maris, Neptuni ex Salacia Dea maris filius, & eosdem tibicem. Ouid. j. Met. Caua buccina sumitur illi Trotilis in latum. quæ turbine crescit ab imò.[Curret) Celeri cur ru ibit per mare. [Equis cæruleis) .i. Delphinibus iunctis ad currũ inuicem equorum, nam deotũ maris equi sunt Delphines volũt aũt poetæ Deos maris non ire super vnas, nisi ferè quieto mari, vnde Virgil. in t. Æn. post placatum mare dixit de Neptuno. Cæloque inuectus aperto flectit equos, Curruque volans dat lora secundo.[Cum ventis) Quorum natura est, vt mutentur. Horat. 2. carm. Non semper imbres nubibus hispidos manant in agros, aut mare Caspium vexant inæquales procellæ[Etis).s.mutabilis. [Nisi uincis).i.nisi superas.i.nisi es durior roboribus. Robur autem species arboris est e x qua deterrimam esse gallam Plin scribit, est autem eius lignum nimiæ duritiæ, ponitur autem pro omni re, quæ dura fit.[Quid).s.facere?q.d.ignoscendũ esset tibi, si intrares ma re, cuius periculum ignoret. [Expetiæ) Probaræ à te.est in significatione passiua partici pium.[Tam male).i.tam periculo tuo.[Credis) Cõfidis, vt, O formose puer, nimium ne crede colori.[Vt).i.quamuis.[Retinacula) Funes nauium. [Etiam pelago suadente).i.etiã mari tranquillo, qa tũc vr̃ suadere nobis nauigationẽ.[Nec prodest) Liptote est. i.nocet. [Tentantibus) ingredientibus, à teuto deriuatur, vt Virg. tentanda fuga canit æquora Calcas.[Exigit pœnas perfidiæ).i. punit perfidos.[Præcipue) Hoc dicit, vt magis eũ terrear. [Quia) Rationem ponit.[Mater amorũ) Venus. amorem aũt dixit, qa duo dñr esse Cupidines.[Edita).s.genita.[Aquis Cytheriacis) Hoc secũdũ fabulã dixit, quã Seru. in 5. Æn. refert. Dicit enim Cœlium patrem fuisse Saturni, cũ iratus filius falce virilia amputasset lapsa in mare sunt, de quorũ cruore, & maris spuma nata dicitur Venus, vnde & Afrodite dr̃, nam Afros cum accentum in fine habet spumã significat, inde & Virg. lib. supradicto. Fas omne est Cythera meis te fidere regnis, Vnde genus ducis. Huius autem fabulæ allegotiam qui vult scire videat Seruium loco suprascripto. Cythera autem dicitur à Cytheris insula tantũ pluraliter declinata, quæ vt Plin. lib. 4. inquit, in Laconico sinu est, antea Purphyris appellata. Venus autem cum primum nata est mari, eo concha deducta est, vnde & nomen accepit, inuenitur artem & pro vrbe, & pro insula eodem nomine. interdũ tñ Venus, Iouis, & Dioneæ filia dicitur, vnde & ipsa nonnunquã dicitur Dione, & Dioneus à Venere nomen deducitur. vt apud Virgil. in Buc. Ecce Dionei processit Cæsaris astrum, & Æn. 3. Sacra Dioneæ matri. i. Veneri. [Perdita) .i.timue, ne te perdam naufragio, quem tamen amisi quia non vis mecum manere. [Neu) .i.& ue. [Hostis) Aeneas. [Naufragus) summersus. [Viue præcor) Conciliat sibi Aeneãm, optans ei vitam. [Sic).s. viuendo.[Quam funere) Quam morte, id est melius est, quod caream te viuo quam mor tuo.[Feriare,) Id est dicare.[Potius).s.quam ego dicat esse causa tuæ mortis.[Finge) Artificiose ei commemorat recordationem conscientiæ in magnis periculis.[Age) Hortan us est.[Finge) Puta, animo tuo cogita. [Te deprehendi) Vsus est verbo nautico, nam nauigantes

uigantes deprehendi dicuntur. Virg. lib. v. Aeneid. Hunc ego Getulis agerem si Syrtibus exul Argolico ue mari deprensus, & urbe Mycene &c. [Quid mentis) Id est quę meus, & cogitatio erit tibi? [Nullum sit) Parēthesis est. [Pondus) Effectus. [In omine,) Id est in augurio meorum uerborum, id est hoc tamen pp uerba mea tibi non eueniat. [Protinus) Dicit quæ mens ei futura sit. [Occurrēt) Venient in mentem. [Periuria) Quibus me decepisti. [Et Phrygia Dido) Phrygia legendum est, nō āt Tyria, vt sit ordo Dido coacta mori fraude Phrygia, id est fraude tua, quā Aeneas Phrygius est, nam si dicatur Dido Tyria versus non patitur, si uero fraude Tyria sensus repugnat. [Imago) Species uidebere enim videre me, quā decepisti, quod maxime te anget Iuuenal. Et quod præcipuis mōtē ludotibus urget, Te videt in somnis, tua sacra, & maior imago Humana turbat pauidū, cogitq. fateri. [Tristis,) Id est mœsta. [Sanguinolenta) Vtpote quæ tui causa se interfecerit. [Me tui totum,) Id est iuste patior. [Putes) Pro putabis, id est eredes non esse fortuita, sed missa à dijs, vt vindicent perfidiam tuā, hæc enim cogitatio solet male conscientiæ euenire. Iuuen. Hi sunt, qui trepidant, & ad omnia fulgura pallent. Cum touat exanimes primo quoque murmure cœli. Non quasi fortuitus, nec uentorum rabie, sed iratus cadat in terras, & vindicet ignis. [Da breue) Præscribit modum petitionis suę dicit enim se non petere, ut Aeneas perpetuo maneat, sed tantum differat, donec ira ipsius Aeneæ, & pelagi aliquantulum fuerit remissa. [Da breue spatium,) Id est concede breue tempus.

ASCENSIVS.

EXERCES preciosa) Id est res preciosa. [Constantia magno) Animo, id est uidetur tibi magnum, & preciosum, hoc egregiū facinus. [Si dum me fugias &c.) Id est si parui pendis mortem dummodo me fugas, quasi uero maiori odio me, quam mortē ꝓsequaris, cū vt me fugias, illam incurras (Expertæ aquæ) Passiue dixit, nā experior cōmune est. [Nullum sit in omine pōdus) Honesta, & amica parēthesis, nam dum mala commemoramus, ne malorum omen in amicos conuertatur, auerti petimus ab eis, & in inimicos cōuerti. Vnde si non 2. Aeneid. Locutus de euersione Troię addit quod Dij prius omen ipsum cō uertant Sumebant autem netere superstitiosi pro omine, id futuræ rei iudicio q̄dquid primū audirent. vnde Aemelius deliberans an Persen oppugnare deberet, audito à filia, Per sa mea perijt, illud pro omine perdēdi à se regis illius sumpsit, quāuis filia de catella, seu canicula, cui per se nomen fuit, loqueretur. Et ideo patrifamilias quærēti quis me petit, aut vocat non respondebatur nullus, aut nemo, sed bona fortuna pater. Nec qui nihil haberet, audebat se nihil habere dicere, sed recte, unde in Eunucho. Tamen quod illi dē, recte, est nam nihil dicere, mihi religio est. i. mali ominis metus, ubi ostendit pro eo, q̄d est nihil, doci solere, recte, q̄a ergo Dido dixerat fuge age te rapido, dictura turbine deprendi interponi. Nullum sit in omine pondus. i. nolo id tamen eueniat, nec vt ratū sit illud omen. [Et Phrygia Dido) Ordo est. Et Dido coacta mori fraude Phrygia. i. Phrygum, qui fraudolenti sunt, vnde ipsa Aenei. 4. Necdum Laomedonteæ sentis periuria gentis. Nec legendum est Tyria, ut sciolorum prauitate inuersus est textus. Nam uidentes, quia Tyria esset Dido, & nescientes malum esse uersum, & meliorem sententiam, vt sit Phrygia fraude, pro Phrygia, Tyria scripserunt. [Coniugis ante oculos) Sic Maro omnibus vmbra locis adero. [Da breue sęuitię spatium pelagiq. tuæq.) Id est differ sęuitiam tuam, & vita sæuitiam maris, quia grande precium est mori. nam via est futura tuta si aliquantulum immoratus fueris.

Grande moræ precium, tuta futura uia est:
Nec mihi tu parcas: puero parcatur Iulo:*
Te satis est titulum mortis habere meæ,
Quid puer Ascanius? Quid Dij meruere penates?

GRande moræ) Sensus est, hæc mora erit vtilis, q̄a postea habebis nauigationem tutam. [Via) Nauigatio. [Erit grande preciū. i. magna utilitas. [Morę) Tardationis tuæ. HVB. * cura:

 [Nec

Ignibus ereptos, obruet unda deos.
Sed neque feres tecũ: nec, quæ mihi perfide iactas.
Pressgrunt humeros sacra. paterque tuos.
Omnia mentiris: neque enim tua fallere lingua
Incipit a nobis: primaque lector ego.
Si quæras, ubi sit formosi mater Iuli.
Occidit à duro sola relicta uiro.
Hæc mihi narrabas: at me mouere merentem.
Illa minor culpa pœna futura mea est.
Nec mihi mẽs dubia est, quin te tua numina dãnet.
Per mare, per terras septima iactat Hyems.
Fluctibus eiectum tuta statione recepi.

*Se quoque.

[Nec parcatur mihi) i. ne habeas respectum me in morando, seu filij tui. [Titulum) Nomẽ, & famã. [Mex). Non ẽt filij tui. [Quid Meruere). s. vt submersionis piculo à te obijciantur. [Penates) Dij, quos tecum, ut dicis, portas. [Ereptos) Liberatos. [Ignibus) Incendijs Troianis. [Feres) Portas. [Pressetunt tuos humeros) idest tuis humeris sunt portata. nã ut ipse narrat in 2. Aen. Apud Virg. Sacra penatesque sibi ab Hectore qui in eis som nijs apparuerat, commendatos humeris imposuit & patiẽ simul, vt Virg. Ergo age care pater ceruici imponere nostræ, ipse sub. bo. humeis, nec me labor iste grauabit. [Mentiris.) Falso iactas. [Neque incipit à nobis) Quia iam est assueta fallere alios. [Plector). i. puuior. [Si quæras) Probat, q alias deceperit. [Mater) Creusa. [Occidit) Perijt. [Sola) sine te [Duro) Inhumano. [Hoc). s. Creusam esse à te relictam, nam circa finem. 2. Aen. Virg. narrat Aeneas Didoni Creusam fuisse à se amissam, cum discederet à Troia, sed eam conuersam in ministram matris Deum. [Ad me) Videtur hic textus, vel obscurus, vel ambiguus alij, mouere: alij, mouere, legendum putant, sed cũ in alijs multis libris, codicibus, tum in meo uetustissimo legitur, mouere, erit ergo sensus narrabas mihi Creusam à te relicta, sed ego non solum sui tibi uxor, sicut ipsa, sed ego tibi prẽstiti bñficia, unde maiorem pœnam es daturus, quod me deceperis, & dereliqueris, quàm quod illam reliqueris [Nouere) sciunt. s. omnes. [Merentem) i. præstantem tibi beneficia, nam hoc significat mereri. Virg. in 6. Æn. Quique sui memores alios facere merendo. [Illa pœna) Quam tu dabis, & patieris propter Creusam relictam. Est futura minor culpa mea) i. culpæ, quã de me habes nã in genitiuis nominum & pronominũ, & item in nominibus possessiuis persona possessoris dupliciter accipitur, & actiue, & passiue, actiue sic iniuria, Paridis concitauit vniuersam Græciam aduersus Troianos, hic iniuria intelligitur quam Paris alijs intulit, passiue uero, iniuria Menelai Græcos omnes ad auxilium suum cõmouit, hic accipitur iniuria, quæ Menelao illata est, & sic culpa mea interdum intelligitur, quã ego de alio habeo, interdum quam alius de me, vt hic. [Nec mihi) Probat culpam de se decepta esse maiorem, quia non dubitat, quin propter ipsam sit daturus pœnas. [Quin) i. vt non. [Damnent) Dignum pœna iudicent, & puniant. Septima hyems, septimus annus. ut ipsa apud Virg. in fine. 1. Aen. Nam te iam septima portat omnibus errantem terris, & fluctibus æstas. [Eiectum) Naufragum ut ipsa in 4. Æn. Eiectum littore, egẽtem Excepi, & regni demens in parte locaui.

A S C E N S I V S.

TE satis est titulum mortis habere meę Parcas ergo Ascanio, & ne eius mortis titulum habeas, dicarisque interfector filij tui. [Omnia mentiris) Quę, scilicet de pietate tua in deo, & patrẽ narrauerás, ut secũdo & Tertio Æneidos recitatur. [Hęc). s. pietatis opera in coniugem etiam tuam, quàm per Troiam quęsisti. [Ac) Pro & hęc [Mouere,) Id est moueruut, id est affecerunt commiseratione me. [Merentẽ). s. ex pia credulitate, & tamẽ [Illa pœna) Quam pro tam facili credulitate dabo. [Est futura minor mea culpa) Quia plus mali merui, quam mori, dum tam perfido fidem habui. [Fluctibus eiectum) Virg. Nusquam tuta fides, eiectum littore egentem Excepi, & regni demens in parte locaui.

Vixque bene audito nomine, regina dei.
His tamen officijs utinam contenta fuissem.
Et mihi concubitus fama sepulta foret.
Illa dies nocuit: qua nos decliue sub antrum
Cæruleus subitis compulit imber aquis.
Audieram uoces: nymphæ ululasse putaui;
Eumenides fatis signa dedere meis.
Exige læse pudor pœnas uiolate Sichei;*
Ad quem (me miseram) plena pudoris eo.
Est mihi marmorea sacratus in æde Sichæus:
Oppositę frondes, uelleraque alba tegunt.
Hinc ego me sensi noto quater ore citari:
Ipse sono tenui dixit, Elisa ueni.

HVB. VIx bene adiuto nomine) Nam ut in 1. Aen. scribit Virg. cũ audisset Dido ab Illoneo. Rex erat Aeneas nobis. &c. Rñdit ipsa. Vultis, & his mecũ pariter consistere regni? Vrbẽ quam statuo, uestra est. [His officijs). s. qd te hospitio excepi, & regna dedi. [Fama) Quę in sparsa, & Vulgata est, me te cũ concubuisse. Virg. 4. Aen. de hac fama Hæc tũ multiplici populos sermoue replebat, Gaudens, & pariter facta, atq. infecta canebat Venisse Aeneam Troiano sanguine Cretũ. Cui sepulchra uiro dignetur iungere Dido. Nũc hyemẽ inter se luxu: q̃ lõga, fouere, Regnorũ immẽbres, turpiq. cupidine captos. Hęc passim Dea fęda uirũ diffundit in ora. [Sepulta) Incognita, à nullo cõmemorata. [Fores. Subaudi vtinam. [Illa dies) Commemorat tps, quo primum se cum Aenea cõmiscuit, exierat .n. in uenationẽ cum Aenea, vt scribit Virg. lib. 4. Aen. immissoq. subito imbri à Iunone Venere consentiente Aeneas, & Dido in eandem speluncam imbrẽ fugiẽtes deuenerũt, vbi primum concubuerunt. [Nocuit) Vir. ille dies primus leti primusq. malorũ cã fuit. [Decliue) pendens. [Sub antrium). i. in spelunca. [Cõpulit) Coegit ire. [Cæruleus) Obscurus. Virg. Insequitur commixta grandine nymbus. [Audieram voces). i. clamorẽ. Nymphas vlulasse putauit) Virg Summoq. vlularũt vertice nymphæ. [Eumenides,) q. d. nõ fuerunt nymphæ, sed furiæ, quę signa dederunt. [Fatis meis). i. infelicitati. [Exige) Non ad Sicheum, ut quidam male existimant, sed ad pudorem à se uiolatum sermonẽ cõuertit, neque enim legendum est Sicheum, quia neq; ratio carminis patitur, nã Sicheus nõ est dissyllabum, vt Theseus, sed trisyllabum, ut Anthæns. Virg. Huic coniux Sicheus erat, ergo Sichei legendum est, ut sit ordo. [O pudor læse violate) Est autem distinguendum, ne uitiosum sit, duo adiectiua, sine copula poni, sicut apud Virg. Tectum Augustum, ingens, cẽtũ sublime columnis. [O pudor) O pudicitia. [Violate) Virg. Ante pudor, q̃ te violem, aut tua iura resoluam. [Exige pęnas Sicheo). i. sume de me pęnas, quas Sicheus deberet exigeret, quia ei non seruaui fidem Virg. nec seruata cineri promissa Sicheo. [Plena pudoris). i. plena verecundiæ, quia pudet me. [Est mihi) Dicit Dido se vocatam fuisse noctu à simulacro mariti, qd in domo colebat sũma veneratione [Sicheus) Imago Sichei. [In ęde) In tẽplo. Virg. Præterea fuit in tectis de marmore templum Cõiugis antiqui miro qđ honore colebat, Velleribus niueis, & festa fronde reuinctum. [Opposite) Ad ornatum. [Vellera) Lanę. [Tegunt) Ornant. [Hinc) Ex illa æde. [Noto ore). i. notis verbis. Virg. Hinc exaudiri voces, & uerba vocãtis visa viri, &c. [Ipse) Sicheus. [Elisa) Hoc enim fuit prius nomẽ Didonis, nã postquã Carthaginẽ condidit, Dido appellata est quod nomen lingua punica significat virginem alij volunt, ut Seru. postquam seipsam interemit, hoc nomine appellatam fuisse. [Veni) Imperatiui est modi, q. d. necesse est, ut mecum sis.

ASC. ILLA dies, Sic Maro. Ille dies primus leti, primusque malorum causa fuit. Nymphas vlulasse) sic Maro. Summoque vlularunt vertice nymphæ. [Eumenides) Dicuntur furiæ infernales per antiphrasim. i. contrariam scriptionem, eu. n. bonum significat, cũ minimę bonæ sint. [Exige & c.) si legitur Sicheu, vt sit uocatiuus grecus, cum tamen non sit diphthongus. Ordo est. [O pudor lęse). i. extincte, & uiolate. [Exige pœnas). s. à me. [Et ò Sicheo violate). i. inhonorate per secundas nuptias, exige pœnas. Aut si legendũ est Sicheo. Ordo est. O pudor læse, & uiolate. Sicheo. i. in damnum Sichei exige pęnas. [Ad quas). s. pęnas.

*Sichee

pœnas.[Me miseram) subaudio, vel heu, sed reprimit, ne sit uehemēs excandescentia, ad quas igitur, ò me miseram, ego eo plena pudoris. i. uerecundiæ, & ruboris.[Est mihi) Hoc quoque ex Virgilio sumptum est, ut patet in quarto. Vnde frustra &c.

*Nulla mora est: uenio: *uenio tibi debita coniux:*
Sum tamen admissi tarda pudore mei,
Da ueniam culpę: decepit idoneus auctor,
Inuidiam noxe detrahit illic meæ.
Diua parens, seniorque pater, ipsa sarcina nati,
Spem mihi mansuri rite dedere uiri,
Si fuit errandum, causas habet error honestas:
Adde fidem: nulla parte pigendus erit.
Durat in extremum, uitaque nouissima nostra
Prosequitur fati, qui fuit ante, tenor.
*Occidit *internas coniux mactatus ad aras:*
Et sceleris tanti præmia frater habet.
Exul agor: timeresque uiri, patriamque relinquo:
Et feror in duras hoste sequente uias.
Applicor ignotis: fratrique elapsa, fretoque,
Quod tibi donaui perfide, littus emo.

HVB. NVlla mora) Dicit separa *quódā ta mori, vt sit cū Sicheo, qd et lib entius, & celerius faceret, nisi pudicitiam amisisset. [Da veniā) Ad Sicheū loquit, [Idoneus) Cui credendū quisque putaret.[Inuidiam) odiū. [Noxæ) .i. culpæ. Virg. Vnius ob noxā. Detrahit aufer. [Diua parens) Enumerat, ea q̄ fecerunt fidē.[Diua) Non mortalis.[Pia sarcina) Pium onus . pater quem humeris suis se gestasse dicebat.[Spem) Nā ea *In terras. videbant esse officia hominis boni, & fidelis neque uidebat qui talia fecisset, posse quenq̄ decipere, unde dicit se propter supradicta superasse eum esse remāsurū apud se, sicut promiserat. [Si fuit errandum,) q.d. si ob vllam rem debui nō serui re, quod Sicheo promiseram, nā in hoc erraui.[Honestas) Probabiles.[Adde fidem) Quā dedit mihi, id est adde quod mihi iurauit.[Pigendus). s. Æneas. i. non erit, quare pigeat, & turpe mihi sit ei credidisse.[Durat) Enumeratis ijs, quæ Æneæ poterant facere fidem viri boni, ne culpam in ipsam Didonem transferendam diceret, dicit se esse infelicē usque ad vltimum uitæ spiritum, & enumerat seriem suarum infelicitatum. [Nouissima) Vltima .i. vsq. ad mortem.[Tenor) perseuerantia.[Fati) Infortunij fatalis.[Occidit incipit enumerare infortunia, inter quæ primum ponit mortem mariti sui Sichei, quem miro amore dilexit [Fuit autē Sicheus Didonis auunculus, ut Iust. scribit lib. xviij. sacerdos Herculij qui honos secundus à rege erat, qui magnas, sed dissimulatas opes habebat, aurumq. metu regis nō tectis, sed terræ crediderat, quam rem & si homines ignorabant, famam tamē loquebatur. itaq. Pygmalioni oblitus iuris humani auunnculum suum, eundemq. sororis maritum sine respectu pietatis occidit.[Occidit) Perijt.[Mactatus) Tanquam uictima interfectus.[Ad aras) .i. apud aras. Virg. Impius ante aras, atq; auri cæcus amore, Clam ferro incautum superat &c.[Frater) s. meus, quod magis est dolendum. [Præmia) Nomē, & titulum.[Exul agor) Narratio est reliquarum infelicitatum, quæ licet sit de præteritis, tamen eleganter fit per præsens, ut res nūc geri videatur [Exul agor) Expellor à patria, nā crudelitas fratris coegit eam facere suadēte Sichei imagine, quæ Didoni noctu apparuit & oē facinus Pygmalionis enarrauit.[Patriam) Quā deserere quisque infelicissimū putat.[Et feror) Amplificatio infelicitatis, dicit. n. se nō habuisse locū certum, quo iret, neq; etiam tuto nauigasse.[Hoste sequente). i. fratre Pygmalione, qui uitæ, & rebus meis insidiabat, ut hostis, inde Virg. Germaneq. minas.[Applicor) Adducor. [Elapsa) Clam, & cū difficultate erepta.[Emo) sic legendum est in præsenti tpe sicut & supradicta uerba, quod etiam ratio carminis exigit, nā emi, quod primam naturaliter producit, nullo pacto legi potest, quo autem quidam exponunt emi. i. orna vt sit imperatiui modi stultissimum est.

ASC. DVRAT in extremum) docet fatale esse generi suo, ut ærumnis concutiatur, ne culpę detur, quod necessitatis est. de fuga autem Didonis ex Tyro habetur ad longum. Æneid. i.

[Quod

[Quod tibi &c.) Cōsentio cū superiore cōmentario, legēdum esse, emo, quia emi præteritum bissyllabum prima ꝑducit, nec est rō cur in ꝑterito ponat, cū dicat in pñti, Applicor ignotis, &c. nec obstat, ꝙ donaui, dixit, nā qa de præterito sæpe, quasi de pñti loquit̃, bñ dicit, applico; & emo littus &c. [Quod donaui) .s. uō tūc. vnde nō dicit domo, sed postea.

Vrbem constitui: lateq. patentia fixi
Mœnia finitimis inuidiosa locis.
Bella tument: bellis peregrina, & fœmina tentor;
Vixq. rudes & portes urbis, & arma paro.
Mille procis placui: qui me coire, querentes*
Nescio quem thalamis præposuisse suis.*
Quid dubitas vinctam Getulo tradere Iarbæ?
Præbuerim sceleri brachia nostra tuo:
Et etiam frater: cuius manus impia poscit
Respergi nostro, sparsa cruore uiri.
Pone deos, & quæ trugendo sacra profanas:
Non bene cœlestes impia dextra colit.
Si tu cultor eras elapsis igne futurus:
Pœnitet elapsos ignibus esse deos:
Forsitan & grauidam Dido scelerate relinquas;
Parsq. tui lateat corpore clausa meo.
Accedet fatis matris miserabilis infans:
Et nondum nati funeris auctor eris:
Cumq. parente sua frater morietur Iuli:
Pœnaq. connexos auferet una duos.
Sed iubet ire Deus: uellem uetuisset adire:
Punica nec Teucris pressa fuisset humus.

HVB.

* in me coire.
* vel. m.

INuidiosa] Passiue est significationib. i. quib. inuidet. cū Anna ad ipsam Didonē libro 4. Æn. sic inquit, Nec venit in mentē, quorū cōsederis aruis? Hinc Getulæ vrbes genus insuperabile bello: Et Numidæ infreni cingunt, & inhospita Syrtis. Hinc deserta sit regio lateque furente Barcei. Bella tument. Virgil. Quid bella Tyro surgentia dicā [Peregrina, & fœmina) Et à fortuna, & à sexu mouet commiserationem. [Rudes) Nouas. [Mille) .i. multis, numerus finitus, pro infinito. [Coiere) cōgregati sunt. [Nescio quē) Quasi ignotum [Suis thalamis) .i. connubio ipsorū. [Quid dubitas) q. d. non est talis tortura mea, vt debeā recusare ēt captiuitatē. Virg. Quid moror? an mea Pygmalion dū mœnia frater Destruat, & captā ducat Getulus Iarbas? [Getulo) Qui imperat. Getuliæ q̃ est pars Africæ. [Præbuerim) Pro ꝑbendo. [Sceleri tuo) Ecce hoc verbo magis prohibet, qđ vĩ cōcedere. [Frater) Pygmaliō. [Sparsa) Fœdata. [Viri) Mariti mei Sichei quem interfecit. [Pone) Pro depone. Aphæresis. [Profanas) Polluis, & maculas tāgendo, qa ab impiorū manibus Dei tangi, indignant̃, inde apud Virg. Donec me flumine viuo abluero, nā cruētis manibus tangere sacra Æneas nefas duxit. [Non bene cœlestes) Sētentia est rhetorica. [Si tu) Sēsus est. Dei nollēt se esse liberatos ab incēdio Troiano, si tu, qui es impius, eras culturus deos elapsos ab incēdio. Ordo est. Deos pœnitet esse elapsos ignibus &c. [Si tu) .s. sceleratus, & impius habet. n. hoc pronomē demōstratiuū emphasin [Eras futurus cultor ipsis ereptis) .i. liberatis. [Igne) Quia mallēt se esse cōbustos, q̃ hr̃e talē cultorē. [Forsitā) Addit, quod possit eum mouere ad cōmiserationem. [Relinquas) Pro relinques. & melius legitur, quā relinquis, vt relinques, quod sequens verbū indicat, nam dixit. [Lateat) Prolatebit, vel latere contingit. [Pars tui) Aliquis filius, qui est pars patris. [Accedet) Addetur. [Fatis) .i. morti. [Miserabilis) Quia nulla culpa sua morietur. [Nondum nati) .i. filij nondum editi in lucem. [Frater Iuli) Qui erit ex te genitus, sicut Iulus. [Cum sua parente) .i. mecū quæ sum mater sua. [Vna pœna) .i. vna mors [Cōnexos) Coniunctos. [Sed iubet) Obiectio, quā posset facere Æneas. [Deus) Mercurius, sic. n. se excusabat Æneas, vt apud Virg. lib. 4. Æn. Nunc ēt interpres diuū Ioue missus ab ipso, Testor utrumq. caput, celeres mādata per auras Detulit. Ipse Deū manifesto in lumine uidi &c. uel certe Apollinē uerius ĩtelligit, cuius iussu petebat Italiā, ut ipse apud Virg. li. 4. Sed nūc Italiā magnā

Gryneus Apollo, Italiā Lyciæ iussere capessere sortes. [Pressa) Tacta calcata sic ipsa apud Virg. Felix heu nimium felix. si litora tātum Nunq̄ Dardaniæ tetigissent nostra carinæ.

ASC. VRBEM constitui) Virg. Vrbem præclaram statui mea mœnia uidi. [Getulo tradere Non dices:me, quia Getulo tribus longis constat. [Non bene cœlestes) Memorabile dictum. [Si tu cultor erat) Sensus est. Tanta est perfidia tua, φ si tu eras futurus cultor dijs penatibus. [Elapsis) .s. ignibus, & ruinis. [Pœniteat elapsos) .i. φ maluerint igne consumpti esse, quam abs te coli. [Sed iubet ire) .i. abire. [Deus) s. Iupiter per Mercurium. Vnde Virg. Nunc etiam interpres diuum Ioue missus ab ipso &c.

Hoc duce nempe Deo uentis agitatis iniquis:
Et teris in rapido tempora longa freto.
Pergama uix tanto tibi erant repetenda labore:
Hectore si uiuo quanta fuere, ferent.
Nō patrium Simoenta petris, sed Tybridis undas.
Nempe, ut peruenias quò cupis: hospes eris.
Vtq. latet, refugitq. tuas obstrusa carinas,
Vix tibi continget terra petita seni.
Hos populos potius in dotem ambage remota*
Accipe, & aduectas Pygmalionis opes.
Ilion in Tyriam transfer felicius urbem?
*Inq. loco regis, * sceptraq. sacra tene.*
Si tibi mens auida est belli, si quærit Iulus
Vnde suo partus Marte triumphus eat:
Quem superet, ne quid desit, præbebimus hostem,
Hic pacis leges, hic locus arma capit.
*Tu modo, per * patrem, fratremq. tela sagittas:*
Perq. fugæ comites, Dardana sacra, deos:
Sic superent, quoscunque tua de gente reportas:
Mars ferus & damni sit modus ille tui.
Ascaniusq. suos feliciter impleat annos.

* remissa

* sceptra sacrata.

* matrē.

HVB. HOc duce) h. d. Dido, ut Æneas minus sit cupidus parere responsis Apollinis, dicit. n. eum esse causam malorū Æneæ quia dum eius responsa uult sequi, quibus iubet uenire, agitatur iā multis annis & mari, & terra. [Hoc) .s. deo Apolline. [Duce) auctore. [Teris) Consumis, unde ipse in 7. Æn. Magnas obeuntia terras, Tot maria intraui duce te, penitusque repostas Massylum gētes, prætentaq. Syrtibus arua [Pergama) Troia. [Quanta) Quam magna, quā florida. [Tanto labore) Quanto petis arua aliena, unde ipsa apud Virg. Quid si non arua aliena, domosque Ignotas peteres, & Troia antiqua maneret? Troia per undosum peteretur classibus æquor? [Patrium) .i. Troianū. [Sed undas Tybridis) Qui procul est his locis. [Vt) .i. quāuis. [Quo cupis) .s. ad Italiam. [Hospes) Nouus, & aduena. [Vsque) .i. semper alij legūt, utq. & melius, ut sit sēsus. [Terra) Quā tu petis. [Vt latet) .i. sicut est remota, & obstrusa, & penitus occultata. Vir. 1. Geor. Vt silicis uenis obstrusum excuderet ignē. Idē lib. 6. Æn. Quærit pars semina flāmæ Obstrusa in uenis silicis. [Vitat) Quasi spōte fugit, ut Virg. Italiam petimus fugientem. [Vix continget) Eueniet. [Tibi seni) .i. si uixeris multos annos. [Hos) Meos, δεικτικῶς. [Remissa) Omissa [Ambage) Circuitu, ut, lōgæ ambages. [Opes Pygmalionis) Quas Pygmaliō hēre cupiebat, & sperabat, unde illud Virg. Portentur auari Pygmalionis opes pelago. [In Tyriam urbem) .i. in Carthaginem, quam Tyriam à conditoribus appellauit. [Ilion) .i. res Ilienses .i. statum Troianum, & regnum transmutata in hanc urbem, & esto huius loci rex. [Felicius) Quàm Troia fuit. [Sacra) Venerabilia, quia oēs reges erāt sacri. [Si tibi) Satisfacit obiectionib. quas Æneas facere posset, quod uellet uenire in Italiam, ut exerceat se, & filiū Ascaniū in bellis, dicit enim etiam in illis regionibus dari eis hāc opportunitatē. [Vnde) Ex qua causa. [Ne quid desit) .i. ut oīa habes. s. & rerum, & etiam opportunitatem uictoriarū, & triumphorum. [Hic pacis) Et paci, & bello cōuenit [Hic locus) Noster. [Tu modo) Per multas adiurationes cū orat Dido, ut sui misereat, sumit aūt uerbū perfecti sensus inferius. Pr precor domui. [Tela fraterna) .i. arma Cupidinis fratris tui. [Deos) Penates. [Sic) A durantis est, ut

sæpius

sæpius diximus. [Superent) .i. uincant. nam superare interdum uincere ut hic, interdum superesse significat, ut apud Virg. li. 4. Quid puer Ascanius? superat ne? Et Iuuen. Et quod superauerat unum, uelo prora suo. [Ille Mars) Illud bellum. s. Troianum. [Sit modus) sit finis. [Tui damni) .i. ultra illud bellum, nullum unquam patiaris damnum. Suos annos natura, uel fato sibi debitos. Sic supra Briseis ad Achillem. Nunc quoque sic omnes Peleus pater impleat annos.

PERGAMA uix tanto &c.) Docet ne Troiam quidem repetendã tanto labore quãto Italiam fugientem quærit. [Simoenta A nominatiuo Simois, sed ut Seru. docet græce scribitur per ei, d plithongon Simois, licet sit semper trisyllabum. [Hos potius populos in dotem) Vnde Iuno ad Venerem Aen. 4. Dotalesq. tuæ Tyrios permittere dextræ. A S C.

Et enis Anchisæ molliter ossa cubent:
Parce precor domui: quæ se tibi tradit habendã:
Quod crimen dicis, præter amasse, meum?
Non ego sum Phthia, magnisq. oriunda Mycenis;
Nec steterunt in te uirq. paterq. meus.*
Si pudet uxoris: non nupta, sed hospita dicar,
Dum tua sit Dido, quidlibet esse feret.
Nota mihi freta sunt Afrum frangentia littus:*
Temporibus certis dantq. negantq. uiam.
Cum dabit aura uiam: præbebis carbasa uentis:
Nunc leuis eiectam continet alga ratem.
Tempus ut obseruem: manda mihi: serius ibis:*
Nec te, si cupias, ipsa manere sinam.
Ex socij requiem poscunt: leniataq. classis
Postulat exiguas semirefacta moras.
Pro meritis, & si qua tibi debebimus, ultra;
Pro spe coniugij, tempora parua peto.
Dum freta mitescunt: & amor dũ temperat usum:
Fortiter ediscam tristitia posse pati.
Sin minus: est animus nobis effundere uitam:

MOlliter) Talia. n. mortuis precari solebant. Iuuen. Dij maiorum umbris tenuem, & sine põdere terrã. [Cubent) .i. quiescant. [Domus) .s. meæ. [Habẽdam) possidendã. [Tibi) A te. sic apud Virg. Miserere domus labentis. [Quod,) q. d. nullũ [Nõ ego) Dicit se nõ fuisse hostẽ Troiani nominis, nec natam ex locis hostibus. [Phthia) urbe Thessaliæ, unde Achilles nonnunquã Phthius dr̃, cuius causa omnes ex ea urbe oriundi merito debent esse odio Troianis. [Oriunda) .i. orta, nomen est, non aũt participiũ. [Mycenis) Vnde Agamẽnon, & Menelaus fuerunt. [In te) Contra te. sic apud Virgil. 4. Aen. Nõ ego cum Danais Troianam excindere gentem Auli de iuraui, classem ue ad Pergama misi. [Si pudet uxoris) .i. si pudet te hr̃e me nomine uxoris. [Hospita) Peregrina. & amica. [Quælibet) .i. sub quauis conditione. i. serua, & amica. [Dum) Pro dummodo. [Nota mihi) Arguit à natura maris Lybici non esse nunc nauigandum, sed differendum. [Frangentia) Percutientia. [Certis) Quibusdam. non omnibus. [Viam) .i. opportunitatem eundi. [Leuis) Vilis. [Eiectam) Ad littus subductam. [Alga) Herba maris, quæ in tempestate tollitur super undas, & interdum moratur naues. [Manda) Cõmitte, & ad hanc curam. [Serius) Tardius, ut eas tutius. [Nec sinam) .i. nõ patiar, & permittã. [Te manere) .s. hic. [Si) .i. quamuis. Cupias) .i. uelis quia hortabor te, ut eas, cũ uẽti possent. [Et socij) Alia ratio, quare debeat differre discessum ut socij recreentur, & naues quassatæ reficiantur. [Socij) Tui fessi, ac fatigati. Virg. lib. 1. Aen. Defessi Aeneadæ, quæ proxima littora, cursu Cõtendunt petere, & Lybiæ uertuntur ad oras. [Laniata) Ventis quassata Virg. Quassatã uẽtis liceat subducere classẽ. [Semirefacta) Nõ plene instaurata. [Exiguas moras) Exiguũ spatiũ morãdi. [Pro meritis) Pro bñficijs in te collat s, ut ipsa apud Maronẽ. Si bene quid de te merui. [Si qua debebimus, ultra) .i. præstare debebimus ultra hæc quæ iã præstitimus. [Pro spe coniugij) Virg. Per cõnubia nostra, per inceptos Hymenæos. Tẽpora parua peto) Sic apud Virg. Tempus inane peto, requiem, spatiumq. furori. [Et amor dum tempe- H V B.

*steterãs

*ἀγέεια

*Sunt q certius, malum.

rat vsum).i.dum assetudine amor sit tolerabilis. Sic Virg. Dum mea me victã doceat fortuna dolere, amoris enim & fortunæ iniuria, & aduersitas vsu fit temperatior. [Edisco) Consuesco.[Siu minus).i.si non.subaudi præstiteris hoc parum tempus. [Est animus) Est firma dispositio.[Effundere vitam.s.mori.

ASC. PARCE precor domui) Aen. 4.Si bene quid te merui fuit aut tibi quidquam Dulce meum, miserere domus labentis &c.[Non ego sum Phthia) Sic primo Aen.Cum domus Assaraci Phthiam, clarasq Mycenas seruitio premet. Non ergo legendum est Phthiam. [Quidlibet esse feret) .i.parietur quolibet.s.modo. [Nota. Afrum) More oratorio iuxta præceptum rethoricorum æque validissima parat argumenta, & nouissimo loco repetit.s. vt opportunam expectet nauigationẽ, ad quam se illi profuturam pollicetur. [Et amor dum temperat vsum) Sic quarto Aen. Tempus inane peto requiem, spatiumque furori: Dum mea me victam doceat fortuna dolere.

In me crudelis non potes esse diu.
Aspicias utinam quę sit scribentis imago:
Scribimus: & gremio troicus ensis adest:
Perq. genas lachrymæ strictum labuntur in ensem:
Qui iam pro lacrymis sanguine tinctus erit.
Quàm bene conueniunt fato tua munera nostro:
Instruis impensa nostra sepulchra breui.
Nec mea nunc primum feriuntur pectora telo:
Ille locus sæui uulnus amoris habet.
Anna soror, soror Anna meæ male conscia culpæ.
Iam dabis in cineres ultima dona meos.
Nec consumpta rogis inscribar, Elisa Sichei:
Hoc tamen in tumuli marmore carmen erit.
Præbuit Aeneas & causam mortis, & ensem:
Ipsa suo Dido concidit usa manu.

HVP. DIu) Quia cito moriar & tua crudelitas nõ poterit nocere mihi mortuæ.[Imago) Species, vel aspectus. [Quæ) .s.qualis. [Troicus) tuus, quem mihi reliquisti. Virg. Ensemq. relictum. [Strictum) Nudum. [Pro lacrymis) Loco lacrymarũ.[Tinctus) Maculatus.[Quã bene) irrisiue. [Fato nostro) .i. morti nostrę. [Instruis) Ornas. [Nunc primum) Quia etiam antea percussa sum. [Ille] locus).i.pectus meum. [Vulnus amoris) Virgil. At regina graui iandudum saucia cura, Vulnus alit venis. [Anna soror) Commiseratiue vertit sermonẽ ad Annam, quam dicit cito executurum funus eius.[Male) Quia mihi prodesse nequisti.[Conscia culpæ) Nam vt est apud Virg. et amorem suum detexit. Anna (fatebor enim) miseri post fata Sichei Coniugis &c.[Culpæ amoris) Secundi mariti, quem culpam appellauit, vt Seru. voluit, quia antiquo ritu bis nuptæ sacerdotio repellabuntur, sed melius placet culpam dici propter fidem non seruatam priori mariro, vt apud Virg. Nec seruata fides cineri promissa Sicheo.[Iam) Mox cito. [Vltima dona) Exequias, quæ & iusta dicuntur. [Consumpta rogis).i.combusta ignibus rogalibus. [Nec inscribar Elisa Sichei).s.vxor.nam in mulierum epitaphijs scribebantur nomina maritorũ suorum. Lucret. Licet tumulo scripsisse Catonis. Mart. Non vult ergo scribi vxor Sichei, quia non fuit, ei fida vxor [Hoc tamen) Legitur etiam tantum, & melius.s.solum modo. [Causam) Quia decepit.[Et ensem) Quia reliquit ensem quo se interfecit.[Ipsa) Per se. [Concidit) Mortua est, Secũdum fabulas Dido propter discessum Aeneę se interfecit gladio, quem Aeneas reliquerat apud eam licet. Seru. dicat quod secundum historiam, cũ Iarbas Didonem vxorem petiuisset, & illa negasset intulit bellum Carthagini, cuius timore, cum cogeretur à ciuibus perijt, vt ante placaret manes mariti, & exædificata pyra se in ignem præcipitauit, ob quam rem Dido.i. Virago appellata est. nam proprie Elisa dicebatur, alij tamen dicunt eam, Didonem.i. Viraginem dictam, quia dux fuit tot viris secũ euntibus, & vrbem in alieno solo condidit, vnde Virg. de ea quasi per admirationem tanti animi, dixit, dux fœmina facti.

ASC. QVAM bene conueniunt fato tua munera nostro) Aen. 4. ex persona Poeta contra dicitur.

dicitur.Non hoc quæsitum munus in vsus. [Feriuntur telo) Significat se percussam telo amoris,& percutiendam à se telo lætali.[Ille locus Docte hoc excogitauit poeta.Nã solent fontes puniri etiam in hac uita in his membris,quibus peccauerũt, ut parasiti uẽtre, vnde,ingere in uetrem calces,inquit Comicus. Vaniloqui in ore. sicut Ligur quidam apud Virg. Lubrici amatores,in oculis,ut in Eunucho patet. Meticulosi, in præcordijs,ut apud Hom. Tharsites sceptro contra pcordia percussus. Amatrix ergo,quæ corde peccauit, corde vultus susceptra est.[Anna soror) Idem ferè Æn.4 reperies vnde supersedeo.

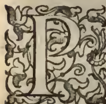
IN VIII. EPISTOLAM, ARG. HVBERTINI.

Hermione Menelai,& Helenæ filia fuit hæc admodum puella Tyndareo auo materno Oresti Agamemnonis filio,& patrueli suo desponsata est. Menelaus uero eius pater huius despõsionis ignarus eam Pyrrho despondit hui tandem à bello Troiano reuersus Oresti Hermionem rapuit, & eam per uim tenebat,cum illa mallet esse Orestis quàm Pyrrhi uxor.quare Hermione scribit ad Orestem hanc epistolam,qua eum rogat,ut eam eripiat Pyrrho,& non patiatur eam esse in uinculis apud Pyrrhum,& ita crudeliter tractari adducit autem rationes plurimas quare id facere debeat,& adducit ipsum Pyrrhũ in odium & inuidiam Oresti & postremo adiurat se aut morituram,aut uenturam in coniugium Orestis,quod quidem assecuta est.nam Orestes interfecto Pyrrho eam tandem recepit,& ut quibusdam placet,sociam in omnes casus eam habuit ex qua & orestem filium suscepit.

HERMIONE ORESTI.

EPISTOLA VIII.

**Alloquor Hermione nuper fratremq. uirumque*
Nunc fratrem:nomen coniugis alter habet.



YRRHVS Achilleides animo
sus imagine patris
Inclusam cõtra iusque, piumq. tenet.
Quod potui,renui, ne non inuita tenerer:
Cetera fœmineæ non ualuere manus.
Quid facis Aeacide?non sum sine uindice,dixi:
Hæc tibi sum domino Pyrrhe puella suo est.
Surdior ille freto clamante nomen Orestis
Traxit inornatis in sua tecta comis.
Quid grauius capta Lacedæmone serua tulissem:
Si raperet graias barbara turba nurus?
*Parcius Andromachen uexauit *Achaia uictrix*
Cum Danaus Phrygias ureret ignis opes.
At tu,cura mei si te pia tangit,Oreste*
Injice non timidas in tua iura manus.
An,si quis rapiat stabulis armenta reclusis,

HVB.



CHILLEIDE) Filius Achillis, ei autem, quam nos in i,longam vertimus, nunc poeta diuisit, genitiuo.n. Achillei Achileides fecit, non Achillides, licet etiam Achillides legi possit dicitur autem & Achilles, & Achilleus in nominatiuo. Natus est autem Pyrrhus ex Achille, & Deidamia filia Lycomedis Regis Scyri insulæ, quo tempore Achilles apud eum sub puellari habitu educabatur. [Animosus) Audax, vel iracundus.. [Imagine patris) Virg. Instat ui patria Pyrrhus.[contra ius) Contra humanas leges. [Contra pium)id est cõtra religionem, & deorum institutum. nã pietas debetur deis. [Ne) Pro ut. [Quod potui) .i. quantum potui.[Renui) .i. recusaui [Inuita) cõtra uoluntatẽ. [Cetera) Præter renuere. [Fęminceę) Et ideo imbecilles. Vindice) uel vltore,uel defensore, ut Lucanus de Põpeio,uindexq. Senatus.[Sub suo dño) Non sub te,

*In alijs exẽplari bus hæc duo carmina nõ inueniũtur

* Regio pro persona.

*nunc.

quia

Arma feras? rapta coniuge lentus eris?
Sic socer exemplo nuptæ repetitor adempta:
Cui pia militię causa puella fuit.
*Si socer ignauus uacua * stertisset in aula:*
Nupta foret Paridi mater, ut ante fuit.
Non tu mille rates sinuosaque uela parabis.
Nec numerum Danai militis: ipse ueni. (est,
Sic quoque eram repetenda tamē: nec turpe marito
Vspera pro caro bella tulissa toro.
Quid? quod auus nobis idem Pelopeius Atreus?
Et si non esses uir mihi, frater eras.
Vir precor uxori, frater succurre sorori:
Instant officio nomina bino tuo.
Me tibi tindareus uita gratus auctor, & annis
Tradidit: arbitrium neptis habebat auus
At pater Aeacidę promiserat inscius acti:
Plus quoque, qui prior est ordine, possit auus:
Cum tibi nubebam: nulli mea teda nocebat:
Si iungat Pyrrho: tu mihi læsus eris
Et pater ignoscet nostro meneIaus amori:
Succubuit telis præpetis ipse Dei.
Quem sibi permisit genero permittet amorem:*
Proderit exemplo mater amata suo.

quia alterius iam sum dicata connubio. [Surdior) quia sicut mare nō audit precantes, ita ille multo minus audiebat me supradicta dicentem. Claman-
*, sedisses
tem) Vocantē, quasi mihi auxilio esse deberet. [Inornatis) Solutis, & laceratis. [Quid grauius,) q.d. nihil, dicit se non esse in deteriori conditione, quā si capta Lacedæmone vrbe sua facta tulisset captiua. [Parcius) Modestius & mitius. [Vexauit) Agitauit. [Victrix q̄ iure victoriæ poterat esse sæuior. [Cum Danaus) .i. cum Troia igne græco cōsumeretur. [Phrygias opes) Sic Virg. Troianas vt opes, erat enim Troia dictissima regio. [Cura) Amor. [Inijce manus) uerbum est iuris, dr̄. n. inijcere manus, qui nulla inducis auctoritate expectata rē sibi debitā uindicat. Virg. x. Æn. Inijcere manus parcæ. telisque sacrarunt Euandri. [In tua iura) .i. me uendicandā, quæ sum tua [An, si qs) Arguit à minori ad
*cōcedet
maius, si. n. pugnatur pro armētis, multo magis pugnādū est pro uxore. [Lentus) Piger eris? q.d. non. [Si socer) Arguit ab exēplis. Socer Menelaus pr̄ meus, socer tuus [Nuptæ) Helenę matris meæ uxoris suę. [Ademptę) Raptæ a Paride. [Foret) .s. si fuisset lentus, & nō curasset repetere eā armis. [Vt ante) .s. fuit nupta. [Nō tu) Arguit a facili, φ Orestes sine classe & exercitu eā repetere possit. [Mille Virg. Non anni domuere decē, non mille carinę. [Ipse) .i. tu, & non alius pro te. [Sic) .s. cum classibus, & numero militum, si opus esset, [Nec turpe) Imo honestum. [Pro caro toro), i. pro cara coniuge. [Quid? quod) Arguit nunc à consanguinitate, quod si ire, coniugij possit Orestes eam repetere. dicit eum tñ id facere debere iure cōsanguinitatis erant. n. Orestes & Hermione patrueles. i. nati ex duobus fratribus, & sic eūdem habebāt auum. [Atreus) Pater dr̄ fuisse Agamemnonis patris Orestis, & Menelai patris Hermiones, ergo auus erit utrique. [Pelopeius) Filius Pelopis, possessiuum pro patronimico. Pelops autem filios Tantali genuit Atreū, & Thyesten, Atreus Agamemnona, & Menelaū, Thyestes uero ex Penelopea filia genuit Ægistū, qui postea adulter fuit Clytenestrę. [Si) quāuis erat frater. i. patruelis, nā in hoc significato sæpe ponitur, & frater, & soror. [Vir) .i. tu maritus. [Instāt officio tuo) .i. urgēt te ita facere bina nomina s. & mariti, & patruelis, siue fratris. [Me tibi) Probat φ ei sit legitime nupta. [Tyndareus) Auus meus maternus, nā pater fuit Helenæ. [Grauis) Venerabilis, & dignus auctoritate. [Vita) Honestate uiuēdi. [Et annis) Quia iam senex. laudat aūt eum, ne fortasse obijciatur, quod temere hoc fecerit. [Arbitrium) Potestatem. [Neptis) .i. mei, quæ nata sum ex eius filia. [Cum tibi) Alia ratio honesti matrimonij, quod primum nupsit ipsi Oresti, cum nulli facerēt iniuriā, nūc autem dicit se facturā iniuriam Oresti, si eo dimisso nupserit Pyrrho. [Læsus) Iniuria affectus. [Et pater) Contra id, quod posset obijci. s. Menelaum, qui eam Pyrro ꝓmiserat, non

esse

esse passurum, ut nubat Oresti. [Ignoscet) Dabit ueniã. [Succubuit) Victus est. [Præpetis) Alitis, uel uolucris, vt Vir. Et petis omina pennæ. [Dei) Cupidinis. [Genero) Tibi. [Mater mea) Helena. [Suo exẽplo) Quia quod propter eã fecit pater, licet tibi pp me facere.

PYRRHVS Achilleides &c.) Nonnulli lib. sic auspicãtur, seu incipiant. Alloquor Hermioue nuper fratremque uirumque: Nunc fratrem, nomen coniugis alter habet. In quibus quidem uersiculis uidetur phrasis Ouidiana nec sunt à negocio abhorrentes In principio autem narrationis cum purgatione sui fatetur uiolentiam sibi factam, sed ab eo cui facile restitisse non potui, Pyrrho uidelicet Achillis filio, & imitatore, addit tñ se illi restitisse, quatenus potuit. [Nomẽ Orestis) Quasi in eo põdus sit terroris.] Achaia uictrix) .i. ipse Græcus victor, qui eam Heleno permisit habendam, vt patet Æneid. 3 [A tu oreste Suauiter deponitur, s, in vocatiuo ꝓpriorũ, vt Achille, Vlysse, Oreste, Creme. [Ignauus) .i. sine industria, iners, & ad nullum opus utilis. [Sterti sset). s. resideret desidiosus, nec legẽdum est, stetisset, quia uersus non staret, nec sententia tam cõgrua esset. In aula uacua). i. vacuata coniuge sua Helena, quam Paris rapuerat. [Nõ tu mille rates) Tot enim in expeditione Troiana fuisse perhibentur. Virg. Æn. 2. Non anni domuere decem, non mille carinæ. [Sic quoq. erã). i. etiam cum tanto numero nauiũ, quãto mater Helenæ. s. repetita est. [Me tibi Tyndareus) Nititur probare, quia illi legitimus sit cõiux, quod despõsata sit per auũ maternum, cui pater potestatem fecerat. Tyndarus enim pater fuit Helenes saltẽ putatiuus. Vnde Tyndaris dicta est, licet Iouis filia censeatur. Virg. Non tibi Tyndaridis facies. Sanè a quibusdam Græcis dicitur, hinc Tyndareos, vt à Thucydide, quẽ nũc sequitur poeta, idem tamen & Tyndarus dicitur. [Arbitrium nepti,) Non tantum q̃a auus, nã auo materno nõ competit ius in nepotes, sed quia potestatem, iusque fecerat illi domus suæ abiẽs pater, aut certe artificiosus est error, ut significet ingeniosus poeta mulierẽ amoris, quàm iuris peritiorem esse, aut ut calliditatẽ mulierum doceat quæ, quod uolunt, quouis colore persuadere moliuntur. [At pater) . s. Menelaus promiserat. [Æacidæ) .i. Achilli Æaci nepoti, sed inscius acti. [Et pater ignoscet) Vt expertus vim amoris, quia. Succubuit telis præpetis). i. præpetibus pennis volantis dei. s. Amoris, seu Cupidinis.

Tu mihi, quod matri pater, es: quas gesserat olim
Dardanius partes aduena, Pyrrhus agit.
Ille licet patris sine fine superbiat actis:
Et tu, quæ referas, facta parentis habes.
Tantalides, omneis, ipsumque regebat Achillem:
Hic pars militiæ, dux erat ille ducum.
Tu quoque habes ꝓauũ Pelopẽ, Pelopisq. parentẽ:
Si melius numeres, à Ioue quintus eris.
Nec uirtute cares: arma inuidiosa tulisti.
Sed tu quid faceres? induit ille patrem.*
Materia uellem fortis meliore fuisses.
Non lecta est operi, sed data causa tuo.
Hanc tamẽ implesti: iuguloq. Aegistheus aperto
Tecta cruentauit, quæ pater ante tuus.
Increpat Aeacides: laudemq. in crimina uertit:
Et tamen aspectus sustinet ille meos.

TV mihi) .i. sicut pr̃ meus est legitimus maritus matri meę Helenæ, ita tu mihi. [Quas gesserat olim) .i. sicut Paris non legitimus cõiux erat matri meę, sed raptor, ita & Pyrrhus agit eas partes. s. raptoris. [Quas Dardanius) idest Paris olim cum habebat apud se matrẽ meã. [Partes) Officia & nomina. [Ille licet) cõciliat sibi amorẽ Orestis ꝓponendos cũ Pyrrho. [Sine fine) Infinite. [Patris) .i. paternis. [Et tu) .i. etiã tu. [Quæ referas) .i. quæ possis memorare. [Tantalides) .i. Agamemnon, longe repetitũ patronymicũ, sicut ex superius cõmemorata geneologia pater. [Ipsum) Habet emphasim hoc pronomen, q. d. ẽt ipsum Achillem, quo Pyrrhus tam superbit. [Hic) . s. Achilles. [Erat pars militiæ) idest unus ex militibus & ducibus, qui erant sub Agamemnone. [Ille) Agamemnon pater tuus. [Erat dux ducum) Quia omnes duces ei parebant. Virgil. ipse Myceneus magnorum ductor Achiuum.

* Quidã pater legunt, ut idem Ouid induit arma tibi genitor patriæq. tuusq.

Achiuum.[Proauum] sicut supra ostendimus, in ordine generis.[Parentem Pelopis).i.Tantalum.Horat.in 1.Carm.Occidit genitor Pelopis conuiua deorum.[A Ioue) Quia Iupiter genuit Tantalum,& sic eris quintus ab eo.[Nec uirtute) Laudauit Hermione Orestem à nobilitate, nunc laudat à fortitudine.[Virtute).i. fortitudine nam in actis militaribus uirtus pro fortitudine accipitur.[Inuidiosa) Odiosa, quia interfecisti matrem.[Sed tu) Excusatio matricidij Orestis.[Quid faceres] q.d. mihi aliud, quam quod fecisti.[Induit illa patrē).i.dedit ei vestem superiori parte non apertam, qua caput emittere non posset, qua implicatus,& uxoris,& adulteri manibus interfectus est, licet alij dicāt in cōuiuio interfectum primo die, quo domū rediit, ut Iuuen. Quippe ille dies auctoribus, ultor Patris eu si media inter pocula,& idē ferro a Clytemnestra occisum sentit in fine Satyræ sextæ his verbis. Hoc tm̄ refert, quod Tyndaris illa bipennem Insulam,& fatuam dextra, læuaq te nebat,& Virg.lib.x¹. Ipse Mycenæus magnorū ductor Achiuū, Cōiugis infandæ prima intra limina dextra Opetit.[Meliore] Honestiore quā cæde matris.[Non lecta est) Excusatio est, q.d. non sponte, sed coactus, hoc fecisti.[Lecta.i.electa à te.[Sed data).s.& scelere matris,& responso oraculi.[Operi tuo).i.tuo facto s. matricidio.[Implesti) Perfecisti. [Hanc).s.causam tibi datā [Ægisthus) Adulter matris tuæ.[Cruētauit) Cruore sub fœdauit.[Quæ pater tuus ante).s.cruentauerat.i.eisdē tectis eū interfecisti, quo ille patrē tuā interfecerat,& artificiose tacet cęde matris,& tm̄modo cædē adulteri cōmemorat.[Æacides) Pyrrhus pronepos Æaci, nam Æacus eius proauus est.[Increpat).s. hoc factum tuū. [Laudem).i. vltionem cędis paternę, quę tibi laudi est.[Vertit in crimina).i.incusat,& dicit homicidium esse.[Et tn̄).i.quamuis ita de te male dicat.[Sustinet meos aspectus).i. patitur se à me uideri, quā scit ubi esse uehemēter affecta,& non posse male de te audire.

ASC. ILLE licet) Comparat genus Orestis cum genere Pyrrhi, illique pręfert.[Sed tu quid faceres? induit illa patrem) Purgat facinus Orestis, quantum ad scelus ne fatiū,& laudat, quantum ad audaciam. Nam iustum fuisse contendit, ut quę patrem induerit tunica texti li, quam camisiam uocant sine orificio, seu exitu ea spe, ut nūquam eam exueret, sed in ea ab adultero interficeretur, etiam à quocunque interfecta, Subtiliter autem dicit [Illa,) Quasi dicat quæ meruit mori, subticens nomen matri.[Non lecta).i.delecta, aut electa, sed data.i.pręter spem oblata[Et tamen aspectus).i.licet damnent facinus tuum tamen libenter uidet me coniugem tuam.

HVB. RVmpor).s. dolore.[Ora tumescūt cū mēte,) Quia ita timidos homines facere uidetur.[Vsta) Ardentia [Ignib. inclusis) Indignationib. q tanquā ignes latentes pectus meū vrunt Iuuen. Quid referam quanta siccū iecur ardeat ira? [Quisq̄ ne obiecit) Pro quisquam ne obijciet.i. quisquam ne maledicet de Oreste in præsentia mea?[Nec mihi sunt vires).i.nec possim ulcisci hanc iniuriam.[Flere licet).i.possum solum flere,& non aliter vindicare.[Diffundimus) Spargimus,& abijcimus iram flendo, quia ut uolūt physici, plus lædit ira retenta,& occultata, quam si fletu effundatur.[Instar fluminis).i.ualde abunde. [Has lacrimæ semper) Quia nunquam cesso flere.[Profundo) Emitto.[Hument) Madefiunt.[Fonte).i.copia lacrymarum perenne, iugi perpetuo.[Hoc generis fatum est).i.hoc est

Rumpor:& ora mihi pariter cū mente tumescunt:
Pectoraque inclusis ignibus usta dolent.
Hermione coram quisquam ne obiecit Oresti?
Nec mihi sunt uires:nec ferus ensis adest.
Flere licet:flendo certe diffundimus iram:
Terque sinus lacrymæ fluminis instar eunt:
Has semper solas habeo:semper que profundo:
Hument incultæ fonte perenne genæ.
Hoc generis fatum:quod nostros errat in annos:
Tantalides matres apta rapina sumus.*
Non ego fluminei referam mendacia Cycni:
Nec querar in plumis delituisse Iouem:
Qua duo porrectus longe freta distinet Isthmos:

* mnes

est infortunium gentis domus nostræ, quod etiam ad meam ætatem peruenit, vt ex genere nostra omnes mulieres rapiamur à viris, sicut ego rapta sum nunc à Pyrrho, cõmemorat autem multas de genere suo raptas. [Matres) Mulieres. [Tantalides) .i. de genere Tãtali. [Non ego) Occupatio est rhetorica, dicit enim se nolle referre, cum tñ referat. [Mendacia) Fictionem falsam figuram. [Cycni fluminei) Habitantis iuxta flumina. Nam Cycnus consanguineus Phaetontis, postquam Phaeton fulminis incendio à Ioue cõsumptus est in volucrem sui nominis ob dolorẽ mutatus, vt inquit Ouid. lib. 2. Met. Non se cœloq. Iouiq. credit, vt iniuste missi memor ignis ab illo Stagna petit, patulosq. lacus, ignemq. perosus, Quæ colat, elegit cõtraria flumina flammi. [Delituisse) .i. latuisse. [In plumis) .i. in forma Cycni. Nam Iupiter captus amore Ledæ vxoris Tyndari conuersus in Cycnum ad eam uolauit, quæ vt Fabulæ tradunt cũ eum sinu excepisset, illi dicitur oua in eius gremio peperisse, ex quibus nati sunt Castor, & Pollux. Helena & Clytemnestra. Oua autem duo tantum fuisse dicuntur, ex quorum altero Castor & Pollux, ex altero Helena, & Clytemnestra nati dicuntur. Horat. in Arte poetica: Nec gemino bellum Troianum orditur ab ouo. Idem in epist. Castor gaudet equis, ouo prognatus eodem pugnis. Sunt qui velint non Cycnum. sed Ledam ex compressu Iouis, illa duo oua peperisse. [Qua duo) Refert rapinam alterius. Hippodamia filia fuit Oenomai regis Elidis & Pisæ, quam cum ob egregiam pulchritudinem multi uxorem peterent, patet proposuit Procis, hanc legẽ, & durissimam conditionem, ut qui eam uellem curandi certamine cum ea contẽderent & qui uictus fuisset, capite puniretur, qui uicisset eam uxorem, haberet. Ad hoc certamen cum Pelops Tantali filius ex Phrygia uenisset, corrupto Myrtillo Hippodamię auriga pollicitatione primi concubitus uictor euasit. Nam Myrtillus axes currus fractos cera dicitur texisse, qua postea calore liquefacta cõcidit currus, & hac fraude potitus est Pelops Hippodamia. Cum uerò Myrtillus peteret promissam mercedẽ, à Pelope in mare præcipitatus est, quod ab eius nomine Myrtoum denominatum ferunt. Sed hæc fabulosa, nam re ueta, bello rapta est corrupto Myrtillo perfecto exercitus. [Qua duo) Describit locum ubi rapta est Hippodamia, uidelicet in Achaia, quæ postea a Pelope, qui ibi regnauit Peloponnesus i. Pelopis insula dicta est. Nã, ut supra diximus, Isthmos est terra tenuis inter duo maria, & duo Isthmi celebres, unus in Achaia, de quo nunc intelligit, & alter in Thracia. [Distinet) i. separat.

ASCENSIVS.

RVMPOR, & ora &c) Dicit se rumpi dolore, atque secum dicere. [Obiecit quisquam Oresti. coram Hermione) .i. me. i. audet ne quisquam coram me objicere marito meo tale crimen. [Fonte perenne) Licenter dixit. Nam nos tantum perenni dicimus, nec dixit perenne pro perenniter, quia permisit semper. [Hoc generis fatum) Reijcit in fatum culpam, ut & Helena prius.

Vecta peregrinis Hippodameia rotis.
** Castori Amyclæo, & Amycleo Polluci*
Reddita Mopsopia Tyndaris urbe soror.
Tyndaris Idæo trans æquora ab hospite rapta,
Argolicas pro se uertit in arma manus.
Vix quidem memini, memini tamẽ: omnia luctus,
Omnia sollicitu plena timoris erant.
Flebat auus, flebatq. soror, fratresq. gemelli:
Orabat superos Læda, suumq. Iouem.
Ipsa ego non longos etiam nunc scissa capillos
Clamabam: sine me, sine mater abis?
Nam coniux aberat. ne non Pelopeia credar:

HVB.

ROtis peregrinis) .i. curru peregrino. Nam ut diximus Pelops ex Phrygia uenerat, inde Ouid. lib. 2. Tristium. Quid nisi Tantalide agitante Cupidine currus, Pisæam Phrygijs uexit eburnis equis. castori Amyclęo dictũ est supra Helenam in certamine palestræ à Theseo raptã fuisse, quę postea Castri, & Polluci fratribus eam bello repetentibus reddita est, Imò (ut quibusdã placet) ui recuperata, abducta etiã cum ea, Aethra matre Thesei, quæ postea

* uersus licentiosus.

ƒea ſemper comes fuit Helenæ,ut in eius epiſtola ad Paridem infra patebit. [Amyclæo) Ex Amyclis urbe Laconiæ. Notandū eſt autem in quinta ſede eius uerſus pro dactylo eſſe ſpondeū, & in prima ſyllaba tertij pedis uocalem, nec elidi, nec breuiari ſequente uocali. [Tyndaris) Helena. [Soror) .ſ. Caſtoris, & Pollucis. [Vrbe Mopſopia) .i. Athenienſi. Nam tres fuiſſe Mopſos ſcribit Str. lib. ix. unum uatem filium Tyreſiæ, alter fuit Lapitha Argonautarum nauigationis comes, à quo oppidum Mopſium in campo Pelaſgico uocatum eſt. Tertius à quo Atticam appellauere Mopſopiam. Alibi tamen eodem lib. dicit eū Mopſopum appellatum, à quo Mopſopij Athenienſes dicti ſunt, quod uidetur uerisimilius. [Tyndaris) Narrat ſecūdam rapinam Helenæ, quæ Paride rapta, & Troiam abducta belli Troiani cauſa extitit. [Ideo hoſpite) Paride Troiano, quem illa hoſpitio acceperat. [Vertit) Mouit. [Pro ſe) Pro temperatione ſua. [Vix equidem) Dicit ſe fuiſſe admodum paruam, cū mater ſua Helena rapta eſt, & enumerat, quædam, quæ dicit ſubdere ſibi memoriā eius rei [Plena luctus) .i. plena mœroris. [Sollicitì) Ab effectu dicit .i. facientis homines ſollicitos .i. anxios, ut in prima epiſt. Res eſt ſolliciti plena timoris amor. [Auus) Tyndareus. [Soror) Clytemneſtra ſoror Helenæ matris meæ. [Fratres gemelli) .i. Caſtor, & Pollux, fratres meæ matris. [Læda) Mater Helenæ. [Suum Ioue) A quo fuerat amata, & oppreſſa. [Non longos) .i. breues quantos habent infantulæ. [Sine me, ſine me) Conduplicatio, color Rhetoricus. [Coniux) .ſ. matris meæ .i. Menelaus. [Aberat) Iuerat enim in Cretam. [Ne non) Addit nunc ſe ſupradictis quas dixit fuiſſe raptas. [Ne non) .i. ut. [Credat Pelopeia) .i. de genere Pelopis. Nam dixit ſupra. Tantalides matres apta rapina ſumus. Phædra ad Hippol. Ne ſorte parum Minoia credat.

ASC. HIPPODAMIA) Licet de genere Tantali nō ſuit, fuit tamen eius affinis, quia nurus, & in familiam eius uenit, unde non eſt omnino alienum exemplum [Caſtori Amyclæo) Amycle ciuitatis Oebaliæ, unde rapta eſt Helena. Stat. in Achil. Soluerat Oebalio claſsē de littore paſtor Dardanus incautas blāde populatus Amyclas. Erat autem Helena rapta prius à Theſeo, quàm à Paride. Vnde dixerat in eius cōtemptum Oenone. Quæ toties rapta eſt, præbuit ipſa rapi. Recitat ergo raptā à Theſeo, & reſtitutā Caſtori, & Polluci fratribus eius. Eſt aūt uerſus licentioſus, factus tñ ad imitationem illius in Buc. Amphion Dircæus in actæo Aracyntho, & illius, Vale, inquit, Iola. Nā in dictione Caſtori nō aſſumit uocali ſequēti, ſed corripitur ſicut ibi. Vale, inquit, & ſub Ilio alto lib. 5. Aeñ. in Amyclæo autem neq; aſſumitur, neq; corripitur. Nam o, & a, dactylus eſt, ſicut ibi, actæo Aracintho. Eſt præterea ſpondiacus, quia ſpondeum habet in quinto, qui pondus, & mœrorē indicat. [In urbe Mopſopia) .ſ. Aphidna, de qua in Oenone dictum eſt. [Soror) .ſ. nō Hermiones, quia eius mater erat, ſed Caſtoris, & Pollucis, quibus reddita eſt [Tyndaris,) q.d. eadē rapta eſt à Paride. [Fratresq̄. gemelli) Id rectè dicitur, ſed inepte dixeris gemellos fratres, quia omnes gemelli fratres ſunt. intelligit Caſtorem, & Pollucem, qui ſecundum plurimos geminos conſtituunt in cœlo ſignum. [Apollinis arcus) Sic Virg. Aeneas, Phœbe graues Troiæ, ſemper miſerata labores, Dardana qui Paridis derexti tela manuſque.

HVB. NEoptolemo) .i. Pirrho, quia ita dictus eſt quaſi nouus pugnator, nam νέος, græce nouū ſignificat polemos, Polemo poetice Ptolemæo. i. pugno. [Pelides) .i. Achilles pater Pyrrhi. [Vtinam uitaſſet arcus) .i. utinam nūquam fuiſſet interfectus, quia ſi uiueret, culparet factum filij, qui alienam uxorem uult rapere, Apollinis autem arcus dixit, non quod re uera Apollo cū ſagittis iutere-

Ecce Neoptolemo præda parata fui.

Pelides utinam uitaßet Apollinis arcus.

*Damnaret nati facta proterua * pater.*

Nec quondam placuit: nec nūc placuiſſet Achillis:

Abducta uiduum coniuge flere uirum.

Quæ mea cæleſteis iniuria fecit iniquos?

Quod ue mihi miſeræ ſidus obeſſe querar?

Parua mea ſine matre fui: pater arma ferebat:

Et, duo cum uiuant: orba duobus eram.

Non tibi blanditias primis mea mater in annis

* parens Legitur etiā ſic.

In

Incerto dictas ore puella tuli:
Non ego captaui breuibus tua colla lacertis.
Nec gremio sedi sarcina grata tuo.
Non cultus tibi cura mei: nec pacta marito
Intraui thalamos matre parente nouos.
Obuia prodieram reduci tibi (uera fatebor)
Nec facies nobis nota parentis erat:
Et tamẽ esse Helenẽ, quod eras pulcherrima sensi:
Ipsa requirebas, quæ tua nata foret:
Pars hæc una mihi coniux bene cessit Orestes:
Is quoque, ni pro se pugnet, ademptus erit.
Pyrrhus habet captam reduce, & uictore parente:
** Et minus à nobis diruta Troia fuit:*
Dum tamen altus equis Titam radiantibus instat:
Perfruor infelix liberiore malo.
Nox ubi me thalamis ululantẽ, & acerba gemẽtẽ
Condidit: in mœsto procubuiq. toro:
Pro somno lacrymis oculi funguntur obortis:
Quaq. licet, fugio, sicut ab hoste, uiro,
Sępe malis stupeo: rerumq. oblita, lociq́.
Ignara tetigi Scyria membra manu.
Vtq. nefas sensi: male corpora tecta relinquo:
Et mihi polluta credor habere manus.
Sæpe Neoptolemi pro nomine, nomen Orestis
Exit: & errorem uocis, ut omen, amo.
*Per genus infelix * oro, generisq. parentem,*
Qui freta, qui terras, & sua regna quatit:
Per patris ossa tui, patrui mihi, quæ tibi debent:
Quòd se sub tumulo fortiter ulta iacent:
Aut ego præmoriar: primoq. extinguar in æuo:
Aut ego Tantalidæ Tantalis uxor ero.

mit sed quod in eius templo sit interfectus. Nam cum Thetis Achillem infantulum in aquam Stygis infernę tinxisset, toto corpore pręter partem pedis, qua cum tenebat eum immersit in aquam ut apud Statium legimus. Si te stygis amne seuero Armaui, totumque utinam fuit inuulnerabilis omni parte corporis, quę aqua tincta fuerat. Sed cum captus amore Polyxenę filię Priami constituisse, ut eam caperet in templo Apollinis: Paris post simulacrum latens, in partem pedis, quę erat uulnerabilis, quia non fuerat tincta aqua stygis, directa sagitta eam occidit inde fictum est, quod tenente Apolline arcum Paris direxerit tela, ut apud Virgil. libro 6. Phœbe graues Troię semper misurare labores, Dardana qui Paridis dixerit tela, manusque Corpus in Æcidę. [Damnaret) Culparet. [Nec nunc placuisset) Legendum est nunc ne, si legatur non, ex duabus negationibus fit sensus contrarius. [Quę) Admiratiue, quasi dicat nescio. [In quos) Inimicos, & aduersos. [Quod fidus) Quia uitę conditionem qualitate siderum nobis afferri tradunt. Iuuen. Distat enim quę sidera te excipiant modo primos incipientem Edere uagitus, & adhuc de matre rubentem. [Parua) Ecce commemorat sua infortunia. [Parua) Infantula, quo tempore debueram maxime apud eam educari. [Ferrebat arma) .i. gerebat bella. [Cũ uiuant) .s. quãuis sunt uiui. [Orba) Priuata .i. eram orphana. [Non tibi) Dicit se caruisse ijs iocunditatibus, quas alię puellę habere solent in infantia, quę & parentes delectant, & ab eis gremio tenentur. [Incerto ore) Incertis uerbis, quia infantes nondum sciunt bene exprimere uerba. [Captaui) Amplexa sum. [Grata sarcina) .i. gratũ onus. [Cultus mei) Sicut alię matres solent habere curã cultus suatũ filiarũ. [Pacta) Desponsata. [Matre parante) Vt est mos. [Prodieram) Exieram. [Reduci) Reuertentia à Troia. [Parentis) .i. matris meæ. [Sensi) Cognoui, iudicaui. [Quod) idest quia. Pulcherrima) Valde pulchra. [Ipsa) .i. tu (quę forte nata tua) Quia etiam tu non cognoscebas me. [Pars hęc) Enumeratis multis infelicitatibus suis, dicit Hermione se tantum fuisse felicem in hoc, quod Orestẽ coniugẽ sortita sit. [Hęc una) .i. sola scilicet. [Orestes coniux,) id est datus mihi maritus. [Bene cessit) Euenit, in reliquis fui infelix. [Is) Ore-

* Ab nõ hoc nobis diruta Troia fuit. In alijs, minus, & hoc nobis diruta Troia dedit q& etiam & Planudes interpretatur & fortasse recti⁹. Sũt & q legũt. Et minus hoc nobis diruta Troia fuit.
* Iure.

stes. [Pro se).s.ne adimatur mihi. [Pyrrhus habet) Conquæstio est de audacia Pyrrhi qui post victoriam Menelai,& reditum in patriam teneat Hermionem captiuã.[Et minus à nobis).i.Troia ah non est ad vtilitatẽ nostrã deductus. alius lib.habebat: Manus & hoc nobis diruta Troia fui.i.hanc vtilitatẽ habeo,quod Troia sit diruta,siue aut fuit,siue dedit legatur,idem est sensus. [Cum tñ) Dicit, ꝙ licet omni tempore sit in magno mœrore.tñ minus angitur die,quam nocte,nã per totã noctẽ dicit se flere.[Titan).i.Sol.[Astar altus).i est in summo cœli.[Radiãtibus)Splẽndentibus.[Malo).i.dolore.[Liberiore) Mitiore,& minus vrgente me.[Acerba) Pro Acerbe,nomen pro aduerbio,sicut rauca sonans amnis.[Funguntur lacrymis pro somno) .i.cum debent dormire,lacrymantur. [Quaque licet).i.quantum possum.[Ab viro) Pyrrho. [Stupeo) Careo sensu,& exanimor. [Oblita rerum & loci) .i.quæ non recordor, quid faciam, aut vbi sim. [Iguara)Non aduertente. [Scyria mẽbra).i.membra Pyrrhi,qui natus est in Scyro insula, vbi regnauit Lycomedes, vt supra diximus. [Vt) Postquam.[Sensi nefas).i.sensi me tetigisse illum , quem nolebã. [Credor mihi).i.videor mihi. [Pollutas) .i. fœdatas eius contactu. [Sæpe Neoptolemi) Dicit Hermione se tantum habere cordi Orestem, quod cum velit nominare Pyrrhum, sæpe pro Pyrrho nominat Orestem. [Errorem) Quod te pro eo vocem. [Vt) Tanquam. [Omen).i.augurium felix,quia puto id mihi contingere, quia aliquando sim futura tua. [Per genus) Nunc adiurat Orestẽ,vt eum recuperet.[Parentem generis).i.Iouem,patrem Tantali,vnde genus nostrum est.[Et sua regna) .i.cœlũ,nam Iupiter omnia regit.[Patris tui) Agamemnonis.[Patrui mihi)Quia fuit frater patris mei. [Debẽt tibi).i.sunt obligatã.[Vlta) Vindicata.s.à te interfectis Aegistho, & matre tua, à qbus ipse interfectus fuit. [Præ moriar).i.moriar ante tempus.[Ego Tantalis) Quæ sum de genere Tantali.[Tãtalidæ).i tui,qui & ipse es de eodem genere.Orestes interfecto Pyrrho tandẽ recepit Hermionem , ex qua suscepit filium nomine Orestem, à quo Orestæ populi dicti sunt.

ASCENSIVS.

QVÆ mea cœlesteis) De se specialiter querelas præfert,quod ab ineũte ętate misera fuerit,& parentibus adhuc viuis orba. Nã mater rapta fuit,& pater pro ea repetẽda apud Troiam,graphice autem enumerat matrum in filias officia. [Te tñ esse Helenem,quod eras pulcherrima,sensi) Donatus dicit Helenã tã pulchram fuisse, vt omnes pulchrę ab ea postmodum Helenæ nuncupatæ fint. [Cum tñ altus equi &c.) Non dixero,liberiore .i.validiore malo,quia longe alius est sensus. Vult enim dicere,quia Sole Oriẽte,cum inter populos,versetur,minus angatur,quã sub noctem,quia,vt Maro dicit Aen.4. Sub noctem cura recursat.quinetiam physica ratione cõprehẽditur,omnes morbos ingrauescere Occidente Sole,& leuari eo Oriẽte. Dicã ergo. [Malo liberiore) .i.minus premẽte, & magis liberam permittente.sic sit ordo.[Tamen).i.tametsi multis malis angar.[Cum).i. qñ.[Titan).i.Sol,qui vnus est de Titanibus.[Instar equis radiãtibus) .i.vehitur. [Altus) .i.sublimis.[Ego infelix perfruor).i.etiam pro fructu fungor.[Malo).s doloris,& curarũ [Liberiore).i.magis liberam permittente,& minus stringẽte,sed,vbi nox acerba(nisi sit gementem acerba,pro acerbe.) [Condidit).i.abscondidit. [Me vlulantem, & gemeutẽ) Quia.s.coniugem non inueni.[Thalamis).s.meis.i.cubili meo.Et procubui in mœsto toro).i.ego mœsta in toro męstam faciente,tunc sup.[Oculi mei funguntur lacrymis obortis).i.præter intentic 8ortis.[Pro somno).i.loco somni.[Et fugio à viro) .s.Pyrrho sicut ab hoste.[Qua).i.qu parte,aut qua ratione,aut quatenus licet. Nam quaq. duæ sunt partes.i.quæ.[Ignara manu).i.ipsa ignara,putans Orestem contingere,contingo. [Membra Scyria) .i.ipsius Pyrrhi in Scyro Lycomedis insula ex Deidamia geniti. [Sæpe malis stupeo) Male interpretatur superior dicens,cum malas tango, quæ horridæ sunt Nã malæ, vnde per diminutionẽ maxillæ,prima longa ab omnibus ponitur, vt Æn.3. Ambesas subigat malis consumere mensas,dic ergo.[Ego stupeo).i.hebetor, & quasi stolida fio,hoc est alienor,& abstrahor à ratione, & memoria. [Sæpe malis) .i.propter mala, quæ perpetior. [Per genus) Claudit epistolam cum obsecratione pondus votorum continente.

IN IX. EPISTOLAM, ARG. HVBERTINI.

HErcules multis, & magnis laboribus, qui sibi ab Eurystheo Iunonis noĩe imperati fuerant functus cum in Pheneo Arcadiæ oppido quinquennium fuisset inde sponte discendens in Aetoliam profectus, atque cum nondum legitimam prolem, nec uxorem haberet. Deianiram Oenei filiam iam defuncto Meleagro sibi desponsatam uxorem cepit, sed triennio post Deianiræ nuptias cum Eurynomum puerum ministrum paruo errore lapsum pugno percussum accidisset inuitus, dolore percussus Calydone recessit cum Deianira uxore, & Hyllo puero ex ea suscepto, cum itinere ad Euenum flumẽ uenisset reperit Nessum centaurum, uiatores precio flumen transuehentem. Qui cum Deianiram *transuexisset, eam uiolare conatus est cum Hercules in alia ripa esset qua uiri opem implorante. Hercu. cum sagitta transfixit. Ille ne moreretur multus, pol icitus est* Deianiræ, *se medicamentum traditurum quo nullam aliam pter se mulierem Herc. unquam appeteret. Iussit itaque, ut oleo cum sanguine ex uulnere suo, & sagitta derfluente commixto Herculis tunicam ungeret, sic enim fore, ut nullam aliam mulierem præter se appeteret, cum Nessus expirasset illa clàm Hercule, quod erat mandatum, effecit Hercules aliquanto post Oechaliam ue. it, & contra Eurytiregis Oechaliæ filios, quoniam Iolem sororem suam ante ei promissam uxorem negauerant, Exercitum duxit, auxilia nubusque Arcadibus, qui eum ex Ibèneo discedentem secuti erant, urbe expugnata Eryti filios occidit, & cum Iole captiua ex Euboea in montem Ceneum profectus est, ibi sacra facturus:* Lycham *autem famulum domesticum clàm ad* Deianiram *in Trachynem ubi eam relinquerat, misit, ut ei uestem, qua in sacris uti cum succuerat, afferret. Deianira uero amore* Io*les percepto, cupiens se omnibus amore præferri, tunicam iuxta Centauri consilium unctam:* Lycha *rai inscio Herculi deferendam tradidit qua Hercules indutus, medicamenti ei ut paulatim inualescente maximo dolore torqueri cœpit, itaque* Ly*chã uestis latorem primum occidit, ac morbo magis quotidie inualescente Lycinnium, & Iolaum* Delphos *ad Apollinem misit, ut morbi remedia sciscitarentur, oraculum iussit Herculem ferri cum apparatu bellico in Oetam montem, ibique prope eam ingentem strui pyram de reliquis Ioui fore, qui cum Iolao erant, iussa Apollinis exequentes, quod futurum erat suspicabantur: Hercules desperata salute, in pyram conscendit, solus Philoctetes in gratiam sagittarum, quas &* Hercules *reliquit pyram succẽdit, subitoq. fulminibus circumuncadentibus pyra exusta est, accedente* Iolao, *ut ossa colligeret, nullo penitus reperto creditum est Herculem ad eos translatum eiq. ut heroi, sacra quædam instituta sunt.* Interea *antequam moreretur cum magna ei ueneni uexaretur. Deianira calamitate Herculis stupefacta, cum causam tanti mali à se profectam sciret laqueo uitam finisse dicitur. Sed poeta nunc fingit Deianiram antequam se interficeret, scripsisse ad Herculem, conquerens, & & quod turpi amore Ioles succumbuerit, & à legitimo alienatus sit, deinde inter scribendum fingit eam accepisse nuncium de calamitate Herculis quem grauissimo dolore torqueri audierat propter tunicam à se missam, itaque postquam excusauit se propter amorem hoc fecisse, affirmat se esse morituram.*

DEIANIRA HERCVLI
EPISTOLA IX.

**Mittor ad Alciden à coniuge conscia mentis*
Littora si coniux Deianira tua est.



RATVLOR Oechaliam titulis cedere nostris:
Victorem uicta succubuisse queror.
Fama Pelasgiadas subito peruenit in urbes.



RATVLOR) Lętor. [Oechaliam) Vrbem Euboeę, in qua regnauit Eurytus, licet Strab. dicat esse in Thessalia in Euboea, & in Arcadia. hanc expugnauit Hercules propter Iolem sibi negatam, ut supra diximus, & eius fratres interfecit, atque, at alij uolunt, etiam patrem. [Accedere) Adiurgi. [Nostris titulis) Nostris victorijs, & laudibus nostris autem dixit quia laudes mariti ẽt suas existimat. [Victorem) .s.te. [Succubuisse) Victum fuisse. [Victe) .s. Iole. [Pelasgiacas) Græcas,

HVB.

**In alijs exemplarib. hæc duo carmina nõ inueniũtur.*

ASC. GRATVLOR Oechaliam) Huic quoque epistolæ in nonnullis lib. prætermittitur distichum. Mittor ad Alciden à coniuge conscia mētis Littera, si coniux Deianira sua est, Cuius ordo est. [Ego littora).i.epistola. [Conscia mentis).i. præpositi, & intentionis animi. [Mittor ad Alcidem).i.ad Herculem. [A coniuge).i. uxore eius, si Deianira est coniux sua, uerum credo Ouidianum non esse, quia mala est reciprocatio, si coniux Deianira sua est dicendum est enim eius, sed id uersus non patitur [Titulis nostris) Quia gloriæ mariti particeps est cōiux. [Fama Pelasgiacas) Melius sit quam Pelasgiadas, quia nulla necessitas cogit pro possessiuo patronymico abuti.

Decolor, & factis inficianda tuis:
Quem nunquam Iuno, seriesque immensa laborum
Fregerit. huic Iolen imposuisse iugum.
Hoc uelit Euristheus: uelit hoc germana Tonantis:
Lætaque sit uitæ labe nouerca tuæ.
At non ille uenis: cui nox (si creditur) una
Non tanti, ut tantus conciperere: fuit.
Plus tibi, quam Iuno, nocuit Venus, illa premendo
Sustulit. hæc humili sub pede colla tenet.
Respice uindicibus pacatum uiribus orbem,
Qua latam Nereus cærulus ambit humum.
Se tibi pax terræ, tibi se tota æquora debent,
Implesti meritis solis utranque domum.
Quod te laturum est, cælum prius ipse tulisti,
Hercule supposito sidera fulsit Atlas.

HVB. Decolor) Turpis. [Inficianda).i.negāda nam inficiari negare significat, unde inficiæ tm̄ pluralis numeri, quo nomine utimur cum eo, ut eo inficias idest nego, & tuis inficias &c. [Iuno) Quę semper conata est te opprimere. [Series) Ordo, & numerus nam plurimos labore passus est. [Huic) .s.tibi. [Imposuisse iugum).i. domuisse te. tractum à bobus. est autem ordo fama decolor &c. uenit Iolen imposuisse iugum huic, quem Iuno, & immensa series lab. nunquam fregerit. [Hoc uelit,) q.d. facis, quod placet inimicis tuis, quia cum cupiant tuū dedecus gaudens quod à muliere sis subiugatus. [Eurystheus) Rex, q̄ tibi laboret imperat. [Germana Tonantis) Iuno soror Iouis, qui Tonans dr̄, quia & tonitrua ciet, & fulmina mittit [Sit).i.erit [Nouerca) Ipsa Iuno, quæ est nouerca tua. nā Hercules filius fuit Iouis ex Alcmena. [Labe) Macula, turpitudine, alias ponitur pro ruina à labēdo, ut apud Virg. lib. 2. Æn. Hinc mihi prima mali labes. [At nō) increpat ipsum, quod non rn̄deat spei, quæ de eo hn̄da, quia non una nocte generari potuit. s. coniunctis tribus noctibus simul, ut fabulæ traduut, ex quo debuit esse uitę magis admirandæ. [Non uenis) Non exhibes te, non appares. [Ille) Talis. [Cui) Quali. [Vna) Sola quia geminata est nox. [Non fuit tantus) Non sufficit. [Vt conciperere).i. ut generareris. [Tantus) Tam magnus, tam fortis. [Illa) .s. Iuno. [Sustulit) Exaltauit. [Premendo) Dū premit. [Hæc) .s. Venus. [Respice) Considera. [Pacatum) Pacificatum. [Vindicibus) Defensatricibus, uel ultricibus, nam Hercules ad tollenda mōstra, quę in qualibet parte orbis terrarum nocebant hominibus properabat. Inde Lucan. Terras monstris, ęquorque leuātem Magnanimum Alciden Lybicas exciuit in oras. Et Virg. lib. 8. Nam maximus ultor Tergemini nece Geryonis, spolijsq. superbus Alcides aderat. [Qua latam).i. per totum orbem terrarum. [Nereus) .s. Oceanus, potuit.n. deum pro mari. Oceanus aūt circuit ipsam terram. Ouid. j Met. Tum freta diffudit, rapidisque tumescere uentis Iussit, & ambitæ circundare littora terræ [Pax terræ).i. terra peccata à te. Debet se tibi).i. tibi est obligata, & pax est propter te. cauēdum est autem, ne legatur: pars terræ, quia contrarium esset, quod dixit superius, quia latam Nereus, & c. [Vtranque domum solis).i. Orientem, & Occidentem. [Meritis) Beneficijs tuis. [Tulisti) Humeris sustinuisti. [Quod est laturum te) Quia tuis uirtutibus es ascensurus cęlum Herculę) Ferunt.n. fabulę Herculem pro Atlante coelum sustinuisse, quod ideo fictum est, quia ei successit in Astrologia. [Fulsit) Sustentauit.

ASC. IOLEN) Non Iolē, ut uersus indicat, qa ab e, fit en non em, in accusatiuo. [Hoc uelit

Eurystheus) Imitatio est illius Æn.2. Hoc Itachus uelit,& magno mercentur Atridæ. At non ille) Ordo est.[At) .i.sed.[Tu non uenis ille)i.talis,& tantus, sicut Æn.2. Hei mihi qualis erat quantum mutatus ab illo Hectore,&c.[Cui,si creditur) Sic Virg.si credere dignum est.[Vna nox non fuit tanti) .i.non uisa est tāti esse momēti ut sufficeret,ut tu.[Cōcipere tantus).i.qui esses tā magnus. [Sustulit) .i.sursum tulit, & erexit. Nam nisi Iuno nouerca Herculem exercuisse,nunquam tātus fuisset habitus.[Respice uindicibus) Significat turpe esse,ut,qui &c. Vicerit mundi monstra,à muliere uictus succumbat,uires autē vindices uocant,quibus mundum à seruitute mōstrorum in libertatē uindicauerat,quasi uindicta.i uirga prætoria,unde patet, qa uindex, iudex,& similia cōis sunt gn̄is. [Vtranque domum solis (Et orientalem,& occidentalem.nam sol utrobique habitare vr̄ vulgo.

Quid,nisi notitia est misero quæsita pudori,
Si cumulas stupri facta priora nota?
Te ne ferunt geminos pressisse tenaciter angues?
Cum tener in cunis iam Iouès dignus eras.
Cœpisti melius,quàm desinis,ultima primis
Cedunt,dissimiles,hic uir,& ille puer.
Quem non mille feræ,quem non Stheneleius hostis,
Non potuit Iuno uincere,uincit Amor.
At bene nupta feror, quia nōior Herculis uxor,
Sitque socer rapidis.qui tonat altus equis.
Quam male inæquales ueniunt ad atra iuuenci,
Tam premitur magno coniuge nupta minor.
Non honor est,sed onus,species læsura ferentes,
Si qua uoles apte nubere,nube pari.
Vir mihi semper abest, & coniuge notior hospes,
Monstraque,terribiles bersequiturque feras.
Ipsa domo uidua uotis operata pudìcis

QVid nisi) Sensus est quid HVB
tibi cōparasti per hæc tua clara facta, nisi ut nunc magis cognoscatur dedecus tuum? [Quid.s.est quęsitum. [Nisi est quæsita notitia) idest cognitio. [Pudori) Dedecori tuo, nam quo aliquis clarior est, si quid turpe facit, eo magis cognoscitur eius turpitudo. Iuu. Oē animi uitium tanto conspectius in se crimen habet quanto maior,qui peccat,hr̄.[Si cumulas)Auges. Nota[Macula, uitio.[Stupri) Adulterij, & libidinis,idest si factis tuis prioribus claris, & magnis, addis nunc turpitudinem libidinis. [Te ne ferunt) Te habet emphasim,q.d.qui nunc es ita turpis,& infamis.[Tenaciter) fortiter:nam, ut fabulis traditur, Alom. Hercule, & Iphiclum peperit,sed Herculem ex Ioue,Iphiclum ex Amphitrione marito genitum. Sed cū Iuno duos serpentes immisisset Herculis,Iphiclus de cunis terrore lapsus, suo uag. tu excitauit parētes,q cū surrexissent,uiderunt Herc. ambabus manibus angentē anguet nouercalibus odijs immissos. Inde uir,ut prima nouercæ. Monstra manu geminosq; p̄mēs elisesit angues.[Dignus Ioue) Qui posses uideri genitus à Ioue,nō āt à mortali.[Quā desinis) .i.quam finis.[Cedunt) Sunt minora [Hic uir) Hæc tua ætas uirilis.[Et ille puer).i.tu ille puer,qui hęc fecisti.i.illa tua ętas puerilis.[Dissimiles).s.sunt.[Stheneleius hostis).i.Euristheus Steneleì filius.[Hostis,tuus.[Amor uincit) Quod est tibi turpissimum.[At bene) Obiectio.[Herculis) Quasi magni uiri,& filij Iouis.[Quam male) Respondet obiectionis dicans non esse cōueniens matrimonium,ubi uir sit maior uxore. est autē sentētia ad personam loquentem accōmodata,nam Mart.contra sentit oportere uxorem inferiorem esse uiro. Inferior matrona suo sit Priscæ marito. Nō aliter fiunt femina uirq. pares.[Quā male) Per similitudine probat inconuenientiam amoris sui. [Inęquales) Aut ętate, aut magnitudine,& robore corporis.[Veniunt) Conueniunt.[Nupta) uxor.[Minor) Inferior conditione generis,& fortunę.[Non honos est) Sententię est color rhetoricus.[Species) Dignitas. [Ferentem) Habentem ipsam speciem.[Sed onus) Sicut mihi est onus,qd̄ simonus tanti uiri,cum tamen te non fruar.[Non honor est,sed onus) An nominatio est color rhetoricus.[Si quam uoles) Sententia generalis, [Pari) Æquali tibi, & ętate, & conditione

tione

tione fortunæ.[Hospes) Peregrinus.[Est notior cõinge) Quia uideo sæpius hospites,quã maritum meum.[Monstra) Vt Lernæam Hydram,& Cerberum,& Cacum,de quo Virg. Huic monstro Vulcanus erat pater. Monstrum enim dicitur quidquid est præter naturam [Feras terribiles) Vt aprum Erymantheum,& Leonem Nemæum.[Operata) Intenta, sacrificans,nam operari proprie est sacrificia perficere. Virg.lib.3. Æn. Aruisque nouis operata iuuentus. Idem. 1. Georg. In primis uenerare Deos,atque annua magnę Sacra refer Cereri lætis operatus in herbis. Horat Prodeat iustis operata sacra. Iuuen. Et matutinis operatur festa lucerna.i.operando, hoc est sacrificando colit, indocti ponunt pro agere quiduis generaliter,in quo significato nunquam inueni exemplum idoneum.

ASC. QVID nisi notitia est) Vnde Iuuen. Omne animi uitium tanto conspectius in se Crimen habet, quanto maior, qui peccat,habetur.[Quam males inæquales) Comparatiue, & sine figura,& fit licite in tribus gradibus,ut,quàm bonus, tam prudẽs.i.quantũ bonus tantum prudens. Quam magis illa tremens,tanto magis effeta flammais,quàm maxime potes,tam maxime debes Deo complacere.i.ut maxime,ita, &c.[Si qua uoles apte &c.) Insigne consilium.[Operata) Operari,& facere cum per se ponuntur,per excellentiam rebus sacris attribuuntur,& significant ,sacrificare,ut, Cum faciam uitula pro frugibus ipse uenito,& operata iuuentus,in Georgicis.

Torqueor:infesto ne uir ab hoste cadat.
Inter serpentes,aprosque, auidosque leone.
Iactor:& hæsuros cerno per ossa canes.
Me pecudum fibræ,simulacraque inania somni,
Omniaque arcana nocte petita monent.
Aucupor infelix incertæ murmura famæ:
Speque timor dubia spesque timore cadit.
Mater abest: quæriturq. Deo placuisse potenti:
Nec pater Amphitryon,ne puer Hyllus adest.
Arbiter Eurystheus ira Iunonis iniquæ
*Sentitur nobis,iraque longa * deæ.*
Hæc mihi ferre parum est: peregrinos addis amo-*
Et mater de te quælibet esse potest. (ris
Non ego Parthenijs temeratam uallibus Augen:

HVB. TOrqueor) Crucior.[Cadat) Interficiatur.[Ab hoste) Aut homine, aut fera.[Iactor) Versor.s. cogitatione, quam à cogito hæc pericula, in q̃bus ille uersatur, & uideor esse in eisdem periculis,q̃d accidit in amantibus. Vig.de Gallo ad Lycordia, q̃ erat ĩ castris. Nunc insanus amor duri me Martis in armis,Tela inter media,atque aduersos detinet hostes. [Hæsuros per ossa,) idest aggressuros te, nã hęsurus hic ab hæreo uenit, non ab edo. [Me pecudum) Dicit se multis modis terreri pp pericula Herculis.[Fibre pecudum).i.exta, q̃ inspicio,ut intelligam,quod fit,de te futurum hæc enim ars haruspicina dicebatur,inspiciebant aũt præcipue fibras iecinorum,siue iecorum,& pulmorũ. Iuuen. Calido pulmone columbę tractato Armenius, Vel Commagenus haruspex Pectora pulmonum rimantur & exta Catelli interdum & pueri. Luc.lib. 1. Cernit tabe iecur madidum,uenasq. minace Hostili de parte uidet pulmonis haneli, Fibra latet. Vig.lib.4.Æn. Pecudumque reclusis Pectoribus inhiãs spirantia cõsulit exta.[Simulacra inania) Figurę siue corpore.[Omnia) Auguria.[Petita) Capta. [Mouent) Terrent me.[Aucupor) Inquiro percunctando multos.[Murmura) .i.uoces. Famæ incertæ.s. de te.[Speque timor) id est interdum spes uincit timorem , quem habeo de te,interdum timor uincit spem.[Mater abest) Dicit,quod in absentia Herculis nõ habet aliquem,qui eam consoletur.[Mater).s.tua Alcmena.[Abest) scilicet hinc ,erat enim Deianira in Trachyne ubi regnauit Ceix,quando scripsit hanc epistolam. [Deo potẽti,) Id est Ioui.[Pater).s.tuus. [Puer).i.filius noster.[Arbiter Euristheus).i. cum omnes alii desit,solus Euristheus sentitur à me, quia quotidie nouos tibi imponit labores, quibus me torqueri necesse est. Arbiter dicitur, qui totius alicuius iudicii habet potentiam.inde arbiter dicitur, quæ habet auctoritatem alicuius rei , ergo arbiter , idest execu-

* deæ est
* me

tor

tor voluntata enim Iuno.labores Herculi impetabat,vt supra diximus.Virg. Et re tū n l le labores Reges sub Eurystheo [Sētitur) Quasi petniciosus, nam sentimus proprie,quæ nos lædunt.[Lenta).i.longa & diu durās.[Parum est) Non sufficit.[Ferre hæc).i.pati hos dolores,& timores de periculis vitæ tuæ.[Peregrinos).i.peregrinarum mulierum.[Quęli bet).i.quæuis mulier,nam iam nulla est quam non tentes. [De te).i.ex cōpressu,& coitu ruo.[Non ego) Commemorat quasdam puellas,quas dicit fuisse cōpressas,& violatas ab Hercule,est aurem occupatio,dicit enim se nō esse dicturam, cū maxime dicat.[Augen) Sic legendum est,non augē,fuit autem auge Alei regis Arcadiæ filia ab Herc. compressa, ex quo grauida facta peperit filiū,qui postea Telephus dictus est.ante vero, quā pareret, Aleus eius pater cognitio tumore ventris filiæ non credens eam grauidā ex Hercule tradidit eam cuidā nautæ mergendam, illa naui imposita doloribus partus vrgētibus impetrauit,vt in terram exponeretur, tanquā ad rem necessariam, & filium apud Parthenium montē in quadā silua peperit,deinde misericordia natura salutē præter spem patris cōsecuta data est dono quibusdam ex Caria in Asiā proficiscentibus?qui eam Teuthrāri Mysiæ regi dono dederunt. infans à pastoribus Corythi regis apud Parthenium repertus est, cui cerua vbera præbebat,quē postea Corythus pro filio educauit, & Thelephi nomen ei imposuit,quia cerua nutritus esset,nā ἐλαφος, grecæ ceruum, & ceruam significat hic postea quærens matrē accepto responso in Mysiam venit,vbi inuēta matre apud Teuthrantem cognitus cuius esset filius,in magno honore habitus est. Teuthras filijs masculis carēs ei Argiopen filiā despōsauit,& regni successorē reliquit,qui postea tēpore belli Troiani volens resistere Græcis,ne trāsirent per Mysiam, ab Achille grauiter vulneratus est, quo vulnere cum non posset sanari,accepto responso ab Apolline ab eodem Achille iterum vulneratus sanatus est.inde Ouid.in 2.de remed. Vulnus Achilleo quæ quondam fecerat hosti. Vulneris auxilium Pelias hasta tulit. Strabo lib.14.variat opinionem huius fabulæ.[Temeratam) Vitiatam.[Parthenis) Arcadicis.

NEC puer.i.filius.[Hyllus).[nomine.erat enim filius Herculis ex Deianira.Historiæ satis apertæ sunt supra [Nō ego Parthenijs,&c.) Commemorat Hercules adulteria. Parthenius mons est arcadiæ,in quo virgines venare solent,vnde ab eis nomen sumpsit, nam παρτενικη, virgo dicitur.[Augen) Autem vocat filiam alei, quòd partum suum dereliquit,vnde.[Temeratam,) id est violatam dixit genere fœminino. ASC.

Nec referam partus Ormeni nympha tuos.
Nec tibi crimen erunt Teuthrantia turba sorores:
Quarum de populo nulla relicta tibi est.
Vna recens crimen defertur adultera nobis.
Vnde ego sum Eydo facta nouerca Lamo,
Mæander, toties qui terris errat in isdem:
Qui lapsas in se sæpe retorquet aquas:
Vidit in Herculeo suspensa monilia collo,
Illo, cui cœlum sarcina parua fuit.
Non puduit fortes auro cohibere lacertos:
Et foliais gemma apposuisse toris.
Nempe sub his animam pestis Nemeæa lacertis
Edidit: vnde humerus tegmina lænus habet.
Ausus es hirsutos mitta redimire capillos:

ORmeni nympha) Astydamia dicit filiam Ormeni regis. quam cum Hercules dari sibi coniugem petiuisset, pater tenuit sciens eum habere Deianiram: Hercules indignatus regi bellum intulit, capta vrbe, ac rege interfecto Astydamiam captam vitauit, genuitque ex ea Ctesippum filium. Dyonisius scribit. [Nec tibi crimen erunt, Id est nec etiam crimini a me tibi dabitur, quòd tot sorores compresseris. [Teuthrantia turba) Miror, cui quidam Thestitia turba, legendum putent, nisi librariorum. (quod magis credo) culpa sit, nam non Thestius,vel Thestitius, sed Tespis Atheniensis, ut Dionysius scribit, à quo Thespiensis regio denominata est,id est filias ex pluribus fœminis genuit,quæ omnes Hercules adhuc, HVB.

puer, sed robore præstans cōpressit, & ex eis.i.genuis filios oēs mareis, qui Thespiadæ dicti sunt, quos per Iolaum in Colonias transmisit, sed cur dixerit Teuthrautia turba, non satis compertū habeo, cum Teuthras regnauerit in Nysia, nisi Hercules etiā in Nysia siue Teuthrātia regione fortasse alias sorores cōpresserit licet nihil apud quēquā legatur, quod meminerim, sed omnia, aut non sunt mandata literis, aut non extant quamobrem nōn ausim textum corrumpere. [Vna recens) Non de Iole intelligit, sed de Omphale Lydorum regina, Cui Hercules ita seruisse dicitur, ut omnia faceret, quæ impetrasset, unde Terent. in Eunucho. Qui minus huic quam Hercules seruiuit Omphale. Et hac genuit Hercules Lamum filium, unde nunc dicit Deianira. [Vnde) Ex qua Omphale. [Sum facta nouerca Lamo) Quia cum sim uxor tua, ille est factus priuignus meus. [Lydo) Ex Lydia, ut diximus. Lydi autem populi Asiæ, qui aliquando Mœonij dicti sunt, neque ullo pacto intelligendum est de Iole, quia ex eā non suscepit Lamum, neq; ex Lydia, aut Mœonia fuit, sicut hanc fuisse ostendit, cui Herculem seruisse dicit. [Mæander) Fluuius Lydiæ, aut (ut Ser. dicit) Cariæ, quæ est uicina Lydiæ. [Qui errat) .i. labitur, & uagatur. [Toties) Sæpius. quia ita fluxuosus est ut in se uideatur recurrere. [Retorquet) Reflectit. [Monilia) Ornamenta muliebria, quæ teste Seru. etiam segmenta dicuntur, quæ tantummodo mulieribus conueniebant, inde Iuuen. Virum obiurgat, quod segmenta induat. Segmenta, & longos habitus, & flammea sumit, &c. [Illos) .s. collo. [Parua sarcina) Paruum onus, quia sustinuisset etiam maius [Non puduit) Pluribus uerbis uituperat Herculem de hac mollitie. [Cohibere) Astringere. [Solidis) Fortibus. [Toris) .i. torosis .i. pulposis, & neruosis mēbris. Persius: Multumq. torosa iuuentus. [Nempe) Ostenditur turpissimum esse exornare molli, & lasciuo habitu brachia, quæ res magnas, & dignas laude gesserint, quales sunt, quas commemorat. [Pestis Nemeæa) .i. Leo Nemeæus, quē interfecisti, in cuius facti memoriam gestas pellem ipsius Leonis. [Læuus humerus) .i. sinister. Nam humerum dextrū ferebat Hercules exertum, & detectum, ut esset expeditior. [Nemeęa) Vt scribit Str. Silua est inter Cleonas, & per Phliuntem, in quā Argiui sacra faciebant, ubi Hercules Nemeęū Leonem occidit, quem interdum Poetę appellant Cleonęum, à Cleone oppido Nemęę siluę propinquo. Luc. Ille Cleonęi proiecit terga Leonis. [Mitra) Teste. Seru. nomen barbarum, est pileus incuruus, de quo pendebat baccarum tegmen, quo utebantur Lydi, & Phrygij. Iuuen. Ite quibus grata est picta lupa barbara mitra. conueniebant autem mulieribus pręcipue, aut uires mollioribus, & effœminatis. Virg. Et nunc ille Paris cum semiuiro comitatu Mœonia mentum mitra crinemq. madentem Subnixus, &c. [Redemire) .i. ornare, id est addere redimicula, quę ex mitra pendebant. unde Virg. lib. x. Et tunicę manicas, & habent redemicula mitrę.

ASC. ORMENI. Nympha) Vocatiuus est nominis patronymici. Nam declinatur hęc Ormenis, huius Ormenidos, &c. ô Ormeni, & fit à nomine Ormenus Ormeni addendo literam. est autem Astydamia Ormeni filia. Vna recens crimen refertur adulteram nobis) Referetur .i. recensebitur nobis .i. à nobis, nec stat uersus, si legatur refertur, lege ergo referetur, ut sit sensus. omissus alijs dicam de una adultera, quę crimen recens commisit, sed ἐμφατικῶς, dicit eam crimen, non criminosam, sicut Comicus, scelestum scelus, & senem & senium uocat.

Aptior Herculeæ populus alba comæ.
Nec te Mœonia lasciuæ more puellę.
Incingi zona dedecuisse pudet,
Non tibi succurrit crudi Diomedis imago:
Efferus humana, quid ape pauit equos.
Si te uidisset cultu Busiris in isto:
Huic uictor uicto nempe pependus eras.
Detrahebat Antæus duro redemicula collo:

HVB. Populus) .i. Corona populea. [Mœonia zona) .i. zona ipsius Omphales [Dedecuisse) Turpe tibi fuisse, Hercules .n. ita Omphale deditus fuit, ut omnia, quę illa iuberet, faceret, & eum suo cultu instruxisse refert Ouid 2. Fast. Dumque parant epulas, portandaque nina ministri, Cultibus Alcidem

Ne

Ne pigeat molli succubuisse uiro.
** Inter Ionas calathum tenuisse puellas.*
Diceris: & dominæ pertimuisse minas.
** Non fugis Alcide uictricem mille laborum*
Rasilibus calathis imposuisse manum:
Crassaq. robusto deducis pollice fila:
Aequaq. formosæ pensa rependis heræ.
Ah quoties, digitis dum torques stamina duris:
Prævalidæ fusos comminuere manus.
Crederis infelix scuticæ tremefactus habentis
Ante pedes dominæ pertimuisse minas.
Eximijs pompis præconia summa triumphi,*
Factaq. narrabas dissimulanda tibi:
Scilicet immanes clisos faucibus hydros*
** Infantem & caudis inuoluisse manum.*
Vt Tegæus Aper cupresifero Erymantho
Incubat: & uasto pondere lædit humum.
Non tibi Threicijs affixa penatibus ora.
Non hominum pingues cadæ tacentur equæ:
Prodigiumq. triplex armenti diues Iberi
Geryones: quamuis in tribus unus erat.
Inq. canes totidem trunco digestus ab uno
Cerberus, implicitis angue minante comis.
Quæq. redundabat fœcundo uulnere serpens
Fertilis, & damnis ditior ipsa suis.
Quiq. inter leuumq. latus, læuumq. lacertum,
Prægraue compressa fauce pependit onus.
Et, male confisum pedibus, formamq. bimembri,
Pulsum Thessalicis agmen equestre iugis.
Hæc tu sidonio putes insignitus amictu
Dicere? non cultu lingua retenta silet?

instruit illa suis: Dat tenues tunicas getulo murice tinctas, Dat teretem zonam, qua modo cincta fuit. Ventre minor zona est, tunicarum uincla relaxat. Vt posset magnas exeruisse manus. Fregerat armillas non illa brachia factas: Scindebant magni uincula parua pedes. [Non tibi) Commemorat eius ante acta fortia, quæ deberent ipsum deterere a talibus lasciuijs. [Succurrit) Venit in mentem.[Crudi) Violenti, & inhumani. [Effetus) Valde ferus. [Pauit) Aluit. [Humana dape) hic Trax tyrannus sæuissimus humanis hospitum carnibus equos, equasque suas alebat, & capita suis tectis affigebat, quem Hercules interfecit, & eodem supplicio affecit, quo ille hospites. [Si te uidisset Busiris) Rex Ægypti ad prouocandum Nili inundationem hospites solebat immolare, hoc genus sacrificij primum expertus est in Thrasium à quo sibi monstratum fuerat. Ouid. de Arte aman. Dicitur Ægyptus caruisse iuuantibus arua imbribus, atque annos sicca fuisse nouem. Cum Thrasius Busirin adit, monstratque piari Hospitis effuso sanguine posse Iouem. Illi Busiris, fies Iouis hostia primus, Inquit, & Ægipto tu dabis hospes, aquã. Cum autem uellet immolare etiam Herculem, Hercules cũ interfecit.[Isto cultu) Isto ornatu muliebri, & lasciuo.[Pudendus eras) .i.fuisse ei pudor à te uinci.[Detrahat) Pro detrahere.i.auferret.[Ioniacas puellas).i. Mæonias, nam Ionia regio Asiæ est finitima Mæandro.[Dñe) Omphales.[Non fugis) Non caues.[Rasilibus) Politis quasi Rasis. Virg. Et torno rasile buxum. [Crassa) idest magna, non autem legendum est, grossa.[Deducis) Nes.[Rependis) Ad pensum reddis tu quoq;, sicut ancillæ.[Cõminuere.) Fregere.[Habenis) Loris.[Præconia) Laudes.[Triumphi) Victoriæ tuæ, alij libri hñt. Emixijs pompis immania semina laudũ.[Dissimulanda) Celanda, tacenda.[Scilicet) Dicit ea, quæ narrat Hercules.[Elisos) Strangulatos, præfocatos.[Inuoluisse) Diuisis syllabis legendũ est sicut alibi, Debuerant fusos euoluisse meos. [Immaneis hydrus) Maximos angues, supra diximus hanc fabulam.[Tegeus) Arcadicus.[Erimantho) Monte Arcadiæ, illic enim interfecit aprum uastantem regionem. [Incubat) Iacet.[Penatibus) Tectis. [Threicijs,) id est Diomedis. [Ora) capita.[Equę pingues) Supra

** Inter Ionias ac al.*
Mæonias inter.
** Pudet*
** Alias immania semina laudum.*
** Elisis*
** Infantẽ nuda dilacerasse manu.*

prauisa est fabula.[Prodigium triplex) Geryones, vt fabulę tradũt, rex regnauit in Gadib. Hispanæ, quē locũ Erythram appellant, quem tricorporem fuisse fabulatur, ditissimũq, pecoris, quod Hercules eo superato, in Italiã aduexisse dicitur Diodorus dr Chrysauri filios tribus magni exercitibus fidentes ab Hercule superatos, & greges bonũ deducta hi beria secum abductos.[Prodigium) Monstrum.[Triplex) Tricorpor.[Hiberi) Hispani. [Geryones) Primæ est declinationis, declinatę enim sicut Anchises.[Vnus erat in tribus) Quia vnus erat, licet tria corpora hrēt secundũ fabulas.[Cerbeius) monstrũ est tria capita habens, dicitur aũt vestibulũ tartari seruare hunc Cerberum triplici cathena vinctum Hercules ad superos iussu Eurysthei traxisse dicitur, cũ prius athenis mysterijs Eleusinæ Cereris initiatus fuisset. [In totidem canes) .i. in tres, vt Geryones .i. totidē capita e mina. [Ab vno trunco) .i. ab vno corpore.[Digestus) Diuisus[Quæque redundabat) Serpentem dicit Lernæam ex cuius corpore, vt Diodorus scribit, centũ prodibant serpentē capita, & ceruices, quatum singulis cæsis duæ renascebantur, ob eamq. rē minime vinci posse videbatur, cũ pars amputata validior efficeretur, hanc difficultatem Hercules arte superans, Iolaũ monuit, vt incisam ceruicē subito face lignea inureret, ne sanguis effflueret, hoc pacto superare bellua sagittas suas eo sanguine tinxit, quo illarũ vulnus mortiferũ redderetur.[Redundabat) Abundabat, & validior efficiebatur.[Dues à suis dãnis) Quia quanto magis amputabatur, tãto plura capita habebat, vt supra dictũ est. [Quodq. inter) Anthæum intelligit filium terræ corporis robore, ac palestra præclarũ in Lybia, qui multos externos secũ certamine congressos occiderat, hunc Hercules & viribus, & arte superatũ interfecit, nã cum vires à terra matre assumeret simulãs se cadere, Hercules cũ ita sustulit, vt terram tangere nõ fineret, ex quo ille matris auxilio priuatus, inter lacertos Herculis elisus expirauit.[Compressa) Astricta.[Et male confisum) Centauri ex Ixione, & Nube genti Thessaliã incolentes, odore & vetustate vini quod Pholus Centaurus à Dyo. sibi datum reseruauerat in honorem Herculis, cũ cum hospitio suscepisset, ebrij facti domum Pholi magno impetu ingressi diripere conati sunt, quos licet fortissimos, & matris Nubis imbrem effundẽtis auxilio vsos, Hercules tñ partim occidit, partim fugauit. [Male confisum pedibus) Quia velocitate sua freti, effugere nõ potuerunt. [Formaq. bimembri) .i. humana, & equina, in qua malus fuerat robur.[Sidonio) .i. purpureo, qui mulieribus conuenit.[Non silet) Non debet silere, præ pudore?[Cultu) Qui non decet.

ASCENSIVS.

CRASSAQVE) Robustiora. Iuuen. Sat. 2. Vos lanã trahitis, colloq. peracta refertis Vellera, vos tenui prægnantē stamine fusum: Penelope melius, leuius torquetis Arachne. [Diceris infelix &c.) Ennmerat Herculis egregia facinora, cũ detestatione præsentis dedecoris, qd patitur in seruiendo adulteræ. [Infantē caudis inuoluisse manum) Diæresis est in dictione inuoluisse. nã pentasyllabum fecit. [Vt Tegeæus aper) Sic legẽdum est, nam Tegea primam, & secundã corripit, vt .5. Æn. Tegeæ de sanguine gentis, vbi alij legunt Tegeæ sanguine gentis, sed vtroq; modo duas priores corripit, nec legẽdũ est, in cupressi fero. verũ licẽtiosus est versiculus, quia vocal s ante vocalem, neq; absumitur, neq; corripitur, sicut nec ibi, in Actæo Aracintho.[Nõ tibi Threicijs) Non Thracijs, nã Virg. Threicijs vtitur non Thraicijs. [Geryones) Legitur Geryones in nominatiuo etiã interdum primæ declinationis, potius quam Geryon. [Quæque redundabat) Serpes communis est generis.[Lanumq. latus) Sic legendum est, nam si dempseris, quæ versum deprauaueris.[Non cultu lingua retenta silet) Figurata interrogatio, vim increpationis habens, q.d. debeat maxime refrænari à cultu, cui talia facinora non congruunt.

HVB. Nympha Iardanis) .i. Omphale.[Iardanis) .i. Phrygia, nam Mœones, & Lydi à dextra sunt Phrygiæ ma-

Se quoq; nympha tuis onerauit Iardanis armis:
Et tulit è capto nota trophæa uiro.
I nunc. tolle animos: & fortia facta recense,

Quod

Quod tu non esses iure: uir illa fuit
Qua tanto minor es quanto te maxime rerum,
Quàm quos uicisti, uincere maius erat.
Illi procedit rerum mensura tuarum.
Cede bonis: hæres laudis amica tuæ est.
O pudor, hirsuti costis exuta Leonis.
Aspera texerunt uellera molle latus.
Falleris; & nescis: non sunt spolia ista Leonis,
Sed tua: tuque feræ uictor es: illa tui.
Fœmina tela tulit Lernæis atra uenenis,
Ferre grauem lana uix satis apta colum:
Instruxitque manum claua domitrice ferarum:
Vidit & in speculo coniugis arma sui.
*Hæc * tamen audieram: licuit non credere famæ:*
En uenit ad sensus mollis ab aure dolor.
Ante meos oculos adducitur aduena pellex:
Nec mihi, quæ patior, dissimulare licet.
Non sinis auerti: mediam captiua per urbem
Inuitis oculis aspicienda uenit.

ioris, ut scribit Ser. nec de Iole possumus intelligere. [Ornauit) instruxit, armauit. [Nota) Clara. [E capta uiro] Ex te, quem capit, & triumphauit. [I nunc) Increpatio est per irrisionem. [Recense) Narra. [Quod). s. esse vir. [Tu non esses) idest esse debere, quia melius esse fœmina, quam uir. [Qua tanto) Dicit quod quanto difficilius fuit Herculi uincere seipsum, quam eos, quos uicit tanto est Omphale eo maior, qui uicit eum. [Procedit) .i. euenit. [Hæres tuæ laudis) Quia tu ex ea decidis, & ipsa tibi succedit. [O pudor) Amplificat hoc dedecus Herculis, qd passus sit, amicam tegmine suo & armis instruit. [Vellera) Pellis. [Exuta costis) Diximus supra expelle Leonis Nemeæis Herculem fecisse sibi tegmen corporis. [Texerunt molle latus). i. fœmineum. [Spolia) dicuntur, quæ hosti eripiuntur in historia dicit, illa pellis, qua illa induta est, non significat quod tu uiceris Leonem sed, quod illa te uicerit, & ex te spolia abstulerit. [Illa tui,) Scilicet uictrix. [Atra) Cincta. [Lernæis uenenis) Diximus supra in fabula Hydræ Lernææ. [Grauem) Plenam. [Claua) Hercules enim claua ad domandas feras usus dicitur, quam Vulcanus simul cum Thorace ob meritum uirtutis ei dedisse dicitur. [In speculo) Quo mulieres præcipue utuntur. hæc autê sumpsisse Omphalen, scribit Ouid. lib. 2. Fast. illa capit clauamque grauem, spoliumque Leonis, Conditaq. in pharetra tela minora sua. [Tantum) Solummodo. [Audieram) Nô autem uideram [Licuit) Potui. [Famæ) Quæ de rebus supradictis ferebat. [En) Demonstrantis est. [Ad sensus Ad uisum. [Ab aure) .i. ab auditu. [Aduena) Peregrina, & nunc Iolen intelligit, nam) vt supra uidimus) enumerauit mulieres, quas Hercules amauit, usque ad Iolen, quæ fuit vltima. [Dissimulare) Occultare, & tacere. [Auerti) Amori à me. [Captiua) Vt supra diximus in argum. epist. Occulis) Meis.

*tantum

ASCENSIVS.

I NVNC) Figura, concessio vim prohibêdi continens. [Qua tanto &c.) Sensus & ordo est. [Quia). s. Omphale tu es tanto minor, quanto maius erat uincere te, ô maxime rerum, quam eos, quos uicisti. Notanda est latinitas, quia cum genitiuus transcêdês, aut collectiuum est, non seruatur necessario incongruitas generis Horat. 1. Ser. Quid agis dulcissime rerum? Sic optimus plebis &c. & ô Danaus fortissime gentis &c. [Illi procedit) ie est ad eam deriuatur, vnde ipsa succedit, & tes præcedit. [Cede bonis) Non quia soluendô non sis, sed quia illa sibi ea bona iure vendicat, & ita tua non sunt. [O pudor) Ordo est. O pudor. [Aspera vellera,) id est villosa tegmina. [Exuta,) id est detracta. [Costis Leonis hirsuti,) id est uillosi, & iubati. [Texerunt molle latus) Scilicet lubricæ puellæ. [Falleris) Arguta argumentatio ad cõsimilia decenter applicabilis. En ueni ad sensus mollis ab aure dolor ordo.) Ordo est. [Dolor mollis). i. leuis, & tolerabilis. [Venit ad sensus) .i. ad præcordia. [Ab aure,) idest per auditum, quia Cicerone, imò experientia teste minus

afficiunt

afficiunt audita, quam visa, minusq. certa sunt. Vnde Plautus plus, inquit, valet occulatus testis vnus quam auriti decem.

Nec uenit incultis captarum more capillis
Fortunam uultus falsa tegendo suos.
Ingreditur late multo spectabilis auro:
Qualiter Phrygia tu quoque cultus eras:
Dat uultum populo sublimis, ut Hercule uicto,
Oechaliam uiuo stare parente putes.
Forsitan expulsa Aetolide Deianeira
Nomine deposito pelicis, uxor erit.
Eurytidos Ioles, atque insani Alcidæ
Turpia famosus corpora iunget Hymen.
Mens fugit admonitum: frigusq. perambulat artu:
Et iacet in gremio languida facta manus.
Me quoq. cum multis, sed me sine crimine amasti:
Ne pigeat, pugnæ bis ibi causa fui.

FAlsa).i.confessa, & testificata. [Fortunam suam) idest aduersam. [Te gente vultu) Sicut illæ, q̃ sunt in tam misera fortuna facere solent. [Dat) Ostendit. [Sublim.s) Pro Sublimiter.i.alte nomen pro aduerbio. [Victo) A se, quē in amore subegit. [Putes) Pro putet aliquis secunda persona pro tertia, sicut apud Virg. Migrantes cernas. [Oechaliā) Patriā suā. [Stare) Esse in statu suo. [Forsitan) Addit, & aliud, quod si, futurum turpius ipsi Herculi, quia fortasse expulsa ipsa Deianira accipiet Iolē vxorem. Ordo est. [Iole forsitan erit vxor deposito nomine pellicis) idest Iole, quæ erat pellex, erit vxor tua, deposito nomine pellicis. [Expulsa Deianira). f.me. (Ætolide).i.de Ætolia, nam Deianira ex Ætolia. [Eurytidos Ioles) Ordo est. Hymen famosus iunget turpia corpora Ioles Eurytidos, atque Alcidæ insani. [Hymen famosus).i. matrimonium infame, quod erit, si me legitima vxore expulsa, concubinam duxeris, nō famosus semper id malam partem accipitur. cauēdum, ne legatur formosus, sed famosus Hymen autem cum sit Deus nuptiarum, sæpe pro ipsis nuptiis ponitur. [Iunget corpora turpia).i.turpiter iunget. [Insani).i.magni. Habet autem hic uersus spōdeum in quinto loco, neque vocalis sequente vocali abiicitur. [Mens fugit) Magis ex consuetudine loquēdi hoc dicit, quàm quod mens possit fugere, uidetur enim ex aliquo timore animus, & mens nobis fugere. ergo. [Fugit).i. horret. [Admonitum).i. recordatione huius facti, ne me relicta aliam accipias. [Frigusq. perambulat) Virg. Gelidusque per ima cucurrit Ossa tremor. [Languida) Pigra ad scribendum. [Me quoque) Nunc Iolem. [Sine crimine) Quia amasti me, ut coniugem, non adulteram aut concubinam. [Causa pugnæ) Quia bis pro me pugnasti: Semel aduersus Acheloum, & iterum aduersus Nestū, Achelous fluuius ex Pindo Thessaliç mōte ortus Ætoliam ab Acarnania diuidit. Vnde interdum Ætoliæ, siue Calydonis, interdum Acarnanum fluuius à poetis dicitur, ut est uidere apud Ouid. lib. 8. & 9. Met. ubi narrat, quod nunc hic dicetur, quod mutatus in uarias formas pugnauit cū Hercule propter Deianiram. Primum enim in propria forma luctando superatus, uertit se in serpentem, & postremo in Taurum, cui Hercules cornu auulsit, quod Naiades nymphæ diuersis floribus, & pomis refertum copiæ dicauerunt, ille præ pudore omnibus modis victus, & cornu mutilatus intra suum flumen se occultauit.

ASC. DAT vultum sublimis).i. in sublime.i. aduerbialiter ponitur. [Forsitan) Ordo est. [Forsitan ipsa Iole erit vxor). f. tua. [Deposito nomine pellicis).i. nec dicetur amplius pellex, & hoc me sup. [Deianira Ætolide).i. de nobili Ætolū genere, aut Ætoli regis filia [Expulsa). f. ò legitimo toro. declinatur Ætolis, huius Ætolidis, uel dos, unde ablatiuus Ætolide, neq. est hæc synalœpha, expulsa Ætolide, utque correctio uocalis antecedentis, quam péthemimeris forsan excuset. [Eurythidosq.).i. Euryti filia, à nominatiuo hæc Eurytis, patronymicū enim est à patre, sicut Ætolis à patria. Quia uero os corripitur in genitiuo, legendum est, Eurytidosque Ioles. Nam Iole trissyllabum est, & à uocali inchoat. [Turpia) Ordo est. [Hymen,) id est Deus nuptiarū, aut torus aut paranymphus. [Formosus,) id est

Id est decens,& est ironia.[Iunger corpora turpia).i.ad turpe facinus,quia ad illicitos cō cubitus,sicut,atque mala uites incidere falce nouellas.[Corpora) Inquam.[Ioles Eurytidos). .filiæ Euryti deuicti.[Et alcidæ).i. Herculis insani. grauius est uersus,quia spondaicus,& uocalibus non absumptis impeditus,qui ironiam significat,aut pondus iniuriæ & dedecori,&c.satis explicentur.

Cornua flens legit lapidis Achelous in undis?
Truncaque limosa tempora mersit aqua.
Semiuir occubuit ui * *lernifcroque ueneno*
Nessus:& infecit sanguis equinus aquas.
Sed quid ego hæc refero? scribenti nuncia uenit
Fama, uirum tunicæ labe perire meæ.
Hei mihi quid feci? quò me furor egit amantem?
Impia quid dubitas Deianira mori?
An tuus in media coniux lacerabitur Oeta?
Tu sceleris tanti causa superstes eris?
Et quid adhuc habeo facti,cur Herculis uxor
Credar? coniugij mors mea pignus erit.
Tu quoque cognosces in me Meleagre sororem:
Impia quid dubitas? Deianira mori?
Heu deuota domus: solio sedet * *Agrius alto:*
Oenea desertum * *nuda senectus premit.*
Exulat ignotis Tydeus germanus in oris?

HVB.

* *quondam leti fero placet*

* *Acrior*
* *longa*

Legit) Collegit quasi fracta. Tempora) Caput, nam tē p.. partem capitis significat. [Trunca) Mutil.ta.[Limosa) Plena limo.[Semiuir) Centaurus,qui ex posteriore parte erat equus,ex priore erat uir.[Lernifcroque ueneno) Nam (ut supra diximus) interfecta Hydræ Lernæa eius sanguine sagittas suas tinxit, ut mortiferum haberent ictum.[Infecit) Tinxit.[Sed quid ego) Fingit poeta inter scribendum nunciū allatum fuisse Deiani æ de calamitate Herculis.[Quid) idest ad quid?q.d.frustra, quia nō poteris iam esse meus, quia audio te iam moriturum.[Labe) Veneno.[Hei mihi) Conqueritur,quod fuit causa huius tanti mali Herculi, de quo tamen excusat,quod amore com pulsa fit.[Quo).i.ad aliquid?[Impia) Instigat seipsam ad mortem.[In media Oeta) Nā, ut supra diximus,in Oeta monte Thessaliæ constructa fuit pyra,in qua Hercules combustus est,unde Oeteus Hercules dicitur à Seneca.[Causa tanti sceleris).i.mortis mariti sui. [Eris superstes).i.uiues post eum?q d.absit.[Et quid adhuc) Alia causa quare debeat mori.dicit enim,quòd cum nullum habeat certum signum , quare sit uxor Herculis, si propter eum mortua fuerit,credetur esse eius uxor.[Et quid habeo)q.d.nihil.[Adhuc) Hucusque.[Pignus) probatio,confirmatio.[Tu quoque) Dicit se etiam debere hoc facere, vt uideatur esse soror Meleagri, quia sicut ille propter amorem Atalantæ mortuus est,ita ipsa propter amorem Herculis vult mori.[In me), idest in morte mea. [Sororē) Quia cognosces, quod re imitata sum.[Impia) Versus intercalaris dicitur, qui a sæpius inter ponitur,sicut apud Virg. Incipe Mœnalios mecum mea tibia versus, & idem Ducite ab urbe domum mea carmina,ducite Daphnin. [Heu deuota domus) Moritura Deianira deflet infelicitatem suæ domus,ut ostendat se non debere dubitare, quin moriatur.[Deuota) Execrationibus infelix,nam, ut supra diximus super illum locum. Deuouit nati spemque caputque parens: Althęa uitam,& fortunas Meleagri filij execrata est.[Acrior) idest acerbior,& infelicior.[Alto solio)idest quanto maior fuit,tanto est infelicior. [Desertum) A filijs derelictum.[Nuda) Orbata [Tydeus germanus) Frater meus.[Oris) Regionibus.[Exulat) Abest à patria, nam cum Menalippum fratrem inaduertenter occidisset,à patria sponte abijt,& venit Argos ad Adrastum regem,qui eam filiam suam Argiam uxorem tradidit,& Deiphilē Polynici,cum ambo casu quodā in eius regiam uenissent,& uidisset eos esse,quos oraculi responsum significauerat,acceperat.n.ex oraculo,ut eas daret Leoni,& apro:Tydeus aūt aprū ferebat insigne:Polynices uero leonem,itaque secundum rūsum oraculi eos sibi gn̄os delegit, narrat igitur nunc Deianira Tydei exilium.

ASC. SED quid ego refero?)Scribendi nuncia uenit. [Fama) Bene scribendi, nam si anteq̃ scripsisset, decreuisset pp id facinus seipsam interimere frustra de pollice conquereretur. [Tunicæ).s.interioris, quã eam sīã uocant. [Hei mihi) Sic Corydon. Heheu quid uolui misero mihi, perditus austrum Floribus, & liquidis immisi fontibus apros. [Impia quid dubitas) Sic Dido, quin morere, ut merita es. & est versus inter calaris, sicut, Ducit ab urbe domũ. [Heu deuota domus) Vt superiores uere ostendit fatale, & familię debitũ, qđ pati tur malũ. Nã, ut dixi, deuotũ dicimus, quasi uoto addictũ mori. [Oenea) Accusatiuus est à noĩatiuo hic Oeneus, sicut ab Orpheus Orphea & in solo accusatiuo corripitur penultima nominum in eus diphthongon exeuntium. [In oris ignotis) Quia ad Adralũ fugit.

Alter fatali uiuus in igne fuit:
Exegit ferrum sua per præcordia mater.
Impia quid dubitas Deianira mori?
Deprecor hoc unum per iura sacerrima lecti,
Ne uidear thalamis insidiata tuis.
Nessus, ut est auidum percussus arundine pectus:
Hic, dixit, uires sanguis amoris habet.
Illita Nesseo misi tibi texta ueneno;
Impia quid dubitas Deianira mori?
Iamq. uale seniorque pater, germanaque Gorge,
Et patria, & patriæ frater adempte meæ.
**Et tu lux oculis odierna nouissima nostris,*
Virque (sed ò possis) & puer Hylle uale.

HVB. ALter).s. Meleager. [In igne fatali) pp lignum siue torrem, quẽ parcę in natiuitate Melegri Althææ matri seruandum dederant, in quo uita Meleagri consistebat, dicta est hæc fabula supra in epist. Briseidis in eo loco fratribus orba, Deuouit nati spemque, caputq. parens. [Exegit) Transmisit. [Ferrũ) Ensem quia se interfecit gladio. Diodorus tñ scribit eam laqueo uitã finiuisse. [Deprecor) Adiurat Herculẽ, ne credat eam hoc dolose, aut insidiose fecisse. [Sacerrima) Valde sacra. [Tuus thalamis) Quia haberes alia mulierẽ. [Nessus) Narrat quomodo fuerit decepta. [Vt).i. postq̃. [Auidum) Amans [Hic sanguis).s.meus. [Texta).i. indumenta à texendo dicta substãtiuũ est [Illita) Infecta, tincta. [Veneno Nesseo).i.sãguine Nessi, q erat mixtus ueneno. Lerneo; vt supra dictum est. [Vale) Deserentis est. [Gorge) Erat soror Deianiræ. [Et patria).s. Calydon. [Frater) Tydeu. [Adẽpte) Ablate. [Meæ patriæ) Qui es exul, nã de Meleagro iã mortuo stultũ est intelligere. [Puer.i.filius. [Hylle) Hyllus.n. filius fuit Herculis, & Deianiræ. [Nouissima) Vltima, quia nunquam sum uisura aliam lucem. [Sed ut possis).i. utinam possis.s.ualle re. [Puer Hylle).i. filij Hylle, nam puer, & seruum significat, & eum, qui est in ętate puerili, & filiũ, vt hic. Exitus rei fuit quod prius quam Hercules mortuus esset, Deianira, ut in argumẽto dixi, audita calamitate Herculis, de qua dictũ est laqueo uitam finiuit, ut scribit Dido. Hyllus uero Iolem iussu patris Herculis post eius mortẽ uxorẽ duxit, & ex ea prolẽ suscepit. Scribitur hæc fabula plenè ab Ouid.li.9 Met. & ẽt deificatio Herculis, & multa, quæ ad hunc locum pertinẽt, quę breuitatis gratia non uisa sunt narrãda.

Tuquoque (marginal)

ASC. ALTER).s. Meleager, uel Meleagrus. Nã quæ gręce exeunt in ros apud nos exeũt in er, & ĩ rus, ut Menãder, Teucer, Alexãder, Tymber. Euãder, Meleager, uel rus. uñ hic Meleagre dictũ est in uocatiuo, non p Metathesim, sicut Alexãder vult, sed à ntõ Meleagrus. [Deprecor).i. ptor, ne fit. Nã pcamur ut fiat, qđ uolumus, đ precamur, ne fiat, qđ timem⁹.

IN X. EPISTOLAM, ARG. HVBERTINI.

NE & cartas frustra impleam, & auditori sim fastidio, non enarrabo itero fabulam Minotauri, un le pendit argumentum huius epistolæ, quoniam sa is dictam est in secunda epistola Phyllidis ad Dem. phoonta, super eum l cum, & tauri mixtaq. f rma uiri, & item in argument epistolæ Phædr ad Hippolytum. Itaque qui uelit pleno uidere illuc recurrat. Quod autem ad hunc locũ attinet hoc est in summa. Cum ob leges à Minoe deuictis Atheniensibus impositas, Theseus in Cretam nauigasset

(a mello) maius - me boreto

Ariadne Minois filia eius specie, ac decore, capta consilium operamq. dedit Minotauri occidendi, & Labyrinthi egressum edocuit. Deinde cum Ariadne noctu clam recedens in insulam appulit aliquando Diam, nunc uero Naxon uocitatam, ubi dicitur reliquisse Ariadnen, & sine ea in patriam nauigasse. Quare fingit Poeta eam derelictam scribere hanc epistolam ad Theseum & eum increpare de duritias, & immanitate animi, & ingratitudine beneficiorum, quæ ei commemorat, & post commemoratas etiam infelicitates suas, rogat eum, ut nauem flectat, & redeat ad eam recipiendam.

ARIADNE THESEO.

EPISTOLA X.

* *Illa relicta feris etiam nunc improbe Theseu.*
Viuit. & hæc æqua mente tulisse uelis.



MITIVS inueni, quam te genus omne ferarum.
Credita non ulli, quam tibi pe ius eram.
Quæ legis: ex illo Theseus tibi littore mitto.
Vnde tam sine me uela tulere ratem:
In quo me somnusq. meus male prodidit, & tu,
Pro facinus, somnis insidiate meis.
Tempus erat: uitrea quo primum terra pruina
Spargitur: & tectæ fronde queruntur aues.
*Incertum uigilans * à somno languida, moui*
*Thesea prensuras * semisopita manus.*
Nullus erat: referoq. manus: iterumq. retento:
Perq. torum moueo brachia: nullus erat.
Excussere metus somnum: conterrita surgo:
Membraq. sunt uiduo præcipitata toro.
Protinus adductis sonuerunt pectora palmis.
Vtq. erat è somno turbida, rapta coma est.
Luna fuit: specto, si quid, nisi littora; cernam:
Quod uideant. oculi nisi littus, habent:
Nunc huc, nunc illuc, & utroq;, sine ordine curro:
Alta puellares tardat arena pedes.



MITIVS).i.minus crudele, nam nullam fera mitis est. [Credita,)id est commissa, tradita.[Vlli) Alicui, siue homini, siue feræ.[Vñ).i.ex quo littore. [Tulere) pro abstulere. [Somnus).i.sopor.[Et tu).i.prodidisti.[Tẽpus erat)dicit fuisse autũnale tẽps. [Vitrea) Splendida ut uitrũ[Spargitur) Impletur. [Pruinis]Iuuen. Iã lætifero cedente pruinis Autumno.[Incertũ)Subaudi est, uel pro incerte posuit.[Languida) Cadens, & debilis [Prensuras) Tractaturas.[Semisopita) .i. semidormiens.puto in esse legẽdũ semisepulta,ut uersus stet, qđ idem erit in sensu, quod semisopita, ut Virg. in 6. Æn.tandẽ custode sepulto,ubi Seru. exponit.i. dormiente, cũ autẽ sopor corripiat primã, ut apud Virg. Altuũ pecudumq. genus sopor altus habebat. Sopite, & sopitus primam producit. Ouid. lib.7. Met. Soluerat alta quies nullo cum murmure serpens Sopitis similis nullo cũ murmure serpit.idẽ lib. supra scripto Peruigilem superest herbis sopire dracone. Aduertendũ est igitur semisopita male legi cũ semisepulta,ut diximus legendũ sit, quod idẽ significat,quod semisopita,ut ex textu Virgiliano patet.[Nullus)Pro non ponitur,quia de Theseo solo intelligit,uel nullus, nec Theseus, nec alius.[Refero) Iterum fero.[Retento).i.sæpius tento.[Excussere) Expulere,& uiolenter remouere.[Præcipitatas).i celeriter demissa.[Viduo) Derelicto à te marito meo.[Sonuerunt)Propter percussionẽ.[Adductis) Retractis. [Vt).i.sicut.[Erat turbida) .i. turbata,& incompta. [A somno).i.propter somnum quia dormiendo turbantur capilli ab ordine,& cultu suo.[Rupta est).i.dilacerata.[Luna).i.splendor Lunę [Nisi).i.præter.[Vtroque) In utranque partẽ.i.huc & illuc.[Sine ordine) id est sine ratione. [Tardat) Impedit. [Puellares).i.meos quæ sum puella,quia difficilis est cursus per arenã [Reddebat nomẽ)

HVB.

* *Multi hæc duo carmina non habent.*

* *An somno.*

* *Sic & primo amorũ elegia 14. Purpureo cubit semisopita toro.*

H 2 Scilicet

Scilicet per Echo. i. per resonationem. nam ἠχέω, græce resono significat. vnde Echo. d̄r vox, quæ ex concauis, & desertis locis ex clamore redditur, quæ aliqñ secundū fabulas, nympha fuit in solam vocem respōdentem à Iunone mutata, vt scribit Ouid. lib. 2. Met.

ASC. MITIVS inueni) In quibusdam exemplaribus principium est ab his versiculis. Illa relicta feris etiam nunc improbe Theseu viuit, & hæc æqua mente tulisse velis? Sed non opinor esse Ouidianum, potuissemq. quisquis, dicere, illa relicta feris, q. d. quam feris de reliquisti improbe Theseu illa viuit, & hæc velis, potius dicere cum admiratione potes, sed ad auctorem accedamus. [Peius) .i. cum maiori malo. [Eram) .i. essem apud poetas fe rè eram pro essem, aut fuissem reperitur. Virg. Georg. 2. Et si non alium late iactaret odorem, laurus erat. Horat. Serm. 1. Huic parco decies centena dedisses, Nil erat in loculis. i. nil fuisset. Thesea presuras. Ordo est. [Ego semisopita mou manus pressuras) .i. vt præmerens, & contingerent. [Thesea) .i. Theseum, sed omnia facilia sunt.

Interea toto clamanti littore Theseu,
Reddebant nomen concaua saxa tuum.
Et quoties ego te, toties locus ipse uocabat:
** Illæ locus miseræ ferre uolebat opem.*
Mons fuit: apparent frutices in uertice rari:
Nunc scopulus raucis pendet adhæsus aquis.
Ascendo: uires animus dabat: atque ita late
Aequora prospectu metior alta meo.
Inde ego (nam uentis quoq; sum crudelibus usa)
Vidi præcipiti carbasa tensa noto.
*Aut uidi: aut certe * cum me uidisse putarem.*
Frigidior glacie, semianimisq. fui.
Nec languere diu patitur dolor, excitor illo:
Excitor, & summa Thesea uoce uoco.
Quò fugis? exclamo: scelerate reuertere Theseu,
Flecte ratem: numerum non habet illa suum.
Hoc ego, quod uoci deerat, plangore replebam:
Verbera cum uerbis mixta fuere meis.
Si non audires, ut saltem cernere posses,
Iactatæ late signa dedere manus.
Candidaq. imposui longe uelamina uirgæ,
Scilicet oblitos admonitura mei.
Iamq. oculis ereptus eras: tunc denique fleui:
Torpuerant molles ante dolore genæ.
Quid potius facerent, quàm me mea lumina flerent,
Postquam desierant uela uidere tua,
Aut ego diffusis erraui sola capillis,
Qualis ab Ogygio concita Baccha Deo.

HVB. Clamanti) .s. mihi. i. vocanti alta voce. [Toties) Locus ipse vocabat. Quia echo reddit eadem verba: Ouid. in fabula Narcisi, & Echoos, & totidem, quot dixit verba, recepit. [Ferre opem) Quia quod tu nolebas facere, ipse faciebat, vt mihi responderet. [Mōs fuit) Describit locum, ex quo dicit se prospexisse nauem Thēsei, & eam uidisse. [Frutices) Arbusculæ. [Adesus) Corrosus, & cauatus. [Vires animus dabat) Quia occurrebat posse obijci. quomodo poteras ascendere? dicit, animus dabat vires, quia nemo est tam imbecillis, & timidus, quem animus, & mira cupiditas aliquid faciendi non faciat & fortem, & audacem [Metior) Contemplor. [Meo prospectu) Meis oculis, prospicere autē est procul, idest lōge aspicere. [Inde) ex eo monte. [Nā ventis, &c.) Parenthesis. [Quoque) Etiam, sicut te, fuerunt enim crudeles. Quia te cito auferebant. [Præcipiti) Festino, aut certe cum putarem me vidisse, quia sæpe ex affectu animi putamus nos videre ea quæ non videmus. [Frigidior glacie) Hyperbole est, idest superlatio. i. oratio supra verum. [Semianimis,) idest semim[illegible]. [Languere,) id est ita esse stupidam. [Illo,) Scilicet dolore. [Excitor) Conduplicatio est. [Summa) Maxima. [Reuertere) Redi, imperatiui e st modi. [Numerum suum,) id est omnes, qui in ea esse dicitur. [Hoc ego,) id est dicebam.

Ipse: Illæ locus miseræ ferre uolebat opem. (margin: • Ipse)

• Quia me uidisse putarem (margin)

[Plangore)

[Plangore) Percussione.[Verbera cum uerbis) quia, & clamabã, & feriebã pectus meum. [Si non audieres) Dicit etiam fecisse signa motu manuum, uel saltē uideretur à Theseo. [Iactata) Motæ. Iuuen. A facie iactare manus.[Velamina candida) Lineum pannum.[Lõgæ uirgæ).i. perticæ.[Scilicet) Certe, q.d. hac sola causa.[Admonitura) Redditura in memoriam[Oblitos) Te, & socios.[Ereptus oculis).i. non amplius uidebaris à me.[Tūc demumq; fleui) Quia antea clamaueram, & me percusseram tm̃, nec potueram præ dolore lacrymare.[Torpuerant) Factæ erant stupidæ.[Genæ) oculi.[Dolore) Propter dolorem[Quid facerent,) q.d. nihil.[Nisi flerent me).i. miseriam meam aliqui legunt te.i. discessum tuū, sed melius me.[Desierant) Cessauerant.[Aut ergo) Dicit quid egerit posteaquã non amplius uidit nauē Thesei.[Errani) Huc illuc iui.[Diffusis) Sparsis.[Qualis) Facit compara tionem, dicit enim se sic præcipitē cucurrisse, sicut currunt sacerdotes Bacchi, cū dei sui numine stimulantur.[Baccha) Mulier Baccho sacrificans. [Concita) Commota. [A Deo Ogygio).i. Baccho Thebano. Ogygus rex fuit Thebanorum. Bacchus autē ex Semele filia Cadmi, qui Thebas condidit, natus, ut scribit Ouid. in Met. Bacchæ autē solent præcipites huc, illuc currere. Phædra supra. Nunc feror, ut Bacchus furijs Eleleides actæ.

MONS erat) Docet, quam diligentiam fecerit in illo perquirendo, ut se inique desertam prodet.[Pendet adesus aquis) Non legatur adhæsus, quia uenit ab edendo.i. consumor.[Vires animus dabat) Memorabile uerbum.[Verbis) Quia percussi pectus.[Quid potius facerent, quam me mea lumina flerent).i. oculi mei quid potius deberent facere, quam flere infortunia mea? ASC.

Aut mare prospiciens, in saxo frigida sedi,
Quamq. lapis sedes, tam lapis ipsa fui.
Sæpe torum repeto, qui nos acceperat ambos,
Sed non acceptos exhibituros erat.
Et tua, quæ possum, pro te uestigia tango.
Strataq. quæ membris intepuere tuis.
Incumbo: Lacrymisq. toro manante profusis,
Pressimus, exclamo, te duo: redde duos.
Venimus huc ambo: cur non discedimus ambo?
Perfide pars nostri lectule maior ubi est?
Quid faciam? quo sola ferar; uacat insula cultu:
Non hominum uideo, non ego facta boum:
Omne latus terræ cingit mare: nauita nusquā est:
Nulla per ambiguas puppis itura uias.
Finge dari comitesq. mihi, uentosq. ratemq.
Quid sequar? accessus terra paterna negat.
Vt rate felici pacata per æquora labar;
*Temperet * ut uentos Aeolus: exulero.*
Non ego te Crete centum digesta per urbes
Aspiciam, puero cognita terra Ioui.
Non pater, & tellus iusto regnata parente,
Prodita sunt facto nomina cara meo:
*Cum tibi, ne * uictor tecto morere recuruo*
Quæ regerent passus, pro duce fila dedi.

IN saxo) In monte saxeo. [Tã lapis fui).i. ita fui frigida, & stupida, ut est lapis, sicut lapis fuit sedes mea.[Repeto totū) reuertor ad lectum.[Exhibiturus) Redditurus.[Pro te) loco tui.[Strata) Culcitram lecti, à sternendo dictam. Ouid in j. de Amoribus. Esse quid hoc dicam, quod tam mihi dura uidētur strata?[Interpuere) incaluere, quia illic cubuisti.[Incumbo).s. stratis.i. impono os meū super lectum [Profusis) Largiter effusis[Manante) fluente, & madido.[Duo) Ego, & Theseus.[Maior pars nostri) Theseus, quia maritus maior est uxore.[Lectule) Contumeliæ, & indignationis causa diminutio usa est[Quo ferat).i. quo ire debeo? Vacat caret.(Cultu) uel cultura terræ, uel certa habitione.[Facta hominum) Vt sunt ędificia.[Facta boū) Vt pote terras cultas.[Cingit) circundat [Omne latus).i. omnē partem.[Nauita).i. nauta, est autem Epectasis.i. extensio dictionis[Ambiguas) Dubias, quales sunt uiæ maris. [Finge) HVB.

* Et.

* Vectus

* *Cum mihi dicebas, per ego ipsa pericula iuro,*
Te fore, dum nostrum uiuet uterq. meam.
Viuimus, & non sum Theseu tua: si modo uiuit
Fœminea periuri fraude sepulta uiri,
Me quoq;, qua fratrem, mactasses improbe claua:
Esset, quam dederas, morte soluta fides.
Nunc ego non tantum, quæ sum passura, recordor:
Sed quæcunque potest ulla relicta pati.
Occurrunt animo pereundi mille figuræ:
Morsq. minus pœnæ, quam mora mortis, habet.
Iam iam uenturos aut hæc, aut suspicor illac,
Qui lanient auidos uiscera dente, lupos.
Torsitan & fuluos tellus alit ista leones:
Quis scit, an hæc sæuat insula Tigres habet?
Et freta dicuntur magnas expellere Phocas:
Quis uetat & gladios per latus ire meum?
Tantum ne religer dura captiua cathena:
Ne ue traham serua grandia pensa manu:
Cui pater est Minos: cui mater filia Phœbi:
Quodq. magis memini, quæ tibi pacta fui.
Si mare, si terras: porrectaq. littora uidi:
Multa mihi terræ, multa minantur aquæ,
Cœlum restabat: timeo simulacra deorum.

*Tu. ge) .i.pone. i. ponatur, qđ ego inuenirem comites, & naues, quo tñ ire deberem? [Quid) .i. quẽ locũ. [Accessus) .i.aditus. [Vt) .i.quãuis. [Labar).i.nauigem & celeriter eã. Virg. in 4. Æn. Et tñ hanc pelago præter labare necesse est. [Temperet ventos).i.licet det mihi ventos secundos. [Exul ero).i.non habeo tñ, quo eã. [Non ego) Dicit non licere sibi adire Cretã, in qua regnabat pater suus, qa eũ prodiderat, & vt supra diximus, clã eo discesserat. [Digesta) Diuisa. [Per centũ vrbes) Habebat. n. olim Creta centũ vrbes. [Cognita Ioui puero) Quia Iupiter illic nutritus est, diximus supra in epist. Phædię. Est mihi dotalis tellus Iouis insula Cretæ. [Regnata) Participium sine verbi origine. [Nomina cara) .s. pater & patria. [Prodita) Decepta, offensa. [Cũ tibi) Dicit se prodidisse patrem, & patriã vt prodesset Theseo. [Cum) Subaudi tunc. s. sunt prodita. [Cum dedi fila) Quæ regerent passus. [Produceret) .i. loco alicuius, qui te duceret. [Ne tu victor) .s. à Minotauro. [Morerere) Perires. [Tecto recuruo) Periphrasis Labyrinthi, sic supra Phędra. Curua mea fugit tecta sororis ope. [Iuro) Verba quibus vtebat' Theseus ad Ariadnẽ. [Fore) .i. futura. [Dũ) i. donec. [Si modo viuit) Ad seipsam conuertit sermonẽ Ariadne, corrigens q dixerat, viuimus vult. n. hoc dicere, viuimus ambo, si modo ò misera fœmina Ariadne potes tu dicere viuere q̃ es sepulta fraude Thesei. [Sepulta) .i. quasi mortua non qđ esses sepulta. [Mactasses) Deest vtinã. [Qua fratrẽ) .s. mactasti, hoc est Minotaurũ. [Soluta) Liberata, qa fides, & obligatio cõiugij soluitur ipsa morte. [Quæ sum passura) .i. quæ sunt mihi accasura. [Vlla relicta) Sicut ego. [Occurrũt) Offerunt se. [Mille figuræ) Mille formæ. [Morsq. minus) .i. minus graue, & pœnosum est mori, q̃ expectare, & tardare ipsã mortẽ [Mora) .i. dilatio. [Iamiã) Mox subito. [Aut hæc, aut illac) .i. ex oĩ parte insulæ. [Viscera) Mea. [Auido) Famelico. [Ista) pro hæc. [Fuluos) A colore nã vt A. Gell. scr. fuluus ex viridi, & rufo cõstat. dat' aũt hoc epithetõ fuluus, & auro, & leonibus. [Quis scit) .i. qs põt scire, cũ nemo hic habitet. [Sęuas Tigros) .i. feras, & nimiũ crudeles, abundãt aũt apud Hyrcanos, & Indos nimis tremẽdę velocitatis, de cuius nã scr. Plin. lib. 8 [Expellere) .i. eijcere in siccũ. [Phocas) .i. vitulos marinos, ita. n. dñr à nobis quæ licet inter aquatilia nominent', tñ & pilo vestiũtur, & animal pariunt & in terra noctu dormiunt. Virgil. 4. Georg. Sternunt se somno diuerso in littore Phocæ. nullũ aũt animal teste Plin. grauiore somno præmitur. inde Iuuen. dixit. Eripiũt somnum Druso, vitulisq. marinis. [Quis vetat,) q.d. nullus. potest enim venire aliquis, q me gladio transfodiat. [Tantum) q.d. supradicta non multum curo. [Tantum) Solummodo, scilicet timeo. [Ne religor) .i. abducar ligata, tanquam captiua. [Ne trahã) Ex colo deducam. [Pensa) Lanas ad pentium datas. [Manu serua) .i. seruili. [Cui) .i. ego, cui. [Minos)

Habet emphasim, q.d. filius Iouis & Europæ, rex Cretæ. [Mater) Pasiphae filia Phœbi. Itē dictū est supra in epist. Phedræ. [Quodq. magis) i. qd plus est [Quæ fui pacta tibi) Quæ fui sponsa tua, pluris enim hoc facio, quam patris, & matris genus. [Si mare) Dicit, se undiq. uidere sibi parata pericula. [Porrecta) extensa, longa. [Multa) .i. mala pericula. Cœlum te stabat) Vnde nō essent mihi pericula. [Simulacra) Figuras, in qua dei dicuntur se mutare.

QVAMQVE lapis) Ordo est. [Ipsa) .i. ego. [Fui tam) .i. tm̄ [Lapis) .i. dolore indurata, & amens, ac nunc sensu effecta. [Quam .i. quātum, sedes fuit lapis. [Vacat insula cultu) Non est respiciendum ad historia, nam licet insula non uacabat, uisa est tn̄ uacare amanti, uel quia sine amato eiar solent. n. amantes se solos dicere, cum sine amatis sunt, uel quia prima luce nullos uiderat cultore. [Non hominum uideo, nō ego facta boum) Quia in littore erat. [Omne latus) Docet se in iniquo loco desertā, quia in insula, unde sine nauibus exire non detur, nec tn̄ ullæ occurrūt naues. [Finge dari) Sic Dido. [Quis me aūt) Fac uel le sinet? &c [Te Crete) Græce nam latine Creta dr̄. [Centum urbibus digesta) Æneid. 3. Centū urbes habitāt magnas uberrima regna. [Cognita terra Ioui) Ibidē. Creta Iouis magni medio iacet insula pōto. [Nomina cara) .s. pater, & patria. [Me quoq. mact.) i. mactare debuisses aut, utinam mactasses. [Quoq.) .i. etiam me. [Clata) sup. ea. [Qua) sup. mactasti. [Fratrem) .i. Minotaurū, quia tunc. [Fides, q̄ dederas) sanctā promissio. [Esser soluta morte) .s. mea. [Forsitan & fuluos) Bene dubitat ut fœmina loci imperita, & non est error poetæ, si leones, ac tigres non hēt in sola illa. [Cui mater filia Phœbi) .s. Pasiphae Solis filia. ASC.

Destituor rapidis præda, cibusque feris.
Siue colunt, habitantque uiri, diffidimus illis:
Externos didici læsa timere uiros.
Viueret Androgeos utinam: nec fata luisses*
Impia funeribus Cecropi terra tuis:
Nec tua mactasset nodoso stipite Theseu
Ardua parte uirum dextera, parte bouem.
Nec tibi, quæ reditus monstrarent, fila dedissem,
Fila per adductas sæpe recepta manus.
Non equidem miror, si stat uictoria tecum.
Strataque Cretæam bellua strauit humum.
Non poterant figi præcordia ferrea cornu.
Vt te non tegeres: pectore tutus eras.
Illuc tu silices, illuc adamanta tulisti:
Illic qui silices Thesea uincat habes.
*Crudeles somni, *qui me tenuistis.*
At semel æterna nocte premenda fui.

HVB. PRæda) Rapina. Cibusque) Esca. i. destituor rapienda, aut deuoranda à feris. [Siue colūt) si ēt habitāt. [Diffidimus) .i. nō fidimus. [Externos) .i. hospites. [Læsa timere) uir quia nunc timeo, ne oēs nocāt mihi sicut tu nocuisti.) Viueret And.) Muliebrē est, ut sæpius diximus longe, repetere causas suorū malorū sic in 1. epist. Penel. O utinam tunc, cū Lacedæmona classe petebat, &c. dicit igitur quod posset optare quod And. frater suus nunquā fuisset interfectus inuidia Atheniensiū, qa Ath. nō coacti fuissent victi à Minoe mittere. 7. corpora filiorum, & 7. filiarū quot annis ad Minotaurū, ut supra dictum, & sic Theseus nunq̄ uenisset in Cretam, & cons̄s ipsa nūq̄ fuisset ab eo decepta. [Androgeos) Nominatiuus est atticus, cuius ult. lon. est, quia est fuit aūt filius Minois & Pasiphaes, qui cū esset fortissimus Athleta, ab Atheniēsib. per inuidiā interēptus est ob quā causam Minos cōtra eos bella mouit, & uictis eas leges imposuit quas supra diximus. [O terra Cecropi) .i. Atheniēsis est āt uocatiuus à forma patronymica Cecropis Cecropidos, fuit aūt Cecrops rex Atheniēsiū, q primus apud eos maris, & fœminæ legitimā cōiūctionē inuenit quo finxerūt eū fuisse geminę naturæ, ab eo Atheniēses Cecropidæ dn̄t. [Luisses) soluisses, purgasses. [Impia fata) .i. crudelē mortē Androgei. [Funerib. tuus) .i. mortibus tuorū. [Stipite) Trūco. [Ardua) Ex quātitate syllabarū distinguēdi sunt casus, ut nō dicamus ardua parte, sed dextera tua ardua. i. in altum sublata ad inferendū maiorem ictū.

* facta luisses

* quid

[Nec mactasset uirũ parte.f.una.[Et bonẽ parte).f.altera,& ita est periphasis Minotauri.[Monstraret reditus.i.regressus ad locũ,per quẽ introieras in labyrinthũ.[Sæpe rec.) Sepe reuoluta.[Adductas) Flexas,& retractas.[Nõ equidẽ) Obijcit ei nimiã duritiã.[Stat) .i.est.[Strata) Interfecta.[Bellua) Minotaurus.[Strauit).i.texit,uel percussit al.qui legũt tinxit.[Non poterant) Ecce causa,quare habuit uictoriã[Præcordia) Dñt, quæ sunt circa cor ponuntur tñ pro omnibus intestinis.[Ferrea) Dura.[Cornu).f.Minotauri Aliqui uolunt intelligere de tauro Cretæo quẽ Theseus uicit,sed non in Creta,sed apud Marathonẽ eũ interfecit.[Figi) Vulnerari.[Vt).i.quãuis.[Tegres) Defenderes, vt Virg.nec Apollinis insula texit.[Pectore).i.duritia pectoris.[Tutus) Munitus. Illuc in pectore tuo.[Scilices) lapides durissimos.[Adamãta) Alibi diximus lapidẽ nimiæ duritiæ.[Habes Thes.q uincat).i.hẽs feritatẽ tibi ingenitã,q̃ est durior silicib.[Crudeles) Cõqueri de somno,à quo si tardata discedẽre Theseo,apostrophat ad somnos.[Inertẽ) sopitã,nõ sentiẽtẽ.[At semel) dicit,qd ille sõnus debuisset esse æternus,ita qd nunq̃ esset excitata,q a nũc nõ eẽt in tãtis

HVB dolorib.[Semel) Vno tpe.[Æterna nocte).i.morte. Vir.in æternã claudunt lumina noctẽ.

SIVE colũt) Sic j.Æn.Qui teneant nã inculta uidet,hoĩes ne, ferę ne.[Viueret And. utinã) Is est,de quo 6.Æn.in forib.lętũ Androgeo,& credo hic legendũ esse Androgeos.[Nec facta).i.exitiũ tuorũ [Cecropi terra) Patronymicũ eũ pro patrio,hæc Cecropis,huius Cecropidis,ĩ uocatiuo ò Cecropi,vt hic[Ardua parte) Si ardua & dextra ablatiui sint casus,non starẽt metrũ,qa apud oẽs ablatiuus patriæ in ꝓductam desinit dicamus ergo.[Virũ parte) Pro parte.[Ardua.f.).i.ẽm ardua.[Et Bonẽ partem).i. Pro parte.f.[Dextera).i. ẽm dextra.f.membra,ut sit figurare [illegible]tiuus neutri gñis pluralis numeri[Strata).i.ꝓstrata.[Strauit).i.seipsa cooperuit flores sternunt p pauimenta.[Cornu) qa semitaurus erat.

ASC. NImium parati) Qui tã cito Theseum abstulistis.[Flamina) Auræ flatus.[Officiosa) Prompta.[In meas lacrymas).i. ad faciẽdum me flere.[Dextera).f.Thesei.[Fratrem) Minotaurum.[Et me) Quia fuit etiam causæ meę mortis.[Fides).f.fuit crudelis.[Nomẽ inane).i.sine effectu, sic in j.de Ar.Nomen amicitiæ, nomen,inane,fides. Nam cum dicatur à fio vt uoluit Cic. nõ tũ fit,quod ꝓmisisti,& ita est nomen inane.[Data).f.à te.Poscẽti) Mihi postulati.[Vna) idest sola.Tribus causis).f.somno, uentis,& fide.[Ergo) Particula est non illatiua hoc loco, sed indignatiua, ingemiscit enim quod sit moritura in illa insula,ubi nullum sentiat officium suorum.[Nec uidebo lacrymas matris) idest non uidebo matrem meam, quæ me morientem defleat.[Qui cõdat).i.qui claudat.nam mortuis solebant propinquiores claudere oculos,ut supra in j.epi Ille meos

Vos quoque crudeles uenti,nimiumque parati,
Flaminaque in lacrymas officiosa meas.
Dextera crudelis,quæ me,fratremque necauit:
Et data poscenti nomen inane fides.
In me iurarunt somnus,uentusque,fidesque:
Prodita sum causis uita puella tribus.
Ergo ego nec matris lacrymas moritura uidebo:
Nec mea,qui digitis lumina condat,erit
Spiritus infelix peregrinas ibit in auras:
Nec positos artus unget amica manus.
Ossa superstabunt uolucres inhumata marinæ.
Hæc sunt officijs digna sepulcra meis.
Ibis Cecropios portus:patriaque receptus,
Cum steteris turbæ celsus honore tuæ:
Et bene narraris letum taurique uirique.
Sectaque per dubias saxea tecta uias:
Me quoque narrato solam tellure relictam:
Non ego sum titulis surripienda tuis.
Nec pater est Aegeus:nec tu Pittheidos Aethræ
Filius:auctores saxa,fretumque tui.
Dij facerent,ut summa de puppe uideres:
Mouisset uultus mœsta figura tuos.
Nunc quoq. nõ oculis,sed,qua potes, aspice mente,

oculos

oculos cõprimat,ille tuos.[Spiritus).i.anima.[Peregrinas) Ignotas [Positos artus).i.mẽbra mortua.Virg.Sic oppositum affari discedite corpus.[Iunget) Melius legitur, Vnge, nam cadauera prius lauabantur,deinde ungebantur.Ennius,Tarquinij corpus bona fœmina lauit,& unxit.[Volucres marinę) Quæ sunt uicinę huic insulæ.[Ossa inhumata).i.sta būt super ossa mea carentia humatione,& sepultura.[Hęc sunt sepulchra digna meis ossibus).i.hæc sunt officia talia,qualia merentur mea erga te beneficia, ironice dixit.[Ibis) Vt eum magis moueat,dicit, vt Theseus meminerit,cũ restierit Athenas, & narrabit res suas gestas,inter eas cõmemorare,quẽadmodũ decepit Ariadnẽ, à quo tãta acceperat bñficia.[Cecropios) Athenienses dictũ est supra.[Portus.) Deest in prima urbe Athenarum. [Celsus) Alius.[Turbæ) Populi.[Et bene narratis) Deest eum, & legendum est narratis. nõ aũt narrabis.[Letum) Morte.[Taurię. uirię.).i.Minotauri.[Saxea tecta) .i.labyrinthũ.[Tellure) Hac insula.[Non ego) Deridet ipsum,& ironice loquitur.[Surripiẽda) Remouenda.[Tuis titulis) Tuis laudibus.[Nec pater) Ex nimia ira dicit eum non esse humano sanguine genitũ,sed saxis.[Pater).s.tibi. [Æthræ Pitheidos) i.filiæ Pithei,ut supra diximus.[Auctores tui).i.parentes,& ex quibus es genitus. sic Dido ad Ænea apud Virg. lib.4.Æn.Non tibi diua parens generis nec Dardanus auctor,Perfide,sed duris genuit te cautibus horrẽs Caucasus hyrcanæq. admorũt ubera Tigres.[Dij facerent) Nititur mouere eum ad cõmiserationẽ sui.[Videres) Pro uidisses.[Męsta figura).i.aspectus meus tristis,& lacrymosus.[Mouisset) Ad misericordiã,& lacrymas deduxisset.[Nõ oculis) Quia ex remotionẽ locorum nõ potes oculis corporis me uidere.[Sed mente) Sed cogitatione.

ERGO ego &c.) Dolet sibi defuturum officium funere exequale, quod morituri ferè sibi defore quęruntur.[Ibis Cecropis) Inuidiose dicit Theseum,quasi triumphantẽ parta uictoria in patriam rediturum,cum ipsa perquam uictoria parta est, insula deserta mori cogatur. ASC.

Herentem scopulo:quem uaga pulsat aqua.
Aspice demissos lugentis more capillos:
Et tunicas lacrimis:sicut ab imbre; graues.
Corpus,ut impulsæ seges Aquilonibus,horret:
Litteraque articulo pressa tremente labat.
Non te per meritum,quoniam male cessit, adoro.
Debita sit facto gratia nulla meo,
Sed nec pęna quidem.si non ego causa salutis:
Non tamen est,cur tu sis mihi causa necis:
Has tibi plangendo lugubria pectora lassas
Infelix tendo trans freta longa manus.
Hos tibi,qui superant,ostendo mesta capillos.
Per lacrymas oro:quas tua facta mouent:
Flecte ratem Theseu:uersoque relabere uento:
Si prius occidero:tu tamen ossa fere.

HÆrentẽ).i.fingere uidere me stantem in scopulo ab aqua pulsato. [Demissos) Per humeros sparsos.[More lugentis) .i. more eius quę mortem alicuius mæret. [Tu).s. meas. [Graues lacrymis) idest madefactas.[Sicut ab imbre).i. sicut ab aqua.[Corpus) Dicit se pro dolore,& timore tremere.[Sicut seges) Tremunt per uentos.[Horret) Tremit.[Impulsæ) Motę.[Aquilonibus) id est uentis, posuit autem Aquilones pro omnibus uentis,& hęc comparatio est etiam in 1.lib. de Ar.aman. de ipsa Ariadne. Horruit, ut steriles, agitat quas uentus,aristæ: Vt leuis in madida canna palude tremit. HVB.

[Littera p̃ssa).i.signata,& scripta.[Articulo).i.digito.[Labat) Vacillat, idest non habet rectum ordinem.[Non adoro).i.non oro,nec adiuro.[Per meritum).i.per beneficium, qđ tibi p̃stiti.[Q̃m male cessit).i.male successit mihi,qa male locaui ipsum.[Nulla gratia) i.nulla retributio.[Sit facto meo).i.beneficio,quod tibi feci.[Sed nec pęna).s.sic meo facto.i.si non uis reddere grãm facto meo.[Nõ debes ẽt reddere pęnam,& malum.[Si non) i.si non fui tibi causa salutis sicut fortasse tu existimes.non tamen est cur tu sis mihi causa necis).i.cur tu debeas esse cã meæ mortis.[Has) δεικτικῶς.i.demonstratiue,[Plangẽ

do

do).i.percutiendo,tamen enim percussi pectora mea,quod ipse manu sunt lassæ.[Tēdo) Porrigo.[Qui superant).i.qui supersunt,& restant.Nam reliquos præ dolo.e laceraui & auulsi.[Tua facta).s.crudelia,quia me deseruisti solam.[Flecte) Ordo pendet ab eo solo: Non te per meritum,hucusque.[Flecte ratem) Verte nauem ad me recipiēdam.[Relabere) Retronauiga.[Verso) Mutato.[Si occidero prius).i.si mortua fuero antequam redeas ad me abducendam ex his locis.[Tu feres ossa).i.efferes,& sepelies.Conclusit aut epistolam per commiserationem.Exitus rei fuit, quod Theseus nunquam reuersus est ad eam, sed illa inuenta à Baccho in ea insula facta est uxor eius,& translata in cœlum cum Corona sua,& facta est lignū,qd hodie quoque dr corona,ut supra alio loco diximus,eius autē transmutationem describit optime ipse Ouid.lib.1. de Arte am & lib.8.Fast.& li 8 Met.

ASC. FLECTE ratem Theseu,) Summa uotorum epistolę fini apta.[Versoque relabere).i. uelo conuerso uento retro ad me labere.[Si prius) Quàm tu uenies.[Occidero) Mortua ero.[Tu tamen ossa hinc tecum feres) Mouet à desperatione,ut plerunque fit.

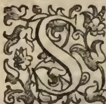
IN XI. EPISTOLAM, ARG. HVBERTINI.

HVB. *EX qua uxore Aeolus rex uentorum susceperit Canacem, & Machareum mihi incertum est sed, tamen & Seruio teste,& Ouid.in hac epist.scribente patet eos Aeoli filios fuisse:qui cum turpiter se amarent,& consanguinitatis prætextu tegentes culpam concubuissent:Canace ex eo concubitu concepit,& peperit filium,quem cum clam è regia per nutricem emitteret,ut aleretur infelix infans se suo uagitu prodidit auo,qui tanto offensus scelere,iussit infantem innocuum exponi canibus, gladium uero per satellitem misit:quo illa pro meritis uteretur,quo se interfecisse creditur; Machareus pœnæ, & iræ patris metu territus,ex patria aufugit,creditur que factus sacerdos Delphici Apollinis qui postea uerbis oraculi Orestem in cædem Pyrrhi ob raptam Hermionem hortatus dicitur. Interea deprehenso scelere Canace,priusquam moreretur,fingit poeta eam scripsisse hanc epistolam ad Macharenm qua ei narrat casum suum,& iram patris,& postremo rogat, ut colligat ossa sua, & infantis, & una urna ea recondat.*

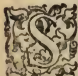
CANACE MACHAREO.

EPISTOLA XI.

**Aeolis Aeolidæ,quam non habet ipsa,salutem*
Mittit,& armata uerba notata manu.



I qua tamen cæcis errabūt scripta lituris:
Oblitus a dominæ cæde libellus erit.
Dextra tenet calamum:strictū tenet altera ferrum:
Et iacet in gremio carta notata meo.*



I qua tamen) Sunt qui existimat hic aliquid deesse, quia tamen non uideatur conuenire principio,& in quibusdam lib. inueni hos duos uersus. Æolis Æolidę.quam non habet ipsa, salutem Mittit, & armata uerba notata manu. In duobus tamen lib.meis uetustissimis hi uersus non leguntur, quod autem ante tamen uideatur aliquid esse præponendum, plerumque magis fit in sensu, quàm in uerbis, nam intelligitur, mittit tibi hanc epistolam,tamen.[Si qua scripta) idest si aliquæ partes meæ epistolæ.[Errabunt) idest uacillabunt,& non habebunt rectum ordinem.[Lituris) signis literarum,à linendo uel maculis.[Cæcis) Obscuris,quæ non bene possint legi.[Libellus) Epistola, uel carta.[Oblitus) Fœdatus.[A cæde). Propter cædem.[Dominæ) idest mei Canaces.[Dextra) Describit casum suum.[Ferrum) Ensem Metonymia [Strictum) Nudum.[Iacet) sedet posita est.[Soluta) Aperta.

** alij hęc duo carmina nō legunt.*

** soluta*

ASCENSIVS.

SI qua tamen) Est huic epistolæ pannosum nescio cuius assumptum ptinc p'ũtale. Aeolis Aeolidæ, quam nõ habet ipsa salutem Mittit & armata verba notata manu Quod pannosum dixi, quia non cohæret sequẽtibus, detrahitq. artificio poetæ, qui cunctabundam inducit mulierem ex abrupto epistolã inchoasse correspõdentem ad ea, quæ animo præmeditata fuerat, Videlicet iamiã me ipã interfectura sum, sed ne penitus inhumata, & mea, & nati feris expositi maneat ossa, scribam in hoc statu ad fratrẽ, & significabo illi mentẽ meam. Si qua tñ cæcis &c. [Oblitus) Media, siue penultima breui. ab obliuor. Vnde Doctrinale datq. lino, lini, vel leui, deinde litum dat. ab obliuiscor autem oblitus mediã producit. [Lituris cæcis) .i. obscuris allegibilibus. [Libellus) .i. epistola. [Cæda) .i. sanguinem per cædem effuso. [Calamum) Calamus est genus arundinis, quo Itali scribunt, vti Gallis pennis anserinis. [Carta) Est, quã Galli abusiue papyrum vocant, eo ꝙ in papyro .i. pellicula papyri, quæ arundinis genus est, in Aegypto frequens olim scriptitatum est.

Hæc est Aeolidos fratri scribentis imago:
Sic uideor duro posse placere patri.
Ipse necis caperem nostræ spectator adesset:
Auctorisq. oculis exigeretur opus,
Vt ferus est, multoq. suis truculentior Euris:
Spectaret siccis vulnera nostra genis.
Scilicet est aliquid cum sæuis uiuere uentis:
Ingenio populi conuenit ille sui.
Ille Noto, Zephyroq. & Scythonio Aquiloni
Imperat, & pennis Eure proterue tuis.
Imperat heu uentis: tumidæ non imperat iræ:
Possidet & uitijs regna minora suis.
Quid iuuat admotam per auorum nomina cælo,
Inter cognatos posse referre Iouem?
Num minus infestum, funebria munera, ferrum.

HVB.

HAec est Imago) Hæc est forma, in qua tu potes cõsiderare me esse. [Aeolides) Mei Canaces, quę sum filia Æoli. [Sic) Hac forma .s. ense parato ad necem meam. [Duro) Crudeli, adducit eum in odium cõmemorans eius sæuitiam. [Ipse) .s. pater. [Spectator) Qui videret. [Opus) .i. cædem meam. [Exigere) Perficeretur. [Oculis) .i. in conspectu. [Auctoris) .s. patris, qui est auctor & causa, vt me interficiam. [Truculentior) Sæuior. [Suis) Qui sunt sub imperio suo. [Spectaret siccis) .i. videret cædem meam sine vlla effusione lacrymarum. [Scilicet) Arguit consuetudine .i. conuersatione, dicit quod, qa versatur, & viuit cum ventis, qui sunt sæui, ipse quoque est sęuus, & conuenit naturæ ventorum. [Conuenit) Facit. [Ingenio) Naturæ. [Sui populi) .i. vẽtorum. [Ille Noto) Enumerat quatuor ventos. [Noto) Notus sine aspiratione ventus Meridionales humidus, & pluuius, qui à nostris Auster dicitur. Zephyrus autem Occidentalis est, qui Latine Fauonius dr. [Aquiloni) .i. Boreæ, qui ab aqui. discutiendis dr Aquilo Latine. [Scythonio) Threicio, flat enim ex Thracia. Scyton autem, in 2. Epi. diximus mons est Thraciæ. Eurus est vẽtus Orientalis. de his omnibus ventis Cardinalibus, Ouid. lib. 1. Metam. Eurus ad aurorã Nabathæaq. regna recessit, Persidaq. & radijs iuga subdita matutinis: Vesper, & occiduo quæ littora Sole tepescunt, Proxima sunt Zephyro: Scythiam, septemq. triones Horrifer inuasit Boreas, contraria tellus, Nubibus assiduis, pluuioque madescit ab Austro. [Pennis) Quia venti dicuntur habere alas, vnde ipse lib. 6. Metamor. de Borea abducente, Orithyam, dicit pauidam caligine tectus Orithyam amans fuluius complectitur alis. [Tumidæ) Quæ tumidum facit. [Minora suis vitijs) Quia potest reprimere ventos, qui sunt sub regno suo, uitia autem sua .i. iram, nõ potest coercere. [Quid iuuat admotam) sic legendum est, non autem ad mortem, est autem ordo & sensus. [Quid iuuat,) id est qui prodest? [Me admotam nomina pro auorum) Figuratæ, id est habentem nomina proauorũ admota, sicut Virgil. Oculos suffusa nitentes. [Admota,) id est appropinquata. [Posse

referre

referre) .i.enumerare. [Iouem inter cognatos) .i.posse dicere, quod Iupiter sit de gente mea. Aeolus autem nō Hippotæ filius fuit, vt quidam male existimant, sed nepos. Natus est.n.ex Segesta filia Hippotæ Troiani, & Ioue. Hæc eadem Segesta a Criniso fluuio Siciliæ compressa genuit Acestem, qui postea in Sicilia regnauit. [Non minus) .i.nihilominus. (licet sim de gente Iouis. [Munera funebria) .i.apta funeri.i.morti, est aūt appositio figura propter duo substantia apposita sine culpa, videlicet, ferrum, & munera.

ASC. ÆOLIDOS) Aeoli filiæ, hæc Aeoli, huius Aeolidos. [Opus exigeretur) .i.exde ex prelle ag retur, & exhiberetur [Oculis) .i.coram oculis. [Auctoris) .s.patris. [Furi) Venti sunt Orientales Zephyri Occidentales, Noti Meridionales, & Aquilones Septentrionales, quia uero Aquilo, seu Boreas a Thracia fiat, uocat cū Scythonium, sicut Virg. grues, dicens, Scythoniasq. grues. [Scilicet est aliquid) Amare irrisio, nimirum, inquit, magnū est habere rationem cum ventis, qui illorum naturam induit pennis, quia finguntur venti pennis vti, dum præcipites feruntur. [Possidet, & vitijs, &c.) Bonum verbum regno, inquit, suo dominatur, non vitijs. Maiora ergo sunt uitia regno, quia dominamur inferioribus, & minoribus duntaxat. [Quid iuuat, &c.) Sic Iuuen. Stemmata quid faciunt, quid prodest Pontice longo Sanguine censeri? &c.

Fœminea teneo non mea tela manu?
O utinam Machareo, quæ non commisit in unum,*
Venißet leto serior hora meo.
Cur unquam plus me fraters, quam frater amasti?
Et tibi: non debet quod soror esse fui?
Ipsa quoque incalui: qualemq. audire solebam,
Nescio quem, sensi corde repente deum.
Fugerat ore color: macies adduxerat artus:*
Sumebant minimos ora coacta cibos.
Nec somni faciles: & nox erat annua nobis.
Et gemitum nullo læsa dolore dabam.
Nec: cur hoc facerē, poterā mihi reddere causam:
Nec noram, quid amans esset: ad illud eram.
Prima malum nutrix animo præsensit anili:
Prima mihi nutrix, Aeoli: dixit, amas:
Erubui: gremioq. pudor deiecit ocellos:
Hæc satis in tacita signa fatentis erant.*

HVB. FOeminea) .i.imbelli. [Nō mea tela) .i.non mihi apta aut conuenientia. [O utinam) Optat se fuisse mortuam, antequam coniuncta fuisset fratri, ordo. [O Machareu hora, quæ commisit) .i.coniunxit. [In unum) .i.simul. [Venisset serior) idest tardior. [Meo læto,) idest mea morte. i. utinam prius essem mortua, quàm me unquā cognouisses, nam non uenissem ad tantam calamitatem, ut coacta essem mihi, ut paterna mandata adimplerem mortem consciscere ni tu prius, si potes, opem feras. Et ex hoc Canace auget miseriam suam conaturque. Machareum ad misericordiam mouere imprecando sibi mortem, quæ sæpissime cum à teneris annis contingat, mortales quibuscunq; calamitatibus futuris eripere solet. Mors enim ut testatur Seneca, nullū habet incommodum, neq; uitam interimere nī, & ipsam quoquo modo eripiat. De qua plura legito apud Herod. & Cic. [Cur unquā) Dolet de hoc amore illicito. [Quā frater) Quia amor fratris erga sororem debet esse moderatus, nec debet esse ad cōcubitū. [Et cur fui, quod soror non debet esse) cur obsecuta sum tibi in coitu quod soror facere nō debet. [Ipsa quoq;) Dicit se ēr fuisse amore compulsam, sicut & fratrem. [Incalui) Incensa sum amore. [Deū) Cupidinē. [Tepēre) Calēre. [Nescio quē deū,) q. d. antea mihi incognitū. [Fugerat) Describit signa amantis. [Color) Rubor. [Fugerat ore) .i.ex facie. nā amans efficitur pallidus. Ouid. in 1. de Ar. Palleat oīs amans color hic est aptus amanti. [Macies) Macilēria. [Adduxerat) Attenuerat. Ouid. ī loco supradicto. Arguat & macies uultū. [Coacta) Cōpulsa, quia nō habebāt appetitū, qui ex ægritudine amoris solet discedere. [Sōni) dormitiones [Nec faciles) .i.difficiles. Oui. loco supradicto. Attenuāt iuuētū uigilatæ corpora noctes, Curaq. īmēso q fit amore, dolor. [Annua) Lōgissima.i.unā nox uidebat̄ mihi

*coniūxit

*Obduxeras.

*Furētis

vnus annus.[Læſa nullo dolore) Quę non ſentiebam dolorē aliquem. [Dabā gemitum) Emittebam ſuſpiria.[Reddere cauſam,cur facerem) Quia neſciebam amorē eſſe,qui me faceret ſuſpirare.[Quid) Quæ res. (At eram illud).i. illa res.ſ.amans.[Prima) Ante alios. [Animo anili) Quaſi cauto,& perito taliū rerum.[Malum) Amorem meum [Æoli) Vocatiuus eſt patronymici fœminini.[Amas) Es correpta amore. [Erubui) Verecūdiam vultus rubore oſtendi.[Deiecit) Demiſit,nam uerecundia facit oculos deiectos.Ouid.de Caliſtone.Vix oculos attollit humo.[Hæc ſatis).ſ.licet tacerem, hæc erant ſatis. [Signa fatentis.i. confitentis me amare.[In tacita).i.me nihil ei reſpondente.

NON mea).i. non decentia me.[O vtinam) Dixi monoſyllaba in vocalem deſinētia à vocali ſequente non abſumi.[Veniſſet ſerior).i.tardior.[Leto).i.morte,hoc eſt vtinam non fuiſſemus iuncti,niſi poſt mortem.[Cur vnquā plus me frater,quàm frater).i.quàm fratrem decet.[Er) Cur ſup. [Fui tibi,quod non debet eſſe ſoror) .ſ.amica, & concubina. [Ipſa quoq; incalui) Non tua ſolius culpa eſt,ſed & mea,nam.[Ipſa).i.ego. [Quoque).i. etiam.[Incalui).i.intrinſecus calui,&c.[Senſi neſcio quem deum) Cupidinem videlicet, quem tunc nō norat,ſup.talem.[Qualem ſolebam audire) Sup.aliјs fuiſſe. [Fugerat ore) .i.ab ore color,&c. ſigna ſunt amoris. [Nullo læſa dolore) Neſciens cauſam, quia amor erat.[At illud eram).ſ.quod non eram. [Quid eſſet) Videlicet, amans neſciui quid eſſet amans,& eram amans.[Animo anili).i.ſagaci,& callido ex longa experientia,qualis eſt in anu,dixit. [Aeoli).i.Canace Aeoli filia, tu amas. ASC.

Iamq. tumeſcebant uitiati pondera uentris:
Aegraq. furtiuum membra grauabat onus.
Quas mihi non herbas, quæ nō medicamina nutrix
Attulit? audaci ſuppoſuitq. manu?
Vt penitus noſtris (hoc te celauimus unum)
Viſceribus, creſcens excuteretur onus.
** At nimium uiuax admotis reſtitit infans*
Artibus, & tectus tutus ab hoſte fuit.
Iam nouies erat orta ſoror pulcherrima Phœbi:
*Denaq. luciferos luna * premebat equos:*
Neſcia quæ faceret ſubitos mihi cauſa dolores,
Et rudis ad partus, & noua miles eram.
Nec tenui uocem: quid ait, tuo crimina prodis?
Oraq. clamantis conſcia preſſit anus.
Quid faciam infelix? gemitus dolor edere cogit:
Sed timor, & nutrix. & pudor ipſe uetant:

HVB. TVmeſcebant) Creſcebant. [Vitiati) Grauidi. [Onus furtiuum) .i.puer, quem ferebam in utero. [Furtiuum) Occultum,uel futuro, ideſt ſtupro conceptum. [Membra).ſ.mea. [Quas herbā non attulit,) q. d. omnes eſt.n.legendum interrogatiue. [Suppoſuit) Per inferiores etiam partes immiſit. [Vt onus excuteretur noſtris viſceribus) .i. ijceretur è ventre, & vt facerem abhortiuum, ſunt .n. quædam herbæ, & quædam medicamina, quæ habent vim faciendi abhortiuum. [Hoc te celauimus) Parentheſis eſt. i. hoc ſolum tibi occultauimus, quod voluerim ante emittere partum, dicimus autem cœlo te hanc rem, & de hac re. [Nimium viuax).i.nimium gemitus ad viuendū.[Reſtitit artib admotis).i.vicit appoſitas artes.[Tectus) In ventre meo.[Tutus ab hoſte).i.ab illa anu, q̄ illis medicaminibus q̄rebat eū interficere.[Soror Phœbi).i.Luna.[Erat orta nouies) .i.iā erat nouus menſis. [Dena) .i.decima.[Luciferos) Ferentes lucem,eſt aūt hoc loco adiectiuum.i.iam aderat decimus menſis,quo vt plurimum di cuntur mulieres parere. Virg. Matri longam decē tulerunt faſtidia menſes.[Neſcia) Ignara.[Quo cauſa faceret dolores) Quia neſciebā eos fieri ex fętu,qui iam erat maturus in uentre.[Rudis) Inexperta.[Miles) Tranſlatiue dixit. [Noua) Quia nunquam ante pepereram.Solent vtique nouæ parturientis intolerabili dolore affici,& præ nimio dolore exclamare,ut paulo infra oſtendit,dum inquit. Nec tenui uocē,Et ex hoc oſtendit tanquam rudis ad furta, minime potuiſſe partū cælare, ni eius nutrix ſibi auxiliata fuiſſet,ipſiusq. os adeo compreſſiſſet,ut etiam magno pudore,& timore prohibita,

* Ab

* Vehebat.

hibita, filere adacta fuisses. Arguitq. hoc loco quantum doloris inter parturiendū passa fuerit, cōnectēdo alias complures ęrumnas suas, quas seriatim exequitur: cum ait. Mors erat ante oculos &c. Ordo est. [Ego nescia quę) .i. qualis causa. [Faceret) Hoc est causaret. [Mihi tam subditos) .i. repētinos dolores. [Et) .i. quoniā eram rudis & noua miles ad partūs. [Nec) Pro non. [Tenui vocem) Hoc est me potui cōtinere, quin clamarē. [Nec tenui vocem) .i. non potui comprimere vocem, quin clamarem. [Quid ait) Ordo est [Anus) Ait. [Quid prodis?) Quid indicas? [Tua crimina) Tuū scelus. [Et ipsa conscia) .i. quæ sciebat crimen meum. [Pressit) Clausit. [Clamātis) .s. mei. [Quid faciam?) Pro facerem? [Edere) Emittere. [Gemitus) Clamores .i. ex una parte dolor partus cogebat me clamare, ex altera prohibebat timor patris, & nutrix, quæ increpabat me. [Ex pudor) Ex tanto scelere.

ASC. VITIATI) .i. uiolati uentris. [Onus furtiuum) .i. furtim conceptū, nesciente patre. [Quas mihi non herbas &c.) Hoc est nullas non attulit, & oēs attulit, sed plus est in figura interrogatione, quàm in expressa etiam uniuersa affirmatione. significat enim qui sic quærit, uelle inuenire exceptionem, & non posse, ut, Hæc eadem ut sciret, quid non faciebat Amyntas? Et, Quē non incusaui amēs hominumq. deorumq. [Hoc te cælauimus unum) Honesta purgatio, ne Machareus, tam infandi conatus conscius innuatur. [Ali infans nimium uiuax) .i. uitalis. [Restitit ar.) .i. medicaminibus admotis. [Et tectus) .s. in uentre meo. [Fuit tutus ab hoste) .s. nutrice, aut arte nostra. [Iam nouies) Significat quomodo aduentante maturo partu peperit. [Soror Phœbi) .i. Luna. [Noua mil.) .s. Lucinæ quæ Deo partus est. [Quid ait) .s. nutrix anus.

Continuo gemitus, elapsaq. uerba reprendo:
Et cogor lacrymas combibere ipsa meas.
Mors erat ante oculos: & opem Lucina negabat:
Et graue, si morerer, mors quoq; crimen erat:
Cum super incumbens, scissa tunicaq. comaq.
Pressa refouisti pectora nostra tuis.
Et mihi, uiue soror, ò carissima, dixti.
Viue: nec unius corpore perde duos.
Spes bona det uires: fratri nam nupta futura es:
*Illius de quo mater * es, uxor eris.*
Mortua (crede mihi) tamen ad tua uerba reuixi:
Et positum est uteri crimen, onusq. mei.
Quid tibi grataris? media sedet Aeolus aula:
Crimina sunt oculis surripienda patris.
Frondibus infantem, ramisq. albentis oliuæ.
Et leuibus uittis sedula cælat anus.
Fictaq. sacra facit: dicitq. precantia uerba:
Dat populus sacris, dat pater ipse uiam.
Iam prope limen erat: patrias uagitus ad aures
Venit: & indicio proditur ille suo.

* Et

HVB. ELapsa) Iā ore emissa. [Reprēdo) .i. iterū præhendo. [Cōbibere) Exiccare, & intra me tenere Legendū est, combibere, non aūt cohibere, quia rō metri non patit' [Ante oculos) q. d. certa & parata. [Lucina) Dea partus, de qua diximus in epist. Hypsipyles ad Iasonem. [Opē) q i solet auxiliari parientib. [Mors erat graue crimen) quia nō potuissē mori sine infamia, in tali casu, quo fuisset cognitū scelus meū. [Sup incumbens .s. tu. [Scissa tunica) .i. ueste. [Et coma) .i. capillis pp dolorē quē de me capiebas. [Refouisti) Recalefacisti [Nr̄a pectora pressa tuis) .i. imposuisti pectus tuū sup meū. [Tuis) .s. pectorib. [Et mihi) Dicit uerba, qbus Machareus usus est ad Canacē. [Dixti) p dixisti, syncopa est. [Duos) .s. te & filiū. [Corpore unius) .i. corpore tuo. [Det uires) faciat te nō deficere. [Fratri nā) Ecce, quę spes sit. [Fratri) .s. mihi pōt ēt legi, fratri, ut dicamus. [Es futura nupta) .i. uxor, & iā nupta, erit nomē, si uero legit' fratri, est participiū. [Illius) Dupliciter pōt hic textus ordinari. s. eū pcedēti sic, es futura nupta fratris illius, de quo &c. Vel melius, ut legat' fratri, & postea ordinet' sic. [Tu eris &) .i. ēt. [Vxor illius) .s. mei. [De quo) .s. pp quē. [Tu es mr̄) .i. filiū pepisti. His ṽbis dictis itelligimus eū stati discessisse. [Mortua) s. ut di

debar

debat mihi.[Reuexi)Respirau.[Ad tua uerba).i.pp uerba, quę mihi dixisti.[Crimen,onusq;).i.criminosum onus.[Positum) Pro depositum.i.peperi.[Quid tibi) Dicit se frustra peperisse quia & sibi,& filio nuper nato sit moriendum.[Grataris) Gratularis, & gaudes, quia dixi me pepetisse. [Æolus) Pater meus.[Surripienda) Remouenda . [Oculos patris) Ne ab eo uideatur.i.aufetẽdus est puer ita natus,ne pater eũ uideat.[Frõdibus) Dicit quomodo nutrix eum occultauit,simulans se facturam rem diuinam.[Frõdibus) Fol js,ramis [Albẽtis oliuę) Hęc enim arbor erat in tutela Palladis,& dicata paci apta sacrificijs, quę anus uolebat simulare.[Velat) Tegit.[Vittis) Fasciis,tanquã rem sacram.[Sedula) Studiosa[Ficta) Simulata.[Verba precãtia) .i.dicit hymnos,& supplicationes.[Dat uiã).i. credit. quia credebat eam facere uera sacra.[Erat prope limen) .i.iuxta ianuam , vt egrederetur cum infante.[Vagitus) Proprie dicitur uox,& clamor infantum. Virg.lib.6.Hinc exaudiri uoces uagitus & ingens, infantumque animę flentes in limine primo.[Patrias).i.paternas.[Prodītur) Detegitur,cognoscitur.[Suo indicio) Propria uoce.

ASCENSIVS.

GEMITVS) Accusatiuus est pluralis.nam ordo est dolor cogit edere gemitus [Reprendo) Per syncopam, ut uersus indicat, pto reprædo,d.ctum.[Cõbibere) Metaphora ab arena,& cinere.[Lucina) Dea patatus,quæ præest uenientib.in lucem,Diana.f.aut Iuno.[Pectora nostra tuis).f.pectoribus.[Dixit) Per syncopam.pro dixisti.nam non in solis pręteritis in ui fit.Dixit enim.Virg.in 1. Æn.Accestis scopulos,p accessistis , & in 6.Direxti tela manusque, pto direxisti. [Perde duos) Ve,& fœtum.[Mortua) Sup.eram.[Positum est).i.expositum,ante pedes positum post partum. Cui dicto uidetur per phantasiã gratulari Machareus.vnde addit.[Quid tibi grataris?media sedet Æolus aula,)q.d.sęuus excubator.[Lauibus uittis).i.fertis,quæ tempora in modum uittarum cingat. [Iam prope limen erat) Docet Agnitum esse partum à patre. Facinusq. resscitum,sed ut sæpe facit πάτος,mouet.i.affectionem, seu compassionem à frustrata spe sicut 5. Æneid. Iamque propinquabant metis finemque tenebant &c.

Eripit infantem,mentitaque sacra reuelat.
Aeolus:insana regia uoce sonat.
Vt mare sit tremulum,tenui cum stringitur aura:
Vt quatitur tepido fraxina uirga Noto:
Sic mea uibrari pallentia membra uideres:
Quassus ab imposito corpore lectus erat:
Irruit:& nostrum uulgat clamore pudorem:
Et uix à misero continet ore manus.
Ipsa nihil,præter lacrymas,pudibunda profudit:
Torpuerat gelido lingua retenta metu.
Iamque dari paruum canibusq; auibusq. nepotem
Iusserat:in solis destituique locis.
Vagitus dedit ille miser,sensisse putares:
Quaque suum poterat uoce rogabat auum.
Quid mihi tunc animi credis germane fuisse?
Nam potes ex animo colligere ipse tuo:
Cum mea coram siluas inimicus in altas
Viscera montanis ferret edenda lupis.

HVB.

Reuerat) Detegit remotis frondibus.[Mentita) Ficta.[Regia).i.aula. [Sonat) Resonat. [Insania) Magna .[Vt mare) Facit comparationem de suo tremore,cum audiret patrẽ ita clamãtẽ.[Stringit) Leuiter percutitur. [Tenui) Leui, [Fraxina) pro fraxinea [Noto) .i.uento [Tepido) Quia uenit à meridie , ideo est tepidus. [Sic) Adaptatio similitudinis. [Videres) pro uideret aliquis. [Vibrari) Moueri, tremere . [Quassus ab) Sensus est,lectus, super quo eram quatiebatur à meo corpore tremente.[Quassus) cõcussus.[Irruit) .i. cũ impetu intrauit cubiculum meũ. Virg. Irruimus densis & circunfundimur armis. [Vulgat) manifestat. [Pudorem).i.dedecus, & infamiã,ita.n.significat hoc

loco

loco. [Vix continet manus ab ore misero). i. uix continet se, quin unguibus dilaceret mihi vultum, & eruat oculos. [Ipsa) .i. ego. [Profudi) Emisi. [Praeter lacrymas) Quia non potui aliquid dicere, sed solummodo fleui. [Pudibunda). i. plena pudoris, & uerecundiae. [Torpuerat) Ita quod non poterat loq. [Gelido) Frigido ab effectu. [Iamq; iusserat) Postquã Canace exposuit dolorem, quem ex difficultate, & periculo pariendi accepit, deinde ex infante cognito, & deprehenso à patre, nunc dicit multo maiorem dolorẽ, quo perculsam se dicit, cũ audiuit prẽm suum iussisse illũ infantulum innocentem exponi dilacerandum canibus, & feris. [Patuum nepotem). s. suũ, nam natus ex filio, uel filia dr̃ nepos aui sui. [Canibusq. auibusq.) Vtraque copulaq. apponenda est, ut uersus stet, qñ etiam sensus exigit. [Destitui)

Exierat thalamo: tunc demum pectora planxi:
Contingit inque meas unguibus ire genas.
Interea patrius uultu mœrente satelles.
Venit: & indignos edidit ore sonos.
Aeolus nunc ensem mittit tibi: tradidit ensem:
Et iubet ex merito scire quid iste uelit.
Scimus: & utemur uiolento fortiter ense:
Pectoribus condam dona paterna meis.
His mea muneribus genitor connubia donas:
Hac tua dote pater filia diues erit?
Tolle procul decepte faces Hymeneæ maritas:
Et fuge turbato tecta nefanda pede.
Ferte faces me, quas fertis, Erinnyes atræ:
Vt meus ex isto luceat igne rogus.
Nubite felices parca meliore sorores:
Admissi memores, sed tamen este mei:
Quid puer admisit tam paucis editus horis?
Quo læsit facto uix bene natus auum?
Si potuit meruisse necem, meruisse putetur:
Ah miser admisso plectitur ille meo.

Derelinqui sine aliquo custode. [Solis) Desertis, inhabitatis. [Dedit) Cum auus iussit. [Putes sensisse) Videbatur sensisse illud credere iustum, ita in tempore uagiuit [Voce, qua poterat). i. illo vagitu, quia uoce expressa, & uerbis formatis loqui nondum poterat per ætatẽ. [Quid animi). i. quem, uel qualem animum. [Non potes) .i. potes scire, quẽ animũ habuerim si feceris coniecturam de tuo ad meũ. [Colligere) Conijecte, cognoscere. [Inimicus) Satelles, vel famulus patris nociturus mihi. [Viscera filium meum, sunt.n filij viscera parentum. [Montanis) Qui incolunt montes.] Coram me). i. me uidente. [Exierat) s. pater meus, nam superius dixit. Irruit, & nostium vulgat clamore pudorem. [Tũ demum) Tunc tandem s. ego egresso [Planxi) Percussi. Nam contigit ire in meas genas unguibus). i. tunc demum licuit mihi immittere ungues in genas meas dilacerandas. Satelles) Miles, minister. [Patrius) paternus [Vultu merente). i. tristi. ex quo poteram cognoscere eum afferre tristia mandata. [Indignos) Crudeles. [Sonos) Voces, uerba. [Æolus) Verba satellitis ad Canacem. Tradidit interpositio est, sunt n. uerba Canaces, dicit. n. dictis illis uerbis, tradidit ensem. [Et iubet) Adhuc sunt uerba satellitis post traditũ ensem. [Quid uelit quare mittatur tibi [Ex merito). s. tuo. i. ex eo, quod fecisti, vult intelligas, ad quid eũ tibi miserit. [Scimus) Verba Canaces, dicit. n. scio, quid uelit hic ensis, & eo utar pro merito meo. [Fortiter) Intrepide, qa nõ dubitabo me interficere. [Cõdã) Immittã, & abdã. [Dona pr̃na) Ensem quem pr̃ mihi misit. [His mea) Apostropham facit ad partẽ [Donas mea cõnubia his munerib.). i. hæc munera facis meis cõnubijs? dicimus. n. dono tibi hãc rẽ, vt Dido ad Æneã, Quod tibi donaui pfide littus emi, & dono te hac re, ut hic, & Virg. in 5. Æn Sergestom Æneas promisso munere donat, Multa sunt alia exẽpla. [Erit diues hac dote) Quia uulla re unquam egebit, quia hoc ense se interficiet. [Tolle procul) dicit ad cõnubia sua non adhibẽdum esse Hymeneum, qa sunt interficia. [Faces maritas) .i. tædas connubiales maritas adiectiuũ est. [Pede turbato). i. celeri consequens p antecedẽti, nam ex turbatione, & metu fit aliquis celer. Virg. de Caco turbato. Pedibus timor addidit

didit alas.[Tecta nefanda) In quibus nefandum facinus admissum est inter fratrẽ,& sororem.[Ferre faces) Dicit non hymenęum adhibẽdum suo concubitu, sed Erinnyn ferẽtem faces ĩfelices,ut supra Hypsipyle Iasoni. At mihi nec Iunõ,nec Hymẽ,sed tristis Erinnys prętulit infaustas sanguinolenta faces dicit ergo.[O Erinnyes).i. ò furię, sic aũt legendũ est,nã declinatur Erinnys, Erinnyos.[Atrę) Infernę.[Faces,quas fertis).i.funebres,& nõ nuptiales,ratio autem metri nullo pacto patitur,ut legatur Eumenides, sed Erinnyas recte legitur.[Vt meus rogus).s.in quo sum cremanda,cum ero mortua.[Luceat) Incendat. [Ex isto igne).s.quem uos furię affertis, est autem rogus proprie lignorum congeries, & pyra ad comburenda cadauera,cũ ardere cęperit. Virg. Ter circũ accensos subiectis ignibus atris Decurrere rogos.[Nabite) Intelligimus eam habuisse alias sorores, licet de eis apud poetas non fiat mentio. [Meliore parca) idest, meliore sorte,& fortuna,quàm ego. [Admissi).i.delicti mei[Admisit).i.peccauit.[Editus) In lucem datus, & emissus. [Vix bene natus).i.qui uix lucem.[Quo facto laeserit ausim).i.quid fecit,propter quod lęserit Æolum auum suum,ut eum nunc iubeat mori?[Si potuit) Quia non potuit.[Ah) Dolentis. [Plectitur) Punitur.[Meo admisso).i.propter peccatum meum.

VAGITVS).i.plotatus infantis.[Indicio proditur ille suo) Sicut sorex secundum Comicum,qui suo strepitu se feli prodit,felem autem cãtum dicit uulgus.[Ipsa).i.ego solũ, inquit,lacrymare potui non proloqui.[Nepotem) Is enim proprie dicitur respectu aui. Erat autem auus eius,& paternus,& maternus Æolus.[Sensisse putares)i quilibet putare posset,qui gestum eius uideret.[Quid mihi) Sic Virg. quis tibi tunc sensus cernenti talia Dido?[Viscera).i.partum,quem uiscera mea portauerunt,& ediderunt. [Edenda).i.deuoranda.[Lupis montanis) In montibus uersati solitis.[Satelles patrius).i.à patre missus; apparitor,uulgo seruiens dicitur,olim latro,quasi latero,qa lateri adhęreret. Ignari clientem uocant,cum cliens à colendo dictus ad aduocatum referatur,est enim qui alterius in iudicio utitur pręsidio,& ob id ei addictus est,nec publicus est minister, is uero qui ad publica negocia mittitur,& minister,& uiator dicitur. [Æolus hunc ensem mittit tibi) Verba satellitis.[Tradidit ensem) Verbum Canaces,hoc est cum diceret,mittit tibi simul tradidit ensem addens.[Et iubet ex merito scire,quid iste uelit) Quia meruisti occidi.monuet ergo,ut tute id facias.[His mea muneribus) Planum πάτ-ς cum apostrophe,sic Æn. 2. Hoc erat alma parens,quòd me per tela,per hostes,Eripis &c [Hymenęus) Nuptiarũ Deus creditur [Parca meliore).i.meliore fato.[Quid puer &c.) Quia facinus suum omnino purgare non potest,adducit causam infantis,quem insontem dicit inique, & impie trucidatum.[Si potuit meruisse,) q.d.certum est,quòd non. ASC.

Nate dolor matris,rapidarum præda ferrarum,
Hei mihi natali dilacerate tuo.
Nate parum fausti miserabile pignus amoris.
Hæc tibi prima dies,hæc tibi summa fuit.
Non mihi te licuit lacrymis perfundere iustis:
In tua nec tonsas ferre sepulchra comas.
Non super incubuit:non oscula frigida carpsi:
Diripiunt auidæ uiscera nostra feræ.
Ipsa quoque infantis cũ uulnere psequar umbras:
Nec mater fuero dicta,nec orba diu.
Tu tamen ò frustra misere sperate sorori,
Sparsa precor nati collige membra tui.
Et refer ad matrem:socioque impone sepulchro:
Vrnaque nos habeat quamlibet arcta duos.

Epist. Ouid.

NAte) Vertit sermonem ad filiũ,cuius miserrimã sorte dolet,quod eodem die natus & mortuus sit [Pręda) rapina, cibus.[Tuo natali) Die,quo natus,dr̃ autem & hic natalis substantiue,& hoc natale in neutro gñe,& tunc facit ablatiuum natali,vt hic dr̃ aũt adiectiue hic, & hęc natalis,& hoc natale,& additur dies,uel lux,uel tp̃s,dr̃ ẽt locus natalis,in quo aliquis natus est,ut Ouid.in Trist. Nescio qua natale solum dulcedine cunctos Detinet. [Pignus) cõfirmatio. nã filij dñr pignora cõiugij.[Parũ fausti).i. parũ felicis,& fortunati. [Hęc) qua HVB.

pater

pater meus iussit te exponi feris.[Summa) ultima.[Nec mihi) Conqueritur, quod non potuerit præstare officium, quod solet in funere filij.[Iustis) Debitis propter affectum naturæ,

Viue memor nostri: lacrymasq. in funere funde.
Ne ue reformida corpus amantis amans.
Tu (rogo) proiectæ nimium mandata sororis
**Perfer mandatis perfruar ipsa patris.*

* Quam & Plan des obseruauit, Mandatum prosequar.

unde ipse Ouid.alibi: Quis matrem, nisi mentis inops, in funere nati Flere uetet?[Perfundere) Irrigare.[Nec tonsas) .i. longas.[Non super incubui) Nam parẽtes ex affectu naturali solent incumbere cadaueribus filiorum, & sic eos mortuos osculari. Virg. lib. 11. de Euandro, Pheretro Pallante reposto Procubuit super, atque hæret lacrymansq;, gemensq;. [Diripiunt) Auferunt, dilacerant.[Ipsa quoque) Dicit se secuturam filium suum qa gladio à patre misso se interficiet, ut supra dixit. [Vmbras infantis) .i. animam filij mei. [Cum vulnere) Quod mihi faciam.[Nec fuero dicta diu mater) Quin priuabor filio, sine quo non possum dici mater.[Nec dicar orba diu) Quæ licet careã filio, & propter hoc sim orba, tamen cito moriar, & sic non dicar orba. [Tu tamen) Nunc rogat fratrem Machareum, ut colligat ossa matris & filij, & reponat in eadem vrna.[Frustra sperate) Quia cum sperarem te futurum maritum meum, non potui, id consequi. [Sorori) Pro à sorore. [Sparsa) Dispersa & dilacerata.[Refer) Reporta[Ad matrem) Ad me, ex qua paulo ante exierant.[Socioque) Coniuncto, & communi.[Quamlibet arcta) .i. quamuis stricta, & melius quàm quælibet urna .i. uas in quo reponebantur cineres cadauerum. Iuuen. Et in urna perpetuum ver.[Funde lacrimasque in funere) .i. prosequere mortem meam lacrymis.[Reformida) Verere, time.[Perfer) Effice [Mãdata) Hæc. quæ tibi committo [Proiectæ) Infelicis, & abiectæ.[Ipsa) Ego.[Perfruar mãdatis patris) .i. faciam, quod pater mihi mandauit, quia sup. dixit. Æolus hunc ensem mittit tibi (tradidit ensem) & iubet ex merito scire quid iste uelit.

ASC. HEI mihi natali) πάντος à tempore, quia die natali solebant prisci indulgere ganio. i. dare operam uoluptati. Vnde Pers. Hunc Macrine diem numera meliore lapillo Qui tibi labentes apponit candidus annos. Et in Buc. Phyllida mitte mihi, meus est natalis Iola. Hinc Herodes dicitur die natali conuiuium celebrasse, quo petitum ex capui Baptistæ. [Hæc tibi prima dies) Idẽ πάντος sic de rosis Maro. Quam longa una dies, ætas tam longa rosarum est.[Non superincubui) Id enim moris. Vnde Anna de Didone: Et extremus si quis super halitus errat. Ore legam. id autem faciebant applicando os ori superincumbẽdo.[Nec mater fuero dicta) .s. mea, quia sese occisura est.[Sparsa precor nati) Hæc epistolæ principalis est intentio.[Ne ue reformida) Quia amor quod, & horror facere solet.

IN XII. EPISTOLAM, ARG. HVBERTINI.

AVreitue leris fabulam plenissime diximus in epistola Hypsipyles, quæ incipit. Littora Thessaliæ. itaque illuc recurratur. Quantum autem pertinet ad hunc locum, recitetur ex Did. Iasona Corinthij tradunt, cum annis decem cum Medea uixisset genuisse ex ea filios duos quo tempore aiunt Medeam magno in honore non solum propter speciem qua eminebat, sed etiam propter prudentiam, ce erasque uirtutes, quibus ornata erat, à uiro habitam fuisse paulatim deinde ætatem decorem formæ auferente, Iason Glauces, quàm Poeta appellat Creusam Creontis filiæ amore captus, uirginem uxorem à patre petiuit, annuente Creonte, certumque nuptiarum statuente diem: Iason Medeæ spontaneum diuortium persuadere conatus est. ai. enim se cupere illam uxorem ducere, non in eius contentum, sed ut filios suos in domum regiam ea cognatione introduceret. Medea hæc uerba ægre ferente, deosque iurisiurandi præstiti testes appelante Iason beneficij accepti immemor, & ingratus Creontis filia uxore accepta, Medeam abs se expulit, quid postea fecerit dicemus in fine epistolæ. Irata igitur Medea hanc epistolam ad Iasonæ scripsit, in qua primum commemorat Iasoni sua erga eum beneficia, & promissa, & iusiurandum Iasonis deinde adiurat ipsum Iasona, ut si minus sui causa, saltem causa filiorum communium uelit eam recipere, & loco solito coniugij eam habere quod si non fecerit, minatur ei se sumpturam uindictam se tanta iniuria.

EPISTOLA XII.

** Exul, inops, contempta nouo Medea marito*
Dicit, & an regni tempore nulla uacant.*



*T * tibi Colchorum memini Regina uacaui.*
Ars mea cum peterens, ut tibi ferret opem:
Tunc, quæ dispensant mortalia fata, sorores
Debuerant fusos euoluisse meos.
Tunc potui Medea mori bene: quidquid ab illo
Produxi uitæ tempore: pœna fuit.
Hei mihi cur unquam iuuenilibus acta lacertis
Phrixeam petijt Pelias arbor ouem?
Cur unquam Colchi Magnetida uidimus Argo?
Turbaq. Phasiacam Graia bibistis aquam?
Cur mihi plus æquo flaui placuere capilli?
Et decor, & linguæ gratia ficta tuæ?
At semel in nostras quoniam noua puppis arenas
Venerat: audaces attuleratq. uiros)
Isset anhelatos non præmeditatus in ignes
Immemor Aesonides, oraq. adunca boum.
Semina iecisset: totidem sumpsisset & hostes:
Vt caderet cultu cultor ab ipse suo.
Quantum perfidiæ tecum scelerate perisset.
Dempta forent capiti quàm mala multa meo.
Est aliqua ingrato meritum exprobrare uoluptas
Hac fruar: hæc de te gaudia sola feram.

HVB.



T) idest sicut. (Regina) idest ego filia regis Aetæ, ut Virgil. Magnum reginę, sed. n. miseratus amorē Dedalus &c. illic reginam intelligit Ariadnem filiam regis Minois. [Colchorum) Colchi populi sunt in Ponto, quibus imperauit Aeetæ, regio Colchis appellatur. [Vacui) præstiti operam, inseruiui tibi. [Ars mea) .s. magica, & incantatoria. Nam Ste. lib. 1. dicit Medeam ueneficam fuisse memoriæ proditum esse. [Sorores) idest tres Parcæ. [Dispensant) Disponunt, sed quia dicuntur nere fata hominum, ideo dixit dispensam, unde, & pensa dicta sunt à pendendo. (Fila) Allusit ad officium earũ. Iuuen. de parcis, & stamnins albi lanificæ. [Euoluisse) Diuisis syllabis, ut supra diximus, legendum est. i. euacuasse. [Fusos suos) .i. debuerant finiuisse uitam meam. [Bene) .i. honeste. [Quidquid) Sensus est, omnis uita, quæ fuit mihi post illud tēpus, fuit pœna, quia semper uixi in magnis curis, & doloribus. (Hei mihi) Longe repetit causam suorum malorũ, quod quidem est muliebre, ut in te epist plene diximus super eum locum. O utinam tunc cum Lacedæmona classe petebat, & alijs multis epistolis conqueritur ergo, quod Iason cũ Argonautis unquã uenerit in Colchos, & quod eius amore capta fuerit. [Acta) Impulsa. [Iuuenalibus) Fortis. nam iuuenes robustiores. [Pelias) Thessalica à Pelio mōte Thessaliæ, ubi incisæ arbores ex quibus Argonauis fabricata est. [Ouem Phrixeam) Quam Phrixus Marti consecrauit, ut supra dictum est in epistola Hypsipyles. [Arbor) Nauis. [Magnetida) Thessalicam, Magnesia enim regio est annexa Thessaliæ, ut Plinius scribit: Magnetes eius populi dicũtur equitã di periti, de quibus Lucan. lib. 6. Et Magnetes equis, Minyę gens cognita frenis. [Colchi) scilicet nos. [Argo) Nomē est nauis Iasonis, ut alibi diximus. [Turba Graia) id est uos Argonautę qui estis Graij. [Aquam Phasiacam) Nam Phasis fluuius est Colchorum. [Plus ęquo) id est plus iusto, ut propter pulchritudinem tuam proderem patrem. [Decor) Pulchritudo tua. [Gratia ficta) .i. facundia simulata. [At semel) Vt magis audeat beneficium suum erga Iasonem, dicit, quod debuisset pati cũ ire in magna, & aperta pericula. [Noua puppis.) Nam quidam uolunt eam fuisse primam nauem. [Audaces) Temerarios, qui nō

* aliquis hæc duo carmina adulterina dicũt

* An à regnis.

* At

consideraverant magnitudinē periculi.[Isset).i.ire debuisset.[Aesonides) Iason.[Nō premeditatus) Inconsideratus.[Anhelatos)Effatos, & expiratos è naribus Taurorum,&c in.[Ora) In facies.[Adunca)Curva.[Iecisset) Iacere debuisset,& spargere.[Semina) Dentes serpentis.[Totidem) Quod erāt semina, hoc est dēces.[Caderet) Periret. [A suo cultu).i. à semine, quod ipse seminasset, & coluisset tanq̄ agricola.[Quantum,) q.d. multum, quia non decepisses postea me [Dempta) Amota.[Capiti) uitæ meæ, quę non esset in discrimine, sicut est.[Est aliqua) Sententia est, color rethoricus. [Exprobrare) Obijcere, quasi cū probro.i.contumelia opponere, & referre. [Hac).s. voluptate exprobrandi beneficium.

ASC. VT tibi colchorū) Ex abrupto & ad præcogitata respiciente incidit exordio quocirca non dicam uersiculos eos, qui ex quibusdā lib. præponuntur, esse Ouidianos. hi autem sunt. Exul, inops, contempta nouo Medea marito dicit, an à regni tempore nulla vacant? [At tibi, &c.) Ordo priorum est. Medea exul, inops, & contempta dicit nouo marito.s. Iasoni. Non dicit quid, & id artificiose subticet, quia non congruit salutē dicere repudiāti, nec male dicere cuius sibi gratiam reconciliare molitur. Artificiosam quoq, aposiopesim facit, quasi ea obruente obiectione, quid dicis Medea iam cōtempta viro in regnū suscepto? cui illa.[An à regni tēpore).i. postquam in regno fui, quod pp eum deserui.[Nulla vacant).s. tempora, vt mihi aures prabeat? aut quid simile. Sed qa, vt dixi hoc principiū Ouidianum non est, dicamus Medeam præcogitasse sic Fateor quidē Iason, noua nupta regno dotata est, quod ipsa afferre non possum.& ita minus vtilis nunc fuero,[At memini).i. memoria repeto.[Quia ego regina).i. cū essem regina, hoc est filia regis Colchorū. [Ego vacaui).i. vacua omni alio negocio operā nauaui.[Tibi).s. vni, tunc s.[Cum).i. qñ [Peteres, vt ars mea ferret tibi opem).i. auxilium. [Tūc sorores).i. Deæ fatales, quæ Parcæ dicuntur.[Debuerant fusos euoluisse suos) Euoluisse pentasyllabum est. dñr autem filo, seu stamine cuiusl bet fata, ac dies commēsurari, vnde sunt versiculi. Clotho colum portat, Lachesis trahit, Atropos occat.[Tunc potui Medea mori bene) Quod Cherea Terentianus dicit sic. Nunc est tps profecto interfici. cum perpeti me possum, ne hoc gaudium contaminet vitam ægritudine aliqua.[Arbor Pelias) .i. in Pelio monte Thessaliæ natali, hoc est ex ea facta Argo nauis Est ergo patronymicum à loco natiuo, hoc est à patria, nec abusiue, quia, vt Porphyrius asserit, locus, & patria etiā genus, hoc est principium generationis dicuntur, & à se dominantur, declinatur ergo hæc Pelias, huius Peliados, &c. Similiter Magnetis, huius Magnetidos, vnde profert accusatiuū Magnetida, quocirca vtrūq; patronymicū locale est. dic ergo.[Argo Magnetida).i. in Magnesia fabricata. diximus autem in o, græce habere etiam o, in accusatiuum, vnde leges Argo, non Argon, quia nō descendit à nominatiuo Argos, sed Argo, vt, & altera, quæ vehar Argo.[Turba Graia).i. vos Græci.[A quā Phasiacam) Phasidis fluminis Colchorum.[Isset) Pro iuisset.& bene in tertia persona loquitur, quasi de alio, & redit ad eum in secunda dicens.[Quantū perfidiæ) ò quantum, q.d. ad vtinam perisses, quia tūc multa mala fuissent dempta meo capiti. Nā ordo est.[Quantū).i. ò quantum multa, q.d. plurima mala fuissent adempta &c.[Est aliqua ingrato) Licet nullum, inquit, sim abs te expectatura solarium, nec querelæ meæ precium, tñ non desinam exprobrare meritum in te meum, cum ipsa exprobratio uoluptatē pariat animo meo, quod & Charinus Terentianus sic dicit in And. Sed quid ago adeo ne adeum, vt cum eo hanc iniuriam expostulem? ingeram mala multa. Atque aliquis dicat, nihil promouens. Multum molestus certe ei fuero, atque animo mortem gessero.

Iussus in expertam Colchos aduertere puppim,
Intrasti patriæ regna beata meæ.
Hoc illic Medea fui, noua nupta quod hic est.
Quàm pater est illi, tam mihi diues erat.
Hic Ephyren bimarem, Scytia tenus ille niuosa
Omne tenet: Ponti qua plaga læua iacet.

HVB. IVssus) Repetit longe beneficia sua, à primo aduētu Ias. in Colchos. [Iussus) A Pelia patruo tuo. [Inexpertam) Insuetam nauigationem. [Aduertere) .i. appellare. [Beata) Dicit, & latenter tangit historiam. Nam vt Strab. scribit re-

Ex

** Excipit hospitio iuuenes Aeeta pelasgos:*
Et præmitis pictos corpora Graia toros.
Tunc ego te uidi tunc cœpi scire, quis esses:
Illa fuit mentis prima ruina meæ.
** Vt uidi, ut perij: nec notis ignibus arsi,*
Ardet ut ad magnos pinea tæda deos.
Et formosus eras: & me mea fata trahebant:
Abstulerant oculi lumina nostra tui.
Perfide sensisti: quis enim bene cedet amorem?
Eminet indicio prodita flamma suo.
Dixerat interea tibi rex: ut dura ferorum
Insolito premeres uomere colla boum.
Martis erant tauri plus, quàm per cornua, sæui:
Quorum terribilis spiritus ignis erat.
Aere pedes solidi, prætentaq naribus æra:
Nigra per afflatus hæc quoque facta suos.
Semina præterea populos genitura iuberis
Spargre deuota lata per arua manu:
Qui peterent natis secum tua corpora telis:
*Illa erat agricolæ messis * iniqua suo.*
Lumina custodis succumbere nescia somno
Vltimum est aliqua decipere arte labor,
Dixerat Aeetes: mœsti consurgitis omnes:
Mensaq. purpureos deserit alta toros.
Quam tibi nunc longe regnum dotale Creusæ,
Et socer, & magni nata Creontis erat.
Tristis abis: oculis abeuntem prosequor udis:
Et dixit tenui murmure lingua, uale.

** Accepit hospitio iuuenes pater Aeeta pelasgos.*
** Et uidi & perij.*
** Acerba.*

gionis eius opes ex auri & argẽti, & ferri metallis iustam quandam in ea loca expeditionis occasionem suballegãt. [Illic) In Colchis. [Noua nupta) Creusa, quam nunc accepisti. [Pater) .s. eius Creon. [Tam diues erat mihi) .s. Aeeta pr̃ meus. [Hic Ephyrẽ) Ephyre olim dicebat, quę postea Corynthus à Corynthio filio Orestis instaurata nomen accepit, ęte clata, inde Virgil. Ephyreiaq. æra. Cauendum autẽ ne legatur Zephyrem. [Bimatem) dicit, qa est inter duo maria, inde Hor. Bimarisque Corynthi mœnia. [Hic) scilicet Creon pater uxoris. [Iste) .s. pr̃ meus. [Tenus Scythia) .s. usq; ad Scythiã. [Omne Põti) .i. omnem partem Ponti. [Qua) .s pa tre. [Plaga) Regio. [Læua) Sinistra [Licet) posita est (Pelasgos) .i. nos Argonautas græcos. [Præmitis pictos toros) .i. discumbitis in totis ornatis pictis tapetibus. [Prima ruina) Primum nocumentum. Virg. lib. 4. Æn. Ille dies primus læti &c. [Vt uidi, ut perij) .s. uno eodemque tempore te uidi & amore tui capta sum. [Ignibus) .i amoribus. [Nec notis) .i. maximis, non usitatis. [Ardet) Comparatio. i. sicut teda accensa ad sacrificia deorũ crematur [Et formosus) Enumerat in Iasone multa, quæ eã trahebant ad amorẽ. & in primis formositatẽ. [Et me mea fata,) Hoc dicit ex parte sua, quod & mala fata sua trahebant eã. [Abstulerant) .i. furati fuerant, multum .n. ualent nutus oculorum ad prouocandum amorem. [Sensisti) Aduertisti, cognouisti. i. quod ergo eram capta. [Quis enim,) q. d. nullus. [Eminet) .i. apparet. [Suo indicio) Vt alibi: Quoque magis, tegit tãto magis æstuat ignis. nã flãma indicio se detegit, & ita amor, qui flammæ comparatur. [Dixerat) Ostensura Medea, q̃ magna multaq. fuerint sua erga Iasonem beneficia, cõmemorat singula pericula q̃ Iason fuerat subiturus, à quibus eũ eũ liberauerit arguit eũ ingratissimũ esse, si eam deseruerit. [Rex) Aeta pr̃ meus [Insolito) Insueto. erant enim indomiti Tauri. [Martis) Marti consecrati, ut in epistola Hypsip. Ille sacros Martis sub iuga panda boues. [Plus quàm per cornua) .i. qui etiam igne, quem naribus euomebant, erant sæui, non solũ per cornua, sicut alij Tauri. [Spiritus) .i. flatus [Erat ignis terribilis) Nam pro flatu emittebant ignem terribilem. [Aere pedes) Distinguendũ est, ut sint duæ dictiones. [Pedes,) Scilicet erant. [Solidi) Duri, & fortes. [Aere) Per es quo erant munitis. [Prętenta) Opposita. [Naribus) Ori. [Hæc) .s. æra. [Facta nigra) .i. fumosa, & caliginosa. [Per suos afflatos) Quia flatus igneus solet facere nigra, quę tãgit. [Semina)

Dentes serpentis.[Populus).i.hom ines.[Deuota manu).i.quæ se huic fatō deuoueret,& dedicaret,sicut dicimus Decios deuotos [Qui).i.homines nati ex dētibus serpentis.[Peterent) Ferirent,inuaderēt.[Telis natis secum) Vt supra Hypsipyle. Et subito natos arma tulisse viros.[Illa messis) Trāslatio est.[Iniqua) Grata,& iniusta [Suo agricolę) Cui pp laborem deberet fructum,nō damnū reddere.[Vltimus) Vel maximus,vel certe extremus. Nam non huius peruigilis Draconis dentes,sed alios erat seminaturus.[Nescia succūbere somno).i.quæ a somno nō poterant vinci.[Aetes) Nominatiuus est græcus,nā Latine dr̄ Aeeta.[Dixerat) Supradicta esse tibi facienda.[Omnes).s.vos Argonautæ.[Consurgitis) Ex toro,vbi discumbebatis,vt supra. Et præmitis pictos corpora Graia toros.[Mensa deseris toros) Quia remota est,vt postquam exēpta fames epulis mēsæq. remotę.[Quam tibi,) Hoc d cit tunc non cogitabas de vxore,quæ daret tibi magnā dotem,sed de salute. [Dotale) Quod dicis esse datum tibi in dotem.[Quam).i.quātum. [Erat lōge).i.remotū ab animo & cognitione tua. [Socer) Creon.[Et nata Creontis) Creusa,q̄ erat longe.[Tristis mœstus.[Prosequor oculis) Prospicio. [Vidis).i.lacrymantibus. [Lingua) .s.mea.

ASC. HOC illi Medea fui).i.filia Regis.[Quām diues).i.quātū diues pr̄.[Est illi).s.Creusæ nouæ nuptæ.[Hic).s Creon pater Creusę.[Tenet Ephyren).i.Corinthum.[Bimarem) .i.sitam inter duo maria Aegeum, & Ionium. [Ille).s pater meus. [Tenet omne).s.omnē regionem.[Qua plaga Ponti iacet lęua).i.sinistra: Tenus Scythia niuosa Scitotę iuuenes, quòd Aeeta trisyllabum est.nec legatur Aeta pro Oeta.[Vt vidi & perij) Virgilianū Hemistichion in Buc.cuius sensus est.[Vt vidi).i.statim,postquā te vidi.[Vt).i.qualiter,cum admiratione,q.d.boni qualiter perij.[Ad deos).i.ante deos,in sacrific.js deorum.[Et formosus eras &c.) Bene vtrunq; cōmemorat. Nām alterum nō videtur satis fuisse,vt sic periret. Non omnia enim formosa continuo amamus. Quia t n̄ formosus, erat amabilis, & quia fata trahebāt eam.[Nam fatale putat ꝙ per amorem in tanta mala inciderit) amabat misere.[Quis enim bene cęlat amorem?) q.d.nemo,& est prouerbiale. [Dixerat interea tibi rex,) q.d.pater meus,qui præscripsit tibi , quo pacto vellus aureum aquirēdum esset, quia non nisi domitis prius Tauris Marti sacti ignem naribus præ ferocitate efflantibus, qui pedes æreos habebant, his autem domitis erat solum sulcandum. & in sulcis serendi dentes serpentini,serpentis (inquam) à Cadmo interfecti, è quibus nascerentur statim armati homines,quos etiam interimere oporteret,& illis interemptis peruigilem draconē necare, quæ omnia cū suis opibus nequirit Iason efficere, confugit ad Medeā, cuius ope & arte fretus.victor euasit,sed tn̄,quam ille prius dederat fidē,nunc non seruat,vnde perfidiæ damnat,atq; incusat [Plusquam per cornua) Nam ceteri Tauri cornibus tantum feroces sunt hi , autem etiam naribus , & pedibus, nam spiritus.i.flatus eorum erat igneus. [Nam ære pedes solidi) sup.erant,hoc est pedes erant ex solido ære,& habebāt anteriorē partem narium æream,aut saltem æratam,hoc est ære munitam. quod tn̄ ex flamma euomita nigrū erat.[Manu deuota).i.morti addicta.[Per aura dura) Et difficilia sulcatu.[Telis natis secum).i.eum primum ipsi nati essent.[Suo agricolę).i.cultori qui dentes seminauerit.[Erat) Pro foret.[Dixerat Aeetes) Vtroq; igitur modo legitur, & Aetes, & Aeeta. Nam prius dixit Aeeta pelasgos.[Quam tibi &c.) Docet opes suas nō minus vtiles fuisse Iasoni,quàm nunc regnum Creusæ,cum maius sit beneficiū vitam conseruare, quàm regnum conferre,cū sine vita inutile sit regnum,& tamen spreta ea,à qua vitam conseruatam habet duxit eam,à qua regnum obtineat.[Magni Creontis).i.quem nunc tanti facis. [Et lingua dixit,tenui murmure) subaudi eum, vt sit concomitante tenui murmure, quia non cōgrueret puellæ audacter,vale,dixisse homini peregrino. Nec leges,dixi,sed dixit, quia lingua nominatiui est casus,vt decet metrum.

HVB. MAre saucia).i.amore perculsa. Virg.4. Aen. At regina graui iandudum saucia cura.[Male) In perniciem meam. [Vt) Postquam. [Acta).i.præte

Vt positum thalamo tetigit male saucia lectum:
Acta est per lacrymas nox mihi, quanta fuit,
Ante oculos tauriq. meos; segetesq. nefandas,
Ante meos oculos peruigil anguis erat:

*Hic amor: hinc timor est: ipsum timor auget amorem,
Mane erat: & thalamo cara recepta soror.
Disiectamq; comas, auersaque in ora iacentem
Inuenit, & lacrymis omnia plena meis.
Orat opem Minyis: petit altera habebit:
Aesonio iuueni, quod rogat illa, damus.
Est nemus, & piceis, & frondibus illicis atrum:
Vix illuc radijs solis adire licet.
Sunt in eo (fuerant certe) delubra Dianae:
Aurea barbarica stat Dea facta manu,
Nescio an exciderint mecum loca: uenimus* ambo:
Orsus es insido sic prior ore loqui.
Ius tibi, & arbitrium nostrae fortna salutis
Tradidit: inque tua est uitaque morsq. manu.*

rita.[Qnanta fuit) idest tanta, quanta fuit.i.tota [Ante oculos).s.meos, quia te amabam tantum tibi timebam, quòd tota nocte uidebar uidere pericula tua.[Hinc) Ab vna parte.[Timor).s.patris [Ipsum timor) .i. quanto magis timebam, tanto magis amabam. [Mane erat].i.factũ erat mane. [Soror) .s. mea Calciope.[Disiectam comas) idest me habẽtem comas incomptas & sparsas.[Iacentem in ora aduersa) idest eubantem in faciem, qđ faciunt, qui non possunt dormire. Iuuen. Cubat in faciem mox deinde supinus.[Omnia plena lacrymis), idest inuenit totum lectum humectatum meis lacrymis.[Horat).s.soror mea.[Minyis) Argonautis, uobis Thessalicis. Nam ex Orchomeno, quod prius Minyeum uocabatur, colonos quosdam ad Iolchon deductus constat, ut Strab. scribit, unde Argonautae Minyae dicti sunt, Nam Iason ex Iolcho fuit [Altera petit).s.soror mea.[Altera habebit) Sic enim quidam lib. habent, & tunc intelligimus.[Altera habebat) .s.ego Medea, si habebit intelligimus Creusam.i.altera perit altera capiet fructum.[Aesonio iuueni) idest Iasoni.[Quod petit) .s.opem.[Est nemus) Describit locum, in quo Iason locutus est cum Medea, & eam rogauit in auxilium suum.[Atrum) Obscurum.[Picea species arboris. Virg. Procumbũt piceę, interdum piceus adiectiuum est. Pix uero dicitur ipse liquor, qui ex ipsa arbore manat.[Frondibus ilicis).i.ilicibus frondosis.[Vix illuc) Dicit ex densitate nix posse illũ locum illustrari à sole.[Illuc) In illud nemus. Delubra) Templa.[Certe fuerant) Quasi correctio, quia dixit sunt. Dicit nescio, an nunc sint, certe fuerant.[Dea) idest simulacrum deae Dianae. [Nescio, an exciderint) Cauendum est ne legatur, nescis, quia neq, ratio metri, neque sensus patitur, sed nescio, & est sensus, nescio, an ita oblitus sis locorum, sicut mei. [Nescio, an loca exciderint) .i.ex memoria lapsa sint.[Mecũ) Sicut ego exeidi tibi. [Orsus es).s.incepisti, ab ordior.[Insido ore insidis uerbis.[Ius tibi) Verba quibus Iason ad Medeam vsus est, eam sibi concilians.[Ius) Potestatẽ, arbitrium auctoritatem.[Salutis) Vitae.[Manu).i.potestate.

Hic amor: hic | *Illuc*

NOX mihi quanta),i.tanta. [Est acta mihi).i.à me. [Quanta fuit) Sic 4. Aen. Nunc hyemem inter se luxu, quam longe fouere.[Segetesque nefando).s.armentorum, vt Aen. 3. Telorum seges, ac iaculis increuit acutis.[Ipsum timor auget amorem) Quia amor oritur ex sollicitudine, & curis.[Cara soror).s.Calciope.[Inuenit disiectam comas) .i.habentem.[Comas disiectas, & iacentem in ora aduersam) Morem.s. impatientet amantium, & amore languentem.[Orat opem Minyis). i. Thessalis. Nam Minyae Thessaliae sunt populi Iasonis in ea profectione comites, ut atrestatur Orpheus in Argonautis. Vnde Metam.7. Iamq. fretum Minyiae Pegasea puppe secabant hoc est Argo à Pagase urbe Magnesiae.[Petit altera, & altera habebit) Meo iudicio, sensus est.[Ipsa petit altera) .i.altera res, quia opem petit.[Et habebit altera).i.alteras res, quia amissionem fratris, & sororis.s.Medeę [Est nemus & piceis) Piceae arbores à piace, quae ex eis distillat, dicuntur. [Illicis) Sunt glandiferae de genere quercuum.[Sunt in eo) Corrigit per parenthesim dicens fuerant certe, q.d. nescio, an adhuc sint nec legendum est, & fuerant, nec sunt & in eo fuerant.[Si quem iuuat ipsa potestas) Imo multos posse iuuat, quamuis nocere nolunt. ASC.

Perdere posse sat est, si quem iuuat ista potestas,
Sed tibi seruatus gloria maior ero.
Per mala nostra precor, quorũ potes esse leuamen.
Per genus, & numen cuncta uidentis aui.
Per triplices uultus, arcanaque sacra Dianæ,
Et si forte aliquos gens habet ista deos.
O uirgo miserere mei, miserere meorum,
Effice me meritis tempus in omne tuum.
Quod si forte uirum non dedignare pelasgum,
(Sed mihi tam faciles unde deosque meos?)
Spiritus ante meus tenues uanescat in auras.
Quàm thalamo, nisi tu, nupta sit ulla meo.
Conscia sit Iuno sacris præfecta maritis.
Et dea, marmorea cuius in æde sumus.
*Hæc animum, & quota pars*etiã mouere puellæ*
Simplicis, & dextrę dextera iuncta meæ:
Vidi etiam lacrymas, an & est pars fraudis in illis?

*horum

HVB. PErdere posse sat est) Sñia rhetotica. Seusus est, si quis delectatur potestte satis est debet esse quod possit nocere nõ autem debet nocere. [Si ipsa potestas. i. possit [Iuuat) Delectat. [Quem) .i. aliquem. [Est sat) Sufficit. [Posse perdere) Posse interficere. Iuuen. Et qui nolunt occidere quẽq̃, posse uolunt. [Sed) Subaudi, licet possis me perdere. [Seruatus) idest ego tu auxilio liberatus. [Ero maior gioria) q̃ si passa sueris me mori. [Per mala) Adiurat Iason multis precibus, ut sui misereatur, & sibi opem præstet. [Leuamen) Auxilium. [Per genus) s. tuum. [Aui). s. Phœbi, uel Solis: Nam Æetes filius fuit Solis, q uidet omnia. [Triplices uultus) Vig. in 4. Tria uirginis ora Dianæ. Triplici autẽ uultis depingebatur, qa ipsa est Luna in cęlo, Diana in terris & siluis, Proserpina apud inferos. [Arcana) Mystica, quæ noctu celebrabantur. [Et si Forte). i. per istos Deos uestræ geutis. [Si forte) Aliquos haberis. [Meorum) Sociorum qui mecum sunt. [Effice meritũ) Fac me tibi deditum, & O bligatum. [Meritis) Beneficijs tuis[. Quod si forte) Pollicetur etiam ei Iason se perpetuo habiturum eam legitimam uxorem. [Non dedignare) Non spernis & fastidis. [Virum) Maritum. [Sed mihi) Sunt, qui corrumpant hunc uersum non intelligentes, est autem legendus sic. [Sed mihi tam faciles unde meosq; deos?) Cauendũ autem ne dicamus deosque meos, est autem sensus. [Sed unde deos tam faciles) Subaudi sperẽ uel habeam, & unde habeam deos. [Tã meos). i. tã obsequẽtes mihi? ita. n. solemus loqui, spero ne mihi facilẽ, & meũ, & est uersus interpositus, quasi per parentesim. [Spiritus). i. uita. [Ante uanescat). i. abibit. [In auras). i. ante moriar. [Quã ulla sit meo) Nisi tu. [Conscia) Cõfirmat promissionẽ suam per iurm, adducens Iunonem testem. [Sit conscia). i. testis. s. huius meæ prmissionis. [Præfecta) . i. præposita, quia ipsa præest nubentibus sic supra Phyllis: Iunonemq; toris quę pręsidet alma maritis. [Dea) Diana. [In ęde) In templo, nam in singulari templum significat, in plurali domũ. [Hęc animum) Dicit, ex minima parte promissionum, quas fecit Iason, se potuisse moueri, & impelli ad id, qđ petebat. [Hæc). s. quæ à re sũt dicta. [Et quota pars). i. minima pars. [Possunt mouisse). i. flexisse, lib. tñ uetusti hñt mouere, quod quidem accipiendũ est pręteriti tpis sic, hęc mouere. i. mouerunt animum puellę simplicis, & quota pars possunt. s. mouere. nam si infinitiuus sit primam corripit. [Simplicis) Credulę, ut supra. simplicitas digna fauore fuit. [Iũcta). s. in pignus fidei. [Pars fraudis in illis) . i. en & ipsę sciunt fallere? sic Phyllis supra Credidimus lacrymis, an & hę simulare docenẽ? Hę quoq; hñt artes, quaq; iubentur eũt.

ASC. PER triplices vultus) Æn. 4. Tria uirginis ora Dianę Seru. dixit eãdem esse quę Luna in cœlo, Diana in siluis, & Proserpina apud inferos dicitur, unde tris uultus habere prædicatur propter triplicem potestatem, quę numinis ferè conceditur & significatur in Ioue per fulmen trisulcum, in Neptuno per tridente, & in Plutone p Cerberũ canẽ tricipitẽ. [Aui cũcta uidẽtis). s. solis, à noĩatiuo au*. [Effice me tuũ). i tibi obnoxiũ. [Sed mihi) Pulcherrima reticẽtia pudoris, & amoris plena, q. d. Si audere me tibi offerre maritũ, & uel is hĩc uirũ Pelasgũ, non est in terris, quẽ tibi pferrẽ. [Sed unde) Sup. inueniam. Horat. ser. a.

Vnde mihi lapidem. Aut nanciscat.[Deos tam facile) i.qui, tam cito faciāt, quod optem [Et tam meos).i.mihi tam fauorabiles, q.d.maius est id bonum, q̃ ut optare audeā.S: tñ ita esset, Spiritus ante meus tenues uanescat in auras: Quam thalamo nisi tu, nupta sit ulla meo.[Iuno sacris præfecta maritis).i.ꝓnuba. Virg. 4. Æn. Iunoni ante oēs cui uincla iugalia curæ.[Et quota,)q.d.ēt minima.[An & ē pars fraudis ī illis) Sic & Phyllis. Credidim° lacrymis, an & hæ simulare docentur? Hæ quoque habent artes, quaque iubentur, eunt.

Sic cito sum uerbis capta puella tuis.
Iungis & æripedes inadusto corpore tauros.
Et solidam iusso uomere findis humum.
Arua uenenatis pro semine dentibus imples,
Nascitur & gladios, scutaque miles habens.
Ipsa ego, quæ dederam medicamina, pallida sedi.
Cum uidi subitos arma tenere uiros.
Donec terrigenæ (facinus miserabile) fratres
In se constrictas conseruere manus.
Peruigil ecce draco squamis crepitantibus horrens
Sibilat, & torto pectore uerit humum.
Dotis opes ubi erāt? ubi erat tunica regia coniux
Quique maris gemini distinet Isthmos aquas?
Illa ego, quæ tibi sum nunc denique barbara facta,
Nunc tibi sum pauper, nunc tibi uisa nocens.
Flammea subduxi medicato lumina somno.
Et tibi, quæ raperes, uellera tuta dedi.
Proditus est genitor, regnum, patriamq. reliqui.
Munus, in exillio quod licet esse, tuli.*
Virginitas facta est peregrini præda latronis.

HVB. Capta) Decepta. [Sic sum) Cum iurasse per Iunonē & Dianam, & iunxisses dexteram dexterę meę, & addidisses lacrymas. [Iungis) Dicit quemadmodum implorato auxilio, & impetrato, ipse Iason incepit facere, quę supra memorauit ei fuisse facienda, cū dixit.[Dixerat) interea tibi rex &c.[Inadusto) uel ualde usto, uel non usto, quia licet semper efflarent ignem, nunquam tamen eo igne urebantur. [Solidam) Duram [Pro semine).i. loco seminis. ita enim sparsit Iason dentes serpentis, sicut spargitur semel.[Gladios) idest enses. [Ipsa ego) Habet emphasim, uult autem intelligere. quanto magis tu, & reliqui debuistis timere? [Pallida) Timida, consequens pro antecedenti. Luc. Ipsaque inexpertis quod primum fecerat herbis, Expauit Medea nefas. [Subito,) id est subito natos.[Terrigenę) id est geniti ex terra. [Facinus) idest factum.[Conserere) Commouere.[Constrictas) idest strictis, hoc est nudis ensibus armatas.[Ecce) Magnum, & improuisum aliquid significat.[Crepitantibus) Resonātibus.[Horrens) Aspet. sunt enim serpentes squamiferi. Virg. Ter. collo squamea circum Terga dati. [Sibillat) Proprie dixit de serpente. Virg. Sibila lābebant linguis uibrantibus ora. [Torto) Obliquo, sinuoso [Dotis opes) Medea ita amplificat beneficium suum, ut doti id anteponat. [Vbi erant) q.d.non quęrebas tunc dotem cum solum de salute tibi cogitādum putares. [Regia).i.regio sanguine creata, ut nunc iactas esse istam tuam. [Isthmos) Subaudi, ubi erat? id est Corinthus, quæ est in Isthmo dixi in epist. Herm. super eum locum. Qua duo porrectus longe freta distinet Isthmos, & in epist. Phedrę super eum locum. Æquora bina suis oppugnāt fluctibus Isthmon. [Distinet) Diuidit.[Gemini) Vt supra, Hic Ephirēbimarem.[Illa ego) Dicit se fuisse, quę ei tot, & tanta pericula ademerit. [Nunc deniq;) Nam tunc non tibi uidear barbara, nec spernenda, cum à me opem experereś.[Nunc tibi sum pauper) subaudi, ego illa [Quę nūc tibi).i.iudicio tuo.[Sum uisa).i.putata.[Nocēs) scelerata, uenefica.[Subduxi).i.remoui.[Flammea) Ignea habent enim serpentes oculos lucentes in modum ignis. Ouid. in 3. Met. de serpēte, quem Cadmus interfecit. Igne micant oculi.[Medicato).i.medicamine quodam uicto.[Quę raperes).i.quę rapere posses. [Tuta).i.tu tutus, & sine periculo salutis tuę. [Proditus) Deceptus. [Munus quodlibet) Ita quidam legunt, ut sit. ego tuli esse quodlibet munus in exilio, placet tamen magis, ut legatur,

*quodlibet.

legatur,quod licet;& tunc erit sensus magis exprobans ingratitudinem. Iasonis sic ego pro supradictis habui hanc remunerationem,quod licet mihi esse in exilio. [Tuli].i.accepi. [Virginitas] Mea.[Preda] Rapina.[Latronis] Prędonis.s.cui Iasonis, quia non ut maritus regessisti,sed ut prędo.

ASC. IVNGIS & ęripedes &c.) Docet quæ beneficio suo peregerit.[Corpore inadusto).i.nō adusto,sed illæso ab igne,quem naribus efflabant.[Facinus miserabile] Acclamatio,πάντα habens,q.d.indignum esse illos perisse, ut perfidus saluetur.[Dotis opes ubi erant?) q.d.nisi meis tunc operibus adiutus fuisses,nunquam ad regnum aspirasses.[Somno me] .i.per medicamentum inductio in serpentem.

Optima cum cara matre relicta soror.
At non te fugient sine me germane reliqui:
Deficit hoc uno littera nostro ordo loco.
Qd facere ausa mea est,non audet scribere dextra:
Sic ego, sed tecum, dilaceranda fui.
Nec tamen extimui (quid enim post illa timerem?)
Credere me pelago fęmina,iamque nocens.
Numen ubi est?ubi Dij meritas subeamus in alto,
Tu fraudis pęnas,credulitatis ego.
Compresso utinam Symplegades elisissent:
Nostraque adhærerent ossibus ossa tuis.
Aut nos Scylla rapax canibus misisset edendos:

HVB. SOror).s. mea Chalciope.. [Cum matre].s.Idya, ita. n. teste Hesiodo uocata est mater Medeæ, licet quidā dicāt filiā fuisse Æetę,& Hypsiæ,& Dio. dicit fuisse filiam Æetæ ex Hecate.[At non te] Fratrem Absyrtum a se interfectum dolet,dicit ergo.[O germane] Absyrte.[Ego fugient] De patria [Non reliqui te sine me] Nam Medea.n.secū dixit, & cum pater eam insequaretur,dilacerato fratre,& mēbris in uarijs locis sparsis (ut alibi diximus) patrem remorata est. [Littera] Epistola.[Vno).i.solo[Deficit] Nō habet animum,quia ex omnibus,quæ pro te feci,hoc vnum est,quod nō audeo scribere.[Sic) sicut frater dilaceratus est à me. [Sed tecū] Quia etiam tu metuisti. [Quid enim timerem post illa] Nam qui maiora ausus est,nō timet minora.dicit igitur. [Ego fœmina,& iam nocēs] Duo ponit,quæ nauigationē timere solent fęmineus sexus timidus esse,cōsueuit.[Fœmina,]q.d.naturaliter timida.[Iā nocēs] Quę iam admiserā scelus fraternæ cædis, ex mala n.conscietia solent magis timeri pericula. Iuuen. Hi sunt,qui trepidant,& ad omnia fulgura pallēt.[Non extimui credere] Non uerita sum committere me pelago.[Quid.n.]Parenthesis est.[Numen].s. Dianæ læsæ.[Dij] .s.omnes per quos tu peierasti.[Vbi].s.sunt qui nos puniāt inter nauigandū.[Subeamus] .s.ambo,hoc est ego,& tu est autē prolepsis.Tu.s.sub eas.[Pœnas fraudis] Quia me decepisti.[Et ego pœnas credulitatis.i.ego puniar.quia tibi nimium facile credidi, cauēdum ut legatur crudelitatis,nam ratio metri nullo pacto exigit,de enim syllaba secunda eius dictionis longa naturaliter est quā non liceret breuiari.[Symplegades] Dicit quod uellet se fuisse comprehensam, & elisam inter symplegades, sunt autem symplegades scopuli duo in Bosphoro Thracio,quos aliquando cōcurrisse poetæ finxerunt, fortasse pp opinionē,quā metus nauigantiū fecit,nā eū loca ita sint angusta ut sinus, non transitus procul uisentibus uidebantur,ob metum arbitrati sunt seiungi scopulus, qui antea iūcti uidebanť,crediderunt́q. cum euntibus inter se saxis quę disiuncta interdum uidebantur solida absumi,interceipique nauigia dicuntur autem à συμπλήττω.i.cōcutio dicuntur ēt à græcis συνδρομάδες i.concurrentes,inde & Iuuen.& concurrētia sexa, Cyaneas.dicunť & Cyaneæ.i.nigræ,nā κύανον,nigrū significat inter hæc saxa Iason eūdo in Colcho,& redeundo cum magno discrimine transisse dicitur. Luc.lib. I. Vt Pagasea ratis peteret cum Phasidos undas,Cyaneas tellus emisit in æquora cātes. Rapta puppe minor subducta est montibus argo: Vanaque percussit pontum Symplegas inanē. Et statura redit. dicit igitur Medea utinam fuissemus cōpressi,& interfecti inter Symplegedas,cū trāsiuimus per eas. [Elisissent).i.compressissent.[Adhærerent tuis).i.utinam ambo simul fuissemus collisi,&

contracti

confracti.ita vt ossa mea fuissent coniuncta ossibus tuis.[Scylla) In mari siculu,nautę magis pelagi desidentis vorticibus territi vndas (vt Iust.scr.) latrare putauerũt,quas sorbentis æstus vorago colligit. Hinc fabulæ Scyllã, & Charibdim pepererc,hinc latratus auditos, hinc monstri credita simulacra. Hanc aũt Scyllã Phorci & Cratæidos nymphæ filiam ferunt,quã cũ amaret Glaucus deus marinus,cuius amore Circe tenebatur,qñ ipse eã sperneret illa irata fontẽ, quo Scylla se abluere solebat, venenis quibusdã infecit,in quem cũ illa descẽdisset,pube tenus in feras,hoc est marinos canes mutata fertur, quæ trãseũtibus nauibus periculosissima esse fertur,de qua nũc intelligit. Altera fuit filia Nisi Megarẽsiũ regis,quæ Minoẽ patriã suã Megara obsidẽte eius amore capta est,cumq Nisus eius pater purpuream comã ita consecratã haberet,vt quod illã intactam teneret,patria potiretur,neq; ab vllo ei imperiũ auferri posset.Scylla vt hosti,quẽ amabat,placeret, comã patris eã obscidit.& patrem, patriamq. ei prodidit quæ postea cũ ab eo præter spẽ sperneretur,dolore in auẽ conuersa est,pater quoq; Nisus deorũ miseratione in auis formam & ipse mutatus dr̃. Hæ volueres ꝑpetuas inter se gerũt inimicitias, vt oñdit. Virg.in Georg. Aduertendum est tñ qd hæc Scylla Nisi interdũ pro monstro maris à poetis ponitur, vt à Virg.in Buc.Quid loquar aut Scyllã Nisi &c.itẽ ab Ouid.in lib.2.de Rem.Præterita cautus Niseide nauita gaudet. Ait ergo. [Aut Scylla rapax vo.) Quæ naues in se rapit.[Canibus) ꝑ fabulã, vt diximus.sic Virg.in Buc. Ah timidos nautas canibus lacerasse marinis. DEFICIT hoc vno,) q.d.id perscribere nequeo,qũo fratrem saltẽ discerpserim.sic 6.Aen. Ter patriæ cecidere manus &c.[Credere me pelago) Id Iuuen.Sat.6 Late docet fœminas videlicet,amatores,ac mœchos sequẽtes nihil vereri maris tempestatẽ.[Symplegades elisissent) spõdaicus versus põdus in sẽsu hñs. Nã in grauiori exitio optamus minus.

Debuit ingratis Scylla nocere viris.
Quæq. vomit totidem fluctus, totidemq. resorbet:
Nos quoque Trinacriæ supposuisset aquæ.
Sospes ad Hæmonias, uictorq. reuerteris urbes?
Ponitur ad patrios aurea lana deos:
Quid referam Peliæ natas pietate nocentes?
Cæsaq. uirginea membra paterna manu?
Vt culpent alij, tibi me laudare necesse est:
Pro quo sum toties esse coacta nocens.
Ausus es ò (iusto desunt sua uerba dolori)
Ausus es Aesonia dicere cęde domo.
Iussa, domo cessi natis comitata duobus,
Et, qui me sequitur semper, amore tui.
**At subito nostras ut Hymen cantatus ad aures:*

DEbuit) qa & ipsa aliqñ inter amãtes fuit. Charybdis vt Ser.scr.mulier fuit voracissima, quę quia Herculi boues rapuit, à Ioue fulminata est & in mare ꝑcipitata, vñ naturã pristinã seruat, nã sorbet vniuersa & ſm Sal.ea circũ littus Tauromitanũ egerit. de his duobus periculis Virg. in Æn. Dextrũ Scylla latus lęuum implicata Charybdis Obsidet.[Supposuisset) Submersisset. [Nos quoq,) Sicut & alia oĩa.[Trinacrię) .i. Siciliæ nam,ut diximus,Sicilia est,quæ Trinacria dr̃. [Sospes) incolumis. [Et vi.) cõpos voti, quia potius es aureo vellere. [Hęmonias) Thessalicas. [Ad HVB. *Vt subito nostras hymen.*

deos patrios) .i. Thęssalicos,tanquã monumentũ victorię. [Quid referã) Commemorat aliud suũ erga Iasonẽ bñficiũ,qa in eius gratiã persuasit filiabus.[Pel.ę) Vt patrẽ iugularent pollicita se reducturam eum ad ętatẽ iuuenilẽ,quod cum illę fecissent; Medea mortuum eum reliquit,qa faciebat ab eo non amari Iasonẽ.[Nocentes pietate) Quia nõ interfecerunt patrẽ,nisi ꝑ pietatem, vt.s.ei prodessẽt.[Pietate) Nimio amore erga patrem. [Cęsa) Incisa,lacerata. [Virginea) Puellari.hanc fabulã scr.ple. Ouid.lib. 6.Met. [Vt) .i. quis [Alij culpent) .i. damnent ea,quę feci.[Tibi est necesse laudare me) Quia tuo amore cõpulsa ea feci.[Pro quo) .i. causa cuius. [Ausus es) Ostẽdit ingratitudinẽ Iasonis,q post tãta beneficia ipsam Medeã ab se eijcere ausus est. [O iusto parenthesis est,) q.d. nõ possũ exprimere dolorẽ,quẽ cõcepi.[Ausus es) Cõduplicatio est. [Cede) Abi. [Aesonia) Patris

mei

mei Aesonis. Nam vt supra diximus, in argum. Iason spontaneum diuortium Medeę persuadere conatus est. [Iussa]. s. à te [Cessi] Abij, discessi. [Duobus natis] Quos ex te suscepi. [Et amore tui] Subaudi comitata. [Qui]. s. amor. [Semper sequitur me]. i. qui nunquā me derelinquit. [At subito] Corrigendus est hic textus, vt sensus, & ratio metri constet, nam sic legendum est. At subito nostras vt Hymen cantatus ad aures. [Venit &c.] Sensus est, at postquam audiui carmina vestra nuptialia, vobis quidē socialia, sed mihi funebria, pertimui. pendet enim ordo vsque ad hunc locum. est autem talis. [At] Pertimui. [Vt]. i. postquam. [Hymen cantatus]. i. cantibus celebratus. nam vt alibi diximus, inuocabatur in nuptijs, vt vulgus hymen hymenæe, vocant, hymeneæ frequentant.

ASC. DEBVIT ingratis Scylla nocere uiris) Quia & Glaucus illi ingratus fuerat. [Quæque uiris] Caryb. s. utraq; aūt est in mari Siculo. [Sospes ad Hem.] Reuersum in patriam Iasonem uidelicet. [Thessaliam] Quā non rectè tunc uocasset Thessaliam, nōdum enim sic dicta erat, sed postmodū à Thessalo communi Iasonis, ac Medeæ filio. Exprobrat Medea propter ingratitudinē eius, uocat ergo Hæmonias urbes Thessalicas, ab Hæmone. n. rege dicta est Thessalia, prius Hæmonia. [Aurea lana] Aureū uellus. [Quid referam Peliæ,] q. d. etiam suasu meo cōpulsæ sunt filiæ Peliæ patrem occidere, putantes se pie cum eo acturas, hoc est ipsum ad iuuentam ætatem renouaturas. id autē suasi Med. in ultionē quia Iasonis fratres, & (ut quidā asserunt) patrem occidi fecerat Pelias. [Nocentes ergo pietate] Quia putabant se rem piam acturas. [Hymen ca.]. i. carmen nuptiale, quod epithalamium dicitur. accipimus enim nomina deorum pro rebus, quibus præsunt.

Venit: & accenso lampades igne micant;
Tibiaq. effudit socialia carmina, uobis,
At mihi, funesta flebiliora tuba:
Pertimui: nec adhuc tantum scelus esse putabam:
Sed tamen toto pectore frigus erat.
*Turba ruūt: & hymē clamāt, * hymenæe frequentāt.*
Quò propior nox est: hoc mihi peius erat.
Diuersi flebant serui, lacrymasq. tegebant.
Quis uellet tanti nuncius esse mali?
Me quoque, quidquid erat, potius nescire iuuabat.
Sed tanquam scirem, mens mea tristis erat.
Cum minor è pueris iussu, studioq. uidendi
Constitit ad geminæ limina prima foris.
Hinc mihi, mater abi, pompam pater, inquit, Iason
Ducit, & adiunctos aureos urget equos.
Protinus abscissa planxi mea pectora ueste.
Tuta nec à digitis ora fuere meis.
Ire animus mediæ suadebat in agmina turbæ.
** Sertaq. compositis demere rapta comis.*
Vix me continui, quin sic laniata capillos
Clamarem, meus est, iniïceremq. manus.

HVB. LAmpades) faces nuptiales. [Micant] Splendēt. [Tibiaq.] Tibiæ adhibebantur nuptijs: Tubę uero funeribus. Persius, hinc tuba candelæ, &c. [Tibiaque]. s. postquam. [Effudit] emisit. [Carmina socialia uobis]. i. tibi, & uxori tuæ præbentia signum societatis. i. matrimonij [At mihi] scilicet effudit carmina. [Flebiliora]. i. tristiora. [Tuba funesta] idest quæ funeribus adhiberi solet, ut supra diximus, nam erat etiam militaris tuba ad acuēdos animos militum ad pugnam. [Tantum scelus] Vt legitime duceres illam. [Frigus]. i. timor. [Turba ruūt] Synthesis est in numero. [Ruūt] properant. [Hymenæe] sic legendum est in uocatiuo, nō autem Hymeneæ, quia nulla ratione potest talis accusatiuus reperiri, faceret. n. uel latine Hymenæum, uel græce Hymenæon, ut alibi diximus [Quo] Quanto. [Hoc]. i. tanto. [Peius erat]. i. magis angebar. [Diuersi]. i. in diuersis locis domus. [Tegebant] Non. n. audebant clare flere. [Quis,] q. d. nullus, quia malarum rerum inuiti nuncij esse debemus. [Iuuabat]. i. placebat mihi ignorare. [Tanquam]. i. quasi fuissem plenè instructa, & scirem te uxorem ducere. [Minor] scilicet, natu,

*Hymenæa frequentāt. Hymenæa. scilicet festa.

*Raptaque compositis demere serta comis.

natu,& ætate.[E pueris) Ex duobus filius nostris.[Iussu) Mãdato meo.[Studio).i.cupiditate,quia pueri cupidi sunt videre omnia noua.[Geminæ).i.duplices.Ouid.in Am.Me duplices occuluere fores [Fortis)Genitiuus est hoc loco singularis.[Cõstitit).s.vt viderer, quid fieret.[Hinc) Ex limine domus.[Mater abi) Verba pueri ad Medeã[Pompam).i.nuptialem triumphũ,& apparatum.[Aureus).i.vestibus aureis indutus.[Viget).i.præmit.[Equos adm.].i.vehitur curru,& ducitur ab equis.[Protinus) Statim auditis illis verbis. [Planxi).i.percussi.[Abscissa) Lacerata.[Nec fuere tuta) Quia dilacerata sunt.[Animus) volũtas,impetus animi. [Suadebar).s.mihi. [Ire in agm.).i.ire in mediam multitudinẽ, quæ circum te,& sponsam tuã erat.[Et demere).i.auferre.[Rapta) Coronas quas habebat sponsa tua[Compositis)Ornatis.[Laniata cap.).s.meos.[Sic).s.ita lacerata, & squallida. [Quin).i.vt non.[Meus est).s.maritus Iason.[Inijceremq. ma.).i.eum mihi caperem,& mihi: debitum ipsam vendicatem. diximus supra de iniectione manus in epist. Orestis, cum exposuimus, Inijce non timida in tua iura manus.

HYMEN clamant) i.repetunt hanc vocẽ Hymen,dicentes,Hymen,ô Hymenęe,ô Hymenæe, vt est apud Catul.& locutus est, sicut in Euangelio, Vocatis me Magister,& Dñe.[Hymenæa).s.festa,aut gaudia,aut carmine, aut alia ad legitimas nuptias pertinentia.est.n.adiectiuũ Hymenæus,a,um,sed ponitur hic substantiue uerum Deus ipse etiam Hymenæus dicitur,nã græce Hymen dr̃ membrana,seu pellicula uirginalis claustri.[Putatur rñ) Hymenæus fuisse uir quidam Atheniensis,defensor uirginũ in bello,ita ut eius præsidio ad legitimas nuptias peruenerint,unde eius nomen in nuptijs faustis, & legitimis frequentabant,quãuis non desinit,quam Veneris,& Bacchi filium putaur.apud Romanos autẽ Talassio uocatur nuptiale carmen, quia Talassio clamitãdo seruata est in captu Sabinarum egregiæ puellæ uirginitas,ut docet Plin.lib.j.[Quo)i.quanto.[Propior).i.uicino uox est.[Hoc).i.tãto.[Peius).i.molestius erat mihi.(Qui uellit,)q.d.nullus.[Aureus) Pulcher aut auro ornatus.[Laniata capillos).i.habens capillos laniatos,& discissos. ASC.

Læsa pater gaudet: Colchi gaudete relicti:
Inferias umbræ fratris habet mei:
Deferor, amissis, regno, patriaq. domoq.
Coniuge: qui nobis omnia soles erat.
Serpentes igitur potui, taurosq. furenteis,
Vnum non potui per domuisse uirum.
Quæq. feros repuli doctis medicatibus ignes:
Non ualeo flammas effugere ipsa meas.
Ipsi me cantus artes,herbæ relinquunt.*
Nil dea, nil Hecates sacra potentis agunt.
Non mihi grata dies: noctes uigilantur amaræ:
Nec tener in misero pectore somnus adest.
Quæ me non possum, potui sopire draconem:
Vtilior cuius, quàm mihi, cura mea est.
Quos ego seruaui, pellex amplectitur artus;
Et nostri fructus illa laboris habet.

LÆsa pater) Conuertit sermonem ad eos,quos uidetur læsisse,dicens,nunc factam esse eorũ uindictam.[Lęse).s.à me. [Colchi) Populi regioni meę.[O umbrę fratris) Quem ego crudeliter interfeci [Habete inferias).i.estote placatę, & & habere uobis factas inferias ex malis meis existimabantur .n.fieri inferię mortuis.i. sacra quoties eorum inimici, vel hostes fuissent,uel morte,uel alio supplicio affecti. inde Virgil. lib. x. Totidem quos educat Vfens Viuentis rapit inferias & Pyrrhus apud Ouid. Placet Achilleos mactata Polyxena manes. sũt.n.inferię sacra mortuorum. [Deferor) ecce quõ ei ferantur inferię [Deferor) uidua derelinquor.[Regno, patriaq. domoq́ amissis,&c.) Synthesis est [Coniuge) .s.amisso. [Qui solus erat omnia) Quam omnia amissa ęquo animo ferebam, dummodo eum haberem,sic Briseis ad Achillem.Tot tamen amissis te compensauimus unum. Tu dñs, tu uir,tu mihi frater eras.[Serpentes igitur) Conqueritur,quod potuerit domare serpentes, & tauros, & non potuerit domare Iasona, & in amore suo retinere.[Vnum) idest HVB.

*herbaque artes q.

solum

solum.s.te.[Quęq.) Duæ sunt dictiones.i.& ego,quæ.[Pepuli).i.remoui. populi autē legendum est non reppuli.Nā post regeminatur consonans in tribus præteritis,repulli,reperi,retuli,in reliquis seruat naturā præsentibus.[Medicatibus).i.medicaminibus,ab eo, quo est,hic medicatus quartæ declinationis.[Flammas).i.ignes amoris.[Cantus) In cātationes.[Herbeq.) Vites herbarum.[Artesq.).s.magicę. [Dea).s.Diana.[Sacra Hecates) .s.Proserpinæ. Diodorus,tñ scribit,Hecatem filiam fuisse Persæ,fratris Aetæ,uiri crudelissimi,quæ audacia,& immanitate patrem superauit. quæ cū ad uenena mortiferæ summum studium impendisset,prima aconitum inuenit,uim, naturamq. cuiusq. ueneni in cibis,quos aduenis dabat,experta his rebus admodum edocta ueneno patrem sustulit,dein de regno assumpto tēplum Dianæ statuit,cui nauigantes hospites sacrificabat,existimās ea crudelitate suum nomen clarius futurum,ex hac & Aeta patruo,uult Diod.natam Medeam,Circem,& Aegialeum,sed de matre Idya,de qua supra diximus,certior est opinio. ergo Hecatem intelligamus Proserpinam,quæ omnibus magicis præesse dicitur, quā, & ipsa Medea 7.Met.inuocasse dicitur his uerbis.Tuq. triceps Hecate, quæ ceptis conscia nostris,Adiutrixq. uenis.& supradicto loco.Statuitq. aras è cespite bias, Dexteriore Hecates,at læua parte Iuuente,& itē,Ibat ad antiquas Hecates Perseidos aras,ex quo often dit eam Medeę pro numine cultam fuisse.[Sacra) Quæ facio,ut tuum animum flectat ita ipse loco supradicto.Haud procul,egesta scrobibus tullere duabus Sacra facit &c.[Nil agunt,) idest nil prosunt. [Non grata).i.non iucunda.[Amaræ) Acerbæ,plenæ Anxietatis. [Somnus) i.sopor.[Miseram).s.me.i.nec dormio.[Quæ).s.ego. [Non possum me).s.sopire.i.dormire facere.[Draconem) Peruigilem.[Cura) Diligentia,ars est.[Pellex) Concubina.[Quos ergo seruaui).s.à morte.[Fructus) Vtilitatem.translatio est sumpta,uel à terra, uel ab arboribus.

ASCENSIVS.

LÆSE pater &c.) Docet se iustas dare pœnas patri, & Colchis, alijsq quas amore Iasonis offenderat.[Habere inferias).i sacrificia,quæ inferis fiebant occisione facta,quā inferi nimirum gaudent [Cōiuge,qui) Qua propter ipsum cetera dereliquerat.[Quæque fero repuli) Vnum p,posuit,ut dactyllus fit.nam usus multorum reppulit, habet,nec staret hic uersus, si repullit ponatur. [Doctis medicatibus).i.per medicamentum doctorū, aut medicamentis docte adhibitis.[Sacra Hecates) Quæ magicis artibus præest.[Mea cura) Nō accipitur hic pro solicitudine,sed quasi pro curatione.& Medela, quam curamus morbos,non qua torquemus,& urimus corda.[Cuiuis) .i.cuilibet alteri. Pellex græcum est,licet á pellendo quidam deductum putent.

HVB. Forsitan) communis est suspicio uxorum de maritis, quod de eis apud amicas maledicant,ut alibi diximus.[Iactare) Ostentare,laudare. [Apta) Cōuenientia, scilicet de uitijs uxoris tuæ, quæ ut est iniusta, ita libenter audiet. [In faciem moresquue meos) .i.maledicis de pulchritudine, & moribus meis.[Noua) Inaudita.[Figis) Commisceris mentitis [Rideat) Pro ridebit. [Rideat) hæc cōcedentis est per indignatione.& subaudit,licet.[Subli-

Forsitant & , stultæ dum te iactare marita
Quæris : & iniustis auribus apta loqui :
In faciem, moresq. meos noua crimina fingis.
Rideat : & uitijs læta sit illa meis.
Rideat : & tyrio iacent sublimis in ostro :
Flebit : ardores uincet adusta meos.
Dum ferū, flammæq. aderunt, succusq. ueneni :
Hostis Medeæ nullus inultus erit.
Quòd si forte preces præcordia ferrea tangunt :
Nunc animis audi uerba minora meis.
Nam tibi sum supplex : quod tu mihi sæpe fuisti :
Nec

Nec moror ante tuos procubuisse pedes.
Si tibi sum uilis communes respices natos:
Sæuiet in partus dira nouerca meos.
Et nimium similes tibi sunt:& imagine tangor:
Et quoties uideo,lumina nostra madent.
Per superos oro,per auitæ lumina flammæ,
*Per meritum,& natos pignora nostra * duos* *suos
Redde torum:pro quo tot res insana reliqui.
Adde fidem dictis:auxiliumque refer.
Non ego te imploro contra taurosque, uirosque
Vt quæ tua serpens uita quiescat ope:
Te peto:quem merui:quem nobis ipse dedisti:
Cum quo sum pariter facta parente parens:
Dos ubi sit quæris: campo numerauimus illo
Qui tibi laturo uellus:arandus erat.
Aureus ille aries uillo spectabilis aureo,
Dos mea:quam dicam si tibi,redde,neges.
Dos mea,tu sospes:dos est mea graia iuuentus:
I nunc, Sisyphias improbe confer opes:
Quod uiuis:qđ habes nuptā,socerumque potentem,
Hoc ipsum,ingratus quod potes esse meum est.
Quos equidem actutum,sed quid prædicere pœnam
Attinet?ingentes parturit ira minas.
Quo feret ira,sequar:facti fortasse pigebit:
Et piget infido consuluisse uiro.
Viderit ista Deus qui nunc mea pectora uersat:
Nescio quid certe mens mea maius agit.

mis) superba.[Ostro Tyrio).i. purpura quę apud Tyron abundat.[Flebit) subaudi tamen. [Adulta) Cremata.[Vincet meos ardores) quia magis ardebit, quàm ergo nūc ardeo.[Dū ferrum) Enumerat ea, per quæ possit se ulcisci.[Succusq. ueneni) .i.succus ueuenosarum herbarum.[Inultus) Impunitus. [Quod si forte) Precatur nunc Iasona. [Meis animis) Quia sum superba, & alto animo, licet humilibus uerbis tibi supplicem,& significat eam, qualem Horat. præcepit. Sit Medea ferox, inuictaq.[Qđ) .s.esse supplicem.[Procubuisse).i.iacere? sicut supplicantes facere solent.[Si sum uilis tibi) si me paruitatis.[Communes) Ex utroque nostrum genitos.[Sæuiet) Faciet aliquid crudele.[Et nimium similes) Adducit eos in gratiam, ostendens esse simili patri.[tāgor) Delector.[Imagine) similitudine sic Dido ad Æneam lib. 4. Æn. Si quis mihi paruulus aula Luderet Æneas, qui te tantum ore referret.[Madēt) idest rigantur lacrmis, quia per eos recordor tui.[Lumina) idest radins & lucē.[Flammæ auitæ) idest solis aui mei, flammæ autem dixit,quia Dicunt Solem esse igneum.[Meritum) Beneficium, quod tibi præstiti. [Pignora) Quia filij sunt pignora matrimonij [Torum) Ius tori .i.matrimoniū.[Insana) idest amore demens.[Tot res) Patrem patriam matrem,& sororem.[Addendem dictis) .i.fac,ut dicta tua seruentur,& fidem habeant.[Refer) idest redde,sicut ego dedi,quod est iustissimum.[Non ego) Dicit se præstitisse auxilium in maiori re, quàm ipsa petat.[Imploro) Inuoco.[Contra tauros) sicut tu implorasti meum.[Quiescat) Dormiat.[Victa) sopita,notandum est posuisse serpentem fęminino genere,sicut,& Iuuenal. Et mouisse caput uisa est argentea serpens,nam utriusque generis[Ipse dedisti) idest tu propria uoluntate sponte.[Cum quo pariter sum facta parente) id est ex quó suscepi filios.[Dos ubi) Respondet obiectioni,q̄ posset fieri de dote.[Campo) Ecce responsio.[Numerauimus) .s.dotem.[Qui erat arandus) Vt seminare dentes serpentes.[Tibi laturo) Id est Ablaturo.[Vellus) i.lanam auream,& est sensus accepisti á me dotem magnam cum taurorum ferocitas per me compressa est,& ira terrigenarum, & denique cum abstulisti uellus aureum,nam cum id per me habueris,est dos mea.[Spectabilis) Pulcher.[Villo) Pillo,& lana.[Quam) Dolorem.[Neges,) Id est nolli mihi reddere [Tu sospes,) Id est uita tua p̄seruata est dos mea.[Graia iuuentus,) id est omnes socij tui per me seruati sunt.[Improbe) Perfide.[I nunc) Irrisio est.[Confer) id est compara.[Opes Sisyphias) .i.opes Creon-

tis

tis filij Sisyphi. Sisyphias ãt contumeliose dixit, qm constat cum fuisse latronem, qui suis lattocynijs maximas opes cumulauit, quarũ hæres fuit Creon. [Quod uiuis). i. quod habes uitã. [Nupta). s. Creusam. [Socerum) Creontẽ. [Potetem) Diuitem. [Quod potes esse ingratus, est meum). i. beneficium meum, quia nisi ego essem ne ingratus quidẽ esse posses qa iam non uiueres. [Quos). s. te, & uxorem tuam, & socerum. [Actutum) Vna est dictio, & significat statim, cito, & est eclipsis, deest enim, uerbũ, subauditur. n. puniã, sicut apud Virg. lib. 1. Æn. Quos ego, sed motos præstat componere fluctus, cõuenit enim talis sermo menti iratæ. [Sed quid attinet) Quid opus est? quid pertinet? [Prædicere multo ante minari. [Pœnam) Quam sum sumptura. [Parturit) Concipit, gñat. [Sequar quo ira feret) .i. faciam id, quod ira suadebit. [Facti fortasse pigebit) Terret ipsum Iasona dicens se esse facturã id, cuius fortasse postea eam pigebit, ex quo ostendit id futurum, & magnum, & crudele. [Et piget) Est sensus Si piã fa. pigeat, quia etiam piget me. [Consuluisse) i. psuisse & tẽ utilem fecisse. [Viro infido). i. tibi, quia uon seruasti mihi fidẽ. [Viderit) p uideat, q. d. ego non curo. [Qui uersat mea pectora). i. qui immittit mihi in animum tã diras cogitationes. [Nescio quid maius) Pro nescio quid magnum, & terribile. Exitus rei fuit qđ cũ Iason nequaq̃ precibus, & uerbis Medeę flexus esset, sed ei iussisset, ut ex urbe statim discederet (erat enim ut diximus, Corinthi) illa à Creonte impetrauit unus diei dilationẽ ut recederet, & interim noctu regiam clam ingressa quibusdam medicamẽtis immutata facie, ne cognosceretur, domũ incendit quadã radice à Circe inuenta, quę eã uim habebat, ut incensus ignis, nequiret extingui repente conflagrante regia Iasonem exiluisse ferũt. Creontem uero, & Glaucem, siue Creusam igne absumptos. Alij dñt Medeæ filios dona quædam uenis illita sponte attulisse ad Creusam, quę cum illa corpori, applicuisset, incidit in morbum, & cum pater filiæ auxilium ferre uolens eius corpori hæsisset, euestigio expirauit, ita de hac re uaria est opinio. Medea ubi cognouit Iasonẽ flãmas euasisse, ultioni intẽta, aĩam ad mortem filiorum in patris calamitatẽ adiecit, & oẽs uno excepto, qui aufugit, iugulauit, eorumq. corpora sepeliuit in Iunonis tẽplo. Deinde fidissimis fugę socijs assumptis nocte ex Corintho fugiens Thebas ad Herculem uenit, deinde Athenas ad Ægeũ Thesei patrẽ confugit, ex quo ferunt Medũ genuisse, à quo Media regio, vbi imperauit, noĩata est. Inde ueneficij accusata digrediens in Phœniciã delata est. Inde ad superiores Asiæ partes transiens cuidam potentissimo regi hæsit, ex quo quidam uolũt potius susceptum filium Medum, à quo Media dicta sit. Errauit postea multum licet Solinus, ubi de Italia tractat dicat eã ab Iasone Butroti sepultam fuisse, Marsum uero filium Marsis imperasse, qui ab eo dicti sunt. Atqui in fabulis tanta est uarietas, ut Dio sentiat Iasona nõ multo post filios à Med. interfectos diem suum obijsse dicit enim qđ filijs & uxore priuatus cum omnes dicerent cum iuste plecti, quia in Medeam ingratus fuisset, & cũ uim doloris ferre non posset, mortem sibi consciuit. & hęc satis de Iasone, & Medea.

ASC. MARITÆ). i. uxori. [In faciem). i. ad uituperatiõẽ faciei meæ, ut sup. rideat & uitijs lęta sit illa meis. [Rideat) Amara concessio, quę uim prohibendi habet. nam, minabundo uultu profertur. [In ostro tyrio). i. purpura, quę apud tyrum preciosa est quia dibapha. i. bis tincta. [Flebit, & ardores uincet adusta mens) Quia plus est ustum esse. i. cõsumptum igni, quam uri. [Dum). i. donec, aut quãdiu. [Ferrum flammæ, & suc. uc. ade.) i. extabunt [Hostis Medeę nullus inultus erit) Per quod tacite ẽt Iasoni minat. [Quod si forte precet pręcordia ferrea) Præcordia dicuntur passionum sedes pelliculę quædã cor, & ei vicina cingentes. [Quod). i. quęres. [Tu mihi sępe fuisti) Hoc est etiam supplex. [Comes natos) Accusatiuus inis legitime exit, dum genitiuus in ium. Idem dixit Creusa Æneę. Iamq. vale, & nati serua cõis amorem. [Per auitę lumina flãma). i. per Solis radios, Nam Sol auus est Medeæ, pater uidelicet Æetę. [Numerauimus) Dotem. i. persoluimus tot beneficijs, nõ pecunijs. [Laturo). i. ablaturo. [Vellus, uillo, spectabilis aureo.) Sinyresis est. i. cõtractio duarũ syllabus in unã, sicut 5. Æn. Dat Salio uillis onerosum, atq, unguib. aureis [Sisyphias). i. Corinthias, quæ in ęre Corinthio plurimę sunt. [Quos equidem acturũ). i. confestim postq̃ sensero te nolle flecti. subticuit ãt uerbum, quod est occida, aut trucidabo, sed qui irę suę moderantur solent uerbũ reticere, sicut Neptunus Æn. j. Quos ego, sed

mótus

motus præstat componere fluctus. Addit ergo. [Sed quid prædicere pęnam Attinet?] q. d. nihil. Cetera à superiori commentatio explanata sunt.

IN XIII. EPISTOLAM, ARG. HVBERTINI.

GRæcis proficiscentibus ad obsidionem Troiæ responsum datum erat qui primus in terram Troianã ex classe descendisset, eum manu hostis periturum. Quare cum in ea expeditione esset Protesilaus Iphicli filius uir magni animi Laodamia Acasti filia eius uxor sincere maritum amans de eius salute anxia hanc epistolam ad eum scripsit, cum intellexisset Græcos tempestate in Aulide retineri, ostendit, quam grauiter tulerit eius discessum deinde eam monet, ut nõn sit nimium audax in pugnando, memineritque ii nendos Troianos, & præcipue Hectora, quem dicit se intelligere esse fortissimum. Præterea quoniam intellexerat ex oraculo responsum esse eum interfectum iri ab hoste, qui primus Troianum solum tangeret, monet eum & orat, ut ultimus descendat de naui quod si noli respectu proprie salutis, faciat saltem respectu ipsius Laodamię, ne si forte periclitaretur, sit ei causa doloris & mortis, qui a eo mortuo nullo pacto uellet esse superstes Laodamiæ duæ fuerunt, una filia Bellerophontis, ex qua Iupiter genuit Sarpedonem, & hæc filia Acasti Thessalici, uxor Protesilai, qui et ipse Thessalicus fuit, ut dicit.

LAODAMIA PROTESILAO EPISTOLA XIII.

MITTIT, & optat amans, quò mittitur ire, salutem.
Hæmonis Hæmonio Laodamia uiro.
Aulide te fama est uento retinente morari:
Ah, me cum fugeres, hic ubi uentus erat?
Tunc freta debuerat uestris obsistere remis,
Illud erat sæuis utile tempus aquis.
Oscula plura uiro, mandataque plura dedissem:
*Et sunt quæ uolui dicere * plura tibi.*

LAODAMIA Hæmonis) .i. Thessalica. Nam Thessalia Hæmonia dicta est. [Optat salutem ire, quo mittitur) id est peruenire ad maritum suum .i. cupit eum saluere, & incolumem esse. [Aulide) Aulis Euboę insulæ portus est, obiectu laterum effectus. Ad hunc cum Græci peruenissent Troiam nauigantes, Agamẽnon Dianę ceruam occidit ignarus, unde irata dea flatus uentorum remouit, ita ut nauigar non possent, & pestilentia laborarent. Quare consulta oracula dixerunt, Dianã Agamemnonio sanguine placandam esse Iphygenia igitur Agamemnonis filia cum ab Vlysse per nuptiarum simulationem adducta iam in eo esset, ut immolaretur Dianæ miseratione sublata est, & cerua in eius locum supposita, ipsa in tauricam regionem translata, Dianę sacerdos effecta est. Interea autem, dum Gręci in ea insula morarentur, coniurauerunt se nunquam ante reuersuros in patriam, quam Troia caperetur, inde Dido apud Virg. Non ego cum Danais Troianam excindere gentem Aulide iuraui. [Fama est) .i. fertur. [Morari) Manere moram facere. [Retinente) Quia, ut dixi, Diana flatus uentorum sustulerat, aut quia uentis esset contrarius. [Ad me) melius ab interiectio dolentis, quam præpositio, dolet enim talem non fuisse uẽtum, quo non posset nauigare cùm ab ea esset discessurus [sæuis] Turbatis. [Vtile) Aptum, & commodum. [Oscula) Enumerat quasdam utilitates sibi futuras, si tunc retentus fuisset domi mandata) Admonitiones. [Quæ uolui dicere) Quæ dictura fui, quę non potui dicere, & dicit causam. HVB.

*Multa

MITTIT & optat amans) Tota hęc epistola facilis est in uerbis, nec tam uehemens πάθος habet in sententijs, ut superiores se è habuerunt. Nam quæ eam scribit, nõ est pollutat, neque queritur de iniuria facta, sed quia coniugem amat eiusque imagine uexatur, eo hortatus eum, ut sibi prospiciat, ne presagia mortis effectum sortiatur. Ea autem sunt qua ASC.

egressurus limen pedem offendit,& quia, vt nomē indicat primus in terrā hostilē descen surus est,& quia iam tunc, cum adhuc in Aulide erat aut potius cū illic ab ea adhuc esse putabat,imago eius occurrebat. Tortel.docet,quia siue aspiratione scr.bitur Protesilaus. [Hæmonis) Patronymicum à patria, q.d mulier ex Hæmonia.[Aulide) Pro Aulidi si Seruio credimus. Nā noīa tertię declinationis pro aduerbijs in loco posita in i, exire debēt ꝑ de loco,in e,ut studui Carthagini,Auinioni,& cetera & discessi Carthagine,& Auinione,& cetera.[Ah me) Ordo est. Ah,ubi erat hic uentus.s. professioni in Phrygiam contrarius,qui te immoratus fuisset,cum fugeres.i.tanquam fugiens me celeriter abites?q.d.utinam tunc ille flasset uentus.[Et sunt quæ uolui dicere) Ea est occasio scribente epist.

HVB.

Raptus es hinc præceps:&,qui tua uela uacaret :
Quem cuperent nautæ,non ego,uentus erat.
Ventus erat nauis aptus,non aptus amanti:
Soluor ab amplexu Protesilae tuo.
Linguaq. mandantis uerba imperfecta reliquit,*
Vix illud potui dicere triste,uale.
Incubuit Boreas:arreptaque uela tetendit:
Iamque meus longe Protesilaus erat.
Dum potui spectare uirum,spectare iuuabat.
Sumque tuos oculos usque secuta meis.
Vt te non poteram,poteram tua uela uidere:
Vela diu uultus detinuere meos.
At postquam nec te , nec uela fugacia uidi:
Et,quod spectarem,nil,nisi pontus erat:
Lux quoq;tecū abijt:tenebrisque exanguis obortis
Succiduo dicor procubuisse genu.
Vix socer Iphiclus , uix me grandæuus Acastus,
Vix mater gelida mœsta refecit aqua.
Offiicium fecere pium,sed inutile nobis.
Indignor miseræ non licuisse mori.
Vtque animus redijt:pariter redire dolores.
Pectora legitimus casta momordit amor.
Nec mihi pectendos cura est præbere capillos.
Nec libet aurata corpora ueste tegi.
Vt quas pampinea tetigisse Bicorniger basta
Creditur,huc illuc,qua furor egit,eo

*Mādatis

Raptus es) Abreptus,ablatus. [Præceps) Festinus. [Quem nautę cuperent) .i.secundus, qualem nautę cupidi nauigandi optarent, non qualem ego cuperem,quæ noluissem te discedere.[Soluor) Separor, disiungor.[Imperfecta) Incōpleta, nā nō potui finire, q̄ tibi dicere uolebam.[Triste) mœstum,& cum lacrymis mixtum.[Incubuit) Præsto fuit, & totis uiribus comparatis. Virgilius Incubuere mari. [Tetendit) Flatu suo impleuit, & extenta fecit.[Lōge) A meo aspectu. [Iam) Subito. [Sumque tuos oculos) .i. cum tu oculos ad me conuerteres,ego assidue te spectantem spectabā. [Vt) Postquam. [Te non poteram) .s.uidere. [Tua uela) Quæ longius apparebāt, quia erant aut maiora, aut altiora te. [Detinuere diu).i.ea prospexi. [Fugacia) Ita legendum.i. celeriter euntia , & quæ uidebantur fugere. [Pontus) Mare. [Lux abijt).s. ex oculis meis. [Abortis tenebris) .i. inducta caligine ante oculos. [Succiduo) Inclinato,& flexo, à sub,& cado uenit succiduus ante penultima breui , cum uero longa est:à sub,& cędo , unde dicitur arbor succidua,quasi subcædua.[Iphiclus) Pater tuus, socer meus.[Acastus) Pater meus.[Grandęuus) Senex.[Mater) Mea. [Refecit) Instaurauit, & uiuificauit.[Aqua gelida) Aspersione aquæ frigidę in faciē,quod solet fieri aliquo languore deficientibus [Pium) Ex pietate prouenienẽs.[Sed inutile nobis) Quia utilius fuisset mihi tunc mori,quam nunc uiuere in tantis curis.[Indignor) Doleo , & moleste fero.[Non licuisse) Non permissum esse. [Vt) id est postquam .[Animus redijt) id est postquam respiraui.[Pariter) Simul.[Momordit) Pupugit,tetigit.[Nec mihi) Dicit se ob absentiam mariti ita esse anxiam,ut nec ornatu corporis delectetur,nec possit quiescere.[Pectendos)

ctendos) Pectine cōponēdos ,& ornandos.[Prabere).f.ancillis meis.[Tegi)Indui [Vt bicorniger).i.Bacchus dicit se furore ita agi,sicut agūtur Bacchātes.[Hasta pāpinea)'.i. Thyrso,est aūt Thyrsus hasta pāpinis inuoluta,quā bacchantes ferre solent.Ouid.7.Meta.Frōdētes sumere Thyrsos Imperat.[Tetigisse) stimulasse, cōcitasse in furorē.sic Virg. 4.Æn.Seuit inops animi, totamq. incensa per vrbē Bacchatur, qualis cōmotis excita sacris Thyas,vbi audito stimulant Trieterita Baeco,&c,Ouid.4. Fast. Mētis inops rapitur, vt quas audire solemus Threicias fusis Mænadas ire comis. I:ē in epi. Ariadnes.Aut ego diffusis erraui sola capillis,Qualis ab Ogigio cōcita Baccha deo.Bacchus aūt dicitur hre cornua ,ppter superbiā,& elationem,q̄ feruor uini inducit.[Matres)Matronæ mulieres.

TRISTE, uale)]Non,quia tristitiā optabat,]sed quia cū tristia foret!, sicut de funere Miseni dixit Virg.triste ministeriū.[Incubuit Boreas) Vētus à Thracia ī Troiā impellēs. [Nil uisi pōtus) Vir.Cęlū undiq;,& undiq; pōtus[Obortis).i.pter spē ortis tenebris.[Nec mihi pect.) l.oeet se legitime amare,nec uellet uoluptati indulgere tantisper dū uir in castris degit.[Vt quas) Docet insup ex uehemētia amoris interdū more Baccātium uagari. ASC.

Conueniunt mater Phylaceides, & mihi clamant.
Indue regales Laodameia sinus.
Scilicet ipsam geram saturatas murice uestes.
Bella sub Iliacis mœnibus ille gerat?
Ipsa comas pectam, galea caput ille prematur?
Ipsa noua uestes, dura uis arma ferat.
Qua possum, squalore tuos imitata labores
Dicar, & hæc belli tempora tristis agam.
Dux Pari Priamide damno formose tuorum,
Tam sis hostis iners, quam malus hospes eras.
Aut te Tænaria faciem culpasse marita,
Aut illi uelim displicuisse tuam.

PHylaceides) Ita est legēdū, est.n.forma patronymica, pro deriuatiuo,& Phylace,quæ (ut Homer. in 2.Iliad.fer.)fuit urbs Thessaliæ. in qua Protesilaus regnauit, quod etiā ostendit Luc. lib. 6. Et prima Rhœteia litora pinu. Quæ tetigit Phylace.hanc Ptolemęus ponit in Pieria parte Macedoniæ. Strab. uero in phthiotica, quæ tñ regiones sunt in Thessaliæ, quæ & Macedonia dr̄. phylacus aūt pater Iphieli fuit, & sic auus Protesilai, unde Protesilaus apud poetas sępe dr̄ Phylacides. Ipsa Laodamia Phylaceia ab urbe Phylace, uel à Protesilao Phylaceio interdū dr̄. Ouid.lib.5.de Ponto. Vt uiuat fama,coniux Phylaceia cuius Iliacā celeri uir pede pressit humū. [Scilicet) Rñso Laodamiæ[Scilicet gerā,) q.d.minime.[Saturatas)Pene tinctas, unde dibaphæ uestes dicebantur,q̄ bis erāt tinctæ.[Murice)Purpura. Est.n.murex piscis, cuius sanguine tingunt̃ sanę.[Gerat?Bella)Quod est laboriosum,& durū.[Premat()Grauabit[Galea) Pōdere galeæ.Ipse al.bi supra,& galeā pressa sustinuisse coma.[Dura)Aspera,q.d.non decet,ut ego sim in delicijs, & maritus meus sit in laboribus.[Dicar imitata) .f.esse.[Squalore)sorde,neglectu corpis.[Agā tristis).i.uiuā in tristitia,& mœrore.[Dux Pari) Male legitur hic textus.Dux Pari,neq;.n.cōuenit ut irata, & turbata ducē appellet Paride,& ex uerbis Hom.lib.3.Iliad.apparet legēdū esse,Dyspari,dicit.n.Δύσπαρι εἶδος ἄριστε,&c.i.ò male,& īfelix Pari formā optime,alludēs igit̃ Poeta.Ouid.ad illa uerba Homeri facit iratā Laodamiā loqui de Paride cōtumeliose sic. O dyspari.i.ò male, & infelix Pari,nā δυς apud Gręcos in cōpositione malū aliquid significat, uel difficultatē aut impossibilitatē,ut exēpli gratia,τύχη significat fortunā,δυστυχία uero īfortuniū ἔργον significat opus,& officiū,δύσεργον d.fficultatē,& εἶδος significat formosū,& δυσειδὴς significat deformē,sunt plurima huiuscemodi apud Græcos,error aūt facilē est,uel ex ignoratione græcarū literarū,uel qđ ypsilō putatū fuerit esse u,nr̄m,& s,litera cōuersa sit ī x,sed absq; dubio affirmauerim legēdū,Dyspari.[Formose dāno tuorū).i.cui⁹ forma & pulchritudo magno cōstatura est tuis,qa pp te q̄ placuisti Helenę,tui multa patiēter dāna.[Tā sis)Optatiui modi est,& subaudit̃ utinā.[Tā sis hostis iuers).i.ita negligēs,& ignau⁹ sis pugnator.[Quā mal.ho.)f.apud Menelaū.[Malus) A ūt.i.pfid⁹,qa fidē hospiti nō seruasti.[Aut HVB.

te) Dicit, qd uellet, qđ aut Helena displicuisset Paridi, aut Paris Helenę. [Maritę Tenarię] .i. vxoris Helenæ Laternæ, Nā Tænatus promontoriū est Laconiæ, ex qua Helena fuit.

ASC. PHIRACEIDES) Patronymicū à patria, à Phylace. f. vrbe. [Regales finus) Sinuosas vestes reginam decentes [Scilicet) Vocabulum indignationi aptum, q.d. nequaquam committero, vt ego purpurata incedam, cum ille armis attereretur, Magnifice autē dixit saturatas nō imbutas muricc, vt dibaphas. i. bis tinctas significet. [Ipsa). i. ego. est enim triū personatum. [Dux Pari) Vocatiuus à nominatiuo Paris. Ordo est. [O Pari) .i. Alexander, sic enim etiam uocabatur. [Priamide) Vocatiuus est. i. fili Priami [Formose dux) .i. in raptu Helenes cum damno tuorum, ego supp. velim, vt sis tam iners hostis. [Quàm). i. quam tum. [Malus hospes eras) Erat autem pessimus hospes, quia hospitam abduxit, vnde vellit inertissimum quoq; esse. Iners autem dicitur sine arte, & sine industria. Ego vellem, inquit, aut te culpasse faciem. [Maritæ). i. coniugis. [Tenatiæ). i. Lacænæ a parte totum. f. Helenes. [Aut tuam) Sup. faciem. [Displicuisse illi) .i. quòd uterque alteri non tantum placuisset, ut tu eam repere, & ea rapi uellet.

Tu, qui pro rapta nimium Menelae laboras:
Hei mihi quàm multis flebilis ultor eris.
Dij precor a nobis omnem remouete sinistrum:
Et sua det reduci uir meus arma Ioui.
Sed timeo: quotiesq. subit miserabile bellum:
More niuis lacrymæ sole madentis eunt.
Ilion, & Tenedos, Simoisq. & Xanthus, & Ide,
Nomina sunt ipso penè timenda sono.
Nec rapere ausurus, nisi se defendere posset.
Hospes erat: uires nouerat ille suas.
Venerat, ut fama est, multo spectabilis auro
Quiq. suo Phrygias corpore ferret opes:
Classe, uirisq. potens: per quæ fera bella geruntur:
Et sequitur regni pars quota quenque sui.

HVB. TV) f. ò Menelae. [Flebilis ultor) quia multi hac tua uitione peribunt. [Dij precor) quia quoties Laodamia recordabatur belli, trepidabat, & flebat, ideo pcatur, ut hoc non sit ei malo omini augurio. [Sinistrum) Infelix [Det) Offerat [Ioui reducet) .i. Iouis cura reducenti, nam reducem appellamus, qui reducit alium, ut hic, & qui reducitū ab alio, ut supra, Littora Thessalię reduci tetigisse carina, & Virg. j. Æn. Nāque tibi reduces socios [Sub ij) uenit in mentem. Virg. [Subijt cari genitoris imago.) [Madentis) Liquescentis [Sole) propter calorem solis. [Ilion) Dicit, qđ quoties audit aliquod nomē regionis Troianæ, fetè solo noīe terretur. [Ilion) Oppidum ipsum Troiæ. [Tenedos) Insula in conspectu Troiæ, quam à Tene quodam, qui cum nouerca concubuit, occuparam, cū antea esset uacua, & ab eo nominatam Seru. scribit Diod. appellat Tenum, dicitq. eius patrem calumnia uxoris inductum filium Tenum in arca impositum in mare deiecisse, quæ tēpestate acta cum in Tenedum appulisset, Tenus mirabili deorum ope salutem consecutus insulæ imperauit, ut præclarus, ac iustitia, uirtutibusq. alijs immortalium honores assecutus. [Et Xanthus) Fluuius iuxta Troiam, de quo diximus in epist. Oenones. [Idæ) Mons Phrygiæ, à quo & silua Idæa. Virg. Cernimus Idęa claram se condere silua, & idem. Iamq. iugis summæ surgebat Lucifer Idæ. hoc declinatur græce ἴδη ἴδης. [Penè) i. ferè [Ipso sono). i. sola uoce, & nomine, q.d. ergo multo magis re ipsa. [Nec rapere) Occurrit obiectioni. quia posset dici, qđ magna est potentia Græcorum, dicit quod Paris non rapuisset Helena, nisi uidisset se hēre uires defendendi se contra Græcos. [Ausurus). f. erat Paris. i. non fuisse ausus rapere. [Hospes erat) .i. peregrinus. [Vires suas). i. quantum posset. [Spectabilis) Ornatus. [Ferret) Ostentaret. [Suo corpore) quia qui uidisset eū ita ornatū, potuisset iudicare, quā diues esset Phrygia. [Opes Phrygias). i. Troianas. Virg. Troianes ut opes. erat enim in toto oriente potentissimum imperium Troiæ. [Classe) Nauibus. [Viris) Numero uirorum. [Per quæ). i. per quas res, scilicet naues, & uires. [Geruntur bella) Quia sine uiris bella geri non possunt, nec rursus sine

classe

classe, cum ad eos, qui separantur mari, transituri sumus. [Quota) .i. minima, vt Iuuen. Quota portio fecis Achææ. & est sensus. potens est classe, & viris, & habet secum minimā partem sui regni.

FLEBILIS vxor) Videtur noue dictum, vt sicut maritum vocat feminam, ita virū vocat vxorē, sed legēdum puro non vxor, sed vltor, caret.n. exemplo vt vir vxor dicatur, licet vxoris sæpe. [Quam) .i. quantū. [Multis) Cum admiratione, q.d. plurimis. [Et suadet reduci vir meus arma Ioui) Hic redux, actiue ponitur pro reducēte, cū apud Virgiliū pro reducto legatur. Moris aūt erat, negocij arma cōsecrare deo præsidi negocij illius. [Iliō, & Tenedos) Declinatur Hoc Iliū, uel Ilion, huius Ilij. Nam quæ apud nos exeunt in um, si sunt græca, exeunt apud eos in on. reperitur nā etiā hæc Ilios, & apud hunc, & apud Horat. Iliō aūt erat regia Priami in Phrygia, quæ expugnabatur. Tenedos insula in cōspectu Troiç. [Simois, & Xāthus) Fluuij Troiani. [Ida) silua Troiana. [Pars quota quęq. fui) q.d. tarissima quæq;, unde non legā quenq;. Eleganter aūt ponitur, quisq; cum quotus, & cō iuncta petunt ferè negatiuā responsionem. [Consors Ledæa) .i. filia Ledæ soror gemellorum, hoc est, ô Helena, ego reor re uictam. [His) .Copulentia, classe, & uiris Paridis. ASC.

His ego te uictam consors Ledæa gemellis.
Suspicor: hæc Danais posse nocere puto.
Hectora nescio quem timeo: Paris Hectora dixit
Ferrea sanguinea bella mouere manu.
Hectora quisquis est, si sum tibi cara, caueto:
Signatum memori pectore nomen habe.
Hunc ubi uitatis: alios uitare memento:
Et multos illic Hectora esse puta.
Et facio, ut dicas, quoties pugnare parabis:
Parcere me iussit Laodamcia sibi.
Si cadere Argolico fas est sub milite Troiam:
Te quoque non ullum uulnus habente cadat.
Pugnet & aduersos tendat Menelaus in hostes:
Vt rapiat Paridi, quam Paris ante sibi.
Irruat: & causa quem uincit, uincat & armis,
Hostibus à medijs nupta petendo uiro est.
Causa tua est dispar: tu tantum uiuere pugna:
Inq. pios dominæ posse redire sinus.
Parcite Dardanidæ de tot (precor) hostibus uni:
Ne meus ex illo corpore sanguis eat.
Non est, quem deceat nuco concurrere ferro:
Sæuaq. in oppositos pectora ferre uiros.
Fortius ille potest, multo qui pugnat amore:
Bella gerant alij: Protesilaus amet.
Hunc, fateor, uolui reuocare animusq. ferebat:
Substitit auspicij lingua timore mali.

HIs ego) Dicit Laodamia Helenā esse captam amore Paridis, pp supradicta. [Ledæa) Helena filia Ledæ possessiuum pro patronymico. [Consors) .i. soror, & sanguinis coniuncta. [Gemellus) .i. Castori, & Polluci, qui gemini fuerunt eodem nati ouo, ut supra diximus [Hæc) .i. diuitias, & potentiā Troianorum. [Posse nocere Danais) .i. gręcis. [Nescio quē) q.d. inter Troianos fortissimū. [Paris Hect.) probatio fortitudinis Hectoris ex testimonio Paridis. [Sanguinea) Cruenta, qui semper interficit aliquem. [Ferrea bella) Aut aspera, aut quæ ferro geruntur. [Hectora) adiurat. Protesilaum per amorem suum, ut caueat hunc Hectora. [Si sum cara tibi) Si me amas. [Signatum) Infixum, & quasi signo quodam notatum. [Nomen) .i. Hectoris. [Vbi) postquam [Hunc) Hectora. [Alios) Troianos [Multos Hectoras) .i. multos fortes, qualis est Hector. [Parabis pugnare) .i. ingredieris pugnam. [Me parcere sibi) .i. me habere respectum sui, & ut me ei seruem. [Si fas est) .i. si licet, & fata permittunt. [Cadere) .i. ruere. HVB.

[Non ullum) .i. nullum. [Pugnet) Hoc dicit, sine, ut Menelaus, ad quem pertinet recuperare uxorem, pugnet ipse. [Nupta) Vxor. [Petenda) Cupienda [Dispar) Dissimilis.

[Viuere pugna) sicut Menelaus, vt Helenam habeat, pugnat, ita vt me habeas, tu uiuere pugnes. [Viuere) ut uiuas. [In finus) In amplexus, in gremiū. [Dominæ) Vxoris, quæ te amat. [Pios) Tibi affectos, & deditos. [Parcite) conuertit sermonē ad Troianos, ut suo Protesilao parcāt. [Nē meus ex illo) .i. ne ipso mortuo ergo quoq; moriar. [Meus sanguis eat) .i. exeat. [Ex illo corpore) .f. interfecto. [Non est) Dicit, eum non esse aptū bello. [Oppositos) Aduersos, hostiles. [Fortius) Animosus. [Ille) .f. Paris [Amet) .f. me. [Hūc fateor,) q.d. ante dicere nō sum ausa. [Reuocare) Ne ires ad bellum Troianum. [Ferebat) .i. cupiebat. [Substitit) .i. destitit, cessauit timore mali auspicij .i. metu, ne darem tibi malum auspicium, & augurium reuocando, quod solet uulgo credi.

ASC. HECTORA nescio quem) Formidandū docet nomen Hectoris, de quo tāta prædicantur. [Caueto) .i. fugito. Horat. Hic neget est, hunc tu Romane caueto. [Memori) Pectore. Virg. etiam in accusatiuo memor genere neutro dedit dicens. Cur ę nomen habet, iustumq; memorq. precatur. [Multos Hectora) .i. fortes [Parcere me iussit Laodamia sibi) Vt amore, non timore abstinuisset bello putetur. [Si cadere) .i. si quidem fas est, quia in fatis esse censet. [Te quoq;) Hoc est, cadat sine te. [Parcite Dardanidæ) Preces uanæ si hosti deferantur, sed quia per apostrophen legendæ a uiro scribuntur, multo gratiarum habēt. [Non est, quem deceat,) q.d. nō hic uobis capitali odio cruentum inferet bellum, parcite ergo ei, & conuertite ferrum in capita bellorum Menelaū, & Agamēnona. [Nunc fateor) Recitat præsagia futuræ mortis, atque omnia, quæ cū fierent, ne accepisse puteur, timuit reuocare maritum, quia reuocando ratū fecisset omen, & ille forsitan nihilominus obijsset, unde tutius putauit, tunc dissimulare, quod nunc territa in somnijs, ut caueat, monet.

Cum foribus uelles ad Troiam exire paternis.
Per tuus offenso limine signa dedit.
Vt uidi, ingemui, tacitoq. in pectore dixi,
Signa reuersuri sint precor ita uiri.
Hæc tibi nunc refero, ne sis animosus in armis.
** Irritus in uentos hic timor omnis eat.*
Sors quoq; nescio quem fato desinat iniquo.
Qui primus Danaum Troada tanget humum.
Infelix, quæ prima uirum lugebit ademptum.
Dij faciant, ne tu strenuus esse uelis.
Inter mille rates tua sit millesima puppis.
Iamq. fatigatas ultima urset aquas.
Hoc quoq; præmoneo, de naue nouissimus exi.
Non est, quo properes, terra paterna tibi.
Cum uenies, ueloq. moue, remoq. carinam.
Inq. tuo celerem littora siste gradum.
Siue latet Phœbus, seu terris altior extat,
Tu mihi luce dolor, tu mihi nocte uenis,
Nocte tamen, quam luce, magis. nox grata puellis.
Quarum suppositus colla lacertus habet.

* Fac uens.

HVB. CVm foribus) Dicit, quoddā omen, quod apparuit, cum Protesilaus esset ex domo sua exiturus ad bellum Troianum quia cespitauit in limine domus. [Signa) Auguria. [Offenso) Tacto [In pectore) tacito) .i. ego tacita, & mecum dixi. [Ista sint signa uiri reuersuri) .i. utinam hæc sint signe, quod maritus meus possit reuerti à bello Troiano. [Referro) Dico [Nunc) Quæ ante non ausa sum dicere. [Nē sis animosus) idest ne sis audax. [Inuentos) In nihilū .i. ut frustra sit. [Sors) .i. oraculum. [Designat) .i. destinat. [Fato) idest morti. [Nescio quem) idest quendam. [Qui primus Danaum) idest primus ex Græcis. [Troada) Troianum [Ademptū) sublatū, & ereptum sibi. [Strenuus) Audax, & animosus, ut uelis primus exire in terram Troianam. [Millesima) idest ultimā, quia inter mille, millesimus dicitur ultimus, qui facit nomen numero millenario. [Verset) Moueat. [Iam fatigatas,) id est iam impulsas, & commotas remis aliarum [Nouissimus) Extremus. f. [Præmoneo) Etiā te, non solū ut tua nauis sit ultima, quæ appellat ad littus Troianū, sed etiā tu sis ultimus, qui de ipsa na-

vi descendas.[Terra quo properes).i.quo properare debeas, & ita legendũ est properes. & ordo est, terra non est tibi paterna.[Quo properes).i.quo debeas ita celeriter ire, q̃a ad terram paternam omnes libenter properant.[Cum uenies) Dicit ei esse properandum, cũ redibit.[Cum uenies) Cum redibis in patriam, utere remis, & uelis ad nauigandũ. [Siste) Fige, pone.[Gradum) Gressum).i.cito descende in tuũ littus, quando redibis.[Siue) Dicit se diu, noctuque assiduis curis augi propter absentiam mariti, & eius pericula, sed magis tamen nocte.[Latet nocte) Eadem sententia usa est supra Hermione ad Orestem. Cũ tñ altus equis Titan radiantibus instat: Perfruor infelix liberiore malo &c.[Nox grata) Dicit quare maior dolor sit ei nocte, quam die, quia nox aptissima est uoluptatibus puellarum, sub quarum collo mariti brachia tenere solent, & eas crebro amplecti, & osculari.

FORIBVS exire paternis) Sic Virg. Quamuis multa meis exiret uictima septis. Ex co ASC. enim ablatiuo iungitur, quia componitur ab ex, & accusatiuo secundum Alexan. quia cõponitur etiam ab extra.[Vt uidi).i.statim postquã uidi.[Signa reuersuri) Magni animi est mali omnis signa in melius conuertere, atque interpretari.[Sors quoque) Ergo & ipsa sortilegos cõsuluerat, territa.s.in somnijs, & malo omine.[Qui primus) Ordo est eum.[Qui primus Danaum) Pro Danaorum. hoc est Græcorum, seu Argiuorum.[Tanget humum Troada).i.Troianam, patronymicũ enim est ꝓ patrio, seu possessiuo positũ, hæc Troas, huius Troados, huic Troadi, hanc Troada.[Remo & uelo).i. plena opera, quæ fit uentis, & uelis, hoc est ultimus descendas in terram hostilem, & primus redeas in patriã.[Lucet).i.interdiu. Orator diceret luci, potius quam luce.[Lacertus).i.brachium condormiẽtis. unde in Canticis: Læua eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.

Aucupor in lecto mendaces cœlibe somnos.
Dum careo ueris, gaudia falsa iuuant.
Sed tua cur nobis pallens occurrit imago?
Cur uenit à uerbis multa querela tuis?
Excutior somno, simulacraque noctis adoro.
Nulla caret fumo thessalis ara meo.
Thura damus, lacrymasq. sup, quę sparsa relucent.
Vt solet affuso surgere flamma mero.
Quando ego te reducem cupidis amplexa lacertis,
Languida lætitia soluar ab ipsa mea?
Quando erit, ut lecto mecum bene iunctus in uno
Militiæ referas splendida facta tuæ?
Quæ mihi dum referes, quamuis audire iuuabit.
Multa tamen rapies oscula, multa dabis.
Semper in his apte narrantis uerba resistunt:
Promptior est dulci lingua referre mora.*
Sed cum Troia subit, subeunt uentique, fretumque.
Spes bona sollicito uicta timore cadit.

AVcupor) Dicit se multa sõniare de marito, quæ licet sint falsa, tñ alliciunt uoluptatem [Aucupor) Capio. [Mendaces) Falsos.[Cœlibe lecto).i.sine marito, nam cœlebs dr̃ teste Prisc. quasi cœlestem uitã agens. Cælebs autem dr̃ qui, vel quæ coniugio non copulatur. Horat. in episto. Nil ait esse prius, melius nil cœlibe uita.[Iuuant) Delectant. [Dũ careo ueris).i. cum non habeo uera gaudia cum marito meo. [Sed tua) dicit sibi apparere tristia omnia scilicet imaginẽ ipsius Protesilai mortui. [Pallens) Mortua. Virg. Ora modis attollens pallida miris. [Occurrit) Apparet. [Cur uenit à uerbis).i.cur uideor audire te multa conqueri? [Excutior) Violenter excitor.[Adoro) idest oro.[Simulacra noctis) idest ipsos somnos, qui nocte habentur.[Meo fumo,) Id est meo sacrificio, quia ubique sacrifico.[Super,) scilicet thura. [Quæ,) scilicet Thura.[Sparsa) Madefacta, & aspera lacrymis.[Relucent) Incenduntur.[Vt solet) Comparatio est.[Surgere) Crescere. Flamma enim uino superfuso maior fieri solet.[Quando ego) Ostendit quanto affectu eius reditum expectet.[Languida) Reficiens.[Soluor) Cadam.[A mea lætitia) Vt enim nimio dolore, ita, & nimia lętitia homines deficere solent, imò & plerunq; mori, refert Val. Max HVB

*retenta

 lib.

lib.9.exemplum in duabus mulieribus, quæ nimia lętitia ex inspetata salute filiorum, quos perisse audierant, expirauerunt. [Referas) Narres, ut solent mariti à bellis reuersi. [Iuuabit) Delectabit, placebit. [Rapies) A me. [Resistunt) Remorãtur retardantur. [Apte) Conuenienter, grate. [In his). s. osculis. [Promptior) Paratior. [Dulci) Grata. [Mora) Spatio, quia recreata aliquantulum hoc spatio osculandi promptior postea efficitur ad narrandum. [Sed cum Troia) Ostendit superius se delectari falsis somnijs de marito suo, quem interdum somniat esse secum, postea uero ostendit quãto affectu eũ reuerti optet, & speret, nunc dicit quod quando recordatur belli Troiani, & nauigationis eius, amittit omnem spem. [Subit) Venit in mentem. [Fretum) Per quod nauigas, quod habet tot, & tanta pericula. [Cadit) Deficit.

ASC. IN lecto cœlibe). i. sine coniuge. Cęlebs enim dicitur quicunque extra coniugium uiuit, siue caste, siue non unde & cęlibatus, eius, qui ita uiuit, status. [Dũ careo ueris, gaudea falsa). i. simulata [Iuuant). i. delectant, quod Epicureis summopere psuasum est. [Sed tua cur nobis) Causam mittendæ Epistolæ recitat. [Excutior somno) Quod Seuius futuri mali prognosticon putat, nam cum somnus, inquit, fit donum deorum, (sicut dicitur ij. Æn. Tempus erat quo prima quies mortalibus ęgris Incipit, & dono diuum gratissima serpit) Non excutitur uehementer sine futuro malo. [Ara Thessalis). i. Thessalica, itetũ patrony micum pro patrio, seu possessiuo. [Vt solet affuso mero). i. postquam affusum est merum. (Quando ego te reducem). i. reductum, aut reuertentem. [Soluar ab ipsa) Ordo est. [Ipsa) . i. ego soluar languida ab lętitia mea? quia A. G. docet enectas esse mulieres non minus gaudio uehementi, quam dolore. [Militiæ referas) Atqui dixerat: Bella gerãt alij, Protesilaus amet. quomodo ergo nunc dicit? [Militiæ referas. splendida facta tuę) Sed non est uitiosum Poetę, si eam inconstantiam dat mulieri, amant enim laudem, licet cum periculo mereri nolint. Sed cum Troia subit). i. perfectio Troiana, quam paratis inuitis uentis, & aquis cum tamen repugnantibus illis nemo in patriam redire patet.

HVB. HOc quoque) Quia supra dixit, se audisse eos temorari in Aulide, dicit nunc quod ueret, ne illud sit malum omẽ ne dei per hoc significẽt quod nolint nos nauigare. [Exire) discedere ex Aulide. [Mouet) terret, & turbat me. [Inuitis) contrarijs, & uox ꝓhibentib. [Quis uelit,) q. d. nullus, & est, argumẽtũ à maiori ad minus si enim nemo contrarijs uentis uellet redire in patriam suam, cuius quisque cupidissimus est, quanto minus deberet uentis contrarijs, & mari prohibente à patria sua discedere? [Ipse suam) ostendit nunc, quod contra uoluntatem numinum nauigent, dicit. n. Neptunũ Deũ maris impedire eorum nauigationem ad destruendam Troiam, quam ipse condidit, unde supra Perdere quos possis melius Neptunia prębent Pergama, idest à Neptuno condi-

Inuideo cũ accusatiuo.

Et dicet, referas arma fac ista Ioui.

Hoc quoque, quod uenti prohibent exire carinas,
Me mouet: inuitis ire paratis aquis.
Quis uelit in patriam uento prohibente reuerti?
A patria pelago uela uetante datis.
Ipse suam non præbet iter Neptunus ad urbem:
Quò ruitis? uestras quisque redite domos.
Quò ruitis Danai? uentos audite uetantes
Non subiti casus, numinis ista mora est.
Quid petitur tanto, nisi turpis adultera, bello?
Dum licet, Inachię uertite uela rates.
Sed quid ego reuoco hæc omen reuocantis abesto:
Blandaque, compositas auras secundet aquas.
*Troadas * inuideo: quæ sit lacrymosa suorum*
Funera conspicient: nec procul hostis erit.
Ipsa sui manibus forti noua nupta marito
Imponet galeam: barbaraque arma dabit.
Arma dabit: dũq. arma dabit, simul oscula sumet,
Hoc genus officij dulce duobus erit.
Producetque uirum: dabit & mandata reuerti:
**Et dicet, referas ista face arma Ioui.*

ta.[Quò ruitis]Quo uaditis ita præcipites,& inconsiderati.[Domos].s.uestras.[Audite] sentite,& eis ne resistite.[Ista mora]Quam nunc facitis in Aulide, cum nō potestis inde discedere.[Nō est subiti casus].i.fortuita,& ex aliquo subito casu,ut uos fortasse putatis. [Est numinis] Deest, sed est.i.diuinæ uolūtatis.[Quid petitur] Arguit à causa.dicit.n.causam esse turpem,& inhonestam,cui nullam debeant pręstare fauorem; quia tanto bello reperitur tantummodo adultera.[Rates Inachiæ].i.Gręcę,uel Argolicæ. Nam Inachus pater *Ious* regnauit Argis,unde Argiui nōnunquam Inachi dicuntur.[Vertite uela].i.reuertimini in patriam.[Dum licet] Vobis.Sed quid ago reuocans]Sic legendum est,nō āt ego cuius ultima syllaba semper breuis est.[Omnem reuocātis absto].i.utinam nullum sit malum omen ex reuocatione mea.[Composita]Quietas.[Blanda] Miris suauis. [Troadas] Dicit feliciores esse mulieres Troianorum,contra quos geretur bellum,quā uxores Gręcorum qui gerent ipsum bellum.[Troadas inuideo] Pro inuideo Troadibus.i. fortunę Troianorum,notanda hęc locutio,ubi inuideo cum solo accusatiuo,sine datiuo iungitur,quod nusquam alibi me legere memini,nam cum accusatiuo,& datiuo sępe ponit,ut Tene,inquit,miserāde puer,cum lęta uenire:Inuidit fortuna mihi, &,Liber pampineas inuidi collibus umbras.[Funera] Cędes.[Suorum] Maritorum , uel parentum , fratrum, [Noua nupta] Paulo ante maritata.[Iuis] Propriis.[Barbara] Troiana.[Sumet] A marito. [Simul] Dando arma.[Officij].s.osculandi.[Dulce] Gratum.[Duobus] Marito , & uxori. [Producet] Procul ducet, & comitabitur.[Mandata reuerti].i.mādata,ut reuertatur.[Referas] Reportes.[Ioui] Solebant enim reuertentes ex bello arma sua dijs suspendere, unde Virg. Armaque fixit Troia.

QVIS uelit,&c.)q d.nemo.Et tamen uos datis à patria pelago uela uetante Quisque redire) Locutio congrua in re.nam quisq; uim collectiuam habet. [Quid petitur] Dehortatur à bello ob indignitatem causę.[Troadas inuideo].i.inuidia prosequor, nā nos dicerenus.[Troadibus inuideo] Sensus est.Ego inuideo id.[Troadibus] .i.Troianis mulieribus est enim patronymicum à patria,ꝗ ſi.[Funera].i.mortem suorum conspicere cogentur,pręsentes tamen erunt & maritos armabunt.[Arma fac ista] Sic & prius , quia tñ fac producitur,credo utrobique face legendum est,quo modo olim dicebatur,sicut uō pfice. HVB

Ille ferens dominæ mandata recentia secum:
Pugnauit caute: respiciet q. domum:
Exuet & reduci clypeum:galeamque resoluet:
Excipietque suo corpora lassa sinu.
Nos sumus incertæ:uox anxius omnia cogit,
Quæ possunt fieri,facta putare timor.
Dum tamen arma geris diuerso miles in orbe:
Quæ referat uultus est mihi cera tuos.
Illi blanditias,illi tibi debita uerba
Dicimus;amplexus accipit illa meos.
Crede mihi plus est, quàm quod uideatur,imago:
Adde sonum ceræ:Protesilaus erit.
Hanc specto teneoque sinu pro coniuge uero.
Et tanquam possit uerba referre,queror.
Per reditus,corpusque tuum,mea numina,iuro:
Perque pares animi ,coniugijque faces:
Perque,quod ut uideam canis albere capillis:
Quod tecum possis ipse referre caput:

ILle) Maritus . [Ferens] Habens.[Recentia] Adhuc memoriæ hærentia. [Caute] Sapienter. [Respiciet domum] idest habebit animum ad domesticos suos, & pręsertim ad uxorem. [Exuet] .s. ipsa uxor spoliabit, & extrahet , reduci, reuerso incolumi . [Resoluet] remouebit. [Corpora fessa]. s. mariti.[Sinu] amplexu, & gremio.[Nos] Hanc condōnē supradictam habebunt Troianæ. [Nos].s.græce . [Sumus incertæ].s.quid agatis , qa pcul absumus. [Nox anxius] Sensus est ex timore puto oīa accidere tibi, ꝗ possibile est accidere [Putare facta, idest putare euenisse tibi.[Quę possunt fieri] i. quę sunt possibilia. [Dum tñ] Ondit magnum argm̄ amoris sui erga Protesilaum, dicit.n. ASC.

quòd

Me tibi uenturam comite quocunque uocaris
Siue quod heu timeo, siue superstes eris.
Vltima mandato claudetur epistola paruo.
**Sit tibi cura mei, sit tibi cura tui.*

quòd eius absentia habet imaginē ceream ad eius similitudinem, qua secum tenet & amplectit pro marito. [Diuerso orbe).i.in diuersa & remota parte orbis. [Cera) Imago cerea. [Referat) Representet. [Verba debita tibi).i.quæ tibi deberem dicere, si adesses).s.ò dulcis coniux, & similia uerba. [Accipit amplexus meos) i.eam amplexor, tamquā si tu ipse esses. [Imago) Illa cerea. [Est plus).s.mihi .i.plus uoluptatis mihi affert. [Quam qd uideatur).s.posse esse imago. [Adde sonum ceræ) i. si habeat uocē. [Erit Protesilaus).i.uidebe ris tu esse ille. [Specto) Cum delectatione intueor. Pro coniuge uero) .i. loco ueri coniugis. [Et queror) Apud eam. [Tanquam possit referre).i.tanquam sit uiua, ut possit mihi respondere. [Per reditus) Iura nunc se secuturam Protesilaum, siue uiuum, siue mortuū, hoc est, si uixerit, se uicturam cum eo, si uero mortuus fuerit, se etiam morituram. [Reditus) Reuersiones. [Mea numina) Quod ego colo tanquam numen. [Pares faces animi).i.per parē amorem. [Faces coniugij).i.tedas, quæ in cōiugio nostro affuerunt [Et per caput quod ut).i.utinam. [Albere canis capillis).i.quod utinam uideam senescere. [Referre) Reportare. [Me uenturam).s.fore. [Quocunque) In quacunque conditionem me uocatis. [Siue) Voluit diceret morieris, sed suppressit, & maluit intelligere, quàm exprimere. [Quod) Quā rem.s.ne moriaris. [Heu timeo, Vltima epistola).i. ultima pars epistolæ. [Sit tibi) Ecce mandatum, ut seruet se, & propter seipsum, & propter uxorem, uerum cū Protesilaus primus egressus de naui in bella Troiano perisset, Laodomia eius morte audita ex mariti desiderio in amplexu imaginis ceræ, quam supra apud se habuisse diximus dr̄ exp.rauisse. Ser. in 6. Æn. dicit quod cum maritum in bello Troiano perisse cognouisset optauit ut eius umbram uideret qua re concessa, ne desereret eam, in eius amplexibus perijt.

* 91

ASC. QVÆ referat uultus &c.) magni amoris indicium est amati colere effigiem. [Adde sonum).i.loquelam. [Ceræ).i.imagini ceræ. [Protesilaus erit, pro coniuge uero) i.loco coniugis ueri. [Canis capillis) satis esset dicere canis, nam cani numero plurali pro capillis canescentibus accipi solent. [Siue quod heu timeo).i.mortuus subaudi ab inferiori. [Eris. Vltima epistola).i.aut ultima pars epistolæ, aut ultima, quam mittere constituerit, sed prior mihi placet interpretatio, hæc enim uidetur primæ epistolæ formam habere.

IN XIIII. EPISTOLAM, ARG. HVBERTINI.

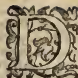
Danaus, & Aegyptus Beli Prisci filij fuerunt quorum Danaus ex pluribus uxoribus. L. suscepit filias. Aegyptus uero frater totidem uirilis sexus liberos: Sed cum Aegyptus, instaret, ut filiæ fratris filijs suis nuberent & Danaus ex oraculo accepisset se manibus generis moriturum, recusabat hoc cōiugium quare orto inter eos bello: Danaus ex patria fugiens cum filiabus in Græciam uenit, ubi Steleno Arginorum rege expulso Argis regnauit qui ut alibi dixi, ex auctoritate Str. adeo præcedentes loci illius reges excelluisse fertur, ut qui antea Pelasgi nominabantur, imposita per Græciam lege Danai uocitarentur. Sed Aegyptus ægre ferens se, si tot q; suos à Danao spretos filios cum exercitu misit ad oppugnandum fratrem Danaum, qui tandem coactus filias suas fratri. filijs despondit, sed in ipso nuptiarum die gladios uirginibus dedit; quibus imperauit, ut prima nocte uiros interficerent eis nisi ita facerent; cædem interminatus, omnes igitur præceptis paternis paruerant, sola Hypermnestra excepta, apud quā plus ualuit consanguinitatis, & coniugij pietas, & amor, quàm iræ paternæ metus, hæc enim Lynceo marito suo pepercit, eumque somno excitatum monuit, & impulit, ut discederet, fuga suæ saluti consuleret, quod ille fecit. Cum uero pater Danaus cognouisset ab omnibus perfectum facinus præterquam à sola Hypermnestra, eam crudelissime uinctam in carcere seruandam tradidit; Quare hanc epistolā ad Lynceū patruelem suum, & eundem maritum scribit qua & præceptum patris, & facinus sororum, & pietatē suā narrat & quantum bene merita sit de ipso Lynceo, Oratq; cum liberet ipsam his pœnis, quibus iniuste tenetur, captaq; cōmiserationē ex fortuna, & ex crudelitate patris. Postremo rogat Lynceū, ut aut interfi ciat, & mortuā sepeliat, & sepulchro inscribat, quēadmodū ipsa mortua est, ut Lynceū à morte liberaret.

HYPER-

EPISTOLA XIIII.



Mittit Hypermnestra de tot modo fratribus uni.
Cetera nuptiarū crimine turba iacet.
Clausa domo teneor, grauibusque coercita uinclis.
Et mihi supplicij causa, fuisse piam.
Quod manus extimuit iugulo dimittere ferrum.
Sum rea, laudarer, si scelus ausa forem.
Esse ream præstat, quàm sic placuisse parenti.
Non piget immunes cædis habere manus.
Me pater igne licet, quem non uiolauimus urat.
Quæque aderant sacris, tendat in ora faces.
Aut illo iugulet, quem non bene tradidit, ense.
*Vt qua non cecidit uir nece, nupta * cadam.*
Non tamen, ut dicant morientia, pœnitet, ora,
Efficiet, non est, quam piget esse piam.
Pœniteat sceleris Danaum, sæuasq. sorores.
Hic solet euentus facta nefanda sequi.
Cor pauet admonitu temeratæ sanguine noctis.
*Et subitus dextræ * præpedit ossa tremor.*
Quam tu cæde putes fungi potuisse mariti:
Scribere de facta non sibi cæde timet.
Sed tamen experiar. Modo facta crepuscula terris:
Vltima pars lucis, primaq. noctis erat.



DE tot) De idest [Modo,) idest paulò ante. [Vni) soli.[Cetera turba) Fratrum tuorum. [Iacet) Perijt. [Clausa) Narrat infortunium suum. [Coercita) Ligata, constricta. [Causa supplicij,) Causa pœnæ. [Est fuisse piam) Et propter pietatem pepercisse tibi. [Quod manus) Ecce pietas. [Sum rea) Accusor. [Dimittere ferrum iugulum) .i. te iugulare. [Laudarer) A patre meo. [Scelus) te interficiendi. [Præstat) Melius est. [Sic) Interficiendo te. [Non piget) Quia fuit voluntarium factum. [Immunes) Vacuas. [Cædis) occasionis tuæ. [Me pater) Dicit ꝙ q̄uis pater ei paret omnia genera crudelissimæ mortis, quæ commemorat, non tamen poterit efficere, ut eā pœniteat pepercisse ipsi Lynceo. & usam fuisse ea pietate. [Licet) Quamuis. [Quem non uiolauimus) Quem non lęsimus ulla iniuria. [Quæq;) Duæ sunt dictiones, & Subauditur licet. [Tendat) .i. immittat. [In ora) In faciē meā. [Faces, quæ aderant) .i. quæ erant incensę. [Sacris) Nuptialibus. [Aut) subaudi licet. [Non bene tradidit) Non iuste, neq; honesta mihi tradidit ad interficiendū maritum meū. [Nece, qua uir non cecidit) .i. licet moriar ea nece, & morte quàm maritus meus euasit. [Nō tñ efficiet) Pēdet sensus usq; ad hūc locū. [Ora morientia) .i. ora mei morientis. [Pœnitet) .s. facti. [Nō est) .s. Hypermnestra Danaū patrē meū. [Sceleris) Crudelitatis, quàm mādauit. [Sorores) Quæ perfecerunt crudelia mādata patris. [Hinc euētus) .s. pœnitēdi. [Facta nefanda) .i. crudelia, nam nefandorum non piorum operum pœnitere solet. [Cor pauet) Amplificat beneficium suum, & describit totum negociū. [Admonitu) .i. recordatione. [Temeratæ) Pollutæ, fœdatæ. [Præpedit) Impedit. [Ossa dextræ) .i. digitos. [Quā tu) Argumentū est magnū suæ pietatis. [Timet) .i. dextra mea. [De cæde) De occasione. [Non facta sibi) Pro à se.i.q̄ non fecit. [Quā) .s. dextram. [Putes) Pro pater aliquis. [Potuisse fungi cede mariti) .i. potuisse interficere maritum. [Sed tñ) Licet timeat. [Experiat) Tentabo, & conabor scribere. [Modo facta) Incipit narrare totius facti processū, sumpto initio, unde oportuit. [Modo) uel nup, & paulò ante, uel tm̄ modo. [Crepuscula) Creperū. Var. & ferlo tribus dubiū significat inde crepusculū dr̄ cum neq; lux, neq; tenebræ sunt .i. cum dies, an nox sit dubiū est. id aūt tēpus tā matutinū, q̄ uespertinū intelligimus, hic de uespertino intelligendū est, qđ declarat, cū dixit. Vltima pars lucis, primaq. noctis erat. nā eo tpe nuptię fiebat.

HVB. *Lynceo nō Lino legendū est. Eusebius an . . . clorisasa

*Cadam

* Præcidit.

ASC. MITTIT Hypermnestra, &c.) Nihil est tota epist. facilius ne nihil tn dicā ordinē subinde cōtraxero q talis est, Hypermnestra filia Danai, & uxor Lini, seu Lyncei patruelis eius. [Patrueles aūt sunt pattui). i. fratris patern: s liberi mittit supp. salutem, aut epist. [Vni modo). i. Lino, aut Lynceo, qui modo unus est de tot, videlicet, qnquaginta fratrib. [Cetera turba). i. multitudo fratrū. [Iacet). s. prostrata. [Crimine). i. homicidio. [Nuptarum). s. sororū Hypermnestræ. [Ego teneor clausa domo, & coercit) .i. cōstricta, ne exeā grauibus vinclis ꝑ vinculis [Fuisse pia). i. ꝙ fuerim pia. Nā verbū est, dū supponit verbo secū accusatiuū trahit. [Est mihi causa supplicij) Hoc est qd te non occiderim, vt sorores spōsos suos, frater tuos, afficior huiusmodi supplicio [Ego sum rea). i. criminor, & accusor à patre [Quod). i. quia, Manus). s. mea. [Extimuit immittere iugulo). i. in ingulū tuū, qui est in gutture sanguinis meatus. [Ferrū). i. gladiū, aut Mucronē. [Et ego laudarer). s. à pr̄e. [Si forē). i. essem. [Ausa scelus). s. homicidij. [Præstat). i. melius, & pstantius est. [Esse reā). i. ꝙ sum rea. [Sic). i. pp pietatē, & sine cęde mariti. [Quàm placuisse) .i. q̄ ꝙ placuerim. [Sic). i. per scelus. [Parenti). i. patri. [Nō piget). i. nō triste est mihi, nec pœnitet. [Me h̄re manus immunes). i. nō participes, & opatrices. [Cædis). i. occisionis [Licet). i. tāetsi. [Pater vrat me igne). s. regali. [Quem non violauimus) s. in nuptialibus tędis, ac facibus. [Quæq;). i. & quæ, hoc est, & licet. [Tendat in ora). i. in faciē, nā id fieri solet ijs, qui exutūtur, vt suffocent. [Faces). s. nuptiales. [Quæ aderāt sacris). s. nuptialibus, & Hymenęis, aut licet pater iugulet me illo ense, quē tradidit. [Non bene). i. indecēter, & iniuste cōtra fidē, & æquitatem. [Vt videlicet ego nupta cadem) sup. ea nece, quia vir non cecidit. [Tñ pater non efficiet, vt, ota) sup. mea. [Morientia). i. etiā in morte. [Dicant pœnitet) Supp. nō pepetrasse facinus, nam sup. Hypermnestra. [Non est) s. sup. ea quam piget esse piā. [Pęniteat). i. iustū est, vt pœniteat, aut impetrandi est. [Danaum). s. patrē meū, sed aptius dicit Danaum, quasi scelestū illum hominem, qui tm̄ scelus præcepere ausus est. Nā in patris cōpellatione nescio quid sacrilegij est, si execratio cōmisceatur quārūcunq; scelestus sit. [Pœniteat ergo Danaum sceleris, & sorores sęuas). i. immites. [Hic euentus). i. pñia. [Solet sequi facta nefanda,) q. d. non pia, qa neminē proprie pęnitet, qui male nil commisit. [Cor pauit admonitū) Facta digressione recitat facinoris atrocitatem, vt in se cōmiserationē, & in patrem odiū concitet. [Admonitu) .i. admonitione, ac commemoratione. [Noctis temeratæ). i. pollutæ, & cōtaminatæ. [Sāguine). i. effusione sanguinis. Quia. n. nocte intēpesta ne bonū qdem opus faciendū est grauius puniunt qui scelus perpetrant. [Et subitus tremor præpedit). s. à scribendo dextrā. Ea sup. [Quā tu putes). i. putare possis. [Potuisse fungi cęde). i. occidēdi negociū explere. [Nō timet scribere, & cæde facta sibi). i. à se, sed manus mea timet scribere, de cæde, ergo nō potuisset fungi cæde. Aut cū interrogatione [Quā putes potuisse fungi cæde mariti,) q. d. nō manū meā, qa timet scribere de cæde nō facta sibi. i. a se. [Sed tñ experiar). i. scribere conabor de cæde, quā facere nō potui. [Vltima pars lucis, &c.) Sic legēdū est, uā qui legeret. Vltima pars noctis, primaq. lucis erat, totā inuerteret sniam crepusculū. n. est tp̄s dubiū, cū tenebræ lucē vincere incipiunt, & diluculum ecōuerso, cū lux desceṙnitur à tenebris fugatis, duci aūt solent nuptæ suo noctē, quæ tunc imminebat. Vnde dr̄, dū nox finit, effuge dixi. dū nox atra finit.

HVB. INachides) Proneptes Inachi, nam Inachus genuit Io, ex ea, & Ioue natus est Epaphus. Ex Epapho Belus priscus ex Belo, vt diximus Ægyptus, & Danaus, cuius hæ sunt filiæ, ergo Inachides. [Pelasgi) fuit rex, à quo populi quibus imperauit, Pelasgi dicti sunt, qui postea, vt supra diximus Danai sunt nonunati. [Socer)

Ducimur Inachides magni sub tecta Pelasgi:
Et socer armatas accipit ipse nurus.
Vndiq. collucent præcinctæ lampades auro:
Dantur in inuitos impia thura focos.
Vulgus Hymen, Hymenæe uocant: fugit ille uocantes:
Ipsa Iouis coniux cessit ab urbe sua.
Ecce mero dubij comitum clamore frequentes,
Flore nouo madidas impediente comas,
In thalamos læti, thalamos sua busta, feruntur:

Strataq.

Strataq. corporibus funere digna premunt.
Iamq. cibo, uinoq. graues, somnoq. iacebant:
Securumq. quies alta per Argos erat.
Circum me gemitus morientum audire uidebar:
Et tamen audieram: quodq. uerebar, erat.
Sanguis abit: mentemq. calor, corpusq. reliquit:
Inq. nouo iacui frigida facta toro.
Vtq. leui Zephyro graciles uibrantur aristæ:
Frigida populeas ut quatit aura comas:
Aut sic, aut etiam tremui magis. ipse iacebas:
Quæq. tibi dederam uina, soporis erant.
Excussere metum uiolenti iussa parentis:
Erigor: & capio tela tremente manu.
Non ego falsa loquor: ter acutum sustulit ensem,
Ter male sublato decidit ense manus.
At rursus monitis, iussuq. coacta parentis
Admoui iugulo tela paterna tuo.
Sed timor: & pietas crudelibus obstitit ausis:
Castaq mandatum dextra refugit opus.
Purpureos laniata sinus, laniata capillos,
Exiguo dixi talia uerba sono.
Sæuus Hypermnestra pater est tibi: iussu parentis
Effice: germanis sic comes iste suis.

Ægyptus. [Armatas) Gladijs instructas, quos Danaus nobis dederat. [Præcinctæ auro) .i. ornatæ, sicut in regalibus nuptijs mos erat. [Impia) Quæ ab impijs offerebantur. [Inuitos) Nõ libentur accipientes ipsa thura, & sacrificia, quæ ab impijs offerebantur. [Vulgus Hym.) hæc celebratur in nuptijs, & epithalamijs, inuocabatur. n. Hymenęus deus nuptiarum, ut etiã Catullus oñdit Hymenæe legendum esse in uocatiuo, supra alibi diximus, nam Hymenæa in accusatiuo dicere non possumus, sed Hymenæon. [Fugit) Quia ad infaustas nuptias non solet uenire, unde supra Hypsipyle. At mihi nec Iuno, nec Hymen, sed tristis Erynnis Pertulit infaustas sanguinolenta faces. [Ipsa coniux Iouis) q̃ solet adesse coniugijs. [Cessit) Discessit. [Ab u. be sua) .i. ab Argis, ubi præcipue colitur, & eo loco maxime delectatur, quia, ut Str. scribit, Argis nata esse dicitur, unde ipsa ĩ 6. Fast. inquit. Pęniteat Spartem. Argosque, measq̃ Mycenas: Et ueterem latio supposuisse Samum. Samum aũt dilexit, quia in ea cũ Ioue nuptia celebrauit, dicit ergo eam fugisse ab Argis, ne interesset talibus nuptijs. [Dubij) s. sponsi. [Feruntur) Eunt. [In thalamos busta sua) In thalamos, qui erant futuri busta eorum, est autẽ appositio. [Dubij) Labantes. [Mero) pp uinum, quod biberant. [Frequẽtes) Densati, & circundati. [Impediente) Ligãte. [Madidas) Vnguẽto delibutas. [Pręmunt strata) .i. iacent in lectis. [Digna funere) Quæ strata magis erãt digna funere, q̃ nuptijs [Graues) Grauati, & oppressi. [Sõno) Qui maxime ex cibo, & uino fit [Alra quies) .i. profundus somnus. Iuuen. & nos consiliũ dedimus Syllæ, priuatus, ut altum Dormiret. [Per Argo securum) .i. ubi nullus erat timor, dĩ autẽ hoc Argos, & hi Argi. [Quodque uerebar) .i. quid timebam s. cædes meorũ patruelíũ. [Calor reliquit corpus) Quia ex timore, ut sæpe notauimus efficimur frigidi [Vtq. leui) Comparatio est. [Graciles) Tenues. [Aristæ) Sũmitates segerũ. [Vibrantur) Mouentur. [Comas) Frondes. [Populi) Arboris. [Ipse) Tu. [Iacebas) Dormiebas. [Erant soporis) .i. erant uina, quę facerent, soporem. [Violentia) Crudelia. [Erigor) Ex lecto. [Tela) Gladium [Male sublato) Non fortiter eleuato, uel male, non iniuste contra maritũ. [Iussu parentis) Qui mortẽ minatus fuerat, nisi interficerẽ. [Admoui) Appropinquaui. [Timor) Quia naturaliter insitus est mulierib. [Pietas) Mea erga te. [Crudelibus ausis) .i. ꝓhibuit, ne auderẽ interficere [Dextera) Mea. [Mandatũ) .s. à patre meo. [Sinus) Vestes. [Sono) uoce [Exiguo tenui) Dimisso ne abdiret. [Sęuus) dicit hęc uerba secũ [Iste) Lynceus. [Sic oẽs germanis) Interficiatur, sicut alij fratres sui.

NOS Inachides) .i. puellę Argiuę ab Inacho Argiuorum rege originẽ ducentes, aut denominatę. [Dicimur sub tecta,) id est in regiam. [Magni Pelasgi,) id est quam regiam, aut quę tecta Pelasgus Argis extruxerat. [Et ipse socer) Hoc est legatus Aegypti, ASC.

& eius locũ tenẽs.[Accipit nurus).s.nõ filias Danai,filiorũ suorũ spõsas.[Armatas).s. armis inuasimus,videlicet mucronibus, quos pater singulis dederat. [Vulgus) .i.totus populus [Vocat).s.in signũ lætitiæ,& gaudij nuptialis.[Hymẽ,Hymeneæ) Hoc est vocãdo dicũt Hymẽ,ò Hymenęe,Hymen,ò Hymenęe.alij legũt vocat, vt sit cõgruitas in voce, alij vocãt,vt sit in sensu,quia collectiuũ est.[Ille).s.Hymen deus nuptiarũ. [Fugit vocantes) Quia noluit adesse,cũ infelices sciret fore nuptias,nec veras,sed simulatas.[Ipsa).s. Pronuba,& cui vincla iugalia curæ,vt dicit Maro.[Cõiux Iouis) .i.Iuno. [Cessit ab vrbe sua).s.Argis, vnde Æn. 1. Veterisq. memor &c.Prima qđ ad Troiã pro caris gesserat Argis.[Ecce) q.d.ex improuiso.[Dubij).i.incerti, qđ agerent. [Mero).i.pp vinum per insidias propinatũ.[Frequentes).i.celebrati.[Clamore comitum).s.stipatium,& hoc.[Nouo flore impediente).i.ne volitarent [Comas madidas) .i.cæsariem delibutam.[Feruntur) Nõ dicit,ducũtur,sed quasi agatur.[In thalamos) Thalamos d cit.[Sua busta) in sepulchra, quia illic occidẽdi erant & æterno somno sepeliendi.bustum aũt dicitur quasi bene vstũ , & est receptaculũ cinerum vstorũ,quæ in vrnam condebantur, vnde ab vrendo dicta sunt sicut vstrina locus,vbi fiebat cadauerũ vstio. [Et præmunt corporibus sui strata).i.lectos stratos.[Digna funere).i.dignos talium morte. [Iamq. cibo, vinoq. graues &c.) Hic locus approbat,quod prius diximus legendũ.s.esse vltima pars lucis &c.quia non est verisimile vinolẽtos,& sõnolẽtos in diluculo fuisse,sed vinolẽtos ab Danao dimissos in hospitiũ,qđ à coacto patruo susceperant. [Per Argos securum) Argos ciuitas est in Achaia,in singulari neutrius gñis,in plurali masculini,declinatur.n.hi Argi Argorũ, sed tunc ẽt populum Argiuũ significat.Est eiusdem nominis in Attica.& in Thessalia,seu Pelasgia.[Securũ) Dicitur,quod scorsum est à cura,licet sit in periculo. Accipitur ergo more poetico continens pro contento.Argos pro Argiuis.Et declamat per cõtentionem,quia alij securi , sed circum me gemitus. Sicut Æn. 4. Cetera per terras animalia somnos habebat &c. Quodq. verebar erat,sic Sen.Quidqd verebar accidit. Et potuit facile suspicari maritos interfectos,q.a & ipsa ad hoc Mucronẽ acceperat.[Graciles aristæ).i.spicę,quia Zephyro flante,nec du propriè Aristæ sunt q̃ ab ariditate dñr , sed spicæ graciles sunt flat.n.primo vere, vnde in Georg. Vere nouo gelidus canis cum mõtibus humor Liquitur & Zephyro putris se gleba resoluit.[Frigida populeas) Id in Autũno fit,sed tam ver,q̃ autũnus vẽtos habet plurimos.Aut sic tremui,aut etiã magis.[Ipse).i.tu securus eras,sed non tutus iacebat.i.intrepidus.[Quæq;).i.& quæ,hoc est & vina,quæ dederam tibi,arant sup.vina sopo ris.i.soporifera.aut causa soporis.[Violentia iussa) Poetice.nam etiam oratorie dicere potuisset violentia iussa parentis,sed gratius violẽtiam in iussa retorquet, quasi iussa nõ parentem incusset.[Sustuli).i.sursum tulit,& erexit vt demittã in iugulum.[Sublato).i.sursum lato.[Male) i.ad maleficiũ.[Admoui iugulo).i.ad iugulum. [Refugit) Media longa preteriti est tpis.[Purpureos laniata sinus) Docet se pietate victã eamq. plus potuisse, q̃ parentis sçui mandata,docetq. q̃ro Linum , seu Lynceum ad fugam cohortata sit , & ob pietatem a patre capta.[Purpureos sinus) Non vestes dicam, nam noctu vestita non erat, sed pectora rubicũda,quia dictura est dum petis amplexus &c. Et licet sub veste pugionẽ in thalamos intulerat,vero simile est tñ,nudas cõcubuisse.[Sæuus Hypermnestra) Ordo est,ò Hypermnestra pater est tibi sæuus.sic in Buc. Est mihi nanq; domi pater , est iniusta nouerca. & est pondus in vocabulo pater, sic Dauus in Andria pater est Pamphile.

HVB. Foemina) Ostẽdit nunc,qđ non possit eum interficere & arguit a sexu , cum dicit,fœmina, arguit ab ætate, cum dicit & virgo [Molles) Muliebres. [Quin age) More muliebri variat consilium , hortatur nunc seipsam ad interficiendũ eum,cũ antea dixerit se non

Fœmina sum, & uirgo ,natura mitis, & armis.
Nam faciunt molles ad fera tela manus .
Quin age, dumq. iacet, fortes imitare sorores .
Credibile est cæsos omnibus esse uiros .
Si manus hæc aliquam posset committere cædem.
Morte foret dominæ sanguinolenta suæ .
Quid meruere necem patruelia regna tenendo ?

Quæ tamen externis danda forent generis.
Finge uiros meruisse mori, quid fecimus ipsæ?
Quo mihi commisso non licet esse piam?
Quid mihi cum ferro? quid bellica tela puellæ?
Aptior est digitis lana, colusque meis.
Hæc ego dũq. quæror, lacrymæ sua uerba sequũtur.
Deque mei oculis in tua membra cadunt.
Dum petis amplexus, sopitaque brachia iactas.
Penè manus telo saucia facta tua est.
Iamq. patrem, famulosq. patris, lucemque timebã.
Expulerant somnos hæc mea dicta tuos.
Surge age Belide, de tot modo fratribus unus.
Nox tibi, ni properes, ista perennis erit.
Territus exurgis, fugit omnis inertia somni.
Aspicis in timida fortia tela manu.
Quærenti causam, dum nox sinit, effuge, dixi.
Dum nox atra siuit, tu fugis, ipsa moror.
Mane erat, & Danaus generos in cæde iacentes
Dinumerat, summæ criminis unus abes.
Fert male cognatæ iacturam mortis in uno.
Et queritur factum sanguinis esse parum.
Abstrahor à patris manibus, raptamque capillis
(Hæc meruit pietas præmia) carcer habes.
Scilicet, ex illo Iunonia permanet ira.
Quo bos ex homine est, ex boue facta dea.
**Ab satis est pœnæ, teneram mugisse puellam.*
Nec modo formosam posse placere Ioui.
Astitit in ripa liquidi noua uacca parentis.
Cornuaque in patrijs non sua uidit aquis.
Et conatæ loqui, mugitus edidit ore.*
Territaque est forma, territa uoce sua.
Quid fugis infelix? Quid te miraris in unda?
Quid numeras factos ad noua membra pedes?
Ipsa Iouis magni pellex metuenda sorori
Fronde leuas nimiam; cespitibusque famem.
Fonte bibis spectasque tuam stupefacta figuram.
Et te ne feriant, quæ geris, arma times.

posse. [Fortes) Animosas. [Credibile est).i. credendũ est. [Si manus) Etiam mutat consilium, & dicit, quod si esset possibile, q̃ posset admittere cedẽ, interficeret potius seipsam, q̃ Lynceum. [Hęc manus).s. mea [Haud) nõ. [Patruelia regna) .s. regna patrui; nam Danaus coactus fuerat, nõ solũ dare filias uxores filijs fratris, ut dictũ est, sed ẽt regna sua. [Forẽt danda generis externę) .i. peregrinis, quia Danaus non habet filios masculos [Quid fecimus ipsæ).i. nos quod peccauimus? quare debeamus fieri homicidæ? [Cõmisso) Peccato. [Quid mihi) Ad seipsum loquitur. [Tela bellica).i. quæ bello conueniunt. [Quid puellæ).s. faciunt. [Lana colusq.) quia hęc conueniunt mulieribus. [Hæc ego).s. mecũ dixi. [In tua mẽbra) q̃a incũbebã super te. [Retis amplexus) Dũ uis me amplecti. [Iactas) Moues in somnijs. [Facta saucia) uulnerata. [Penè) Ferè, cũ tãdiu essem morata in hac cogitatione. [Lucẽ) quæ appropinquabat. [Expulerant tuos somnos).i. excitauerant te. [Age) hortantis. [Belide) Nepos Beli, ut supra monstratum est. [Perennis) id perpetua. [Inertia) Pigritia. [Fortia tela).i. ensem, q solet esse telũ fortiũ. [Quærenti).s. tibi. [Sinit) permittit. [Ipsa) Ego Moror) Remaneo. [Vnus) .i. tu solus. [Abes) Deus. [Summę criminis).i. numero, & cõplemẽto cædis quia si tu fuisses interfectus, oẽs fuissent interfecti. [Male) Inique [Iacturã) Damnũ.i. ægre fert te solũ, nõ fuisse interfectũ, & defuisse morti aliorũ. [Cognatæ) Consanguineæ. [Esse parũ sanguinis factũ).i. queritu, quod paucus sanguis sit fusus, ppea quod tu solus aberas numero. [Carcer hẽt meruit raptaq. cap.).i. ego rapta capillis i carcere feruor [Hęc mer.) Parẽthesis est, & est ironia. [Hęc).i. alia. Ordo ẽ. [Abstrahor à pcd. p̃rijs) Et carcer hẽt me raptã capillis. reliqua, ut dixi, dicta sũt p Parẽthesim. [Scilicet) dicit hãc ĩfelicitatem

*Hæc fabula tractatã ab Ouid. in 1. Met.
*quari.

ratẽ suã in mulierib.suæ domus ꝓcedere ex ira Iunonis ab eo tpe incepta,quo Io Inachi filia mutata est.[Ex illo) Tempore.[Bos) Io quæ erat iuuenca.[Facta Dea est boue) Quis postea in Deã cõuersa est, ut gẽtilitas credidit,& fabulæ tradũt,& pręsertim Oui.& hic, & lib.j.Met.Fuit.n.Io Inachi Argiuorũ fluuij filia pulcherrima, quæ à Ioue amata cum eius preces sperneret subita nube tectã compressa est, & ne puella à Iunone, q̃ adulteria Iouis obseruabat,deprehẽderet,in uaccã transfigurata est,quã fraudẽ cum Iuno intellexisset,petiuit eam uaccam manus sibi dari Iupiter ueritus, ne negando proderet puellã, tametsi inuitus ei tradidit.Iuno,ne unquam eius pellex cum marito cõcubere posset.Argo Aristoris filio cẽtũ oculos habenti seruandam tradidit,quo à Merc.in soporem cauẽdo inducto,& interfecto,eius oculi in caudam Pauonis rabs figurati sunt. Io cũ ab Iunone ob interfectum Argum indignata furijs exagitaretur, maxima orbis terrarum parte peraſa, & pererrata,tãdem in Ægyptum delata,rursus in humanam formam redacta,pro Dea ab Ægyptij.culta est,quam eidem appellant,& hęc est fabula, quæ nunc hic tãgitur.[Satis est pęnę) Satis supplicij, & punitionis.[Mugisse) Factã fuisse uaccam.[Nec) Ordo est.Et est satis pęnę.[Illam modo formosam) .i.quę paulo ante erat pulchra.[Nec posse placere Ioui) pp formam pecudis.[Liquidi) Propter aquas.[Cornuaq. non sua) .i.aliena & non sibi conuenientiam,quia sunt belluarum,& non hominum.[Mugitus) Bouinas uoces.[Forma) Figura.[Voce) Sono. ipse j.Met. Et contra loqui mugitus edidit ore: Pertimuitque sonos,propriaque exterrita uoce est [Quid fugis) Apostophat ad eam, & multis uerbis scribit eius fortunã.[Numeras pedes) Quia sunt quatuor.[Ipsa) Tu pellex).s.aute.[Sorori Iouis) Iunoni,quæ est & soror,& coniux Iouis.[Metuenda) Ne propter pulchritudinẽ tuam te ei præponeret.[Lęuas) Minuis.[Fronde) Pro frondibus folia generaliter de omnibus,dñr frondes tantummodo de arboribus unde subdit [Cęspitibus) idem j.Met.Frondibus arboreis ,& amara pascitur herba.[Cespitibus) Herbis,nam cespis proprie est terra cũ herba reuulsa, ed hic ꝓ herba capit. [Stupefacta) Territa.[Arma quę getis).i.cornua.

ASC. IMITARE) Imperatiuus modus cohortatiue positus.[Quid meruere necem) Argumentatur contra patrem.[Quid).i.in quo meruere necem?[Tenendo).i.occupando.[Regna patruelia,) q.d.in nullo,unde addit.[Quę tamen externis danda forent generis.Et accipitur tamen pro tandem,aut quę tamẽ nihilominus,cum non sint Danao masculi, danda forent generis externis,& ideo potius filijs fratris cum nõ putarent illicitũ, tũc inter patrueles matrimoniũ,ut patuit de Oreste,& Hermione.[Finge).i.pone casum,ꝙ uiri meruerit necem.[Belide) Vocatiuus est à nominatiuo Belides.i.o nepos Beli.[Aspicis in timida) Antithesi,& intermixtis epithetis comparauit ornatũ.[Parum sanguinis) Quia sciuit se ãgenero perimendum,ad qd facinus unus sufficiebat.[Vnus aoes summæ).i.à summa criminis s.committendi,quia debebant quinquaginta occidi, & est ratum abesse cũ dat.uo iungi.[Scilicet ex illo &c.) Sicut superiores ferè,infortunium suum reijcit in fatũ, & deos,argumentans Iunonem iratam adhuc puellis Achiuis propter Io Inachi filiam, qua in uaccam mutatam persequi iussit noluisse eis pronubium fecisse, & faustas nuptias cõcessisse, qua occasione progreditur ad trãsformationẽ , & miseriã Io describendam, [Scilicet).i.scire licet etiam infaustæ simus quia.[Ira Iunoni) i. ipsius Iunonis.[Permanet).i.perdura.[Ex illo).s.tempore.[Quo bos facta est ex homine).i.uirgine(ergo etiam homo pro muliere ponitur).s.Io.[Et Dea).s.Isis.[Facta est ex boue).s.in quã mutata fuerat Io, declinatur,ut alibi dixi,hæc Io,huius Ius,nec alibi declinatur,licet hanc Io usurpẽt.[Ali satis) Sæuitiam damnat Iunonis,quæ mutatam in uaccam adhuc persecuta est. Quid numeras) Quia quatuor habuerat pedes.[Fronde lęuas).i.mitigas,& minuis.[Fõte bibis).i.de fonte,aut in fonte bibis aquam.s.[Quę geris arma).i.cornua.

HVB. QVæque).i.tu,quæ ita eras diues,& delitiosa,ut posses, existimari digna Ioue. [Nunc nuda) .i. sine uestibus. [Recumbis) Iaces.[Humo nu-

Quæq. modo,ut posses etiam Ioue digna uideri,
Diues eras: nuda recumbis humo.
Per mare, per terras, cognataque flumina curris:
Dat mare,dant amnes,dat tibi terra uiam.

Quæ

Quæ tibi causa fugæ? quid Iô freta longa per erras?
Non poteris uultus effugere ipsa tuos.
Inachi quò properas? eadem sequerisque fugisque.
Tu tibi dux comiti, tu comes ipsa duci:
Per septem Nilus portus emissus in æquor
Exuit insanæ pellicis ora bouis.
Ultima quid referam, quorum mihi cana senectus
Auctor? dant anni, quod querar, ecce mei.
Bella pater, patruusque gerunt: regnoq. domoque
Pellimur: eiectas ultimus orbis habet.
Ille ferox solus solio, sceptrisque potitur:
Cum sene nos inopi turba uagamur inops.
De fratrum populo pars exiguissima restat:
Quique dati leto, quæque dedere fleo.
Nam mihi quot fratres, totidem periere sorores:
Accipiat lacrymas utraque turba meas.
En ego, quod uiuis, pœnæ crucianda reseruor:
Quid fiet sonti, cum rea laudis agar?
Et consanguineæ quondam centesima turbæ
Infelix uno fratre manante cadam.
At tu, si qua piæ Lynceu tibi cura sororis:
Quæque tibi tribui munera, dignus habes:
Vel fer opem: uel dede nec: defunctaque uita
Corpora furtiuis insuper adde rogis:
Et sepeli lacrymis perfusa fidelibus ossa:
Sculptaque sint titulo nostra sepulchra breui.
Exul Hypermnestra, precium pietatis iniquum,
Quam mortem fratri depulit, ipsa tuli.
Scribere plura licet: sed pondere lassa catbenæ
Est manus: & uires subtrahit ipse timor.

da.i.dura, uel sine stramine. [Cognata) Quæ sunt tibi cognatione cōiuncta pp patrem tuum, qui est fluuius, inde ducens origenē, unde & ipsa flumina. [Pererras) Percurris. [Tuos uultus) Bouinos, qui te terrent, q a quocunque fugis, te sequūtur. [Inachi) .i. filia Inachi. est aūt hic uocatiuus patronymici fœminini. [Eadem sequerisque fugisque) .i ipsa es, quę sequeris, & ipsa, quę fugis, nam licet credas te fugere uaccam, una tamen, eademque es. [Comiti) .s. tibi .i. teipsam præcedis, teipsam comitaris. [Per septem portus) Dicit eam in Ægypto deposuisse figuram bouis. [Nilus) Fluuius Ægypti in mare per septem hostias influens: unde Virg. Et septem gemini turbant trepida ostia Nili. [Exuit) deposuit abstulit. [Ora) Faciem. [Bouis) Vaccæ. [Insanę) Furentis, & stimulis exagitatę. [Vltima quid referam) Quia commemorauit antiquam dicit nō esse opus commemorare infelicia exempla suę domus ita remota, quia sunt exempla suę memorię. [Vltima extrema, & remota. [Quorum) .s. ultimorum. [Cana senectus est auctor) .i. quæ ab antiquis audiui. [Anni mei) .i. secula mea, quibus nata sum, & uixi. [Dant quod querar) .i. dant mihi materiā quę-

*Lino & qbus me gis placet Lino.

*Scripta que.

rendi [Bella pater) Incipit commemorare in felicitatis sui temporis [Pater) Danaus. [Patruus) Ægyptus. [Pellimur) Pater, & non filię. [Vltimus orbis) .i. ultima pars orbis, quia uenimus in remotissimas regiones. [Eiectas) Ex regno expulsas. [Ille) Patruus. [Solio) Sede regia. [Sceptro) Imperio. [Cum sene) Danao. [Vagamur) In alienis terris erramus. [De fratrum) Alia infelicitas sui temporis, quia ex tot fratribus, unus solus Lynceus superfuit, [Exiguissima) Minerua. [Quique dati) .i. doleo, & propter eos, qui interfecti sunt, & propter eas, quę interfecerunt. [Fratres) Consanguinei. [Periere) Amissæ sunt, quia licet uiuant, non tamen eas habebo sorores. [Vtraque turba) Et interfectorum, & interfectricum. [En) Ecce. [Ego reseruabor pęnę,) id est ad pœnam. [Quod,) idest quia. [Viuis,) id est quia tibi peperci. [Quid fiet,) q.d. multo crudelius. [Sonti) Nocēti. [Cum agar rea laudis,) id est cū accuset, de eo, de quo laudem mereor, & est sentētia ex Andria Terētij. Nam si illum obiurges uitę q̄ auxilium attulit, quid facies illi, qui dederit damnum, aut malum? [Quōdam centesima) Quia cum uos essetis quinquaginta fratres, & nos quinquaginta

ginta sorores, eram quinquagesima.[Cadam) Moriar.[Manente) Superstite.[Actu) Nūc rogat Lynceum, ut aut ferat opem, uel eam sepeliat.[Lyneeu) sic legendum est.[Si qua cura) si quis amor.[P.æ) Quæ te amauit.[Sororis) Patruelis consanguineæ.[Quæque) subaudi.[Si tu dignus habes,) id est si mereris.[Munera, quæ tribui,) id est uitā.[Defunctaq. uita).i.mortua.[Furtiuis) Occultis, clandestinis, si aperte non audes mihi facere rogum.[Sepeli,) id est tumula.[Perfusa) Rigata.[Lacrymis fidelibus) Scilicet tuis.[Sculptaq.) Incisa, inscripta.[Titulo) Epigrammate.[Exul) Ecce titulus.[Exul) Patria expulsa, ut supra dictū est.[Ipsa tulit) Passa est.[Mortem, quam depulit fratri,) idest quam à fratre remouit.[Precium iniquum) Appositio est, idest iniquam remunerationem.[Pietatis) Quia non merebar mortem.[Liber) Est animus.[Lassa) Fatigata [Pondere cathenæ) Quia pater meus iussit me ligati.[Et uires) Ali[illegible]usa, quia non possit scribere, quia. [Timor,) id est patris.[Subtrahit) Aufert.[Vires) scribendi.

A S C E N S I V S.

QVID Iō freta longa pererras?) Hora. Iō producit dicens in Arte. Perfidus Irion, Iō uaga tristis Orestes.[Inachi) Vocatiuus à nominatiuo Inachis, & est patronymicū significans Inachi filiam Iō.[Eadem sequerisque, fugisq.) Quia te ipsam fugis. Cetera nota sunt.[Vltima quid referam?) Ab antiquis transit ad sua, suique temporis incommoda.[Senectus auctor) Auctor enim ab auctoritate communis est generis, unde Iuno apud Virg. auctor ego audiendi. Et Sappho, apud hunc, auctoris nomina Sapphus ab augeo dicitur hic auctor, & hęc autrix auctor ego senectus est, quia prima protulit, autrix fama, quia auxit.[Ille ferox).s.pater.[De fratrum, populo) Quia patrueles ēt fratres dicuntur, aut qa maritorum fratres etiam fratres dici potuerunt ex affinitate.[Nam mihi quot fratres, totidem periere sorores sancta est hæc sententia, qua uult malefactores & uenefica tunc interfici, quādo interfici per iustitiæ executores merentur perierunt ergo sorores, quia perire meruerunt, aut ideo perditæ sunt, quia perpetuo matrimonio spoliatæ. [Aut tu, si qua piæ &c.) summa est hæc uotorum, quam ferè in fine epistolarum ponit Ouid. Quinetiā in soluta oratione post exordium, ac narrationem solemus ponere petitionem.[Precium pietatis iniquum) Virgilius de Culice: Parue Culex custos pecudum nil tale merenti Funeris officium uitæ pro munere reddo.

IN XV. EPISTOLAM, ARG. HVBERTINI.

DE indicio Paridis inter tris Deas satis abunde dictum est in argumento primæ epistolæ, quod ad argumentum huius epistolę pertinet, cum Paridi ob indicium datum in fauorem Veneris, Venus promisisse: Helenam omnium mulierum pulcherrima: & ob eam Lacedęmona nauigasset, exceptus hospitio à Menelao, Helenam in amorem suum, quantum potuit: solicitare conatus est, & præsente marito. Sed postea Menelao profecto in Cretam, per hanc epistolam etiam ad relinquendum maritum: & se in Asiam sequendum exortatus est. Vtitur autem magno artificio, se ab omnibus commendans quibus amatores commendari solent à pulchritudine nobilitate diuitijs, & robore corporis: & à uero sincereque amore, & contra nititur ei adducere in odium, & inuidiam, & in contemptum Menelaum, & studet ei persuadere, tum ab utili, tum ab honesto eam debere eius amori adhærere, dicens eam nullam habitura infamiam propter hoc, & quod abducta à Paride aut nunquam repetetur à Menelao, aut si repetita fuerit: facile aduersum eius uires defendetur.

EPISTOLA XV.

HANC tibi Priamides mitto Ledæa salutem.
Quæ tribui sola te mihi dante potest.
Eloquar? an flammæ non est opus indice notæ?
Et plus, quam vellem, iam meus extat amor.
Ille quidem lateat malim: dum tempora dentur
Lætitiæ, mixtos non habitura metus.
Sed male dissimulo: quis enim cælauerit ignem.
Lumine qui semper proditur ipse suo?
Si tamen expectas, uocem quoq; rebus ut addam:
Vror: habes animi nuncia uerba mei:
Parce precor fasso: nec duro cetera uultu
Per lege, sed formæ conueniente tuæ.
Iandudũ gratum est, ꝙ epistola nostra recepta est:
Spem facit, hoc recipi me quoq; posse modo.

HVB. PRIAMIDES) idest ego Paris filius, Priami cum autem in Priamo syllaba prima propter sequentem uocalem naturaliter breuietur, in patronymico necessitate metri producitur. [Ledæa) Helena filia Ledæ. dictum est supra in epistola Hermione de eius natiuitate. (Eloquar) Ex primam uerbis? Virg. Eloquar an sileam? [An non est opus indice nostræ flammæ). i. an potius non est opus indicare amorem meum, quia tu ipsa nosse debes? [Extat) Eminet apparet. [Malim) Potius uelim. (Dum) Donec. [Tempora) Opportunitates. [Metus mixtos lætitię). i. quę tempora sint sine ullo timore. [Male) Difficile. [Dissimulo) Cœlo, & occulto. [Quis. n.) q. d. nullus, nam supra dixit. [Quis. n.) Bene cęler amorem? [Suo lumine) Suo splendore. [Si tñ). i. si tñ uis, ut uerbis dicam tibi id, quod est in re. Anno, te. [Rebus) Effectui. [Fasso) Mihi confesso amorem meum. [Duro) Difficili. [Conueniente tuę formę) .i. uultu miti, & placido, qualem exigit pulchritudo tua, quia cum sis pulchra, debes etiam esse placida. [Iandudum) Conciliato animo Helenę, nunc incipit narrationem. [Iandudum) Vel tandiu, ut sit temporis, uel ualde. Terent. in Eunuc. Iandudum illa re amat. [Recepta est) Pro accepta à te. Notandũ est, apud idoneos oratores non esse in usu, recepi epistolã tuã, sed accepi sed hic fuit necessitas metri. [Hoc modo). s. quo epistola mea est recepta. Nam cũ aliqua puella ab amatore accepit scriptũ, & legit, signum est, quod sit semi expugnatam. ipse Ouid. in 1. de Arte, Quę uoluit legisse, uolet rescribere lectis. Per numeros ueniunt ista, gradusq́. suos.

A SC. HANC tibi Priamides) Artificiosa est, epistola, & insinuationi, personæq́. accommoda, rem. n. inhonestam persuadere nititur, sed mulieri iam parumper à uiro neglectę, atq; desertę. Quocirca, quia nouit muliebrem sexum esse fragilem, glorię cupidum, & laudis, à forma, à genere, à facundia cupidissimũ, omnia affert Paris, quę sibi Helenes animũ cõciliare possent, & quę odium mariti, eiusque contemptum excitent. Cum uero contextu facillimus sit, nemo tam inscius, atq; iners, qui non aliquid deliciarum, atq; argutiarum illinc hauriat, erimus ergo in exponendo succincti. [Ledę) Autem possessiuum est pro patronymico, sed à matre positũ, sicut 3. Æn. Ledęam Hermionem & c. potius autem Ledęã dicit q̃ Tyndarida, quia dicturus est Iouis esse filiam ex adulterio conceptã, ut ad cõlimile inuitet facinus. [Eloquar) Sic Æn. 3. Eloquar, an fileã? [An non est opus indice) .i. indicio. [Flãmę). s. amoris. [Notę). i. perceptę à te. [Et). i. quia potuisset tñ dixisse nam plus q̃, aut si cõ uugit, notæ (dico) flãmę. [Et meus amor extat). i. eminet, & apparet, quasi extrinsecus stans. [Plus q̃ uellẽ) Quia malim, ut supp. [Ille lateat quidem). i. certe, q. d. non semper. [Sed dũ). i. donec. [Tempora dentur nõ habitura metus mixtos). i. immixtos lętitię. [Quis enim cęlauerit ignẽ) Quasi dicat nemo. sed amor ignis est, imò est ἐρωτικῶς amatores amatum, atque amicam ignem dicunt, ut in Bucolicis. Meus ignis Amyntas, &c.

[Iandudum gratum est) Aut ordo est.[Gratum est iandudũ) .i.ab eo tempore, quo epistola uostra est, aut gratum est iã, ꝙ epistola nostra recepta est, dudum.i.paulò ante. Et causam addit, quia[Hoc) .s.epistolam meam receptam esse.[Facit spem quoque) .i.etiam me posse recipi.[Modo).i.iam, postquam epistolam legisti, aut sic, spem facit me quoq; posse recipi hoc modo, quo.s.epistolam recipisti. Quo uerbo hortatur poeta matronas pudicas, vt suspectas literas repellant, quia quæ amatorias legit, se amari velle indicat.

HVB. QVæ) Spes. [Rata) Firma, certa. [Mater Amoris) Venus. [Monitu diuino) Non sponte mea, sed Veneris mandato. [Nescia pecces) .i. vt sis admonita, ne per ignorantiam erres. [Non leue) .i. maximum, liptote est. [Nõ indebita) Quia sunt promissa mihi ab ea cui licuit promittere. [Cytherea) Venus ita dicta à Cytheris insula, vt alibi diximus. Virgil. At Cytheres nouas artes, noua pectora versat Consilia. [Hãc duce) Dicit Paris, ego suscepi hanc nauigationem à Troia in Græciam auctore, & Venere ipsa duce, id est regẽte me. [Dubias) incertas, quales sunt viæ nauigationis. [A littore Sigæo) .i. Troiano. Nam Sigæum promontorium est Troiæ, vt dictũ est in j. epist [Puppe Phereclea) Neq; Pharetrata, neque Pharetrea legendum est, sed Pherelea. Fuit enim Phereclus, vt scribit Hom. lib. 5. Il. filius Harmonidæ fabri lignarij, qui naues Alexandro, qui & Paris dr̃, fabricauit, quæ fuerunt principium malorum Troianorũ. à

Quæ rata sit: nec te frustra promisceris opto,
Hoc mihi quæ suasit mater Amoris iter.
Nanque ego diuino monitu, ne nescia pecces,
Aduehor: & cœpto non leue numen adest.
Præmia magna quidem, sed non indebita posco:
Pollicita est thalamo te Cytherea meo.
Hac duce, Sigæo dubias a littore feci
Longa Phereclea per freta puppe uias.
Illa dedit faciles auras, uentosq. secundos:
In mare nimirum ius habet orta mari.*
Perstet: & ut pelagi, sic pectoris adiuuet æstus:
Deferat in portus & mea uota suos.
Attulimus flammas: non hic inuenimus illas:
Hæ mihi tam longe causa fuere uiæ.
Nam nec tristis hyems, nec nos huc appulit error:
Tænaris est classi terra petita meæ.
Nec me crede fretum merces portante carina
** Findere: quas habeo, Dij tueantur opes.*
Nec ueni Graias ueluti spectator urbes:
Oppida sunt regni diuitiora mei.
Te peto, quam pepegit lecto Venus aurea nostro:
Te prius optaui, quàm mihi nota fores.
Ante tuos animo uidi, quàm lumine, uultus:
Prima fuit uultus nuncia fama tui.

* nil mirum.

* Scindere.

Phereclo igitur possessiuum fit Phereclens. [Pharoclea puppe) .i. fabricata a Pherecleo, & hic est uerus sensus, & emendatus textus. [Orta mari) Dictum est supra in epistola Didonis super eum locum, quia mater Amorum, Nuda Cythereiacis edita fertur aquis. [Perstet) .i. vtinam perseueret, ut Virg. Talia perstabat memorans, fixusq. manebat. [Aestum) Ad vtrunque retulit hic, & ad feruorem amoris, & ad motum maris, & est sensus, vt adiuuet nauigationem, ita adiuuet amorem meum. Ordo est. [Perstet, & ita adiuuet æstum pectoris, vt pelagi) .s. æstum adiuuat. (Et) .i. etiam. [Mea vota) Sicut & nauem. [Attulimus) Quia ex patria discessimus huc propter amorem, nõ autem incepi solum te amare. postquam huc veni. [He) Flammę. [Hyems) Tempestas. [Error) Quia ignorarẽ quo venirem. [Tænaris terra) .i. Laconica, a Tænaro promõtorio Laconiæ. [Petita) .i. venit classis mea dedita opera in hanc terrã propter te. [Nec me) Occurrit obiectioni quia posset dici, qđ propter alias causas uenisset, dicit se propter solã Helenã venisse. [Nec crede) .i. nec crede me nauigare propter mercaturam, quia sunt dites sine hoc exercitio. [Tueantur) Seruent, quia satis sunt mihi. [Spectator) Admirator, vt videam pulchras vrbes Græciæ. hæ

enim

enim solet esse multis causa nauigandi, vt in alienis terris videāt præclara oppida.[Oppida) Vrbes, vt Virg. At crescumq. cano Romana per oppida carmen. [Diuitiora) Opinione ora nam Asia ditissima vt Horat. Et dites Asiæ capos. Virg. Troianas vt opes. Cic. in Orat. pro lege Manil. ac de laudibus Pōpeij. Asia vero tā optima est, & fertilis, vt Vbertate agrorum, & varietate fructuū, & magnitudine pastionis, & multitudine earū rerū, quæ exhortantur, facile omnibus terris antecellat. [Aurea) Formosa. [Pepegit) Promisit, vt in argon primæ epistolæ, & huius diximus. [Animo) Cogitatione, desiderio. [Quam lumine) Quā oculis corporis [Fama fuit pr. nunc. tui vul.). i. prius audiui dici de pulchritudine tua.

QVÆ rata sit) Progrediens docet nonnanem suā spem esse debere, cum stabilita sit poli citatiōe Veneris, quæ Dea amorū est. [Quæ) Igitur spes. [Sit rata). i. firma, & nō irrita. [Nec mater Am.) .i. Venus, quæ sua fit mihi hoc iter. [Promiserit mihi te frustra). i. in vanum. Nam sup. quod dico tibi. [Nescia preces) Quasi peccatū sit contra Veneris iusta facere. [Ego aduehor monitu diuino). i. Deæ Veneris, &. s. [Numen nō leue). i. futile, nec contēptibile. [Adest) .i. auctoritatem dat. [Cœpto). i. incepto meo. [Posco quidē magna præmia) Hoc in assentationē dicit, quasi pluris faciens adhuc præmia Veneris, quàm Palladis, ac Iunonis. [Cytherea) Dicitur Venus à Cytheris Cypri luco. [Ego feci hac duce) .i. Venere ducēte. [Vias dubias). i. incertas, & incognitas mihi. [A littore Sigæo). i. Troiano. Nā Sigæū promontoriū est Troiæ. feci (dico.) [Puppe Phereclea). i. à Phereclleo ædificata. [Vias dubias per longa freta). i. maria. [In mare mirum) Vnde Neptunus ad eam Æn. 5. Fas omne est Cytherea meis te fidere regnis. Vnde genus ducis. Nā è spuma maris nata dr. [Perstet). i. perseueret, opto Venus. [Et vt) sup. adiuuit æstus. i. furores pelagi, sic adiuuet æstus pectoris mei. [Et deferat mea vota in suos portus). i. ad optatū finem. Vt autem non sæui nec dudum parto amore, se captū fateatur, addit. [Attulimus flāmas, tristis hyems). i. tempestas nautis tristitiam afferens. [Terra tænaris) Pro tænaria, patronymicū à loco [Quas habeo, Dij tueātur opes) Aut satis se diuitem se significat, nec propter diuitias velle negociari, aut se signat, q. d. non alias merces aduexi, quam me ipsum. [Oppida sunt regni diuitiora). i. sm̄ ante a diuite, nam, sicut raro dr homo dis, sed diues, ita raro homo diutior, sed diutior. [Ante tuos) Ante. i. prius vidi. [Animo). i. consideratione. [Vultus tuos, quàm lumine). s. externo oculorum. [Minor est tua gloria vero) Idem dixit regina Sabea ad Salomonem, sed non id notum erat Paridi, qui & prior erat, & ethnicus. [Fame est pene). i. quasi. [Maligna) Ex quo multo minus dixit, quasi per malignitatem, quā sit. ASC.

Hæc centum & quatuor carmina non inueniūtur in antiquis exemplaribus, & quin & Planudes eos non agnouit, neq, tamen dubium esse vlli potest, quin Ouidij ipsius sint, sed fortasse credendum est, cum epistolam hanc composuisset, aut dempsisse illum hæc, vt nimiam luxuriam, & loquacitatem quasi quandam resecaret, quæ in his versibus cernitur, aut addidisse potius uenustatis gratia (uenusta enim & elegantia sunt eorum multa) luxuriam autem & abundantiam nō solum hic poeta ut uitium nunquam fugit, sed & ut ueritatem semper appetiuit. Animaduertendum tamen est, si hæc relinquantur carmina sunt mouenda duo illa paulò inferius. Cum Venus, & Iuno Pallasq. in uallibus Idæ, Corpora iudicio supposuere meo. Permoleste enim sæpius idem duceretur.

Nec tamen est mirum, si, sicut oportat, arcu
Missilibus telis eminus ictus amo.
Si placuit fatis, quæ ne conuellere tentes:
Accipe cum vera dicta relata fide.
Matris adhuc vtero partu remorante tenebar,
Iam grauidus iusto pondere venter erat.
Illa sibi ingentem visa est sub imagine somni
Flammiferam pleno reddere ventre facem.
Territa consurgit, metuendaq, noctis opacæ
Visa seni Priamo, vatibus ille refert.
Arsurum Paridis vates canit Ilionigni.
Pectoris vt nunc est fax fuit illa mei.
Forma, vigorq, animi, quamuis de plebe videbar.
Indicium tectæ nobilitatis erat.
Est locus in mediæ nemorosis vallibus Idæ,
Deuius, & piceis, iliciumq, frequens.
Qui nec ouis placidæ, nec amantis saxa capellæ,
Nec patulo tarde carpitur ore bouis.
Hinc ergo Dardaniæ muros, excelsaq, tecta.
Et freta prospiciens, arbore nixus eram.

Ecce pedum pulsu visa est mihi terra moueri:
Vera loquar, vero vix habitura fidem.
Constitit ante oculos actus velocibus alis
Atlantis magni, Pleionesq; nepos.
Fas vidisse fuit: fas sit mihi visa referre:
Inq; Dei digitis aurea virga fuit.
Tresq; simul diuæ, Venus, & cum Pallade Iuno.
Graminibus teneros imposuere pedes.
Obstupui: gelidusq; comas erexerat horror:
Cum mihi, pone metum, nuncius ales ait.
Arbiter es formæ: certamina siste dearum:
Vincere quæ forma digna sit vna duas.
Ne ue recusarem, verbis Iouis imperat: & se
Protinus æthereæ tollit in astra via.

* Tui.

Mens mea conualuit: subitoq; audacia venit:
Nec timui vultu quanque notare meo.
Vincere erant omnes dignæ: iudexq; verebar
Non omnes causam vincere posse suam.
Sed tamen ex illis iam tunc magis vna placebat:
Hanc esse vt scires, vnde mouetur amor.
Tantaq; vincendi cura est: ingentibus ardent
Iudicium donis sollicitare meum.
Regna Iouis coniux, virtutem filia iactat:
Ipse potens dubito, fortis an esse velim.
Dulce Venus risit: nec te Pari munera tangant
Vtraque suspensi plena timoris, ait.
Nos dabimus quod ames: & pulchra filia Ledæ
Ibit in amplexus pulchrior ipsa tuos.
Dixit. & ex æquo donis, formaq; probata
Victorem cælo retulit illa pedem.
Interea (credo versis ad prospera fatis)
Regius agnoscor per rata signa puer.
Læta domus nato per tempora longa recepto:
Addit & ad festos hunc quoque Troia diem.
Vtq; ego te cupio, sic me cupiere puellæ:
Multarum votum sola tenere potes.
Nec tantum regum natæ petiere, ducumq;:
* Sed nymphis etiam curaq;, amorq; fui.
At mihi cunctarum subeunt fastidia: postquam
Coniugij spes est Tyndari facta tui.
Te vigilans oculis, animo te nocte videbam:
Lumina cum placido victa sopore iacent.

* Quid est quod nymphis cura se fuisse dicit, An quòd alias pter Oenonē amaris?
* Per usquam Phrygiāne.

Quid facies præsens, quæ nondum visa placebas?
Ardebam: quamuis hic procul ignis erat.
Nec potui debere mihi spem longius istam:
Cærulea peterem quin mea vota via.
Troia cæduntur Phrygia pinea securi,
Quæque erat æquoreis vtilis arbor aquis
Ardua proceris spoliantur Gargara siluis.
Innumerasq; mihi longa dat Ida trabes.
Fundatura citas flectuntur robora naues:
Texitur & costis panda carina suis.
Addimus antemnas, & vela sequentia malos:
Accipit & pictos puppis adunca deos.
Qua tamen ipse vehor, comitata Cupidine paruo,
Sponsor coniugij stat dea picta * sui.
Imposita est factæ postquam manus vltima classi,
Protinus Aegæis ire iubebar aquis.
Et pater, & genitrix inhibent mea vota rogando:
Propositumq; via voce morantur iter.
Et soror effusis, vt erat, Cassandra capillis,
Cum vellent nostræ iam dare vela rates:
Quò ruis? exclamat: referes incendia tecum:
Quanta per has, nescis flamma petatur aquas.
Vera fuit vates: dictos inuenimus ignes:
Et ferus in molli pectore flagrat amor.
Portibus egredior. ventisq; ferentibus vsus,
Applicor in terras Oebali nympha tuas.
Excipit hospitio vir me tuus: hoc quoque factum
Non sine consilio, numinibusq; deum.
Ille quidem ostendit: quidquid Lacedæmone tota
Ostendi dignum, conspicuumq; fuit.
Sed mihi laudatam cupienti cernere formam,
Lumina nil aliud, quo caperentur, erat.
Vt vidi, obstupui: præcordiaq; intima sensi
Attonitus curis intonuisse nouis.
His similes vultus, quantum reminiscor, habebat.
Venit in arbitrium cum Cytherea meum.
Si tu venisses pariter certamen in illud:
In dubium Veneris palma futura fuit,
Magna quidem de te rumor præconia fecit.
Nullaq; de facie nescia terra tua est.
Nec tibi * per vsquam Phrygia, nec solis ab ortu
Inter formosas altera nomen habet.

HVB. Credis & hoc) Extollit eius pulchritudinē, vt ita laudando eam alliciat ad amorem suum, nulla enim est mulier, quæ laudibus suæ formæ non delectetur. Ouid. in 1. de arte: Nec faciem, nec te pigeat laudare capillos. Et teretes digitos, exiguumque pedem.

Credis & hoc nobis? minor est tua gloria uero:
Famaq. de forma penè maligna tua est.
Plus hic inuenio, quàm quod promiserat illa:
Et tua materia gloria uicta sua est.
Ergo arsit merito, qui nouerat omnia Theseus:
Et uisa es tanto digna rapina uiro:
More tuæ gentis nitida dum nuda palæstra

Ludis

Ludis: & es nudis fœmina mixta uiris.
Quod rapuit, laudo: miror, quòd reddit unquam:
Tam bona constanter præda terenda fuit.
Ante recessisset caput hoc ceruice cruenta:
Quam tu de thalamis abstraherere meis.
Te ne manus unquam nostræ dimittere uellent?
Te ne meo peterer uiuus abire sinu?
Si red denda fores: aliquid tamen ante tulissem:
Nec Venus ex toto nostra fuisset iners.
Vel tua uirginitas esset libata: uel illud,
Quod poterat salua uirginitate rapi.
Da modo te, quæ sit Paridis constantia, nosces:
Flamma rogi flamma finiet una meas.
Præposui regnis ego te: quæ maxima quondam.
Pollicita est nobis nupta, sororque Iouis.
Dumque tuo possem circundare brachia collo:
Contempta est uirtus, Pallade dante, mihi
Cum Venus, & Iuno, Pallasque in uallidus Idæ
Corpora iudicio supposuere meo:
Nec piget: aut unquam stulte elegisse uidebor:
Permanet in uoto mens mea firma suo.
Spem modo ne nostram fieri patiare caducam
Deprecor, ò tanto digna labore peti.
Non ego coniugium generosæ degener opto:

Delectant etiam castras præconia formę &c. [Minor est uero) Quia minus dicitur de rē, quam sit. Maligna auara, & detractarrix, qa minus dicit, qua debet. [Gloria) Laus commendatio [Est uicta sua materia) idest à pulchritudine tua, quæ est materia ipsius glorię. [Rapina) Pręda, dictum est in epistola Hermiones, & Oenones de Helena rapta à Theseo. [More) Consuetudine. [Tuæ gentis) idest, Laconicę. nam Lacedęmonij pręcipue palęstra delectati sunt, cuius etiam inuentores creduntur, unde Propert. Multa tuę Spartę miramur dona palęstrę [Nirida) Propterea, quod corpora oleo ungebatur, palęstra autem latinę luctandi certamen significat. [Constanter) Fortiter, animo sc. [Ante,) id est potius. [Hoc) idest meum. [Abstraherere) idest eripereris, id est ante passus essem mihi incidi caput, quam te reddidissem. [Ne) An. [Vellent dimittere,) q.d. non. [Viuus) Dum uiuerem. [Fores) idest fuisses proprer necessitatem. [Tulissem) Accepissem. [Ante) Quàm fuisses reddita. [Ex toto) Penitus. [Libata) Desumpta, gustata. [Vel illud). s. oscula. [Da modo) Quia posset obijci, ita dicis, sed fortasse ira non faceres, dicit, fac periculum, & proba, uidebis quę constantia sit in me. [Flamma rogi). i. amor meus sola morte finietur. Terent. in Andr. Hanc mihi, nisi mors, adimet nemo. [Flamma) In qua comburetur cadauer meū, cum ero mortuus. [Flammat) Amoris. [Quę maxima). s. regna. [Pollicita est) Vt plenè demonstrauimus in argumento primę epistolę. [Nupta) sororque Iouis. i. Iuno. [Virtus) sapientia. [Contempra) sperat. [Dante) Dare uolente. [Elegisse stulte). s. quod te poriusquam regna, uel uirturem elegerim. [In suo uoto) Quod primum habuit, ut te haberem coniugem. [Caducam) Flexam, uanam. [Non ego) Incipit se laudare à nobilitate. [Non degenerer) Vel uilis genere, uel à maiorum, uirtute remotus. [Generosę) Tui nobilissimę.

ET sua) Alij legunt, & rua, sed non procedit, quia ordo est. Et gloria sua. s. quam ipsa cōferre potest. est tamē inepta utcunque legatur, reciprocatio, nisi dicatur, sua i. propria ipsi famę, quę gloriam cōferre potest etiam inanem. [Est uicta). i. superata. [Materia rua,) Id est subiecto circa quod uersatur, gloria quod illi prębes, quia plus materię glorię prębes famę quam ipsa retribuere potest glorię. ex quantitate autem cognoscitur, quod sua nominatiui est casus, nam corripitur, rua autē, qui ablatiui casus produci deberet, unde malos esset uersus legendo, rua &c. [Ergo arsit merito) Probat formam Helenes, etiam alijs probatam, nam ob eam rapta est à Theseo, uerum integra restituta, quod signum censet, quia minus amauit, quàm ipse, qui aliquid. i. ab ea prælibasset, aut uirginitatem, aut saltē A SC.

 oscula,

oscula uidit autem, formam eius, inquit Theseus, dum more uirginum Lacænarũ nuda palæstram exerceret. [Abstraherere) .i. abstraheteris, na mll. & rui abstraherer, abstraheteris, &c. [Te ne) Nequaquam nunquam. [Aliquid) Flo. ẽ uirginitatis intelligit. Sicut Silenus in Buc. Huic aliud mercedis erit. [Tulissem) .i. abstul. issem [Libata) .i. primũ cõtacta. Tractum à libaminibus, quæ summo tenus attinguntur ore. [Flamma rogi) .i. exustionis meæ rogalis [Finiet una) .i. sola, nõ simul, quia aduerbium esset, & ultimam produceret. [Meas flammas) .s. amoris .i. ad mortem usque te amassem, & tui amore arsissem. [Pta po sui regnis) Docet quanti eã faciat, & fecerit. Cum enim tres illæ summe. Deæ iudiciũ pulchritudinis ad Paridẽ referrent, & Iuno regnorum Dea (est enim aer super terram, ubi geritur oẽ ex mortalium regnum) promitteret pulcherrimum regnum, & Pallas Dea sapiẽtiæ (nam ex cerebro Iouis .i. puriore igne nata dicitur, unde uis ingenij & intellectus infund. putatur) promisisset bellandi peritiam dicens: Te, si me sequeris, nõ abstrahet inuidus error: uenus autem per quam omnia, quæ nascuntur, ueniunt, & oriũtur, pulcherrimã puellam promitteret, dicens (ut non ignobilis auctor descripsit) Plectra sonora, ioci plausus, lasciua uoluptas. Hæc mea, si reliquis me præfers ipsa puellã, Pro mercede dabo, qua non formosior ulla. Respõdit Paris: Grata mihi tua forma Venus, tua munera grata. Plus aliis mihi mente sedes certaminis ecce Pignus habes uictrix auri spectabile malũ in qua re significatur, quod hic poeta expresse docet, quia Paris, dum Helenã rapuit ob pulchritudinẽ, cũ quia neque regnum, neque bellandi gloriam, aut peritiam habere potuit, uoluptatem gloriæ & sapientiæ prætulit. Triplex enim aiunt bonum, honestum, ut sapientiæ, quod Pallas confert utile, ut regnorum, cuius Iuno administratr. x, unde Æolus ad eam lib. Æn. j. Tu mihi quodcunque hic regni, tu sceptra Iouemque concilias. & delectabile, ut uoluptatũ, q̃ beluis cum hominibus cõmunes sunt. Ideo dicit dictorum carm. auctor. Hac in lite, triplex hominum mellita poesis Depinxit studium, quorum datur optio cunctis. Falluntur tamen optando plerique sequaces. Luxus habet multos, honor, & sapientia paucos, &c. [Nupta sororque) Et soror, & coniux Iouis Iuno, scilicet [Contempta est uirtus) .s. bellica, quæ sine sapientia nõ rectè administratur, unde Pallas tam sapiẽtiæ, quàm bellorum Dea est. [Nec piget, aut unquam stulte elegisse uidebor) Sup. mihi, non negat quin elegerit stulte, sed tamen amanti nõ ita uidetur, unde cæcus fingitur amor. [Spẽ modo) .i. dummodo, reperit autem, unde inceperat. Quę rapta sit &c. [Non ego coniugium) Docuit licitum esse, quod petijt, quia diuino monitu, & promissu, docet etiam ex persona sua, quia non minus nobilis sit, imò nobilior, & ditior, & formosior, & tali fœmina dignior, quàm Menelaus, deinde quòd eam non ad concubinatum, sed ad coniugium poscit nobilitatem autem Phrygum probat ex Ganymede deorum pincerna, Tithono Auroræ coniuge, & Anchisa Veneris amato, imò (si Heleno Virgiliano credimus) Coniuge, dicit enim Coniugio Anchisa Veneris dignate superbo.

HVB. Turpiter) Dede corose, sed cũ magna laude tua. [Pleiada) Suæ genealogię uetustatem repetit à Ioue, & Electra. Nam Iupiter concubuit cum Electra filia Atlantis, quæ fuit una ex septem Pleiadibus, quę in cœlum, in stellas translatæ sunt, & ex ea genuit Dardanum, à quo Troiani originem, & nomen ducunt Ouid. in Fast. Dardanou Electra quis nescit Atlantide natum? .s. Electræ concubuisse Iouem?

Nec mea (crede mihi) turpiter uxor eis.
Pleiada, si quæras, in nostra gente, Iouemque
Inuenies: medios ut taceamus auos.
Sceptra parens Asiæ, qua nulla beatior ora est:
Finibus immensis uix obeunda tenet.
Innumeras urbes, atque aurea tecta uidebis:
*Quæque, suos * dicas templa decere deos.*
Ilion aspicies, firmataque turribus altis
Mœnia, Phœbææ structa canore lyræ.
Quid tibi de turba narrem, numeroque uirorum?
Vix populum tellus sustinet illa suum.

* dices

[Pleiada)

Occurrent denso tibi Troades agmine matres:
Nec capient Phrygias atria nostra nurus.
O quoties dices: quam pauper Achaia nostra.
Vna domus quæuis urbis habebit opes.
Nec mihi fas fuerit Sparten contemnere uestram.
In qua tu nata es, terra beata mihi est.
Parca sed est Sparte: tu cultu diuite digna:
Ad talem formam non facit iste locus.
Hanc faciem largis sine fine paratibus uti,
Delitijsque decet luxuriare nouis,
Cum uideas cultos nostra de gente uirorum:
Quales dardanias credis habere nurus?
Da modo te facilem: nec dedignare maritum.
Rure Therapnæo nata puella Phrygem.
Phryx erat nostro genitus de sanguine, qui nunc
Cum Dijs potando nectare miscet aquas.
Phryx erat Auroræ coniux: tamen abstulit illum
Extremum noctis quæ dea finit iter
Phryx etiam Anchises: uolucrũ cui mater amorũ
Gaudet in Idæis concubuisse iugis.
Nec puto collatis forma Menelaus, & armis,
Iudice te nobis anteferendus eris.
Non dabimus certe socerum tibi clara fugantem
Lumina qui trepidos à dape uertat equos.

[Pleida) .i. Electram, quæ ita dicta est, uel à Pleione matre, uel à πλέω græce nauigo quia nauigantes solent Pleiadas :p-sas obseruare. [Medios auos) i. qui sunt inter Iouẽ, & nos ĩtel ligit Erichthonium, Troem, Illum, Assaracum capim, & reliquos. [Ora) Regio. [Beatior) Ditior, ut diximus supra. [Obeunda) circumeunda. [Finibus immensis) pp magnos fines, & ambitus. [Innumeras) Infinitas. [Quæ dicas decere suos deos). i. q̃ sint ornata, & talia, q̃ deceant, qbus sunt dicata. [Iliũ) Commemorat hoc oppidum pcipue in quo sedes erat regnum Asiaticorũ. [Structa) ædificata. [Canore) .i. sono ablatiuus est casus. [Lyræ Phœbæ) quia, ut alibi diximus, Neptunus, & Phœbus mœnia Illij condiderunt. est autẽ Iliũ oppidum ipsius Troiæ maximũ, & celeberrimũ, nã Troia est regio. [Troades) Mulieres Troianæ. [Occurẽt) Veniẽt ob uiam [Agmine) Multitudine. [Capient) Continebunt, quia erunt plures, quã possint stare in nr̃a domo. [Achaia) Græcia.

[Vna domus) Quęlibet sola domus nostrę regionis habebit opes unius uestræ urbis. [Nec mihi) Ne uideatur spernere Græciam, dicit se uenerari plurimũ Lacedæmona terrã natalẽ ipsius Helenæ. [Sparten) Lacedæmona. [Beata) Felix. [Mihi Iudicio meo. [parca) non luxuriosa, neq, sumptuosa in uestibus. [Tu digna cultu diuite). i. tu meteris ornatum sumptuosum [Non facit) Non conuenit. [Paratibus) Ornatibus cultibus, sine fine Infinite. [Luxuriare) Abũdare Affluere. [Cum uideas) Sumit argumẽtũ ornatus mulierum ab ornatu uirorum, qui solent esse minus delitiosi. cũ ergo uideas uiros ita cultos. [Qualem,) q.d. multo sumptuosiorẽ, & splendidiorem. [Nurus) Puellas. [Facilem] Exorabilem non durã, ut, Faciles uenerare Napeas. [Rure Therapnæo) Therapne Laconiæ oppidũ est. [Põponius Mela in Laconide Therapne, Lacedęmon, Amyclę. [Phryx era) Laudat Phrygum nobilitatem [Qui nunc cum dijs potando) Ganymedẽ intelligit. Hic filius fuit Trois regis Troianorum, amatus à Ioue, qui cũ in Ida uenaretur, à Ioue in formã Aquilæ transfigurato raptus est, & expulsa Gebe, quę sibi ministrabat, pincernam suum instituit. Ouid. lib. x. Met. Arripit Iliaden, qui nunc quoq; pocula miscet, Inuitaque Ioui nectar Iunone ministrat. [Nectare) Nectar potio est deorum. [Auroræ coniux) i. Tithonus. Is frater fuit Laomedõtis, qui ab Aurora amatus ex ea genuit Mẽnona, quem postea in auxiliũ Troianorum misit. [Quę finit extremũ iter noctis) qa Aurora tenet confinia lucis, quã inchoat, & noctis, quã finit. [Anchises) Is filius fuit Capis, formosissimus, amatus à Venere, cum quo cõcũbens in mõte Ida postea apud Simoenta fluuiũ genuit Æn. [Volucrũ) Velociũ, hñtium alas. [Amorum) Sunt.n. gemini, ut alibi diximus. [Gaudet) Quasi te honesta, uñ

& apud

& apud Virg. Cõiugio Anchiſa Veneris dignare ſuperbo.[Iugis) Vertice.[Nec puto) Laudat ſe à pulchritudine,& forti udine,qbus duab. rebus pręponit ſe Menelao.[Collatus) Comparatus.[Iudice te) Iudicio tuo.[Non dabimus) Ita laudat ſe,ut deprimat patrē Menelai.dicit.n.ſe non habere patrum,qui ſit futurus ſocer Helenæ,q filios coxerit, & Solē eos ſcelere fugauerit.[Fugantem) Repellentē.[Trepidor]Vel territos, uel feſtiuos.[A dipe)A conuiuio ſuo ſcelerato.Fabula hoc habet.Atreus & Thieſtes fratres fuerũt filij Pelopis.Atreus uxorem habuit Æropen nomine,quam cum frater Thyeſtes ardenter amaret cum ea concubuit,quod cum frater intellexiſſet,in ultionem huius ſceleris filios coxit,& comedẽdos fratri appoſuit aſſimulata cum eo concordia.hanc rem ne Sol uideret, dicitur auertiſſe ſe. De hac re ſcripta eſt Tragędia apud gręcos.ex Atreo creditur natus eſſe Menelaus,unde eſſet ſocer Helenæ.dicit ergo,non dabo tibi talem ſocerũ.qualis fuit Atreus,qui humanas dapes fratri opponat.

ASC. PLEIADA).ſ. Electrã Dardani matrem ex qua Iupiter Dardanum genuit Troianorum progenitorem.[Beatior).i.ditior,& melius habens [Canore).i.cantu ſonoro,hic canor,huius canoris.dicitur.n.Apollo cum Neptuno mœnia Troiana fabricaſſe conuocando ſaxa ad ſonum lirę,quomodo Amphion ad conſtructionem menium Thebanorũ. unde Horat.in arte. Dictus & Amphion Thebanę conditor Arcis Saxa mouere ſono teſtudinis,& prece blãda Ducere,quo uellet. Quod ideo fictũ eſt,quia eloquẽtia,ut dicit Cic. lib.1.Rhetor.in prętatione,uidelicet uit quadam eloquentia (quem per canorē hic intelligit) ꝑduus primus homines ſiluestres in ciuitatis concordiam, & ad męnia conſtruẽda concitauit, ut in dicto libro atteſtatur Hora. Neptunus autem,quia aquarum Deus eſt,adiutor fuiſſe dicitur, quia ſine aquis non fit conglutinatio,& ad eas deſcendunt fundamẽta,quę Neptuno ſacrantur,unde quia (ut in fabulis eſt) iuſiurandum non ſeruauit Laomedõ,dr̄ Æn.2.Neptunus muros magnoque emota tridenti Fundamenta quatit.[Opes urbis).i.quę ſufficiant urbi.[Sparte) Gręce,nam Latine dicitur Sparta.[Non fac.t) .i.non eſt idoneus locus iſte.i.uilis.[Luxuriare).i.ſuperfluere in quauis re, unde & ſegetes nimium uegetę dicuntur luxuriare:&,quia habito nimis ampla Venerem excitat,uocamus carnis petulantiam,luxuriam.Cum uideas cultus noſtra de gente uirorum.Hunc damnat in Ænea Iarbas Æn.4.dicens.Et nunc ille pa ie cum ſemiuiro comitatu, Mœonia mentũ mitra crimenque madentem Subnixus rapto potitur &c. Et eundem laudat Paris,ſed mulieri,ueruntamen ſunt quibus animus eſt longe alius,de quibus uidelicet dicit Iuuen. Sat.6. Ferrum eſt,quod amant.[Nec puto collatis forma Menelaus,& armis) Quod ſumme neceſſarium erat,incipit Menelai amorē excludere,ſicut Maro dicit,abolere Sicheum.[Socerum).ſ.Thyeſtem,ſed Priamum. Nam à cęna Thyeſtę auertit Sol equos, ad quod alludit Dido Æn.1.dicens.Nec tam auerſus equos Tyria ſol iungit ab urbe.

Nec pater eſt Priamo ſoceri de cæde cruentus:
Et qui Myrtoas crimine ſignat aquas.
Nec proauo ſtygia noſtro captantur in unda
Poma:nec in medijs quæritur humor aquis.
Quid tamen hoc refert? ſi tenet ortus ab illis:
Cogitur huic domui Iupiter eſſe ſocer.
Heu facinus,totis indignus noctibus ille
Te tenet:amplexu perfruiturque tuo.
At mihi conſpiceris poſita uix denique menſa:
Multaque,quæ lædant,hoc quoq. tẽpus habent.
Hoſtibus eueniant conuiuia talia noſtris:
Experior poſito qualia ſæpe mero.

HVB. NEc pater eſt).i. nec pater Priami auus meus ſocerum ſuum interfecit, ſicut Pelops auus Menelai diximus ſupra in epiſt. Hermiones fabulam Oenomai patris Hyppodamię,quam Pelops curſu uicit. Is autē Pelops, ut regno ſoceri poteretur, eum interfecit. [Et qui Myrtoas).i.nec dabimus auum. qui aliquem in mare pręcipitauerit ſubmergendũ,ſicut Pelops Myrtilium aurigam Hippodamiæ, quo fauẽte eam uicerat, in mare præcipitauit, à quo mare Myrtoum

Penitet

Pœnitet hospitij: cum me spectante lacertos
Imponit collo rusticus ille tuo.
Rumpor & inuideo (quid nunc tñ omnia narrat?)
Membra superiecta cum tua ueste souet.
Oscula cum uero coram non dura daretis:
Ante oculos posui pocula sumpta meos.
Lumina demitto, cum te tenet arctius ille:
Crescit & inuito lentus & in ore cibus.
Sæpe dedi gemitus: & te lasciua notaui,
In gemitu risum non tenuisse meo.
Sæpe mero uolui flammam compescere: at illa
Creuit: & ebrietas ignis in igne fuit.
Multaq. ne uideam, uersa ceruice recumbo:
Sed reuocas oculos protinus ipsa meos,
Quid faciam, dubito: dolor est meus illa uidere:
Sed dolor à facie maior abesse tua est.
Qua licet, & possum luctor celare furorem:
Sed tamen apparet dissimulatus amor.
Nec tibi uerba damus: sentis mea uulnera, sentis:
Atque utinam soli sint ea nota tibi.
* *Ah quoties lacrymis uenientibus ora reflexi:*
Ne causam fletus quæreret ille mei.
Ah quoties aliquem narraui potus amorem,
Ad uultus referens singula uerba tuos.
Indiciumq. mei ficto sub nomine feci:
Ille ego, si nescis, uerus amator eram.
Quin etiam, ut possem uerbis petulantibus uti:
Non semel ebrietas est simulata mihi.
Prodita sunt (memini) tunica tua pectora laxa:
Atque oculis aditum nuda dedere meis:
Pectora uel puris niuibus, uel lacte, tuamq.

dictum est. hæc fabula loco supra dicto narrata est. [Nec pro auo) Amplificat odium generis Menelai, dicẽs, nec ꝑauus meus dãnatus est apud inferos eadẽ pœna, vt aquam vsq; ad os habeat & poma, neq; non bibere, aut comedere possit, sicut Tantalus proauus Menelai, Tantalus. n. cũ esset familiarissimus deorũ & Iouẽ cum ceteris dijs ad cõuiuiũ inuitasset, dr̃ Pelopẽ filiũ suũ coxisse, & deis comedẽdũ apposuisse, vt eorũ diuinitatẽ tentaret, à quo oẽs abstinuerunt excepta Cerere, quę humerũ eius cõsumpsit. postea cũ ad vitã reuocare vellent, humerus est ei eburneus restitutus, vnde Virg. Humeroq. Pelops insignis eburno. Inde Tantalus hac pœna dãnatus apud inferos dr̃, vt nec vndis, nec pomis tangentibus ora perfruatur. Sunt tñ, qui eum hac pœna non pp cædẽ filij, sed q̃a indicauerit arcana deorũ, dãnatum putent, quod quidẽ Ouid. in 1. Am. significat. Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat Tantalus, hoc illi garrula lingua dedit, & idem lib. 4. Am Sic aret medijs tacitis vu gator in vndis. Pomaq. quę nullo tẽpore tangat, habet. Euripides dicit eũ suspensum in aere, ppea q̃d aduersus deos esset maledicus. [Quid refert?) Quid interest? q̃d mihi prodest, maiores Menelai tales esse? [Si ortus) .i. si

* *Hæc omnia ab amatore esse faciẽda ostendit Ouid. 2. de Ar. amandi.*

Menelaus natus ab illis [Tenet te) Placet tibi. [Cogitur) subaudi, si. [Iupiter cogit esse socer huic do.) .i. contra uoluntatẽ suam cõpellitur esse socer ipsius Menelai, qui est de gente ita scelerata, & impia, nã si Helena, quæ est filia Iouis, si eius uxor, necessario Iupiter erit eius socer. [Heu facinus) Pergit adducere eũ in odium. [Indignus) Qui non meretur talẽ uxorẽ. [M. hi) q.d. qui te amo ex corde. [Vix deniq;) .i. ẽt cum difficultate. [Posita) Parata. [Hoc tps) Mensæ, & cœnæ. [Quæ lædãt) Quæ displiceant. [Eueniant) Optantis est. [Talia) Ita acerba. [Pœnitet hospitij) .i. pœnitet me esse in ea domo [Rusticus) Incultus, sine moribus, & blanditijs. [Rũpor) .s. dolore. [Cũ ille) Menelaus. [Fouet tua mẽbra ueste supiecta) .i. cũ te amplectit, & tenet in ulnis sub teste sua. [Quid nũc) Hæc dicta sũt ꝑ parẽthesim. [Nõ dura) Mollia, & lasciua. [Posui pocula ante oc.) Ne uiderẽ. [Demitto) Inclino. [Arctius) strictius. [Crescit in ore cib.) uĩ crescere, q̃a prę dolore comedere nõ possũ. Iuu. Interq̃. molares difficili crescẽte cib. Et anxietate. n. cib. multũ cõmasticat, & cõmã

sus

su:s vix potest demitti per fauces.[Notaui) A.luerti.Compescere coercere. [Ebrietas fuit ignis in igne) Quia ex vino crescit amor. Ouid. lib. 3. de Arte. Cum veneris puero non male Bacche facis. Idem: Vide parāt animos, faciuntq. calor.bus aptos, vnde Paulus Apost. Nolite inebriari vino, in quo est luxuria. [Recūbo) Discumbo ad mensam. [Ceruice versa) Verso capite in al am partem.[Protinus) Statim, quia non diu possum manere, quin te aspiciam. [Maior) .s. quam videre. [Abeſſe) Discedere. [Qualiter) Quatenus licet. [Lucto.) Conor.[D.ssimulatus) Occultat*.[Nec damus verba) Nec te dec.pimus.[T. bi sol.) Ne al usva lucitat.[R flex) Retroflex , vi le et lacrimari.[Ipse) Maritus tu*. [Potus) Cum b i tem.[Aliquem amorem).i.amorem alienus.[Referens) Conuertens.[Ad tuos vultus) Vt intelligeres me c dicere pp te.[Indicium) Demonstrationem mei ipsius.[Sub nomine ficto, Nam cum alium nom nare amante de me significabam. [Ille) cuius amorem ma: abam hæc aūt omnia esse facienda ab amatore ostendit Ouid.lib.2.de arte. Hic tibi multa licet sermone latentia tecto Dicere, quæ dici sentiat illa sibi, Blanditiasq. leues tenui perscribere vino, vt dominā in mensa se legat ille tuā, Atque oculos oculis spectare fatentibus ignem, &c.[Petulantius) Licentius, audacius.[Nō semel) .i. sæpius.[Simulata) .i.ostendit me esse ebriū, quod Ouid.in 2.de Arte pcip:t. Ebrietas, vt vera nocet, sic ficta iuuabit. Fac titubet blæso sub dola lingua sono. Et quidqd dices facies ue proteruius æquo: Credatur nimiū causa fuisse merum.[Prodita) Aperta. [Tunica laxa) .i. veste laxata, & larg:us aperta. [Nuda) .s. pectorā [Dedere aditū oculis) .i. visa sunt oculis meis. [Pectora) Laudat pulchritudinē, & candorem eius pectoris, dicit potuisse comparari vel niuibus intactis, vel lacti, vel ei cygno, in quē Iupiter transformatus concubuit cum Leda eius matre, cum enim omnes cygni sint candidi, credibile est, illum fuisse candidissimū.

ASC. NEC pater).s.Pelops Thyestæ pater. qui Pisthenē genuit, vnde Agamemnon, & Menelaus nati sunt, quāuis Atridæ dicantur. [Nec proauo).s.Tātalo, qui proauus est Menelai, quia pater Pelopis.[Cogitur huic) s.tā scelestæ. [Domui) .i. familiæ [Iupiter esse socer,) q.d. tā bonus deus, qui Iupiter dictus est.i.iuuans pater. indignum ego censet Helenam filiā Iouis ex Leda Tyndari vxore progenitam, in tam scelestam famil ā detrusam, innuens contra se ea dignū, quippe qui de sanguine Iouis ortus sit. [Et te lasciua) Per gratam petulantiā, libertatem, ac proteruiam hoc profert Paris, quasi inuidia percitus & Zelotypia æstuans, qua re nihil gratius amātibus. Sic Maro. Malo me Galathea petit lasciua puella.[Ebrietas) .i. superabundantia vini.[Fuit ignis) .i. incendiū. [In igne) .i. in amore. [Aut ebrietas ignis) .i. amoris.[Fuit in igne) .s. indignationis. [Quid faciam dubito) Amatorie decet cruciatū suum, cum neque v de:e, neque non videre patiatur eam. nam videnti dolor a ruit eo tractari, non videnti, non posse talem vultum contemplari.[Narraui potus) Quia post potum & lasciua narrari solent, & liberius, incautiusq. vnde Flaccus dicit. Reges dicuntur multis vrgere culullis, Et torquere mero, &c.[Prodita sunt) Quia gaudent summopere formosæ laudari, laudat eam à forma, & lepore corporis.

HVB. DVm stupeo) .i. vix sum apud me.[Visis).s.pectoribus tuis. [Ansa) Dī in poculis ea pars, qua manu capitur, & tenetur poculum, Virg. in Buc. Et grauis attrita pendebat cantharus ansa, nam manubrium, & capulum deglad is dicimus. [To tilis) Flebat enim ansa tor ta. [Ex idit) .i. ce c dit a m u. [Nam pocula] Per par nthesim legendū est [Natę) fi iæ Hermione. [Ego tuli illa) dicit ego osculabar illa, vbi tu de-

Complexo matrem candidiora Ioue.
Dum stupeo uisis (nam pocula forte tenebam)
Tortilis à digitis excidit ansa meis.
Oscula si natæ dederas: ego protinus illa
Hermiones tenero lætus ab ore tuli.
Et modo cantabam ueteres resupinus amores:
Et modo per nutum signa tegenda dabam.
Et comitum primas Clymeneq. Aethrāq. tuarum
Ausus sum blandis nuper adire sonis.
Quæ mihi nil aliud, quàm formidare locutæ,
Oranti medias deseruere preces.

Dij facerent, precium magni certaminis esses:
Teq. suo posset uictor habere toro.
Vt tulit Hippomenes Schœneida præmia cursus:
** Venit ut in Phrygios Hippodamia sinus.*
Vt ferus Alcides Acheloia cornua fregit:
Dum petit amplexus Deianira tuos
Nostra per has leges audacia fortiter isset:
Teq. mei scires esse laboris opus.
Nunc mihi nil superest: nisi te formosa precari:
Amplectiq tuos, si patiare, pedes.
O decus, ò præsens geminorum gloria fratrum.
O Ioue digna uiro, ni Ioue nata fores.
Aut ego Sigæos repetam te coniuge portus:
Aut hic Venaria contegar exul humo.
Non mea sunt summa leuiter districta sagitta
Pectora descendit uulnus ad ossa meum.
Hoc mihi (nam repeto) fore, ut à cœleste sagitta
Figar, erat uerax uaticinata soror.
Parce datum fatis Helenæ contemnere amorem:
Sic habeas facile in tua uota deos.
Multa quidē subeunt: sed corā ut plura loquamur,
Excipe me lecto nocte silente tuo.
An pudet? an metuis uenerem temerare maritā?
Castaq. legitimi fallere iura tori?
Ah nimium simplex Helena, ne rustica dicam,
Hanc faciem culpa posse carere putas?
Aut faciem mutes, aut sis non dura, necesse est:
Is est cum forma magna pudicitiæ.
Iupiter his gaudet Venus aurea furtis:
Hæc tibi nempe patrem furta dedere Iouem.
Vix fieri, si sint uires in semine amorum:
Iouis & Ledæ filia, casta potes.

deras oscula tua.[Modo) Interdum.[Tegenda) Cælanda.[Per nutus) Vt ipse in j. Amor. Me specta, notusq. meos, vultúq. loquacem. [Primas) .i. præcipuas, & tibi intimas. [Aethrā) hæc creditur fuisse mater Thesei, vt alibi diximus. [Adire) Alloqui, hoc præcepit Ouid. in j. de Arte. Sed prius ancillam captare nosse puellæ Cura sit, accessus molliet illa tuos. [Quę) Comites tuę [Nō locutę aliud) .i. aliud respondentęs [Quam formidate) Quam se timere. [Deseruere medias preces) .i. noluerunt audire omnes meas preces.[Precium certaminis esses).i. vt proponereris precium ei, qui te in aliquo magno certamine vincendo consequeretur. [Vt tulit) Sumit exempla quorundam, qui certarunt pro amore, quos dicit se esse imitaturum. [Schœneida) Atalantā filiam Schęnei, quę cum ab oraculo accepisset, vt vitaret coniugium, cum esset pernicitate pedum præstantissima & multi eam vxorem peterent. hanc cōditionem procis imponebat, vt à se currendo victi morte plecterentur, victor eius coniugio potiretur Cum igitur inter multos, qui eam petebant, adesset Hippomenes illius pulchritudine incensus, venerem in auxilium rogauit, quæ ex Damasceno agro Cypri tria mala aurea ei attulit, monuitq. vt inter currendum virgini ea obijceret, fore.n.vt illorum cupiditate traderetur.parens igitur eius præceptis vnum in obliquum coniecit, ad quod primum capiendum Atalanta à cursu diuertit, mox alterū, & postremo tertium, quæ oīa dū puella cupida attollere curat, cursu ab Hyppomene est præuenta, & superata. postea ingratus aduersus Venerē fuit. quare illa indignata impatientiam libidinis in os immisit, ita vt in loco sacrato Cybele matri deorū concubuerint, ob quā causam in leones conuersi sunt à Cybele. ut scr.bit Ouid. lib. 10. Met. Dicit ergo Paris, quod sicut Hyppomenes nō territus cond̄one mortis certamine cursus Atalantā meruit, ita & ipse idē facerent pro Hele. [Alcides Hercules. [Cornua Acheloia) i. cornua Acheloi, q & ipso p Deianira certauit. dictū est in epist. Deianire in eo loco, Ne pigeat, pugnæ bis tibi causa fui Cornua flēs legit rapidis Achelous in undis [Nostra) Subauditur sic [Per has leges) Per tales cōditiones ausus

*Adduntur ī aliquibus hęc duo carmina. Quę propero cur su viceras ante pcos. Sic & tu Phrygias venies regina per urbes.

esse me ire. [Te esse opus mei laboris) .i. te meo labore esse cōparandā. [Nil superest) Nil restat, quia nō proponeris talibus certaminibus. [Amplecti pedes) Quod precātes facere solent. [O deus) Precatur eā, & laudat simul. [Fratrū) Castoris, & pollucis. [Digna Ioue uiro.) Digna, quæ esses uxor Iouis, nisi esses filias. [Sigæos) Troianos. [Te cōiuge) Te abducta mecum in coniugē. [Aut cōtegit) Sepeliar. [Humo Tænaræa) In hac tua terra Laconica. [Exul) Nunquā amplius domum reuersus. [Districta) Percussa. [Leuiter) Parum, sed uehementer. [Vulnus) Amoris. [Ad ossa) In medullas. [Hoc) Ostendit amorē suū esse fatalem, quē dicit prædictum sibi fuisse à Cassandra sorore sua diuinatrice. [Repeto) In memoriā reduco. [Fore) Futurum esse. [A sagitta cœleste) .i. ab amore cœlestis mulieris. notandus est autē hic ablatiuus cœleste in e cōtra regulam desinens necessitate metri. [Parce) Serua noli. [Helenæ) Vocatiuus est à nominatiuo Helenæ [Sic) Adiuratis est. [Faciles) Exorabiles, benignos. [In tua uota) Ad ea, quæ optaueris. [Subeūt) Succurrūt, ueniūt in mentē, quæ possem scribere. [Corā) Præsentes. [An pudet) Excipere me lecto tuo? [Legitimi) Menelai, quē legitimam tibi putas. [Simplex) Imprudēs. [Ne rustica dicā,) q d. quod etiā possum dicere, si habes hunc timorem. [Hanc) Talem. tam pulchram. [Putas) q. d. falleris. [Mutes faciem) Vt non sis pulchra. [Non dura) .i. facilis. [Lis est) Sentētia est rhetorica, pudicitia, & pulchritudo nō cōcorditer simul esse possunt. Iuuen. Rara est adeo concordia formæ atq; pudicitiæ. [Furtis) Adulterijs. [Hæc) Talia. [Iouem patrem tibi) Quia nisi mater tua, quæ vxor erat Tyndarei cum Ioue concubuisset, nō esset pater tuus. [Vix fieri) Latenter ostendit filios; filias ue trahere mores à parentibus, dicit enim cū sis filia Iouis, & Ledæ, qui adulterio delectati sunt, uix potes esse casta Ordo. Tu filia Iouis, & Ledæ uix potes esse castra. [Si uires amorum sunt in semi) .i. sunt in generatione. i. si filij trahunt uim amoris à generatione parentum.

ASC. IOVE complexo matrem) Quia conuersus in cygnum complexus est Ledā, quæ ex eo, & Tyndaro duo oua concepit, ex quorū altero natus Pollux, & castor. unde Horatius, ouo prognatus eodem, & cetera. Creditur tñ Castor Tyndari filius, & ob id mortalis fuisse. [Anse) Est, qua capitur poculū, in Bucolicis, Et grauis atrita pendebat cantharus ansa. Erant autem aliquando ansæ tortiles. i. intortæ, & interdum sculptæ. Vnde in eisdem. Et molli circum est ansas amplexus acātho. [Et comitum primas) .i. principes inter pedissequas, ac comites tuas, quia ab illis (ut Ouid. in arte docet) Auspicādus est amatoribus aditus. [Quæ non locutæ mihi aliud, quā formidare) Supp. se. [Deseruere medias preces orātis) .s. mei, hoc est preces meas orantis eas, & ita significat lōge aliud respondisse, sed minatas fuisse illi mortē, si amplius loqueretur, nec uoluisse auscultare, unde qa se clusa est uia per eas, exclamat, q. d. O utinam dij facerent, &c [Dij facerēt) Subaudi utinā, q. d. si daretur aliqua tui acquirendæ uia, adirem, etiam cū uitæ periculo, sicut Atalantam acquisiuit Hippomenes, & Deianiram Hercules ut in Deianira prætactum est. [In phrygios sinus) Hos uersiculos non omnes codices habent, imò paucissimi. [Vt a cœleste) Rara declinatio, nam cœlesti regulariter dicitur, uerum sicut cœleste licenter dixit, ita & in genitiuo plurali celestum, pro cęlestium, sicut & Maro. Cœlestum uis magna &c. [Lis est cū forma) Sic Iuuen. Rara est concordia formæ, Atque pudicitiæ.

Casta tamen tunc sis: cum te mea Troia tenebit:
Et tua sim quæso crimina solus ego.
Nunc ea peccemus, quæ corriget hora iugalis:
Si modo promisit non mihi uana Venus.
Sed tibi & hoc suadet, rebus, non uoce maritus:
Neue sui furtis hospitis obest, abest.
Non habuit tempus, quo Cressia regna uideret
Aptius: ò mira calliditate uirum.
** Exit: & Idæi mando tibi, dixit iturus.*

HVB. CAsta tñ) Dicit nunc ueli fallas maritum tuum, sed cū eris mecum, sis casta, & cum nullo pecces, nisi mecum. [Ea committamus. [Quæ hora iugalis corriget) .i. quæ postea emendabit matrimonium, & faciet non esse peccatum, corrigitur. n. adulterium cum adulteri legitimo copulantur matrimonio. [Non uana) Non fal-

* Illea- bus, idæi.

Curam

Curam pro nobis hospitis uxor agas.
*Negligis absentis (testor) * mandata mariti:*
Cura tibi non est hospitis ulla tui.
Hunccine tu speras hominem sine pectore, dotes
Posse satis formæ Tyndari nosse tuæ?
Falleris: ignorat: nam si bona magna putaret,
Quæ tenet, externo crederet illa uiro?
Vt te nec mea uox, nec te meus incitet ardor:
Cogimur ipsius commoditate frui:
Aut erimus stulti, sic, ut supremus & ipsum:
Si tam securum tempus abibit iners.
Penè suis manibus ad te deduxit amantem:
Vtere mandantis simplicitate uiri.
Sola iaces uiduo tam longa nocte cubili:
In uiduo iaceo solus & ipse toro.
Te mihi, neque tibi communia gaudia iungant.
Candidior medio nox erit illa die.
Tunc ego iurabo quæuis tibi numina: meque
Astringam uerbis in sacra iura meis.
Tunc ego, si non est fallax fiducia nostri:
Efficiam, præsens ut mea regna petas.
Si pudet: aut metuis, ne me uideare secuta:
Ipse reus sine te criminis huius ero.
Nam sequar Aegidæ factum, fratrumque tuorum:
Exemplo tangi non propiore potes.
Te rapuit Theseus: geminas Leucippidas illi:
Quartus in exemplis anunmerabor ego.
Troia classis adest armis instructa, uirisque:
Iam facient celeres remus, & aura uias.
Ibis Dardanias ingens regina per urbes:
Teque nouam credet uulgus adesse deam.
*Quaque feres gressus, adolebunt * cinnama flammę*
Cæsaque sanguineam uictima planget humum.
Dona pater, fratresque, & cum genitrice sorores,
Iliadesque omnes, totaque Troia dabit.
Hei mihi uix à me pars dicitur ulla futuri:
Plura feres, quàm quæ littera nostra refert.

sa quod sis futura uxor mea. [Sed tibi arguit à commoditate, q̄ absentia mariti ei præstat. [Rebus) Effectu. [Non uoce). Quia non dicit tibi, ut hoc facias, sed signat se esse cōtēptū, cū me hic pñte discessit. [Et ab est ne obstet furtis sui hosp.) .i. ne pñtia sua impediat amorē, & cōcubitū meū tecū. [Cressia) Cretēsia. Nā ut dixi, Menelaus profectus fuerat in Cretā, quo tpe Paris in eius domo hospitabať. [O mira cal.) pro miræ calliditatis, & astutiæ, & ironia, q.d. ò simplicē, & stultum hoīem. [Ipse,) q.d. stultus. [Iturus) Abiturus. [Dixit ò ux.) O Helena. [Mādo) Committo tibi, & p̄cipio. [Hospitis Idæi) Paridis Troiani, ab Ida monte Phrygiæ. [Negligis) q̄a ei non pares [Tyranni) regis, ut Virg. Pars mihi pacis erit dextrā tetigisse tyrāni. Legitur tñ ēt hic mariti. [Hūccine) Adducit Menelaū in contemptū dicēs esse fatuū & stultū qui nō possit cognoscere pulchritudinē ipsius Helenæ. [Hūccine) p̄ hūc ne. [Sine pe.) id est sine sapientia. Hor. in epist. Nō tu corpus eras sine pectore. [Dotes) Precium excellentiā. [Tyndari) O Helena. [Magna b.) .s. pulchritudinē. [Nō cr.) Non cōmitteret. [Vt) q̄uis. [Mea uox) mea uerba & est sensus, licet nec uerbis meis, nec uehementi meo erga te amore exciteris, tñ est fallendus maritus tuus, & dēs mihi morē gerere; quia simplex est, & stultus. [Vt superemus & ipsum) .i. ut simus etiam ipso stultiore. [Iners) .i. sine effectu amoris, & concubitus. [Amā: ē) Me. [Penè) Ferè suis manibus, quod solēt facere leones, & lenæ Tibul Hæc mihi te abducit tenebris, multoq. timore. Cōiungit nostras clā taciturna manus. [Sola) Dicit esse cōueniēs, ut ei morē gerat, & uno lecto coniungant quia ambo soli dorm. ū. [Cōia) Quæ uterq; capiemus. [Gaudia) Voluptates. [Candidior) .i. erit mihi ita iucūda, ut uideať esse lætior medio die. [Quæuis) quælibet. [In sa. iu.) s. matrimonij. i.

obligabo

mād. tibi (dixit iturus.)

** Mada ia tyrāni*

** Cinnamū, idēq; cinnamomū, gen' aromatis odoriferi ex frutico, uide Plin. lib. 20. c. 30*

obligabo me futurũ semper maritum tuum. [Petas mea reg.) i. uenias in Troiam. [Si pudet) occurrit obiectioni. [Ne uideare sec. me) i. ne uidearis spōte discessisse. [Ipse crore*) noso oēm culpā huius facti in me transferri. [Sequat) Imitabor [Ægidę) Thesei. [Fratrũ tuorum) Castoris, & Polluci. [Te rapuit) D ctum est supra. [Ilb) Castor, & Pollux. [Geminas Leucippidas). i. duas filias Leucippi subaud: rapuerunt. Fabula autem hoc hēt Leucippus duas habuit filias Phębem, & Elairam, quę desponsatę Idę & Lynceo iuuenibus fortibus, dic nuptiarum à Castore, & Polluce casũ amore accensis raptę sunt, cũ Castora Lynceo interfectum dicunt. hanc fabulam scribit plenè Ouid. lib. 5. Fast. & eã breuiter tetigit Propter. Eleg. 2. his uerbis. Non sic Leucippis succendit Castora Phoebe, Pollucē cultu non Elaira soror. [Propiore) Quam fratrum tuorum. [Tāgi) Moueri incitari. [Troica) Arguit à facilitate discendendi dicit enim se habere omnia parata. [Ibis) Pollicetur ei magnos honores in regno Troiæ. [Quaq; feres) Dicit quod ei fient honores, tanq̃ deę [Adolebunt) Cremabũt. [Cinnama) Genus est aromatis odoriferi ex arbuscula, quã Æthiopia mittit. [Cęsa) Interfecta sicut numinibus. [Planget) Percutiet, cum in terram cadet. [Dona) Allicit eam munerum pollicitatione. [Illiades) Troianæ mulieres. [Tota Troia) Continens pro contento. i. omnes Troiani. [Vlla). i. minima. [Ferres) Accipies.

ASC. SED tibi & hoc suadet, &c.) Docet maritum quasi consentientem opportunitatem fecisse, qui in Cretam proficiscens hospitem domi suę derelictum coniugi trã formosę cōmendauerat, unde per ironiã manifestã exclamat, ò mira caliditate uirũ. [Hũccine, &c.) argute probat Menelaum esse indignum tam formosa coniuge, nam pulchritudo, & forma potest satis coli, & amari ab eo qui eam ignorat, quemadmodum Menelaus, qui tam stolidus, atque rerum imperitus erat, ut coniugem hospiti, atque hospitem coniugi commendaret, uocat ergo hominē sine pectore. i. sine corde. Nam in pectore, & corde uidetur prudentia, unde cordatos uocamus quibus res suæ cordi sunt, atque eas prudenter curant. [Tyndari) Patronymicum putatiuum putabatur enim Tyndari filia. est ergo uocatiuus a nominatiuo Tyndaris. [Commoditate ipsius) . i. quam ipse nobis per absentiam suam præstat. [Aut erimus stulti) Si. s. tam expectandam opportunitatem in uacuũ transire sinamus. [Tempus secum) In quo nos securi esse possumus, cum absit maritus, & hospitio suo susceptus sim. [Vtere mandantis simplicitate uiri). i. rã simpliciter, hoc est sine caliditate obsequere, ut ille mãdauerat. [Candidior). i. melior, & aptior, quia bona tempora candidis lapillis signabant Cretes, & Thraces. [Ipse reus sine te) . i. in me omnem culpam assumam, nec dicam te secutã me, sed raptam à me. [Factum, Ægidę). i. Thesei, qui ipsam prius rapuerat, ut ipse declarat persequentia [Troica classes adest) Docet facilí terra pi posse, & difficulter repeti, raptam quoque magis ueneratum iri, quam dimissam, cũ pro dea apud Troiã habenda sit. [Adolebunt). i. incendent, cremabunt. [Victima planger humum sanguineam). i. quam sanguineam faciet plangendo. i. concutiendo eam pectore suo. Vnde planctus propric fit cum percussione pectoris, sicut de Anna dicitur Æn. 4. Vnguibus ora soror fœdas, & pectora palmis. [Hei mihi) Dici solet, quando rebus dicēdis impar est, qui dicit. [Vt, ei mihi) Qualis erat, q. d. eloqui nesciam.

Nec tu rapta time, ne nos fera bella sequantur:
Concitet & uires Græcia tota suas.*
Tot prius abductis, quæ nã est repetita per arma?*
Crede mihi, uanos res habet ista metus.
Nomine reperunt Aquilonis Erecthida Thraces
**Tuta tamen bello Bistonis ora fuit.*
Phasida puppe noua uexit Pegasæus Iason:
Læsa nec est colcha Thessala terra manu.
Te quoque qui rapuit, rapuit Minoida Theseus:
Nulla

HVB. NEc) Occurrit obiectioni, & cã refutat, qd nulla bella propter eam mouebũtur, & probat id exemplo multarum, quę raptę sunt nunq̃ tñ repetitę. [Concitet) Commoueat contra me. [Quę,) q. d. nulla. [Vanos) Stultos, & sine causa. [Nomine Aquilonis) Historiam tetigit, non fabulam. [Erechtheus rex Athenieñsiũ filia duas habuit formosissimas quã

*Magna
* ecque est repetita
*Est tuta à bello

Nulla tamen Minos Cretas ad arma uocat.
Terror in his ipso maior solet esse periclo:
Quæque timere libet, pertimuisse pudet.
Finge tamen, si uis, ingens consurgere bellum:
Et mihi sunt uires: & mea tela nocent.
Nec minor est Asiæ, quàm uestræ copia terræ:
Illa uiris diues, diues abundat equis.
Nec plus Atrides animi Menelaus habebit,
Quàm paris: aut armis anteferendus erit.
Pene puer cæsis abducta armenta recepi
Hostibus: & causam nominis inde tuli.
Pene puer iuuenes uario certamine uici:
In quibus Ilioneus, Deiphobusque fuit.
Ne ue putes, non me nisi cominus esse timendum:
Figitur in iusso nostra sagitta loco.
Non potes hæc illi primæ dare facta iuuentæ:
Instruere atridem non potes arte mea.
Omnia si dederis: nunquam dabis Hectora fratrē:
Vnus is innumeri militis instar erit.
Quid ualeam, nescis: & te mea robora fallunt:
Ignoras, cui sis nupta futura uiro.
Aut nullo igitur belli repetere tumultu:
Aut cedent Marti Dorica castra meo.
Nec tamen indigner pro tanta sumere bellum
Coniuge: certamem præmia magna mouent.
Tu quoque si totus de te contenderit orbis:
Nomen ab æterna posteritate feres.
Spe modo non timida, dijs hinc egressa secundis,
Exige cum plena munera pacta fide.

rum Procris nupsit Cephalo; ut supra diximus in epistolam Phæd. alterā Olithyam noīe cū Rex Thracum uxorem periuisset, & non impetrasset, ille parata & instructa classe misit, q cam reperent & quoniam spirante Botea uento, qui flat ex Attica in Thraciā nauigāt. bus abducta est datus est locus fabulæ, quod Boteas ucntus cam abstulerit. [Noīe) Parte [Aquilonis) Boreæ. [Ora) Regio. [Bistonis) Thracia. noīat uus est casus, & forma patronymici fœminini gnis est autem Bistonum stagnum Thraciæ. [Pagaseus) Thessalicus, à pagaseo sinu, unde soluit nauem, ut diximus supra. [Phasyda) Medeā. [Manu Col.) Exercitu, & uiribus Colchorū. narrata est hęc fabula supra in epist. Hypsipyles, & in epist. Medeæ ad Ias. [Minoida) Ariadnē, uisa est fabula supra in epist. Ariadnes, & in epist. Phędræ. [Cretas) Accusatiuus est gręcus, cuius nominatiuus est Cres. [Terror) timor. [Maior periclo) Est secundum cam sententiam peior bello timor ipse belli. [Pudet pertimuisse) Est postea pudor pertimuisse ca, q aliquis uoluit timere. [Finge) Pone, fac. [Et) .i. etiam. [Mihi) Sicut Gręcis. [Copia) Multitudo uirorum. Illa) Asia dixit autem illa quia quando hęc scribebat erat in Græcia. [Plus animi) Plus audacię. [Anteferendus) Prępo- nendus mihi. [Penè puer) Narrat testimonia suę probitatis, & fortitudinis, incipiens usq; à pueritia. [Penè puer) Adolescens, adhuc tenerę ętatis. [Recepi) Recuperaui. [Cęsis) Interfectus. [Causam nominis) Fallantur multi qui credunt cum ob hoc dictum Parin à paritate, cum dicto gręca non deriuetur à latina, sed ut Porphyrius in lib. 12 Iliad. scribit Paris dictus est à παρίημι uerbo gręco, quod est transeo quoniam fatalem mortē transiuit, cum expositus à matre, à bubulco nutritus est, postea Alexander dictos est, quasi auxiliator uir, ἀπὸ τῦ ἀνδρὸς .i. a uiro, & ἀλέξω .i. auxilior, quod futuram facit ἀλέξω, qa hostibus armenta abducētibus (ut nunc refert) auxilium suis tulit, & armenta recuperauit, ex quo hoc, quasi agnomē meruit [Causam nominis) Quia dicor Alexander. Inde ab auxilio dato. [Vario certamine) In ludis agonalibus, diximus in argumento primę epistolę, [Ilioneus) Qui non solum eloquentissimus, sed & fortissimus fuit, unde & Virg. Maximus Ilioneus. [Deiphobus) De quo Virg. Deiphobe armipotens genus alto à sanguine diuum. Fuit enim bellicosissimus. [Nisi cominus) .i. certamine, in quo prope, & manu so-

Iam pugnatur [Figitur) Locatur.[Loco iussu) Vel ab aliquo,uel mihi placito.[Nõ potes) Extollit se,& Menelaum deprimit,ostẽdens,cum nõ habere hos titulos.[Arte mea) sagittandi.Si quamuis.[Hectora fratrem) Talem,& tam fortem fratrẽ,qualis est Hectora. [Is Vnus).i solus.[Is stat) similitudo.[Innumeri militis) Pro innumerorum militum. i.ipse solus esse potest pro uno exercitu.[Falsunt te) Ignorantur à te.[Cui uiro) Quali merito. [Aut igitur) Concludit epistolam inferẽs ex supradictis,quód aut nõ reperitur bello,aut si reperta fuerit,defendetur,& ei erit maxima gloria,quod propter eã Europa & Asia magno bello certauerit.[Tumultu belli).i.motu belli.[Dorica) Græca.[Cedent) Vincetur. [Magna præmia) Digna,propter quę non debeat me pudere sumere bellum,puderet aũt si præmia essent parua,& uilia.[Contenderet) Certauerit.[De te) Propter te, nã de interdum ꝓpter significat. Terent.Quantũ me amas de fidicina hac.[Feres) Accipies.[Ab æterna posteritate).i.ab omnibus posteris,qui erunt usque ad finem seculorũ.[Spe mõ) Hortatur eam,ut non dubitet discedere,& discessura petere ab eo quidquid ipsa uoluerit, qđ promittit se fideliter præstaturum. Ordo est.[Tu modo).i.tãtummodo.[Egressa hinc) Ex domo Menelai,& ex Lacædemone.[Spe non timida).i.firma,& certa spe , non dubitans de me.[Exige) Reposce.[Pacta) Promissa tibi à me.[Cum fide plena).i.plenissime,& sine fraude,uel sine dubitatione.

ASC TOT prius abductis) Argumentum est ab exemplis,idque Rhetoricum,atque probabile,sed non necessario cõcludẽs,unde fallitur Paris.[Bistonis ora).i.Thracia.[Manu Colcha).i.exercitu Colchico.[Cretas) Accusatiuus à nominatiuo Cres Cretis,hi Cretes,hos Cretas. [Quęq; timere libet,pertimuisse pudet) Docet hoc uersiculo poeta,quid inter sit inter timere,& pertimuere,ac cõsimilia Nam timere est qualitercunq;, siue perfecte,siue imperfecte, pertimuere ad finem usque cõsumatione eius,de quo erat timor. Sed ut dixi, nihil est poeta hoc facilius,& expositius.[Finge tamen,si uis &c.) Quia Argumentum ab exẽplis inualidũ est posteaq. dicere Helena se potius repetendam,quã superiores aut qa marito suo carior sit,aut quia maritus potentior cum fratre præsertim Agamemnone purgat obiectionem dicens,etiam si Græcia tota bellum moueat in Troianos, nihil uerẽdũ esse,cũ maiores uires,& copię sint in Phrygia,quã in Gręcia. Illa uiris diues) Alij legunt, Fortibus illa uiris diues, abũdat equis,& est melior lectio.[Nec plus Atrides) Confert specialiter se cũ Menelao,atq; illi se ꝑfert,ostẽtans facinora sua egregia Nã (ut in Troicis scripsit Nero) Paris siue Alexander etiã Hectorẽ uicit luctando,unde dicit, & causam nominis inde tuli. Est enim Alexander uocatus ab ἀλέγω,uerbo,quod significat arceo,& ἀνήρ uir,quasi arcens & cõstringẽs in lucta uiros.[Comminus) Dicitur quasi cũ manu,hoc est cõserendo manus. Eminus contra, quasi è manu,qñ telum longe iacitur. [In loco iusso).i.quem iussero figere,& est rara locutio,uim hypallages habens non enim locus iubet,sed sagittæ in locum.[Oĩa si dederis) Contra Agamẽnona Hectorem obijcit.[Instar) .i.ęquiualens,quasi in statum & ualorem.[Tu quoq;) Pollicetur,eam insignem fore, si ꝓ ea bellum moueatur,quam laudem muliercule nonnunquam affectant,nam nihil gloriosius ducunt,quam ob formam multis complacere,sed in te manifestaria finem facio.

IN XVI. EPISTOLAM, ARG. HUBERTINI.

VT alibi diximus, scribit Ouid.in 2.de Arte. Quæ noluit legisse, uolet rescribere amanti Helena igitur lecta epistola Paridis cum ea delectata esset,licet ostendat se indignatam, non potuit tamen non rescribere,i.a lenita est, & demulsa blanditijs. Paridis, qua n agno artificio contexuit. Respondet igitur Epistolę Paridis & primum quidem ostendit se ualde iratam,quód Paris ausus sit eam talibus scriptis solicitare,mox ita detegit ingenium, ut det spem Paridi & quodammodo ei aperiat consilium,& uiam ut possit ea potiri. Ostenditur autem muliebre ingenium uarium, & mutabile, & id quod Ouid.in Arte scribit.

Forsitan & primo ueniet tibi littera tristi.

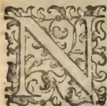
Quæque roget ne se sollicitare uelis.

Quod rogat, illa timet, quod non rogat, optat, ut instes, dicit ergo.

Helenæ

HVB.

EPISTOLA XVI.



VNC oculos tua cum uiolarit epistola nostros:
Non rescribendi gloria uisa leuis.
Ausus es hospitij temeratis aduena sacris
Legitimam nuptæ sollicitare fidem?
Scilicet iccirco uentosa per æquora uectum.
Excipit portu Tænaris ora suo?
Nec tibi diuersa quamuis à gente uenires:
Oppositas habuit regia nostra fores?
Esset ut officij merces iniuria tanti?
Qui sic intrabas, hospes, an hostis eras?
Nec dubito, quin hæc, cum sit tam iuxta: uocetur
Rustica iudicio nostra querela tuo.
Rustica sim sanè: dum non oblita pudoris:
Dumq. tenor uitæ sit sine labe meæ.
Si non est ficto tristis mihi uultus in ore:
Nec sedeo duris torua supercilijs?
** Fama tamen clara est: & adhuc sine crimine uixi:*
Et laudem de me nullus adulter habet.
Quo magis admiror: quæ sit fiducia cœpto:
Spemq. tori dederit quæ tibi causa mei.
*An, quia uim nobis Neptunius * intulit heros:*
Raptam semel: uideor bis quoque digna rapi?
Crimen erat nostrum, si delinita fuissem:
Cum sim repta, meum quid nisi nolle fuit?
Non tamen è facto fructum tulit ille petitum:
Excepto redij passa timore nihil.
*Oscula * luctanti tantummodo pauca proteruus*
Abstulit, ulterius nil habet ille mei.
Quæ tua nequitia est, non his contenta fuisset.
Dij melius, similis non fuit ille tui.



VM tua epistola) Qua conatus es aliena re me ab amore mariti, & ad tuum solius citare. [Violarit) Læserit. [Non rescribendi) sunt qui ita dicant, gloria non rescribendi est uisa mihi leuis, idest facilis. sed melius, Leuis, pro uili, & parua accipitur, uel certe sic uerius, gloria rescribendi est uisa mihi nõ leuis, idest non parua, idest putaui magnam gloriam mihi fore rescribere tibi, quia affecisti me magna iniuria. [Ausus) Obijcit ei ingratitudinem, & impieratem, quod uiolauerit iura hospitij. [Temeratis) uiolatis. [Sacris) Quia, quando aliquis uir magnis excipiebatur hospitio, Ioui, & dijs hospitalibus sacra fiebat, qđ Virg. Ostendit lib. 1. Æn. cũ Dido Æneam excepit. Sic memorat, simul Æneam in regia ducit honorẽ. Tecta, simul diuum templis dicit. [Solicitare) Commouere. (.s.) Dictio est apta ad ironiam & indignationẽ. [Tænaris) Laconica [Oppositas) Occlusas tibi. [A gente diuersa) remota, & q̃ nobiscũ nõ habuisset cõsuetudinẽ. [Iccireo) pp hanc causam [Vt iniuria) quam pats mihi inferre. [Esset merces) .i. remuneratio, & præmium. [Tanti off.) .i. bñficij accepti à uobis. [Sic) Ea intentione, ut mihi iniuriã faceres & me abduceres. [Hostis an hospes,) q.d. potius hostis. [Nec duris) .i. scio, ꝙ licet iuste de te cõquerar, iudicabis me tñ rusticã, q̃ conquerar de eo, qui me amet. [Sim) Concedẽtis est. [Dũ) Pro dũ modo. [Tenor) Perseuerantia. [Sine labe) sine macula, & infamia. [Si nõ) Rñdet ei parti, q̃ dixit, Vultu non cetera duto Perlege, sed formæ conueniente tuę dicit. n. quod si nõ est seueri, & duri uultus est tñ pudica. [Torua) Terribilis [Super cilijs) Quibus ostenditur seueritas. Virg. Conueniens Latio pone supercilium. [Vixi) Legitur & lusi. i. fui lęta, & iocata sum, salua tñ pudicitia mea. [Laudẽ de me) Vt possit se iactare de concubitu meo. [Quo) Quare, quam ob rem. [Cœpto) Audaciæ tuæ. [Mei tori) Mei concubitus.

* Lusi

* attulit heros:

* luctãdo

cubitus.[Neptunius heros).i.Theseus nepos Neptuui.[Attulit uim) s.in rapiendo.[Rapta,semel)A Theseo.[Bis) Etiam à te. Aduertendum est,quod,licet hoc exemplū uideat dissuadere Paridi,ne eam rapiat,tamen latenter ad incitandum positum est.[Delinita).i.blanditijs captata,& illecta.[Erat nostrū crimen).i.fuisset mea culpa. [Rapta) Violenter abducta.[Quid fui?meū).i.quid potuit imputari mihi?[Nisi nolle).i.quod nolui,& uoluntas mea non fuit.[Ex facto).i.ex rapina sua.[Petitum) Desideratum. [Rechj) Ab eo discessi.[Passa nihil excepto timore) Quę nihil ab eo mali habui,nisi quod timui.[Abstulit) accepit.[Luctando) Contendendo,nō sponte mea. [Nil mei.) Nil de me.[Vlterius)ultra oscula.[Quæ tua) Dum simulat Helena se dicere iniuriā Paridi,cum m gis incitat, dicit enim,tu nō fuisses contentus his quia uoluisset aliud præter oscula. Ordo est.[Nequitia) .i libido, ut, Nequitia est,quæ te non finit esse senem.[Quæ est tua) Quæ est ubi. [Non fuisset contenta his) s.paucis osculis.[Dij melius) Voluerunt,& consuluerunt mihi.[Simi lis tui) Ita protetuus,& libidinosus, ut tu es quia me uitiasset.

ASC. NVNC oculos,&c.(Epistola hæc responsiua Helenæ parū quidem in rebus difficultatis habet,eo q argumentum à Paridis epistola dependet,nec multum in uerbis,est.n.facilior,& pedestrior, quàm Ouidiana compositio, unde ex sola Phrasi Ouidianam neges. In principio autem alij nunc,alij tunc legunt,& utrunq; tollerari potest. Ego autem legerem potius nūc,sub hoc sensu. Cum.s.ita sit,q epistola tua. [Violarit) Pro uiolauerit,hoc est læserit.[Nunc nostros oculos) Quia ante hac nihil spurcum,aut lascinum uiderāt,aut legerant (nam & oculi legunt) Gloria non rescribendi.i.quæ esset ei non rescribēdo. [Est mihi uisa leuis).i.modica. Præsupponit ergo peccatum esse in legendis epistolis amatorijs,& in rescribendo,sed maius in legendis, usq; adeo,ut uiolata legendo parum gloriæ mereatur nō rescribendo,& is certe animus est mulieribus,ubi semel libata est pudicitia, nihil in eis post illam commendandam est. Et ideo (ut monet Naso noster) Principijs obstādum est. Nam quia ex uisu,cuius prima est amoris linea,ad alias gradatim peruenitur, quia ergo uiolatam se sensit legēdo patuisacit,ne amplius uioletur rescribēdo. Rescribit tū criminando, sed ea quoq; est mulierum natura, ut quod libentissime facturæ sunt, in principio negent,sitū,ut nisi instes,ipse se corrigant,& placati posse significent. De iure hospitalitatis autem scias,q id apud antiquos erat scissum,ita ut Iouem ei præesse significent.unde 1.Æn. Iupiter (hospitibus nam te dare iuria loquūtur,&c.) Erat autem hospitium amicitiæ non mercedis gratia,nam caupona dr̄ diuersoriū mercenarium,quod tūc nō tam frequens erat,ut nunc,qua pp necesse erat sibi hospites cōparare, inter quos magna fides obseruabatur, quam Paris solicitando coniugem hospitis uiolasse criminatur. [Ora Tænaris) Pro tænaria, nā tænarius promontorium est Laconiæ pro quo imperiti. Tenarius legūt apud Alexādrū. Tænarus inferni,&c.[Hospes,an hostis eras,)q.d.potius hostis,qui sit non cū tāta hospitalitate,sed tali animo intrabas.[Nec dubito) Callide iudiciū illius laudat suamq. pudicitiā cōmendat, in qua uidelicet laborat. [Vultus tristis) seuerus,& atrox. Et bene uultus potius,quā facies. Nam uultus quasi à uolendo dr̄,facies à faciēdo,& ita facies à factore fit,nec mutatur. [Vultus) A uolūtate alius,& alius fit.[Et laudē) Quasi laudis sit habuisse cōmercium cū tam formosa, quo uerbo audaciā Paridis potius probat,quā damnet, sed mire in se crimen censet, quod in illo laudem,quasi mulieri sit crimen, qd̄ uiro laudi datur, ita enim mundo uidetur, cū eadem sit utriusq; apud Deū censura.[Neptunius heros) Theseus.[Meū).i.meæ opis,& facultatis.[Quid nisi nolle fuit?) q.d.nihil. Et ideo quia circa consensum nemo peccat immunis est a crimine licet contra uoluntatē rapta.[Nihil habet ille mei) Latine,& signanter dictum, & plus,quam si diceret,nil habet ille meum,qa tunc de rebus suis loqueretur. nunc de se. [Similis tui) Etiam eleganter dictum. Nam similis cum de moribus agitur, potius genitiuo iungitur.

HVD. Modestia) Ipsius Thesei, [Minuitq. crimen) Culpam rapinæ.[Thesea pęnituit) Interrogatiue legendū est,q.d.

Reddidit intactam: minuitq. modestia crimen:
Et iuuenem facti pœnituisse putet.
Theseæ pœnituit: Paris ut succederet illi:

Ne

Nequando nomen non sit in ore meum.
Nec tamen irascor: quis enim succenset amanti:
Si modo, quem præfers, non simulatur amor.
Hoc quoq; enim dubito: non quod fiducia desit:
Aut mea sit facies non bene nota mihi:
Sed quia crudelitas damno solet esse puellis:
Verbaq. dicuntur uestra carere fide.
At peccant aliæ: matronaq. rara pudica est:
Quis prohibet raris nomen inesse meum?
Nam mea quod uisa est tibi mater idonea: cuius
Exemplo flecti me quoque posse putes:
Matris in admisso falsa sub imagine lusæ
Error inest: pluma tectus adulter erat.
Nil ego, si peccem, possum nescisse: nec ullus
Error, qui facti crimen obumbret, erit.
*Illa bene errauit: uitiumq. auctore *redemit.*
Felix in culpa quo Ioue dicar ego?
Et genus, & proauos, & regia nomina iactas.
Clara domus satis hæc nobilitate sua est.
Iupiter ut soceri proauus taceatur, & omne
Tantalidæ pelopis, Tyndareiq. genus:
Dat mihi Læda Iouem Cycno decepta parentem:
Quæ falsam gremio credula fouit auem.
I nunc: & Phrygiæ: claræ primordia gentis,
Cumq. suo Priamo Laomedonta refer.

an ideo pœnituit, vt tu postea me raperes? [Neqñ) .i. vt semper homines de me loquantur. [Nec tamen irascor) Ecce more muliebri iam incipit conciliari Paridi, & ei blandiri. [Quis) n.si vultus, & stulta? [Præfers) ostendis. [Non simulatur) idest non est fictus, quia Paris dixit. Ætulimus flammas non hic inuenimus illas. [Dubito hoc) Ne amor tuus sit simulatus. [Fiducia) Meæ pulchritudinis. [Credulitas) Facile credere, multæ enim propter hoc sæpe decipiuntur. Verba vestra) .i. virorum. [Carere fide) Terent. in Andr. Fidelem haud fermè mulieri inuenias virū. [At peccant) Quia dixerat: Lis est cum forma magna pudicitia, dicit se velle esse inter raras, idest inter eas, quę seruāt pudicitiam. [At peccant aliæ) Obiectio. [Quis prohibet) Respōsio obiectionis. [Nam mea) quia Paris dixerat. Hæc tibi nempe patrē furta dedere Iouem. Ad respon der, matrē posse excusari, quia decepta sit, se vero nullam posse habere excusationem imprudentię. [Admisso) Delicto. [Sub imagine) Cygni. [Adulter) Iupiter. [Possum nescisse ni!) .i. scio, quid peccem, neque possum excusari per ignorantiam, nam duæ negationes affirmant. [Adumbret) Tegat [Illa) Alia excusatio. [Vitium) Crimen suum. [Redemit) Recompensauit. [Auctorem) Propter auctorem, quia Iupiter. [Felix in culpa) .i. bene peccasse. [Quo Ioue) .i. Qua magna excusatione, quia tu non es Iupiter, quo possum excusari. [Quod genus) Respondet ad id, quod dixerat. Phryx erat, & item. Non dabimus certe socerum tibi clara fugantem Lumina. [Hæc domus) Mea & Menelai. [Iupiter) Commemorat nobilitatem suam cum nobilitate mariti. [Vt) Quamuis. [Proauus soceri) .i. Atrei diximus supra, Tantalum filium fuisse Iouis. Tantalus genuit Pelopem. Pelops Atreum, vnde Agamemnon, & Menelaus, licet quidam eos Plisthenis fuisse dicant. [Tyndarei) Patris mei putatiui. [I nunc,) q. d. frustra iactas genus tuum. [Primordia) Initia. [Suo,) Scilicet filio.

* Lenauis

MINVITQVE modestia) Quia osculis contentus erat. [Neqñ nomen non sit in ore meum) Semper sit ore vulgi de me loquentis, & de amatoribus meis. [Nec tñ irascor) Incipit condescendere, & pati se amari, & vt muliebris naturæ deorū seruatum agnoscas, plus se moueri fatetur forma, & amore Paridis, quam genere, aut diuitijs. Hoc quoque. n. dubito. Ordo est. Ego enim dubito. [Quoque) .i. etiam. [Hoc) An. s. amor tuus in me simulet. [Non quòd) .i. quia. [Fiducia) .i. bene confidendi de me ratio desit, ut quia mea facies non sit bene nota mihi. Fallimur. n. plerumque in iudicandis rebus nostris. [Sed quia credulitas dāno solet esse puellis) hoc est, licet, quia amabilis sum, confidā me amari, ta- ASC.

men,quia credulitas mulris obstuit,vetor credere, & potissimű quia Troiani perfidi,& periuri perhibentur,aut potius generaliter in omnes amatores dictum est.[At] Recitat obiectionem Paridis conantis exéplo in crimen allicere, sed prudenter respondet turpiter actura.[Error].i.deceptio.[Inest in adnumero].f.adulterio.[Matris lusæ).i.deceptæ.[Sub falsa imagine)Quia in specie Cycni concubuit cũ Leda matre Helenæ Iupiter. Vnde addit, pluma tectus adulter erat.[Obũbret).i.occultet,aut protegat ab infamia. [Quod Ioue,) q.d.nullo,sed manifestario adultero,eoq. mortali,cum sim ex Deo genita,atque immortalis habenda.[Genus Tyndarei) Sicut in epistola Paridis, secutus Thucydidem declinauit a nominatiuo Tyndareos,huius Tyndarei, pro quo nos Tyndarus Tyndari.

Quos ego suspicio, sed, qui tibi gloria magna est
Quintus: is à nostro sanguine primus erit
Sceptra tuæ quamuis rear esse potentia Troiæ:
Non tamen hæc illis esse minora puto.
Si iam diuitijs locus hic, numeroq. uirorum
Vincitur: at certe barbara tua est.
Munera tanta quidem promittit epistola diues:
Vt possint ipsas illa mouere deas.
Sed si iam uellem fines transire pudoris,
Tu maior culpæ causa futuris eras.
Aut ego perpetuo famam sine labe tenebo:
Aut ego te potius,quam tua dona, sequar.
Vtq. ea non sperno: sic acceptissima semper
Munera sunt, auctor quæ pretiosa facit.
Plus multo est, ꝙ amas: ꝙ sum tibi causa laboris:
Quod tam per longas spes tua uenit aquas.
Illa quoq;, apposita quæ nunc facis improbe mēsa:
Quamuis experiar dissimulare, noto.
Tu modo me spectas oculis lasciue proteruis:

HVB. SVspicio) Veneror. [Sed qui tibi gloria magna est) idest sed is, quo tu potissimum glorians,quintus est tibi in ordine & mihi est primus. Iouem autē signat, nã Helenæ primus est, quia eius pater: Paridi vero,quintus, quia Iupiter genuit Dardanũ ex Electra, Dardanus Erichthonium, Erichthonius Troe, Tros Ilum, Ilus Laomedonta, Laomedon Priamum, Priamus Parim, & reliquos filios. ergo quintus est Iupiter à Paride exclusiue.[Sceptra) Rñdet ad id, quod dixerat: Sceptra parens Asiæ, qua nulla potentior ora est: Finibus immensis vix obeũda tenet &c.[Hæc) Nostra Græca.[Si iam diuitijs) quia Paris dixerat, O quoties dices,quàm pauper Achaia nostra est: Vna domus quæ vis vrbis habebit opes,dicit, ꝙ si terra sua vincit diuitijs,saltē hoc habet,ꝙ non barbara,sicut terra Troiana.[Munera) Dixit.n.ipse,Dona parens fratresq. & cũ genitrice sorores,&c.ad hoc respõdet,qđ si vellet ei obsequi,faceret potius eius causa,q̃ causa munerum,quia turpiter ingenuum munera corpus emunt.[Transire fines pudoris) .i.verecundiæ,& est sermo Ciceronis ad Lucceium.Nã qui semel verecundiæ fines trãsierit &c. [Nõ sperno).i.accepto,& grata sunt liptote est. Virg. Munera nec sperno. [Munera sunt, auctor quæ pretiosa facit) Sententia est color,& est sensus.[Munera, quæ auctor).i.ille q dat.[Facit pretiosa) Facit digna,nã munera pro dignitate dantis precium capiunt.[Sunt acceptissima) Sunt gratissima.[Plus multo).f.est mihi.[Quod amas).i.multo pluris facio amorem tuum.[Per tam longas aquas) Quia dixit supra, Attulimus flammas hinc,non inuenimus illas. Hæ mihi tam longæ causa fuere viæ.[Illa quoque) Respondet ad id,quod dixit. Ah quoties aliquem cantauit potus amorem &c. quæ sequuntur.

ASC. QVOS ego suspicio).i.nõ contēno,nec despicio,sed suspicio,quasi inferior aspicio. [Sed is).f.Iupiter.[Qui existēs tibi gloria magna,est quintus).f.a uestro sanguine erit primus à nostro sanguine.[Tua epistola diues).f.pollicitationibus nã vt dicit Naso. Pollicitis diues,quilibet esse potest.[Sed si iã vellē) Ingenue satis,sed mulieri affectione.[Vtque ea nõ sperno) Liptote.i.gratanter accipio,sicut in illo Virg.liano. Munera nec sperno sic acceptissima semper &c. Prouerbiale est qđ in Eunucho dicitur sic à Gnathone ad militē

quæ

quærentē. Ain tu, læta est? Non tam ipso quidem dono quam φ abs te datū, id uero serio triumphat. [Plus multo est). s. φ amas. Nō, id quod amas, intelligimus, sed quia amas, & ita in reliquis. [Illa quoq;) Docet signa amoris eius se notasse. Ordo est. [Quāuis ego experiar d: s.). s. an possim, tñ sup-ego. [Noto). i. obseruo, & annoto. [Illa) s. signa [Quę im.) .i. improbanda. [Facis nunc mēsa apposita). i. postq̄ mēsa apposita est. [Tu lasciue) Nā extra carmē diceret lasciuus, ut docet valla. [Nec est adu. lasc.) qa hoc ultimā pduceret.

Quos uix instantes lumina nostra ferunt.
Et modo suspiras: modo pocula proxima nobis
**Sumis: quaque bibi, tu quoque parte bibis.*
Ah quoties digitis, quoties ego tecta notaui
Signa supercilio penè loquente dari.
Et sæpe extimui, ne uir meus illa uideret:
Non satis occultis erubuique notis.
Sæpe uel exiguo, uel longo murmure dixi.
Nil pudet hunc: nec uox hæc mea falsa fuit.
Orbe quoque in mensæ legi sub nomine nostro,
Quod deducta mero littera fecit: amo.
Credere me tamen hoc oculo renuente negaui:
Hei mihi, iam didici, sic quoque posse loqui.
His ego blanditijs, si peccatura fuissem,
Flecterer: his poterant pectora nostra capi.
Est quoque (confiteor) facies tibi rara: potestque
Velle suo amplexus ire puella tuos
Altera sed potius felix sine crimine fiat:
Quàm cadat externo noster amore pudor.
Disce meo exemplo, formosis posse carere:
Est uirtus placitis abstinuisse bonis.
Quàm multos credis iuuenes optasse quod optas?
Qui sapiant, oculos in Paris unus habes?
Non tu plus cernis: sed plus temerarius audes:
**Nec tibi plus cordis, sed minus oris adest.*

HVB.

INstantes) Fixe aspicientes. [Nostra lumina uix ferunt) Quia uix possum tantū tenere oculos in tuos, quantum tu tenes eos fixos in me. [Et modo susp.) Nam ipse dixit, Sæpe dedit gemitus [Qua parte bibis] signum est enim amoris ea parte poculi bibere, qua alius biberit. Ouid in 1. Am. ad Amicā Quæ tu reddideris, ego primus pocula sumam: Et, qua tu biberis, hac ego parte bibam. Idē præcepit in 2. de Arte. Fac primū rapias illius tacta labellis Pocula, quaque bibit parte puella, bibas. [Digitis) manu. [Supercilio penè loq.). i. ita declarāte aīum tuū, ac si locutus esses. Ipse amoribus Verba superciliis sine uoce loquētia dicā. Idē in 2. de arte, multa superciliis, multa loquare notis. [Erubui) Puduit me. [Notis) signis. [Non satis occultis). i. nimis manifestis. [Exiguo mur.) Tenui, & submissa uoce, ne audiret. [Hunc) Paridē. [Nec uxor fuit falsa). i. & uera dixi. [In orbe mēsæ). i. in mensa, q̄ rotunda fiebat apud antiquos Iuuen. Magnos nisi sustinet orbes Grande ebur. [Deducta) Diuisa. Ouid. in am. Verba leges digitis, uerba notata mero. Idē in 2. de Ar. Blāditiasq. leues tenui pscribere uino. Vt dñam in mēsa se legat illa tuā [Renuēte) Nutu tibi tñ lēte. [Flecterer) Mouerer, īduceret. [Si fuissem pec.) i. si uoluissē fallere fidē cōiugii. [Est quoq;) Rñdet ad id, qđ dixit. Nec puto collatus forma Menelaus & annis. Iudice te nobis anteferēdus erit. [Velle) optare. [Felix) q̄ habeat talē maritū, qualis es tu. [Sine cr.) sine culpa. i. altera, q̄ nō sit nupta. [Cadat) Pereat. [Externo) Peregrino. qualis tu es [Meo ex.) Quę licet nō habeā maritū pulchrū tñ eo sum cōtēta. [Est uir.) sñia est. [Placitis) q̄ placuerūt, est. n. participiū, nō aūt legēdū est placidis. [Quàm mul. tu. qđ) q. d. plurimi sūt [Qui sap.). i. q intelligūt, & cognoscūt. [An unus). i an solus? q. d. non. [Plus cer.). i. plures uides, q̄ alij. [Sed plus audes). i. audaciores alijs. [Cordis) Intellectus, & sensus. [Minus oris) Minus uerecundiæ, cuius os. i. facies testis est.

* Ouid. 1. de Ar. Fac primus rapias illi* tacta labellis Pocula quaque bibit parte puellę bibat

* Non

ASC.

QVOS). s. oculos tuos. [Instantes). i. instanter me intuentes [Lumina nostra). i. acies oculorum nostrorum. [Vix ferunt). i. tolerare, aut sufferre possunt. [Ah quoties) Quasi di-

ẽar frequẽtiſſime.[Notaui ſigna tecta).i.occulta.[Dari digitis,& ſupercilio penè).i.quaſi loquente.[Orbe quoq;)Videt ſenſus,& ordo. [Ego quoque legi in orbe menſe).i.quo utebaris in menſa,uulgus ſciſſotia,aut inciſotia uocat ſub noſtro nomine,nam in orbibus argentis,ac aureis ſolent dominorum nomina ab artificibus inſcribi. Legi,inqt,amo illud uerbum amo,quod fecit litera deducta.[Mero).i.uino loco attramẽti,ſiue incaluiſti, ut ſignificet Paris ſe amare Helenam,cuius nomen ſuperius poſitum erat. Aliter exponit ſuperior interpres,tu utrumuis ſequere lector.[Eſt uirtus placitis) Aureum uerbũ. [An Paris unus).i.ſolus habes?Patris in uocatiuo latine,dixit,cum uſitatius Paris dicatur.

Tunc ego te uellem celeri ueniſſe carinæ:
Cum me uirginitas mille petita procis.
Si te uidiſſem,primus de mille fuiſſes
Iudicio ueniam uir dabit ipſe meo.
Ad poſſeſſa uenis,præreptaque gaudia ſerus:
Spes tua lenta fuit:quod petis,alter habet.
Vt tamen optarem fieri tua Troica coniux:
Inuitam ſic me non Menelaus habet
Deſine molle precor uerbis conuellere pectus:
Ne ue mihi, nam tu dicis amare,noce.
Sed ſine,quam tribuit ſortem fortuna,tueri.
Nec ſpolium noſtri turpe pudoris habe.
At Venus hoc pacta eſt:& in altæ uallibus Idæ
Tres tibi ſe nudas exhibuere deæ:
Vnaque cum regnum,belli daret altera laudem :
Tyndaridis coniux tertia dixit eris.
Credere uix equidem cæleſtia numina poſſum
Arbitrio formam ſuppoſuiſſe tuo.
Vtque ſit hoc uerum: certè pars altera ficta eſt:
Iudicij precium quã data dicar ego
Non eſt tanta mei fiducia corporis:ut me
Maxima teſte dea dona fuiſſe putem.
Contenta eſt oculis hominum mea forma probari:
Laudatrix Venus eſt inuidioſa mihi.*
Sed nihil infirmo:faueo quoque laudibus iſtis:
Nam mea uox quare,quod cupit,eſſe negat?
Nec tu ſuccenſe nimium mihi,creditus ægre:
Tarda ſolet magnis rebus ineſſe fides.

HVB. Tunc ego) Dicit,ꝙ uellet eũ ueniſſe ad petẽdum ipſam uxorem cũ erat nubilis,& à multis petebat̃,quia præpoſuiſſet eum oĩbus.[Vir) Menelaus parcet mihi , ſi hoc dico, qa ẽt præpoſuiſſem te ei.[Ad) dicit eũ nũc ſero ueniſſe quia iã eſt cõiuncta, & dicata alij. [Ad poſſeſſa) Ad ea gaudia, q̃ aliorũ ſunt.[Præcepta) præoccupata, nã talia ſunt prius occupantiũ.[Lenta)Pigra.[Alter) Menela*.[Vt tñ) dicit,ꝙ q̃uis libẽter fuiſſet eius cõiux,ſi ueniſſet in tpe,tñ nõ eſt ſic in uita,& male libenter cũ Menelao,ut nũc optet eſſe cõiux Paridis.[Vt optarẽ).i. cuperem. [Deſine) Repellit eum à ſe, ne amplius eam uerbis ſolicitet. [Conuellere) Cõmouere, labefactare , & facere uacillare. [Molle) Muliebre , & ꝑ cõſequẽs mutabile.[Ne noce mihi ſolicitãdo me.[Quam) Me.[Sine) Permitte,patere me.[Tueri) ſeruare.[Sortẽ) cõditionẽ. [Spoliũ) Rapinã. [Turpiter) .i.cũ infamia mea.[At Venus) Ad id,quod dixit: Pollicita eſt thalamo te cytherea meo. [Et in altæ uallib. Idę) propter illud.Dumq. tuo poſſem circundare brachia collo, cõtenta eſt uirtus Pallade dante mihi .Cũ Venus & Iuno,Pallasq. in uallibus Idæ Corpora iudicio ſuppoſuere meo.[Vna) Iuno[Altera) Pallas.[Tertia) Venus. [Tyndaridis) Helenæ.[Arbitrio) Iudicio.[Vt)Quamuis.[Altera pars) quam dicis, ſcilicet ego dicar data.[Preciũ).i.merces,& remuneratio.[Iudicij) Quod pro Venere tuliſti. [Non eſt).i.non tñ confido meæ pulchritudini,ut credã me datã tibi à dea ꝓ maximis donis,quæ tibi dari potuerũt.[Cõtẽta eſt).i.ſatis eſt mihi,quod hoĩes,& mortales laudẽt pulchritudinẽ meã.ſed qd Ven* laudauerit ut dicit,uereor,ne dcipiar.[Inſidioſa) fraude

*Inſidioſa.

parans.

parans.[Infirmo) Nego[Faueo) Assentior.[Quod cupio esse).f.pulchra.[Nec tu) Sensus est,nec tu irascare mihi,si uix credo tibi,quòd iudicio Veneris sim existimata pulcherrima.[Tu creditus) De ijs,q̃ de medicis.[Nimium ęgre) Nimiũ difficile.[Nec succense) Nec irascere.[Tarda).i.magnæ res non cito solent credit, est autem sententia rhetorica.

PROCIS) Sunt,qui petunt cõnnubium.[Ad possessa) i.ad res possessa.i.ad me possessam,aut ad gaudia possessa,& præcepta.[Desine molle) Vide quàm prudenter amatorem moneat,nam dicendo : Desine molle precor uerbis conuellere pectus significat molle conuelli posse,si ille nõ desiuerit.[At Veuus hoc pacta est) Callide deuenit ad id, qđ maxime affectat,significans Venerem auctorem fore,si quid cõmittat criminis.[Laudatrix insidiosa) Quia per laudes eius prouocare in adulterium. ASC.

Prima mea est igitur,Veneri placuisse,uoluptas:
Proxima,me uisam præmia summa tibi:
Nec te Palladios,nec te Iunonis honores
Auditis Helenes præposuisse bonis.
Ergo ego sum Virtus:ego sum tibi nobile regnum
Ferrea sim:si non hoc ego pectus amem.
Ferrea crede mihi non sum:sed amare recuso
Illum:quem fieri uix puto posse meum.
Quid bibulum curuo proscindere littus aratro,
Spemque sequi coner, quam locus ipse negat?
Sum rudis ad Veneris furtum:nullaque fidelem
(Dij mihi sunt testes)lusimus arte uirum.
Nunc quoq; quod tacito mãdo mea uerba libello:
Fungitur officio littera nostra nouo.
Felices,quibus usus adest:ego nescia rerum
Difficilem culpæ suspicor esse uiam.
Ipse malo metus est: iam nunc confundor : & oẽs
In nostris oculos uultibus esse reor.
Nec reor hoc falso:sensi mala murmura uulgi:
Et quasdam uoces retulit Aethra mihi.
At tu dissimula nisi si desistere mauis:
Sed cur desistas?dissimulare potes.
Lude:sed occulte:maior,non maxima nobis
Est data libertas,quod Menelaus abest.

PRima) Præcipua.[Proxima) secunda,[Me uisam tibi) Me putatam,& indicatam.[Summa) Subaudi mihi uoluptas.[Te non præposuisse, honores Palladios) Quos Pallas offerebat.[Bonis auditis Helenę) i.pulchritudini meę,quã nũquã uideras, sed tñ audieras.[Ego sum uirtus,&c.) .i.ergo me pro uirtute, me pro regno,quod à Iunone promittebat,accepisti.[Sum) Pro ero.[Ferrea) Dura, inhumana.[Si non amem hoc pectus) .i.talẽ animum tuum , & ita ostẽdit, qđ diximus supra in epist. Paridis , mulieres laudibus suæ pulchritudinis delectari. Delectat ẽt castas pręconia formæ. sed quia dixit se esse fereã, nisi amet talem in se animũ,posses dicere Paris quare ergo nõ amas me?respondet,dicens,se nolle amare eum quẽ uix sperat unquam posse esse suũ, sed cum dixit, uix dedit aliquam spem,non.n.omnino negauit se putare.[Quid bibulum) Ex similitudine ostendit,non esse sibi sequendum amorem Paridis,cui nõ sit possibile morem gerere.[Quid coner?) Quid tentem?[Bibulum) Epitheton littoris,& arenæ.[Spem , quã locus ipse neget) Quæ naturaliter ex ipso loco non possit haberi,sed per hanc similitudinem intellexit amorem Paridis.[Sum rudis) Adduxit rationes, quare hæc spes uideatur negari,& arguit à moribus suis,& ante acta uicta.[Rudis) Noua,imperita.[Lusimus) Decepimus.Virg.Quid natũ toties crudelis tu quoq, falsis Ludis imaginibus? [Nulla arte) Nulla fraude,nunquam decepi maritum meum [Dij mihi sunt testes) id est Dij sciunt,& est parenthesis.[Nunc quoq;) Dicit se nunq̃ ante scripsisse ad aliquem aliã.[Tacito libello) secretæ epist.[Nouo) Inusitato.[Vsus) .i.experientia,& exercitatio.[Nescia) Imperita.[Suspicor uiam difficilem) Quia qui habitũ fecit non peccãdi nescit quõ incipiat peccare. HVB.

ore.[Ipse metus est malo).i.timor iam nocet mihi?Iam nunc,antequam peccem.[Oēs oculos,esse in meis uultibus).i.puto oēs me iā respicere,& habere oculos in me cōuersos,& dicere hęc est,quæ maritum decepit. quę est adultera.[Falso) Sine causa. [Sensi) Percepi,intellexi.[Murmura) susurros quosdā me.[Æthra) Comes mea[Quasdā uoces) Quæ de me,& te dñr.[Dissimula) Occulta,& ostende nihil esse.[Nisi tu mauis).i.potius uis.[Desistere) Cessare ad amore meo [Sed cur desistas?) Latenter ostēdit sibi gratū esse, sibi qđ pgat.[Occulte) Caute,ne aliquis aduertat.[Maior) Quia Paris dixerat,Sed tibi & hoc suadet rebus,non uoce maritus: Ne ue sui furtis hospitis absit,abest: respondet ipsa, se esse aliquanto in maiore libertate q̃ si maritus adesset,nō tñ hře maximā , ut possit facere,quod uelit.(Maior) Quam si adesset.[Sed non maxima) Quia etiam obseruor.

BONIS Helenę).i.formositati.[Felices quibus usus adest) Paulatim in consensum de

ASC. labitur,nam uelle significat,sed non audere.[Ipse malo metus est).i.metus mali, q solet à malo detinere. [Est mihi malo).i.ad malū.s.ad infamiā,quia qui audacter,& cōfidēter peccant præ se ferunt innocentiam,ac rubescentes confitentur culpā,quā uultu produnt, uelit ergo assueta esse,& non metuere,ne agnoscant.[Æthra) Et Clymene propria sunt nomina pedissequarū.[At tu dissimula,&) Id sæpe aperit poeta,qđ mulierib. sæpe in uoto est,uelle.s.cōmittere culpam,si citra infamiā possent, unde cohortatur, ut dissimulet.

Ille quidem procul est ita re cogente profectus:
Magna fuit subitæ,iustaque causa uiæ.
At mihi sic iussum est.ego,cum dubitaret,an iret:*
Quamprimum dixi,fac rediturus eas.
Omne lætatus dedit oscula:resque,domusque,
Et tibi sit curæ Troicus hospes,ait.
Vix tenui risum:quem dum compescere luctor:
Nil illi potui dicere,præter,erit.
Vela quidem Creten uentis dedit ille secundis:
Sed tu non ideo cuncta licere puta.
Sic meus hinc uir abest:ut me custodiat absens:
An nescis longas regibus esse manus?
Fama quoque est oneri:nam quo constantius ore
Laudamur uestro:iustius ille timet,
Quæ iuuat,ut nunc est,eadē mihi gloria damno est:
Et melius famæ uerba dedisse fuit.
Nec quod abest hic me tecum mirare relicta:
Moribus,& uitæ credidit ille meæ
De facie metuit: uitæ confidit:& illum
Securum probitas,forma timere facit.
Tempora ne pereant ultro data,præcipis: utque
Simplicis utamur commoditate uiri.

HVB. ILle) Menelaus.[Procul) Lōge.[Re cogente).i.necessitate exigente. [Piæ) Profectionis eius.[Sic iussum est) .secundem.[Cum dubitaret, an iret) Ostendit Menelaum sine consilio suo non discessisse.[Rediturus quamprimum) Vna dictio composita.[Lætatus omne).i.accipiēs p bono omne, qđ ego dixisse ei,ut iret.[Res) Patrimoniū uestrū. [Domus) Familia.[Troicus hospes) Paris.[Sit tibi curæ) Et hoc est, quod Paris dixit cum mandasse,cum dixit. Idqi mando tibi, dixit iturus. Curā p nobis hospitis uxor agas.[Vix tenui risum) cum uidi eum ita stultū, ut mihi commendaret eum,q sibi nocere posset.[Compescere) cohibere.[Luctor) Nitor. [Erit).i.fiet,hoc est erit mihi commendatus. [Cretem) Deest in.[Ideo) Ob hac causam .i.quia absit.[Licere cuncta.i. oīa esse tibi licita: satis.n.tibi esse debet,si potes me uidere, & alloqui,neq; debes ulterius sperare licere tibi.[Absens).i.ēt absens.[Regibus principibus,qualis ipse est.[Lōgas manus) Longā potestatē ēt in locis remotis.[Fama quoq;) Dicit se ēt terreri metu infamiæ, ne dicat adul era,q derelicto marito legitimo secuta sit amatorē.[Est oneri.i.affert on* & obl gatonē quandā pudice u uēdi.[Quo) Quāto.[Cōstātius.) Firmius.[Vestro ore) .i.uerbis oīum uirorū.[Iustius) Deest eo.i.tāto,quāto.n.aliqua mulier magis laudatur,tā

* uisum

eo magis de ea timendū est, nam sola miseria caret inuidia. [Quæ iuuat) Latenter, inquit, q̄ libēter peccarem, si auderet. dicit. n. Gloria meę famę, & honestæ vitæ. [Quæ iuuat) Quę delectat me. [Vt). i. sicut. [Nūc est). i. honesta, vt nūc est. [Est mihi dāno) Quia mihi eū mihi ruborē faciēdi, quod a me petis, quod esset vtilius. [Et melius foret). i. vtilius mihi esset. [Dedisse verba famę). i. decepisse ipsam famā, & me non esse talem, qualem fama pręedicat, hoc est, melius esset nō obscurare fidē marito. Date verba, est decipere. [Credidit) Cōfisus est. [Moribus) Meis honestis. [Et vitæ) Ante perspecte. [De facie metuit). i. pulchritudo mea facit illū timere, & suspicari de me, se vita cognita honesta facit illū considerare. [De facie). i. propter faciem, & pulchritudinem. [Securū) sine cura, & timore. [Tēpora ne pereant) Ad id, quod dixerat Paris: Vt te nec mea vox, nec te meus incitet ardor: Cogimus ipsius commoditate frui. Aut erimus stulti &c. Respondens dicit.

ITA re). i. vtilitate cogēte profectus. Quam primū dixi fac rediturus. [Quam primū) ,i. valde cito, quod dictū ille pro felici omne sumēs mox profectus est. [Hospes Troicus) Aut Troianus, aut quod illi gloriosius est, à Troe ortus. [Erit) Comici dicūt, fiet, & est imperiose dictū, sed modestius dixit. [Erit). s. curæ. [An nescis longas) Prouerbiale est. [Fama quoq; est oneri) Veretur. n. famam bonam polluere. [Et melius fuit dedisse verba famæ). i. fouisse famam inanem, & decipisse eam. [Nec quòd ab est) Subtilis, & oratoria responsio. Nam quod ille in cōtumeliam Menelai dixerat, ista in suam laudem vertit (suā dico Helenæ) ne barbare loqui putes. [De facie). i. propter pulchritudinem faciei. ASC.

Et libet: & timeo: nec adhuc exacta uoluntas
Et satis: in dubio pectora nostra labant.
Et uir abest nobis: & tu sine coniuge dormis:
Inq. uicem tua mea, te mea forma capit.
Et longe noctes: & iam sermone coimus:
Et tu (me miseram) blandus, & una domus.
Et peream, si non inuitent omnia culpam:
Nescio quo tardor sed tamen ipsa metu.
Quod male persuades, utinam bene cogere posses:
Sic mea rusticitas excutienda foret.
Vtilis interdum est ipsis iniuria passis.
Sic certe felix ipsa coacta forem.
Dum nouus est, cepto potius pugnemus amori:
Flamma recens parua sparsa resedit aqua.
Certibus hospitibus non est amor: errat, ut ipsi:
Cumq. nihil speres firmius esse, fugit.
Hypsipyle testis, testis Minoia uirgo,
In non exhibitis utraque iuncta toris.
Tu quoque dilectam multos inside per annos

ET libet). i. cupio & timeo. [Voluntas) Legēdum est, non voluptas. [Nec adhuc est exacta). i. satis perfecte deliberata. [Labāt) Vacillant. [In dubio) In incerto, vtrū debeā vti cōmoditate absentiæ viri. [Et vir abest) Rñsio est ad id, quod dixit. Sola iaces viduo tam longa nocte cubili: In viduo iaceo solus & ipse toro. [Inuicē) Vicissim. i. tu me amas, & ego te. [Et noctes longe). s. sunt. [Et iā coimus). i. coniungimur, & simul sumus. [Sermone) simul loquendo. [Et tu blandus) subaudies. [Et domus) In qua sumus. [Et vna) idest ambo sumus in eadem domo. [Me miserā) Per interpositionē legendū est, & est dolentis. [Pereā) Quasi dura tis est. i. moriar. [Sed oīa) Quę in parte tua sunt. [Nō inuitāt me) Ad sequendum te. [Nescio quo metu) q̄ d̄ ēt si sit siue rōne. [Bñ cogere) Quia cupiunt puellæ cogi. [Quod male). i. vix. [Persuades) Tua epis. & rōnibus ad me scriptis. [Rusticitas) Rusticus pudor. ipse de arte, Et si rusticitas nō vetat, ipsa rogat [Excutiēda) Eijciēda, repellēda. [Ipsis passis). i. ijs, q ea passi sūt. [Sic). s. inferēdo iniuriā. [Ego forē coacta esse felix). i. cogerer hře ea bona, q̄ mihi promittis, & p te mihi cōtingere pñr. [Dū nouus est) Ostēdit mutabilitas muliebris, postea q. u. significauit se cupere, qd Paris suadebat nūc hortati, vt potius desistat ab amore, dum nondū est vehemēter actus, & multis exēplis, rationibusq. probat, quare nō dēat sequi Paridē. [Pugnemus) Resistamus. [Flāma) Probatio a simili, qd amor incipiens facile HVB.

possit

possit extingui, sicut ignis nouus pauca aqua extinguitur. [Certus) Firmus, & est sentētia rationem continens. [Hospitibus) Peregrinis non habētibus certum domicilium. [Erat) vagatur amor. [Vt ipsi) Hospites. [Firmus) Stabilius. [Hypsipyle) Probat exēplis. [Minoia virgo) Ariadne filia Minois, de Hypsipyle, & Ariadne visum est supra in epistolis earū ad Iasona, & Thesea. [Vtraq; iūcta ī torris nō exhibitis) .i. nō datis, sed negatis eis, de qua re iuste cōqueruntur. [Tu quoq;) Qui mihi tot tātaq; promittis. [Infide) Periure, & fraudolēte.

ASC. ET tu (me miserā) Hæc particula me miserā, inserit, quasi parenthesim & regitur ab ò particula subintellecta, vel ab heu, vt sit, ò me miserā, sed quia non tam vehemēs est excandescentia, pulchrius supprimitur, quā exprimatur. [Quod male persuades) qa vix potest persuadere, & est votum multis cōmune, sed damnandū. [Dum nouus est cępto) Sanctum quidē consilium, sed longe à sententia, & animo mulieris. [Pugnemus amore) .i. cum amore, repugnemus amori. Sicut in 4. Æn. Placito ne etiam pugnabis amori? Verba enim ad contentionem pertinentia apud Virg. cū datiuo construuntur, Ioco cuius nos ablatiuum, & cum præpositione ponimus. vt, Solus tibi certet Amyntas, &c [Sparsa resedit) Aut residit, & puto potius legendum residit à re, & sido, vt sit præsentia temporis, nō qd dicam cum Alexandro sido carere præterito, id enim falsum est. nam (vt Valla docet) sedi facit, sed quia sententiæ magis congruit præsens, quàm præteritum tempus, nisi sit. [Sparsa aqua) .i. cum iam sparsa fuerat aqua, Potest etiam à resideo deduci: vt, resedit, sedata est. [Amor certus) .i. durabilis. [Multos infide) Vocatiuus est ò infide.

HVB. OEnonen) Vxorem tuā, ut vidimus ī epistola ipsius Oenones ad Paridem. [Quærere) Inuestigare. [Adde) Adducit aliam rationem, quia comites Paridis instabant, vt iamiā discederet. [Expediunt) Expedire parant. [Paratur) Constituitur inter nos. [Plena nouitatis) idest tantummodo incepta. In medijs cursibus post inceptum, & est Translatio. [Abibit) Tecū, & obliuisceris mei. [An sequar) ad id quod dixit, Ibis dardanias ingens regina per vrbes. & item, Innumeras vrbes, atque aurea tecta videbis. & item, Ilion aspicies, firmataque turribus altis Mœnia Phœbeç structa canore lyræ, dicit ergo. [Visam perga. la.) à te. [Pronurus) Nurus ad patrem mariti refertur, & pronurus ad auuum, sicut nunc ad Laomedonta auum Paridis. [Contemno) paruifacio. [Præconia) voces. [Volucris) Velocis. [Illa) Fama. [Probris) Ignominijs, vituperijs. [Sparte) Lacedæmon. [Achaia) Peloponensus, vel Græcia. [Quid po. lo. de me) nisi me esse adulteram ? [Quid sentiet)

Diceris Oenonen deseruisse tuum.
Nec tamen ipse negas: & nobis omnia de te
Quærere, si nescis, maxima cura fuit.
Adde: q (ut cupias) constans in amore manere
Non potes expediunt iam tua uele Phryges.
Dum loqueris mecum: dum nox sperata paratur:
Qui ferat in patriam, iam tibi uentus erit.
Cursibus in medijs nouitatis plena relinques
Gaudia: cum uentis noster abibit amor.
An sequar & suades, laudataq. Pergama uisam?
Pronurus & magni Laomedontis ero?
Non ita contemno uolucris prēconia famæ:
Vt probris terras impleat illa meis:
Quid de me poterit Sparte? quid Achaia tota?
Quid gentis Asiæ? quid tua Troia loqui?
Quid Piramus de me? Priami quid sentit uxor?
Totq. tui fratres, Dardaniæq. nurus?
Tu quoque qui poteris fore me sperare fidelem?
Et non exemplis anxius esse tuis?
Quicunque Iliacos intrauerit aduena portus:
Is tibi solliciti causa timoris erit.
Ipse mihi quoties iratus adultera, dices,
Oblitus nostro crimen inesse tuum?
Delicti fies idem reprehensor, & auctor:
Terra precor uultus obruat ante meos.

sentiet) Quid iudicabit?[Tu quoq;) cum uidebis me fregisse fidē Menelao.[Qui) .i.quō [Anxius) Sollicitus,& plenus timoris. [Exemplis tuis) Ne alius ita me soliciter & alienet à te,sicut tu Menelao.[Causa timori) Quia putabit eum uenisse eadem intentione,qua tu huc uenisti.[Ipse) Tu.[Dices adultera) Me appellabis adulteram. [Oblitus nostro &c.) .i. oblitus, ꝙ non potes maledicere de me, quin maledicas de te ipso [Inesse) Coniunctum esse.[Et auctor) Causa.[Obruar) Tegat. [Ante) Potius, & est imprecario mulieribus. Sic Dido apud Virg.lib.4. Sed mihi uel tellus optem prius ima dehiscat. & Briseis ad Achillem. Deuorer ante (precor) subito telluris hiatu: Aut titulo missi fulminis igne cremer.

NEC tū ipse negas) Hoc placere uidetur Helenæ,quia confirendo significat se iustā habere repudij causam,& non mendacem esse. [Adde ꝙ ut cupias) Argumentatur etiā,si uelit non posse diu manere.[Pronurus) Vna est dictio sicut pronepos,sed nepos est,ex filio,aut filia genitus , prouurus non pro nepotis,sed nepotis uxor, quia ergo Paris est nepos Laomedontis,uxor Paridis erit pronurus sicut Hecuba mater eius nurus.[Non ita cō temno).i.non usque adeo paruipendo preconia.i.diffamationem uolucris famæ. [Vt illa impleat) .i.ut sinam illam implere terras meis probris [Quid de me poteris Sparte) Hæc Sparte,huius Spartes, sicut Crete Cretes. [Tu quoque qui) .i.quō, poteris, aut quare seu, qua uia.Poteris sperare me fidelem?[Fore,Et non exemplis anxius esse tuis?) Egregium argumentum,quo multi contendunt non ducendas,quæ prece, aut precio inductæ in stuprum consenserint ante nuptias,quia quod uni præstiterunt,censendæ,sunt etiam alteri præstare parti, si consimilis conditio offeratur. [Terra precor uultus) Sic Dido.Sed mihi uel tellus optem prius ima dehiscat. ASC.

At fruar Iliacis opibus , cultuq. beato :
Donaq. promissis uberiora feram .
Purpura nempe mihi, preciosaq. texta dabuntur
Congestoq. auri pondere diues ero .
Da ueniam fasse : non sunt tua munera tanti :
** Nescio quo tellus me tenet ista modo .*
Quis mihi, si lædar, Phrygijs succurret in oris?
Vnde petam fratris , unde parentis opem?
Omnia Medeæ fallax promisit Iason :
Pulsa est Ausonia non minus illa domo .
Non erat Aeetes, ad quem despecta rediret :
Non Ipsea parens, Chalciopeq. soror.
Tale nihil timeo : sed nec Medea timebat :
Fallitur augurio spes bona sæpe suo .
Omnibus inuenies , quæ nunc iactantur in alto :
Nauibus in portu lene fuisse fretum .
Fax quoque me terret : quam se peperisse cruentā
Ante diem partus est tua uisa parens .
Et uatum timeo monitus : quos igne Pelasgo ,
Ilion arsurum præmonuisse ferunt .
Vtq. fauet Cytherea tibi,quia uicit. habetq.
Parta per arbitrium bina trophæa tuum :
Sic illa timeo: quæ, si tua gloria uera est ;

AT fruar) Obiectio. [Vberiora pr.).i.plura quā promisisti. [Congesto) cumulato, & undique ad me collato. [Da ueniam) Responsio.[Fasse) mihi uerū fatenti. Tanti, ut uelim hinc discedere . [Nescio quo modo,q.d.incredibiliter. [Tenet) iuuat,delectat. [Oris) Regionibus.[Phrygijs) Troianis, ubi habeo nullos ex meis [Omnia) quia Paris posset dicere , nunq̄ te deseram,ero loco propinquorū,& fratrum,& parentis,adducit exēplum,quo ostendit se timere,ne decipiatur.[Ac sonia domo) ut supra , Ausus es, Aesonia dicere cęde domo. [Non minus) Nihilominus,licet habuisset tot ꝓmissa. [Acetes) Pater eius.[Ipsea) parens, idest mater eius. Ipsea nomine, licet (ut supra diximus) ā alios, Idya nominaretur. [Chalcyope) Medeæ soror fuit. [Sed nec ti.) Cū Iason ei promittebat.[Fallitur) sententia est rhetorica. [Suo augurio) Sua bona spe , & eo quod auguratur sibi bene euētum.[Omnibus) Similitudine HVB.

* *Ouid. de Pōto, Nescio qua nata le solum dulcedine cūctos Ducit et immemores nō sinit esse sui.*

Iudice te causam non tenuere duæ.
Nec dubito, quin, te si persequar, arma parentur.
Ibit per gladios (hei mihi) noster amor.
An fera Centauris indicere bella coegit
Athracis Aemonios Hippodameia uiros:
Tu fore tam lentum iusta Menelaon in ira,
Et geminos fratres, Tyndareumq. putas.
Quod bene te iactes: & fortia facta loquaris?*
A uerbis facies dissidet ista tuis.*
Apta magis Veneri, quã sunt tua corpora Marti:
Bella gerant fortes: tu Pari semper ama.*
Hectora, quem laudas pro te pugnare iubeto:
Militia est operis altera digna tuis.*
His ego, si saperem, pauloq. audacior essem:
Vterer: utetur si qua puella sapit.
Aut ego deposito faciam fortasse pudore:*
Et dabo conuictas tempore uicta manus.
Quod petis, ut furtim præsentes ista loquamur:
Scimus quid captes. colloquiumq. uoces,
Sed nimiũ ꝓperas. & adhuc tuã messis in herba est:
Hæc mora sit uoto forsan amica tuo.
Hactenus arcanum furtiuæ conscia mentis,
Littera iam lasso pollice sistat opus.
Cetera ꝑ socias Clymenẽ, Aethrãq. loquamur:*
Quæ mihi sunt comites, consiliumq. duæ:

*recẽses, *decides *alij *mi. *timore, *loquamur.

l tudine hoc probat, dicit.n initia eẽe blãda, sed fines asperos est ergo sẽlus naues, quę in mare tempestate iactantur qñ exierunt ex portu, habuerunt uentos ꝓsperos, sed postea mutati sunt & ita vult significare, q̇d fortuna sua posset sibi mutari, quia si Paris eã nunc diligit, posset mutare uoluntatẽ. [Fax quoque) Dr̄ se etiã terreri somnio Hecubæ quæ pridie quam pareret Paridem somniauerat se parere facem, quã dicit se timere fore incendium Troianũ ut uates prædicunt. Virg Et face prægnans Cisseis regina Parim creat urbe paterna. [Monitus) Diuinationes. [Vtque fauet) Dicit quod sicut Venus ei fauet, quia tulit iudicium pomi pro se, ita timet ne Iuno, & Pallas, quæ offenso fuerunt, & non obtinuerunt causam in illo iudicio, ei sint aduersæ, & inimicæ. [Bina trophæa) Duas uictorias à Iunone & Pallade. [Nec dubito) Respondet ad id quod dixerat. Nec tu rapta time, ne nos fera bella sequãtur &c. Dicit enim se non dubitare, quin bella moueantur propter se. [Per gladios) Per arma probat per exemplum. [Athracis) Atrax Strabone teste urbs est Thessaliæ, ex ea fuit Hyppodamia, uxor Perithoi, propter quàm inter Lapithas, & Centauros asperrima pugna orta est, ut diximus in epistola Phyllidis super eum locum, fusiq. bimembres. [Hæmonios uiros) Lapithas, Thessaliæ populos. [Indicere) Denunciare monere. [Tam lentum) Tã pigrum. [Ira iuxta) Pro rapta coniuge. [Quod bene) Ad id, quod dixerat: Nec plus Atrides animi Menelaus habebit. Quam Paris, aut armis anteferendus erit. Et reliqua quę supra de se dixit respondet Helena Paridem potius habere faciam aptam Veneri, quàm armis. [Recenses) Numeras & cõmemorat. [Dissidet) discrepat, & non conuenit cum ijs, quæ dicis. [Hectora) Quia dixerat: Omnia si dederis, nunquam dabis Hectora fratrem, Vnus ei innumeri militis instar erit, dicit Helena, sine pugnare Hectora pro te. [Altera militia) .s. amoris quia militat omnis amans, & habet sua castra Cupido. [Operis tuis) .i. exercitijs & factis, & legendum est operis in ablatiuo, non autem in genitiuo, quia dignus cum genitiuo non iungitur. [His) .s. operis. [Si saperem) Si uellem facere rem meam. [Faciam) Vtar his operis amoris. [Dabo manus coniunctas) Tractum est ab ijs qui se dedunt manibus coniunctis. [Tempore) In tempore. [Quod petis) Respondet ad id, quod dixerat, sed coram ut plura loquamur. Excipere me lecto nocte silente tuo. [Furtim) Clam. [Quid captes) id est quæras, & quid. Voces colloquium, quia uis colloquium tuum esse concubitum. [Sed nimium properas) Dat ei spem eius, quod petiuerat. [In herba) Translatio à messibus, quæ non sunt certæ, sunt adhuc in herba, sed postquam sunt collectæ. [Hæc

mora)

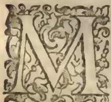
mora) Hæc Dilatio.[Sit) Pro erit.[Amica tua uoto) Quia proderit tibi.[Hactenus) Dicit se nolle mandare plura epistolæ, quia cetera uult loqui per Clymenem & Æthram comites suas, quæ erunt internunciæ, & Mediæ inter ipsam & Paridem, ordo.[Littera hactenus cõscia mentis furtiua).i.cuius hactenus commisi secreta meæ mentis.[Sistat) Finiat [Opus arcanum) Officium scribendi secreta.[Lasso pollice).i.manu scribēdo fatigata.[Cetera) Quę inter nos agenda restant, ad conficiendum, quod uterque uolumus. [Consilium meum) Cum quibus omnia mea consultare soleo.

NON sunt tua munera tãti) In omnibus contendit se personam potius quàm rem eius amare.[Quis mihi si lædat) Alijs quoq; argumentis probat in externam regionē relicta patria nō esse proficiscendum.[Fallitur augurio) Egregium adagiū cuius sensus, quia spe ranti omnia auspicia sæpe bona uidentur, & ita Fallitur sępe augurio suo, quia nimis, sibi prospicit, & quidquid sperat, sibi promittere audet.[Omnibus inuenies &c.) Quia nemo turbulento mari retinacula soluit.[Sic illas uector) Quas fingunt poetæ Troiæ quoq; inimicas fuisse. Vnde de Iunone dicit Maro Æn. 1. Veterisq. memor Saturnia belli, Prima quod ad Troiā pro caris gesserat Argis. De Pallade autem lib. 2. Omnis spes Danaū, & cæpti fiducia belli Palladis auxilijs semper stetit.[Ilion arsurum) Dicitur hoc Iliū Ilij, hoc Ilion Ilij, & hęc Ilios Ilij.[An fera) Quia Paris multis exēplis docuit raptas esse sine ultione, ipsa cōtra docet grauem ultionem ob Hippodamiæ raptum factam.[Tyndareumq;) .s.patrem saltem putatiuum, à nominatiuo Tyndareus.[Facies ista).i.tua tam fœminea, & mollis.[Altera militia).s.Veneris.[Est digna tui operis).i.exercitij, & operationibus, à nominatiuo opera, aut operæ operarum.[His ego).s.operis, & ita consensum plenum adhibet.[Scimus quid captes) Quia coitum.[Cetera) Manifestaria sunt. ASC.

IN XVII. EPISTOLAM, ARG. HVBERTINI.

Hellespontus angustus est admodum Incipit autem hoc more à finibus Troadis, & usque ad Propōtidem Thraciæ, sic dicitur ab Helle filia Athamantis, quam fabulæ tradunt in eo mari demersam. Is Hellespontus teste Plinio septem stadijs Europam ab Asia diuidit, & illic inter se contrarias urbes habet in Europa Callipolim, & Seston in Asia Lampsacon, & Abydon, unde fuit Leander qui Hero puellam ex Sesto ortundam tanto amore dilexit, ut ad eam noctu per Hellespontum natarct, & ea potius rursus renataret Abydon, uerum cum maxima tempestas in mari orta esset, quæ iam præteritis septem diebus adhuc non cessabat, quæ impeditus Leander non potuerat ad amicam suam, ut solebat natare, ne Hero cum sui oblitum existimaret, aut eam reliquisse, cum inuenisset quendam nautam audacem in eo tempore tempestatis nauigantem Sestion, scripsit ad Hero amicam suam hanc epistolam. qua uehementem amorem suum firmum, & stabilem confitetur, & excusat, quod iam septem diebus non potuerit ad eam natare propter maris commotionem. Excusat etiam, quare ipse non iuerit, cum nauta, qui illuc nauigabat, potius quam literas daret. Postremo pollicetur se breui iturum, & si mare non fuerit tranquillum, se tamen potius commissurum periculis, quam diutius earum conspectu, & colloquio ipsius Heroos. Interea dicit, ut habeat secum loco sui hanc epistolam.

LEANDER HERONI.
EPISTOLA XVII.



MITTIT *Abydenus, quam mallet ferre salutem,*
*Si cadat * ira maris, Sesta puella tibi.*
Si mihi Dij faciles, & sunt in amore secundi.
Inuitis oculis hæc mea uerba leges.



ABYDENVS,) Ex Abyd. legendum est autē Abydenus, non Abydeus. [Ferre) Portare, ut ipse ueniret. [Sesta) Ex Sesto, deriuatiuum formauit nō superās primitiuū syllaba, qđ raro fit, nā Sestia debuit dicere delinatur aurē Hero Heroos, uel Hero Heronis ſm latinam HVB.

* Vnda

Sed non sunt faciles:nam cur mea uota morantur?
Currere me nota non patiuntur aqua.
Ipsa uides cęlum pice nigrius:& freta uentis
Turbida,perque cauas uix adeunda rates.
Vnus,& hic audax,à quo tibi littera nostra
Redditur:à portu nauita fecit iter.*
Ascensurus eram:nisi quòd,dum uincula proræ
Solueret in speculis omnis abydos erat.
Non poteram cælare meos,uelut,ante,parentes:
Quemque tegi uolumus,non lacuisset amor.
Protinus hæc scribens,felix i littera dixi:
Iam tibi formosam porriget illa manum.
Forsitan admotis etiam tangere labellis:
Rumpere dum niueo uincula dente uolet.
Talibus exiguo dictis mihi murmure uerbis,
Cetera cum carta dextra locuta mea est.
Ah quanto mallem,quàm scriberet, illa nataret:
Meque per assuetas sedula ferret aquas.
Aptior illa quidem placido dare uerbera ponto :
Est tamen & sensus apta ministra mei.
Septima nox agitur,spatium mihi longius anno,
Sollicitum raucis ut mare feruet aquis.
His ego si uidi mulcentem pectora somnum
Noctibus:insani sit mora longa freti.
Rupe sedens aliqua specto tua littora tristis:
Et quo non possum corpore,mente feror.
Lumina quin etiam summa uigilantia turre,
Aut uidet,aut acies nostra uidere putat.
Ter mihi deposita est in sicca uestis arena:
Ter graue tentaui capere nudus iter.
Obstitit inceptis tumidum iuuenilibus æquor:
Mersit & aduersis ora natantis aquis.
At tu de rapidis immansuetissime uentis,
Quid mecum certa prelia mente geris?

tinam declinationem, sicut Dido Didoos,& Didonis, & similia nomina græca, ut Prisc. uoluit,licet Phocas grammaticus uelit tantummodo græce declinari,sed usus contra est.[Faciles) Benigni exorabiles. [Secundi) Fauentes.[Inuitis oculis) Non libenter , quia si me amas ut opto,malles me uidere,q̃ legere hanc meam epistolam.[Sed non sunt faciles) nõ exaudiunt mea uota. (Mormorantur) Impediunt. [Currere) Natare.[Nota) assueta.[Ipsa) tu,ne mihi hoc credas[Nigri*) obscurius.[Cęlum) Acra.Virg. Eripiunt subito nubes cęlumq. diemq. Teucrorum ex oculis. [Pice) Pix liquor, quæ manat ex picea arbore nigerrimus. [Turbida) Commota. [Vix adeunda p rates).i. p q̃ naues uix queãt ire,nedũ hoĩes adibunt. [Vnus) Solus.[Et hic. s. audax, qui non timet periculum nauigationis.[Soluit iter) Mouit nauem, ingressos est nauigationem.[Ascensurus) respondet obiectioni,quare non ascẽderit eũ illo nauta ,pter multitudinem spectãtium, cum nauis à littore discedebat.[Vncula) Funes retinacula.[Prore).i. nauis synecdoche,pars pro toto.[Omnis Abydos) .i. omnes Abydeni.[Erat in speculis).i. in loco unde spectabat,discessum nauis.Specula non significat proprie fenestram, sed quẽlibet locũ eminentem, uñ possumus speculari . Virg.in Buc. Specula de montis in altum deferar.[Cęla. c) Amore meum.

* monit.

[Velut ante Cęlaueram.[Quem uolumus regi) Quęm uolumus esse secretum,& occultũ. [Protinus) Blanditur nunc amicę suę dicens se inuidisse epistolę suę , quod ipse non ueniret , quo illa deferebatur . [Admotis) Appropinquatis.[Vincula) Fila, quibus literę solent ligari.[Locuta cum carta).i.cetera scripsi.[Ah quanto mallem nataret) Ad te ueniẽs. [Quam scriberet) Quam mitteret hanc epistolam.[Sedula) Intenta[Aptior dare uerbera. ponto,) id est magis apta est natando percutere undas tranquilli maris, quam scribere. [Apta sinistra mei sensus,id est & tamen optime exprimit , & literis notat , quod in animo habeo.[Sensus) Voluntatis animi.[Longius anno) Ex affectu amantis, cui expectanti

ti tempus uidetur longissimum.[Feruet) Mouetur,æstuat.[Raucis murmurātibus.[His ego) Iurat Leander se non dormiuisse his septem noctibus.[Vidi somnum).i.dormiui.Te rentiana est locutio [Mora freti insani fit longa).i.precor,diu duret tempestas maris,qđ minime uellem.[Littora tua) Sisti,ubi tu es.[Mente feror) Venio cogitatione,quo corpore uenire non possum.[Lumina quinetiam) Solebat.n.Hero ponere lumen in quadā turri sua ad quod lumen Leander natabat,quod dicit se uidere,aut ex affectu putare uidere. [Acies nostra) Nostri oculi.[Vigilantia) Stantia in nocte,quasi pro uigilia.[Ter mihi) Dicit se uoluisse sępe aggredi natare,se terruiſ magnitudine tempestatis. [Graue iter) Nauigationem periculosam.[Tumidum) Commotum.[At tu) Conuertit sermonem ad Boream,de quo conqueritur,quòd ita eum impediat [Certa mente).i.animo deliberato.

MITTIT Abydenus) Epistola hæc Leandri ab Ouidio excogitata sub nomine Leandri non multum habet ambiguitatis in cōtextu,sed salis,& leporis plurimum,ideoq́.paucis percurram.[Puella Sesta) Pro Sestia uidelicet Hero.quod nomen declinatur,hæc Hero,huius Herus,hanc Hero,ò Hero,ceteris non utimur.Ordo autem est.O Secta puella. [Abydenus).s.Leander,& loquitur de se in tertia persona,tanquam de alio.[Faciles sunt exorabiles,subito facientes,quod petimus.[Nauita).i.nauta. [Mouit) Non Mouet,legēdum.[Omnis Abydos).i.tota ciuitatis Abydena.[Erat in speculis).i.altis fenestris,unde speculabatur tēpestatē.[Protinus hęc scribens,felix i,litera dixi) I,imperatiuū est ab eo. [Etiā tangere) Penult.long.est enim futuri temporis indicatiui modi uerbi passiui,tāgar tāgeris, uel tangere,&c.[Ah quāto mallē) Vt supra.[Illa narret,quàm scriberet,) q.d.plurimo.[Septima nox) Bene nox,quia nūc,& amata desideratur,& natare solebat.[Spatiū) Appositio est,pathos habens ex quo non possum ferri sup.corpore.[Insani) Sit mora longa freti) Dura amāti imprecatio.Vnde per quæ timemus,iurare solemus,ut Palinurus in vj.Maria aspera iuro,& de stuge dicitur.Dij cuius iurare timent,& fallere numen.[Certa).i.Deliberata mente quasi dedita opera. ASC.

In me,si nescis Borea, non æquora,sæuis:*
Quid faceres,esset ni tibi notus amor?
Tam gelidus cum sis,non te tū improbe quondam
Ignibus Actæis incaluisse neges.
Gaudia rapturo si quis tibi claudere uellet
Aerios aditus,quo paterere modo?
Parce precor:facilemq. moue moderantius auram:
Imperet Hippotades sic tibi triste nihil.
Vana peto:precibusq. meis obmurmurat ipse:
Quasque quatit,nulla parte coercet aquas.
Nunc daret audaces utinam mihi Dędalus alas:
Icarium quamuis hic propè littus adest.
Quidquid erit,patiar liceat modo corpus in auras
Tollere: quod dubia sępe pependit aqua.
Interea,dum cuncta negant uentique,fretumque:
Mente agito furti tempora prima mei.
Nox erat incipiēs(namq; est meminisse uoluptas)
Cum foribus patris egrediebar amans.
Nec mora deposito pariter cum ueste timore
Iactabam liquido brachia lenta mari.

IN me) Amantem.[Incaluisse) Exarsisse , incensum esse qđ est cōtra frigiditatē.[Actęis) Atheniensius , pp raptam Orithyā,diximus in præcedēti epistola hanc fabulam.[Aditus aerios).i.iuter per aerea. [Quo modo poterere ,) q.d. ægerrime.[Facilē) Leuē , non impetuosam. [Hippoeades) Æolus nepos Hippotæ Troiani ex Egesta eius filia in Siciliam delata,quę etiā mī fuit Acestis regis Sicilię , ut alibi diximus.[Sic) Adiurantis est. [Nihil triste) Nihil qđ tibi sit graue,& molestū.[Vana præ.) dicit se frustra hæc optare , qa nihilominus pseuerat ipse uētus . [Obmurmurat) Contra murmurat,& crepitat . [Coercet) Mulcet,placat . [Quatit) cōmouet.[Nunc dare) Optat, ut sibiesset prās uolādi , sic ut Dædalo,q eū à Minoe in turri munitissima esset īclusus,alas HVB. *nec in

Luna mihi tremulum lumen præbebat eunti,
Vt comes in nostras officiosa uias.
Hanc ego suspiciens, faueas, ò candida, dixi:
Et subeant animo Latmia saxa tuo.
Non sinit Endymione te pectoris esse seueri:
Flecte precor uultus ad mea furta tuos.
Tu dea mortalem cœlo delapsa petebas:
(Vera loqui liceat) quam sequor, ipsa dea est:
Neu referam mores cœlesti pectore dignos:
Forma nisi in ueras non cadit illa deas.
A Veneris facie non est prior ulla, tuaque:
Neue meis credas uocibus, ipsa uide.
Quantum cum radijs fulges argentea puris:
Concedunt flammis sidera cuncta tuis:
Tanto formosis formosior omnibus illa est.
Si dubitas, cæcum Cynthia lumen habes.
Hæc ego, uel certe non his diuersa locutus,
Per mihi cedentes nocte ferebar aquas.
Vnda repercussæ radiabat imagine Lunæ:
Et nitor in tacita nocte diurnus erat.
Nullaque uox unquam nostras ueniebat ad aures,
Præter dimotæ corpore murmur aquæ.
Alcyones solæ memores Ceycis amati.
Nescio quid uisæ sunt mihi dulce queri.
Iamque fatigatis humero sub utroque lacertis,
Fortiter in summas erigor altus aquas.
Vt procul aspexi lumen meus ignis in illo est:
*Illa mecum, dixi, littora * lumen habent.*
Et subito lassis uires lacertis:
Visaque, quàm fuerat, mollior unda mihi.
Frigora ne possim gelidi sentire profundi:
Qui calet in cupido pectore, præstat amor.

*numen

sibi, & filio fabricauit, quarum auxilio euolauerũt, sed Icarus filius in mare delapsas ei nomẽ dedit. [Icariũ q̃uis hic prope littus adest,) q.d. quod põt me admonere periculosum esse credere se aeri, & uolare. [Tollere) Eleuare. [Pependit) supra stetit. [Negãt cũcta) ꝓhibẽt oĩa. [Agito mẽte) Cogito & reuoluo aĩo. [Mei furti) Me concubitus. [Nox erat) Describit tps, quo primum, natauit ad Herod. & ea potitus est. [Nox incip.) Prima pars noctis. [Nãq; est meminisse uolupras) Parẽthesim est [Amãs) Ego captus amore tui. [Patrijs) Paternis. [Cum ueste) Quia eram nudus. [Iactabam) Mouebam. [Lenta) Mollia. [Tremulũ) ꝑꝑ motum aquæ. [Vt) sicut, tanq̃. [Officiosa) Præstans officium [Hanc) Lunam. [Faueas) Adiuues me. [Subeant) Veniat in mentem. [Latmia saxa) .i. mons Latmius, qui est Cariæ Endymionis à Luna (ut ferunt) adamati. fabula nota est dr̃ aũt Látmion, non autẽ Latymion, ut Tortel. putauit. unde deriuatiuũ Latmius. Ouid. alibi. Latmius Endymion non est tibij Luna pudori. Sensus est ergo, recordare ò Luna Latmij montis ubi cum Endymione cõcubuisse diceris. [Seueri) Tristis, alieni à uoluptatibus. [Tu dea) Anteponit amorẽ suũ amori Lunæ. [Mortalem) Endymionẽ. [Quam sequor) .i. quam ego peto. [Est dea) Non aũt mortalis. [Ne referã) Hic est sensus, ut taceã mores, quos hæc mea puella hẽt diuinos, talis pulchritudo nõ posset ei cõtingere, nisi eẽt dea. [A facie Veneris) .i. post pulchritudinẽ Veneris, & tuã. [Nõ est prior) Non est, quæ antecedat ea. [Ipsa) Tu. [Quãto) Comparatio, & est sensus, ò Luna quanto es splendẽtior omnibus aliis stellis, cum tu nitidissima fulges in cœlo tanto illa sua pulchritudine superat omnes alias puellas. [Cõcedunt flammis tuis) .i. uincuntur tuo splendore. [Cynthia) O Luna, nam & Diana eadẽ est, quæ Cynthia dr̃, a Cyntho monte Deli. [Habes lumen cæcũ) Nõ bene uides. [Vel certe) .i. saltẽ. [Non diuersa) Non contraria. [Cedẽtes mihi) Dantes locum corpori meo. [Ferebar) Ibam. [Radiabat) Splendebat. [Repercussæ) Reuerberatæ, nã aqua vr̃ retroflectere radios Lunæ. [Et nitor diuinus) .i. lux quę solet esse diei. [Erat ĩ nocte). i. nox erat clara,

sicut

ficut dies.[Nulla nox) Alicuius vel hoīs, vel animalis.[A quæ dimorę) Diuifę.[Corpore) Meo.[Alcyones folæ).i.folūmodo audiebā Alcyones volucres, quæ videbanť dulci voce querelā effundere.[Memores Ceycis amati) Tāgit fabulā, quā Ouid.fcribit in li.11.Met. Ceyx.n. Luciferi filius ,pdigijs quæ ei appareerāt, pturbatus ad oraculū Apollinis in Clarō nauigare decreuit, nam Delphos ire nō poterat, qm̄ Phorbas cū Phlegijs populis Delphos infeftabat. Cū aūt Alcyone eius cōiux Aeoli filia hanc nauigationē ei diffuadere conaretur, uerita periculū eius, ille, affirmauit intra alterū mensē fe reuerfurū, uerū tēpefta te maxima eborta fubmerfus eft. Illa affiduo uiri defiderio follicita, cū ad tps promiffum reuerti nō uideret, Deos cōtinuis precibus fatigans, tandē mifericordia Iunonis, cui pcipue fuppl.cauerat, factū eft, ut in fomnis admoneret de obitu mariti, immiffo fōno fub fpecie Ceycis fubmerfi. Illa igitur excitata fōno cadauer mariti in littore inuenit, quare nimio dolore perculfa in uolucrē Alcyonē, & Ceyx in aliam uolucrē cōmifeatione deorū conuerfi funt. hæ uolucres p feptē dies fœtificantes tranquillū hñt mare. cocunt.n.& priftinā coniugalē concordiā feruant. has igitur folas uolucres perturbati mari querelā effundētes audiffe dicit. Aduertendū eftaūt pro nomine mulieris declinari Alcione, Alciones, pro uolucre uero Alcyō, uel Alcyonis, ut hic locus oftēdit, dicit.n. Alciones, non aūt Alcyonæ.[Iamq. fatigatis) folēt natātes defatigatis brachijs fuftētare corpus aliquātulum fuper undis, qd̄ fe feciffe dicit [Erigor) Eleuter.[Vt) Poftq̄.[Lumen) Quod in turri tua apponis.[Meus ignis) Meus amor.[In illo) Lumine.[Subito) Dictis his uerbis. [Mollior) Facilior ad natandū.[Amor, qui cadet in pectore cupido).i.qui facit calore in pectore meo, amoris pleno.[Præftat) Efficit.[Ne poffim fentire frigora profundi) .i. maris

NEC in æquoro, fæuis).i.& non in æquora. Malus aūt effet uerfus, fi legatur, Non in æquora fæuis.[Ni tibi notus amor) Quia Orythiā, captus amore rapuit.[Nūc daret &c.) Cū narrandi nulla fit fpes, optat uolatum.[Nox erat) Aperit argm̄ poeta. [Si dubitas, cæcū Cynthia lumē habes) Eadē enim eft, quæ Luna, & Diana, & Proferpina dr̄, & Cynthia à mōte Deli, in quo nata dr̄.[Hæc ego, uel certe non his diuerfa locutus,) Hæc caftigatio fidē facit.[Alcyones folæ) Quia Alciones tempore fummæ tranquillitatis, & quietis nidificant. Plautus uolens fignificare tranquillitatē, & filentiū, dixit Alcyones effe in foro. ASC.

Quo magis accedo: propioraq. littora fiunt:
Quoque minus reftat: plus libet ire mihi.
Cum uero poffum cerni quoque: protinus addis
Spectatrix animos: ut ualeamq. facis.
Tunc etiam nando dominæ placuiffe laboro:
Atque oculis iacto brachia noftra tuis.
Te tua uix prohibet nutrix defcendere in altum:
*Hoc quoq; * enim uidi: nec mihi uerba dabas.*
Nec tamen effecit, quamuis retinebat euntem:
Ne fieret prima pes tuus udus aqua.
Excipis amplexu, feliciaq. ofcula iungis,
Ofcula Dijs magnis trans mare digna peti.
Deq. tuis demptos humeris mihi tradis amictus:
Et madidam ficcas æquoris imbre comam.
Cetera nox, & nos, & turris confcia nouit,
Quodq. mihi monftrat per uada lumen iter.
Non magis illius numerati gaudia noctis,
*Hellefpontiaci quàm maris * alga poteft.*

* etenim

* unda

QVo magis) Quanto magis.[Accedo) Appropinquo. [Minus reftat) .f. uiæ ad perueniendum ad littus. [Plus libet) Plus animi eft mihi, & uoluntatis. [Cerni) Videri à te [Spectatrix) Tu, quæ fpectas me.[Addis animo) Facis me animofiorem. [Vt ualeā) Vt poffim, & fim fortis. [Laboro) curo.[Dñe) Tibi. [Iacto) Cum arte, & oftentatione moueo & oftendo.[Defcēdere in altū) Vt uenias mihi obuiam.[Hoc uidi) qd uoluifti ,pcurrere in æquor. [Nec tñ effecit) Nutrix tua [Vdus) Humefactus.[Prima aqua) .i. aqua magis uicina littori.[Excipis).f. cum fum in littore.[Ofcula dijs peti digna magnis trans mare).i. ofcula, q̄ ēt dij cęleftes ut affequerētur, poffent tranare mare, ficut ego HVB.

N 2 [Ami

Quo breuis spatium nobis ad furta dabatur:
Hoc magis est cautum, ne foret illud iners.
Iamq. fugatura Tithoni coniuge noctem,
Paruius Aurora Lucifero ortus erat.
Oscula congerimus properata sine ordine raptim:
Et querimur paruas noctibus esse moras.
*Atque ita * contactus monitu nutricis amaro,*
Frigida deserta littora turre peto.
Digredimur flentes: repetoq. ego uirginis æquor,
Respiciens dominam, dum licet: usque meam.
Si qua fides uero est: ueniens huc, esse natator:
Cum redeo: uideor naufragus esse mihi.
Hoc quoque si credis: ad te uia prona uidetur:
A te cum redeo, cliuus inertis aquæ.
Inuitus patriam repeto: quis credere posset:
Inuitus certe nunc moror urbe mea.
Hei mihi, cur animis iuncti secernimur undis?
Vnaq. mens, tellus non habet una duos?
Vel tua me Sestos, uel te m[illegible] sumat Abydos:
Tam tua terra mihi, quàm tibi nostra placet.
Cur ego confundor, quoties confunditur æquor?
Cur mihi causa leuis, uentus obesse potest?
Iam nostros curui norunt Delphines amores:
Ignotum nec me piscibus esse reor.
Iam patet attritus solitarum limes aquarum,
Non aliter, multa quam uia pressa rota.
Quod mihi non esset nisi sic iterare, querebar:
*At nunc, per uentos * id quoque desse, queror.*

[Amictus) Vestes. [Demptos de suis) quibus te spoliasti, ut me tegas. [Imbre) .i. aqua, non .n. solum significat pluuiam, sed etiã simpliciter aquam. Virg. j. Æn. Laxis laterum cõpagibus omnes Accipiunt inimicũ imbrem. [Nox) Nam supra dixit, Nox erat incipiens. [Cetera) Subticuit rem pudendam, sic Ouid. in 1. Am. Cetera quis nescit? fessi requiuimus ambo. [Turris) In qua ambo conuenimus. [Lumen) .s. uouit cetera. [Non magis) Dicit gaudia illius noctis ita esse innumerabilia, sicut est innumerabilis alga maris Hellespontiaci, quod tranabat ipse Leander. Est autẽ alga minuta quędã herba, quæ nascit in mari, unde alibi. Nũc leuis eiectã detinet alga ratem. [Ad furta) Ad concubitus nostros occultos. [Illud spatium foret iners) .i. esset sine effectu uoluptatis, quia dabã operam, ut illud totum colligerem, & in uoluptatẽ consumerem. [Coniuge Tithoni) .i. Aurora uxore Tithoni. [Fugatura) Expulsura [Noctem) Nam adueniẽte Aurora nox abit. [Præuius Auroræ) idest præcedens Auroram. Virg. Nascere, præq. diem ueniens age Lucifer almum. [Cõgerimus) coniungimus, commiscemus. [Raptim) Certatim [Paruas moras esse noctibus) .i. noctes esse breues. [Cũctatus) Moratus ita osculando nos. [Monitu) Mãdato, & pcepto. [Amaro) Acerbo, quia inuitus audio me moueri, ut inde discedã. [Deserta turre) Relicto loco, ubi uoluptatẽ accepimus. [Digredimur) Discedimus. [Aequor uirginis) Mare dictũ ab Helle puella, quę in mare delapsa ei nomẽ dedit, ut dixi supra plenè in argu. epist. Hypsipyles ad Iasonẽ. [Vsq; dũ licet) .i. assidue, dũ possum. Si qua fides uero est) .i. si ueritati, qñ dico, creditur. [Huc) Ad te. [Videor mihi esse natator) .i uideor optime scire natare, propter affectũ amoris, qui me adiuuat. Ouid. de Tisbe: Audacẽ faciebat amor. [Cum redeo) .i. cum discedo à te. [Videor esse naufragus) Videor submergi fluctibus, & periclitari. [Prona) facilis, & quasi pendens, uã facilius descendimus, quã ascendimus. [Cliuus) Ascensus, monticulus. [Inertis) Immobilis, q̃ nõ ita facile natatur, sicut aqua mobilis. [Quis credere posset?) q. d. nullus: nisi, qui scit quanta sit uis amoris, naturaliter enim oẽs libenter redeunt in patriam. Ouid. Nescio quia natale solũ dulcedine cunctos Detinet [Nunc) Cũ ad te natare nõ possum. [Iũcti animis) Pares, & coniuncti amore. [Cur secernimur) Cur separamur. [Vna tellus) Eadem terra. [Cur non habet duos?) id est cur non sumus ambo in eadem terra? [Sumat) Pro sumeret. [Cur confundor) Cur perturbor, & moueor animo. [Quoties æquor cõfundimur)

* cũct.-tus

* hoc quoque deesse

funditur) Quoties mare perturbatur, quod non fieret, si essemus in eadem terra? [Ventus causa leuis) .i. ventus, qui est parua causa. [Cur potest obesse) Cur potest nocere impedien do natationem meam? quod facere nō posset. si essemus simul. [Curui Delphines) Pisces sunt repādo dorso homini amicum animal, de quorum natura videatur Plin. & Solin. his igitur dicit Leander se iam esse notum propter frequentem natationem suam. [Piscibus) .s. alijs, qui etiam non adeo sunt familiares hominibus. [Iam patet) Hyperbole est, hoc.n. fieri non potest, sed vt amator dicit, se ita crebro sæpe natasse, vt appareat in aquis quasi limes quidem, quem suo corpore fecit, tanquam obita rotæ, vel via, per quam multæ rotę incedunt. [Attritus) Frequentatus. [Solitarum) Assuetarum meæ natationi. [Multa rota) Pro multis rotis. [Quod mihi non esse &c.) Sensus est. ergo ante querebar, ꝙ non possem ad te. [Iterare) .i. venire. [Nisi sic) .s. natando. [Sed nunc queror hoc) .s. iterare natando. [Deesse) Mihi. [Per ventos) .i. causa ventorum, qui me prohibent.

QVO magis) .i. quanto magis accedo. [Cetera nox, & nos) Modeste rem turpē tāgit, quia cęlari vult sua furta Venus. [Non magis illius) Ne exaturus abesse putetur, vt q̄ nul lam capturus sit deinceps voluptatem ex amica, dicit voluptates, quas ex illius cōplexu obtinuit, innumeras fuisse, & quod non magis possint numerari, quā vnda maris Hellespōtiaci, qd̄ assidue fluit, & refluit, aut quod, cum hęc scriberet, innumeris procellis, atq; vndis agitabatur sunt tñ qui legūt alga, nō vnda. Est autem herba vilis, quæ ad littus propellitur, vnde in Buc. Virg. Proiecta vilior alga. Vtroq; modo, & versus, & sensus bonus est, concedere tñ superiori. [Ne foret illud iners) .i. sine Veneris ante Transactū, hoc est ne nos simus quasi inertes illo. [Hoc) .i. tanto magis. [Cautū) i. promisum. [Et querimur) .i. conquerimur. [Atq; ita contactus) .i. perculsus monitu nutricis. [Amato) .s. amātibus, quia coegit separari aduentāte die. Alij legunt cōtactus .i. immoratus, hæsitans, quid agerem, sed legerem potius contactus. [Natator) Qui ob peritiā artis sponte se in aquas immittit. [Naufragos) Qui facta naui, siue nandi peritus, siue imperitus cogitur, dū potest natare, vt se saluet, nō, ut uoluptatē capiat. [Quis credere posset) Quia natura cogimur amare patriā, uñ est illud. Nos pr̄iæ fines, & dulcia linquimus arua. [Curui Delphines) sic etiam implicantur natantes, ut pingi solent. dicūtur autem puerorum esse amatores, unde poterant amores nosse, quanquam hyperbolicos dictū accipimus corripitur aūt ultima, quia in accusatiuo Delphines facit. [Id quoq; deesse) Per collisionem deesse bisyllabum fecit sicut Iuuen. deest monosyllabū dicēs: Non deest prolato ieiunius uēditor aute. ASC.

Fluctibus immodicis Athamātidos æquora canent:
Vixq. manet portu tuta carina suo.
Hoc mare, cum primum de uirgine nomina mersa,
Quæ tenet, est nactum: tale fuisse puto.
Est satis amissa locus hic infamis ab Helle:
Vtq. mihi parcat, nomine crimen habet.
Inuideo Phryxo: quem per freta tristitia tutum
Aurea lanigero uellere uexit ouis.
Nec tamen officium pecoris, nauisq. requiro:
Dummodo, quas findam corpore dentur aquæ.
Arte egeo nulla: fiat modo copia nandi:
Idem nauigium, nauita, uector ero.
Nec sequar aut Helicē, aut, qua Tyrus utit, arctō:
Publica non curat sidera noster amor.

AEquora Athamantidos) .i. Pontus Helles, q̄ ut, dixi, filia fuit Athamantis. [Canent) spumescunt. [Immodicis) Maximis in portu ubi, ut plurimū solet esse tranquillitas, quanto minus tuti erunt homines in medio ipsius? [Hoc mare) Dicit Hellespontū ita esse cōmotū, ut fuit, qñ mersa fit Hellen, & ab ea nomen accepit. [Reor) puto. [Fuisse tale) Vt nunc est. i. ita turbatū. [Cū) i. quādo [Primū) primo. [Est nactū) est adeptū, & assecutum. [Nomen de uirg. mersa) de Helle submersa. [Satis inf.) satis ad infamiā, & sæuitiam nominatus. [Vtq.) .i. & quāuis. [Parcat mihi) Me nō submergat. [Habet crimē) Habet infamiā. [Noīe) Quia appellatur Hellespōtus. [In- HVB.

uideo Phryxo) optat se posse trāsuehi vltra mare, sicut Phryxus trāslatus ab Ariete. [Quē ouis aurea vellere lanigero).i.ouis, siue aries habēs pellē aureā. [Vexit) Vltra mare, siue submersione. [Nec tū requiro officiū pecoris, aut nauis) .i.non tū quæro hīc, vel arietē, vt habuit Phryxus, vel nauē aliquam. [Dūmodo) Possim meo corpore natare. [Nulla arte) Transeūdi, vel naue, vel alio modo. [Modo) Tātummodo, vel dummodo. [Copia) Facultas. [Idē) Ego idē. [Nauigiū) Nauis. [Nauita) Qui regā & agam nauem. [Vector) Passiue accipitur.i.qui vehat: vt Lucan. Causa est hęc sola timoris, vectorem noslē tuum.i.eū, quem vehis, sunt.n.verba Cæsaris ad Amyclam. [Nec sequar) Dicit se non nauigaturum ad obseruationem siderum, sicut alij solent, dicit se.n.se tm̄ spectare lumen sui amoris. [Helycen) Vrsam maiorē dicit, q̄ fabula feruntex Calistone à Ioue compressa, postq̄ arcada filiū peperit factam. nam ex puella formosissima à Iunone in Vrsam est cōuersa, deinde cum post 15. annos filius Arcas in venationē egressus matrem occisurus esset ignorans, Iupiter id scelus prohibens ambos in cœlū transtulit, & in Septentrionali polo collocauit, sed Iuno exorauit Tethyn & Oceanū, ne pellicem suam suis aquis mergi paterētur, itaq; dn̄t eas nunquam occidere, vt Virg. Arctos Oceani metuentes æquore tingi. Ad harum obseruationē nautæ nauigare solent, se Græci obseruant Helycen: Phœnicos vero Cynosuram, quam dicimus minorē. Vrsam, de quibus ipse Ouid. in Trist. Magna, minorque feræ, quarū regis altera Graias, Altera Sidonies, vtraq; sicca rates. Idē lib. 3. Fast. Esse duas Arctos quarū Cynosura petatur Sidonijs, Helycen Graia carina notet. de his etiā ita scribit M. Manilius Astronomicon lib. 1. Summa tenent axis miseris notissima nautis, Signa per immensum cupidos dicētia pontū: Maiorumq. Helycen maior decircinat Arcton. Septē illam stellę certantes lumine signant, Qua duce per fluctus Graiæ dant vela carinæ Augusto Cynosura breuis torquetur in orbe Tā spatio, quàm luce minor, sed iudice vincit Maiorē Tyrio: Pœnis hæc certior auctor, Non apparentem pelago quærentibus orbē. Manifeste igitur apparet quare dixerit. Aut, qua Tyrus vtitur, Arcton, significat enim Cynosuram, quam (vt apparet) Tyrij obseruant, cum altera, hoc est Helyce, obseruatur à Graijs. [Publica sidera) Quæ oēs aspicere possunt. [Andromeden) Stellam Andromedes, fuit autem Andromede Cephei, & Cassiopes filia in Ethyopia, cuius mater Cassiope se pulchritudine nymphis Nereidibus præferens earum iram prouocaret, quas vt placaret Cepheus, Hammonis oraculū consulerat, à quo respōsum fuerat filiā pro superbia materna belluæ exponendā esse, quā Nereides ex mari mittebant, vt illa deuorata tandē placarentur. Quod cum Cepheus fecisset, & eam in littore saxo alligasset, casu quodam superuenit Perseus filius Iouis, & Danaes, qui supra ea loca volans, cum puellam formosissimam aspexisset, eius amore captus, causa eius patre pactus est, vt sibi sponsa, & vxor daretur, si eam liberasset. ea igitur liberata, cū Phinea fratrem Cephei eam vxorē volentem & multos illi auxiliantes in saxa vertisset, tandē uictor Argos cum coniuge reuersus est, quæ postea in stellā, quæ Andromede dicitur, mutata est. Est autem legendum Andromede per d, non Andromache, nā hæc vxor fuit Hectoris, quæ nunquam mutata legitur.

ASC. IDEM e10 nauigium, nauita, & vector) Quia se traijcier sine naui, ac gubernatore.

Andromeden alius spectet, claramq. Coronam:
Quæq. micat gellido Parthasis Vrsa polo:
At mihi quod Perseus, & cum Ioue liber amarūt,
Indicium dubiæ non placet esse uiæ.
*Est * aliud lumen multo mihi certius istis:*
Non erit in tenebris quo duce noster amor.
Hoc ego dum spectem: Colchos, atq; ultima Ponti,
Quaq. uiam facit Thessalia puppis eam:
Et iuuenem possim superare Palæmona nando:
Miraq.

HVB. Claramque Coronam) .i. stellā Ariadnes, de qua diximus in epist. Phædræ, gēmæ.n.coronæ Ariadnes, quæ nouē fuisse ab Ouidio dn̄r, in stellā quæ corona dr̄, conuersæ fuerunt, de quo Virg. lib. 1. Georg. Gnosiaq. ardentis decedat stella Coronæ. [Vrsa Part.) .i. Arcadia, nam Parthasos vrbis fuit Arcadiæ. [Gelido) Frigido, Septentrionali, & est quasi itera

* Aliud nomen.

Miraque quem ſubito reddidit herba deum.
Sæpe per aſſiduos languent mea brachia motus?
Viſque per immenſas feſſa trahuntur aquas.
His ego cum dixi:precium non uile laboris,
Iam dominæ uobis colla tenenda dabo:
Protinus illa ualent:atque ad ſua præmia tendunt,
Vt celer Eleo carcere miſſus equus.
Ipſe meos igitur ſeruo,quibus uror,amores:
Teque magis cœlo digna puella ſequor.
Digna quidem cœlo,ſed adhuc tellure morari:* *morare
Aut dic,ad ſuperos hinc mihi qua ſit iter.
**Hic es:& exiguum miſero contingis amanti:* *Hinc eſt quod rore
Cumque mea fiunt turbida mente freta.
Quid mihi,ꝙ lato non ſeparor æquore,prodeſt?
Non minus hæc nobis tam breuis obſtat aqua.
Num malim dubito,toto procul orbe remotus
Cum domina longe ſpem quoque habere meam.
Quo propius nunc eſt,flamma propiore caleſco:
Et res non ſemper,ſpes mihi ſemper adeſt.
Pene manu,quod amo tenta eſt uicina,tango:
Sæpe ſed(heu)lacrymat hoc mihi pene monet
Velle quid eſt aliud fugientia prendere poma?
Spemque ſuo refugi fluminis ore ſequi.
Ergo te nunquam, niſi cum uolet unda tenebo?

tio eius quod dixit.Nec ſequar aut Helyceẽ &c.[At mihi quod Perſeus amarũt) .i. Andromedẽ.[Et Libe).i.Bacchus, & ſignificat Ariadnẽ.[Cum Ioue) .i.quam Iupiter amauit,ſignificat autẽ Caliſtonem in Vrſam mutatam,ut diximus. Eſt autẽ ſenſus. Nolo hr̃e pro indicio natationis meæ ſtellã Andromedes,uel Ariadnes,uel Caliſtonis.i.Vrſę.[Indiciũ) demõſtrationem,ſignum.[Aliud lumen).ſ.quod tu ò Hero in turri tua mihi oſtendis,uel lumẽ intelligit ipſam amicã. [Quo duce)Quo regente me. [Non ericin tenebris) Non ignorabit iter [Dũ).i.dũmodo.[Spectẽ hoc)Lumẽ tuũ.[Iã) Paro ire. [Colchos, & ultima põr) .i.ẽr extremas, aut periculoſiſſimas partes orbis. [Qua) .ſ.parte.[Pinus) Theſſala) Nauis Iaſonis.[Fecit iter) .i.iuit, q.d.per Scyllã, & Charibdin, per Symplegades,&c.[Et poſſim ſuperare Palęmona iuuenem nando).i.poſſum melius natare, quam Palęmon Deus maris, de quo talis hr̃ fabula. Iuno in genus Cadmi irata, poſtq̃ de Semele ſe ulta eſt,ẽt Autonoens eius ſororem in Penthei filij cædem impolit, Inonẽ quoq; aliam ſororem,& Cadmi filiam in cladem deducere ſtatuit.cum igitur uideret eam,& marito Athamante,& duobus filijs felicem,euocauit ex inferis Erinnyn unam ex furiis,per quam in furorem Athamanta conuertit,nã in eius pectus ſerpentẽ,ac uirus, quo eius mens alienaretur,iniecit.Qui per inſaniam uxorem ferã credẽs inſecutus,Learchum filiũ,quẽ illa ulnis geſtabat, ſaxo illiſum pro fera interfecit.Qua re uiſa, Ino ſiue dolore filij,ſiue ueneno furię concita,ex ſcopulo ſe cum Melicerta filio pręcipitauit,qui Veneris precibus à Neptuno excepti ſunt,& Dij maris facti.Ino Leucothee à Gręcis dr̃, à Latinis Matuta,ut Oui.in Faſt.dixit Leucothoe Graijs,Matuta uocabere nr̃is. Melicerta uero portunus Latine,Gręce Palęmon dr̃,quem nũc intelligit.[Quę herba miraq. reddidit deum)Glaucum ſignat qui cum piſcator eſſet apud Anthedonẽ Euboicã, & piſces in littore poſitos guſtata quadã herba in mare reſilijſſe uidiſſet,& ipſe eius herbę uim experiri decreuit,qua guſtata ſtatim in mare ſalijt & Deus factus ẽ,unde Oui.9.Me.Carpſit & Euboica uiuax Anthedone gramen,Nondum uulgatum mutato corpore Glauci.Idem lib.8.Ecce fretum ſcindens alti nouus incola ponti, Nuper in Euboica uerſus Anthedone membris Glaucus ad eſt.dicit igitur Leander dummodo ſpectet amicam ſuam, poſſe ſuperare nãdo Palęmona,& Glaucum deos maris.[Lãguent) Debilitantur, cadũt.[Colla tenenda).i.amplectenda.[Preciũ nõ uile laboris)Quæ remuneratio ueſtri laboris erit digna.[Valent) Recipiunt uires. [Ad ſua pręmia) .i.ad te,quę pręmia ipſorum.[Vt celer) Cõparatio celeritatis.i.ſicut equ⁹ in Olympiaco certamine celeriter ex carceribus exit.

[Carcere) Improprie, quo carceribus nã carcer est locus reorum, carceres unde eq; emittuntur ad currendũ Hor. in j. Serm. ut cum carceribus sese effudere quadrigę. [Eleo carcere) Elis, & Pisa urbes Arcadię, apud quas curulia certamina celebrabant, & io dixit Eleo carcere Virg. 3. Georg. Seu quis ad Elei metas, & maxima campi sudabit spatia. & Lucan. Quantũ clamore iuuatur. Eleus Sonipes. [Seruo) Aspicio. [Sequor te) Magis, quã sidera. [Sed adhuc tellure morari). s. digna & melius morari legitur, q̃ moraris. [Aut dic). i. aut si uis ire in cœlum. dic mihi, quomodo & ipse possim illuc ascendere. [Hinc) Ex hoc, ꝙ es digna cœlo. [Raro contingis mihi amanti) Raro possum tecum esse, q a digna, & precio sa difficile conceduntur. [Cumq. mea fiũt turbida menta freta) i. turbor, cum turbat ma re. [Q uid mihi) Dicit, quòd non prodest, ꝙ istud mare Hellespontiacum sit tam strictũ, quia tam breuis maris aqua, nõ minus ei obstat, quam si esset mare lat. ssimum. [Obstat) Affert impedimentum. [Nũ malim) An potius nelim? [Remotus) Separatus. [Habere spẽ meam longe cum domina). i. dubito, an uelim esse longe ab amica mea, & habere ẽt spẽ mea longe cum ea quia patiẽtius ferrem, si non possem ad eam uenire. [Propior) Propin quior. s. amica est. [Calesco) Ardeo. [Flãma) Igne, amore. Terrenr. Accede ad ignem hũc, & calesces plus satis. [Res) Causa amoris. i. ipsa amica. [Nõ semp) Subaudi adest. [Penè) Ferè [Tãgo manu) Prouerbialiter dixit. [Tanta est uicinia) Tãta est ꝓximitas inter nos. [Hoc) Ita esse ꝓpinquos, & non posse simul esse. [Mouet Lacrymas) Facit me flere. [Vel le quid est aliud) Cõperat se Tantalo, qui in medijs aquis apud inferos semper sitit, neq; potest bibere, & habet poma ad os, & non potest ea comedere, aut ore contingere. [Quid est aliud,) q. d. nihil, nisi quod mihi accidit, qui propinquus amicę meæ, ea tamen careo. [Fugientia) A b ore descendentia [Sequi spem fluminis refugi). i. sequi spem aquę fugiẽtis, Hor. in j. Serm. Tantalus à labris si tiens fugientia captat Flumina. diximus hãc fabulã epist Paridis. [Ergo) Cum indignatione, & dolore pronunciandum est. [Nisi cum uolet,) q. d. stabo ad arbitrium maris, & non uicebo te, nisi cum mare uolet me pręmittere?

ASC. VRSA Parrhasis) Pro Parrhasia, nomen patronymicum pro patrio, à Parrhasio monte Arcadiæ, aut à Parrhasis populis einsdem regionis. [Helicẽ) Vrsam maiorẽ. [Nec Arctõ) . s. minorem, uidelicet Cynosuram. [Andromeden) Persei uxorem in sidera translatã. [Claramque Coronã). s. Ariadnę à Baccho datã, in qua una perfulget stella. [Parrhasis ursa) . i. Arcadica, patronymicum loco sumptum. [Palæmona). s Portumnum. [Miraq;, &c.). s. Glaucum. Omnia protrita & exposita sunt. [Sæpe per Assiduos) Dat brachijs affectionẽ mentis suę quę fictio multum gratię habet [Sępe per assiduos) Significat spem uiresque omnes in illas sitas sermone quidẽ lepidissimo, sed tã aperto, ut explanatione nõ egeat. [Quid mihi) Ordo est. Quid prodest, quòd separor non lato, sed angusto ęquore? quasi diceret, nihil, quia nõ minus, &c. [Num malim) Ordo est. [Num). i. nũquid. [Dubito,) q. d. nequaquam dubito, an sup. [Malim). i. magis uelim. [Longe) multo, non est ergo legendum, malum. [Remotus). i. existens remotus procul toto orbe. [Habere spem meam cum domina) Sup. mea. i. spem simul cũ te. Nam spes semper illi adhuc præsto est [Domina) Non semper. [Fugiẽtia prendere poma) More Tantali. [Refugi) Genitiui casus est à nominatiuo refugus, refugi, refugum, & dicitur refugum, quod sæpe fugit, ut flumen illud, quoties appetitur. unde in j. Serm. Horat. Tantalus à labris sitiens fugiẽtia captat Flumina, &c. [Ergo ego) Bona indignantis particula, ut, Ergo ne supremis potuit uox improba uerbis. Tam dirum mandare nefas? ergo ibit in ignes?

Et me felicem nulla uidebit hyems?
Cumq. minus firmum nil sit, quàm uentus, & unda:
In uentis, & aqua spes mea semper erit?
Aestius adhuc tamẽ est: qd, cũ mihi læserit æquor,
Pleias, & Arctophylax, oleniumque pecus?
Aut ego non noui, quàm sim temerarius: aut me

HVB. NVlla hyems) Nulla tẽpestas, & turbatio maris. [Videbit me felicem) Videbit me cum amica mea. [Cumq. minus firmũ nil sit). i. spes mea erit in rebus leuissimis, hoc est in uento, & aqua quibus dicit nihil esse infirmius. [Adhuc)

In freta non cautus tunc quoque mittet amor.
Neue putes id me, quod abest, promittere tempus:
Pignora polliciti non tibi tarda dabo.
Sit tumidum paucis etiam nunc noctibus æquor:
Ire per inuitas experiemur aquas.
Aut mihi continget felix audacia saluo:
Aut mors soliciti finis amoris erit.
Optabo tamen, ut partes expellar in illas:
Et teneant portus naufraga membra tuos.
Flebis enim, tactuque meum dignabere corpus:
Et mortis dices, huic ego causa fui.
Scilicet interitus offenderis omine nostri:
Litteraque inuisa est hac mea parte tibi.
Desine parte queri: sed ut & mare finiat iram.
Accedant quæso fac tua uota meis.
*Pace breui nobis opus est: dum *transferror istuc:*
Cum tua contigero littora: perstet hyems.
**Istic est aptum nostræ nauale carinæ:*
Et melius nulla stat mea puppis aqua.
Illic me claudat Boreas, ubi dulce morari est:
Tunc piger ad nandum, tunc ego cautus ero.
Nec faciam surdis conuitia fluctibus ulla:
Triste nataturo nec querar esse fretum.
Me pariter uenti teneant, tenerique lacerti:
Per causas istic impediarque duas.
Cum patietur hyems: remis ego corporis utar:
Lumen in aspectu tu modo semper habe.
Interea pro me pernoctet epistola tecum:
Quam precor ut minima persequar ipse mora,

** transfretor*

** Illic*

hactenus. [Quid erit,) q.d. multo maior tẽpestas [Cũ lęserit) Perturbauerit, & cõmouerit. [Pietas) aut singularem ꝓ plurali posuit. i. pleiades, quod signũ est ante genua tauri, quod ortũ suo primę nauigationis tp̃s ostẽdit, unde dictę sunt à πλέω i. nauigo, aut (qđ magis placet) Steropes, unius ex pleiadibus stellã intellexit, q̃ ortu suo tẽpestatẽ inducit. Ouid. lib. 1. Trist. Sæpe ego nimbosis dubius iactabas in hœdis, Sæpe minax Steropes sidere pontus erat. Sed non solũ huius loci, sed & aliorum cã dicẽdum est aliquid de Pleiadibus Sũt. n. q̃ Atlãtides dñr filię Atlantis, & Pleiones in cœlum translatę, q̃ qdẽ faciunt signũ, ut uoluit Seruius, ante genua Tauri, q̃ licet septẽ fuisse dicãtur, tñ (ut fer. Ouid. lib. 4 Fast.) Sex tñ apparent dicit. n. Pleiades incipient humeros releuare paternos: Quæ septẽ dicit, sex tñ esse solent. Vna appellata est Alcyone, amata à Neptuno, ut in epis. sequenti uidebimus, ex qua Neptunus genuit Lycaona, & Hyrieũ patrẽ Orionis, Taygeta uero ex Ioue peperit Lacedęmona, à quo Lacedęmon urbs dicta est ex Tãtalo peperit Niobem, q̃ nupsit Amphioni regi Thebarũ. Maia ẽt à Ioue compressa genuit Mercuriũ, Electra ex eodẽ Ioue genuit Dardanũ Oui. lib. 4 Fas. Dardanũ Electra qs nescit Atlãtide natũ, Scilicet Electrẽ cõcubuisse Ioui? Sterope ex Marte genuit Oenomaũ patrẽ Hippodamiæ. Celeno Neptuno amata est, ut ẽt in seq. epist. patebit, ex qua genuit Nycteũ, q cũ Nyctimene à filia cõmixtus est. Merope sola cũ mortali cõcubuit, nã ex Sisyphe genuit Glaucũ p̃rem Belerophõtis. Oui. Septima mortali Merobe tibi Sisyphe nupsit. Pęnitet, & facti sola pudore latet de Pleiadib. hęc nũc sufficiãt. Pleias ãt hic ĩtelligit, ut diximus, Sidus steropes tẽpestuosum. [Arctophylax) Stella est, q̃ & Bootes dr. i. bubulcus, q̃ & tẽpestuosa ẽ, latine pt dici custos ursę. [Oleniq. pecus) scribit Ser. Ægas duas esse una, ĩ Euboea, Altera ĩ Achaia, diciq. & Ægã, & Ægas, in quo loco Iouẽ à capra lectis alimẽta suscepisse scil it prope est Olenæ, unde Oleniã capellã dixere. Oleniũ igit pec⁹ possumus intelligere, uel solũ sidus capę, qđ est pluuiale, ut Ouid. lib. 3. Met. Addidici regimẽ dextera moderãte carinę Flectere, & Olenię sidus pluuiale capellę, uel certe sidus capellę & hœdorũ suorum, nã ob beneficiũ alimẽti à Ioue in cęlũ cũ hędis suis translata est, ex quibus factũ sidus, quod nubes, pluuias, & tempestates inducit, quod ut ostẽdit

lib.

lib. 1. Georg. Præterea tã sunt Arcturi sidera nobis, Hędorumq; dies seruandi &c. Mãlius astronomicus lib. 1. Hunc subeunt hędi claudentes sidere pontũ Nubibus, & mũdi nutrito rege capella. Dicit ig'r Leander si nũc ita turbatur mare, quid eti, cũ accesserint ẽt sidera, q̃ natura sua inducunt tẽpestates? [Aut nõ noui, q̃ sim temerarius) Aut nõ noui temeritatẽ meã. [Aut amor nõ cautus) Qui facit hominẽ incautũ. [Tunc) Cũ supradicta sidera commouebunt mare. [Quod abest) quod est remotũ. [Pignora) Probationes, certa signa. [Polliciti) Promissionis meæ. [Sit tumidum paucis ẽt nunc noctibus æquor). i. si aliquot noctibus patet hæc tempestas, ego experiar uenire inuitis aquis. [Aut mihi) Facit argm̃, quod dr̃ Dilema quod utrinque concludit, & probat esse eũdem. [Audacia felix) Cui fortuna, & dij fauebunt. [Saluo) Incolumi. [Aut) Alia pars, aut si moriar, mors finiet solicitudines, & molestias mei amoris. [Expellar) A fluctib. proijciar. [Illas) Vbi tu eris. [Naufraga membra). i. ego naufragos, & submersus. [Dignabere tactu). i. dignabere tangẽ. [Causa) Quia pp amorem meum ausus est tam turbidum mare ingredi. [Silicet) Fingit Leander amicam suam non audire libenter malum omẽ de eius morte. [Interitus) Mortis. [Accadant meis uotis). i. adiungantur, ut tu facias uota, sicut ego. [Pace) Tranquillitate maris. [Breui) Paruo tpis. [Perstet) Perseuerat, cum ero apud te. [Istic ẽ) Translatio, sicut naues bene sunt, ubi hñt portum, ita dicit se hr̃e. [Nauale aptum suę carinę). i. amicam suam sibi aptam. [Nauale) Intelligit amicam, Carinã uero seipsum, quia fungebatur officio carinæ. [Tũc) Cũ natabat. [Cautus) Quia nõ discedã à te ut immittã me periculis. [Nec faciã conuitia flucti). i. non incusabo fluctus. [Surdis) Non audientib. ipse supra Surdior ille freto, &c. [Triste) Asperum, aduersum. [Nataturo) Mihi. [Per quas causas) Per uentos. & lacertos nos. [Remis corporis). i. brachijs ad natadũ utar loco remotũ. [In aspectu) In turri, ut possit à me aspici. Pernoctet Vigilet. [Ipse) Ego. [Minima mora) Breui tempore.

ASC. CVMQVE minus firmum nil sit, quam uentus) Non est legẽdũ nihil, sed nil, ut moueat metrũ. [In uẽtis) Lege cum amara interrogatione, quæ uim negandi habet. [Aut ego non noui quàm sim temerarius) Vim amoris, & dementiam amantium exprimit, uã sc'ẽtes, uidentesque sese in summa pericula mittunt. [Optabo tamen) Moris est poetici id in præsagijs ponere, & prædictionibus, quod euẽturũ sciũt, unde Dido Sed cadat ante diẽ, mediaque inhumatus arena. [Litteraq. inuisa est). i. epistola. In oratione litteræ dicũtur. [Conuitia) A conuitor ant conuituperor, producit enim secũdam cùm uitium primã corripiat. [Persequar minima mora). i. post minimam moram ad finem usque sequar. Et est summa uotorum, quam in fine ferè ponit Ouidius, aut cuius nomine scriptam dicit.

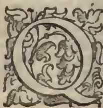
IN XVIII. EPISTOLAM, ARG. HVBERTINI.

HEro epistolæ Leandri respondens dicit se deteriori esse conditione quàm sit Leander, quia & si pares sint amore mulieris tamen de causis ipsa minus potest amori resistere, & ostendit quã sincero, et continuo amore cum amet, cum dicit se cupidam, ut Leander ad se ueniat hortatur tamen, ut diligenter aduertat ne se periculis obijciat, ne si moriatur, sit ẽt causa mortis ipsius, dicit autem se maxime terreri uiso quodam, quod ei insomnijs apparuit de morte cuiusdam Delphini arenæ illusi, & statim mortui.

HVB. 
EBVS) Effectu. [Omnis mora) Quælibet tardatio temporis etiam breuis. [Est longa) Propter affectum tui. Virg. in Buc. Si mihi nõ hæc lux toto iam lõgior anno. Horat. Vt nox lõga, quibus mentit' amica. [Fallx) Mi

HERO LEANDRO.

EPISTOLA XVIII.



VAM mihi misisti uerbis Leander salutem.
Vt possim missam rebus habere: ueni.
Longa mora est nobis omnis; quę gaudia differt:

Da

Da ueniam fassæ, non patienter amo.
Vrimur igne pari: sed sum tibi uiribus impar:
Fortibus ingenium suspicor esse uiris.
Ut corporis teneris, sic mens infirma, puellis:
Deficiam parui, temporis adde mora.
Vos modo uenando, modo rus geniale colendo,
Ponitis in uaria tempora longa mora.
Aut fora nos retinent, aut unctæ dona palæstræ:
Flectitis aut freno colla fugacis equi.
Nunc uolucrem laqueo, nunc piscem ducis hamo:
Diluitur posito serior hora mero.
*His mihi * submotis, uel si minus acriter urar:*
Quod faciam: superest, præter amare nihil.
Quod superest, facio: teq. ô mea sola uoluptas
Plus quoque, quàm credi quod mihi possit, amo.
Aut ego cum cara de te nutrice susurro:
Quæq. tuum miror causa moretur iter.
Aut mare prospiciens, odiosa concita uento
Corripio uerbis æquora pene tuis.
*Aut, ubi * sæuitia paulum grauis unda remisit.*
Posse quidem, sed te nolle uenire queror.

hi confitenti amorem meum. [Viribus) Robore animi ad resistendum amori. [Ingenium) Naturam. [Vt Corpus) scientia physica, dicit enim ex imbecillitate corporis imbecillitatem quoque animi fieri. [Deficiam) Consumar. [Vos) .i. uiri. [Ponitis tempora longa in uaria mora) idest præteritis tempus uarijs modijs. [Modo uenando) Nam exercitium est utile. [Modo) Interdum. [Geniale) Amœnum, plenum uoluptatis, nam Genius deus est naturæ, cui uoluptati operam dantes indulgere dicuntur. Persius: Indulge Genio, carpamus dulcia inde Genialis uoluptuosus dicitur. Virgilius. Inuitat genialis hyems. Iuuen. Genialis agatur ista dies. [Fora) Actiones causarum, quæ in foro aguntur. [Aut dona) Munera, & exercitia. [Palestræ) Luctationis, sunt autem hæc officia uirilia. Iuuen. Nunquid nos agimus causas? ciuilia iura Nouimus? aut ullo strepitu fora uestra mouemus? [Fora) Vestra dixit .i. quæ uos uiri frequentare soletis. [Flectitis aut freno colla) .i. aut exercimini equitando. [Fugacis) Velocis, optime currentis. Iuuen. Cuius Clara fuga ante alios, & primus in æquore puluis. [Ducitis) Capitis. [Diluitur) Madescit, temperatur. [Serior hora) .i. serum tempus. [Posito mero) .i. bibendo. ipse in arte. Cura fugit, multo diluiturq. mero. [Semotis) Remotis. [Minus) Non [Quod superest facio) .i. amo, quod solum restat mihi faciendum. [Plus quoque) Ordo est. Amo te, plusquam id, quod possit credi mihi. [Aut ego) Dicit, quid agat interea, dum durat tempestas, aut enim loquitur de Leãdro cum nutrice, aut in mare inuehitur, sicut & Leander. [Susurro) Immurmuro, & clam, demisseq. loquor. [Moretur) Tardet. [Corripio) Incuso. [Pene tuis) Quibus tu quoque corripis. [Remisit) Diminuit. [Paulum sæuitiæ) .i. Paulum perturbationibus.

* Semotium

* Seuitiam

ASCENSIVS.

QVAM mihi misisti uerbis Leãder salutem) Hęc epistola responsiua Herus ad Leãdrum etiam à Sabino dictata creditur, cuius subtilis quem est compositio, sed usque adeo facilis, ut pudeat quidquam ad tantam claritatem lucis adijcere. [Longa mora) Ordo est. Omnis mora, quæ differt nobis gaudia. [Est) .i. uidetur, & reputarut longam, quantumuis breuis fit. [Vos modo uenando, modo rus geniale colendo) Artis est à sexu argumentari, ne personam lædamus, & ideo pluraliter dicit. [Vos) .i. omnes uiri. [De more ponitis) .i. transigitis. [Modo) .i. aliquando uenando &c. [Hora serior) .i. tardior. [Vel si) .i. etiam si. [Minus acriter urar) .i. licet non tam uehementer amem, quid aliud faciam, quã amem, cum aliud facere nequeam? [Quod superest facio) .i. amo.

Conscia)

Dũq. queror lacrymę per amantia lumina manãt.*
Pollice quas tremulo conscia siccat anus.
Sæpe tui spectſo si sint in littore passus:
Impositas tanquam seruet arena notas.
Vtq. rogem de te, & scribam tibi: si quis Abydo
Venerit: aut, quæro, si quis Abydon eat.
Quid referam. quoties do uestibus oscula? quas tu
Hellespontiaca ponis iturus aqua?
Sic ubi lux acta est. & noctis amicior hora
Exhibuit pulsa sidera clara die:
Protinus in summa uigilantia lumina turre
Ponimus, assuetæ, signa, notamq. uiæ:
Tortaq. uersato ducentes stamina fuso,
Fœminea tardas fallimus arte moras.
Quid loquar interea tam longo tempore, quæris,
Nil, nisi Leandri nomen, in ore meo est.
Iam ne putas exisse domo mea gaudia nutrix?
*An uigilant omnes: & timet ille * suos?*
Iam ne suas humeris illum deponere uestes?
Tingere nam pingui Pallade membra putas?
*Annuit illa * fore non nostra quòd oscula curet:*
Sed mouet obrepens somnus anile caput.
Postq. moræ minimũ, iam certe nauigat, inquam:
Lentaq. dimotis brachia iactat aquis.

* *Amat* * *Patrẽ* * *Ferè*

HVB. CONscia) Quæ nouit amorem meũ. [Tremulo) ꝓꝑ ætatem anilem. [Notas signa, vestigia pedum. [Rogem) Interrogẽ. [Ponis) pro deponis. exuebar. n. se, cum erat nataturus, & relinquebat vestes apud hero, quas dicit se sæpe osculari propter amorem eius. [Lux) Dies. [Acta) Præterita sic loquendo de te, & osculando vestes. [Hora noctis amicior) .i. gratior, vt supra alibi. [Nox grata puellis) Quarum suppositus collalacertis haber [Exhibuit) Ostendit. Signa notasq.) Ephixegesis est, nam nota idem est, quod signũ. legendum est autem, signa, notatq. viæ, non, signaq. nota uię, vt quidam male legunt. [Torta stamina) Fila, quę nendo torquentur. [Fallimus) Præterimus. Penelope, Nec mihi quærenti spatiosam fallere noctẽ. [Fœminea arte) Nendo, quæ ars fœminarum proprie est. [Quæris) .i. rogas, & vis scire. [Iam ne putas) Verba Heroos ad nutricem quibus interrogat, quid de Leandro putet. [Mea gaudia) Meam voluptatem. s. Leandrum. [Oẽs) Eius domestici. [Timet suos) Ne videant eum exeuntẽ domo. [Deponere vestes) Exuere se, vt natet. [Tingere) Vngere. [Pallade pingui) .i. oliuo, posuit aũt inuentricẽ pro inuento Nã pallas inuẽtrix fuit oliuæ, vt Virg. 1. Georg. Oleęq. Minerua inuentrix. Nã cũ Neptunius & Minerua (vt fabulæ ferunt) de imponedo nomine Athenis cõtenderẽt, placuit dijs, vt eius nomine ciuitas appellaret, q̃ munus melius mortalibus obtulisset? Neptunus percusso littore equũ animal bellis aptum produxit, Minerua iacta hasta oliuã creauit, q̃ res est melior cõprobata, & pacis insigne, vñ Athenas a noĩe suo dixit, nã ipsa gręce Athena dr̃. [Annuit) Nutu, & motu capitis significauit ita esse, vt petiuerã. [Fere) Tẽperamentũ. i. ferè annuir, & nutu affirmauit, qđ interrogaui, melius aũt ferè, q̃ fore legitur, & rõne metri, & rõne sensus, nã fore semper significat tp̃s futurũ. [Nostra oscula) Nostra voluptatẽ. [Obrepens) Latẽter adueniẽs. Cic. in Cat. maiore de senectute, cã obrepere aiunt, citius q̃ putassent [Mouet caput anile) Facit eam annuere. dormientes. n. aut iam declinantes ad somnum, ita solent mouere caput, vt videantur annuere loquentibus eũ eis. [Post minimũ moræ) .i. post minimũ spatium, postquã supradicta dixi.

ASC. QVID referã quoties do vestibus oscula? quas tu) Tota epistola id agit, vt se ardenter redamare significet, & ad mutuos cõplexus amatorẽ cit us aduotet. [Noctis amicior) Taceant ergo inepti, q ab amico amicitior, ei, geminato deduci præcẽpũt. [Quid loquar interea &c.) subaudi, si, vt sit, si, quæris quid sit, quod loquar interea tã longo tẽpore. [Nil nisi Leandri nomen in ore meo est) .i. nil loquor, nisi de te, dicẽdo. s. iã ne putas &c [Annuit illa fore) .i. nutu capitis significat futurũ, nõ ꝙ curet nostra oscula, sed quia sub. [Sõnus obrepens mouet caput senile) .i. anile. [Postquã moræ minimum .i. immediate post.

paucaq.

Paucaq. cum tacta perfeci ſtamina terra:
An medio poſſis, quærimur eſſe freto.
Et modo proſpicimus: timida modo uoce precamur
Vt tibi det faciles utilis aura uias.
Auribus interdum uoce captamus: & omnem
Aduentus ſtrepitum credimus eſſe tui.
Sic ubi decepta pars eſt mihi maxima noctis
Acta: ſubit furtim lumina feſſa ſopor.
Forſitan inuitus, mecum tamen improbe dormis.
Et quamuis non uis ipſe uenire: uenis.
Nam modo te uideor propè iã ſpectare natantem:
Brachia nunc humeris humida ferre meis:
Nunc dare quæ ſoleo madidis uelamina membris:
Pectora nunc iuncto noſtra fouere ſinu:
Multaq. prætcrea lingua reticenda modeſta,
Quæ feciſſe iuuat: facta referre pudet.
Me miſeram, breuis eſt hæc, & non uera uoluptas:
Nam tu cum ſomno ſemper abire ſoles.
Firmius ò cupidi tandem coeamus amantes:
** Ne careant uera gaudia noſtra fide.*
Cur ego tot uiduas exegi frigida noctes?
Cur toties à me lente natator abes?
Eſt mare (confiteor) nondum tractabile nanti:
Nocte, ſed heſterna lenior aura fuit.
Cur ea præterita eſt? cur non uentura timebas?
Tam bona cur perijt? nec tibi capta uia eſt.

HVB. TErra tacta) .i. ſtamina ita lõga, ut fuſus tãgat terrã. [Captamus uoces) .i. auſcultamus, an aliquam uocem audiamus. [Strepitũ) ſonitum. [Vbi) poſtquam. [Maxima pars noctis eſt acta) .i. præterita ſic cogitando, & interrogando de te. [Furtim) Latenter. [Subit) Ingreditur. [Lumina feſſa) Oculos meos fatigatos nimium in uigilando. [Dormis mecum) .ſ. & in ſomnis, uel cogitatione. [Improbe) Cõtumelia eſt apta amantibus [Venis) Quia ſomnio te uenire. [Videor) .ſ. mihi exiſtimo. [Velamina) ueſtes. [Membris mad.) Tuo corpori madido, ſic.n. ipſe Leander dixit. Deque tuis demptos humeris mihi tradis amictus. [Nunc) interdum. [Fouere) calefacere. [Noſtra pect.) ut ipſe. Excipis amplexu. [Reticenda modeſta) Non dicenda, ut ipſe ẽt Leander. Cetera nox, & nos. & turris conſcia nouit. [Pudet referre facta) .i. pudet me dicere ea eſſe facta à nobis quę tñ iuuat feciſſe, & bene oſtẽdit, multa inter amantis fieri, quę honeſte referri non pñt. [Hæc uoluptas) Somnij. [Et breuis eſt) Quia cito abit. [Et non uera) quia deludit me ſomnia.n. imitantur uoluptates, ſed parum durant. Biblis apud Ouid. lib. ix. Met. Gaudia quanta tuli, quã me manifeſta libido Contigit, ut iacui totis reſoluta medullis. Vt meminiſſe iuuat, quamuis breuis illa uoluptas. Noxq. fuit præceps, & cœptis inuidia noſtris. [O) .i. utinã. [Coeamus) Coniungamur. [Firmius) Quam per ſomnium. [Vera fide) Vero effectu .i. ut poſſint credi uera. [Frigida) ſola, ut Penelope. Nõ ego deſerto iacuiſſem frigida lecto. [Lẽte) Tarde. [Abes) Es abſens, & remotus. [Eſt mare) Ponit reſponſionem, quã poſſet facere Leander, & quam iam fecit. [Tractabile) Aſperum, inacceſſibile. [Heſterna) Herina. [Lenior) Mitior, quam nũc. [Ea) Aura lenis. [Cur eſt pręterita) Cur omiſſa? quare non ea uſus es? uel. [Ea) .ſ. nox in qua fuit aura lenior. [Ventura) Tẽpora, quia poſſet dicere, expectabam etiam meliora tempora, dicit, ꝙ timere debuiſſet, ne peiora uenirent. [Via) Commoditas uiæ. [Cur perijt) Cur omiſſa eſt?

* Ne

ASC. PAVCAQVE cum tacta) Quia nendo, ut filium longum producant, fuſum in terram uſq; demittunt, texendo autem pedibus terrã contingunt, utroq, autem modo intelligi poteſt, Priori, accipiendo ſtamina pro filis in fuſo ad ſtamina conficienda. [Forſitan inuitus mecũ tñ im̃pbe dormis) Improbus.n. eſſet, & immitis, hoc eſt ſi nollet amari, nã dormis cũ ea ꝑ phãtaſiã. [Coeamus) .i. cõueniamus, cõgrediamur. nã de coitu ueneteo inhoneſtũ eſſet, & indecorũ puellæ loqui [Viduas noctes) .i. quæ me faciunt uiduam .i. ſine amico, ſeu dilecto meo. [Eſt mare) Confiteor, Quia id in oĩ ferè amore, uitium eſt, ut ſu-

ſpiciones,& zelotypiæ ſeſe intermiſceant,facit poeta etiam hanc zelotypiam,quaſi vero nouo amore captus immoretur.[Cur ea præterita).ſ.aura lenior.Cur non ventura times) ideſt ea,quæ euenire poterant.

HVB. VT) Quāuis.[Copia) Facultas.[Similis curſu) ſimilis natationis.[Detur) Contingat tibi.[Illa) cōmoditas p̄terita.[Fuit hoc) .i. tanto, vel eo melior.[Quō fuit prior) .i. quo antecedebat, nam celeritatis voluptatum magna eſt gratia.[At cito)Alia obiectio parū (inquis) durauit illa lenitas auræ, & maris, quę fuit nocte pręterita,& cito mutata eſt.[Tempore) Rñſio Heroos ad hanc obiectionē, dicit eū tu vis cito venire, ſæpe venis breuiori tēpore, q̄ fuit illud, ita q̄ potuiſſes venire per id ſpatiū,quo durauit illa trāquillitas.[Deprenſus) tēpeſtate detentus, ne poſſes redire, nā deprehēdi ꝓprie dñr nautæ tēpeſtati impediti. Virg.in 5.Æn. Hunc ego Getulis agerē,ſi Syrtibus exul, Argolicoue mari deprenſus, & vrbe

Protinus ut ſimilis detur tibi copia curſus:
Hoc melior certe, quo prior, illa fuit.
At cito mutata eſt iactati forma profundi:
Tempore,cum properas,ſæpe minore uenis.
Hic puto deprenſus, nil. quod querereris,haberes
Meq. tibi amplexo nulla noceret hyems.
Certe ego tunc uentos audire læta ſonanteis:
Et nunquam placidas eſſe precarer aquas.
Quid tamen euenit: cur ſis metuentior vnda?
Contemptumq. prius,nunc vereare fretum?
Nam memini,cum te ſæuum uenient e, minaxq.
Non minus, aut multo non minus,æquor erat.
Cum tibi clamabam: ſic tu temerarius eſto,
Ne miſera uirtus ſit tua flenda mihi.
*Vnde nouus timor hic? * quoq; illa audacia fugit?* (* quone)
Magnus ubi eſt ſpretis ille natator aquis?
Sis tamen hoc potius:quam quod prius eſſe ſolebas:
Et facia placidum per mare tutus iter:

Mycenæ.[Noceret) Diſpliceret,eſſet ingrata tibi.[Tū) Cum eſſes hic mecū.[Sonantes) ſtridentes,murmurantes.[Aquas) Maris.[Nunq̄ eſſe placidas) Nunq̄ eſſe tranquillas, vt nunquam poſſes à me diſcedere.[Quin tamen) ſuſpicatur Hero,ne Leander metuerit natare,quia aut minus eam amet,aut alij amori fortaſſe indulgeat.[Vndæ) Maris.[Contemptum) A te non formidatum.Iuuen.Contēpſit pelagus.[Prius) Ante,cum ad me ſępe natasti.[Nā memini) Dicit eū nataſſe alias ad ſe, cum mare nō erat multo minus turbatum,q̄ nunc Ordo eſt.[Nā memini, cū te veniēte).i.natāte ad me.Aequor erat nō minus ſæuū, & minax.ſ.q̄ nunc.[Aut non multo) Correctio eſt,exornatio rhetorica.i.ſi erat minus ſæuum,non erat multo minus.[Sic temerarius) ſic audax.[Tua uirtus) Tua animoſitas.[Vnde) Ex qua cauſa.[Nouus) Inſolitus.[Quoque) Duę dictiones ſunt.i.& quo.[Fugit illa audacia) Quam antea habebas.[Ille natator) Ille Leander, qui non timebat maris pericula.[Sis tamen hoc).ſ.timidus.[Quām quod ſolebas eſſe) .ſ.audax.[Placidum) Tranquillū.

ASC. PROTINVS vt ſimilis detur tibi copia curſus).i.ponamus caſum,vt copia ſimilis curſus detur tibi ꝓtinus.[Certa illa) .ſ.uia,& aura oblata.[Hoc) .i.hac re,aut rāio fuit melior,quo prior.duplex argumētatio,prior ex eo,quod datā occaſionē ſuſcipere debemus, neſcij,an ſimilis vnq̄ dabit̃. Vñ eſt illud. Frōte capillata poſt hæc occaſio calua eſt. Eſt & illud Lucani:Tolle moras nocuit ſemp differre paratis.[Altera) Quia tametſi ſimilis occaſio redeat,tñ prior,eo q̄ prior,melior eſt. Nā ſicut in malis,ſi euitari nequeūt, nō nihil boni eſt ſi differri p̄nt,ita ī bonis nō nihil mali eſt,tāetſi certo futura ſūt,ſi differant̃.[Nil qd quæreretis) Ita legendū eſt,à quærerer quæreretis &c.[Curſis metuētior vndæ) Genitiuus eſt rectus virtute poſitiui. Nā ſicut dicimus ſum metuēs vñ,ita dicimus,ſum metuētior vndę,& metuētiſſimus vndę.[Nō minus,aut multo) Ordo eſt. Aequor erat nō minus ſæuum,& minax,aut nō multo minus ſæuū,& minax.[Quoq; illa audacia fugit) Quoq; quæ ſunt partes,& ita,quo producitur,ſignificās,& quo,fugit autē præteriti eſt temporis

& ideo

& ideo prior quoq; producitur.[Ille natator) Quasi diceret, notissimus, & laudatissimus, aut audacissimus.[Flammaque).i.& illa flagrantissima amoris flamma) Nō fiat cinis frigidus).i.non resoluatur in frigidum cinerem, hoc est in torporem, aut obliuionem.

Dummodo sis idem: dum sic, ut scribis, amemur:
Flammaque non fiat frigidus illa cinis.
Non ego tam uentos timeo mea uota morantes:
Quàm similis uento ne tuus erret amor.
**Ne non sim tanti: superentque pericula causam:*
Et uidear merces esse labore minor.
Interdum metuo, patria ne lædar: & impar
Dicar Abydeno Sesta puella uiro:*
Ferre tamen possum patientius omnia, quàm si
Ocia nescio qua pellice captus agas:
In tua si ueniant alieni colla lacerti:
Sitque nouus nostri finis amoris amor.
Ah potius peream quàm crimine uulnerer isto:
Fataque sint culpa nostra priora tua.
Nec, quis uenturi dederis mihi signa doloris.
Hæc loquor: aut fama sollicitata noua.
Omnia sed uereor (quis enim securus amauit?)
Cogit & absentes plura timere locus.
Felices illas suas quas præsentia nosse.
Crimina uera iuuat: falsa timere uetat.
Nos tam uana mouet, quàm facta iniuria fallit:

HVB. Dummodo sis idem) Dum modo pseueres in amore nostro & sis idē amator meus, qui solebas esse.[Illa flāma) Ille ignis tui amoris.[Non fiat frigidus cinis) Non extinguatur, & est translatio ab igni, q. extinctus fit cinis.[Morantes) Tardantes.[Mea uota) Meum desiderium aduētus tui.[Similis uento) Inconstans.[Erret) Vagetur, & à me ad aliā transeat.[Ne non sim tāti) Sic legēdum est.i.timeo, ne nunc me tanti non æstimes, ut putes ꝑ tanta pericula ad me ueniendum, & ne.[Pericula superent causam).i.pluris facias pericula, q̄ me: q̄ sum causa periculorum, & ne.[Videar esse merces minor labore).i.premium minus, quàm sit labor tuus.i. ut non uidear tibi satis digna, q̄ tanto labore natandi petas.[Ne lædat patria).i.ne noceat mihi imparitas patriæ.[Ne ego Sesta).i. ex Sesto.[Dicar impar) Inæqualis.[Viro Abydeno).i.tibi, quis es ex Abydo, quæ est clarior mea Sesto.[Omnia) quæ te morantur.[Patientius) Melius.[Quam si tu captus, nescio qua).i.aliqua.[Pellice) Concubina.[Agas ocia,) id est moreris, & cesses.[In tua) subaudi quam.[Si alieni lacerti).i. alius mulieris.[Veniant in tua colla) Te amplectantur.[Nouus amor) Alius puellæ.[Sit finis nostri).i. expellat nostrum.i.ne incipieus aliā amare, me omittas.[Vulnerer) Lædar, & accipiam dolorem translatio est, nam uulnus pro dolore ponitur. Virg. seruans sub pectore uuln*. [Isto crimine) Ista tua culpa.[Fata nostra).i.nostra mors.[Sint priora tua culpa).i.antecedat culpam tuam.i.utinam moriar prius, quam hoc facias.[Nec quia) Dicit se hæc dicere, non quia aliquid de eo intellexerit, sed propter amorem.[Aut sollicita).i.incitata.[Noua fama) Nouo nuncio, quòd ames aliam.[Securus) Sine cura, & timore: nā, Res est solliciti plena timoris amor.[Locus) Remotus.[Felices) Dicit felices illas esses, q̄ sunt in eodem loco, ubi sunt amatores sui.[Sua præsentia iuuat) Adiuuat.[Nosse uera crimina).i. cognoscere ueram culpam suorum amatorum.[Et uetat) s.sua præsentia.[Timere falsa) Quia quę sunt præsentes, non timent falsa crimina suorum amatorum, uident enim quotidie, quid agant.[Nos) Dicit se i ra timere, quod fortasse non facit eandem.[Iniuria falsa) Non uera.[Tam mouet) Tam solicitat me, & turbat.[Quam facta fuit) Quam ea q̄ fecisti, ignoratur a nobis.

*Est ne sim

*Tero

ASC. ET ne sim tanti) Ordo est. Et ego non timeo tam uentos, quam ne sim tanti.i. quantū timeo, ꝙ non reputabor tanti, & ꝙ pericula superāt causam.i.maiora uideantur, q̄ eā.i.q̄ ergo, ꝑ qua eo debeat subire.[Fataq.).i.& fata nr̄a.i.dies mortis meę.[Sint priora tua cul.) idest

id est præcedant culpam tuam,quod optando dicit.[Ne quia uenturi) Amanter pergat, quæ obiecerat,ne malam opinionem de Leãdro suo concepisse credatur.[Quis.n.secu rus amauit?) Quasi diceret,nemo,quia,Res est solliciti plena timoris amor.

HVB. VTerq; error) Ignorãtiç, aut falsæ,aut ueræ iniuriæ.[Pares morsus) pares curas, & cruciatus animo meo. [Hinc uẽtus) Qui hoc mouet mare.[Aut pr̃) Tuus.[Sit cã) Quare non uenias.[Quod si quam).s.aliq̃ mulierẽ esse cau sam tuç moræ.[Moriar dolendo) Moriar dolore.[Iandudũ) ualde Ter. Iandudum illa re amat,uel iãdudũ,Iãdiu,ex quó desinis ad me uarare. [Petis) q̃ris.[Mea fata) Mea morem. [Sed neq; peccabis) Dicit sperare eũ permansurũ in amore, tardareq. pp tẽpestatẽ maris. [Me miseram) Narrat quã tur bida sit tempestas.[Plangunt) percutiuntur. [Dies) Lux.[Latet condita nube. Virg. Eripiũt subito nubes cœlumq,, dieq. Teucrorũ ex oculis.[Forsitã) dicit hanc tempestatẽ, forsitã morã esse Nephele m̃re Hel ler,quç uenerit ad mare,& fleat filiã suã.[Mater Helles) Nephele,ut dictum est in epis. Hypsipyles ad Ias.[Nata) Helle.[Fleatur) Pro fletur.[Aquis roratis).i.effusus,allusit autem ad fabulam,quia Nephele dicitur esse mutata in nube, quç effundit pluuias. [Aut) Alia causa,quod Ino conuersam in Deam maris nomine Leucothoen) ut supra dictum est) fortasse turbauit mare, quod odit, quia nominatur à nomine priuignæ Helles. [Pri uignæ) filiæ mariti sui ex priore uxore.[Nouerca) Ino [Iste locus) Hic Hellespõtus. Vt nũc est).i.ita tumidus,ut nũc est.[Nõ fauet puellis (Nõ est puellis bonus.[Hęc Helle pe rijt) probat,quod nõ faueat puellis,quia prius nocuit Helle,nũc aũt nocet tibi. [At tibi) Conuertit sermonem ad Neptunũ dicẽs,ꝙ ipse memor amorũ suorũ,nõ deberet nũc ad uersari amãtibus,& uẽtis impedire iter Leãdro.[Flãmarũ) Amorũ.[Si neq;) Commemo rat multas puellas amatas à Neptuno.[Si) Pro si quidem.[Neq; Amymone est uana fabu la).i.falsa fama.[Tui eri.) Tui amoris,& concubitus: Amymone una fuit ex filiabus Danai fratris Ægypti,q̃ cum p̃fectus aquarũ misisset,& Satyrus uisam insequeret, illa auxiliũ Neptuni ĩplorauit,q fugato satyro eã cõpressit,ex qua genuit Naupliũ p̃rem Palame dis.[Nec Tyro) Formosissima fuit puella filia Salamonei,q in Elide imperauit, & quem Vir.in 6.Æn.à Ioue fulminatũ dicit,q̃ Enipeũ fluuiũ,q, Alpheũ ingredit,uehemẽter ama uit.ut poeta ait. Illa nimis flagras dilexit Enipea diuum , hæc postea à Neptuno mutato in formã ipsius Enipei cõpressa est,ex qua genuit Neleũ patrẽ Nestoris,& Peliã q regna uit in Thessalia,unde propter. Nõ sic Hæmonio Salmonida mixtus Enipeo Tenarius fa cili pressit amore deus. hæc postea nupsit Erichtheo filio Æoli, ex quo filios procreauit.

Incitat & morsus error uterque pares.
O utinam uenias: aut hic uenius ue, pater.
Causaque sit tantæ fœmina nulla moræ.
Quod si quam sciero: moriar (mihi crede) dolendo?
Iandudum peccas, si mea fata petis:
Sed neque peccabis: frustraque ego terror istis:
Quoque minus uenias, inuida pugnat hyems.
Me miseram, quanto plangunt littora fluctu:
Et latet obscura condita nube dies.
*Forsitan ad * pontum mater pia uenerit Helles:* (* Portũ)
Mersaque roratis nata fleatur aquis.
Aut mare ab inuiso priuignæ nomine dictum
Vexat in equoream uersa nouerca deam.
Non fauet, ut nunc est, teneris locus iste puellis:
Hac Helle perijt: hac ego lædor aqua.
At tibi flammarum memori Neptune tuarum.
Nullus erat uentis impediendus amor:
Si neque Amymone, nec laudatissima forma
Criminis est Tiro fabula uana tui,

ASC. QVOQVE minus) Et quo minus, hoc est,& ut nõ uenias.[Hyemis).i.tẽpestas.[Inuida).s.amãtib.[Pugnat).i.cõtẽdit.[Plangũtur).i.ferũtur,seu pcutiũtur..[Forsitan ad põ tũ) Sciscitatur causas turbationũ,quæ fiebãt in Hellesponto,quas duplices innuit,aut qa

Mater

[Mater Helles).s. Nephele concubina Athamantis, & nympha filiã plorãs lacrymas suas in pluuiam conuertit, aut quia. [Nouerca). s. Helles, hoc est Ino coniux Athamantis Versa in deã æquoreã. s. Matutam, aut Leucothoen. Vexat Mare pictum à nomine priuignæ, & ita inuiso. i. Hellespontum dictum ab Helle in eo submersa. [At tibi flamma ...) Pulchre incusat Neptunum, quòd qui tot amoribus olim arserit, in amantes modo sæuiat. Amicæ autem Neptuni satis explicantur superiori commentario.

*Lucydaq. Alcyone, Ceyceq. & * Antone nata,*
Et nondum nexis angue Medusa comis,
Flauaque Laodice, cæloque recepta Celæno,
Et quantum memini nomina lecta mihi.
Has certe, pluresque canunt Neptune poetæ.
Molle latus lateri conseruisse tuo.
Cur igitur toties uires expertus amoris,
*Assuetum nobis * turbidine claudis iter?*
Parce ferox: latoque mari tua prælia misce:
Seducit terras hæc breuis unda duas
Te decet, aut magnas magnum iactare carinas:
Aut etiam totis classibus esse trucem.
Turpe deo pelag, iuuenem terrere natantem,
Gloriaque est stagno quolibet ista minor.
Nobilis ille quidem est, & clarus origine: sed non
*A tibi * suspecto duxit Vlysse genus.*

HVB. * Alymone.

* Despecto.

ALcyone) Hæc nõ fuit Æoli, de qua in præced. epist. dictum est, sed alibi diximus, una ex Pleiadibus filia Atlantis, ex qua Neptunus genuit Lycaona, & Hyricum patrem Orionis, licet de procreatione Orionis Ser. aliter dicat. [Lucida) q a stellã cõuersa est. [Ceyce, & Antone nata. [Quæ puellæ hæ fuerint, fateor me nondũ potuisse percipere, nã textus apud aliqs habet Ceyne, apud alios Ceyce, & Antonoe apud alios Aucnone, apud alios Euemone, ita ut diffic. le sit iudicare uerum. Euemonem quidem scribit Ser. filium fuisse Ormeni fratrem Amyntori: & ex Euomene natũ Eurypylum, sed eius filiam uitiatã a Neptuno non memini legere, neq; Ouid. mentionem facit lib. 6. Met. ubi multas amicas Neptuni commemorat, uidetur tñ fuisse eius filias, quam nunc à Neptuno amatam, dicit. Ceyne uero non uiri, sed puellæ nomen est. [Et nõdũ nexis) Et Medusa comis nondum nexis .i. nondũ implicitis. [Angue) Pro anguibus, & Medusa non fuit uana fabula tui criminis, cum nondum hñet comas serpentinas. hæc at filia fuit Phorci, ex Cetobympha, quæ cum Euryale, & Stheno sorores pulchritudine superaret, Neptuno, & formæ, & præcipue capillorum specie placuit, dum sola in littore spaciaretur, quam fugientem insecutus, tãdẽ in templo Palladis deprehendit, & cõpressit. Pallas indignata capillos eius, qui rũ pulchritudine Neptuno placuerat, in serpentes conuertit, reliqua, q̃ de Medusa dicunt, uide apud Ouid lib. 6 Met. [Laodice) Duæ fuerunt hoc nomine dictæ, una filia Agamẽnonis, & Clytẽnestræ, altera filia Priami, de qua nunc puto poetã intelligere, q a Neptuno amata sit. [Cœloq. recepta Celæno) Celæno hoc noĩe appellata est una ex Harpyis, sed hæc, de qua nunc poeta loquitur, una ẽt fuit ex Pleiadibus, ex qua Neptunus, ut in præcedenti epist. diximus, genuit Nyctæum patrem Nyctimenes, quæ cum patrem commixta est. [Recepta cælo) Quia diximus has sorores in cælũ translatas sidus effecisse, quod nauigationis initium ortu suo ostendere solet, has lat ni appellat Virgilias. [Et quarũ) Subaudi, & aliæ quarum noĩa memini esse lecta mihi, nam alias amauit Neptunus, & cõpressit, ut Lybiã filiã Epaphi, ex qua genuit Busyrim, & Peribœam nymphã Eurymedontis filiam ex qua genuit Nausithcum patrẽ Alcinus regis Phæacum, amauit etiam Toosan Phorci filiam, ex qua Polyphemum genuisse dicitur, & alias plurimas, & ideo dicit. [Poetæ canũt) Narrant. [Has) Supra nominatas. [Et plures alias conseruisse latus lateri tuo) i tecũ commixtas esse, concubuisse. [Tu bine) Impetu uentorũ. Virg Turbine corripuit, scopuloq infixit acuto. [Misce tua prœlia mari latoque) i. ostẽde uires tuas in mari lato, & amplo, & non in hoc angusto, & stricto mari. [Seducit) Separat. [Duas terras) Asiam, & Europã, ut

diximus in argumento epist.[Totis classibus) Militis nauibus cõgregatis [Deo pelagi) Tibi magno, & potenti.[Iuuenem narantem) Leandrũ non naui, sed brachijs p mare eũtem.[Ista gloria) Quã quætis in hoc breui mari turbando. [Est minor quolibet stagno) .i. minor quam gloria quã in quolibet stagno, & parua á quo passis hæc. [Ille) Leander. [Nobilis, & clarus origine).i. nobili genere ortus [Sed non traxit genus ab Vlysse suspecto tibi).i. inimico, propterea quod scelere Vlysses perijt Palamedes nepos Neptuni, aut, ut alij uolunt, propter Pergama Neptunia arte, & dolis Vlyssis euersa.

ASC. ASSVETVM nobis turbine).i. ô tu turbide, sed plures codice habent turdide.i. per turbatione claudis iter.

HVB. DVos) Leandrũ, & me.[Natar) Mari se credit. [Sed corpus Leandri) Et.[Spes mea pendet) Ex ijsdem aquis.i. sunt in eodem periculo, legendum autem est corpus Leandri, & spes mea, ut illa copula addat. [Strepuit & lumen) .i. lucerna fecit crepitũ, & stridorẽ Posito nam scribimus illo.[Parenthesis).i. scribimus ad lumẽ lucerne [Ecce) Dicit nutricem quasi libaminis, & auspicij cã inijcere uinũ in ignem. [Faustos) Bene auspicatos, felices á à fauẽdo dr̃ faustus. [Instillat) Infundit.[Plures) Quia accedet Leander.[Lapsus) Tu celeriter progressus. [Per æquora euicta) tuis lacertis superata. Effice nos plures) Fac, ut tu accedas numero nostrum.[Recepto meo corde) .i. ualde infixo animo meo.[Desertor) Derelictor, defector, translatio á militibus q á ducibus suis, & socijs deficiunt, qui deserto res dñr.[Medio toro) Quod solet faceret aliquis cum est solus, nã qui cũ alio dormit nõ in medio, sed in parte lecti iacere solet.[Non est quod timeas).i. non est timendum.[Venus ipsa) Dea amoris.[Auso) Vel tibi auso natare, uel auso.i. audaciæ tuæ, ut Tibulius, Audaces adiuuat ipsa Venus.[Nata æquore).s. Venus.[Sternet) Componet placabit. Virg.& nunc omne tibi stratum silet æquor. [Ire libet) Dicit, quod sæpe habet uoluntatẽ, & appetitum natandi ad Leandrum, nisi scirer hoc mare nimis piculosum puellis, quod patuit ex Helle submersa.[Maribus) Masculis.[Nã cur) Probat exẽplo, qd sit tutius masculis, quã fœminis. Cur.n. inquit, cum Phryxus & Helle p hoc mare ueherentur, sola Helle cecidit, & Phryxus euasit incolumis torrdo.[Sola fœmina cur dedit nomẽ uastis aquis).i. mari.[Phryxo) Et Helle.[Vectis hoc).i. cum ueherentur: ut, Et qua uectus Abas.i. uehebatur. nam latini participiũ præteriti imperfecti temporis á passiuo, nõ habent, sed utuntur participio præteriti perfecti.[Forsitã) Obiectionem facit pro Leandro.[Robora) Vires.[Ad reditũ) Ad reuertẽdum in Abydon.

Da ueniam: seruaq. duos: natat, ille sed hisdem
Corpus Leandri, spes mea, pendit aquis.
Interea lumen (posito nam scribimus illo)
**Sternuit, & nobis prosperas signa dedit.*
Ecce merum nutrix faustos instillat in ignes:
Cras erimus plures, inquit, & ipsa bibit,
*Effice nos plures euicta per æquora * lapsus.*
O penitus toto corde recepto mihi.
In tua castra redi socij desertor amoris:
*Ponuntur * medio cur mea membra toro?*
Quod timeas, non est: auso Venus ipsa fauebit:
Sternet & æquoreas æquore nata uias.
Ire libet medias ipsi mihi sæpe per undas:
Sed solet hoc maribus tutius esse fretum:
*Nam cur * hoc uectis Phryxo, Phryxiq; sorore,*
Sola dedit uastis fœmina nomen aquis?
Forsitan ad redditum metuis ne robora desint:
** Ac nequeas gemini ferre laboris onus.*
At nos diuersi medium coeamus æquor:
Obuiaque in summis oscula demus aquis:
Atq; ita quisque suas iterum redeamus ad urbes:
Exiguum, sed plus quàm nihil, illud erit.
Vel pudor hic utinam, qui nos clam cogit amare:
Vel timidus famæ cedere uellet amor.

*Perstrepuit, seu strepuit, & nobis *uectus.
*Viduo
*Huc
*Aut

Gemini laboris eũdi, & redeũdi. [At nos) rñsio, q. d. si hoc times, natem* ambo & ĩ medio mari. [Cocamus) cõueniamus. [In sũmis aqs) In sũmitate aquarũ. [Ita) Postq̃ coiuerimus & osculari erimus. [Quisq; ad su. vr.) Tu abydõ, & ego Sestõ. [Illud) osculari tñ in medijs aqs. [Est exiguũ) Est paruũ. [Sed erit plusq̃ nihil) .i. erit aliquid. [Vel pudor hic vtinã) sensus est, Vtinã vel pudor, q cogit nos amare, sic ita vehemẽter, & occulte, vellet cedere amori. [Vel amor timidus vellet cedere famæ) .i. nõ timeret famã, neq; qd diceř de nobis.

INTEREA lumen &c. Per strepit, & nobis) Alij Sterruit, & nobis legunt, dependet autem ex piromantia, sed solet hoc maribus, & ingeniosa, & apta inuentio exemplis corroborata. [Gemini laboris) .s. eundi, & redeundi. ASC.

*Nunc, male res iunctæ, calor, & reuerẽtia pugnãt:
Quid sequar, in dubio est: hæc decet: ille iuuat.
Vt semel intrauit Colchos, Pagasæus Iason:
Impositam celeri Phasida puppe tulit.
Vt semel Idæus Lacedæmona uenit adulter,
Cum præda redijt protinus ille sua.
Tu quã sæpe petis, quod amas: tam sæpe relinquis:
Et, quoties graue fit puppibus ire: natas.
Sic tamen ô iuuenis tumidarum uictor aquarum,
Sic facito spernas, ut uereare, fretum.
Arte laboratæ* merguntur ab æquore puppes:
Tu tua plus remis brachia posse putas?
Quod cupis, hoc nautæ metuunt Leandre, natare:
Exitus hic fractis puppibus esse solet.
Me miseram cupio non persuadere, quod hortor:
Sicq; precor monitis fortior ipse meis:
Dum modo perueniat: excussaq; sæpe per undas,
Inijcias humeris brachia lassa meis.
Sed mihi, cæruleas quoties* obuertor ad undas,
* Nescio quid pauidum frigore pectus habet.
Nec minus hesternæ confundor imagine noctis:
Quamuis esse sacris illa piata meis.

HVB. CAlor) Amor. [Et reuerentia) .i. verecũdia. [Res male iunctę) Quia sunt contrarię. [Pugnãt) sunt inter se aduersæ. [In dubio est, qd sequar) Dubito qd agã, an obsequar pudori, an amori. [Hęc) reuerẽtia. [Decet) Honesta est, & affert laudẽ. [Ille) .s. calor, & amor. [Iuuat) delegat. [Vt se) dicit, q optaret fieri de se à Leãdro, qd factũ est ab Iasone de Medea, qui, vt in Colchos delatus est eã abduxit. Pagasæus a Pagase oppido Thessaliæ, inde sinus Pagaseus, vnde Iason in Colchos nauigaturus nauem soluisse dř. [Phasida) Medeã, à Phaside Colchorum fluuio. [Tulit) Abstulit. [Adulter Ideus) Ponit aliud exẽplũ Paris Troianis ab Ida monte Phrygiæ. [Cũ sua p̃da) Cũ Helena dictũ est in 1. Epi. [Quã petis) .i. me, ad q̃ sępe venis. [Qd amas) .i. quã amas. [Quoties fit graue pup.) Quoties est periculosum nauibus. [Ite) Per mare. [Sic tñ) Licet, conquesta sit, q eã nõ abducat, hortař tñ eũ, ut ita ingrediatur mare, vt illud timeat. i. vt cauta natet. [Victor) superator natando. [Si sic) Conduplicatio. [Vt uereare) Vt timeas. [Arte laboratæ) Arguit à maiori, dic. t n. q naues ualidissimæ, & artificio factæ merguntur ab æquore ita turbato, quãto ergo hoĩes? [Posse plus remis.) .i. hr̃e maiorẽ uim superãdi aquas, q̃ habent remi. [Quod cu.) .s. natare. [Hic exitus) .s. natandi per mare turbatũ. [Solet esse pup. fr.) .i. solet esse, qñ necessitas cogit, nauib. fractis. [Me miserã) ostenditur inconstantia amantis, iam. n incipit hortari, ut ueniat. [Nõ persuadere tibi, qd hortor) .i. cupio, ut uerbis meis non credas, aut parcas, qbus te hortor, ne tali mari nates. [Fortior) Animosior. [Meis monitis) quæ dissuadẽt tibi natationẽ. [Excussa) Cõmota. [Sed mihi) dicit se terreri, quoties aspicit mare ita turbatũ [Obuersor) Permaneo, cõuersor, sed cõuersor apud idoneos in usu nõ reperi. [Nescio q pauidũ) Ordo est, pectus pauidũ frigore hẽt nescio qd. i. timet. legiř ẽt. Nescio q pauidũ pectora frigus dñt, & idẽ est sensus, nã ex timorẽ sequiř frigus. Virg. Ex tẽplo Aeneæ soluunř frigore membra. [Nec minus) Dicit se ẽt terreri sõnio. qd hesterna nocte sõniauit. [Imagi-

*Nã ne alibi Ouid. Nõ bene conueniũt, nec ĩ una sede morãtur Maiestas, & Amor.

*uincuntur.

*obuersor.

* Nescio quod pauidũ pectora frigus habent.

ne) Specie, apparentia. nā. somnia inania sunt, sed hnt imaginē retū. [Illa) Nox. [Piata) ex piata. purgata. solebāt. n. sōniātes aliqua tristia dijs sacrificare, ut amouerent illa tristia.

Lacedæmona) Lacedēmō ciuitas est Spartana, cuius actīs ē Lacedæmona: Lacedęmonij cūt sūt icolæ illius ciuitatis. [Puppib. ire) .i. abire, quo uerbo signi: cū ī abeūdo quoq; facilē. [Sicctū ō iuuenis tu.) .i. inflatarū aquarū. [Victor) Quia uoti cōpos sępe pnatauit. [Quāuis cē sa.il p.) .i. placata. Male āt legetet placata, qa tā placo, q̄ paco primi. pducūt.

HVB. Nanque sub aurora) Dicit nūc Hero qd fuerit somnium suum. Existimauit. n. in somnijs circa Auroram se uidere Delphina natantem per mare, ab undis ad littus expulsum & illisum, & statim mortuum, ueretur igi, ne Leander sit ille delphin. [Sub Aurora) .i. circa Aurora. [Iam dormitante) Iā deficiente lumine, nam lucerna, quę tota nocte fuit accensa, adueniente Aurora solet paulatim diminui, & deficere lumine. [Somnia, quo cer.) Eo. n. tēpore somnia solere cerni uera existimāt, quia uidelicet stomacho non sit uino ciboq. distentus, sed purgato, tunc. n. uera somniari putantur, unde Pers. Sōnia pituita, qui purgatissima mittūt. Et Dantes poeta: Ma s'apparess'al mattin, del uer si sogna. [Stamina) Fila. [Remissis) Resolutis. [Sopore) Sōno. [Ferēda) Sustinenda. [Puluino) Ceruicali. [Hic) Tūc. [Uentosas) Vento turbidas. [Non dubia fide) .i. manifeste. [Illisit) Violēter immisit, & infixit. [Bibulis arenis) .i. littori. [Vnda simul miserū, uitaq. deseruit) Remansit in sicco, & mortuus est. [Quidquid, id est) .i. quidquid hoc significat. [Nec ride) Nec contemne. [Crede) cōmitte. [Si non parcis tibi) .i. si non habes respectum tui. [Dilectæ parce puellæ) .s. ā te.

Nanque sub Aurora, iam dormitantes lucerna:
Tempore quo cerni somnia uera solent:
Stamina de digitis cecidere sopore remissis,
Collaq. puluino nostra ferenda dedi.
** Hic ego uentosas nantem delphina per undas*
Cernere non dubia sum mihi uisa fide.
Quem postquam bibulis illi sit fluctus arenis:
Vnda simul miserum, uitaq. deseruit.
Quidquid id est, timeo: nec tu mea somnia ride:
Nec nisi tranquillo brachia crede mari.
Sit tibi non parcis: dilectæ parce puellæ:
Quæ nunquam, nisi te sospite, sospes erit.
Spes tamen est fractis uicinæ pacis in undis:
*Tu placidas toto pectore * finde uias.*
Interea, quoniam nanti freta peruia non sunt;
Leniat inuisas littera missa moras.

* Hac

* scinde

ASC. SOMNIA quo cerni) Horatianum quoq; est. Putant enim euaporato iam cerebro uisa non ex anxio humore, sed deorum dari dono. Cetera manifestatia sunt.

IN XIX. EPISTOLAM, ARG. HVBERTINI.

Ceos, ut Strabo scribit, insula fuit in mari Aegeo quaternas cōtinēs urbes inde Tetrapolis uocata est ex hac insula fuit Aconsius iuuenis amore Cydippes puellæ uehementer accensus, quam, cum ob generis impuritatem non auderet aperte uxorem petere, inuenit uiam, qua illam sibi coniugio obligaret. Nā in pulcherrimo pomo scripsit hos versus: Iuro tibi, sane per mystica sacra Dianæ: Me tibi uēturam comitem, sponsamq, futuram, & hoc pomum in templo Dianæ ad pedes Cydippes proiecit, quo accepto illa legit versus, & inscia iurauit, cum tamen propositū, & intentionem non haberet iurandi, & promittendi Acontio, postea cum per parentes inscios huius rei alij viro despōsata esset, subita febre correpta est, quæ cum vehementer uexaretur: Acontius hac epistola conatur ei persuadere hunc morbum à Dianæ immissum esse propter periurium, & fidem non obseruatam, qua testatu fuerat numen Dianæ se seruaturā. Adducit aūt in odium eum, cui postea desponsata fuerat, dicens oēm ægritudinem & periculum vitæ ei accidere illius causa, quem si dimiseris, dicit quòd liberab tur omni morbo, & ipse cōfiteratur in templo Dianæ pomum aureum cum carmine, quod testabitur, quæ fuerant scripta in pomo lecto a Cydippe omnia fuisse rata, & habuisse effectū. Sed ne dubites, ut iterum decipiatur epistola sicut decepta fuerat pomo, amonet eam ut sciens ne timeat legere, quoniā nulla est hic fraus, neque iuramentum.

EPISTOLA XIX.

Accipe Cydippe despecti nomen Aconti
Illius in pomo qui tibi uerba dedit:

PONE metum, nihil hic iterum iubis amanti.
Promissa satis est te semel esse mihi.
Per lege: discedat sic corpore languor ab isto:
*Qui meus est, ulla parte * dolente, dolor.*
Quid pudor ora subit? nam sicut in æde Dianæ,
Suspicor ingenuas erubuisse genas.
Coniugium, pactamq. fidem, non crimina posco,
Debitus ut coniux, non ut adulter, amo.
Verba licet repetas, quæ demptus ab arbore fœtus
Pertulit ad castas me iaciente manus:
*Inuenies illic id te * spondere, quod opto,*
Ne tibi cum uerbis excidit illa fides.
** Id metui, diuæ diffusa est ira, decebat*
Te potius uirgo, quàm meminisse deam.
Nunc quoque idem timeo: sed idē tamē acrius illud
Assumpsit uires: auctaq. flamma mora est.
Quiq. fuit nunquam paruus uel tempore longo:
Ex spe, quam dederas: tu mihi, crescit amor.
Spem mihi tu dederas: meus hic tibi credidit ardor
Non potes hoc factum teste negare dea.
** Me tibi nupturam, felix eat omen Aconti,*
Iuro, quam colimus, numina magna Deæ.
Adfuit: & præsens ut erat, tua uerba notauit:
Et uisa est mora dicta tulisse coma.

PONE metum) Noli timere legere hanc epist. [Iterū] sedo, ut semel iurasti lectis uersibus pomi. [Satis est] sufficit te semel mihi ꝓmisisse iurādo [Discedat sit] adiuuat eā ut legat. [S c] .s. si legeris. [Lāguor] Morbus. [Isto] Tuo. [Qui do. est m. tangit] .s. [De ulla pte] .i. tehnēte dolorem in aliqua parte corporis. [Quid pudor] añ sudor. i. cur pudet te? [Subit] Occurrit. Nam [su.] .i. puto. [Genas in.] .s. tuas q̄ es ingenua, & uerecūda. [Erubuisse] roborē habuisse. [Sicut in æde Dianæ] .s. erubuerunt. [Aede] .i. tēplo. [Non crimina] Non adulteriū, & dedecus tuū. [Licet] Licitum est tibi. [Repetas] Referas. [Fœtus dēptus ab arbore] .i. pomum, qđ est fœtus .i. fructus arboris, [Illic] In pomo. [Id, quod opto] Te potius meminisse. s. te futurā sponsam meā qđ uelim te potius meminisse. [Quā deā] .s. Dianā, quæ memor illius ꝓmissionis, q̄ nō præstas, immittit tibi morbum. [Timeo idē] ne Dea meminit ꝓmissionis tuæ. [Acrius] uehemētius. [Assumpsit uires] auctū est idē illud, quod timeo. [Flamma] Amor meus: amor, qui fuit paruus in principio. [Non longo] .i. breui tpe creuit ex spe, quā tu dederas. s. iurando te futura spōsam meā. [Meus ardor credidit hoc] .i. amor fecit me tibi hoc credere qđ promisisti. [Hoc factū] Iurm̄. [Dea teste] .i. Diana pñte, & sciēte hoc. [Notauit] Attēdit. [Tulisse] Accepisse. [Coma mota] Capite moto in signū consentiētis.

HVB. *In aliis exemplarib. hęc duo carmina nō inueniūtur.

* dolere

* Iurare

* Hæc duo carmina quidam non legunt.

* Hos duos uersus alij non habet.

PONE metum) Bene à principio monet metū ponat. i. deponat, quia uero simile est omnia eius dona illi suspecta, ita ut amplius lectura non sit eius literas, cuius se legēdo deceptā nouit. [Discedat sic corpore] Diximus alibi, sic aptā esse precationi particulā. [Debitus ut cōiux] Id summopere astruit, quod illa inficias eat, si amari nolit. [Quæ dēptus ab arbore fœtus] .i. pomū ab arbore decerptū. [Te potius] Ordo est. O uirgo. [Potius] .i. melius sup. fores. [Te mem.] .i. excusatione opis memorē ostēdere. [Quàm d.] .i. q̄ ꝙ dea te puniēdo meminit, si illi uersus, qđ cōmētarius, superior se inuenisse dicit, addēdi sunt. Ordo manifestarius est. O uirgo decebat potius te meminisse, quā Dea. s. Dianā iratā Auctaq. flāma mora est) Trāslatio ab īcēdio, sic Hor. Et neglecta solēt īcēdia sumere uires.

Deceptam dicar nostra te fraude licebit:
Dum fraudis nostræ causa feratur amor:
Fraus mea quid petijt, nisi ut tibi iungere uni?
Id me, quod quereris, conciliare potest.
Non ego natura, non sum tam callidus usu:
Solertem tu me, crede puella facis.
Tu mihi compositis, si quid tamen egimus arte:
Astrinxit uerbis ingeniosus Amor.
Dictatis ab eo feci sponsalia uerbis:
Consultoq. fui iuris amore uafer.
Sit fraus huic facto nomen: dicarq. dolosus:
Si tamen est, quod ames, uelle tenere, dolus.
En iterum scribo: mittoq. rogantia uerba:
Altera fraus hæc est: quodq queraris habet.*
Si noceo, quod amo: fateor sine fine nocebo.
Teq. petam: caueas tu licet, ipse petam.
*Per gladios alij * placitas rapuere puellas:*
Scripta mihi caute littera crimen erit?
Dij faciant possim plures imponere nodos:
Vt tua sit nulla libera parte fides.
*Mille modi restant: cliuo sudamus in * uno:*
Ardor inexpertum nil sinet esse meus.
Sit dubium possis ne capi, captabere certe:
Exitus in dijs est: sed capiere tamen.

HVB. LIcebit) Erit tibi licitũ & pmittit. [Feratur) Dicatur.i. dũmodo dicat tm̃modo pp amorem te accepisse. [Quid petijt) Quid voluit? q. d. nihil aliud. [Nisi ꝙ iungere tibi vni) Nisi, vt essem cõiux tui solitus. [Conciliare) Cõiungere & concordes reddere. [Quod quereris) Quã rem tu quereris.i. hæc fraus, de qua tu quereris. [Põt nos conciliare) quia potes intelligere, ꝙ fuit solum ex amore. [Põt) Legẽdum est, non potes. [Callidus) Astutus. [Vsu) Experientia, sed pp amorẽ tuũ ideo dicit. [Tu facis me solertem).i.
* quoue industriũ, & ingeniosum. [Te mihi) Dicit, qđ si aliquo artificio visus est vti ad eã decipiendã, illud artificiũ fuit amoris,
*rigidas qui dictauit sibi. [Cõpositis) .i. artificiosis [Ingeniosus) ab effectu [Spõsalia) solemnia verba nuptiarũ. nam s̃m Iurisconsultos, sponsalia sunt mẽtio, & re-
* Isto, promissio futurarũ nuptiarum. [Ab eo) ab amore. [Vafer) callidus astutus, quasi valde afer, vt Nonio placet [Consulto) Interrogato, mihi dãte cõsiliũ. nã consultus dr̃, qui consulitur, consultor, qui consulit. [Sit fraus) Ordo est. Fraus sit nomen huic facto.i. factũ nominet fraus. [Si tñ) Quasi correctio, q.d cũ potius sit virtus, quã dolus, velle tenere, qđ amas. [Iterũ) secũdo. [Quod amo).i. qa amore, vel qđ.i. quia. [Sine fine) Perpetuo, & semper, quia nunq̃ desinãte amare. [Petam te) Te optabo. [Licet caueas) Vites, ne te petã. [Per gladios) Arguit à maiori ad minus, si.n. licet alijs rapere puellas bello, & pugnare armis, vt eas habeãt, dicit sibi nõ fore crimẽ, si scriptis voluerit puellã hr̃e. [Placitas puellas).i. amatas, & q̃ sibi placuerint. [Plures nodos) Plura vincula ad ligandũ te mihi. [Libera) soluta, sine obligatione. [Nulla parte) Vt nõ possis effugere quin sis mea. [Mille modi).s. capiẽdi. [Cliuo sudamus in vno).i. in vno tm̃modo labore. est aũt trãslatio, nã cliuus dr̃ ascensus, siue mõriculus aliquis. ergo nos. [Sudamus).i. laboramus. [In vno cliuo) In vna difficultate. Ardor inexpertũ nil &c.) Amor meus faciet me omnia experiri. [Sit dubium).i. etiam, si sit dubium. [Exitus) Finis. [Est in dijs) .i. Dij sciunt finẽ.

LICEBIT) Sic et Horat. locutus est, vñ patet, licet natura esse verbũ, licet in cõiunctionẽ, aut aduerbiũ trãsferat, vt sit, licebit.i. licitũ erit, hoc est q̃uis forsan ĩ futuro dicas te deceptã &c. [Id me, ꝙ quereris, cõciliare põt).i. qa p fraudẽ meã nõ aliud petij, q̃ vt tibi vni iũgerer, & fidelis cõiux essẽ, qđ pfecti amoris indiciũ est, id qđ q̃reris, põt me cõciliare tibi.i. ppa debeas me redamare, qa te vehemẽter amo. [Teq. petã) Ordo est, licet tu caueas, ne su. petã (sed ut docet Peror*, caueo plenũ ẽ sine ne, ut caue saxis, caue dicas) te. [Ipse).i. ego petã te. [Per gladios alij) Docet, si qđ peccauit, clemẽt.*, & human.* cũ amica egisse, q̃ amatores soleãt, ut nullũ q̃relę locũ amicę reliq̃t. [Possis nec).i. an possis capi captabere certe. [Exit* ĩ dijs ẽ).i. dij sciũt, an cõmodo mea te capiã, sed utcũq; erit, capiã te.

Vt partem effugias, non omnia retia falles:
Quæ tibi, quàm credis, plura tetendit amor.
Si non proficient artes: ueniemus ad arma:
Inque meo cupido rapta ferere sinu
Non sum, qui soleam Paridis reprendere factum:
Nec quenquam, qui uir, posset ut esse, fuit.
Nos quenquam: sed taceo. mors huius pœna rapinæ
Vt sit: erit, quàm te non habuisse, minor.
Aut esses formosa minus: peterere modeste:
Audaces facies cogimur esse tua.
**Tu facis hoc, oculique tui: quibus cedunt*
Sidera qui flammæ causa fuere meæ.
Hoc faciunt flaui crines, & eburnea ceruix.
Quæque precor ueniant in mea colla manus:
Et decor, & uultus sine rusticitate pudentes,
Et Thetidis quales uix reor esse pedes.
Cetera si possem laudare, beatior essem:
Nec dubito, totum quin tua pars sit opus.*

HVB.

PArtem) Retium, q̃ tibi tendã. (Plura) Retia. [Artes) Doli. [Ad arma) Ad uim. [Rapta) Abducta per uim. [Non sum) Dicit sibi placere eos, qui ausi sunt rapere eas, quas amauerunt. [Factũ Paridis) qui Helenam rapuit. [Nec quenquã) Nec aliquem alium. [Qui fuit uir) qui fortis, & audax fuit, ut posset esse uir. [Nos quoque) Deest uerbũ q.d. rapiemus te. [Mors huius) Occurrit obiectioni, quia posset dici fortasse interficieris, si me rapueris, dicit ergo. [Mors ut).i. q̃uis. [Sit pęna huius rapinæ) .s. de te. [Erit minor) s. pœna, quam nõ habuisse te, quia plus pęnæ mihi esset nõ hr̃e te quã mori pp rapinam tui. [Aut esses formosa minus).i. si esses minus pulchra modeste, te peterem non aũt ita ardenter, & audacter. [Facie) Forma. [Tu facis) Cõmemorat partes pulchritudinis ipsius Cydippę. [Ignea) Aut splendida, aut quæ secundum quosdam philosophos dicuntur esse ignea. Cedũt sunt inferiora. [Flammæ) Amoris [Flaui crines) Pulchri. [Flauus autem color) ut Au. Gel. scr.) constat ex albo, uiridi, & rufio, unde dicimus flauas segetes, quando maturę fiunt. [Eburnea) Cãdidissima, quale est ebur. [Manus) Formosę. [Quas precor ueniant in mea colla) .i. quas precor, ut me amplectantur. [Pudentes, sine rusticitate) .i. qui habent pudorem nõ rusticum, sed ingenuum. Iuuen. Ingenui uultus puer ingenuique pudoris. Quales uix reor esse pedes. [Thetidis).i. candidissimos, nam cum sit dea maris & assidue moret in aquis, merito debet habere pedes albissimos, fuit autem filia Nerei mater Achillis, nã pro uxore Oceani Tethys sic scribitur, & Tethyos facit, & habet primã longã. [Cetera) Quę latent sub uestibus. Ouid. 1 Met. Si qua latẽt, meliora putat. [Possem laudare) Vtpote me uisa uel tacta. [Nec dubito) .i. non dubito, quin pulchritudo, q̃ est in una parte corporis sit in toto. [Tua pars) Non intelligamus obscęne dictum de pudendis, ut quidã male putant, sed sic intelligendum non dubito, quin totũ opus tui corporis sit una pars .i. tale qualis est pars tua, quæ apparet, uel oculi, uel manus, &c. uel sic, quin tua pars sit totum opus .i. perfectum opus .i. non dubito, quin pars respondeat toti operi.

* *oculus ut ait Alber Magnus est cordis nuncius, et in oculis animus inhabitat, suntque in his maxima amoris indicia iuxta illud Proper. Cynthia prima suis miserum me cepit ocellis.*

* *ubi per*

ASC.

FERERE) In futuro indicatiui uerbi passiui .i. trãsferreris [Nõ sum) Ordo est. Nõ sum, qui soleam reprehẽdere factum Paridis .i. raptum Helenes à Paride factum, nec qui soleam repręhendere quenq̃ qui fuit uir .i. uirilis, & animosus. [Vt posset esse) Persistere .i. qui sentiẽs amore se perire, rapuit amatã, ut superuiuat. [Vt mors sit pœnam huius rapinę) i. licet mori cogat ob raptũ tui, tñ. [Minor erit) s. Hęc pęna. [Quã nos te nõ habuisse) .i. grauius erit te non habita uiuere, q̃ habita per raptũ, ob raptum mori. [Aut esses) Quia nihil gratius mulieri nouit, laudat eã à forma. [Aut) Vt positum pro si, ut sit. [Si esses) Et ita scriptum suspicor à poeta, sed qui non intellexerunt monosyllaba à uocalibus sequentibus nõ absumi. mutauerunt si in aut. [Sine rusticitate pudẽtes) Quia minus pudor rusticitatẽ patere soles. [Thetidis pedes) Sm Hom. argentei sunt secundũ Stat. in Achilleide niuei, dicẽtẽ Niueas ferunt uada Thessala plantas, qđ ideo fingitur, quia cũ sit dea marina, semp in aquis uersat. Est aũt mr Achillis uxor Pelei. [Cetera si possem) Muliebria .s. &

pudenda,quæ ille nondum uiderat,nec cōtigerat.[Nec dubito,totum quin tua pars sit opus).i.quin totum sit tui simile imò sui simile,& tale,quod nō uidetur,quale quod uidetur,aut quin totū opus sit tua pars.i.te ipsam effinxeris, aut lege,quin tibi pars sit opus.i. nō dubito,quin totū opus.i.tota factura corporis tui,sit par tibi.i.ei parti, quā uidemus.

Hac ego compulsus,non est mirabile,forma,
Si pignus uolui uocis habere tuę.
Denique,dum captam tu te cogare fateri:
Insidijs esto capta puella meis.
Inuidiam patiar:passo sua præmia dentur:
Cur suus à tanto crimine fructus abest?
Hesionem Telamon,Briseida cepit Achilles:
Vtraque uictorem nempe secuta uirum,
Quamlibet accuses,& sis irata,licebit:
Irata liceat dum mihi posse frui.
Iidem qui facimus,factam tenuabimus iram:
Sit modo placandæ copia parua tui.
Ante tuos flentem liceat consistere uultus:
Et liceat lacrymis addere uerba meis:
Vtque solent famuli,cum uerbera sæua uerentur:
Tendere submissas sub tua crura manus.
Ignoras tua iura:uoca:cur arguor absens?
Iandudum dominæ more uenire iube.
Ipsa meos scindas licet imperiosa capillos:
*Oraque sint digitis liuida * nostra tuis:*
Omnia perpetiar:tantum fortasse timeo:
Corpore ledatur ne manus ista meo.
Sed neq; compedibus, nec me compesce cathenis:
Seruabor firmo uinctus amore tui.
Cum bene se,quantumque uolet satiauerit ira:
Ipsa tibi dices,quàm patienter amat.
Ipsa tibi dices: ubi uideris omnia ferre:*
Tam bene qui seruit,seruiat iste mihi.

HVB. PIgnus) Obligationē.[Quālibet) q̃tumuis.[Frui te ira) .i.habere te ita iratam mihi. [Tenuabimus) Minuemus, si cōcedatᷣ mihi per te. [Copia) facultas.[Licat) Permittatur, ut ueniam in cōspectū tuū, & possim flendo te rogare.[Vtq; solēt) Ordo est, & liceat mihi tendere manus. [Submissas) .i.humiles.[Sub tua cr.).i.ad tua genua, qđ faciūt supplicātes.[Vt fam. cū uer.).i.timēt. [Verbera sęua) Rigida.s.dño rū minantiū eis.[Ignoras tua iura).i.nescis,quid tibi liceat ī me.[Voca me)quia nō debes dānare,nisi citata parte.[Morę dñę) Sicut dña imperat famulo,qa tibi parebo ut famulus dñæ paret.[Scindas) Laceres licet,inquit,in me sæuias, & oīa aspera facias,oīa patiar. [Tm̄) Solummodo. [Ne manus ista).i.tua. [Lædatur meo co.).i.ne fortasse noceas tibi & lædas tuas manus me uerberando.[Cōpedibus) uinculis pedū.[Vinctus) Ligatus,q.d. tuus amor satis tenebit me. [Cū bene Hæc oīa dicit Acontius,ut flectat eius aīum.[Ipsa) Tibi.[Qui seruit) Qui præstat seruitutem tam patienter.

* facta

* cum uideris

ASC. AC ego cōpulsus) Purgat factū suum ex eo, φ amore captus id ꝑpetrauerit, qđ & fortes uiri,sed q̃ritᷣ se īfeliciorē,φ nō potiatᷣ ea,ob q̃ facinꝰ cōmisit, sicut Telamō Hesionē Laomedōtis filia,& Priami sorore,& Achilles,Briseide,de qua suo loco uisā ē quālibet) i.quātūlibet accuses,& sis irata.[Licebit).i.licitū erit & ꝑmitteᷣ tibi,dūmō,liceat mihi frui sup. te irata [Nos ijdē,q facimus irā factā).i placabimus te amicabili cōmercio & dulci attrectatiōe.[Placādę tui) Elegātius q̃ placādi,te.Est ergo hic tui primitiuū à tu,qđ oīs gñis est,hic fœmiuini.[Ignoras).i.si ignoras,aut quia ignoras.[Tua iu.).i.φ sum tui iuris,& tibi dedititius.[Facta li.).i.ferè plūbei coloris,q sit ex uerbere,aut cōpressiōe corporū.[Ne ista).i.tua manus,q̃ patiēter figurare.i.ò q̃.i. quā tū patienter amat.[Oīa te careāt).i.non habeant effectū quę ominor de te.s. Deam de te uindicta sumpturā sicut sumpsit de ceteris sui cōtēptoribus.s.Calydonijs:Actone,Niobe.de Calydonijs dr̄ Æn.7.Concessit in iras ipse deum antiquā genitor Calydonā Dianę

Nunc

*Nunc reus infelix absens agor: & mea, cum sit
Optima, non ullo causa tuente perit.
Hoc, quod amor iussit scriptum: est iniuria nostra.
Quod de me solum nempe queraris, habes.
Non meruit falli mecum quoque Delia. si non
Vis mihi promissum reddere: redde deæ.
Affuit: & uidit, cum tu decepta rubebas:
Et uocem memori condidit aure tuam.
O*mnia re careant: nihil est uiolentius illa:
Cum sua, quæ * non uult, numina læsa uidet.
Testis erit Chalydonis aper. nam scimus ut illo
Sit magis innatum sæua reperta parens.
Testis & Actæon quondam fera creditus illis,
Ipse dedit leto eum quibus ante feras,
Quæque superba parent saxo per corpus oborto
Nunc quoque Mygdonia flebilis astat humo.
Hei mihi Cydippe, timeo tibi dicere uerum:
Ne uidear causa falsa monere mea.
Dicendum tñ est: homo est (mihi crede) quòd ægra
Ipsa nubendi tempore sæpe iaces.

HUB
* Car reus infelix ageri

* Omnia
* nolit.

Agotreus) Vritor signa te uerbis iuris, nam reus dicitur, contra quem agitur, etiã si nihil admiserit. [Non ullo) .i. nullo. [Est iniuria nr̃a) Dicitur esse iniuria, quam tibi intuli. [Delia) Diana à Delo insula, ĩ qua & nata est, & colebatᷓ pcipue. [Redde Deæ) Quã teste adduxisti. [Rubebas) Cũ rubore præ pudere uultum ostẽdebas. [Vocẽ tuam) Verba, p quæ iurasti. Oĩa re careat) terret eam cõmemorañs ei Dianæ sæuitiã in uindicando se. [Oĩa) Auguria de eius uiolentia. [Careãt re) .i. effectu, idest utinã nihil mali tibi diuinem melius legitur omnia, q̃ oĩa. [Violentus) Sæuius. [Illa) Diana. [Q̃d noli) .s. uidere, q̃ tu læseris eã. [Testis erit) Adducit exẽpla. [Aper Chal.) Aper, quem illa irata Oeneo ad uastandam Chalidonem ĩmisit quia Oeneus cum sacrific. sset alijs Dijs, sola Diana omissa, ut alibi plenius diximus, illa Aptum, qui totã regiouẽ uastaret, immisit, qui fuit cã mortis Meleagri, ut in epist. Deianiræ dixi. [Parens) Althæa mater Meleagri. [Sit repeita magis sæua in natũ) Quia cousumpto torre, in quo eius uita fataliter consistebat, eũ interemit uel eius uitam diris imprecationibus execrata est. Hãc fabulam diximus plenè in epist. Briseidis super eum locum. Fratribus orba Deuouit nati spemque caputque patẽs. [Testis & Actæon) Is filius fuit Aristei, & Antonoes filię Cadmi, qui cum uenatione delectaretur ea fessus cum siluam quietis gratia ingressus ẽt forte uidit Dianã nudã cum nymphis suis se lauãtẽ, quę audacia eius irata, ne id unq̃ eloqui posset in ceruum eum mutauit, qui postea à canibus suis, eum uerum Ceruũ credentibus dilaceratus est Scribitur hęc fabula penè ab Ouid. lib. 3. Met. [Creditus fera) Creditus ceruus. [Illis) .s. canibus, uel socijs suis. [Cum quibus ante dedit lęto feras) .i. cum quib. ante interfecerat feras. [Quæque superba parens) Aliud exemplum Niobes, q̃ Tantali, & Taygetes Pleiados filia, septem filiorum totidéq. filiarũ mater ex Amphione Thebano marito suo, cum ob alia, tum ob fęcunditatẽ filiorum insolens Latonæ, quæ duos tantum peperisse, numen aspernata est, & populum sacrificare uolentẽ impijs uerbis deterrere ausa est quare Apollo, & Diana Latonę matris iniuria moti, & eius pcib. incitati nube tecti Thebas uenerũt & Niobẽ uniuersa ple sagittis sui cõfossa priuauerunt, q̃ dolore materno obstupefacta in saxũ cõuersa dr̃, & ut scribit Oui. lib. 6. Met. in patriã rapta est ubi fixa cacumina montis Liquit, & lacrymis ẽt nunc marmora manãt. [Mygdonia) Regio est minoris Asię, quæ & Bithynia dr̃. [Nũc quoq; flebilis) Q̃ia, ut in Metamorphosi scriptũ diximus. Lacrymis ẽt nũc marmora manãt. [Monere falsa) Dicere nõ uera. [Mea cã) Mea utilitate. ut facias q̃d peto. [Hoc tu mihi crede, q̃d ægra) Ordo est. O Cydippe, quod tu iaces sępe ægra ipso tpe nubendi, ipsa Dea consulit tibi. i. facit utilitate tuam.

TESTIS & Actęon) Ordo est. Et Actęon est testis, q̃m ipse credimus, sup. est esse fera. [Illis) .s. canibus suis, qui ipsum credẽtes ferã esse discerpserũt. [Cum quibus) .s. canib. socijs uenationis. [Ipse ante) .i. prius. [Dedit lęto) .i. morti. [Feras) .s. bestias. [Hei mihi Cydippe) ASC.

dippe) Argute ad id, quod tota epistola prætēdit, peruenit, ut. s. persuadeat ea de causa infirmitate tactã, qa iuliurãdũ in conspectu Deę pręstitũ nõ obseruat. [Ipsa). s. Dea. [Consulit tib.). i. saluti tuæ, non est aũt legendum consuluit, sed consulit. Et ut Valla docet, sępius dicimus de rebus exteinis, q̃ de concilio dando consulem, & est quasi prospicere, & prouidere, aut commodum ferre, ut consule honori meo, & consului rebus tuis.

Consulit ipsa tibi: neu sis periura laborat:
Et saluam salua te cupit esse fide,
*Inde fit, ut quoties existere * perfida tentas:*
Peccatum toties corrigat illa tuum.
Parce mouere feros animosæ uirginis arcus:
Mitis adhuc fieri, si patiare, potest.
Parce precor teneros corrumpere febribus artus:
Seruetur facies ista fruenda mihi:
Seruetur uultus ad nostra incendia nati,
*Quique subest niueo * lenis in ore rubor.*
Hostibus, & si quis ne fias nostra repugnat:
Sic sit: ut inualida te solet esset mihi.
Torqueor ex æquo uel te nubente, uel ęgra:
Dicere nec possum, quod minus esse uelim.
Maceror interdum, quod sim tibi causa doloris,
Teque mea lædi calliditate puto.
Inque caput nostrum dominæ periuria quæso
Eueniant: pœna tuta sit illa mea.
Ne tamen ignorem, quid agas, ad limina crebro
Anxius huc illuc dissimulanter eo.
Subsequor ancillã furtim, famulumque, requirens
Profuerint somni quid tibi, quid ue cibi.
Me miserum, quod non medicorum iussa ministro:
**Effingoque manus, insideoque toro.*
Et rursus miserum, quod me procul inde remoui:

HVB. ET laborat) .i. curat, ne sis piura, ne uiolēs sidē q̃ promisisti qa per ista ęgritudinē mouet, ut serues pmissa. [Saluã) Incolumem. [Inde fit) Inde accidit. [Obsistere) .i. negare promissa. [Toties corrigat peccatũ) Quia qñ uis negare te non promisisse mihi, & uis alij nubere. tunc facit te grauiter ęgrotare. [Parce) hortatur ut nõ irritet Deã. [Parce) serua noli irritare arcus, quibus se ulcisci solet. [Mitis) Placata. [Teneros artus) Mēbra tua. [Fruenda) Vtēda mihi. i. seruētur ad usum meũ [Lenis) Modicus. [Hostibus) Ostēdit quãtũ eã amet. Imprecat. n. talem dolorem & angorē animi hostibus suis, q impediũt ne nubat ipsi Acontio qualem dolorē dicit se expetiri ipsa Cydippe ægrotante. Ordo. [Sic fit) i. sic eueniat hostib si quis repugnat, ne fias nostra. [Vt) sicut. [Solet esse mihi te inualida) .i. te infirma. [Torqueo) Dicit, quod parem habet animi cruciatũ, siue nubat alij, siue ægroret, nec satis sciret dicere utrũ horũ mallet, quia neutrũ uellet. [Maceror) Affligor. [Mea calliditate) Mea fraude qua te decepi. [Inq caput) Rogo, inquit ut pœnæ, quas tu es piuris pati debes, in me trãsferantur, & tu sis libera. [Ne tamen) Dicit se sępe uenire domũ eius, ut intelligat, quid agat. [Dissimnlanter) Occulte, ne uidear uenire ob hanc causam. [Requirens) Interrogans ancillam, uel famulum tuum. [Profuerit ue tibi somni), i. an potueris dormire, & comedere. [Me miserum) Dolet, q nõ sit minister eius, ut posset ad eã ire, & eam tangere, & eius toro assiduere, ut ministri faciunt. [Iussa) Præcepta.

* n non nullis ob sistere, m alij. insistere.

*lenis ore

* Sic V. Fast. ille manus ægras manibus fingebat amicis. & Virg 8. Aen. Mulcere alter nos & corpora fingere lingua, a. uero. l. Astrigoque manus habes.

ASC. NEV). i. ne ue, uel [Laborat, ne sis periuria). i. ne peieres alteri nubēdo dicimus ãt piurium & periurus periura periurum. Non autem periuro, sed peiero. [Parce mouere feros animosæ uirginis &c.) Vult superior esse apostrophen ad Dianã, sicut Iuuen. ad Apollinem. Parce precor Pæan &c. [Vt sit) O Diana (precor) parce mouere feros artus. i. indomita membra (uirginis animosæ). i. præstantis pertinaciter in opinione sua, qa p̄t adhuc fieri mitis, & patiare. s. superuiuere, q̃ eã cur, & Dei, & hoïes maleficis parcãt, & ita legendũ est, feros artus. Alij hñt, Ferox, & Arc', ut sit, parce ô Cydyppe ferox, mouere arcus uirginis

ginis.[A⁊oſç).ſ.Dianç,q̄a.[Si pat.).i niſi piurio obſtes.[Dea pr̄ fieri adhuc mitis).i.placabilis tibi.& hoc mō potius legēdū puto,qa ſp ad Cydippē loquit̄ dicēs.[Hoſtibus & ſiqs) Vbi ordo eſt:Et ſiqs ſup.ex hoſtib.repuguat.[Ne).ſ faces tua ſit nr̄a.[Sic ſit) ſup.illi,ut ſoler eſſe mihi te exiſtēte inualida,hoc eſt ęgerrima.[Quod minus) Orator diceret,utrū minus eſſe uelim,quia de duobus tm̄ loquitur.[Interdū maeceror) ſulp.legit,Maeceror interdum,& ita plurimi lib.habēt,ſed Maeceror primā corripere ſolet,ſicut macies, & macer.

Quem minime uellem, forſitan alter adeſt.
Ille manus iſtas aſtringit: & aſſidet ægra
Inuiſus ſuperis, cum ſuperisq. mihi.
Dumq. ſuo tentat ſalientem pollice uenam:
Candida per cauſam brachia ſæpe tenet.
Contrectaq. ſinus: & forſitan oſcula iungit:
Officio merces plenior illa ſuo eſt.
Quis tibi permiſit noſtras decerpere meſſes?*
At ſpes alterius quis tibi fecit iter?
Iſte ſinus meus eſt, mea turpiter oſcula ſumis:
A mihi promiſſo corpore tolle manus.
Improbe tolle manus: quā tangis, noſtra futura eſt?
Poſtmodo, ſi facies iſtud adulter eris.
Elige de uacuis, quam non ſibi uendicet alter:
Si neſcis, dominum res habet iſta ſuum.
Nec mihi crediderìs: recitetur formula pacti:
Neu falſam dicas eſſe: face illa legat.*
Alterius thalamo, tibi nos, tibi dicimus, exi.
Quid facis hic? exi, non uacat iſte torus.
Nā quod habes, & tu humani uerba altera pacti:
Non erit iccirco par tua cauſa meæ.
Hæc mihi ſe pepigit: pater hanc tibi primus ab illa:
Sed propior certe, quàm pater, ipſa ſibi eſt.
Promiſit pater hanc: hęc & iurauit amanti.
Ille homines, hæc eſt teſtificata deam.
Hic metuit mendax, hæc & periura uocari,
Num dubitas, hic ſit maior, an ille metus?
Denique, ut amborum conferre pericula poſſis:
Reſpice ad euentus: hæc cubat: ille ualet.
Nos quoque diſſimili certamina mente ſubimus:
Nec ſpes par nobis, nec timor æquus adeſt.
Tu petis ex tuto: grauior mihi morte repulſa eſt:
Idq ego iam, quod tu forſan amabis, amo.
Si tibi iuſtitiæ, ſi recti cura fuiſſet:
Cedere debueras ignibus ipſe meis.

HVB. Alter quē minime uellē,) Qui fortaſſe quærit hr̄e te uxorem. [Adeſt) Aſſiſtit tibi. [Inuiſus ſuperis) qa uult à te, quod eſt contra fidem tuā.[Tētat) Tāgit.[Pollice) Digito,ut medici ſolēt. [Venā ſaliētem) Mobilem,qualis ſolet eſſe in febricitatem. [Tenet) manu ſua [Per cauſam) ſimulans ſe tangere uenā.[Contrectat) ſæpe tangit.[Sinus) Pectus.[Iſta merces).ſ.iungendi oſcula.[Eſt plenior ſuo officio) ideſt,eſt ultra ſuū officiū quia, cum ſit medicus, hæc non ſunt eius officij. [Quis tibi perm ſit) Apoſtrophā facit ad illū medicum, qui hæc faciat apud Cydippē dicēs eū non hr̄e ius in eam, quæ ſibi ante ſit promiſſa.[Præcerpere) præripere. [Poſtmodum) Poſt hac.[Si facies iſtud) ſi eā tetigeris, & oſculatus fueris. [Eris adulter) quia cōrrectabilis alienā uxorem.[De uacuis) De ijs puellis, q̄ nondū ſunt obligatæ alicui.[Vindicet) Aſſerat aſſumat.[Dn̄m ſuum (Eſt ſub dn̄o alterius eſt. tranſlatio à poſſeſſionibus q̄ dn̄r eſſe dn̄i alicuius.[Recitet) Relegat.[Formula pa.) uerba formalia, quib.mi h promiſit [Alterius t.) Increpat illū, ut ab amica ſua diſcedat. [Nō v.) nō eſt uacuus.[Nā qd) Rn̄det obiecti oni. qa poſſet dicere, eā ſibi per patre eius deſpōſarā, dicit plus ualere promiſſionē factā p ſe de ſeipſa reſte Dea, q̄ pmiſſionē facta per eius patrē. [Primus ab il.) Primus poſt illam.[Propior) ſibi q̄ pri qa qſq, ſibi ē pximus. [Iurauit) Qd plus eſt, q̄ ſimpliciter

*præcerpere.

* Fac

pro

promittere.[Illc)Pater.[Homines) .f.est testificatus.i.promisit in præsentia hominum. [Maior metus).f.mẽdacij,uel periurij.[Euentus) Exitus.[Hæc) Cydippe.[Cubat) Aegrotat. Horat. Cubat hic in ualle Quirini.[Valet)Sanus est.[Nos) Ego,& tu. [Subimus certamina).i.certamus de Cydippe habenda vxore.[Dissimili mente).i.dissimili proposito & intentione. [Ex tuto) Quia si non habueris eam nihil periculi tibi erit. [Repulsa est grauior,&c.).i.mihi erit grauius eam non habere, quàm si morerer. [Cedere ignibus meis) Non occupate meos amores,qui fuerunt priores tuis.

ASC. ESSE, fac ipsa legar) Sæpe apud hunc legitur, Fac, corripi, sed alij, Face, legũt, nihil est autem toto contextu facilius.[Tu p(er)is ex tuto) Quia repulsus non morieris, vt ego.

Nunc quoniam ferus hic pro causa pugnat iniqua:
Ad quid Cydippe littera nostra redit?
Hic facit, ut iaceas: & sis suspecta Dianæ.
Hunc tu, si sapias, limen adire uetes.
Hoc faciente subis tam sæua pericula uitæ:
Atque utinam pro te, qui monet illa, cadat.
Quem si reppuleris, nec quem dea damnat, amaris:
Et tu, continuo certe ego saluus ero.
Siste metum uirgo: stabili potiere salute:
Fac modo polliciti: conscia templa colas.
Non boue mactato cœlestia numina gaudent.
Sed. quæ præstanda est, & sine teste fide.
Vt ualeant, aliæ ferrum patiuntur, & ignes:
Fert aliis tristem succus amarus opem.
Nil opus est istis: tantum periuria uita:
Teq. simul serua, meq. datamq. fidem.
Præteritæ ueniam dabit ignorantia culpæ:
*Exciderant animo fœdera * nostra tuo.*
Admonita es modo uoce mea: modo casibus istis
Quos quoties tentas fallere, ferre soles
His quoque uitatis in partu nempe uocabis,
Vt tibi luciferas afferat illa manus,
Audiet hæc: repetens quæ sunt audita, requiret
Ipsa, tibi de quo coniuge partus eat.

HVB. INiqua) In qua ius nullũ habet. [Ad quid redit,) q.d.ad malũ tuũ. [Hic facit) Nitit ad ducere illũ in odium Cydippe. [Hoc faciẽte) .i.hoc existente causa. [Qui mo.) .f. pericula. [Cadat) Moriatur. [Quẽ Dea dãnat) Quem Dea habet inuisum.[Et tu cõ.) .i.statim subaudi eris salua. [Potiere stab.sal.) .i.habebis sanitatẽ stabilẽ si seruaueris fidẽ.[Colas) Venereris. [Nõn b.) Et q(uia) posset dicere se facere sacrificia multa, dicit deos inspicere fidẽ, & nõ sacrificia, vt Esa. c. j. Quid mihi in multitudine victimarũ vr(ost)arũ, q(uia) multiplicastis mihi sacrificiũ de arietib. & carnib. hircorũ?ego.n.cõtẽpsi sanguinẽ vitulorũ,&c. [Et sine te) .i.ẽt si nullus sciret aliq(ui)d esse promissũ. [Vt ua.) arguit à maiori ad minus.[Succus am.) Medicina ex succo amarũ herbarum. [Istis) succis amaris.[Tm̃) solũmodo [Ignorantia) q(uia) tu nesciuisti te offendisti Dianã, & iõ hæc tibi accidere.[Exciderant a.) .i.memoria. [Admonita) reducta in memoriã. [Cũ istis cas.) istis infelicitatib. ęgritudinis.[His quoq;) Magis ẽt terret eã, ut caueat lędere Dianã, q(uia) si etiã nũc uitaret casus febris, tñ adhuc egeret eius auxilio ĩ partu, q(uia) inuocabat à parientib. [Luciferas) adiutrices, q̃ fętũ ĩ lucẽ ferãt.[Requiret de quo cõiuge pat.eat.tibi) .i.uolet scire, ex quo marito peperit, q(uia) si ex alio paries, q̃ ex me, dicet te esse piurã, & id(e)o nõ esse iuuãdã.

* Lecta

ASC. NVNC q(uonia)m̃ ferus hic &c.) Oẽ crimẽ reiecit in aduersariũ suũ, docens eius g(rati)a amicã, quidquid patit, patit, cũ is eã solicitet ad piuriũ à quo, ut Dea eã arceat, febribus torquet.[Ad q(ui)d littera n(ost)ra redit?) Sũt qui ĩtelligũt sic, ad q(ui)d remittis l(itte)ras n(ost)ras nolẽs eas leggere cũ illi oĩs culpa imputãda sit. Sed si hoc opinaret, frustra id illi in principio scriberet. Est ergo sensus Attẽde Cydippe.[Ad q(ui)d littera n(ost)ra redit?) .i.q(ui)d sibi velit, q(ui)d p(re)tendat, q(uia) vult hoc significare, q(uod) hic facit vt iaceas, & sit suspecta Dianæ.[Reppuleris) Gemino, p, scribit, q(uia) re corriperet alioquin.[Amaris) Pro amaueris.[Siste) .i.retine, ne augeatur metus.

metus.[Non boue,&c.)Bona, & sancta sententia forte nō in non sancto ore. Qualis illa, Thure Deum placa,uitulum sine erescat aratro.& illa: Dicite Pontifices in tēplo quid facit aurum? & quæ sequūtur.[Sed quæ præstanda est).i.etiam.[Sine teste fide) Ut sit ordo.[Sed gaudent fidę quæ &c.) Alij tn ut ornatus expostulat,legūt fides, ut sit,sed sup.fide,q̄ fides præstāda est ēt sine teste.unde de uiro fideli dicit Cic. ꝙ cum eo etiā in tenebris mices.[Ut ualeāt aliæ)Et hæc sancta adhortatio, qua admonemur, ut corpus ualeat,animā sanare,& uitia mentis fugere.[Tm̄).i.tātummodo.[Vita).i.deuita, & fuge periuria.[His quoque uitatis).i.posito, ꝙ etiam hæc mala euaseris, & alteri incolumis nupseris,adhuc opus erit tibi opera Dianæ,quia ipsa est Lucina,quæ præest parturientibus,& in lucē uenientibus,ut in Bue Casta faue Lucina,tuus iā regnat Apollo,sed & Iuno Lucina dr̄ unde Comicus,Iuno Lucina fer opem &c. Cum ergo Dianam inuocabis. quæret ē quo & ita sit ex alio,q̄ ex me,fiet memor periurij tui,& opē negabit.[Non agitur de me).i.causa mea, aut de periculo meo,& id amatorie quidem quia se plus illi, quàm sibi timere significat, callide autem quia non sibi soli per illud consulere uidetur, ut plenior sit dictis fides.

Promittes uotum: scit te promittere falso:
Iurabis: scit te fallere posse deos.
Non agitur de me: cura maiora laboro.
Anxia sunt uitæ pectora nostra tuæ.
*Cur modo te * dubiam pauidi fleuere parentes?*
** Ignaros culpæ quos facis esse tuæ.*
Et cur ignorant: matri licet omnia narres:
Nil tua Cydippe facta pudoris habent.
Ordine fac referas: ut sis mihi cognita primum:
Sacra pharetratæ dum facit ipsa deæ:
Ut te conspecta, subito, si forte notasti.
Restiterim fixis in tua membra genis:
Et, te dum nimium miror, nota certa furoris,
*Deciderint humero * pallia lapsa meo:*
Post modo nescio quā uenisse uolubile malum
Verba ferens doctis insidiosa notis.
Quod quia sit lectum sancta præsente diana:
Esse tuam uinctam numine teste fidem.
Ne tamen ignoret scripti sententia quæ sit:
Lecta tibi quondam nunc quoque uerba refer.
Nube precor, dicet, cui te bona numina iungunt:
Quem fore iurasti, sit gener ille mihi.
Quisquis is est, placeat: quoniā placet ante Dianæ:
Talis erit mater: si modo mater erit.
Si tamen, & quæram, quis sim, qualisq. uideto:
Inueniet nobis consuluisse deam.

Promittes uotū) Quia posset dicere,se facies uotū dicit,facies uotum falso, sicut falso per eā iurasti te futuram uxorem meam. [Iurabis).i.si iurabis.[Posse fallere Deos) sicut semel fefellisti eam. [Laboro) Angor.[Maiore cura)quàm de me.[Cur modo) Quæritur, qd̄ fuerit in periculo mortis,& nō dixerit parentibus sui causam quia nihil sciebant de illo pomo. pudebat enim eam dicere. hoc parentibus unde hortatur, ut dicat, quia hoc factum nullam habet turpitudinem.[Dubiam)Pelitam in periculo mortis. Iuuen. Curentur dubij medicis maioribus agri.[Licet) Fas est.[Matri)Puellæ enim solent audacius matri, quā patri secreta sua dicere.[Ordine) ꝑponit ei omnia,quę uult ut narret matri.[Restiterim) Prostiterim.[Genis) Oculis [Pallia) uestes. [Deciderint hu.) Ceciderint ex corpore meo.[Nota certa furoris) Certum signum uehementius amoris,quando aliquis est ita abstractus aspiciendo amicam,quod non sentit uestes cadere ex humeris suis. [Post modo).s.referas.[Malum uolubile) Pomum rotundum.

HUB.

* dubij pauidā

* Ignoras

* pallida

[Nescio qua).s.parte templi.[Ferres) Habens scripta.[Quod) Pomum.[Vinctam) obligatam mihi.[Refert uerba) Dic ei uerba formalia iuramenti.[Dicet) Mater tua.[Cui).s.mihi.[Quisquis est) Etiam si esset mihi ignotus,debes placere mihi,quia placet Dianæ.[Talis)

lis) Quæ ita tibi suadebit. [Si modo mater erit) si vere te materno affectu amabit. [Si tamen inquiret) si volet scire, quis inuenerit. [Deam contulisse nobis) .i. nobis prodisse, & non decuisse tibi maritum indignum.

ASC. CVR modo &c.) Vult, vt parētes sciant, q̄d iurauerit, & vt illi metu mortis filiæ suæ inducti cōsentiant. [Nota certa furoris) .i. quæ ræs est. [Certa notum) .i. certum indiciū. [Furoris) .i. amoris mihi ij cōcepti. Et est per parenthesim insertum, & relatiuū, sicut sæpe apud Marone, subauditur. [Deciderunt) Quidam textus hñt, Deciderint, vt sit modus subiunctiuus pro indicatiuo, quia deciderunt penultimā legitime producit. verū poetæ volentes rē subitā significare, sæpe in ea persona syllabam lōgam corripiunt, vt in Buc. Matri longe decē tulerunt fastidia menses. Vbi tñ quidam tulerint legunt. & in Georg. Miscueruntq. herbas, & non innoxia verba. & in Æn. Obstupui, steteruntq. como, & vox facibus hæsit. h.c ergo subito casum significat. Sicut & is, qui dicit: Nō eodem cursu respondent vltima primus. [Postmodo) .i. postmodū. [Nescio qua) .i. per quā viam. [Lecta tibi quondam nunc quoq, verba refer) hīd callidissime monet, vt denuo etiā matre teste se iureiurando astringat [Si modo mater erit) si materno volet officio fungi. [Si tñ & quæra) Docuit iustum, & vtile esse, vt seruata fide sibi nubat Cydippe, nunc idē docet & deces, & vtile, vtile quidem prius docuit, quia sic mortem euadat, nūc autem, quia generosum virū, & sui amantissimum obtineat. Cū vero genus suum laudare vix audeat patriā laudat.

Insula Corycis quondam celeberrima nymphis
Cingitur Aegeo nomine Cæa mari:
*Illa mihi patria est: nec, si generosa * probaris*
Nomina: despectis arguor ortus auis.
Sunt & opes nobis: sunt & sine crimine mores:
Amplius utq. nihil, me tibi iungit amor.
Appeteres talem, uel non iurata, maritum:
Iuratæ: uel non talis, habendus erat.
Hæc tibi me in somnis iaculatrix scribere Phœbe:
Hæc tibi me uigilans scribere iussis amor:
E quibus alterius mihi iam nocuere sagittæ:
Alterius noceant ne tibi tela, caue.
Iuncta salus nostra est: miserere meiq. tuiq.
Quid dubitas unam ferre duobus opem?
Quod si contigerit: cum iam data signa sonabunt,
Tinctaq. uotiuo sanguine Delos erit:
Aurea ponetur mali felicis imago.
Causaq. uersiculis scripta duobus erit.
Effigia pomi testatur Acontius huius:
Quæ fuerint in eo scripta, fuisse rata.
Longior infirmum ne lasset epistola corpus:
Clausaq. consueto sit tibi fine: uale.

HVB. INsula) Dicit esse ex Cæa insula, q est in Aegeo mari, vt supra in argumento dixi q̄ probat non ignobilis quia olim celebrate fuit ē nymphis Corycijs. cauendū, ne legatur Corynthijs, quia nec sēsus, nec metri ratio patitur, sed corycijs, ita dictis à Coryco antro in Parnasso, de quo Strabo sic inquit. Vniuersus Parnassus consecratus existit, & antra, & alia loca sanctitate digna continens, ex quibus celeberrimū, & formosissimum extat Corycium nymphārum antrū, eodem, quo & Cilicium, nomine nuncupatū, dicit ergo in Cæa olim fuisse nymphas Corycias, de quibus Oui. lib. j. Met. Corycidas nymphas, & numina montis adorant, vbi male quidā legunt Corcindas. [Insula Cæa) Adiectiue dixit, sicut insula Chia, pro Chios. [Illa) Insula. [Nec si generosa probaris nomina) .i. etiā placet nobilitas tibi. [Nec arguor) Nō probor. [Ortus auis despectis) .i. non sum natus vilibus, & cōtemptis maioribus. [Sunt & opes) Laudat se à reliquis, quibus amantes solent se laudare. [Vtq.) Nihil. [Vt) .i. quamuis nihil iungat me tibi amplius. [Amor est mihi) .i. certo amore. [Appeteres) .i. appetere deberes [Vel) .i. etiam. [Non iurata) sine iuramento [Hæc tibi) Dat auctoritatem suis scriptis, dicens se scripsisse monitu Dianæ, & amoris. [E quibus)

* probabis, ac si diceretur, tuiq. oēs probatis stemmata in coniuge.

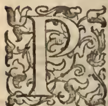
bus) Diana & Amore.[Sagittæ alterius).s.amoris.[Nocuere mihi) Quia percusserunt me.[Tela alterius) s Dianæ,[Iuncta salus nostra).i.mea uita coniuncta cũ tua,ita ut te periclitante,ẽt sim periclitaturus.[Duobus) Tibi,& mihi.[Quod si cõtigerit) Ut feras opem ambobus.i.ut mihi nubas.[Cũ iam signa sonabuut) Dicit q̃n celebrabuntur festa Dianæ in Delo,& offerentur ei sacrificia uotiua,tunc Acõtius suspendet in templo Deæ effigiẽ pomi aurei,in quo duobus uersiculis testificabitur Cydippẽ seruasse,quæ in eo pomo scripta legerat,& iurauerat.[Dũ data signa sonabũt) Quia sonitu turbarum,uocabãtur ad sacrificia.[Delos) Insula,ubi colit Diana.[Erit tincta).i.maculata.[Sãguine uotiuo) sanguine uictimarũ ex uoto interfectarum.[Rata) Valida,habuisse effectum.[Lõgior) Dicit se nolle plura scribere,ne prolixitate fatiget,& afficiat molestia ipsã Cydippẽ ęgrotantem, & infirmum. Ordo est. Vale ò Cydippe,ne epistola lõgior lasset corpus tuũ,infirmum.[Et ut sit clausa).i.conclusa.[Fine consueto)Quia finis epistolarũ solet esset,uale.

AMPLIUS utq́ mihi.).i.& ut nihil amplius sup.sit mihi,qđ cõmedes,me tibi iũgit amor **ASC.** [Et qbus alter.us) Ordo est.[E qbus).s.dictis duob.numinibus Diana,q̃ & Phębe & Luna & Proserpina,& Hecate,& Lucina ds,sicut & Triuia,& Delia, & alijs epitetis,& Amor.i. Cupidinẽ.[Sagittę alter.*) .i.amoris.[Nocuere iã mihi) Quia amore lãgueo,& uulneratus sũ sagittis Cupidinis,& caue tibi.[Ne tela alt.).s.Phęb.q̃ ẽ soror Phębi,hoc ẽ Dianę, noceãt tibi.[Clausaq.cos fit).i.ut sit clausa.[Fine cõsueto.)Quia in fine solet scribi,uale.

IN XX. EPISTOLAM, ARG. HUBERTINI.

Licet quidam addiderint multa carmina,quæ in multis libris reperiebantur, puto tamen illa carmina non esse Ouidij,nam ex eadem officina exisse non uidentur, & ægrotantem puellam uerisimile est breuiter respondisse itaq; ea non interpretabor ea,quæ dicta sunt,quę tamen si quis uelit uidere, non habent multum difficultatis, & quoniam sunt responsiua ad præcedentem epistolam, facile intelligantur. Respondet autem Cydippe,se præ timore non ausam fuisse legere epistolam Acontij uerbis clare prolatis,ne iterum iurare,sicut quando legit pomum,dicit se fuisse in uoluntate non legendi,nisi quod dubitauit,ne Diana magis irasceretur,quam dicit nimium fauere ipsi Acontio,cum ęquius esset, quòd sibi faueret,quia uirgo deberet fauere uirgini.

CYDIPPE ACONTIO.
EPISTOLA XX.



PERTIMUI: scriptumque tuũ sine murmure legi.
Iuraret ne quos inscia lingua deos.
Et puto captasse iterum.nisi,ut ipse fateris,
Promissum scires,me satis esse semel.
Nec lectura fui:sed si tibi dura fuissem:
Aucta fore sæuę forsitan ira deæ.
Omnia cum faciam:cum dem pia tura Dianæ:
Illa tamen iusta plus tibi parte fauet.
Utque cupis credi,memori te uindicat ira:
Talis in Hippolyto uix fuit illa suo.
At melius uirgo fauisset uirginis annis:
Quos uereor paucos ne uelit esse mihi.



PERTIMUI)cũ **HUB.** mihi reddita est epis.tua.[Sine murmure) sine probatio ne uerborũ,sed tm̃ oculis,& aĩo pcurrẽs.[Captasses) Decepisses.[Ut ipse fateris) Nã dixit,Promissã satis est te semel esse mihi.[Dura) Aspera in nõ legẽdo scriptum tuũ.[Sæuæ) Iratæ.[Cũ faciam oĩa) In honorem Dianæ,& p̃ ipsam.[Dẽ pia thura).i. faciã ei sacrificia hurę.[Fauet tibi plus iusta parte).i. plus æquo tuet partes tuas[Vindicat te) Facit uindictã p̃ te.[Ut cupis credi) q̃a tu dicis mihi qđ hęc est causa,quare ægroto dixit.n. ipse dicẽdũ tñ est,hoc tu (mihi crede) qđ ęgra Ipso nubendi tpe sæpe races.[Consuluit ipsa ubi

tibi.[Talis in Hipp.) Non tũ fuit Hippolyto ...o,quem et secundũ quosdam per Æsculapium a morte ad uitam reuoc...it,ut Virg.scripsit,licet Hora.aliter dicat.[Talis.) Tã fa...oral...his [In suo Hippol.) Pro in suum Hippolytum. Archaismos,sic Virg. Talis in hoste fuit Priamo.[Metius) Aulius.[Virgo) Ipsa Diana uirgo.[Fuisset annis uirginis) Mei Cydippes,q cesũ uirgo.[Quos) Annos.[Vereor) Timeo.[Ne uelit esse paucos mihi) qa timeo,n... uelit m... cito mori S...d ne quis putet me prętermisisse eorũ,q sequũtur explanar on... pp... difficultatẽ,aut ignorantiam locorũ,expon... n locum,q... omnium diffici... putatur,de quo a multis rogatus sum,qui se uiros doctos frustra cõsuluisse dicerẽt, quibus tam una uoce dixi,quid sentirẽ. Is locus est Miror & innumeris structã de cornibus Aram, Et de qua pariens arbore nixa Dea est. Aram structã de cornibus,Aram Dianę intellexit,q ita erat structa,qm ipsa est Dea uenationis,cuius indicia sunt cornua ferarũ, aut de cornibus tm̃modo ceruorum factam intelligit,qui sunt in tutela Dianæ, Arbor de qua Dea pariens est nixa,quæ sit ipse Oui.aperte declarat lib.6.Met.his uersibus. Illic incũbẽs cũ Palladis arbore palmæ Edidit inuita geminos Latona nouerca Arborẽ igit̃ palmę,& olinę ...ñ...,cui incũbens Latona Dianã,& Apollinẽ peperit,hoc ãt in Delo fuit.

ASC. PERTIMVI) Breuis est hæc Epistola,aut quia residuum per...it,aut quia plura ægrotãtẽ scribere non decuit.[Sine murmure) ...sine uoce Iurarer ne quos inscia lingua deos. [Aucta foret sæuæ lo...itã ira Dę) Hoc dicto consentit in suiam Aconti. Nã sibi psuasum signat febrẽ illam à Dea iratã illatã.[Illa tũ iusta) Honestatis grã d...cit se coact...n, ut cõsentiat Acõtio cõtra uolũtatem paternam [Memori ira) Sic Maro. Memorẽ Iunonis ob irã [Talis in Hippolyto uix fuit) Bene dubitat. Nã Virg.dicit cũ reuocatum à morte Pęonijs herbis. Hora.aũt inquit. Neq;.n. Diana pudicũ liberat Hippolytũ.[Quos uereor paucos ne uelit eẽ mihi) Ego quasi plura scribere nequiẽs,sic artificiose epist.clausulã posuit.

In Heroidas hęc habuimus,ut ad te quã emendatissima mitteremus, (quæ ut in Academicis Varro) Quoniam indocti doctique non forent proba...uti edere non dubitauimus. Cupimus enim in beneuolique,qualescunq; legant,illi , ut aliena ex merito, siqua est, laude rumpantur,hi uero tecum meis uigilijs,& & laboribus gratulentur.

Oĩa hæc carmina sequẽtia nõ legũtur ĩ a...i q...is exẽplaribus neque ea Planu-des transfert atq; ideo non sunt fortassis ipsius Ouidij.

Languor enim causis non apparentibus hęret:
Adiuuor & ...la fessa medentis ope.
Quam tibi nunc gracile uix hęc rescribere quãq;
Pallida uix cubito membra leuare puta ?
Nunc timor acce...dit neque nisi conscia ...
Colloquij no...s fientia esse uocer.
Ante fores sedet hæc,quid agamq; rogantibus inter
Vt possim...to scribere,dormit ait
Nox,ubi secreti longe causa optima somnus
Credibilis tarda desinit esse mora;
Iamq; uenire uidet...quos ...admittere durum est:
Excreat,& fi...la dat mihi signa nota.
Sicut eram,properans uerba imperfecta relinquo:
Et tegitur trepido littera cæca sinu.
Inde me... s digitos iterum repetita fatigat:
Quan...s sit nobis,aspicis ipse labor.
Quæ peream, si dignus eras,ut uera loquamur:
Sed melior iusto,quamq; mereris, ero.
Ergo te propter toties incerta salutis.
Commentis pœnas,doq;,dedique tuis.
Hæc nobis formæ te laudatore superbæ
Contingit merces, & placuisse nocet.
Si tibi displicuis,quod mallem, nisi fuissem.

**Ego*

Culpatum nulla corpus egeret ope.
Nunc laudata gemo,nunc me certamine uestro
Prodi...u, & proprio uulneror ipsa bono.
Dum neque tu cedis,nec se putat ille secundum:
Tu uo... i...optas illius,ille tuis.
Ipsa uelut nauis ...cta...r,quam certus in altum
Propellit B...reas,æstus & unda refert.
Cumq; dies caris optata parentibus instat,
Immodicus pariter corporis ardor inest.
Et mihi coniugij tempus crudelis ad ipsum
Persephone nostra pulsas acerbe fores.
Iam pudet & timeo quamuis mihi conscia nõ sim
Offensos uidear ne meruisse deos.
Accidere hos aliquis casu contendit, & alter
Acceptum superis hunc negat esse uirum.
Ne ue mihi credas in te quoque dicere famam:
Facta ueneficijs pars putat ista meis.
Causa latet,mala nostra patent,uos pace mouetis
Aspera summota prælia:plector ego.
Dicam nunc,solitoq; tibi ne despice more:
Quid facies odio? sic ubi amore noces.
Si lædis,quod ama...,hostem sapienter amabit.
Me precor,ut serues,perdere uelle uelis.

Aut

Aut tibi iam nulla est speratæ cura puellæ.
Quam ferus indigna labe perire sinis.
Aut dea si frustra pro metibus seua rogatur:
Quid mihi te iactas? gratia nulla tua est.
Elige quid fingas: non vis placare Dianam:
Immemor es nostri: non potes, illa tui est.
Vel nunquam mallem, vel non mihi tépore in illo
Esset in Aegeis cognita Delos aquis:
Tunc mea difficili deducta est æquore nauis:*
Et fuit ad cæptas hora sinistra uias.
Quo pede processi? quo me pede limine moui?
Picta mea tetigi quo pede texta ratis?
** Bis tamen aduerso redierunt carbasa vento:*
Mentior ah demens. ille secundus erat.
Ille secundus erat, qui me referebat euntem:
Quique parum felix impediebat iter.
Atque vtinam constans contra mea vela fuisset:
Sed stultum est venti de leuitate queri.
Mota loci fama properabam viscere Delon:
Et facere ignaua puppe videbar iter.
Quam sæpe, vt tardis, feci conuitia remis:
Quæstaque sum vento lintea parca dare.
Et iam transieram Myconê, iam Tenon, & Andron:
Inque meis oculis candida Delos erat.
Quam procul vt vidi: quid me fugis insula dixi?
Laberis in magno nunquid, vt ante, mari?
Institeram terræ: cum iam propè luce peracta
Demere purpureis sol iuga vellet equis.
Quos idem solitos postquam reuocauit ad ortus.
Comuntur nostræ matre iubente comæ.
Ipsa dedit gemmas digitis, & crinibus aurum:
Et vestes humeris induit ipsa meis
Protinus egressæ, superis, quibus insula sacra est:
Flaua salutatis thura merumque damus.
Dumque parens aras votiuo sanguine tingit:
Festaque fumosis ingerit exta focis.
Sedula me nutrix alias quoque ducit in ædes:
Erramusque vago per loca sacra pede.
Et modo porticibus spatior: modo munera regum
Miror: & in cunctis stantia signa locis.
Miror & innumeris structam de cornibus aram:
Et de qua pariens arbore nixa Dea est.
Et quæ præterea (neque enim memini ue, libet ue,
Quidquid ibi vidi, dicere) Delos habet.
Forsitan hæc spectans, à te spectabor Aconti.
Visaque, simplicitas est mea posse capi.
In templum redeo gradibus sublime Dianæ;
Tutior hoc ecquis debuit esse locus?
Mittitur ante pedes malum cum carmine tali,
Hei mihi iuraui nunc quoque penè tibi.
Sustulit hoc nutrix mirataque, perlege dixit,
Insidias legi magne poeta tuas.

Nomine coniugij dicto confusa pudore.
Sensi me totis erubuisse genis.
Luminaque in gremio veluti defixa tenebam:
Lumina propositi facta ministra tui.
Improbe quid gaudes? aut quæ tibi gloria parta est?
Quid vir me elusa virgine laudis habes?
Non ego constiteram sumpta peltata securi:
Qualis in Iliaco Penthesilea solo.
Nullus Amazonio cælatus balteus auro,
Sicut ab Hippolyta, præda relata tibi est.
Verba, quid exultas, tua si mihi verba dederunt?
Sumque parum prudens capta puella dolis?
Cydippen pomum, pomum Schœneida cæpit.
Tu nunc Hippomenes scilicet alter eris.
At fuerat melius, si te puer iste tenebat:
Quem tu nescio quas dicis habere faces:
More bonis solito spem non corrumpere fraude.
Exoranda tibi, non capienda fui.
Cur, me cum peteres, ea non profitenda putabas:
Propter quæ nobis ipsa petendus eras?
Cogere cur potius, quam persuadere volebas?
Si poteram audita conditione capi.
Quid tibi nunc prodest iurandi formula iuris?
Linguaque præsentem testificata deam?
Quæ iurat, mens est, nil coniurauimus illa:
Illa fidem dictis addere sola potest.
Consilium prudensque animi sententia iurat:
Et nisi iudicij vincula nulla valent.
Si tibi coniugium volui promittere nostrum:
Exige pollicitii debita iura tori.
Sed si nil dedimus præter sine pectore vocem:
Verba suis frustra viribus orba tenes.
Non ego iuraui: lege iurantia verba,
Vir mihi non isto more legendus eras:
Decipe sic alios: succedat epistola pomo:
Si valet hoc magnas diuitis aufer opes.
Fac iurent reges sua se tibi regna daturos:
Sitque tuum, toto quidquid in orbe placet.
Maior es hac ipsa multo (mihi crede) Diana:
Si tua iam præsens littera numen habet.
Cum tamen hæc dixi: cum me tibi firma negaui:
Cum bene promisi causa peracta mei est:
Confiteor, timeo sæuæ Latoidos iram:
Et corpus lædi suspicor inde meum.
Nam quare, quoties socialia sacra parantur:
Nupturæ toties languida membra cadunt?
Ter mihi iam veniens positas Hymeneus ad aures
Fugit: & è thalami limine terga dedit.
Vixque manu pigra toties infusa resurgunt
Lumina: vix moto corripit igne faces.
Sæpe coronatis stillant vnguenta capillis.
Et trahitur multo splendida palla croco:

* Difficilis.

* Bis.

Cum tetigi limen, lacrymas mortisque timorem
Cernis, & à cultu multa remota suo.
Proijcies ipse tuas deducta fronte coronas:
Spissaque de nitidis tergis amoma comis.
Et pudet in tristi laetum consurgere turba.
Quique erat in palla, transit in ora rubor.
At mihi ne miserae torrentur febribus artus.
Et grauius iusto pallia pondus habent.
Nostraque plorantes uideo super ora parentes.
Et face pro thalami, fax mihi mortis adest.
Parce laboranti picta dea laeta pharetra,
Daque salutiferam iam mihi fratris opem.
Turpe tibi est, illum causas depellere leti.
Te contra titulum mortis habere meae.
Nunquid, in umbroso cum uelles fonte lauari.
Imprudens uultus ad tua labra tuli?
Praeterij, ne tuas de tot cęlestibus aras?
Atque tua est nostra spreta parente parens,
Nil ego peccaui, nisi quod periuria legi.
Inque parum fausto carmine docta fui.
Tu quoque pro nobis, si non mentiris amorem,
Thura feras prolixis, quae nocuere, manus.
Cur, quae succenset, quod adhuc tibi pacta puella
Non tua sit fieri ne tua possit, agit?
Omnia de uiua tibi sunt speranda, quid aufert
Saeua mihi uitam spem tibi diua mei.
Nec tu crediderís illum, cui destinor uxor,
Aegra superposita membra fouere manu.
Assidet ille quidem quantum permittitur ipsi:
Sed meminit nostrum uirginis esse torum.
Et quoque nescio quid de me sensisse uidetur,
Nam lacrymae causa saepe latente cadunt.
* Quod Et minus audacter blanditur, & oscula rara
* nomen Accipit, & timido me uocat ore suam.
Nec miror sensisse, notis cum prodar apertis.
In *lectum uersor, cum uenit ille, latus.
* dextrũ Nec loquor, & tecto simulatur lumine somnus,
Captantem tactus eijcioque manum
Ingemit, & tacito suspirat pectore, meque
Offensam quamuis non mereatur habet.
Si mihi, quod gaudes, & te iuuat ista uoluptas,
Si mihi, quod sensus sum tibi fassa meos,
Si mihi lingua foret, tu nostra iustius ira,
Qui mihi tendebas retia, dignus eras,
Scribis, ut inualidum liceat tibi uisere corpus.
Et procul à nobis, & tamen inde noces.
Mirabar quare tibi nomen Acontius esset,
Quod faciat longe uulnus acumen habes.
Certe ego conualui nondum de uulnere tali.
Vt iaculo, scriptis eminus icta tuis.
Quid tamen huc uenias? sane miserabile corpus:
Ingenij uideas bina trophaea tui.
Concidimus macie, color est sine sanguine, qualem
In pomo referi memini fuisse tuo.
Candida nec mixto sublucent ora rubore.
Forma noui talis marmoris esse solet.
Argenti color est inter conuiuia talis
Quod tactum gelida frigore pallet aquae.
Si me nunc uideas, uisam prius esse negabis,
Arte nec est dices ista petenda mea.
Promissique fidem, ne sim tibi uisa, remittes.
Et cupies illud non meminisse deam.
Forsitan, & facies iurem ut contraria rursus,
Quaque legam, mittes altera uerba mihi.
Sed tamen aspicere uellem, prius ut ipse rogabas.
Et discas sponsae languida membra tuae.
Durius et ferro cum sit tibi pectus Aconti,
Tu ueniam nostris uocibus ipse petas.
Nec tamen ignores, ope qua reualescere possim,
Quęritur à Delphis fata canente Deo.
Et quoque nescio quam nũc uaga fama susurrat,
Neglectum queritur testis habere fidem.
Hoc deus, & uates, hoc & mea carmina dicunt.
At desunt uoto carmina nulla tuo.
Vnde tibi fauor hic? nisi* quam noua forte reperta (est
Quae capiat magnos litera lecta deos.
Teque tenente deos, * non sequor ipsa deorum.
Doque libens uictas in tua uota manus.
Fassaque sum matri deceptae fędera linguae.
Lumina fixa tenet plena pudoris humo.
Caetera cura tua est plus hoc quoque uirgine factũ
Non timuit tecum quod mea carta loqui.
Iam satis inualidos calamo lassauimus artus.
Et manus officium longius aegra negat.
Quid, nisi quod cupio me iam coniungere tecum,
Restat ut ascribat litera nostra? uale

AD FRANCISCVM ARAGONIVM FERDINANDI REGIS NEAP. F. DOMITIVS CALDERINVS S.

MIRIFICVM est studium meũ Francisce, & uoluntas q̃dã egregia in eos, q de se septem aliquã ,pbitatis, & indolẽ p̄bent, neq; ullũ finẽ facio cogitã di de ijs, quę ad eos uel iuuandos, uel ornandos pertinere arbitror. Quod cum de omnibus facere soleo, tñ me id in primis debere existimo ijs, qui uel populis aliqñ praefuturi sunt, uel nationũ cliẽtelas habituri. uideo n. Platonem

Platonem philosophorum,ut ille ait,Deū cum de ciuiū suorum educatione multa sapiēter,eloquentissimeq. præcepisset,unumq. iuuentutis moderatorem cōpluribus, satis esse monuisset,in filijs regis quatuor educationis magistros requisiuisse,moribus & doctrina insignes. Nimirū maiore cura censuit Plato formandū, quod multorum oculis aliqñ exhibiturus erat,nam bonus princeps tā omnibus cōmunis est, quā in lex sanctissima & æquabilis ciuiū societati accommodata. Incredibilem tu regis potentissimi filios de te expectationē concitasti,& cum ista ætate, ueluti in tenellis arboribus floribus cōtenti esse soleamus in uobis iā formatos uirtutum fructus produxisti. In quo plane declaras te paternæ gloriæ magnitudinē.& splendorem,nulla omnino ex parte ignorata, cū ad eā uel assequendā,quod optabile est,uel superandam,id quod ipse fortasse cupiat,nos certe,uix sperare audemus,tantis iā famæ,laudumq. præsidijs te cōpares, & contendas. Hæc cū ex alijs accipio,tū ex Corelio, multisq. amplissimi, diuinq. Principis Cardinalis,tui Neapolitani necessarijs. Hi.n.siue q domi te sæpe audiant,siue qd in te præcipuam, immortalemq. obseruantiā contulerunt,de te mecū & frequenter,& honorifice loquuntur,in primisq. de litterarū studio.Quo in gñe cū ab ineunte ætate uersatus sim, statuti esse cū instituti mei,qd initio ppositi, tū susceptæ de te opinionis aliqd mittere , qd per ætatē in tua ista felici Campania aliqñ leges,non tam quidem, q hæc boni Principis animū formare possint,qua relaxare.Scio.n.placere ijs,quos tecum habes,ut uel lusibus animū interdū, grauiorumq. studiorū curā remittas. Vbi uero tu,aut liberius uel is cōquiescere,aut honestius possis,quas in literis,habes nihil Quòd ut neq; hoc tpe alienū uideatur, neq; ætate tua efficere studui. Itaq; accipies à Domitio tuo hanc elucubratiunculā in Sappho Ouidij obscurioraq. Propertij loca in qbus siqd præterea desiderabis,dabo operā,ut sciā. Ego.n. tā libēter perficiā,q studiose incepi. Simul agnosces ciuē tuū Papiniū poetā, quē proximis uigilijs oībus pristinæ dignitatis,famæq. ornamētis restituendū curaui. Vale ex Vrbe.

DOMITII IN SAPPHO OVIDII ARGVMENTVM.

Callias Methymneus nulla lucubratione nobilior fuit,q̄ interpretatione poematum Alcæ,& Sapphus,tāta erāt æstimatione eius mulieris scripta,qd Papin.in patris Epicedio satis testatus est,cū eā locauerit inter antiquos uates. & Strabo iē mirabile eā appellat,nullāq. in poetice sic ea cōferri posse arbitrat. dederūt qde operā poetice præter hanc tres Corynnæ,de qbus in Siluarū cōmentarijs scripsimus, Erynna quę cōcubina Sapphus fuit,ut Eustachius scribit. Ea Lesbia,ut alij putāt Rhodia, uel Tela, poema cōposuit lingua Dorica ccc. uerb.opus absoluit,quorū dignitas cū Homero contendit, in eam illud Epigrāma græcū editū est. ἑνία τὰς μούσας φασὶν τινὲς ὡς ὀλιγώρως ἠνὶ δὲ καὶ Σαπφῶ μετβοῦ ?εινεὶ ?έκατη. Theano præter mulier Locris Lyrica fuit,& Mæro,quæ hymnū in Neptunū cōposuit,& Charixena,& Praxila. De Sappho hęc Suidas apud Græcos. Sappho Simonis,ut alij putāt Eunomini, ut alij Erigyi,ut alij Ecriti,ut alij Semi, alij Camonis Etarchi,alij nōnulli Scamādronimi,qbus assipulat Herodot⁹,mi Cl de Lesbia ex Ereso, Lirica nata 42.Olympiade,quo tpe & Alcęus,& Stesichor⁹,& Pittacus,tres frēs habuit, Larichū,Caraxū,Eurigiū Cercolę uno Andrio ditissimo nupsit,cui filia pepit Clida noīe, amicas treis Atthidē, Telesippā,& Megarā habuit,ad libidine usa,& Discipulas,Anagorā,Milesiā,Gongylā,Colophoniā,Eunicā,Salaminiā. scripsit libros Lyricos nouē. Prima plectrū reperit,scripsit Epigrāmata,Elegias,Iābos,& Nænias. Sappho Lesbia ex Mytilene,Psalteria hæc amore Phaōis Mytilenei ex Leucade se deiecit,nonulli huic car. Lyricū tribuūt.hęc Suid gręce,hui⁹ poemata lasciua fuisse īdicat Oui. Lesbia qd docuit Sappho, nisi amare puellas & in Arte Am. Nota sit & Sappho,qd.n.lasciuius illa. Hora. Viuūtq. cōmissi calores Æoliæ fidib. puellæ. Viro Cercola mortuo & Clyde filia supstite relicta,in amorē Phaonis incidit, qd Pli.herbæ tribuit 22.natalis hist.ubi de cētu capita ita scribit. portētosū,qd de ea tradit,radicē eius alterutrius sexus similitudini referre, tarā inuētu, & si uis contigerit mas,amabiles ēt fieri, ob hoc & Phaonē lesbiū dilectū a Sappho,multęq. circa hāc nō magorū solū uanitates,sed ēt Pythagoricorū.hęc Plin. quāuis mendose

in nõnullis libita scriptũ sit.ob hoc Phaonẽ,& Lesbiũ dilectos Sappho,sed ita legẽda sũt uerba Plinij,ut nos teetrauimus.iterũ.n.dilexit Phaonẽ mottuo uiro,ẽt P au ait ĩ milite: Nulli mortali scio obtigisse hoc,nisi duob.tibi,& Phaoni Lesbio græco denuq; Epigrãma te ab Antipatro Sidonio,tanq̃ decima Musa ornat,poemata illius extãt nulla. Epist.hæc Ouid.est alijs Heroidũ inserta, qđ in Corynna sua testat ad Macrũ scribẽs, cũ Heroidũ noie,se ad u ros scribere ait. Quodq. tenẽs strictũ Dido miserabilis ensem Dictat, & Aoniæ Lesbis amica lyræ,& cũ noie uirorũ Epist. finxit Sabi us poeta,Phaonis quoq; noie scripsit ad Sappho,de quo Ouid. Quã cito de toto red jt ecl r orbe Sabinus, Scriptaq. diuersis rettulit ille locis.& paulò post.Tristis ad Hypsipylẽ Iasone lĩam uenit. Dat uotã Phœbo Lesbis amica lyrã.i.accipit lĩas a Phaone Sappho cũ nõ reditutũ,quare se de Leucade deiceit,atq; ita amore liberata lyrã dicauit Phœbo,quã scelerat.nã ita scripsit, Iude Chelyn Phœbo cõia munera ponãt:Et sub ea uersus unus & . lter erit. Hęc aũt Epi.ab Ouid. cõposita affectus,q̃ mitiores sunt, copiosius expi mit, q̃ ulla alia,nã eã locupletauit poeta ex poematis Sapphus,q̃ mollissima sũt,ut ẽt de Hom.multa trãstulit, & ex Odissea in Penelope,& ex Iliade in Briseide. Tm̃ aũt abes.,ut hãc Epist. putẽ a Sappho scriptã, ut ẽt statutã inseri oportere,epist Ouid.& statim loeãdã post Didonẽ,nã eo ordine poeta scripsit,si qđe e us uersibus credimus paulò ante à nobis recitatis. sed cũ alijs mollior esset, uarietateq blãdiret,dũ seorsum a nõnullis edisciť,scribiturq̃ sola libelli nomẽ meruit, & auctoris fidẽ inuenit mulieris lugẽtis,cũ lacrymas,& amãtis deorũ oĩ ex parte impleat. de huius saltu ad Leucada,de Charaxi amore in Rhodopẽ, suis locis d cernus. Iñter ea illud obseruãdũ est,parte s lasciuiores, & impudica uerba huic attribui, nã supra muliebrẽ condõnem in amores ard bat,cu nõ modo uirũ pdite amouerit, sed ali rũ quoq; mulierũ tribas fuerit,hoc est insultãdo illis fricatet,nã τρίβειν fricare est, qđ apud Iuu.& Mart. diximus,& ab Horatio mascula Sappho appellat,ea de cã, q̃uis Porphyrio cũ locũ interpretãs ambiguẽdo scribat masculã dici,uel ꝙ operã poet.cę dederit quoq; est uiri,uel ꝙ & tribas fuerit,qđ & ipsa ĩgenue fateť,q̃uis mutatis amicarũ noĩbus.nã,quas amauit,pcipue tres fuerũt. Atthis, Telesippa, & Megara,sed de his suo loco Phaõ in Siciliã discesserat,puella amoris ignibus incẽsa,& plene ardẽs,cũ ab illo se sperni ueretet, statuisẽt capitis piculo furore lenire demisso corpe ex Leucade,sed anteq̃ illud accedat, p inconstantiã muliebiẽ tentãs,qđ desperauerat,hac Epist.eũ reuocare studet,faciẽs abñti inuidiã suæ condõnis,& calamitatis, quã oĩbus incõmodis miserabilẽ oñdit dũ & uoluptates oẽs se abiecisse scribit Phaoni causa , in tãto dolore carmẽ nõ succurrere, se ludibrio esse fratri, filiã paruã superstitẽ deniq; oẽs misericordiæ articulos excutit,nõ sexus,nõ fortunæ mutatio,nõ habitus,nõ rerũ oium desperatio,nõ qdquid mite est, & mouet, prætermittitur.

SAPPHVS PHAONI.

EPISTOLA XXI.



VNQVID, *ubi aspecta est*
studiosæ littera dextræ:
Protinus est oculis cognita nostra tuis?
An, nisi legisses auctoris nomina Sapphus:
Hoc breue, nescires, unde mouetur opus?

DOM. * Ecqd vi



VNQVID ubi aspecta est) Principiũ autẽ epist.interrogationem habet, & quidẽ figuratam, nã in standi aliqñ grã interrogamus, ut, Quousq; tandem abuterẽ patiẽtia nr̃a Catilina? nõ.n.ille Cic. interrogat, ut sciat,sed ut ita acrius urgeat, interrogamus ẽt quod negari nõ possit, aut ubi rñdendi difficilis est ratio,aut inuidiæ grã,vt illud Medeæ apud Senecã.Quas peti terras iubes?aut mĩserationis,vt illud Sinonis:Heu q̃ me tellus,inquit, q̃ maria ęquora pñt Accipere? Deniq, multis figuris interrogamus. Hæc aũt.Sapphus ĩterrogatio ironiã quãdã sub oñdit, & infensa Phaonis crudelitati sui obliuionẽ expostulat,atq; accusat,nihil.n.alind sigñat

qua

quatuor primi versus, nisi se iã deseri dũ ambigũt an statim ille agnouerit literã, an nescierit, nisi legisset nomẽ, qđ s. exciderat. [Litera studiosę dextra) Doctrinã suã ĩdicat, cũ, inqt, videris characteres tã studiose, & docte formatus, an cognouisti esse epist. à me? [Studiosę) studiosi bon: dñr, & lr̃is eruditi, mihi adeo late patere vr̃, vt diligẽte ĩ suo gñe artifice signẽt studiosũ, librariũ, pictorẽ, atq; id genus. [Sapphus auctoris). i. nisi legisses me esse eã, q. mitteret epist. [Nã ita inscripta erat: Sappho Phaoni) Penitus ignorabas, à quo mitteret? Auctor e nõ est qa tũ facit, sed q princeps est, & primus iubet, vt aliqd fiat, multaq fieri põt ab aliquo, alio tñ auctore, q nihil in h s agat, inde illud apud Liu. frequẽter, vt p r̃s fiãt auctores, vt pinde accipiãt, ac si ipsi iussissent, & ad militiã tr̃ãslatũ auctorare format, qđ est eligere in militiã, ex eo tractũ, q nisi imperatores senatu auctore bellũ gererẽt, triumphũ nõ merebãtur, cũ aũt illis auctoribus bellũ gerebãt, quasi auctoritati ab illis nauabant operã, & miles actoratus ab imperatore ei operã præstabat, receptus. s. in munera militaria & imperatoris fidẽ. Inde ex auctorare, diminuere est, & auctoramentũ signãt illã ascriptionẽ simpliciter. Dabunt veniã manes Laurẽtij, non. n. video quare ille auctoramentũ pro stipẽdo accipiat, & ne auide hęc agere uidear, nõ refellã oĩa illius testimonia, unũ illud satis nõ modo infirmũ ẽst pro illo, sed p nobis firmissimũ, qđ ex Quintiliani declam. affert, nec difficilẽ sanè sub illo p̃sertim auctoramento missionẽ habuisse, sed uoluit gladiator uiuere, dicat obsecro, an auctoramentũ illic pro stipẽdio accipiatur, non. n. gladiator illic faciebat stipendiũ, sed p̃stans operã uicariã obijciebatur arenæ. habuisset, inquit, missionẽ sub illo presertim auctoramẽto i. cũ ita esset ascriptus in gladiaturã. nã pro altero eũ acceperat munerarius, ut parua ei uideretur futura iactura, si muneri missionẽ dedisset. Auctorat ergo imperator militẽ, cũ eũ ascribit nã quidqd deinceps agit miles auctoratus, ad imperatorẽ refertur cui uictoriã parat. ita qdquid ex Liuio ille affert, & Sen. ad hãc sñĩam nr̃am deducitur, ut in lib. nr̃arum obseruationẽ ostendimus. [Sapphus) Genitiuus græcus est. Fab. quidẽ in prima instit. ita scribit. Nunc recẽtiores instituerunt græcis noĩbus græcas declinationes potius dare, qđ tñ ipsum nõ semper fieri põt, mihi aũt placet latinã rõnem sequi, quousq; patitur decor. Neq, . n. iã Calypsonem dixerim, ut Iunonẽ, q̃q̃ apud antiquos Cæsar utitur hac rõne declinãdi, sed auctoritatẽ cõsuetudo superauit. In ceteris, quæ poterunt utroq; modo non indecenter efferi, qui græcã figurã sequi malet, nõ latine quidẽ, sed citra repræhensionẽ loquitur, quibus ex uerbis dicimus Cæsarẽ fuisse dicturũ Sapphonis potius, q̃ Sapphus, sed tñ hoc non indecenter efferri sentit. Quint. ut Iouẽ legis apud Plau. qđ grammatici quoq, nostri obseruarentur.

N V N Q V I D. ubi aspecta est) Quia oĩa ad unguẽ, & perquam graphice à Calderino declarantur frustra longus sim, ne tñ nil dicã, scies hanc epistolã, ut ceteras, ab Ouid compositã, nec uersam, seu translatã, sed excogitatã, licet Sappho multa carmina scripserit, nec eius generis solum, quod ab ea Sapphicũ dicitur, sed & alia multa, uerum qui græce, nõ latine scripsit, insaniũt, qui hanc epistolã, ut est, ab ea cõpositã somniant. [Nunquid,) q. d. puto. q non, cum tñ debeat. [Vbi) . i. statim, postquam. [Littera) Metri causa singulariter pro epistola ponitur, sicut contra nomina pro eo, quod est nomen ponit. [Auctoris, Sapphus:) Ergo auctor ab auctoritate communis est generis. unde Iuno apud Virg. Auctor ergo audiendi. [Sapphus) Græcus genitiuus, quo libentius utar, quàm latino in cõsimili dictione gręca. Habemus autem, ut Seru. docet ad illud 7. Æn. Luctifican. Alecto, fratris casu in usu, genitiuum in us, & accusatiuum, & uocatiuum nominatiuo simile in o. ASC.

Forsitan & quare mea sint alterna requiris
Carmina: cum Lyricis sim magis apta modis:
Flendus amor meus est: * *elegeia flebile carmen:*
Non facit ad lacrymas barbitos * *illa meas.*
Vror, ut, indomitis ignem exercentibus Euris *
Fertilis accensis messibus ardet ager.

CArmina mea alterna:) Elegiaca, nam alternis numeris succedũt heroicis in quibus claruerunt apud Græcos Callimachus Thletas Alexãder, Ætolus, Antimachus, Callinus, Mimermnus, Thyrreus Lacedæmonius. Instituti Elegi primum DOM.

* Elegi quoque flebile.
* Vlla. i. nullum carmen lyricum

 mum

Arua Phaon celebret diuersa Typhoidos Aetnæ:
Me calor Aetnæo minor igne tenet.
Nec mihi dispositis quæ iungam carmina neruis
Proueniunt, uacuæ carmina mentis opus:
* *Nec mihi Pierides subeunt, Dryades ne puellæ,*
Nec me Lesbiadum cetera turba iuuant.
* *Vilis Amythone, uilis mihi candida Cydno:*
Non oculis grata est Atthis, ut ante, meis.

mũ deflẽdo dsiderio mortuorũ. mox ad amores traducti, sed no men tñ retinuerũt a miserabili cãtu, quẽ olim fundebant. nam ἐλεεῖν est misereri. [Lyricis modis) Nã, & si elegiã attigerit aliqñ Sappho, tñ lyricis numeris præstabat. De lyricis autẽ poetis, & carmine requirere, quæ elucubrauimus paulò ante in vltimo Silu. [Flendus amor) Rationẽ affert, quare à lyricis ad elegos transierit. ait. n. argumẽto operis se impelli. Possem inquit, lyricis amores ẽt includere, sed lacrymis non conuenit, quibus elegia manare solet. [Elegia flebile carmen,) Ambitus est recurrentis in se syllogismi. Tu, inquit, fortasse quæris, quare scribã elegos, amor meus deflendus est. Elegia est carmẽ flebile, propterea nunc mihi magis conuenit, q̃ lyricum. elegi verbum non placet, frigidum. n. est. elegia ratione syllabæ non offenditur, cum eodem iure alibi defendatur. Ouid. in Corinna; Venit odoratos elegia nexa capillos. & alibi: Flebilis indignos elegia solue capillos. [Non facit) Non satis est, nec conuenit. [Barbytos) Hesychius verborum Græcorum interpres docet Barbyton esse genus citharæ lyricæ, vel ipsam lyrã. Pollux locat eam inter instrumẽtaq. quæ manu pulsantur. Strab. vero auctor est nomen esse barbarum, nam qui Helicona musis consecrarũt, Thraces fuerũt, & antiqui vates, Ephorus, Orpheus, Musæus, Thamyris, qui Baccho in Asiã cõsecrarunt in Indiam vsq;, Barbari, vnde multa musica instrumenta Barbaris nominibus designantur, vt nabla, sambuca, magades, barbitos. [Barbitos) .i. vllum carmen lyricum. vario autem genere profertur, masculino ab Home. Age dic latinũ barbite carmen Lesbio primũ modulate ciu. Fęminino ab Ouid. hic, neutro ab alijs multis chordis fuisset indicat Theocritus, qui eã πολύχορδον appellat. [Agar fertilis) Plenus segete. [Ardet) Ardere solet. [Exereeutibus) Diuersas in partes iactantibus. [Phaon) Nomẽ liberti Neroniani, cuius meminit Trãquill. [Phaon) Lesbius insignis forma, deliciæ Sapphus, carmine tñ amicæ nobilis. [Celebrat) Tenet, & colit. [Aetnæ) Aetna mons Siciliæ notissimus, sortitus nomẽ ab Aetna heroe, vt Castor scribit, nomine loci, cuius filium Lucius quidẽ temporibus Tiberi se professus loca finitima latrocinijs infestauit. sed Romã ductus pœnas dedit. Catane itẽ oppidum Siciliæ, Aetna olim dicebatur, quod nomen incolis expullis Hieron rex dedit de monte nunc intelligit, sub quo Typhoeum fulmine ictũ esse poetæ fabulantur. Virg. Illic dixit esse. Enceladũ Silius: Typhoeum sub Inarime insula Campaniæ ponit. non ardentem sortita Typhoeũ Inarimę. Lucan. Cõditus Inarimes æterna mole Typhoeus. Idẽ Horat. Sed liber hoc loco ambigeret de nostris scriptoribus, qui vbi Hom. dixit εἰν Ἀρίμοις. i. in Arimis Arimos pronũcians nostri cõiunctim cũ in, præpositione fluxerunt, Inarimen vsurpantes. Homerũ vero de insula Campaniæ intellexisset, vel ille locus Plinij indicat Hom. Inarimæ dicta, à Græcis πιτηκοῦσα nõ à simiarũ multitudine, vt alibi existimauere, sed à figlinis doliorũ, nimirũ id designãs, qd Str. scribit his verbis de Typhoeo loquens ex Arimis, vbi statũ dicũt esse Typhoea. Quidam hanc fabulam in Sicilia fingũt, quidã Pithecusis, presertim, qui simias dicũt Arimos ab Hetruscis vocitari. Pindarus certe in Sicilia, vt etiã Ouid. scribit, Typhoeũ excruciari ait his versibus. Illũ Aetna vinculis fortissimis arctat Immensum pater, centimanumq́. Typhoeũ. Typhon vero pater Harpyarũ fuit, vt est apud Valeriũ Flaccum. [Typhoidos) Forma patronymica est à voce græca deducta. τύφαν, vnde Typhoides, & Typhonis formatur. [Euris indomitis) Vehementibus, & ferocibus. [Arua diuersa) Remota, & procul posita. [Nec mihi dispositis neruis) Concinnatæ cytharæ, in qua olim quatuor erant nerui. Sed Terpander Lesbius septem cõposuit. octauam Simonides, nonam Timotheus, inde disticon in Terpandrum. Hos tibi mutari chordarum quatuor vni. Nonaque per septẽ modulantur carmina neruos. [Iungam) Iungam cum sono cytharæ. Amphion autem

**Nec me pyrrhiades Methymniades ne puellæ Egnatius vero, Nec mihi Pyrino subeunt, Mnalæ, Nec. me lesiadũ * Anactorie.*

primus cũ canto cythara usus dicitur antea Thamyras sine uoce, qui autem simul canũt cum cythara psallo cytharistę dicuntur.[Nec mihi Pierides) Hunc locum multi negligẽter fortasse legunt, cum tamen enarratione indigeat, hunc autem sensum ego esse arbitror, cũ Sappho ostendere uelit se ad carmen non moueri ulla ex his causis, q̃bus olim solebat, triplicẽ cauendi cãm ait sibi fuisse, aut cũ furore poetico ageret, aut cũ relaxans animũ in siluas sine curis negaretur inter Dryadas, & Hamadryadas, aut cũ puellis, quas amabat blãdiretur, quę sibi Thespiadum, & Musarum instar erãt, nunc, inquit.[Nec Pierides subeũt) .i. furor poeticus.[Nec Dryades) .i. nec relaxatio animi in siluis inter Dryades prouocat me ad carmen.[Nec cetera turba Thespiadum) Nec amicę, quę tertia, & reliqua carminis cã mihi erãnt, iam exhilarant aut delectant, atque ita omnis canẽdi ratio mihi Petijt.[Pierides) Gręci fabulosiora quędam de hoc nomine tradiderũt. Strabo uero historiam secutus ita scribit, nã id planum ex locis, in q̃bus cultę sunt Musę, Piera enim & Olympus, & Pimpla, & Libertum quondam loca fuere Thracię & montes, quos nunc Macedones possident, quiq; musis Helicona cõsecrarunt, Thraces fuerũt.[Thespiadũ) Thespias prius, inquit Str. nobilitauit Cupido Praxitelis opus ab eo sculptum dono uero cõsecrauit Thespiẽsibus Glyceriũ meretrix, in quo plus apud me ualet Pausanię auctoritas, q̃ Phrynẽ id dedisse affirmat, ut in com. Silu. recitauimus cũ presertim uersu gręc. uulgarũ, φρυνη τὸν π[ε]ροίτα, τὸν ἐκ τέχνη τον ἔρωτα μισ[θ]ὸν ὑπὲρ τῆς χρυσᾶν ἀνέθετο [Θ]εσπιαῖς de quo Plin. ita scribit 36. natur. hist. de Praxitele tradens eiusdẽ est Cupido obiectus à Cicerone Verri illi, propter quem Tehspię uisebãtur, nũc Octauię scholis positus. tres ãt fuisse Musas tantum scribunt nonnulli, quibus Varro assentitur, is enim tradit earum simulacra multiplicata fuisse, quod in ancilibus accepimus, atque ita babitas esse nouẽ. Hom. certe, & Hesiodus huic numero adstipulantur. Homerus numerum tantum nouẽ proferens. Hesiodus uero addens singularum nomina. Alcmęon poeta cęli & terrę filias putauit, alij Iouis, & memorię nobili certe pictura. Fuluius nobilior Romam eas transtulit ex Ambracia.[Vilis Amythone) Ingenue, hic fatetur se tribadẽ fuisse, & impudice amasse nõnullas, de quarũ numero dissentit ab eo, quod scribit Suidas. ille enim tres fuisse scribit, quibus ad libidinem usa dicitur Sappho, Thelesippam, Megaram Atthidẽ, sed duarum nomina mutantur, quas hęc appellat Amythonem, & Cydno, ille Thelesippam, & Megaram de tertia conuenit. Nam ab utroque Atthis dicitur, quamuis per mendam sit in uersum, nos uero emendans ita legimus. Nec grata est oculis Atthis, ut ante meis, nã sit ita leges, Nec grata est oculis Atthios, ante meis, & nomen puellę deprauas, & nullũ colliges sensum.

ASCENSIVS.

CARMINA alterna) .i. hexametra cum pentametris.[Elegia) Alij legunt, elegiaque, alii elegea, nam duę primę syllabę corripiuntur.[Vror, ut, indomitis) Docet cur barbito .i. plectro, aut instrumẽto quouis musico, nõ leuet à curis, & lacrymis, quia inq̃t.[Vror, ut ager fertilis) .i. qui densas profert segetes, ardet.[Messibus) .i. aristis, & segetib. ad messem perductis, accensus, & hoc.[Euris) .i. uentis illis indomitis .i. quasi furentibus.[Exercentibus ignẽ) .i. flãmã, ut secundo Æneidos. In segetam ueluti cum flamma furentibus Euris incidit.[Phaũ celebrat arua diuersa) .s. ab aruis uostris, quia arua.[Ætnæo Typhoidos) in qua Typhoeus sepultus dicitur, sed.[Calor non minor Ætnæo igne tenet me) .i. quamuis non sim in Ætna, non minus tamẽ ardet, sed amoris igne loquitur autem quasi de absente, cum tamen ad Phaonem scribat, & si quis dicat, cũ cãtatrix sit optima, nihilq. animum magis leniat, quam cantica cur non occupet sese carminibus; respondet, carmina non amplius prouenire, quia neq.[Pierides) .i. Deę nemorum, quæ nos ad cantum prouocet &c. tuas pectora.[Nec puellæ Dryades) .i. Deæ nemorum, quæ nos ad cantum prouocent, &c.[Vilis mihi candida) .i. licet candida.[Cydno) Et declinatur hæc Cydno, huius Cydnus, sicut Sappho, Sapphus.

DOM.

*hic

Atque aliæ centum: quas nõ sine crimine amaui:*
Improbe, multarum quod fuit unus habes.
Est in te facies, sunt apti lusibus anni.
O facies oculis insidiosa meis.
Sume fidem, & pharetrã: sias manifestus Apollo:
Accedant capiti cornua: Bacchus eris.
Et Phœbus Daphnẽ, & Gnosida Bacchus amauit:
Nec norat Lyricos illa, uel illa modos.
At mihi Pegasides blandissima carmina dictant:
Iam canitur toto nomen in orbe meum.
Nec plus Alcæus consors patriæque, lyræque,
Laudis habet: quamuis grandius ille sonet.

ALię centũ) Mille, cẽtum, & sexcẽta sæpe pro infinito numero accipiuntur. Cic. ad Att. scribens sexcenta accepit pro infinito mille, alij scriptores, poetæ presertim, centum hoc loco Sappho, nam non centũ, sed multas habuit puellas Lesbias quibus nõ ad libidinẽ utebatur, sed eas erudiebat cythara, ex quibus tres claruerũt in primis eius disciplinæ, Anaxagora Milesia, Gongyla Colophonia; Eunica Salaminia, ut ex Suidæ monimentis ante recitauimus, aut eas in quotidianam cõsuetudinem, & familiaritatem acceperat Horat. Et popularibus gaudẽte Sappho puellis oĩno ita intelligẽdum est soto nominatas concubinas fuisse. Sapphus, quas uero nunc designat fuisse disciplina, & sine infamia fuisse amatas. Sine crimine, sine criminatione, & reprehẽsione, qua nõ caruit in illis tribus, hic ostẽdit se de popularibus suis intellexisse. Improbe dicimus improbum non tantum malum, sed nimis auidum, nec contentum etiam re immodica. [Improbe) Qui non cõtentus es tãto amore meo. [Vnus habes) solus possides. [Quod fuit multarũ) .i. affectus meos amatores quos in multas puellas dispensauerã, pudice alias, alias impudice amando in te unum contuli; & quod multis satis erat, tibi uni esse non potuit. [Est in te facies) Ætate, & forma amabilis quispiam esse põt, quod utrunque cum in Phaone sit lasciua Sappho, formam, & faciem tantũ suspirat. [Anni apti lusib.) Ludos publicos dicimus numero multitudinis, & spectacula, ludus numero unius pro exercitatione gymnastica, ut ludus palæstrę ludus pilæ, deniq; ludus dr̃ cũ multorũ cõuẽtus ab uno erudit̃ pceptore, ut ludus gladiatorius, ludus literarius, lusus uero ad uoluptatẽ cõparari sũt sine ulla arte, & puerorũ ppriẽ dñr cõtra ubi ars est, & præmiũ ludus appellatur, ut ludus aleæ; quasi in ludo, à pceptore traditus certa disciplina. Fabius, nec me offenderit lusus in pueris, & est hoc signũ alacritatis, ut inq̃t, & formosus es, & ea ætate, qua lusus non aspernatur, ut ppea sis etiã iucũdior. [O facies) Cum duo ppo suerit iucunda in Phaone, alterũ, quo magis eliciebat̃, repetit, & ingemiscẽdo auget. Alibi Oui. O facies oculos nata tenere meos. In Arte aũt Amandi lusus inesse oportere ostẽdit Ludẽdo sępe paratur amor. [Fidẽ) .i. cytharã, fides aũt proprie cytharę neruos sigñat, sed pro cythara accipitur, ut ẽt à Pap. Tẽtat audaci fide Mãtuanæ gaudia famę, fidicula itẽ neruus est; sed proprie, quo ad tormenta utebantur, pro neruo simpliciter Trãquillus in Tiberio: Veteris deligans fidiculatum simul, urinæq. tormẽto distẽderet. eã .n. colligationẽ Tiberius ad supplicij acerbitatẽ excogitauerat. Apollo aũt lyrã à Mercurio accepit, uñ ẽt ad Amphionẽ peruenit. Hora. Mercurij, nã te docilis magistro. Mouit Amphiõ lapides canẽdo. [Et pharetrã,) Nã hęc duo insignia sũt Apollinis. [Accedãt capiti corona Bacchus eris) Cur Bacchus cornua gestaret & cũ his pingeretur unus Diod. ex omnibus scriptoribus, quos legi, probabiliorem ex historia tradidit rõnem, ita .n. in 4. hist. scribit. Tradit̃ Hammon galea in bellis usus, cuius insigne fuerit Arietis caput, sunt q ipsum dicãt in tpibus paruula habuisse cornua, propterea filius eius Bacchus eodẽ fuisse aspectu, posterisq. traditũ deũ hũc cornua gestare, unde & bacchæ; κεράταιδες .i. cornigeræ dñr, quod numinis personã imitantes cornua sumebant. [Et Phębus Daphnen) Etsi, inquit, formæ dignitate accedis ad Bacchum & Apollinẽ, tñ non sum à re spernenda. Nã uterq; Deus puellã amauit me inferiorẽ Daphnen Ladonis ut Aphthonius scribit filiã, ut nostri aiunt, Penei, ut Parthenius in uolumine, quod de amantibus compositũ est Amyclæ filia fuit. Sed ne p uim Deus stupraret, Iupiter in laurũ cõuertit, quæ arbor iccirco Apol-

lini grata esse existimatur, quoniã, ut scribit Plin. in Parnasso monte spectatissime uireat, vnde Apollo Daphnites apud Syracusanos colebatur, ut Esychius refert Daphne oppidũ Syriæ, ut refert Str. Daphnen præterea amauit Leucippus Oenomai filius, ut scribit Pausanias, quam cũ habitu muliebri cognitus in uenatione sequeretur proditus est sexu ad Ladonem, dum lauaretur, & necatus à uirginibus. [Et Gnosida) Gnosus urbs Cretæ in plano sita, ambitu xxx. stadiorum emporium habuit Herachtum, Cerarisque antea appellabatur à præterlabente suo nomine, regia Minois patris Ariadnes, q̃ rapta est à Theseo, cui Oenopionem, & Staphylum peperit, ut nonnulli scribunt, & ne fabulosa diu cõsecter, locum tantum Plutarchi, male in latinum cõuersum emendabimus ne aliquis literarũ græcarum ignoratione testimonium ex eo scripto accipiens, falsa aliquando, & ridicula pronunciet, quod multis accidisse uideo, ubi in Theseo, & Ariadna oẽm græcorũ scriptorũ turbã citat, atque ita ait, τὸν δ᾽ ἐδάμαζεν ἔρος ἤδὲς πανοπηΐδος αἴγλης, quẽ locũ ita latinum facere potes. Gratus enim cum domabat amor Panopleidos Ægles. Hunc autem uersum ex Hesiodo Pisistratum exemisse ait Hereas Magarensis, quẽadmodũ cõtra euocationi manium Homericæ idem inseruit, Perithoum, Theseumque deorum iustissimã prolem, ut id gratificaretur Atheniensibus cum aũt hæc ipsa uerba quidẽ trãstulerit, planẽ cognosces, si aliquando Thesei uitã in manibus sumes, ubi ita scriptum reperies, grauiter enim amore Æglidis Theseus excutiebatur, hoc uerbum ut Nerea Megarensis refert, ab Hesiodo Pisistratus remouit, quẽadmodum alias homeri funeralia uadens, Theseum, Pirithoumque deorum generosam prolem exemit, ut Atheniẽsibus rem gratam cõficeret, mitto hiantem compositionẽ, uerba inculta. nonne sensum totum inuertit, cum contraria transtulerit? omitto infinitos penẽ illius errores cum in hac uita Thesei tũ in alijs, non enim eum accusabo, quẽ nolo nominare, tu auctorem agnosces, si inspexeris in uicem, à quo Theseutra traducta fit. sed ut ad amorẽ Bacchi, & Ariadnæ redeamus, omittamusq. multa, quæ Plutarchus scribit, Diodorus tradit Thẽseum eã reliquisse in Naxo, admonitum per somnum & quidẽ minis à Baccho, ut ea dimissa inde abiret, Bacchũq. eam tulisse in montem, qui appellatur Dryops. Naxon insulam prius Strongylem dixerunt, antea Diam dictam, cum ducẽtum annis tenuissent Thraces, Cares deinde occuparunt ex Lamia aducti, quibus Naxus Polemonis filius imperãs pro Dia à se Naxon nuncupauit. Strabo Diam appellat. Ouid. Diç telluris ad oras. alibi: Quabteuis çquoreis Dia feritur aquis. [Modos lyricos) Formç dãna doctrina emendar, qua potissimum gloriatur. [Pegasides) De Pegaso, & Musis lege, quç luculẽtissime dictauimus in eã uersum Ouid. Pegasi Oenone Phrygijs celeberrima siluis cum superiori anno heroidas profiteremur. [Dictaut) Nam musæ mihi scribenti dictare carmina uidentur. Dictare autem est enunciare, quod alius excipiat, vndç dictata non in literis tantum, sed in alijs quoque artibus appellauimus, ut illud peragit dictata magistri, & Gladiatores meditant dictata lauiste frequentatiuũ autem est à dico, nam quç docemus, sæpe inculcamus, ut penitus excipiãtur, & ediscãtur. [Nec plus Alcæus) Alcçus Omphales Herculis filius, Alcæus Atheniensis tragicus, Alcçus comœdiç ueteris scriptor, à quo editç sunt decem fabulç. Alcçus Mitylençus fratrem Antimenidum habuit, quem à uirtute bellica laudat oppressa aũt patria à Tyrãnis poemata lyrica aduersus eos edidit, quç στασιωτικά, id est continentia seditionis inscribuntur, propterea aureo plectro dignus censetur, elocutione magnificus, & diligens, sed ad lusus, & amores descendit, cum tamen esset maioribus aptior, hçc ex diuersis scriptoribus grçcis ex Fabio accipimus. Horat. Et te sonantem plenius aureo Alcçe plectro. [Consorti patriçque) Nã & ipse Mitylençus fuit. [Consores lyrçq. Et) ipse lyricus, hunc (ut ille ait) Neuus delectauit in facie pueri. [Grãdius) Nã, ut diximus ex Fabio magnificus est eloquentia, & grandiloquus Sappho se inferiorem esse negat, quia scilicet tantum assequatur suauitate carminis, quantum ille granditate.

ATQVE aliç centum, quas hic sine crimine amaui) Ergo priores cum crimine nisi sit Amithone, Cydno. Attis, atque aliç centum quas omne sine crimine amaui, mihi uiles sunt. [O facies) Comicus dicit, O faciem pulchram tribus enim casibus iungitur O cetera constat, dummodo norit puer. [Gnosida) Esse patronymicum à patria, quod ASC.

de

declinatᶜ hæc Gnosis, huius Gnesidos &c. [At mihi Pegasides) Natura magistra, qua q̄sq; re maxime præstat, ea se potissimum commēdat, ut Sappho hic ab arte poetica, & musica uena. Pegasides sunt musę dictæ, quæ poetis, & poetrijs carmina dictare .i. scribenda pronunciare in finguntur quod mortalibus ignota, aut tanquam ignota à poetis produntur.

Si mihi difficilis formam natura negauit:
Ingenio formæ damna rependo meæ.
**Nec me despicias, si sum ubi corpore parua.*
**Mensuramque breuis nominis ipsa fero.*
Candida si non sum placuit Cepheia Perseo
Andromade, patriæ fusca colore suæ.
Et uarijs albæ iunguntur sæpe columbæ:
Et niger à uiridi turtur amatur aue.
Si, nisi quæ facie poterit te digna uidri.

DOM. [Si mihi difficilis) Omnia singulatim diluit, quæ obijci poterant, ut non amaret, aliaque exemplis defendit, alia ratione contraria. [Incipit ab eo, quod firmissimum est in aduersario, quòd formosa non sit, quod diluit, & transferendo crimen in naturam, quæ sibi formam negauit, & opponendo ingenij laudem, quę plus amari potest, quam ipsa forma. [Nec me despicias) Hic ostendit quomdo rependit, & reparat, nam breuitatem formæ, famæ (ut ait) celebritate extēdit, quanquam allusio uideri potest nō debuisse maius corpus formari sub bissyllabo nomine, & tam breui, ut qd̄ certa ratione excusare non potest, ingenua quadam urbanitate eleuet. [Cādida si non sum) Andromede Cephei Æthiopū regis filia à Perseo, notissima fabula, amata est, & ipse liberata nullis precibus parentum potuit retineri (ut scribit Hyginus) Quo minus Perseum liberatorem sequeret, relata in cęlum Mineruę beneficio, uestigia uinculorum, quibus exposita fuit monstro, ætate sua permansisse scribit Plin. in Iope portu, ubi illud monstrum fabulosum celebratur cuius ossa Romam relata fuisse idem est auctor Alidi Ouid. Andromedam nigris Perseus portauit ab Indis Andromede prętereа liberta Iuliæ Augustæ paruitate corporis insignis, nam duos pedes non excessit, & palmum. De Perseo multa recitauimus ex gręcis auctoribus in commentarijs Siluarum in eū uersum. Fluctiuagus uolucrem comebat Persea Dictis. illud adde, quod Pherecydes scripsit Perseum Argos redijsse cum Cyclopibus, matre Danae, & Andromede uxore, & eū patrem ex Larissa accerseret, iactu disci eū uulnerasse, mortuumq. humasse ibidē, κοιώσαν μὲν πιρίλεσς καὶ λίτος ἀοχοιʃι λαυνη καὶ ἀνδρουίδη πάρθενοι. [Et uarijs albæ) Aristoteles in 7. de historia animaliū docet, q̄ aīalia inter se amica sint, q̄ itē inimica, unde Plin. finem decimi naturalis historię traduxit eo capite, ubi agit de amicitijs, & inimicitijs animalium, ubi ita scripsit, Rursus amici pauones & colūbę turtures, & psitaci, merulę, & turdi, cornix & ardeolę, ubi qd̄ de turture, & psitaco scribit, ex se tradit, ab Arist. certe non accepit. Ouid. idem in Psitaco Corynnę omnes, quę liquido libratis in aere cursus. Tu tamen ante omnes turtur amice dole. Plena fuit uobis omni concordia uita. Et stetit ad finem longa, tenaxq;, fides. Arist. in 7. de hist. anim. ita scribit ἠδὲ θυρὶς ἀπαξ τικτικὸν ἀλλὰ διὰ τὶ τὰ μὲν πρῶιας ἀδιεο ψιαχ προσσαι Asinus & Spinus inimici inter se sunt. & mox, & merula quoq; turturē amat, Pli. Psitacū dixit, quēadmodū, quod Pli. tradit eodē lib. de Ægypto & Asino. Arist. de Acanthide & Asino scribit, non de Ægypto, cuius alias meminit hinc Sappho ostendit aliorum amātium exemplo se, quamuis nigra sit, à Phaone cādido amari posse, cum aues diuersorum generum, & coloris naturalis quadam iungantur amicitia, ut columbę, & pauones. Iunguntur uarijs, s. auibus, aues autem uarię sunt, pauones uarietate colorem distincti, nā de his omnino est intelligendum, cū diuersi generis coniunguntur, ut etiā psitacus & turtur quod sequitur. [A uiridi aue) A psitaco, qui ex India mittitur uiridis toto corpore, ut sct. Plin. torque tantum miniato. De psitaco plura leges apud Plin. 10. natur. hist. eundem Arist. ψιττάκην appella genere fœminino.

* ut alibi mentitur, at nomen, qd terras implear oīs.
* Est mihi mensura nois ipsa fero

ASC. INGENIO formę) Vnde ille, Ingenio pollet, cui uim natura negauit [Mensuram nominis) Quia bissyllabū habet nomen, quasi p̄sagio quodā inditū sit, sicut Hippolyto; Ea

equis

equis soluendus. vnde dici solet. Conueniunt rebus nomina sæpe suis. [Candida si non sum) Docet exemplis, quod ille mouet, qui dicit, O formose puer nimiū ne crede colori. Alba ligustra cadunt, vacinia nigra leguntur. [Et varijs) .i. variorum colorum columbis. [Et niger à viridi turtur amatur aue) Est ergo turtur sub incerto articulo epicœnum, dum auem significat, nam de piscibus dicit Plautus obustos turtures, genere masculino, quod sequemur. [Si, nisi quæ facie) Vt laudari mereatur, illum laudat à forma vultus. Quod autem bis dicit: Nulla futura tua est, sic construitur.

Nulla futura tua est: nulla futura est:
At mea cum legeres, etiam formosa uidebar:
Vnam iurubas usque decere loqui.
Cantabam memini (meminerunt omnia amantes)
Oscula cantanti tu mihi rapta dabas.
Hæc quoque laudabas: omniq. à parte placebam,
Sed tunc præcipue cum fit amoris opus.
Tunc te plus soluo lasciuia nostra iuuabat,
Crebraq. mobilitas, aptaq. uerba ioco:
** Et, quod, ubi amborum fuerat confusa uoluptas:*
Plurimus in lasso corpore langor erat.
Nunc tibi Sicelides ueniunt noua præda puellæ:
Quid mihi cum Lesbo? Sicelis esse uolo,
** Nec uos erronem tellure remittite nostrum*
*Nisiades matres, * Nisiadesq. nurus.*
Nec uos decipiant blandæ mendacia linguæ:
Quæ dicit uobis, dixerat ante mihi.

DOM. Nulla futura tua est) prior pars huius versus sub cōditione proferť, altera sub affirmatione. Si, inquit. [Nulla tua est futura) hoc est nullam amabis. [Nisi quę facie) .i. præstāria formæ. [Poterit videri dignare) .i. cōuenire formæ tuę. [Nulla futura tua est) Affirmando negat. i. nullam omnino amabis, nulla.n. tam formosa est, q̄ tu, tū pcipue his versibus lasciuiam suam ingenue profitetur, & se tribadē fuisse, vnde impudicos corporis motus didicerar, & illebricitatem gemitus. [Cum Lesbo) Lesbos insula quasi Metropolis Aeolicarum vrbium nobilis Vinetis, & vini pstantia, nomen sortita à Lesbo Lapithæ filiō, Hermete prius, Lasia, Pelasgia, Aethiope, Aegira, Macaria deniq; appellata. eandē μακάρων ἕδος .i. beata sedes, vrbem per circonductionē dixit Hom. quo loco Crates, Aristarchus & Eustathius ambigunt, quem locum poeta designet. Strab in 8 Lesbon affirmat. Macar. enim insulā tenuit ante Lesbon regem, quod et Diod. tradit, quāuis eū Macareū nominet, huius filiæ fuere Methymne & Mithylene, à quibus duæ in insula vrbes cognominatæ sunt. Patriæ aūt caritatē Sappho amori post pōnit. [Nec vos errorē) Qui errorē legunt, sensum non percipiunt, & planetæ cognomen ineptę huc transferunt. Remittere est cōdonare, vt, remisi tibi iniuriā .i. cōdonaui. Remittere itē est ad negligentiā descendere, vt, animum remittere dicimus, cum deponimus curas, & negligimus, cui contrariū est intendere, ex translatione ab arcu. Monet itaq; Sappho Siculas mulieres ne remissæ, & negligētes in errorē labantur, putantes soli & patriæ mutatione Phaonem esse lui dissimilem. Nam ait, idē est, & tam idoneus ad decipiendū, quam fuit in Lesbo, cū me decepit. [Nec remittite) Nec condonate errorem nostrū. [Tellure) Quia Phaon tellurem mutauerit. [Quæ dicit nobis) Per rationē subiungit [Nisiades matres) Nesis insula Campaniæ, cuius meminerūt Papin. & Luc. Neseidem, siue Nesidē dixerūt Scyllā poetæ. Ouid. in remed. Præterita cantus Neseide nauita gaudet. Tu loca, quæ nimiū grata fauere, caue. vt legere posses. [Nesiades m.) .i. Ciculæ media syllaba pes sinęresim producta. Nesea præterea regio est iuxta Aetnā montana, vt Str. scr. Cū ergo tū dixerit ab Aetnam esse Phaonē, appellat mulieres Sicula, Nesiadas regione proxima. hęc snīa magis placet.

** Atque vbi.*

** O vos*

** Sicelidesq. nurus.*

ASC. SI Nulla futura est tua) .s. amica, aut cōiux, nisi ea, Quæ possit videri facie. i. p faciē digna te. [Nulla est futura tua) Quia nullā talē inuenies. [At me cū legeres) .i. eligeres. [Cū sit amoris opus) Cū impudicitiæ notata sit mulier, satis impudice lasciuiā suam fatetur,

quod

quod in muliere pudica indecorum foret [Puellæ Sicelides).i.Sicilienſes.ſic Maro. Siceli des muſæ paulò maiora canamus,&c.[Nec vos errorē) Ordo eſt.[Nec vos ò matres Neſiades).i.quæ Neſam regionem iuxta Aetnā colitis.[Et nurus).i.ſponſe,aut matronę Sicelides.[Remittite).i.condonate,& abolete.[Noſtrum errorem).ſ.quot Phaonem amauimus,aut quem Phaon in nos commiſit.[Tellure).i.propter tellurem,hoc eſt nolite excuſare errorem noſtrum propter terram,dicentes, videlicet, nos ſtulte amaſſe, quia Phaon non eſt de patria mea,ſicut & de veſtra, & ideo vos non errate quæ cum in patria ſua amatis,& retinere poteſtis,quia. Quæ dicit vobis, dixerat ante mihi.

Tu quoq;,quæ monte uelabras Ericyna Sicanos.*
Nam tua ſum:nati conſule diua tuæ.
An grauis inceptum peragit fortuna tenorem?
Et manet in curſu ſemper acerba ſuo?
Sex mihi natales ierant: cum lecta parentis
Ante diem lacrymas oſſa bibere meas.
Arſit inops frater uictus meretricis amore:
Mixtaq. cum turpi damna pudore tulit.
Factus inops, agili peragit freta cærulea remo:

DOM. * *Immites.*

Sicanos immites) A Sicano rege appellatos Siculos, de quo hiſtoriā lege apud Dion. Alicarnaſſeum in 1. vnde Solinus quædam accipit. Thucydides quoq; in 6. hiſt. ſcribit. σικανοὶ δ᾽ ἤμετ᾽ αὐτοὺς πρῶτοι φαίνονται ἐνοικήσαντες ὡς μὲν αὐτοί φασι καὶ πρότεροι.[Immites) Crudeles in mecum retineant Phaonē delicias meas,nā ē epithetō nō ppetuū Siculorū, ſed cōueniēs pnti affectui Sapphus.[Erycina) De felicitate templi Veneris Erycinæ,& de mulieribus eius miniſterio dicatis,diximus in cōment. Siluarum. inuocat aūt Venerem, qm̄ poetæ, qui amatoria ſcribunt, ſunt in Veneris tutela.vt Plato ſcribit poeſim dicatám eſſe Muſim,ſed amorē Veneri & Papin.de Stella ad Venerē. Hic tibi plectra dedit, mitiſque incedere vates Maluit.propterea ſequitur, Vati conſule Diua tuæ. [An grauis) Nimirum,inquit,in hanc calamitatem delapſa ſum, quoniam fati tenor & ſeries, quę mala in me eſſe cœpit,non deſinit. An,non tam interrogantis eſt,quam ſuccenſentis pertinacię fatorum. Alibi Briſeis. An miſeros triſtis fortuna tenaciter vrget? venit inceptis mollior aura meis? [Natales) Anni à ſexto,inquit,anno p mala,tanquā per articulos producta ſum natales pro conditione ortus,& generis. Iuuen. vero pro celebritate diei natalis protulit. Palmam inter dominas virtus natalibus æquat.i.nō aliter ea victoria exhilaratur, quam diei natalis celebritas. Sed plura illic leges in cōmentarijs,hic natales pro annis accipiūtur. Totem.dies natales celebrantur, qd aguntur anni,& victoria illa apud Iuuen. ſingulis annis,tanq̄ dies natalis,colitur.[Oſſa lecta) Seruius neſcio quia parū veliter ſe grā.vaticum profeſſus,illud Virgilianū exponens. Oſſaq. lecta cado, fabuloſum confingit morē. Neſcio quia ambigit. legebantur oſſa.i.cineres,cum flāma rogi ſubſederat,nō q legerentur,vt ille putat, ſed colligebantur, hoc aūt verbū eſt pontificale & ex lege xij. tabularū, lex hoc carmine ſcripta erat,Homini mortuo ne oſſa legito, quo poſt funus faciat. [Arſit inops frater) Sappho treis fratres habuit,vt ante diximus, Laricū, Eurigyium, Charaxū, qui Rhodopen meretriculam amauit. Nam Xantus Samius Rhodopin puellam Thraciā in Aegyptum detulit, quæ antea admoni ſeruierat vna cum Aeſopo tabularum ſcriptore, ibiq. proſtrabat illecebriſq. meretricis magnum fecerat quæſtū, adeo ut Strabo, & Plin. ſcribant Pyramidem ab ea fuiſſe erectā,quod tū Herodotus temporum rōne refellit,cum alioquin ingentes opes illius fuiſſe concedat,teſtimoniūq. afferat ex decima ab ea perſoluta uerubus ad torrēdos boues Delphis dicatos. Tam aūt gratæ libidinis fuit,ut in Gręcia eius nomen celebre fuerit,ut poſtea Archidices,quę tū ad illius famā nō acceſſit. Charaxus cū uinum Lesbium ad Nauctarim cōportaret eius amore captus eſt, redimitq. in libertatem grandi pecunia tandem ipſe in patria eſt reuerſus,puella in Aegypto permāſit. Sapphe (ut Strabo ſcribit) eam Doricā appellat, addens id, quod ipſe quoque fabuloſum eſſe ait, de calceo ab Aquila delato Memphim, qd ſi uoles leges, in decimoquinto illius operis.[Inops) Redempta in libertatem meretricula.[Male) Turpiter, & per infamiam,

TV quoq;) Implorat auxilium Veneris, cuius præclarũ erat in Eryce monte Siciliæ templum, eiusq. se vatem dicit, eo quod sæpe lasciuos cantauerit amores. Ostẽdit præterea, quod & superiores ferè Heroides, malorum suorum seriem, qua si generi suo fatale. [Sex mihi natales. Ordo est. [Sex natales) .s. dies .i. sex anni. [Ierant) .i. transfuerant mihi. [Cum ossa parẽti) .i. patris mei. [Lecta) .i. collecta ex rogo. [Bibere meas lacrymas) Quas .s. infundi. [Ante diem) .i. maturum tempus, sicut, sed cadat ante diem Æn. 4. [Quasq. male amisit, nunc male quærit opes) Id vsu venire solet, vt in filio prodigo nobis depinxit Saluator. Et ideo, quia (vt dicit alibi) Non minor est virtus, quam quærere, parta tueri, monendi sunt iuuenes, ne sua dilapident, aut prodigant. ASC.

Quasq. male amisit, nunc male quærit opes.
Me quoq; quod monui bene multa fideliter, odit:
Hoc mihi libertas, hoc pia lingua dedit.
Et tanquam desint, quæ me sine fine fatigent:
Accumulat curas filia parua meas:
Vltima tu nostris accedis causa querelis:
Non agitur uento nostra carina suo.
Ecce iacent colto sparsi sine lege capilli:
Nec premit articulos lucida gemma meos.
Veste tegor uili nullum est in crinibus aurum:
*Non * Arabo noster rore capillus olet.*
Cui colar infelix? aut cui placuisse laborem?
Ille mei cultus unicus auctor abest,
Molle meum leuibus cor est uiolabile telis:
Et semper causa est, cur ego semper amem.
Siue ita nascenti legem dixere sorores:
Hæc data sunt uitæ fila seuera meæ.
Siue abeunt studia in mores, artesq. magistras:
*Ingenium nobis molle Thaleia * dedit.*

MAle q̃rit) Magno discrimine, & ĩ cõmodis. [Monui multa) Imò lacerauit fratrẽ multis carminib. nec tñ, vt scr. Hero in 2. hist. cũ: χαράξος δὲ ὡς λυσάμενος ῥοδῶπιν ἀπενόστησε ἐς λέσβον, ἐν μέλεϊ πολλὰ Σαπφώ κατεκερτόμησέ μιν. [Lingua pia) Ab eo loco, qui præter spem dr̃, & miseratione mouet, & fratrem trahit in odiũ, cũ sibi aliter euenisse ostendit, quã oportuerat. [Filia parua) hãc peperit Cercola Andrio coniuge iam mortuo, puellaque appellabatur Clis, quod Suid. ita scribit. καὶ θυγατέρα ἐποιήσατο ἐξ αὐτοῦ ἣ κλεὶς ὠνομάσθη. [Non agitur) Per interrogatione legendũ est. nã cum proposuerit fortunã aduersam in se pertinacẽ esse, enumeratis singulis incommodis, quasi probauerit, qđ proposuit, per interrogationẽ acclamat. [Nõ ne nostra carina) .i. nostrę fortunæ cursus. [Agitur) .i. percellitur. [Suo cursu) Sua pertinacia, & serie maiorum? nam ad id refertur, quod dixerat: An grauis inceptum peragit fortuna tenorem? Et manet in cursu semper acerba suo? [Nõ agitur) Interrogatiue, q.d. agitur. nã etiam ita interrogamus. non feci? perinde est, ac si diceres, feci. Vel non potui abreptũ diuellere corpus? cum autem dicimus, egi negamus. [Ecce iacent) Misericordiã mouet ab habitu. [Capilli sparsi siue lege) Mulieribus fortunæ miseratio sparsi capilli, & funebris prope dolor. [Sine lege) Incompti, & sine ordine. [Nec premit articulos) Annulũ etiã, inquit, deposui. nam in dolore abijciebatur etiam à viris, quod fecit omnis nobilitas, cum Cn. Flaminio Libertino patra ædilis creatus est, Cato Petilio cõsulis filio prætcrito, equites vero non annulũ, sed phaleram deponebant in mœrore publico. [Aurum in crinib.) Hom. in 17. Iliad. scribit Euphorbum. Panthi filium habuisse implicitos crines auro, & argento. Propterea Plin. dubitat an usus auri cœperit à uiris, an mulierib. cum de uiro illud Hom. affirmet, nec antiquius extet in muliere exemplũ ipse tamen Homeri carmen non indicat, nec nominat Euphorbũ. [Rore Arabo) .i. myrrha, qua uncti crines myrrhei dñr. Horat. Dic & argutæ properet Neeræ Myrrheum nondum cohibere crinẽ. de myrrha alibi diximus. [Siue ita nascenti) Ex disciplina mathematicorũ, qui dicunt hominem sortiri uitam ab ineunte ætate. [Sorores) Parcæ, quæ tres sunt notę carmine Hesiodi, & nostrorũ DOM.

*Arabũ noster do na

*facit

consensu

consensus pro fatis ab Homero accipiuntur, & alibi, & vbi Alcinous ait, τρεῖς δ᾽ ἔτυσαι ἄταν κλωθῶ καχίσις καὶ ἡ υρίτη ἄτροπος id Plato quoq; in legibus ostendit. [Abeunt studia in mores) .i.hue formamus mores stud js,in quibus versamur. [Thalia) studiū poetices. Ausæ Ardalides etiam appellatæ sunt, vt aliquid offeramus non omnibus notū ab Ardalo Vulcani filio, qui cum ad Thoetenios tibiam & musas detulisset, eas ita appellauit. Arcades negant Erato esse musam, sed varem fuisse aiunt nupserit Arcadi Calixtus filio Ægiptij tres tantum vates colunt, Sibyllam, Herophilen, & Saben. [Fila seuera) Alu sio est ad parcas, quæ uitam humanam nere dicuntur.) Seueri a) Pertinacia.

ASC. ECCE iacent) Vt commiserationem excitet, recitat neglegentiam cultus sui. [Rore Arabo) .i. myrrha. dicitur autē hic Arabus, a, um. & Arabs, sed hic Gentile nomen pro patrio vsurpauit .i. pro Arabico. [Cor est violabile &c.) Hic patet monosyllabū cor aliqū produci. [Siue abeunt studia in mores) Quia consuetudo est altera natura, studendum est ergo quam primum rebus honestis, quod sese non fecisse fatetur, & dolet.

Quid mirum, si me primæ lanuginis ætas
Abstulit, atque anni, quos uir amare potest?
Hunc ne Cephalo raperes Aurora, timebam:
Et faceres. sed te prima rapina tenet.
Hunc si conspiciat, quæ conspicit omnia, Phœbe:
Iussus erit somnos continuare Phaon.
Hunc Venus in cœlum curru uexisset eburno:
*Sed uidet * & Marti posse placare suo.*
O nec adhuc iuuenis, nec iam puer, utilis ætas.
*O * decus, atque æui gloria magna tui.*
Huc ades: inq. sinus formose relabere nostros,
*Non ut ames oro, * sed te ut amare sinas.*
Scribimus: & lacrymis oculi rorantur obortis:
Aspice quàm sit in hoc multa litura loco.
Si tam certus erat hinc ire, modestius isses,
** Si mihi dixisses, Lesbi puella uale.*
*Non tecum lacrymas, non oscula * summa tulisti,*

* haud
* deus,
* verum vt
* Et modo
* nostra

DOM. ABstulit) Rapuit allectam in amorem, deiecitq. mentem, & consilium [Raperes) Nam aurora Cephalum, cuius amore capta est, rapuit, abduxitq. per auras. Ouid. Lutea mane videt pulsus aurora tenebris, Inuitumq. rapit. ea deserta ad Procrin est reuersus quā inscius interemit. nota fabula, Ouidij præsertim carmine in fine Artis. Hyginus quędā fabulosiora addit, quis ex historia videant. [Hunc si cōspiciat) Alludit ad fabulā Endymionis, q. qm̄ primus cursum Lunæ deprehēdit (vt ait Plin.) dictus est dilectus fuisse à Luna, quē dormientem osculabat. huius sepulturā ostē dit, ait Strabo, ad Latmiū montem Cariæ in quodā antro, vbi est mons pediculorū, vt scribit Hecateus, plura de hoc in commentarijs Siluarum diximus. [Iussus erit cōtinuare somnos) Curabit.n. Luna, vt semper dormiat Phaon, qui formosior est, vt hunc osculetur. Nimirū hunc locum accepit Ouid. ex poemate Sapphus. nā apud græcū scriptorē ita legitur, περὶ δὲ τῆς σελήνης πρὸς αὐτὸν ἔρωτος καὶ Σαπφὼ ἔρως ζ ἀείσης αὐτῆς καὶ κατέρχεσθαι πρὸς αὐτὸν τῶν νυκτῶν τὸν εἰς κείμενον ὕπνον θυμήσαντα διαπάντος δίδειν αὐτόν. [Curru Eburno) Argenteū currū tribuūt Lunæ poetæ, qm̄ illi argenteū dicatū sit, vt scribit Eustathius, eburnū Veneri. eburautem Aethyopius etiam in præcie, qui regibus Persidis vicenos dentes elephantorū singulis pendebant, vt Herodotus scribit, id autem fuit c c c decimo anno ab Vrbe cond.) [Huc ades) Blandientis est mulieris, & amāter gestientis. [Rorantur) Guttis humectant, id.n. propriū est rorare hoc loco non dixit aspice quantum multa litura. nam dicere solemus, & debemus q̄ multa litura. [Hoc loco) Hac parte epist. quæ obliterata est manantibus lacrymis. Plin. profecto in oraculis animus inhabitat, ardet, incenduntur, humectāt, cōueniūt, hinc illæ misericordię lacrimę, hos cū osculamur, aīum ipsū videmur attingere, hinc fletus, & rigātes ora riui. qs ille humor est ī dolore tā fęcūdus, & paratus? superiorē aūt uersum ita leges mea quidē sentētia. Non ut ames oro, sed te amare sinas. [Lacrymis obortis)

obortis) Inter scribendum exortis, ita illud Vir. de Didone, Sinus lacrymis impleui obortis in sermone scilicet. [Si tam certus eras) accusat rusticitatem, q̄ se discedens ne salutauerit quidē. [Lesbi puella) Hæc erat appellatio sine ullo amoris indicio saltē si non ꝓprio nomine, aut amicā appellans, dixisse Lesbi puella uale. [Oscula) Et in ijs suas est lasciuia, cum oscula columbarum dixit Martialis impudicum osculum intellexit. nā colūba osculantur proprio ritu, antequam misceantur ratio, inquit, familiaritatis hoc ordine ab re implenda fuit, ut salutares, tum nostra acciperes oscula, denique munera.

QVID mirum &c.) Purgat errorem suum cum laude phaonis, tam enim illud formosum, atque amabilem prædicat, ut non potuisset eum non amare, in ea presertim ætate, qua etiā ab Aurora amari potuisset ex Cephalus, & à Luna, ut Eudymion, & à Venere, ut Mars. [Litura) A Lino spinum litum corripit, unde & litera corripi debuit, sed t, geminatur sicut in quattuor quotidie. retulimus eadē de causa. [Modestius isses). i. ne potuisses, aut debuisses [Lesbi puella) Vocatiuus est à nominatiuo Lesbis Lesbidos, & ita corripit, ultima, quæ genitiui casus à nominatiuo Lesbos produceretur. ACS.

Denique non timui, quod dolitura fui.
Nil de te mecum est nisi tantum iniuria: nec te
**Admoneat, quod tu munus amantis habes.*
Non mandata dedit: neq; enim mandata dedissem
Vlla: nisi, ut nolles immemor esse mei.
Per tibi. qui nunquam longe discedit, amorem:*
Perque nouem iuro, numina nostra, deas:
Cum mihi nescio quis fugiunt tua gaudia, dixit:
Nec me flere diu, nec potuisse loqui.
*Et lacrymæ deerant oculis, & * lingua palato,*
Astrictum gelido frigore pectus erat.
**Postquā se dolor imminuit: mea pectora planxi,*
*Nec puduit *scissis exululare comis:*
Non aliter, quam si nati pia mater adempti
Portet ad extructos corpus inane rogos.

QVod dolitura fui) Non timui discessūm tuum ob quem eram dolitura. [Iniuria) Quod. s. me deseruisti ad cōcupitu referre num placet, eo. n. Sappho alibi gestit, & in mero. re eius memoriā repetit. [Nec te admoneat, quod, tu munus amātis habes) Causam ostendit, quare munera discedentib. amicis dari accipiq; soleant, ut. s. sint monumenta amici absentis, cuius repræsenient memoriam, sed nec tu inquit, reliquisti mihi aliquid discedēs ꝑter iniuriā, quæ sum deserta, nec à nobis accepisti, quod te admonete possit mei absentis. Itaq; leges, admoneat, ut dicat, nec te pōt admonere. [Amantis). i. mei munus, quod habes, nullū. n. discedens accepisti ad coitum referre non placet. Quid. n. sensus est? nec ego admonui te, qđ tu habes munus amantis. i. coitū necesse est superioribus conueniat, ubi ait, eum nihil sibi reliquisse, & hic dicat eundē nihil à se accepisse, qđ absentis monumētum sit. [Per tibi qui nunquam) Iurat per numina ꝓxima, qui ac primum in inuidiam obijcit. Iuro, inquit, tibi per amorem, qui nunquam longe discedit, ut ad id referatur, quamuis ipse procul discedas, hic semper proximus est, nam semp amo. [Per) Est iurantis particulæ quæ nunquam sine accusatiuo effertur. nam illud Virgilianum. [Per tibi) si qua est, quę restet adhuc mortalibus usquam intemerata fides, idem est, ac si dixisset, per fidem, si qua est &c sed antiqua simplicitate relatiuum, nomenqu consonant. [Cum mihi simplicitate narrationis fidem, quàm iuramento parauerat, omni ex partę implet, nam ita narrat, ut non aliter accidisse credibile sit. [Nō alter) Per comparationem doloris magnitudinem exprimit, & quasi rei probatæ cumulum addit. [Pia mater) Non tantum mater, sed quæ pia etiam est, & unice filium amauit. [Corpus inane) Cadauer uacuum anima. [Rogos extructos) Rogus construebatur lignis congestis in unum, unde strues lignorū dicitur, de quo hoc carmen extat legis 12. tabularū Hoc plus ne facito, rogum ascia ne polito. Olim in terra ponebantur mortui, etiā apud Romanos, & postea, quamuis cremari institutam sit multæ familiæ priscum ritum seruabāt, ut Cor

DOM. *Admonui, qđ tu pign* * Aliq legunt discedat, ex affectu optātis feminæ, ac si dicat, q ut nunq̄ discedat. & abeat à me opto. *Verba *Ruptis *Sic, et ī Canace, tunc demū pectora plāxi & Medea Protinus abscissa plāxi mea pectora ueste. al. uero l. ne pectora plāgi.

nelij

nelij Patricij, ex quorũ familia nemo crematus est ante Syllã, quid id de se iussit, veritus ne cadauer erueretur à Marianis, nam ipse C. Marij sitas reliquias apud Anienem victor dissipari iusserat, hoc est, quod Plin. sub oscure in 7. scribit, apertius Cicero in legibus.

ASC. DENIQVE non timui, &c.) Sic 4. Æn. Dido Hunc ego potui tantũ sperare dolorẽ, & perferre soror potero. [Quia vt dicit diuus Gregorius) Tela præuisa minus lædere solent. [Per tibi qui nunquã &c.) Iuramenta solent à poetis deligi apta personis, & uego cijs, ut nautæ per Maria, vt Palinurus: Maria aspera iuro. Parente per salutem filiorũ, vt p caput hoc iuro, per quod pater ante solebat, viri fortes per dexterã, & hic amãs p amorem, quem dixi nunquam longe discedere, aut quẽ eum sibi præsto habet, aut qa subito puniat pfidos. [Perq. nouẽ iuro numina nostra deas) Quia & ipsa vates per musas iurat. [Cum) Antiqui u, in o, vertebãt, vt voltis, vortex, vorio, sed nunc volunt temporis cum scribi, cum tamen antiqui nunquam u, geminarent, scribẽtes in nominatiuo seruos, da- uos, auos, & c. [Nec) Peccet, qui indeferenter, cum scribat. [Planxi. i. percussi.

DOM. *Charaxes.

GAudet, & à nostro) Mouet misericordiã, cũ ostẽdit fortunã suam ludibrio esse aduersarijs. [Crescit) exhilaratur, tũ aĩos. [Qui dolet hæc?) Verba Charaxi insultantis sorori, & acerbe obiurgantis amoris turpitudinem. [Filia) Ad id refert, quod dixit antea, se non minus dolere, quam q̃ luget filiũ amissum, cui addit testimoniũ fratris. Is. n. cum videat tm̃ eius mœrorem, quantus in filij funere esse solet innuens eam alia de causa dolere, q̃ quidem turpis est. Nõ debet, inquit, tãtopere angi, ucc hic mœror est pro filia, quæ qdem viuit, hæc autem fuit filia Cercolę, & Sapphus. [Non ueniunt in idem) Est pmunitio eorum, quæ d ctura est sententia simplex eadem solet proferri cum ratione, ut illud. In omni certamine, qui opulentior est, etiã si accipi iniuriam, tñ quoniam plus potest, facere videtur, Duplex est, ut illud Terentianũ, obsequium amicos, ueritas odium parit. In oratione aũt sentẽtiæ sunt tanq̃ lumina, minus crebræ apud antiquos, sed postea corrupta eloquẽtia nimis usurpatæ sunt qd' inui diose in Senecam, ut puto dixit Fab. [Veniunt in idẽ) Idem non põt pudoris hr̃e rõnem & dare operã amori. alibi Ouid. in Epist. Phædræ. Quid deceat nõ videt vllus amãs. [Omne uulgus videbat). f. me, & tñ sup. ego neglıgebam, nõ. n. poteram seruire pudori, cũ tã pdite amarem. [Tu mihi cura Phaon). i. neglıgo omnes, nec me eorum pudet, tui. n. amori legibus indulgeo Phaon. [Illic te inuenio) In somniis saltẽ te amplector, somnia inter precati Plin. scrib. Amphictyonẽ docuisse, de qua sciẽtia Chrysippus, & Antipater libros ediderunt, ut ex interpretatione antiphontis apparet, q hæc exponebant, cõiectores sunt appellati. [Nõ satis longa) Nam statim expergiscor. Idem Hero ad Leandrũ: Me miserã breuis hęc cũ & nõ uera uoluptas. Quam epistolã nõ esse Ouidij, certa rõne docuimus, nã nec, quæ legitur Paridis ad Helenam, nec quę Helenę ad Paridem, nec q̃ Leandri ad Hero, nec quę Herus ad Leandrũ, nec quę Acõtij ad Cydippen, aut Cydippes ad Acõtiũ, ab Ouidio unquam scripta fuit, quod ipse aperte testatur, nã ad Macrum scribẽs ait sedictasse literas nomine Heroidum, Helenę, Medeę, Canaces, & aliarũ. Quod Paris, & Machareus, & quod male gratus Iason: Hippolytiq. parens: Hippolytusq. legat, noĩe uero virorum Sabinus epistola confinxit, quod ibidẽ testatur, Quã cito de toto rediit celer orbe Sabin. Scriptaq. d. uersis rettulit ille locis, si ergo prius scripsit Helena ex Ouid. postcaque

*Gaudet, & à nostro crescit mœrore * Charaxus*
Frater: & ante oculos itq;, reditq; meos.
Vtq. pudenda mei uideatur causa doloris:
Quid dolet hæc? certe filia uiuit, ait.
Nõ ueniunt in idem, pudor, atq; amor: oẽ uidebat
Vulgus: eram lacero pectus aperta sinu.
Tu mihi cura Phaon: te somnia nostra reducunt,
Somnia formosa candidiora die.
Illic te inuenio: quanquam regionibus absis:
Sed non longa satis gaudia somnus habet.
Sæpe tuos nostra ceruice onerare lacertos:
Sæpe tuæ uideor supposuisse meos.

eaque respondit Paris ex Sabino, quomodo possunt esse Ouidij? nam Helena hic nō scribit, sed respondet, & Paris non respondet, sed prior scribit nimirum hæ epistolæ adulterinæ sunt, & eodem penè stylo ab aliquo scriptæ, quo reliquę quæ falsò ab Oui. referuntur.

CRESCIT nostro mœrore) Vnde Sinon Æn. 2. Hoc Ithacus uelit, & magno mereantur Atridæ. Grauis enim dolor est, cum mala nostra inimicis gaudio sunt, & nos illis ludibrio, ait ergo Charaxus. [Quid dolet) Soror mea, quę meos amores olim tam seuere taxauit, atque uituperauit? certe non dolet mortem filiæ, quia filia uiuit, q. d. agnosco eam amore perditam. Et si dicat Phaon, eam sibi dolorem fecisse, quia non texerat amores, respondet: Non ueniunt in diem pudor, atque amor. [Tu mihi cura Phaon) Docet ut redametur, sic uehementissime amare, ita ut sicut Terentianus Phædria à Thaide expostulas. [Nil aliud expostulet, nec uigilant cogitet) Vehementis autem amoris indicium est, cū & somnis occurrit dilectus. [Formoso die) Quia luce nihil pulchrius, aut amabilius, & tamen quia per noctem fruitur per imaginationem pręsentia amici, pręfert noctē diei. legendum puto formoso, non formosa, non quòd diem etiam nocti condistinctum non in ueniam in fœminino genere. Nam Maro dicit lib. 5. Postera cum primo stellas orientē fugarat Clara dies, & c. Sed quia unius uocalis sic uitatur concursu.

Oscula cognosco: quæ tu committere linguæ,
Aptaque consueras accipere, apta dare.
Blandior interdum: uerisque simillima uerba
Eloquor: & uigilant sensibus ora meis.
** Vlteriora pudet narrare. sed omnia fiunt:*
Et iuuat: & sine te non licet esse mihi.
At cum se Titan ostendit, & omnia secum:
Tam cito me somno destituisse queror.
Antra nemusq. peto: tanq nemus, antraq. prosint:
Conscia delitijs illa fuere meis.
Illuc mentis inops, ut quàm furialis Erichtho
Impulit: in collo crine iacente feror.
Antra uident oculi scabro pendentia tofo.
Quæ mihi Mygdonij marmoris instar erant.
Inuenio siluam: quæ sæpe cubilia nobis
*Præbuit: * & multa texit opaca coma.*
Sed non inuenio dominum siluæque meumque.
Vile solum locus est dos erat illa loci.
Cognoui pressas noti mihi cespitis herbas:
De nostrum currum pondere gramen erat:
Incubui: tetigique locum, qua parte fuisti:
Grata prius lacrymas combibit herbas meas.
Quin etiam rami positis lugere uidentur
*Frondibus: & * nullæ dulce queruntur aues.*
*Sola uirum non ulta * pie mestissima mater.*

ASC.

DOM.

O Ra uigilāt sensib. meis) Nō aliter inquit, loquor, & exprimo, quod sentio, quā si uigilarem nā reliqua corporis sopita, os uigilat aduerba exprimenda. [Sensibus sensus, & sensa dixerūt antiqui, quę animo concipimus, auctor. Fab. [Tuā) Sol à Titea mre, ut non nulli putant. Idem Hyperiō à pre Hyperione, auctor Diod. [Antra, nemusq) Per commemorationem loci miserationē facit, qui locus frequētissimus est apud Virg. [Prosint) lenire possint desiderium meum. [Inops mentis) Amens. Erichtho) Magna celebrata est à carmine Luc. Incantatione potentissima, ante idē nō est ab Ouidius usurpatum [Pedetia) Sublimis. [Instar) non minoris pcii apud me erant. [Marmoris Myg.) Mygdonia Phrigiā terminat à meridionali latere unde Mygdonii pro Phrygio accipimus Pap. in Siluis de Tithono Mygdonii Pelisque senis marmor item Nigdoninm Phryg. ū intelligimus, qd pcii magni erat, & item Statius cū diceba de hoc plura scripsimus in commentariis Siluarum.

* Vlterius pudet hic narrare

* multis pressi a pa a cornus.

* Mille

* Prius

Mygdoniam item coniungit Plin. cum Macedonia. erat ptęrea lapis Phrygus gleba quā punicosa, quæ uiebat perlusa uino apta tingendis uestibus. Sappho magno oris Lesbij

non meminit, nam id liuidus erat uersicolores maculas habens. [Coma) Multis frondib. translatio est gratiæ pulchritudinis [Dos erat).i.precium loci.[Grata pius) A mutatione fortunæ excitat misericordiam.[Positis frondibus) Huius carminis hic mihi sensus uidetur, omnia mœrent:& silua, quæ in doloris indicium frondes deposuit,& aues, quę ne uocem quidem emittunt cōqueredo calamitatem nostram, ut eo silētio maior designet. Sola reliquę aues silent, sola Philumela cōqueritur, dolens.f.quod uirum Tereum non potius interfecerit quam Ityn filium, eūdem Ityllum appellat Catullus? Qualia sub dēsis ramorum concinit umbris Daulias absumpti fata gemens Ityli. Varro,& nostri omnes aiunt Philumelam uersam esse in lusciniam,& Prognem matrem Itis in hirundinem. Oui. hic accipit Prognem uersam esse in Philumelam, quod præterea Græci nonnulli tradunt, & Probus grammaticus in Buc. Virg.

ASC. COMMITTERE lingnę) Vt.s.lasciuius, exequatur, quę cōfessio in fęmina pudica indecora esset.[Consuetas) Pro consueueras, nec uersus patit ut consueueras legatur.[Omnia fiūt) Etiam coitus.[Antra nemusq. peto tanq̄ nemus) Sic Maro in Buc. Iam mihi per rupes uideor, lucosq. sonantes liber Partho torquere Cydonia cornu Spicula, tanq̄ hęc fit nostri med cina furori.[Vtquā).i.utpote, quā ferialis Erichtho.i.uenefica, & incātatrix illa, aut illius similis impulit.[Scabro tropho) sic in Georg. Et trophus scaber q quia scaber,& asper est, purgandis uasis conuenit.[Instar).i.in statū,& ualorē aut æquipolentiā. [Marmoris Mygdonis).i.Phrygii.[Multa coma).i.frōde q̄ arborū coma est.[Dos loci) .i.decus,& precium.[Queruntur).i.querulam uocē edūt.[Dulce).i.dulcitur, ac cū dulcedine, ut mirum sit querelas in auib. suaues esse, sicut lacrymę in formoso uultu decore.

Concinit Ismarium Daulias ale, Ityn.
Ales Itin, Sappho desertos cantat amores:
Hactenus: ut media cetera nocte silent.*
*Et nitidus, uitreoque magis per lucidus * amne,*
Fons sacer: hunc multi numen habere putant:
*Quem supra ramos * extendit aquatica lotos*
** Vna nemus: tenero cespite terra uiret.*
Hic ego cum lassos posuissem flebilis artus:
** Constitit ante oculos Naias una meos:*
Constitit: & dixit, quoniam non ignibus æquis*
Vreris: Ambracia est terra petenda tibi.
Phœbus ab excelso, quantum patet, aspicit ęquor:
Actiaeum populi, Leucadiumque uocant.

DOM. Daulias ales) Thucidides ij. hist. scribit. [Tereum imperium tinuisse in) Phocide, unde) ut ait) Philumela à multis poetis Daulias cognominata est Daulia autem appidū appellatū ē à densitate arbustorum, nā δαυλὸν densum significat. Homerus nō Dauliā, sed Daulida scribit. Strabo Thucididi assentitur, sed eum uaria sensisse, puta. ait. n. illum scribere rem gestam fuisse ad Megaram, In quo ueniā si Thucydidis uerbis refellitur, is. hic ita scribit in secundo historiarum, ἀλλ' ὁ μὲν ἐν Δαυλίᾳ] ἦς φακὺ δος νῦν καλουμένης γῆς ὁ τυραννὶς ἄκει ποτὲ ὑπὸς Θρακῶνὸ κιμένης. Et in carm. ad Liuia, Talis in umborosis mitis, nunc denique siluis Deflet Threicium Daulias ales Ityn.[Non ultra prius) Quod potius nō interfecerit Tereū maritū, quā Ityn filium.[Hactenus ut media).i.usq; ad mediā noctem, donec omnia silent.[Numē) Genium, qui tā loci, quā hominum Deus est.[Lotos) Arbor in Africa insignis, de qua Plinius multa. eius fructu uescuntur Africæ popul: Lotophagi inde nominati. obliuionem is cibus facit, inde discedēdi, quod nonnullis socijs suis accidisse. Vlysses refert apud Homerum, eadem aptissimā est tibijs. inde apud Propertium, Siliū Italicum, Martialem, Loton pro tibia exposuimus. Lotos item (ut idem scribit) herba, quæ subnascitur deorum uoluptati, eandem dixerunt fabam græcam. De sex locis, quę in ædibus Crassi erant, unde nobile illud iurgium cum Cn. Domitio refertur diximus in commentarijs siluarum. [Aquaticam) Quæ gaudet aqua. alibi Ouidius, Amicolęque simul salices,& aquatica Lotos.[Vna nemus:).id est sola Lotos facit

*Et *Amnis *Expendit, alys expandit *Vnda *Ante oculos mi sæ est Naias adesse meos. In alijs sicle gitur. Formosa* puer est uisus adesse mihi *Quid nunc, uel quæ nūc

nemus



tione. Sic Æn. 3. Troianas vt opes, & lamentabile regno. [Accedat lacrymis odiū) Dira imprecatio, cū lacrymæ cōmiserationem mereri soleant. [Sitq.) Ordo est. [Et facies fortunæ tuæ desœrat). i. euacuata, sicut mulier enixa, & nullum fętum habens in vtero, fauore solito. [Sit inuidiosa). i. cui plenissime inuideatur, aut plena inuidiæ, passiue. [Quod est rarum). i. quę res raro cōtingit, quia summa petit liuor. Liuor enim. i. inuidia nō solet esse, nisi de rebus prosperis, & ergo dicit Mart. Oībus inuideas liuide, nemo tibi, quia sic oēs essent beati pręter ipsum solū. [Causaq. non desit). i. tormentū tam graue. vt mori possis, neq; tñ mor. permittaris, quod damnatorum in inferno malum est, qui semper mori cupiunt, & moriuntur, neq; vnquam mortui sunt. [Anus męsta). i. męstitiæ index. s. cornix, quæ à leua. i. sinistra ratum facit augurium, vt graues attestantur auctores. [Speq. tuæ mortis pessime) Nō dices spe mortis tuæ pessime, non. n. est genitiui casus, sed vocatiui sic, o pessime, ego alar semper spe tuæ mortis. [Finiet illa dies) s. spem, quia spes euacuatur, cū euenit, quod sperabatur. [Petitam tibi). i. à te. [Tempus & hora) Sic 5. Æn. Quam nec longa dies, pietas nec mitigat vlla. Omnia enim in tempore labescere solent.

Pugnabunt iaculis dum Thraces, Iapydes arcu,
Dum tepidus Ganges, frigidus Ister erit:
Robora dum montes, dum pabula mollia campi,
Dum Tyberis liquidas Thuscus habebit aquas:
Bella geram tecum, nec mors mihi finiet iras,
Sæua sed immanis manibus arma dabo.
Tunc quoq; cum fuero uacuas dilapsus in auras,
Exanimis manes oderit umbra tuos.
Tunc quoq; factorū ueniā memor umbra tuorum,
Insequar & uultus ossea forma tuos.
Siue ego (quod nollē) longis consumptus ab annis,
Siue manu facta morte solutus ero:
Siue per immensas iactabor naufragus undas,

PVgnabunt iaculis) Per cōparationem se nunquam in concordiam cum Ibide venturum dicit. [Dum Thraces) sunt populi feroces inter omnes Europæ gentes, qui vitam facile contemnunt, dum putant nonnulli eorum obeuntium animas reuerti, alij non extingui, sed magis beatas fieri, vt de mirabilibus mundi scribit Solin. Tradit autem Herodo. Scytas olim Thraces habitos, qui eadem lingua omnes vtebantur, præter Getas, & Thrauses. diuisam Thraciam in Strategias quinquaginta tradit Plin. iaculis in bello vtebantur iaculum cum armento Aetolis Martis filius inuenit teste Plin. in 7. [Iapydes arcu) Arcum & sagittam Scythen Iouis filium inuenisse Plin. docet. scribit quoque nonnullos uoluisse à Perse filio Persei sagittas inuentas. sunt autem Iapydes populi iuxta Carnorum regionem. ad Timauum habitant, unde regio Iapydia, aut Iapydia Apulia ab Iapyde Dædali filio, unde rursus Fest. Insula se grandi Diomedis gurgite promit Italiam spectas, & Iapydis arua Timaui. licet à uento alij. Strab. Herod. Solin. & Maro auctores. [Dum tepidus Ganges) Maximus inter orbis terrarum fluuios, Ganges Indiæ habentur, qui incertis fontibus nasci: Nili modo inundare regionem perhibetur. Alij à Scyticis montibus exotit ipsum uolunt, in quem 19. influunt amnes, quorum multi nauigabiles, ubi minimas, latitudine octauo mil. pas. ubi modicus, stadiorum C. altitudine nusquam minore passuum uigesimo, vt Plin. Strab. & Solin. prodidere. Tepidus autē, quia ab Oriente calidissima mundi plaga uenit. [Frigidus Ister erit) Ister flu. celeberrimus in iugis Germanicis oritur montis Abnobæ, ex aduerso Raurici Galliæ oppidi, per innumeras lapsus gente Danubius nuncupatur, cum primum autem Illyricum alluit, Ister appellatur 60. amnes in se recipit, omnes ferme nauigabiles, septem hostijs ponticum mare ingreditur, vt Plin. Strab. & Solin. meminerunt, ideo frigus, quia ex Septentrione dilabitur. [Tyberis) Romam urbe secat, & à Thuscia uenit, pluribus nominibus appellatus. nam prius Albula, deinde à Tyberino Albanorum rege, ut tradit Liuius, Tyberis dictus: Tyberinus postea nuncupatus, uel, ut tam Seruius, quàm quidam alij existimant, à Tyberiade

Siciliæ fluuio, ad quẽ cum peruenisset Hercules ab Erethris ab Occidẽte abducẽs boues, cum per hyemem multa ibi perpessus esset iniuriam, fluuio nomẽ dedit, quasi iniurioso. ἀπὸ τῆς ὕβρεος, Thæteus aũt ait à cõtumelia Syracusanorũ ita fuisse appellatã, q̃d apud fluuiũ creoras facerent aduentãtibus iniurias. Asclepiades vero Mitylenus per d, existimat hoc nomen scribendũ, atq. prisca Siculorum lingua Dybrin esse nominatum à sua magnitudine, vel impetu fluctuoso, q̃ Dymbris mare nõminetur. Cõtendũt nõnulli scribẽdũ esse Tymbris sine aspiratione, & m, ante b, in qua fuisse grãmaticus Aristophanes perhibẽtur sentẽtia tacith vid.o Seru. fossam dicere, quã obruenda mœnia sua Syracusani fodissent appellatam Tyberim esse, per hostiũ pœnã, & iniuriã factam ἀπὸ τῆς ὕβρεος, inde Siculos cum peruenissent ad eam partem, vbi Roma esse tenuissentq. Tyberim appellasse, & in sacris quidẽ ait Tyberinum dici, in Zenelozia Tyberim, in poemate Tybrim.

ASC. PVGNABVNT iaculis) Dicit & mores hominũ, & rerum naturam prius immutari posse, quam pectoris sui odia aboleri. [Dum. i. donec, aut quãdiu [Iapyges). i. Appuli populi Italiæ arcu valentes. [Ciges tepidus) Quia inter torridã & frigidã Zonã. [Ister frigidus) Quia ad glaciale Oceanũ vergit. [Robora). i. quercus illas, aut quasuis robustas arbores. [Tybris Thuscus) Quia per Thusciam, seu Hetturiã fluit. [Sed imanis) Puto duas esse dictiones, vt sit, ego dabo manibus, s. meis. i. spiritibus a corpore separatis (est. n. à nominatiuo manes, nõ a manus, quia primã producit) in i, contra manis s. tuos, quia dicimus in accusatiuo manes, & manes. [Sæua arma) Quibus. s. manes tuos persequãtur. [Ossea forma) Iuuen. dicit Sat. 4 Aut nigri manus ossea Mauri. Et cui per med. ã nolis occurrere nocte, Cluuolę vehens dũ per monumẽta Latinæ Mortui. n. ossa abrumpta. s. carne occurrere putant, dicitur aũt Virgiliana Didoide sic Omnibus vmbra locis adero, dabis improbe pęnas Siue ego (q̃d nolle) Q. si viud dẽç appetẽs, aut senectutis incõmode abhorres.

ZAR. IN mari) Contra manes Manes teste Seruio, animæ sunt corporibus exutæ, si vero Acronem sequimur, Dijboni. [Nexæq. colubris) Furiæ infernales, q intortos anguibus capillos habent, & tres esse docuimus, de quibus hæc Cic. in ea quam pro Sexto Roscio oratione habuit, dicit, Nolite putare quemadmodum in fabulis videtis eos, qui aliquid impie, scelerateque commiserunt, agitari, & perterreri tedis ardẽtibus, sua quemque fraus, & suus error maxima *vexat, suum quenque scelus agitat, amentiaque afficit, suæ malę cogitationes, conscientiæque animi terrent, eæ sunt impijs assiduæ, domesticæq. furiæ, quæ dies, noctesq. parentum pœnas à sceleratissimis filijs repetant. [Tardus trahet ilia vultur) Vultur dr, vulturis, & vulturius, præualent vulturũ nigri, in excelsissimis rupibus nidificant, oua 14. pariunt, sic Vn.bitio pertissimo

* *vorta*

Nostraq. longinquus uiscera pisis edet:
Siue peregrinæ carpent mea membra uolucres,
Inq. meo tingent sanguine rostra lupi:
Siue aliquis dignatus erit supponere terræ,
Et dare plebeio corpus inane rogo:
Quidquid ero, Stygijs erumpere nitar ab oris,
Et tendam gelidas ultor in ora manus.
Ne uigilans cernes, tacitis ego noctis in umbris
Excutiam somnos uisus adesse tuos.
Denique quidquid ages, ante os, oculosq. uolabo,
Et querar, & nulla sede quietus eris.
*Verbera *sæua dabunt sonitum, nexæq. colubris*
Conscia fumabunt semper ad ora faces.
His uiuus furijs agitabere, mortuus usdem,
Et breuior pœna uita futura tua est.
Nec tibi continges funus, lacrymæq. tuorum,
Indeploratum proijcere caput.
Carnificesq. manu populo plaudente traheris,
Infixusq. tuis ossibus uncus erit.
Ipsæ te fugient, quæ carpunt omnia flammæ,
Respuet inuisum iusta cadauer humus.
Vnguibus & rostro tardus trahet ilia uultur,

Et scindent auidi perfida corda canes.
Deq. tuo fiet (liceat hac sis laude superbus)
Insatiabilibus corpore rixa lupis.
In loca ab Elysis diuersa fugabere campis,
Quasque tenet sedes noxia turba, coles.
Sisyphus est illic saxum uoluensq. petensq.
*Quique agitur rapidæ * uinctus ab orbe rotæ.*
Quæq; gerunt humeris perituras Belides undas,
Exulis Aegypti turba cruenta nurus.

haruspici credimus. triduo ante, aut biduo, ubi futura sunt cadauera, uolant, putarunt non nulli ipsos ex alieno orbe uolare falso, satis aût liquet neminê ipsorû nidos attingere, ut in x. nat. hist. auctor est Plin. [Tardus) Perseuerâs. nâ teste Nonio Marcello tard* piger dr, & diu turnus, pseuerâsq; ut apud Vir. 2. Geor. Media fert tristis succos, tardumq. saporê, & hoc loco magis sensui côuenit, ut tardus pro pseuerante accipias, q̄ quod nonnulli interpretantur, pducens morsum. ridiculum. n. est illa dicta abina, q̄ pars cartæ est tenuissima, ut Festus scribit. [In loca ab Elysijs diuersa ab auctoribus traduntur, nâ alij fortunatas insulas esse nolunt, ut Horat. qui ita in Epodo ait, Manet Oceanus circumuagis arua beata. Petamus arua, diuites & insulas: Reddit ubi Cererem tellus inarata quotânis, Et imputata floret usq; uinea. has etiam Salust. in Oceano esse refert Diod. autem in Meridiano Oceano positas scribit: Ibiq. esse res admirandas tradit. si uero Lucanum sequimur, Elysinos eam pos circa lunarem circulû esse dicimus. Ait. n. Quodq; pater terras inter, lunæq. meatus. Non illic auro positi, nec thure sepulti perueniunt. Tûc genus omne tuum, & quæ dentur mœnia, disces quod etiam Seru. super eo Virg. uers. in 6. Aeris in campis, est interpretatus. Cum ergo bonorû animæ corpore migrabant, hæc patere dicebantur loca, ubi plausus choreæ, & lætitiæ sunt, hinc Tibull. Hic choreæ cantusq. urgent, passimq. uagantes Dulce sonant tenui gutture carmen aues. Fert casiam non culta seges, totusq. per agros Floret odoratis terra benigna rosis & quæ sequuntur. [Tartarus) Malarum, sedes animarû erat, ubi perpetuæ tenebræ, luctus, & miseriæ erant, ut ipse quoq; in eadem docet Elegia Tibullus, At scelerata iacet sedes in nocte profunda Abdita, quam circû flumina nigra sonat, & reliqua. [Sisyphus est illic) Aeoli filius Sisyphus, teste in 6 Iliad. Hom. Isthmon latrocinijs occupabat, ita ut Antichâ Autolici filiam, Laerte desponsatam arripuerit, quâ & compressit, unde Vlysses natus creditur quod in 13. Met. Ouid. uidetur ostendere, Quid sanguine cretus Sisyphio, furtisq. & fraude simillimus illi, Inseris Aeacidis alienæ nomina gentis? hunc Theseus interfecit, qui apud inferos hac afficitur pœna, ut semper cogatur saxum ad montis apicê uoluere, qd cum primû in cacumine môtis perduxit ad ima relabitur, ut in eodê loco scribit Ouid. Aut petis, aut urges rediturus Sisyphe saxû, & in Herculе furente Seneca, ceruice saxû grâde Sisyphea iacet. Lucretius aût fabulæ huius figmentû aperit, ut per teipsum uidere poteris. [Quiq; agitur rapidæ) Ixion Antionis, & Melatæ Amytoni filius [filij aût Phlegiæ uolût) Deioneo filiam Dianam plurima dona pollicitus despondit, ex qua Pyrithos natus. sed cum Ixion pollicitis minime fidê seruaret, eius Deoneus equos capit, Ixion aût acerfino genero, cui qd fuerat pollicitus dixit, seruaturum, ipsum in foueâ conicecit, cumq. â Ioue purgatus esse (nâ â quoq̄ alio non poterat purgari) Iunonem stupri ausus est interpellare, quod cû Iupiter cognouisset, in formam Iunonis nubem interposuit cum qua Ixion concubuit, unde centauri nati sunt Post tñ meritas Ixionem Iupiter pœnas luere uoluit, nanq; apud inferos rotæ alligati iussit, quæ perpetuo uolueretur, ut in quinto Diod scribit, & Tibullus quoq; ait. Ill c Iunonem tentare Ixionis ausi uersantur celeri noxia membra rota. [Quæque gerunt humeris) Beli Danaus, & Ægyptus filij fuere, quorum alteri l. natæ sunt ex pluribus mulieribus filiæ, totidemq. alteri uirilis sexus filij, acceperat ab Apolline Danaus fore, ut â filio fratris pariter & genero esset occidendus, quare diu fratri aduersatus est, qui in connubium neptes filijs dari uolebat tandem Danaus penè coactus fratri morem gessit, insidijs cô fidens, qd monuerat oraculum, euasurum, etenim gladium unicuiq; filiarû dedit qua cum uiris nocte concumbendum erat, ut oês tollerent. impia omnes parentis iussa executæ sunt. præ-

* uectus

ter unam Hypermnestrã minorem naru, quæ Lynceo pepercit à quo postea Danaus occisus est, qui & Armeus qñq;, teste Eus. dictus est, ideoq. apud inferos hac pęna torquentur iuuenes perlubentur, ut in humeris aquā cribro semper gerent, qđ urnā impleant. Vñ Tibul. & Danai proles Veneris, quæ numina læsit, In caua lætéas dolia portant aquas & in Meta. Ouid. Molirіq. suis lætum patruelibus ausæ. Assidue repetunt, quas perdant Belides undas, & in Hercule furente Seneca, Vrnasq. frustra Danaides plenas ferũt. & in Medea, Vosq. quas urnis foratis irritus ludit labor Danaide coite uestras, hæc dies quęrit manus. Quid autē Lucr. uelit sub hac fabula intelligir per rete inspicito. Aegyptum regioni nomen dedisse, quæ æria uocabātur, nunc Aegyptus, ut Eus. tradit, qui ibi expulso Danao regnauit. [Exulis) Ideo qa Danaus Argos sibi uindicauit ut refert Eus. expulso Aegypto.

ASC. PISCIS longinquus) .i. in longinquo Can deges. [Edet) .i. deuorabit nostra uiscera, postquam .s. submersus [illegible]. [Et breuior uita) Ordo est: Et uita tua futura est breuior pęna tua, quia pęna durabit ēt in morte, & post mortē. [Indeploratum) .i. non deploratum [Carnificisq. manu populo plaudente traheris) .s. ad supplicium, aut potius ad b[illegible], quia sequitur. [Ipse te fugient &c.) Hoc modo ad supplicium nonnulli Christiani [illegible] Domitiano post. a tracti leguntur infixo uoco gutturi. [Ipsæ te fugient) Precatur, ut [illegible] indignissime ad ustrinam, & impositum rogo flammæ, eius cadauer non absumant, sed iaceat præda uulturibus, & canibus. [Licet hac sis laude superbus) .i. quamuis glorieris, qꝙ sis causa rixæ inter me, & coniuges, & amicos, ur eris inter lupos. uidetur enim tibi gloriosum induxisse discordiam, & ita malim dicere, quam licet .i. licitum est, ut sit permittentis. [Sisyphus est illic) Hæc omnia Macrobius in de Somnio Scipionis late exequitur, & habentur etiam 6. Æn. [Quiq;) .i. & qui .s. Ixion. [Belides) Beli nepres. [Nurus Ægypti) Qa filijs eius nupserant, sed interfecerunt.

Poma pater Pelopis præsentia quærit, & idem
Semper egit liquidis, semper abundat aquis.
Iugeribusq. nouem summus qui distat ab imò,
Visceraq. assidue debita præbet aui.
Sic tibi de furijs scindat latus una flagello,
Vt sceleris numeros confiteare tui.
Altera tartareis sectus dabit anguibus artus,
Tertia fumantes incoquit igne genas.
Noxia mille modis lacerabitur umbra, tuasq.
Aeacus in pœnas ingeniosus erit.

AR. POma pr̄ Pelopis) Tantalus Iouis ex plote nympha filius fuit, Pelopis pr̄, Mæones uocitatus, in Phrygia regnum habuit, bellumq. Tro. induxit ob raptū filium eius Ganymedem, ut Eusеb. est auctor qui deos hospitio susceperit, quibus Pelopem filium epulandū apposuit, aliàs mentitus esse carnes. Dij oēs abshuiusmodi se epulis abstinuerunt, una excepta Cerere, quæ humerum comedit, inde eburneum humerũ Pelopi Iupiter fecit, ut in 3. Georg. Virg. Humeroq. Pelops insignis eburno. Tantalus autem tanto pe[c]cato facinore à Ioue ad inferos detrusus est, ubi usq; ad labia in aqua mersus est quæ, cũ eam haurire uult, effug[it]. Porrò pomorũ arbores ad os usq; inclinati, quæ comedere minime potest, & hoc semper detorquetur Tantalus cruciatu, hinc in Hercul. furente Seneca: In amne medio faucibus siccis senex sectatur undas: Abluit mētum latex, eidemq. cum iam sæpe decepto dedit, perit unda in ore Poma destituunt famem, & pluribus in locis Ouid. tum in lib. de sine titulo. Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat Tantalus, hoc illa garrula lingua dedit. Lactant. etiā addit nonnullos dicere ideo Tantalum eo, quo diximus, modo torqueri, quia Deorum conuiuia eorum hominibus prodiderit secreta ideoq. Statius. Et sęuæ per [illegible] iniuria mensæ. (Iugeribusq. nouem) Tityus Iouis ex Helara Orchomeni filius fuit, nouem iugerum magnitudine, à terra nutritus, quāuis alij terræ filium dixerint hic ab Apolline telis confossus est, eo quòd Latonam, amarat, damnatusq. est ea lege apud inferos, ut eius iecur uultur semper exedat, ut in sexto Æneid. scribit Virg. licet Hom. uicissim dicat duos uultures sibi in eius pęna succedere,

unde

unde etiam Tibullus porrectusque nouem Tityus per iugera terræ; Assiduas atro uiscere pascit Lucr. autem hanc mortaliter est interpretatus fab. Iugerum dictum à iunct.s duob. actibus quadratis, qui colligunt 240. pedes in longitudine, in latitudine uero dimidium, ut Varro tradit, & Quint. lib. 1. Inst. Iugeri quoque Plin. 18 nat. hist. lib. Cato, & L. Columella in 6 meminerunt. [Æacus in pęnas) Hic, Minos, & Rhadamantus Iouis & Europę filij apud inferos iudices sunt, ut in 6. Æn. Seru. docet.

ASCENSIVS.

PATER Pelopis) .i. Tantalus, qui secundum Hom. usq; ad nasum habet dependentia fragrantissima poma, & ad labia usque ascendentia dulcissima flumina, quæ dū captant, effugiunt: unde de fluminibus dicit. Horat. Ser. j. Tantalus à labris sitiens fugientia captat Flumina quid rides? &c. [Iugeribus nouem) .i. Tityus, de quo 6 Æn. Necnon, & Tityon terræ omni parentis alumnum Cernere erat, per tota nouum cui iugera corpus Porrigitur. Ordo autē textus est. [Quæ) Pro, & his supple. [Qui sumus) .i. suprema parte sui, hoc est uertice. [Distat ab imo) .i. ab ima parte sui. f. à plāt. pedis nouem iugeris, & prębet aui uultuti. [Assidue) .i. sine intermissione rodenti, sequitur Maronem dicente in sexto: Rostroque immanis uultur adunco immortale iecur tondens, fœcundaque pœnis uiscera rimaturque epulis, habitatque sub alto pectore, nec fibris requies datur ulla renatis. dico Maronem imitari, nam Hom. duos uultures sibi inuicem succedentes dicit. [Viscera debita) .i. talibus cruciatib. est sup. illic. [Vna de furiis) Tres enim sūt Tisyphone, alecto, Megera loqui uidetur de Tisyphone. de qua Æn. 6. Continuo sontes ultrix accincta flagello Tisyphone quatit insultans. [Altera) .f. Alecto. [Tertia) .f. Megera. [Æacus) Tres quoque dicūtur apud inferos iudices, qui seuerissimi in Cretas iudices fuisse leguntur, Rhadamāthus, Minos, & Æacus. Rhadamanthus autem dicitur inquisitor, unde Æn. 6. Gnosius hæc Rhadamāthus habet durissima regna, Castigatque auditque dolos, subigitque fateri: Quæ quis apud superos furto lætatus inani distulit in seram commissa piaculo mortem. Minos iudex. Vnde Horat. Et de te splendida Minos fecerit arbitria & in eodem. 6. Quæsitor Minos urnam mouet. Æacus uero executor. Vnde Iuuen. in j. Quas torquet umbra Æacus. Et hoc loco, uerum hæc officia confunduntur, ita ut singulis omnia conueniant. [Aeacus transcribet in tē pęnas infernales) .i. transferri faciet in te.

In te transcribet ueterum tormenta uirorum:
Manibus antiquis causa quietis eris.
Sisyphe cui tradas reuolubile pondus habebis:
Versabunt celeres nunc noua membra rotæ.
Hic erit, & ramos frustra qui captat, & undas,
Hic in consumpto uiscere pascet aues.
Nec mortis pœna, mors altera finiet huius.
Horaque erit tantis ultima nulla malis.
Inde ego pauca canam, frondes, ut si quis ab Ida,
Et summam Libyco de mare carpat aquam.
Nam neq; quot flores Sicula nascuntur in Hybla,
Quod ue ferat dicam terra Cilissa crocos:
Nec (cum tristis hyems Aquilonis inhorruit alis)
Quam multa fiat grandine canus Athos.
Nec mala uoce mea poterunt tua cuncta referri,
Ora licet tribuas multiplicata mihi.

IN te transcribet) Trāsducet uerbum antiquum est transcribo, ab Colonias attinens. Virg in 7. Aen. Et tua Dardanus transcribi sceptra colonis Ser. transcribi tradi. sermo aūt hic tractus est de pecunia. nam scribi est d. ri. Horat. Scribe decem Cenio, nō est satis adde Cicutæ. rescribi uero reddi. Hor. Dictātis, quod tu nunq̄ rescribere possis Terenr Argētum illud denuo rescribi iube Phormio. [Frōdes ut al quis ab Ida) Mons, & silua in Phrygia Ida dr̄ Hom. 8 Iliad. feratum parentē dixit & locum, quem Gargarum uocant, itē Ida in Creta. Ouid. Fast. lib. 5. Et Creta nobilis Ida. [Et sum. Lib. de ZAR.

 marc)

Tot tibi uæ misero ueniant, talesque ruinæ.
Vt cogi in lacrymas me quoque posse putem.
Ille me lacrymæ facient sine fine beatum,
Dulcior hic risu nunc mihi fletus erit.
Natus es infelix (ita Dij uoluere) nec ulla
Commoda nascenti stella: leuis ue fuit.
Non Venus affulsit, non illa Iupiter hora,
Lunaque non apto, Sol ue fuere loco.
Nec satis utiliter positos tibi præbuit ignes,
Quem peperit magno lucida Maia Ioue,
Te fera nec quidquam placidum spondentia Martis
Sidera presserunt, falciferique senis.
Lux quoque natalis (ne quid nisi triste uideres)
Turpis, & inductis nubibus atra fuit.
Hæc est in Fastis, cui dat grauis Allia nomen,
Quæque dies Ibin publica damna tulit
Qui simul impuræ matris prolapsus ab aluo est.

mare) Lybicũ mare, idẽ quod Africanum in Ægyptum usq; pcẽditus, paucissimos sinus in se recepit, ut Plin. in 5. tradit, Libycum à Libye Epaphi filia nomen habet Africanum uero ab Africa, cui ab Afro Libys Herculis filio nomen est inditum, si Solino credimus. Andronicus uero Alicarnaseus ait Oceanum compressisse nymphas duas Pompholygen, & Parthenopen, ex Partenope quidem Europẽ habuisse filiã. ex Pympholõge uero Asia, & Libyam, unde orbis partes sunt appellatæ. [Hybla) Siciliæ oppidum, quod nunc Megara dr̃, ab Hyplone rege dicta, teste Thucydide, florum copia ac pstantia nobilis, quibus mel optimum conficitur est etiam mons eiusdẽ nominis in Attica regione, vel Sicula tymo abundans, de melle attico legas. Plin. lib. 21. [Terra Cilissa crocos) Circa Corycium Ciliciæ crocũ optimum habet inter ceteros electissimũ, ut Solin. refert. ibi Corycos opp. est & specus. Crocum autem adolescentem fuisse poetarum fabulæ ostẽdũt in florem sui nominis transmutatum, sunt tamen, qui Crocum dictum putent à Coryco Cilicio opp. ut testatur Strabo in 9. Parnassum celeberrimũ Coryciũ nymphasem antrũ cõtinere, idq. & Ciliscũ nuncupatum. [Hyemes) Quod tunc multi impres. hinc hybernaculũ hybernum, uel q anima, qua flatur, omnium apparet ab hiatu hyems, ut Varro est auctor. [Canus Athos) Macedoniæ mons Athos, ut tradit Plin. & si Thraciæ quãdoq; ab auctorib. ponat, sæpe & Æmoniæ Seneca in Medea Æonnius illas contulit pelles Athos altissimus aũt, cuius umbra ad Lemnon usq; insulam protenditur, q̃ 86. mil. pass. à Macedonia separatur, hinc lib. 5. Theb. Stat. Ingenti tellurem proximus umbra Vestit Athos, nemorumq. obscurat imagine põtum, à planicie in mare excurrit. 75. mil. pass. ambitus radicis 150. mil. colligit. hinc Xerxes Persarũ rex cõtinẽti abscidit in lõgitudine mil. pas. [Natus es infelix,) Teste Aris. hæc inferiora superioribus coniuncta sunt, à quibus gubernantur, nã qui sua bono planetas natus fuerit felicitatẽ habet, & contra sub malo, infelicitatẽ, ideo dicit poeta Ibidẽ infelicissime natũ, in cuius ortu stella nulla ppitia fuit. [Stella) Stellæ sunt singulares, & erraticæ, quinq;, ut docet Macr. & ceteræ, quæ non admixtæ alijs solę feruntur. [Nõ Venus affulsit) Infra Solẽ Veneris, sidus est cuius naturã prius Pythagoras Samius deprehendit, ut placet Plin. est aũt Venus frigida & humida quæ si in natiuitate alicuius uictrix apparuerit felicitatem illi protẽdit, ut Haly tradit, amb. tũ signifer triceuis & duo de quinquagenis, diebus peragit, ut in 2. Pli. scr. [Non illa Iupiter hora) Infra Saturnus Iupiter est, qui æqualis est, tẽperatus, in natiuitatibus si bene affulserit felicitatẽ facit, mala auersantur, ideoq. Saturno cõtrarius duodenis annis cursum suũ pficit, ut tradit Pli. [Lunaq. non apto) Lunæ inest frigida, & humida natura, quæ ut cęlestib. signis cõiungitur, ita operatĩ, in oĩbus nãq; geminorũ partibus paupertatẽ miseriam mẽbrorũq. mutilationẽ facit malũ & in uirgine portẽdit, sicut & in Scorpione, ut Haly tradit cursum pagit suũ uicenis septenisq. dieb⁹, & tertia diei parte, siue eclypsim dicit. quoties Lunę est eclypsis in alicuius ortu malum ei imminet. [Sol ue fuere loco) Omniũ planetarũ Sol est optimus, per eũ n. omnia generantur, & felicitatẽ mortalib. tradit, in sagit

tario malus, ita & in Ariete, uel et eclypsim potes intelligere, quæ interuentu Lunæ fit. Sulpitius aut Gallus, si Plin. credimus, apud Romanos cum tribunus militū esset cōtra Persem regem, Lunæ Solisq. rationem defectus inuenit, apud Græcos uero Thales Milesius, [Nec satis utilitati] Mercurij fidus dicit admodū humano generi nociuū, si in ariete fuerit, in Geminis, in Cancro, in Sagittario, ac in Capricorno. [Quem peperit Maia] Notum pene omnibus Iouem Atlantis filiā Maiā cōpressisse, unde & Mercurius natus est. [Spondentia Martis] Planetam pessimū bella internetiones, & litigia amat, & quando alicuius præest natiuitati malū significat, nisi aspectū cum Ioue, aut Venere habuerit. [Falciferiq. senis] Saturnus frigidæ, & siccæ naturæ malū ferè semper facit, si in alicuius ortu regnauerit. Hæc est in Fast. cui dat grauis. [Alia nomen] Atri dies habebantur post Calendas id. & nonas, post. iduam appellati nanq; Licinius haruspex ex senatus præcepto retulit. Q. Sulpitium trib. pl. postridie idus quintiles contra Senones dimicaturū sacrificasse, ita & ad Cremerā, multisq. alijs in locis infeliciter dimicatū, quare hi dies infausti habiti sūt. Alia autem Plutar nobis attorū dierum rationem reddit dicit. n. patrios mensiū dies dijs superiores sacros sequētes uero inferis, quibus purgationibus maiores quosdā urgeant, & mortuis parentabat, sic & dies illos tris in mensibus principes festos, & statos posuerūt eos autem qui sequuntur tres dijs manibus attributos religiosos, & infaustos habendos existimauerūt ut ait Varro. Dies alliensis ab alia flu. d. ctus, nā ibi & exercitu uostro fugato Galli obsederunt Romam, idemque Liu. in 5. ab urbe. cond. & Virg. in 7. docent. & est āt Allia flu. 11. lapide uia Tyburina ab urbe distās à mōtib. crustumerijs ī Tyberim defluēs.

ET erit manibus) .i. in feris spiritibus, aut animis, seu si maius animus antiquis, causa quietis, quia. [O Sisyphe erit. sup. tunc quādo ibis apud inferos sup. aliquis. [Cui tradas) .i. tradere possis. [Pondus reuolubile] .i. saxum assidue reuoluendum. [Hic] .s. Ibis. [Erit) .qui Tantali pœnas dabit. [Hic inconsumpto &c.] .s. loco Tityi. [Nec mortis pœnas] Qđ in hunc imprecatur poeta nimium uerum experiuntur damnati, qui de calore nimio trāsferuntur, in aquas nimium frigidas, & nouo genere mortis cruciantur, nec finitur mors morte, sed cōtinuatur. [Inde] .s. de infinitis malis. [Libyco de mare] sic legēdū est nō mari propter uersum, quod idē alibi quoque inuenies. [Terra cilissa] Pro cilicia, facto diminutiuo græco. [Athos] Mons inter Thraciam, & Macedoniam assidua grandine, aut niue pulsatus. [Natus es infelix] Docet ex mathematicorū atq; astrologorum disciplina infeliciter natū, & infausto horoscopo, quām disciplinam cum diuus Aug. in lib. de ciu. Dei, tū Picus Mirandula in opere contra astrologos ualidissimis rationibus inpugnāt imò expugnant. [Stella cōmoda] .i. utilitatem afferens, uel. [Leuis] .i. non aggrauans hoc est nulla cōmoda fuit, sed quælibet grauis. [Quē peperit] .s. Mercurius filius Iouis ex Maia Atlātide. [Hęc est &c.] Docet atrā infaustā fuisse, qua natus est dič Ordo est. [Hæc .s. natiuitatis, tuæ est dies. [Cui Allia] Fluuius ille. [Grauis] .i. molestus, & infaustus. [Dat nomen] Quia dicitur aliensis. [In fastis] .i. libris fastorum, seu festorum, ubi dies atri notati erāt, sicut nonnulli Christianorum ueteri superstitione inducti dies ægyptios notant, scribitur autem Alia semper gemino ll, & primam producit licet Seru. aliter sentiat male allegans illud Lucani. Atque aliæ clades, nam ibi aliæ adiectiuum est ab alius a, um. ut docet Beroaldus in eundem, & hæc est dies. [Quæ tulit Ibin Appositone, q. d. existente publica damna Nam quocunque die resp. grauia damna perpessa est, is à ter habitus est. ASC.

Cyniphiam fœdo corpore pressit humum.
Sedit in aduerso nocturnus culmine bubo,
Funereoque graues edidit oro sonos.
Protinus Eumenides lauere palustribus undis,
Qua caua de stygijs fluxerat unda uadis.
Pectoraque unxerunt Erebeæ felle colubræ,
Terque cruentatas increpuere manus.

CYniphiam fœdo) Cynips Garamantum fl. est te e Herod. in 4. à Chantone colle profluēs in Libycū mare, inter duas syrtes cadit, pascitque hircos maximos, quibus & nomen à se dedit, nam Cyniph. i dicuntur. Virg. Geor. 3. Nec minus interea barbas, incanaq e menta ZAR.

Gutturaque imbuerunt infantia late caninó:
Hic primus pueri uenit in hora cibus.
Perbibit inde suæ rabiem nutricis alumnus,
Latrat & in toto uerba canina foro.
Membraq. * *uinxerunt tinctis ferrugine pannis,*
A male deserto quos rapuere rogo.
Et ne non fultum nuda tellure iaceret,
Molle super silices imposuere caput.
Iamque recessuræ uiridi de stipite factas
Admorunt oculis * *usque sub ora faces.*
Flebat, ut est fumis infans contactus maris,
De tribus est cum sic una locuta soror.
Tps in immensum lacrymas tibi * *nouimus istas,*
* *Quæ semper causa sufficiente* * *cadant.*
Dixerat, & Clotho iussit promissa uallere,
Neuit, & * *infausta stamina puella manu.*
Es ne longa suo præsagia diceret ore,
Fata canet uates qui tua, dixit, erit.
Ille ego sum uates ex me tua uulnera disces,
Dent modo dij uires in mea uerba suas.
Carminibusque meis accedant pondera rerum,
Quæ rata per luctus experiere nos.
Ne ne sine exemplis æui cruciere prioris
Sint tua Troianis non leuiora malis:

* *iunxerunt* * *usque* * *moui-mus* * *cadent* * *infesta*

mēte Cyniphij tondent hircis [...]tas [...] comantes Vsum in ca[...] tuum, & miseris uelamina nautis Cynips autem ingeniti eo facit Cynipis: & sunt tria tantum, quæ cū faciunt nominatiuum in ps, genitiuum mittunt, non ut cætera per b, uel p p, sed ps, Cyniphs phis, cerelips phis, scitaps phis. [Nocturnus culmine bubo) Ascalaph' Orphnes, & Acherontis filius, vt in v. Met. Ouid. scr. Proserpinam apud īferos comedisse accusauit quare in bubona uers' est. Bubo autē funebris est auis & maxime abominatus publicis præcipue auspicijs, noctisque mōstrū, nec cātu aliquo uocali, sed gemitu. Capitolij cellā ītrauit Sex. Papellio Istro. L. Pedanio cōs. quamobrē nonis Martijs eo anno urbs lustrata est, si Plin. credimus in x. sic tradenti. [Protinus Eumenides) Infernales furiæ, quæ Eumenides κατ' ἀντίφρασιν appellant. .i. mites. [Lauere palustr. undis) Nam aqua palustris maculat, uiua uero lauat. Virg. [Donec me flumine uiuo abluero. [Erebeæ colubræ) Furias ēr dicit, quæ crines anguibus intortos hñt. Erebus aūt Tartarus in uisceribus terræ est, ubi furiarum sedes. [Terq. cruentat. is) Ternarius numerus perfectissimus hr, ac (ut Arist. inquit in j. de cælo, & mūdo) dijs immortalib. deputatus. [Vinxerūt) Ligarunt, solebant prisci natum infantē pannis inuoluere quā consuetudine adhuc obseruamus. [Ferrugine) Mortuorū colore: ferrugo. n. est coloris genus uicinū purpuræ subnigræ, ut tradit Ser. hinc Vir. Pictus acu Clamydē, & ferugine clarus Ibera, & alibi. Et feruginea subnectat, corpora cymba. Ferrumen uero, ut scr. Plin. bitumen est, ferruminatis Babylonis moris, ut dixit Plin. & feruminare est conglutinare. [Male) Valde, male, & bñ, inquit Donatus, ꝓ ualde ponit sæpissime male ēt pro non, & magno legimus apud Plaut. [Rogo) Rogus est cum ardere cœperit Teren. Circū accensos decurrere rogos. [Silice) Silex lapis ex qua ignis excuditur, & communi genere inuenitur. Iuue. non mollior silicem pedibus quoque conterit atriū. Ouid. autem fœminino genere dixit. Stabat acuta silex præcisis undiq; saxis. Ignē ex silice primus inuenit Pyrodes Cilicis filius, ut Plu. scr. in vij. [Stipite) Stipes stipitis trūcus est arboris. Cic. Nullus aūt Agr. colæ cultra stips tam diuturna quam poetæ uersu seminari potest, græce dr̄ στύπος ut apud Orpheum μέσον δ' ἠρύμηκες ἐπὶ στύπος ἀλοιῆ πωλλῶ. stipē uero nuinū signatū cē Var. & Festus docet, a quo stipendium deductum. [De tribus) Tres sorores esse poetæ tradūt in quarū manibus fata hominū sunt constituta, quas parcas κατ' ἀντίφρασιν appellant, singulæ uero qđ pagāt, habent Cloto baiulat, Lachesis filat, Atropos autem filum frangit, ita, ut cū alicuius fila disrūperit, morte moriat. Dictaq. est Atrops ab à priuatoria particula, & τροπὴ cōuersio quasi ad nullius cōuertat pces. [Mouimus) Admouimus, uel excitamus. [Cloto) quæ una

est

est ex parcis, vt docuimus. est & nym pha m... na eius... nominis apud Vir. Magniq. iube bo æquoris esse deas, quales nerei Clotho, & Galatea secat. [Stamina) A stādo stamē appellatur, q̄ stat in tela velamētū. Var. [Præsagia) Diuinationes, sagis dic. t Lact. diuinis. hinc p̄sagia mētis diuinationes. Sagū gn̄e neutro est genus panni. Sagatiā factitare apud Iurisc. est vedere, & sagari apotheca. dr̄ p̄sago bis. dicit Caper. G c. aut p̄sagio. Saga, inque Festus, dr̄ mulier pita sacrorū vt vir sapies p̄ducta syllaba pp amb. guitatē euitāda. sagaces dn̄r, solertes acuminis ut ēt canes indagatores sagaces sunt appellati [Vates canet) Poetas vates appellabāt à versibus viēdis in poematis Cū scribā, ostendā corpore tartarino prognata palude virago. Var. [Rata) Firma, stabilia. [Aeui) Aeuū ab ætate omniū annorū hinc æuiternū græce dicunt αἰῶν vt scrib. Var [Troianis malis) Norū est Troiæ excidiū ex lectione tum græcorum, tū etiam latinorum, quare præter eundem hist. censeo.

CYNIPHIAM &c.) Bonæ sunt Calderini iones. Nam illic hirci abundant, vnde in Georg. Cyniphij tondēt hirci. Errates aūt olētes dn̄r hi cum olere. Hor. 1. Serm. Pastillos Ruffinus olet Gorgonius hircū. [Palustribus vndis) Quæ nō purgā. sicut aquæ currentes, quas viuas vocat Maro dicēs Æn. 2. Donec me flumine viuo abluero. [Quæ vnda caua) .i. obscura, & nubila, aut euaporata extracta pura aqua per exhalatione ... bea) Erebus dictus est locus obscurus inferni, aut ipe infernus, & scribit̄ a doctorib' ... [Gutturaq. imbuerūt) Docui alibi hoc, e, in hac tertia p̄sona sæpe correptū inueniri, sed ... ccie tatē figurari. vt in Buc. Matri lōga decē tulerūt fastidia mēses, in Georg. Miscuerunt q. herbas, & nō innoxia uerba, & Æn. Obstupui, steteruntq. comæ &c. non est aūt legendū imbuerunt, ut alia docent uerba. [Pānis tinct. fer.) Ferrugo est purpuræ H spanicæ genus, coloris fusci, atq; subnigri. [Rogo male deserto). s. priusq̄ cadauer hoīs damnati penitus exustū esset. Vnde pāniculos semiustos, & fumosos, atq, ob id ferrugineos, nutricē Ibidis subtraxisset dicit. [Caput molle) Quia infantis, sed id quoq; norā habet. silices aūt durissimi sunt lapides. unde ignis excuti solet. [Iāq. reces.). s. colubræ infernales. i. cū recedere uellet. [Admorāt) Pro admouerunt, & applicauerunt. [Oculis). s. Ibidis pueri. [Vsq; sub ora faces factas de uir. stip.) Vt fumo cruciaret. [Vna for. de trib.) .i. una parcarū, q̄ tres sorores sunt, & fata hominū ordiunt. Fertq. colum. [Clotho) Achesis trahit Atropos occat. [Pulla). i. nigra. [Stamina) Vnde in Georg Reijce ne maculis īfuscēt uellera pull s. Inde pullati dn̄r uest. bus lugubribus q̄ nigræ sunt induti [Præsagia dīx) Quæ sagaciter prænotata sunt, sed sagio & p̄sagus, atq; p̄sagiū, sa, syllaba procūl, q̄ sagax corripit. [Facta can.) Ordo est. Ipsa dixit. [Vates erit) Qui canet tua facta. [Ille ego sū uates, ex me) .i. ex carmine meo nō ex me ipso, quasi ipse sit, p̄ exēplo, qd aduersarius magno forrassis metetur. [Ne ue sine ex.) Incipit cōmemorare mala, quę alij passi sunt, imprecans ea in caput aduersarij Quia ue to historiæ, & fab graphicæ recitārur a Calderino, dicā ordinē. q̄ talis est [Ne ue). i. ēt, ne, ut accipiatur, ne, pro ēt sicut, uel, accipi solet, quia aliter ne ue semel positū nō cōgruere uf princ. pio orationis. [Igitur etiā ne tu crucier) .i. torquearis sine exēplis prioris æui. i. ut crucieris ad exēpla eorū qui fuerūt in priore, hoc est pr sco æuo, & seculo, tua mala sunt non leuiora malis Troianis, quę magna nimirū fuerūt: quia Troiani decennia in bello uexati tandem funditus exterminati sunt, & Troia radicitus euersa.

Quantaq. clauigeri Pœantius Herculis hæres,
Tanta uenenato uulnera crure geras:
* *Nec leuis doleas, quàm qui bibit ubera ceruæ,*
* *Armatusq. tulit uulnus inermis opem.*
Quiq. ab equo præceps aliens decidit, aruis

ZAR.

HErculis) Her. Iouis, & Alcmena filius fuit dictusq. Herc. quasi ἥρας κλέος .i. Iuno. gloria. [Pęantius Herculis) Philoctetes Pęantius filius ex Melibęa urbe compulsus ab Herc iurare corporis sui reliquias nō indicaturum, ab ipso pro munere sagittas felle Hydræ intinctas accipit, sine quibus Troia capi non poterat. inuentus est Philoctetes hasce habere sagittas, & coactus Her. Tumulum manifestare, locū aūt, ne peieraret, pede percussit à Græcorum itaq; ducibus Troiā ductus est Philoctetes, solus. n. huiuscemodi sagittis uti poterat. forte per sagittā ipsius

* Nec uo mamis.
* Qui in ... In arma ti vulnus inermis opem.

ipsius est peruulneratus, vel, vt alij, crus, quo est vulnere intollerabilis effluxit fęter, quãobrẽ Græci auctore Vlysse ipsum in Lẽno reliquerũt, quod Ouid. tetigit in Met. alij ictũ serpente tradũt, & Machaone curatũ. Propet. Tarda Philoctetæ sanauit crura Machaon. nonnulli telo percussum, a Machaoneq. sanatũ, & Troiã protectũ volũt, alij post Troiæ euersionem Calabriã venisse affirmant, & Petiliã, ac Turinam condidisse. Virg. Hic illa ducis Melibęi Parua Philoctete subnixa Petelia muro, & alia Sagi. Proclus, & Por Hom. cõment. scrib. de Philoctete quoq; Soph. & Ser. [Crure) Crura partes tibiarũ anteriores sicuti posteriores suræ. [Nec leuius doleas) Apud quendã vetustissimum interpretem legẽ est Calydoneum, & Dareum fratris fuisse, Thaletis filios. solebat Dareus lacte ceruæ homines interficere, a suis postremo armis circũspectis eodem genere mortis, quo multos enecauerat, & ipse coactus est mori. Idq. approbat Euphorionis testimonio, cuius sunt versus. Lac ceruæ potãdo suos Dareus perimebat: Exemploq. suo potu peremptus eodẽ. Ego aũt pp sequentem versum Telephum intelligo. At si duplicem historiã his duobus carminibus intellexerimus, nõ sanè ab re videri debet. hunc igit Telephũ, docẽte Diod. Herc. auge. Alei regis Archadiæ filia in Parthenio mõte peperit, ibiq. eum reliquit, quẽ postea pastores regis Corinthi ceruã exhibitio vbere nutrire inuenerunt, infantemq. ad regem, detulerũt, qui vt filiũ sustulit, ac Thelephũ, quasi à ceruа nutritũ appellauit τέλεφος enim cerua est, cũ aũt adoleuisset, matrẽ cõstituit inuenire quare Apollinis Delphici oraculum cõsuluit à quo ad Theutrantem regem in Mysiam iussus est proficisci, vbi matrem reperit, ipse in magno honore à rege propter Herculem parentem habitus est, cui Argiopem Teuthras filiam despondit, hęredemq. quia liberis masculis carebat regni fecit. Telephis autẽ, quo tempore bellum Troianum exarsit, in Mysia regnabat. quo Græci cũ appulissent, inermesq è nauibus exilijssent, vim eis intulit, vnde ab Achille in sinistro femore fuit vulneratus, cumq. sanari minime posset, Apollinem consuluit, qui respõdit iterum ab Achille vulnerari oportere, à quo rursus vulneratus conualuit, vt alibi Ouid. Vulnus Achilleo quæ quondam fecerat hosti: Vulneris auxiliũ Pelia hasta tulit. Claudianus aũt ab Achille herbis sanatũ tradit. Sanus Achilleis remeauit Telephus herbis, Cuius pertulerat uires, & sensit in uno Letalem, placidamq. manũ, medicina p hostẽ Contingit, & pepulit, quos sederat ipse colores, Quid uero Plin. sentiat, apposui. Est & rubigo, inquit, ipsa in remedijs, & sic Telephum proditur sanasse Achilles, siue id ærea, siue ferrea cuspide fecit, ita certe depingitur, eã decutiẽs gladio. [Vulgus inerme) Quia, ut diximus, Græcos, qui sine armis tunc erant, inuasit, legitur etiã uulnus. [Quique ab equo) Bellerophontem dicit. hic genere quidem Neptuni, nomine autem. Glauci filius primũ hipponous dictus, ab interfecto dehinc corinthio Bellero Bellerophon, siue (ut alij uolunt) Bellerophõtes est appellatus, q ob cędẽ (si Asclepiadi credimus) In pedes se dedit, accepto Pegaso equo à Neptuno, quo argos ad Prœtũ regẽ peruenit, qui ipsum hospitio suscepit cuius amore regis uxor Sthenobœa, uel, ut placet Hom. Antia Iobatę regis, siue Eurię filia depetibat. quare mulier amoris impatiẽs ipsũ in suã trahere sententiã est conata, qđ cũ impetrare non quisset, marito Bellorophontẽ est criminata, psuasus Prætus sceleris, ne hospitalitatis ius uiolare, ad Iobatã socerũ, uel Euriã in Lyciã, cũ literis, quibus res cõtinebatur occidendũ misit, quo cũ mature inscius tãti mali Bellorophon se cõtulisset: Iobatem, aut Euriã magnis per nouẽ dies (ut Hom. ait) sacrificijs uacantẽ comperit, quibus exactis literas legit, unde irã, odiumq. dissimulans, uarijs ipsum periculis tollendũ opposuit, cũ Chimęra primũ certare iussit, monstro admodum timendo cuius tradente Hom. in lib. 6. Iliad. hæc erat forma, πρόσθε λέων ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα. quem uersum Lucr. uertit Prima leo postrema draco, media ipsa Chimæra, quo superato contra Solymos ferocissimum bello populum missus uictor redijt, inde occisis Amazonibus insidiantibus ei hominibus regis iussu interfectis, in generum tot rebus gestis à rege asciscitur, data Achimene filia, uel (ut alij tradunt) Cassandra uxore, ex qua Isandrum Hippolocum, & Laodomiam, quæ ex Ioue genuit Sarpedonem, filios habuit. Bellerophontes autem post fontis inuentionem, euolare in cœlum uoluit cumque ex alto despiceret perterritus decidit. Ac ita perisse Hygin. ostendit, equus uero inter sidera est à

Ioue

Ione constitutus. At poeta Gallus his carminibus ipsum caput fregisse scrib. Bellerophon monstrum potuit superare chimæram: Et fregisse caput dicitur ipse suum.

ET geras) Supple in crure uenenato i uenenatis sagittis infecto [Tanta] i. tā magna & sæua uulnera. [Quāta] sup gessit. [Pæantius]. Philoctetus filius Pœantis, ut attestatur Ser. & Seneca dicens in Hercule furente in persona Herculis sagittas porrigentis. Accipe hæc fate pœante dona munus alcidæ cape. Nec fallar unquam dextram hic arcus tuā uibrate tela dicit, & certam dare Fugam sagittis, ipsa non fallunt iter Emissa nervo tela. Pœantius igitur Philoctetes. [Hæres] i. successor in possessiue arcus, & sagittarum. [Herculis clauigeri] i. clauam gerere soliti. [Nec doleas leuius] Quam is supple. [Qui bibit ubera ceruæ, sup. doluit uidelicet Telephus, de quo Horat. Telephus & Peleus, cum pauper & exul uterq; & c. [Et qui potens, & armatus tulit uulnus inermi] Aliatum. s. ab Achille inermi, præter hastam, nisi legendum est armatiq. tulit &c. [Quiq] i. & quam is qui, hoc est, & non doleas leuius in ō grauius, quam is, qui decidit. [Præceps ab equo]. s. pegaso alato. [In aruis alienis] Videlicet Bellerophon. A S G.

Ex uitio facies cui sua pene fuit,

Id quod Amyntorides uideas, trepidusq. ministro

Prætentes baculo luminis orbus iter:

Nec plus aspicias, quàm quem sua filia rexit.

Expertus scelus est cuius uterque parens.

FAcies) Vniuscuiusq; rei apparentia facies appellatur. Quare hos hominis facies dr̄, uultus autem à uolendo deducitur. [Id quod Amyntorides] Amyntor Ormeni filius ex Hippodamia Phœnicem filiū habuit, hunc cū Clytia patris Pellice rē habuisse Hom. tradit matre sic uolente, qd cū pater rescisset, in filiū est imprecatus, ut nunquā filiū susciperet, qd Plutonē, ac Proserpinā audisse apud Hom. Phœnix uult, alij obcæcatū tradunt. hic ad Peleū patrē Achillis profectus est, quē Chiron cētaurus sanauit. Propert. Sanauit crura Machaō, Phœnicis Chiron lumina Phillyrides, & Achilli præceptor est datus, cū qd ad Troiā iuit [Orbus] Quicunq; re aliqua cara priuatur, orbus dr̄. [Iter] Dr̄, & itiner, ut admonet Priscianus. [Nec plus aspicias] Hic est Oedipus, cuius genealogiā altius repetamus. Iupiter Hellen genuit, Helle Belū, Belus Abatē, Abas Agenorē, Agenoris fuere filij Europe, Cilix, Bassus, Phœnix, & Cadmus, Cadmi Polydorus, Polydori Labdacus, Labdaci Laicus, Lai Oedipus q ex matre Iocasta Creōtis filia Ethocole, Polynicē, Antigonē, & Ismē habuit filio. pr̄ Oedipij Laicus Thebarū rex oraculo cōsulto an filios esset habiturus huiusmodi ab eo accepit respōsum teste Asclepiade ī tragœdia Λαϊε Λαβδακίδη παίδων γένος ὄλβιον αἰτεῖς Δώσω τοι φίλον υἱόν, ἀτὰρ πεπρωμένον ἐς Σοῦ παιδὸς χείρεσσι λιπεῖν φάος, ὡς γὰρ ἔνευσε Ζεὺς Κρονίδης τέλος τοι, συγγεραῖς ἀραῖς πιθήσας, Οὗ φίλον ἥρπασας υἱόν, ὁ δ᾽ ἠράσατο σοὶ τάδε πάντα. Lai Labdacide liberorū genus luculentū queris? dabo tibi charum filiū, sed in fatis est tui filij manibus linquere uitā, sic n. annuit Iupiter Saturnius Pelopis infestis imprecationibus persuasus, cuius carū rapuisti. filiū, hic aūt precatur est hæc tibi oia. quare perterritus Laius, quos uxor filios procrearet, iussit interfici, natus est aūt puer, que perforatis pedibus, si Statio fidē adhibemus, ac Asclepiadi, parētes regio pastori interficiendū dederūt, qui ipsum ad arborē uimine suspēdit, quemadmodū et ipse tragicus Seneca testatur in Oedipode; Me Deo teste dānauit pares. Calidoq. teneros trāstulit, ferro pedes, Et in alta nemora pabulū immisit feris. Diod. autem nō ligarū uimine, dicit à pastore, sed traditum Polybiæ mulieri nutriendū, qui cū adoleuisset, certior de sua expositione factus, Apollinē de parentibus consulere decreuit, ad quem forte & Laius proficiebatur, ut de exposito infante aliquid cognosceret, cumq. mutuē sibi in Phocide obuiassent, iussit rex superbē de uia Oedipū decedere, indignatus Oedipus patrem interfecit, inscius tamē parentē esse, deinde superata Sphynge, regnum Thebarum adiuit, ac matre duxit uxorē, ex qua (quos diximus) filios habuit, qui cognito facinore patrē pudore detinebāt domi, ita Diod. at aliter discimus ab Asclepiade, Sen. & Statio, qui oēs Phorbātem Polybi regis Corinthiorum pastorem infantem ligatum tradūt inuenisse pedibus tumefactis, & ideo ZAR.

Oedipus

Oedipus dictus ἀπὸ τῶ οἰδήματος καὶ ποδ. i. a tumore peditũ, q pastor infantẽ ad Meropẽ regis coniugem dono dedit, quem ipsa, & vir, quia carebant sobole, vt filium nutrie runt, prouectus ætate Oedipus audiuerat ab oraculo, ut ab se pater occidẽdus esset & sibi mater nubere, credens ipse qui nutrierant, veros parẽtes esse aufugit, & forte Laiũ patrẽ uenantẽ offenditur, quem sibi de præda obseruantẽ peremit, & Thebas uenit. ibi rex factus uxorem matrem accepit, quã ob rem cum resciuisse, mortem sibi consciscere uoluit, sed hoc à suis pcepto, ferrũ occultatũ est, ad ipse sibi oculos digitis eruit, & se præcipitẽ de rudipe aliqua dare uoluit, sed ab Antigone filia, q ipsũ semp comitabatur, est prohibitus.

ASC. CVI (sua facies fuit pene exitio). i. causa exitij, & mortis, quia ob eã à Sthenobœa ad stuprum interpellatus eũ recusaret, criminatus fere exitio datus est. [Et uideas) Id supp. [Quod Amyntorides). i. Phœnix Amyntoris filius sup. uidit, uidelicet nihil boni, quia ex cus effectus post exilium est. [Et tu orbus luminis). i. priuatus usu. [Prætentes iter trepidũ baculo ministro). i. quo ducaris pre inopia loco ministri, eũ ministrũ nõ habeas. Nec aspicias plus quã) sup. Tiresias uates Thebanus & Cæcus. [Quẽ sua). i. ipsi propria filia rexit.

Qualis erat postquam est iudex de lite iocosa
Sumptus. Apollinea clarus in arte senex.
Qualis & ipse fuit, quo præcipiente columba
Est data Palladiæ præuia, duxq. rati.

ZAR. QValis erat postq̃) Tiresias Thebanus filius Chironis, & Cariclus, Apollinis, siue Perij, aut ut alij Oceani, cum geminos serpẽtes in Cyllene mõte Arcadiæ calcasset, per septennium fœmina est effectus, rursus ijsdem uiolatis serpentibus, docente oraculo in pristinã est formam restitutus. docet in 7. nat. h stor. Plin. non esse fabulosum mares in fœminas uerti, & contra, cum Licinio Crasso. C. Cassio Longino. Cosm. Casini puerum factũ ex uirgine sub parentibus, iussũq. aruspiciũ deportatum in insulã desertam, in annalib legerit. ipse quoq; Plin. in Africa uidisse scr. nuptiarũ die L. Cossicium ciuẽ Tisdritanũ in fœminam mutatã. hic igitur Tiresia de lite iocosa iudex fuit, Iunonis inq̃ & Iouis, utrũ maior maris, an fœminæ esset libido, ut abunde ab Ouid. in Met. scr. pro Ioue sententiã tulit, qua re à Iunone oculis, & manibus fuit priuatus, teste Lact. Iup. aũt pœnã est solatus honore, uaticinandi. n. scientiã ipsi dedit, utq. nouẽ secula uiueret multa est uaticinatus, & Thebarũ excidiũ, qui etiã ciuibus, ut urbẽ linquerent, persuasit, cũ quib. & ipse in Tilphosiũ Bœotiæ locũ aufugit. ex Thebanis, qui in Tilphosiũ confugerũt, Tiresias defunctus est, quem sui ciues magna põpa sepeliuere. filiã habuit Daphnẽ quæ & sibylla dicta est Dio. habes auctorẽ, copiose hanc hist. aggressum. [Apollinea) siue quia Ariolandi ipsi attribuitur potestas, siue q, qui nascitur Leone transcendente in horoscopo Apollinis. i. solis. (nã idem est) Dicitur ab astronomis futura facile cognoscere. [Qualis & ipse fuit) Variã de Phyneo legimus hist. quã in uerba paucissima conterã. Phœnicis filius fuit Cilix, Phineus, & Doriclus, Athimus autẽ nomine potius, quã re, Phœnicis filius dictus, nã Iouis fuit, regnauit aũt Phineus in Paphlagonia, teste Hela. in hist. si uero Seru astipulamur, in Arcadia, q priuatus oculis fuit, ut quidã perhibent à sole, q diu conquestus fuerit uiuere, q̃ uidere, ut autẽ Apollini interpres scr. q insidiatus Perseo fuerit Orpheus uero his carminib. aliter de Pithynia locutus sentire uidetur ἔνταϑ' αἰνόγαμος φινεὺς ὑπέρηνο [illegible] δόμους ἐξαλάωσε γόνους πρωτῆσι τὲ πέτρης ϑηρσὶν ἑλεῖν πρήϋνε γυναῖκος εἵνεκα φίλτρον τοὺς δὲ καὶ ἀσπαίροντας ἀπηνέα αὐτὸς ἔτισεν [illegible] ἀργαλέοι [illegible] ἀπέσβεσαν αὐγάς. Vbi nunc matrimonio grauius Phineus noster geminos eiecit in prærupta saxa feris exposuit mulierum causa amotũ, hos porrò illæsos, & spectantes rursus constituerunt filij inclyti Boreæ. at Phineo præbuere ærumnã infestæ iracundiæ, & acie oculorũ priuauerũt. Sophocles ait duos ex Cleopatra filios Oartum, & Chramen inquantũ, pp nouercæ calũnias excæcasse, & ipsum ideo a Ioue orbatũ Apollonius id mali subijsse tradit, Harpyis inferẽtib. ac eius mẽsam perpetuo inquinasse Sophocles Apollonij opinionẽ S. r. mihi uidet secutus, addit ẽr Harpyias expulsas a Zete. Et Calai alatis Boreæ & Orithyiæ filijs, quæ Phineũ infestabant, quasque

ad Plotas usq; insulas gladijs sint persecuti, quæ insulæ postea Strophades sunt appellatę, quia ab Iride iuuenes admoniti fuere, ne ulterius Iou s canes insectaréiur quoru côuersio.i.strophe insulis nomẽ dedit, quo beneficio deuictus Phineus argonautas admonuit, ut columbam datam à Pallade sequerentur, ne in saxa Cyanea inciderent, quæ etiam Symplegades nuncupantur. ut Orpheus nô dicit columbam, sed herodium auẽ.tres herodiæ aues sunt, quemadmodum Porph. contra Zoilum Hom. scripta carpentẽ ostendit, Pigargumq. nomine heroidum Argonautis datum legimus. de Phineo Diod. aliam refert hist. quam ne modum in hac fabulosa recensenda hist. excedamus, omisimus natiadum. poteris tñ te ipsam ex Diod. cognoscere in 5. lib. eius hist. ubi argonautarũ meminit. [Palladiæ ratis) Argo nauis dicta, siue ut Diod. innuit, à côditore, siue à uelocitate sua, quæ arte Palladis facta fuit. hinc ratis Palladia dicta, siue quia (vt asserit Apollonius) constructa fuerit apud Ictonem locum in Bœotia, ubi templum Palladis. Alexander uero Palladum Ictonem appellari scrib. quia Icton filius amphictionis urbem in Thessalia fecit suo nomine dictam, ubi egregium erat Palladis templum iuxta quod argo fuit constructa.

SVMPTVS).i. assumptus, & effectus. [Senex clarus in arte Apolinea) .i. diuinandi, in qua Apollo præstitit, & quam illi Iupiter ob sententiam pro se contra Iunonem datam contulerat. Et sup. sis talis. [Qualis fuit ipse) s. Phineus cęcus. [Quo pręcipiente.i. ex cuius præcepto. [Columba est data præuia, & dux rati Palladię,) Videlicet argonauti, qua argonautę uehebantur; hist. recitat Calderinus. ASC.

Quiq. oculis caruit, per quos male uiderat aurum,
Inferias nato quos dedit orba parens.
Pastor ut Aetenæus, cui casus ante futuros
Telemus Eurymedes uaticinatus erat.
Vt duo Phineidæ, quibus idem lumen ademit,

ZAR. QVique oculis caruit) Rex Priamus Polydorum filiũ ex Hecuba Dimantis filia belli Troiani tpe magna auri copia misit ad amicum Polymnestorem Thracię regem nutriendum ac generum, ut tradit Seruius, nupserat enim Ilione Priami filia hic Troianis rebus ruẽtibus puerum auri cupiditate obtruncauit, atque in litore insepultum reliquit, licet aliter ex 3. Æneid. cognosces. Hecuba ra mactata filia Polixena ad Achillis sepulchrum, ut iusserat, cum querelas, & lamentationes in littore suas recẽseret, filij cadauer uidit, à quo etiam, quemadmodum Polymnestoris insidijs iacẽret, percepit. indignabunda hecuba rem tamen dissimulans, regem de re secreta alloqui est commenta, cui & thesaurum tradere uelle dixit, qui subito Hecubam adit, à qua & famulis in lecto est p blanditias collocatus, ensisq. lateri ipsius hærens abductus, ac postremo oculis priuatus. [Inferias) sacra mortuorum, q̃ inferis soluuntur. inferię dicuntur, ut auctor est Seruius. [Pastor vt Æineus) Polyphemus Cyclops Neptuni filius ex Thoosa Phorcinis filia, eo, quem in fronte tantum habebat oculo ab Vlysse exutus fuit, de quo fabulosa à poetis proditur hist. errauit Vlysses post Troiæ excidium per decem) ut ab Hom. pe. hibetur) annos fluctibus, & tempestatibus ad diuersa loca agitatus, in Siciliam quoque ad Polyphemum peruenit, qui in antro Ætnę montis habitat, cuius ianua ingenti lap. de claudebatur. hic humanis carnibus uescebatur, & lacte, magnam nãque gregis copiam pascebat. sciutatus de loco Vlysses Cyclopem additis precibus, ut sibi naufragio, locorumq. inscio opem ferret minitabundus Cyclops reddit responsum ma orem se quàm Iouẽ prędicans, ac illico duobus ex Vlyssis socijs ritu bellue deuorans (duodecim enim socios secum duxerat, uini que optimi amphoras) Duos etiã mane sequẽtis diei absumpsit, totque sero nemiente, quod que Vlysses nomen esset interrogauit, qui Vtis se dixit nuncupari, id est nullus, ultimus autem comedris, Vnoculus respondit. Vlysses uero qui supra natura callidus fuit, tunc uero timore, omnes construxit in Cyclopem dolos, nec tamen cum fefellit opinio. nam ipsum uino ebrium reddidit, quem (ut ebriorum est prauа consuetudo) uino sepultum, torte oculũ eruit, at manus nostras non effugies Cyclops inclamauit. emissis itaque ad pastum pecudibus, singulas tãgebat, ne Vlysses una abiret. non tunc immemor astutię Vlys. fuit indutus enim pecudum pel

libus

libus cum socijs effugit. Non pellibus indutum Vlys. leges, ut nugantur triuiales, sed con iunctis parib. ouib. sub carū aluo grediēs aufug t, ut te st tur Hom. in Odyss. [Telemus Eu.) Telemus cyclops Neptuni filius fuit, & omnes cyclopes creduntur fuisse, celeberrimus sui tēporis uates, qui Polyphemo prædixit e phore, ut ab Vlyss. obcæcaretur, ut scr Theo. & noster Oui. in 14. Met. Telemus interea Siculum delatus in æquor, Telemus Eurymides, quem nulla fefellerat ales, terribilem Polyphemon adit lumenq. quod unum Fronte geris media, rapiet tibi dixit, Vlysses [Vt duo Phineidæ) Crabes, & Oarth s, filij fuere Phinei, à quo sunt obcæcati. superius hanc de Phineo locuti, copiose narrauimus historiam.

ASC. QVIQVE oculis caruit) Adducit alia cæcitatis, & incommodorū aliorum exempla, quæ in Ibin continuo imprecatur. Ordo est, à superiori: Et sup. sis talis, qualis fuit is. s. Polymnestor rex Thraciæ [Qui caruit) Imò priuatus fuit oculis. [Per quos uiderat male) .i. cum auaritia nimia. [Auri) .i. à Priamo cum Polydoro apud eum depositū, vñ Æn. 3. Polydorū obtruncat, & auro Vi pot. s. quid non mortalia pectora cogis auri sacra fames? [Quos) s. oculos Polymnestoris. [Parēs) .s. mater. s. hecuba. [Orba) .i. priuata filio. s. Polydoro. [Dedit nat. in c.) .i. pro sacrificio inferis accepto, ac manibus eius. Et sup. sis. [Vt pa. Ætn.) .s. Polyphemus, qui in Ætna monte oues pauit, ubi ab Vlys. stipite ficulno adusto excæcatus est, ut Vir. Æn. 4. sc. [Cui Thelcinus Eū) .i. uates ille inter Cyclopas (ut Hom. dicit) peritissimus. [Erat ua.) .i. profetauerat. [Ante) i. priusq̄ euenirent. [Casus futuros) .i. amissione oculorū, unde d. co dicitur Met. 13. Telemus Euripedes, quē nulla fefellerat ales, Terribilem Polyphemon adit, lumēque, quod unum Fronte geris media rapiet tibi dixit, Vlysses, Et supple sis cæcus. [Vt duo Phineidæ) .i. filij Phinei. [Quibus idē q. de. lu.) .i. uisum, uidelicet Phineus rex pater eorū per significationē. [Ademit) .i. abstulit lumen.

Quid dedit, & Thamiræ Demodocique caput.
Sic aliquis tua membra secet, Saturnus ut illas
Subsecuit partes, unde creatus erat.
Nec tibi sit tumidis melior Neptuno in undis,
Quàm cui sunt uisæ frater, & uxor aues:
Solertique uiro, lacere quem fracta tenentem

ZAR. TAmyris) Tamyris filius Philammonis fuit, ut scribit Porph. & Arsij nymphę, licet Euse. Ammonis dicat, qui à Lino musicam optime ex doctus, cum reuerteret ex Occhalia urbe ab Euritho Occalio, musas ad Dorion obuias habuit, quibus suauius, se quā ipsas canere dixit, ad quam insolentem uocem stomachatæ Iouis filiæ, cytharā, & cōem hominis sensum ei abstulerunt, quemadmodū Hom. ac Dio. scri. alibi quoq; Oui. Quid mi serum Thamyrin picta tabella iuuat? & pp Me licet & Thamyris caloris fata sequatur. Nunq̄ ad formosas inuide cæcus ero legunt nonnulli Thamyram, quod min me a nobis probari pōt, cum ubique in emēdatis codicibus Thamyris inueniatur, ut preceptor noster admonuit. [Demodocique ca.) Ad mensam Alcynoi Phæacum regis ab Hom. inducitur Demodocus Martis, ac Veneris cātans adulterium. Quem bono, maloq. est prosecutus. lumen. n. ademit præstantēm uero Cytharœdum eff. c t. [Sic ali. tua men. se. Sa.) Cœlum, & terra plura genuerūt filios, sicut apud Hesiodum legerē est in Thogonia, horum et Saturnus filius dicitur, qui, cum pater genitalia denudasset, ea falce amputauit, vñ nonnullæ sanguinis guttę exciderunt, quas terra collegit, ex quibus postea & furiæ, & gigātes, & nymphę, quas Hesiod. medias appellat ortæ sunt ꝓ ecit in mare autem Saturnus omnia, quæ cum aliquandiu errassent, spumā facerē, ex qua nata Venus de, sed hęc omnia physicam in se cōt uēt rationē [Nec t. sit tu.) Ceyx Luciferi filius Trachiniæ telluris rex fuit, ut in Met. legitur, qui Alcyone Aeoli filiam coniugem habuit. cum id ad clarum oraculū iuisset, oborta tempestate obrutus est, a Alcyone quæ (teste Porph.) Cleopatra dicebatur, uiri naufrag j inscia singulis diebus Iunoni uota ꝓ Ceycis reditu persoluebat inscitata ē dea frustra mulierem pro coniuge laborare. Irim ad somnia dem sit, ut Alcyoni casū cōiugis significaret, quę Morphea ad Alcyonē accelerarunt. hic Ceycis sumpta imagine nocte quiescentem adijt Alcyonem quā de naufragio certiorem fecit, corpusque in littore

errare

errare docuit. experrecta in ipsa mane ad littus se ꝓripuit, ubi uiri corpus uentis, & unda agitari uidi quare mare insiliēs ut cadauer arriperet, auis una cū Ceyce effecta ē, q Alcyō appellatur à nostris Alcedo. media hyeme in mari parturiūt oua, tū tā tranquillū, quam quid mirandum est, reddit mare per.7. dies, hos solēt nautæ dies Alcyonios nūcupare, ut auct. est. Var. [Frater & uxor aues) Dędaliō Ceycis frater filiā habuit nomine Chione for mosissimam, q Apollo, & Merc. compressere & nati sunt gemelli, Apolloni Philemon, qui musica clarui patrē imitatus, Autolycus aūt Merc. fuit nobilis sua n ꝓferre Chione formā Dianæ ausa est, à qua est sagittis interēpta, cuius in rogū pater Dędalion. prę dolore se uoluit immittere, at prohibitus in parnassum montē abijt, vñ cū se ꝓcipitē dedisset, in uolucrē ab Apolline est mutatus scr. Ouid. in Met. M. feratus Apollo, Cū se Tędalion saxo misisset ab alto fecit auem, & sub tis pēdētē sustulit alis. & q sequ inf. Sol. ttiq. vi.) Astuto, & callido, & Vlyssem dixit, quē (ut in ς. O d. Hom. tradit) effo Polyphemo oculo, Neptunus maris Deus, diu fluctibus agitauit, ne multus filij esset, naufrag ū quoq; facere cōpulit, actumq, de Vlyss. tunc fuisset, in matuta Dea periclitātem, q in mergi for ma apparuit, adiuuisset, cui Credennon ornamētū capitis, (vel vt alij volunt) ornamētū quoddā tradidit, quo enataret, peruenit itaq; Itachus nō sine magno labore ad Phæacū insula, & pudēda Credēno (nudus. n. erat) e tlaoat, quē in littore Nausicaā regis Alcyoni filia cū aspexisset, ei vestimēta ꝓbuit, & ad regē duxit, à quo honorificētissime susceptus ē.

ET) Sup. sis. [Vt caput Thamyræ) Illius uatis à musis excæcati. [Et Demodoci) Illius optimi musici cæci. ꝑ quem Hom. seipsum significasse putatur, fuit enim & ipse cęcus, & poetarum optimus. [Et aliquis) Quicunq; is sit. [Sacer). i. intercidat. [Sic tua mē[illegible] Potissimū virilia. [Vt Saturnus subsecuit). i. sub illis existēs, aut elāculum secuit. [Illas partes un eras creatus). i. virilia patris sui Cœli, q in mare proiecit, & ex spumis eius, illisq; nata est Venus. [Nec Neptuno sit timidis melior). i. benignior, & fauorabilior [In vndis tu). i. inflatis oriēte tēpestate, quā sup. ei, uidelicet Ceyci. [Cui frater). s. Dędalion mutatus in accipitrē. [Et vxor) . s. Alcyone mutata in auē sui nominis, cū Ceyce marito, prius submerso. De Alcyonibus autem in Georg. plura dicuntur, quo tempore trāquillitatis in mediā hyeme in mari nidificent, &c. cui igitur frater Dędalion, & vxor Alcyone sunt visi aues, aut sunt aues visę, utroq; enim modo dici potest, sed q i pręponitur adiectiuum, dicerem visi. [Nec Neptuno sit melior quā) Supple. [Viro solertique) . s. Vlyss. [Quem tenētem membra fracta). i. fragmenta [Ratis lacerę). i. disruptę. ASC.

Membra ratis Semeles est miserata soror,
Vel tua, ne pœnæ genus hoc cognouerit vnus.
Viscera diuersis scissa ferantur equis.
Vel quæ, qui redimi Romanos turpe putauit.
A duce Puniceo pertulit, ipse feras.

SEmeles est misera soror) ZAR. Cadmo Thebarū conditori harmonia Veneris, & Martis filia, vt in Met. & apud Dio. legimus filię fuere Agaue, Autonoe, Ino, & Semele, & Polydorus. Athamanti Æoli filio Thebarum regi Ino nupsit, quę Learcum genuit, & Melicertam, qui Iunonis odio haud diu vixere, nā Iuno ꝑꝑ Semelem pellicē infesta omnibus ex Cadmo progenitis fuit, vt in Met. De Iunone locutus ostendit Ouid. Quidque velit, quod uellet, erat ne regia Cadmi Staret, & in facinus traherēt Athamanta furores, furias in Athamanta immisit. quē adeo furibundum effecere, vt Ino vxorem leęnam existimaret, filios uero ipsius catulos, horta returq. socios, ut retia ferrent, quare & Learcum puerum. Bis, terq. auras More rotat fun dæ, rigidoq. Infantia saxo D. scutit ora ferox. Ino autem sibi, ac superstiti filio timens ad quendam scopulum abrepto Melicerta aufugit, ex quo loco se una cum filio in mare pręcipitauit, quos Neptunus Veneris precibus Deos marinos fecit. dictus est gręce Melicerta Palęmon, latine Portumus, cui ędes in portu Tyberino fuit, & ferię cōstitutę, ut auct. est Var. Ino vero à gręcis Leucothea, à nostris Matuta est nuncupata, quę bonū significat, si Pōpeio credimus, cuius (vt diximus) auxilio Vlysses euasit [Vel tua ne pœnę) Difficile Laudē est, quē poeta taxauerit, cum multos ab equis discerptos fuisse legerimus. M. Suffe-

rum licet coniectari hic, ut apud Liuiũ in 1. ab Vrbe cõdita uidimus, perfidus Tullo Hostilio bellum in Fidenates gereñ fuit, quæ cõpos uictoriæ duabus quadrigis distrahendũ dedit primum illud, ultimumq. supplicium apud Romanos fuisse idẽ Liu. docet de Hip. quoq; intelligere possumus, qui ut superius ostendimus, ab equis est laceratus. nonnulli Absyrtum interpretãtur, cuius notissima fabula ex Ouid. in Met. habetur, sed non placet nõ enim ab equis, sed à sorore Medea dilaniatus fuit. & eius membra minutissime facta, in mareque proiecta, quibus pater eam persequens, dum ipsa colligeret, in mora detineret. [Vel quæ, qui redimi) M. Attilius Regulus urbis Romanæ decus primo bello punico contra Carthag. Imperator ingenti exercitu missus terrorem maximũ aduentu suo Carthaginiẽsibus iniecit, capta Clypea urbe, CCC que amplius castellis (quemadmodũ Florus tradit) Vastatis, quare a Lacedæmonijs Carthag. ducem postularuut, ob ducis imperitia non prospere pugnatũ arbitrati, ij Xantippum rei bellicæ peritissimum misere. q (ut Appianus est auct. Instructa acie Regulum siti ac labore difficultet agmen agentẽ aggressus est, quem facile uicit ex XXX. milibus, quos Attilius ductabat, pauci arma sumpsere reliqui omnes cęsi, partim capti unà cum Imperatore Carthaginem ducti sunt. misere non multo post Carthag. Attilium Romam legatum, ut permutatio fieret iuuenum Carthaginiensium cum ipso Regulo, qui se natui persuasit, defixis in terram oculis, ut Hom. tradit, ne pietate patres commouerentur, ne huiusmodi fieret permutatio, utq. id nõ facerent, addidisse scr. Gell. sibi uenenum tempori datum, quo ad fieret pmutatio, re itaq; infecta Cartaginem inuitis uxore, liberis, & amicis redijt, ubi à Pœnis nouis modis excruciatus est. cuiusmodi autem supplicio fuerit affectus, non satis inter auctores cõstat nam Gellius refert. Tubero in historiis scr. eum in profundissimas tenebras clausum, & post apertis oculis soli oppositum, & palpebras, ne posset cõniuere, insutum. Tuditanus uero somno prohibitum obijsse tradit. Ap. inclusum circũillata clauis cauea extinctum docet, quod Romæ postquam perceptum est, Reguli liberis pęni captiui traduntur, à quibus in armario muricibus præfixo destitutos perijsse, idem Tuditanus est auct.

ASC. SOROR Semeles). i. Ino Cadmi filia est miserata, quia uelum dedit, ut recitat Cald. [Vel uiscera tua scissa. i. disrupta, & distracta. [Ferantur diuersis aquis) .s. per diuersas aquas, aut diuersis equis, sed quia de mari prius locutus est, credendum est aquis poetã fecisse. [Ne unus). i. tu solus cognoueris, aut si est reperi, cognouerit. [Ne unus) .s. populus, ad quem appulsus sis. [Cognouerit hoc genus pęnæ) Quod. s. mihi sic pendeas. [Vel ipse). i. tu. [Feres). i. pferras, & patiaris ea. [Quæ) Is, uidelicet M. Attilius Regulus. [Qui putauit turpe). i. indecorum esse. [Romano). i. bono ciui Romę, redimi à duce puniceo. [Pertulit à duce puniceo). i. Carthaginensi, unde de Cartagine dicitur Æneid. 1. Punica regna uides, &c. [Ab eo enim quod est) Pœnus per œ, fit Punicus, sicut à pęna, fit punio uerbum.

ZAR. NEc tibi subsidio præsens sit numen) Sensus est: nõ habeas Deorum quempiã propitium, qui tibi sit auxilio in tuis constituto calamitatibus. Subsidium est id, quod in auxilium succedit, Præsens propitium, ut apud Virg. Nec tam præsentes alibi cognoscere diuos. Numen à nutu, & imperium deorum dicitur. Varro.

Nec tibi subsidio sit præsens numen, ut illi
Cui nihil Hercei profuit ara Iouis:
Vnque dedit saltus è summo Thessalus Ossa,
Tu quoque saxoso præcipitare iugo.
Aut uelut Euryali, qui sceptrum cepit ab illo,
Sint artus auidis anguibus esca tui:
Vel tua maturet, sicut Minoia fata,
Per caput infusæ feruidus humor aquæ.

[Cui nihil Hercei profuit ara Iouis,) Priamus rex (ut in 2. Æneid. à Virg. ostenditur.) Occiso ante suos oculos Polyte filio à Pyrrho Achillis Notho, in ipm est accertime inuectus, ei patris exprobrans humanitatem, atque pietatem, qua usus fuerat, cum Hectoris cadauer restituit. ira percitus Pyrrhus regem in Medea domo ante Iouis Hercei aram

obtrun

obtrũcauit.[Hercei) Iupiter Herceus dictus est ἀπὸ τῦ ἕρκεῖν i. à circũdando, ut au. t. est Porphyrius Hom. interpres. mos erat antiqs, ut domus paries Dij dicarẽt, anterio- Ioui dicebat, cui in medio solebant arã erigere, unde Mesertius Iupiter dictus est Heiceus qa circũdans. [Vrq. dedit saltus) Thessalus Thessaliæ rex Eonis, ex Eurypides filia Chalciope filius (ut tradit Porph.) E monte ossa à suis est præcipitatus. [Ossa) Mons Thessaliæ est Ossa, cuius ex aduerso Pindus, & Othris Lapitharũ sedes, ut scr. Plin. tantã in eo pinorum copiã esse Solin. tradit, ut tamotum flexu, & reflexu tonitrua repræsenter, unde Luc. It tantus in æthera clamor: Quãtus pinifera boreas cũ Thracius ossæ Rupibus incubuit. [Aut uelut Euryali) Euryalus, qui Thessalo successit, cum inferorum sacrificia neglexisset, ut à ueteri commentario accepimus ita Eumenidum angues ipsum deuorarunt. sed ẽt apud Gallum poetam est legere Euryalem Ioni filium, uino probe Appotum filiam stuprasse, quare ab anguibus absumptus est Ionides ut cupiens pro coniuge nata Vinum causa fuit, anguibus esca datur. [Sicut Minoia fata) Diod. scribit Dædalum Atheniensem eximium architectum, ex Mitiono Eupalamio natum, qui in Cretam ob homicidium in patria patratũ secessit Cretensibus tunc Minos imperabat, qui Dædalum in amicitiam sua habuit ob eius egregias uirtutes, per id forte tẽpus Pasiphae regis uxor turpi tauri amore peribat, cui arte Dedali, fuit supposita. quare Minos Dædalum punire quæritauit, aufugit autẽ ipse in Siciliam ad Cocalum regem. At comparata classe Minos ipsum est persecutus in Siciliã usq;, Cocalumq. poposcit, ut Dædalum sibi ad pœnam daret, finxit Cocalus Minoem in secreto colloqui uelle, quem in Thermis eousq. detinuit ut suffocaretur. Euseb. uero à filiabus Cocali interfectum scribit, eius deinde corpus Cretensibus est redditum, prælata obitus causa, quòd in lauacro elapsum, aqua calida periisset.

ASCENSIVS.

NEC tibi) Idem facit. Vnde ordo est. [Nec numen) Sup. aliquod. [Præsens) i. licet ante ipsum fueris, & ad ipsum cõfugeris. [Sit tibi subsidio) i. auxilio, & protectioni. [Vt) sup. nõ fuit subsidio. [Illi) Videlicet Priamo. [Cui ara Iouis Hercei) Quæ fuit in medio regiæ Priami. [Nihil profuit) Quia Pyrrhus illic eũ occidit. Vnde de eo dixit Æn. 2. ad patrem Æneas: Iamq. aderit multo Priami de sanguine Pyrrhus, natum ante ora patris, patrem qui obtrũcat ad aras. Et. [Vt) i. quemadmodũ. [Thessalus) Rex ille Thessaliæ. [Dedit saltus) i. præcipitatus est ab Euryalo. [Ex ossa) Mõte illo Thessaliæ. i. sanè alto, ut genus referat ad generalitatẽ. s. montẽ. [Tu quoq;) i. etiã tu. [Præcipitere) i. præcipiteris, & deijciaris. [Iugo saxoso) i. à præcipio quouis montis saxosi. [Aut tui artus) i. mẽbra tua. [Sint esca auidis) i. gulosis. [Anguibus) s. furialibus. [Velut) i. quemadmodum, sup. fuerunt artus. [Euryali) s. Tyranni. [Qui cœpit sceptrum ab illo) s. Thessalo præcipitatu. [Vel humor calidæ aquæ infusæ per caput maturet) i. festinet. [Tua fata) i. mortem tuam. [Sicut) sup. maturauit. [Fata Minoia) i. ipsius Minois regis in thermis Cocali regis Siciliæ sic interempti. [Et tu fixus) s. in aliquo monte. [Alas) i. nutrias. [Tuo sanguine uolucres aerias) i. in aere uolare solitas, aut in sublimi nidificantes, ut uultures. [Vt) i. quemadmodum, sup. eas aluit. [Prometheus quatũ mitis) i. impius, qui ignem Iouis suffuratus erat in ferula, & mortalibus deorum secreta prodidit. Fuit enim astrologus, qui siderum cursum in monte perscrutans auibus propter curas distractus fingitur.

Vtq. parum mitis, sed non impune Prometheus,
Aerias uolucres sanguine fixos alas: (tus
Aut uelut Ecracides magno ter ab Hercule quin-
Cæsus in immensum proijciare fretum.
*Aut ut * Amyntiaden turpi dilectus amore*
Oderit, & sæuo uulneret ense puer.

ZAR.

VTque parum mitis) Iapetus Thessaliæ rex ex Asia puella, quę tertię orbis parti nomen dedit, filios habuit Prometheum, & Epimetheum. non mẽ fugit Euseb. memoriæ tradidisse quosdam affirmasse Prometheum, Epimetheum,

* *Amantiaden.*

 Atlantem,

Atlantem,& Argum cuncta cernentē fratres fuisse.fertur igitur Prometheus hominibus ab se factis Mineruæ auxilio adhibita ferula ad solis rotā ignē furatus, quem mortalibus indicauit. Irati aūt Dei ipsum per Mercuriū in caucaso mōte Assyriæ vicino alligarunt, cuius cor aquilā exedere voluerunt. hoc ita à poetis non sine ratione fictum est.nā,vt Æschylus,Alexander Aphrodyseus, & Seru. alijq. docent prouidentia interpretatur Prometheus,Epimethe.uero improuidentia,vnde & nomina id indicantia tenent.ex his nēpe duabus rebus humanū genus natū est . dicitur aūt Prometheus astrologus eximius extitisse, qui in Caucaso mōte multorū siderū ortus, & occasus deprehendit Aquilam vero cor exedere,qa ἀξος, sol citudo est,quia affectus siderū motus inuenit,& quia id prudentia est assecutus,cui præesse Mercurium cōstat,ab eo ad saxum religatus dicitur. Claudianus de Prometheo,& fratre hæc scripta posteritati mādauit , nanq; ferunt geminos vno de semine fratres,Iapetōniades generis primordia nostri Dissimili finxisse manu.quoscūque Prometheus Excoluit,multumq. intexuit æthera limo: Hi longe ventura notant dubijsq. parat Casibus occurrunt fabro meliore potiri : Deteriore luto prauus quos edidit auctor Quē merito Graij perhibent Epimethea vates:Et nihil ætherij sparsit per mēbra vigoris,Hi pecudum ritu non impendentia vitāt,nec res ante vident, accepta clade queruntur. (Patū mitis) Voluit n.prodesse, & obfuit.subfurato nanq; igni adeo molestū dijs fuit,vt præter Promethei pœnas,etiā homines malis pluribus,& morbis affecerint,vt testatur Horat. Ignē fraude mala gentibus intulit.Post ignem ætherea domo Subductū,macies,& noua febriū Terris,incubuit cohors.(Aut vt Herc.) Omnes qui ab Hercule descēderunt,Heraclidæ sunt appellati,sicut à Cæsari Cæsares,ab Arsaco Arsacidæ. fuit aūt 15. ab Herc.quidā, cuius nomen nusquam legisse memini, qui cuidam genitalia amputauit, ipse postea cæsus,& in mare proiectus, vt Euphorionis indicat versus, Heraclides cuidā genitalia membra recidit,Scissaq. membra necis causa fuere suæ , sunt aliqui,qui puerū Clebā intelligant Etracides legentes,qui ipsum Clebam in delitijs habuit, à quo occisus perijt Etracides.(Fretum) A feruescendo fretum dr̄.& proprie illud est, vbi angustum est mare.sicut inter Scyllam & Carybdim, sed hic pro mari accipitur , quare etiam addit immensum,quo magis innotesceret.(Aut vt Amyntiadem) Philippus Amyntæ filius Macedonū,rex,annis 21.regnauit,auct.Eusebio,ac Iustino,qui ab oraculo acceperat,vt quadrigas euitaret nā erat ab eius in fatis,vt occideretur,quare vt Valer. Max.& Cic.in eo,quē de fato lib.scripsit,quadrigas omnes disiunxit,locumq. in Bœotia, cui Quadriga nomen erat,semper vitauit,nō tn̄ fati periculū effugere potuit,stuprato etenim Pausania ab Attalo Philippi sororio,apud quē sæpissime Pausanius cōquestus est, rex aūt hoc protrahendo parui fecit,ac Pausania inimici Attali iniuria in ipsum iudicem vertit.quem gladio,in quo quadrigæ erant,interfecit. legitur & Abantiades recto casu, & Cherinū dicit Abantis filiū,cuius amore Statillus deperibat,at Cherinus ense ipsum interfecit, vt Euphorion est auctor, Oebalium puerum quantum dilexit Apollo, tam, sed frustra Cherinum Statillus amauit,Ac velut agna lupos,visos fugit Vrsa Leones, Sic puer ignarus Veneris fugiebat amores.apud quosdā legitur Amantiadem,& Celinum puerum dicunt, qui totum se Ioui puero dedit, eumq. à Statillo Amanti filio peteretur, iratus eum interemit.

ASC. SED non) .i.nō sine promissione sup. fuit immitis,quia in Caucaso monte religatus aues visceribus,& sanguine suo pascit. de quo Maro. Furtumque.Promethei. Et Horat. Audax Iapeti genus,&c. (At tu cæsus) .i.occisus. (Proijciare in fretum) .i.mare immensum.(Velut Etracides quintus ter) .i.decimus quintus à magno Hercule, supp. proiectus est.(Aut puer dilectus) s.a te turpi amore oderit,& vulneret te sæuo ense.(Vt) i.quemadmodum.(Puer).s.Celinus dilectus turpi amore ab Amantiade, odit sup.& vulnerauit sæuo ense. (Amantiadem) .i.Statillum Amantij filium.

Nec tibi fida magis misceri pocula possint ,
Quam qui cornigero de Ioue natus erat .
More uel intereas capti suspensus Achæi,

ZAR. NEc tibi fides magnis) Cōstat sanè inter oēs Auct. Alexandrum cognomēto magnū , Philippi Macedoniæ re-

Qui

Qui miser aurifera teste pependit aqua.
Aut Achilleiden cognato nomine clarum
Opprimat hostili tegula iacta manu.

gis, & Olympiades filiũ fuisse, qui Ammonis Iouis ex eo filius dici uoluit,auct. Plut ꝙ ad Ammonẽ in Libyam cum esset profectus, à sacerdote quodam Iouis filius est appellatus. diuersa de eius obitu traduntur. Volunt nonnulli per febris sæuitiam sitim collegisse, & uinum potasse, & ob id mentis impotem factum, extremum obijsse diem prid.cal.Quint Alij aũt per Iollam pincernam Antipatri filiũ ipso auct. Antipatro data aqua non acrina frigidissima,quæ ut Zonaras tradit,non poterat nisi asini un gula contineri. Iust.& Plaut. equi dicunt. Plin.uero & Vict. mulæ scrib. cuius aquæ hæc meminit Vict.in 5.lib.de Architectura,item in Arcadia nominata terra regio, quæ habet in montibus & saxis stillantes frigidissimos humores. hęc autẽ aqua στυγὸς ὕδωρ appelatur,quã nec argenteũ,nec ęneũ,nec ferreum uas potest cõtinere,sed diijcitur,ac dissipatur,conseruare aũt eam,& continuere nihil potest, nisi mulina ungula, quæ ẽt memorat ab Antipatro in prouincia,ubi erat Alexander per Iolam filium prolata,ab eaq. aqua regem esse necatũ.scr.Plut.nonnullos affirmare nequaq̃ ueneno perijsse, cum nullũ extitetit post mortem indicium. multas refert opiniones Plut. quas recensere nimis longũ esset.unum tantum adijciam ante 33 ætatis suæ annum defunctum fuisse, quod si ad seniũ. immatura mors perduxisset,totum terrarum orbem sibi audientem subegisset. nam nullã urbem obsedit, quam non expugnauerit cum nullũ hostium unquam congressus, quem non uicerit, nullam gentem adijt, quam non calcauerit. postremo infeliciter Babylone, quam ut euitaret,erat admonitus,è uita decessit.[Misceri)Poni.nam cũ uinum in uas im ponitur,misceri dicitur,hinc illud poetæ. Miscet amatori Pocula grata suo. [Pocula) A, potione poculum dr Varr.[De Ioue corn.) Iuppiter ammon ab ἄμμος quod arenã significat,dictus est,nam Iup.Baccho & populo suo sitienti,per Libyã peragranti in arietis formã pede arenã pulsauit,ubi q̃ primum aqua scrutarijt,unde Bacchus Ioui patri tẽplũ crexit,auct.est Herod.& Str.& ideo cornigerũ nunc poeta appellat.[Capti suspẽsus Achæi) Achæus ab Antiocho captus suspensus est,in Pactolo Lydię flu.quemadmodum in Epigr. Borius tradit, Antiochus capit,& uictũ suspẽdit Achæũ, Vnda tibi hic credas aurea testis erit.quidã scr.ipm Attico duce factione populari pp auaritiã interfectum, qui in aqua Pali ob maiorẽ ignominiã pependit [Aurifera aqua) Mida rex Phrygũ à Baccho imperauit, ut quidquid suo corpore tangeret,aurũ fieret,qđ multum sibi obfuit.nã cibum edere non poterat,q a tactu suo aurũ reddebatur admonitus est à deo,ut se in pactolo fiumine ablueret, cuius ablutione auriferũ fluuiũ effectũ, in 11. Met.scr. Ouid.[Aut ut Achilleidem) Pyrrhus epirotarũ rex ex Pythia Menonis Thessali filia,& Æacide ab Achille oriũdo natus,unũ im & integrum os pro dẽtibus habuit 11. agens annũ regnum Epiri recepit nam pr̃ Æacides à ciuibus in exiliũ exactus est,pp diutina bella contra Macedonas, q̃bus populum fatigabat,ob idq. etiã filium binum perdere quærebant,sed furtim est in Illyrios delatus,ac Beroe regis Glauciæ uxori traditus tantus hic extitit,ut solus Tarentinos contra P.R.tueri posse uideret.in Argi obsidione,ubi Antigonus Macedoniæ rex erat,à fœmina quadã,auct. Plut.regula in caput demissa occiditur quod ẽt Euphorion comprobat, Argõ,& hostilẽ circundabat undiq; Pyrrhus,opprimit, & subito regula iacta caput.Iust. aũt inter confertissimos hostes dimicantem de muris iactato saxo scr.interijsse, cuius caput Alcyones Antigoni filius pr̃i detulit, quod una cum corpore magnifice Antigonus,si Plaut.sequimur,cremauit,si uero Trogũ,Heleno filio traditum affirmamus, qui deinde ipm ĩ pr̃am asportauit.[Cognato noĩe clarũ) Clarus ob egregia eius gesta est appellatus.

NEC pocula magis fida pñt,&c.) Quam sup.Alex.Magno.[Qui erat natus).i q se ia ACS. ẽtabat natũ.[De Ioue cornigero).i.Ammone.i.arenatio. nã à Baccho in Libya quætente te aquas uisus est in arenis aries, à quo ad fontẽ pductus credidit Iouẽ patrẽ esse,& illi tẽplũ extruxit,qđ Ioui arenario.i.Ammoni ĩscripsit, facto Iouis ĩ specie arietis simulacro. [Vel interеas suspensus more Achæi).s.regis Lydiæ auarissimi à suis ob auaritiã suspẽsi. [Qui miser pepẽdit teste aqua aurifera).s.pactoli fluminis auriferi,in quem suspẽsus incubuit.

cubuit [Aut regula iacta manu hostili opprimat) sup.te.[Vt).i.quẽadmodũ sup.oppressit Achilleidem.i.Achillis nepotẽ ex genere materno.Pyrrhum,uidelicet Epirotarum regem,quẽ anus regula deiecta occidit. [Clarum nomine cognato) Quia nomen haberet, nam Pyrrhus filius Achillis,& dictus Æacides, ut illi Achillides,licet multo interuallo. Deductum est autem patronymicum à græco Achilleus, huius Achilleos, unde penultimum producit.Aut legendum Achilleidem,quod non probem.

ZAR. Nec tua quam Pyrrhi) Pyrrhus Flaus dr, ut sci.Cic. Flauus aũt fuit,cui hoc nomen primo est inditum,unde & reliqui ab eo Pyrrhi sunt nũcupati modo ostendimus Iustini auct. Helenum Pyrrhi prĩs ossa in Epirũ asportasse,quę ut fuerint collocata nondum me legisse memini,quare de Pyrrho claro dictũ existimo, cuius forte ossa per Ambraciã sparsa fuere, dũ à filio portarẽtur. aliqui de altero Pyrrho interpretantur,cui

Nec tua quàm Pyrrhi felicius ossa quiescant,
Sparsa per Ambracias quæ iacuere uias.
Nataq. ut Aeacidæ, iaculis moriaris adactis,
Non licet hoc Cereri dissimulare sacrum.
Vtq. nepos dicti nostro modo carmine regis,
Cantharidum succos dante parente bibas.
Aut pia te cæso dicatur adultera, sicut,
Qua cecidit Leucon uindice dicta pia est.
Inq. pyram tecum carissima corpora mittas,
Quem finem uitæ Sardanapalus habet.

filiæ non repugno.[Ambracias) Ambracia, teste Liuio, urbs in Epiro est, aspero subiecto tumulo,dũ Pyrrhi regia fuit.est & Ambracius sinus auct.Plin. 39.mil.pass.longitudine,latitudine 15.mil.[Nataq. ut Æacidæ) Vt in ueteri legimus cõmentario, Periplea,uel Laodamia, siue Perriboea Pyrrhi filia fuit, quæ cũ in templũ Cereris Ambraciæ confugisset, inimicorum telis est interfecta. intelligunt nonnulli Heracleã Hieronis filiam ex Achillis genera,quæ in templo Ceretis una cum duabus filiabus à populo Syracusano telis cõfossa cecidit. [Dissimulare scelus) Sensus est quẽadmodum in tẽplo Cereris filiã Pyrrhi, uel Hieronis transfigere sacrilegium fuit,ita te liceat impune interficere,& proinde non dissimulare. [Vtq. nepos dicti) Magnetes Gelonis, & Nereidos Pyrrhi filius fuit, cũ quo mater rẽ habere uoluit,idq. non consecuta,filium Cantharidum ueneno sustulit,ut uetustissimus scribit interpres. [Cantharidũ succos) xj.nat. hist.lib. docet Plin.Cantharidum alas mederi,quibus demptus est lætalæ.est autem genus uermis terrestris,idem auctor in 27.de uulgari lapide locutus ait, Lapis uulgaris iuxta flumina fert muscum siccũ, canũ, hic fricatur altero lapide, addita hominis saliua.illo lapide tangitur impetigo, qui tangit,dicit. φεύγετε κανθαρίδες, λύκος ἄγριος ὔμμε διώκει. [Aut pia te cæso) Leucon, vt vetustissimus docet interpres, ex Persicis regibus Spartacum fratrem occidit, regno inde potiri sperans,cum & rẽ haberet cũ ipsius fratris vxore,non tñ votum valuit consequi,nã in palude Sabedana Leuconẽ mulier interfecit,quare pia est iudicata d. nonnulli Oxylochi regis ponti vxorẽ hanc fuisse,non Spartaci. [Adultera) Adulter,& adultera, q̃ ille ad alteram,& hæc ad alterum se conferat,auctore Fest.adulterium aũt,quod in nuptã committitur,Seruius dicit appellari.[Inq. pyram tecum) Conoscon colores,qui græce dictus est Sardanapalus Anacyndaraxi filius 37. & vltimus Assyriorum rex fuit, vt Eusebius scr. annis xx.regnum obtinuit, vna die Tarsum & Anchialem vrbes cõdidit, qui omni vitiorum labe excelluit,luxuriosus,adeoq. effœminatus,vt & habitum,& vocem,exercitiaq. mulierũ sit secutus nũc viri,nũc mulieris vice abutebatur. quæ tã impudica,cũ Arbacus pfectus ipsius Medis propositus esset cõspicatus,in eum bellũ mouit,quẽ facile vicit,triduo vrbe Mino obsessa,qua expugnata Sardanapalus in hoc tm̃ viros imitatus,in pyram se vxoribus,atq; Eunuchus in ea reclusis,cremandũ inicei. est Anchialæ Sardanapali monumentũ,vbi huiusmodi legitur Epigramma.Sardanapalus Anacyndaraxi filius Anchialẽ,& Tarsum vna die cõdidit.Ede,bibe,lude.Cũ te mortalẽ noris, pñtibus exple. Nanq; ego sum puluis,qui nuper tãta tenebã.Hoc sapiens vitæ mortalibus est documentũ.Hos

autem

autem meminit Chœrilus. qui circumferrentur: Hæc habeo, quæ edi, quæque exaturata libido Hausit. an illa manent multa & præclara relicta. auctor Str. Diodorus in Tusc. Cic.& Iustin.

NEC tua) Continuo eandem, &c. prosequitur varia infortuniũ exempla in Ibin imprecaus. Vñ ordo est.[Nec ossa tua quiescant felicius, q̃ ossa Pyrrhi) .s. Epirotæ. [Qui e a cuere) .s. donec á filio Heleno colligerentur. [Per vias Ambracias) Illius promõtorij in Epiro, de quo in Sappho dictũ est.[Et moriaris iaculis adactis) .i. in fixis. [Vt nata) .i. pro genita.[Æacide) .i. de genere Achillis.s. Heracliæ filia Hieronis in tẽplo Cereris. Vñ addit.[Non licet dissimulare Cereri hoc sacrum,) q.d. ei gratum erit Cereri sacrificiũ, q̃d de te fiat, licet ingratum fuerit de Heraclia. Aut non licet dissimulare Cereri hoc saerũ, s. templũ, quo per diminutionẽ satellum dr̃, Hoc inquam sacrum, iu quod tu confugeris.[Viq.) .i.& vt.[Nepos regis dicti modo nostro carmine) .s. Hieronis regis ponti, nepos.s.(vt opinor) Mithridates, sup. bibit, ita.[Bibas succos Cantharidum) .i. quibus Cantharides vermiculi venenosissimi sint. [Parente) .i. patre dante, quia maior Mithridates amicissimus erat Romanorum, vnde vero simile est eũ non amasse filiũ, qui ter á Romanis defecit, & tandem secundũ quosdã veneno absumptus est. Vñ Luc. in j. Post Cilicias ne vagos, & lassi pontica regis prælia, barbarieo vix cõsumata veneno. [Aut adultera dicatur pia te cæso) .i. occiso.[Sicut ea adultera dicta est pia) .s. vxor Oxylochi.[Qua vindice) .i. vindicantẽ mortẽ mariti.[Leucon) Frater mariti, & adulter.[Cecidit) .i. succubuit. Et mittas tecũ in pyram.i. rogum incensum, corpora carissima, quẽ finem vitæ habet Sardanapalus vltimus regum Assyriorũ, qui (vt dicit Iust. lib. j) Coniuratione facta, ꝙ muliebri more viueret, eoq. audito, non vt vir regnum defensurus, sed (vt metu mortis solent mulieres) Primo latebras circunspicit, mox deinde cum paucis, & incompositis in bellum progreditur. Victus in regiam se recipit, & extructa pyra se, & diuitias in incendium mittis, hoc solo imitatus virum, hęc ille, corpora ergo carissima diuitias appellat. ASC.

Vtq. Iouis Lybici templum uiolare parantes,
Acta noto uultus condat arena tuos.
Vtq. necatorum Darei fraude secundi,
Sic tua succedens deuoret ossa cinis.
Aut, ut oliuifera quondam Sicyone profecto,
Sit frigus mortis causa famesq. tuæ.
Aut, ut Acarnides insutus pelle iuuenci,
Turpiter ad dominum præda ferare tuum.
Inq. tuo thalamo iuguleris more Pheræi.

VTque Iouis Libyci) Cyri Persarũ regis Cãbises filius fuit. qui annis 8. regnauit auct. Eus. Ægyptum adijt. vnde exercitum ad Ammonis oraculum eremandum misit, ac diuino miraculo cum ex vrbe Oasi iter faceret, iamq. medio ferè spatio inter Oasios, & Ammonios pranderet, ingruisse validum austrum ser. Herod. & ab arenis obrutum perijsse, vt etiã meminit Iust. eodem mortis genere Psyllos interijsse scr. Gel. in 15. Templũ significant. ædific. ideo sacratum. Et tigυum quod in ædificio transuerso ponitur auct. est Fest. tẽplũ etiam d. No. sepulchrũ appellari. Virg. præterea fuit in tectis de marmore templũ Coniugis antiqui multa Var. de hac dictione in lib. Ety. scribit.[Vtq. necatorum Darei) Dareus secundus cuiusdam Priami filius eum suos ciues non interfecturum iurasset, tormentis occidebat. Dareus etiam secundus primo in regnum succedere non potuit. donec iureiurando stipulatus fuisset, se more parentis veneno minime ciues occisurum, sed regno in suã ditionẽ accepto in fouea calido cinere plena eos vita priuabat, vt apud vetustissimũ commentarium comperi. de Ocho aliqui dictum volunt, qui Dat. est dictus, cuius hist. Valer. Max. in capit. de crudelitate pluribus verbis explicat.[Aut vt oliui) Neocles Thuscus ex Sicyone pulsus, omnibus vitæ præsidijs destitutus fame, vt vetustissimus interpres scribit, & frigore mortem obijt. [Sicyone) Sicyon vrbs Achaiæ in Laconia, teste Plin. est. olim Mecon dicebatur, refertissima oliuetis, vnde in ij. Georg. Virg. Teritur Si- ZAR.

cyonia bacca trapetis.aliam eodem nōie Plin.docet insulam in Ægeo mari, ex opposito ad Epidaurum aliam,& eminentem,quod Iuuen.etiam tangit: Hic alia Sicyonia.Sicyonia autem calciamenti genus est,auct.Fest. [Aut vt Acatnades) Filius Acami in oriente Tetrarcha fuit , qui cum Memnone Bellum habuit , à quo victus iuuenci pelle est insutus,ac sub mensa detentus,vt vetustissimus narrat interpres.[Inq. tuo thalamo) In 2.officiorum docet Cic.pariter & Val.Max.Alex.Pheteum vxo. Thebem admodū dilexisse, tamen ex epulis ad eam in cubiculum cum se conferebat,barbarum districto gladio iubebat anteire, deq́ stipatoribus suis præmittebat , qui muliebres arculas perscrutarentur, non tñ eum fefellit, opinio nam ab vxore propter pellicatus suspicionem est interfectus , Pheræ plures sunt , vt in Achaia nouem montium sunt inter Megaram & Thebas. Item in Thessalia vt Plin. docet sunt & in Argo,teste Hom. Pylo propinquæ.

ASC. ET arena acta).i.impulsa,& agitata.[Noto).i.vento illo violento.[Cōdat).i.obruat vultus tuos,vt sup.condidit.[Patantes).i.intendentes,& molientes. [Violare templū Iouis Libyci) Videlicet Ammonis,hoc est Cābyses & socij eius.[Et cinis subsidens)ima petens.[Deuoret).i.absumat.[Tua ossa sic) Vt sup.absumpsit.[Ossa neca).i. interfectorū. [Darei secundi) .i. Ochi, qui cōplices suos cinere obrutos necauit. [Aut frigus & fames sit causa tuæ mortis) vt sup.fuit causa mortis.[Profecto).i.ei,qui venerat quōdā.[Sicyone).i.à ciuitate illa Peloponnensi[Oliuifera).i.ferace oliuatū,hoc est,vt Neocles Sicyonū rex perijt.[Aut ferate) .i.porteris insutus pelle iuuenci.[Turpiter).i.cū dedecore ad dominum tuū,existens pda.[Vt)sup.latus,seu portatus est. [Acatnides).s.Hermias.[Et iuguleris).i iugul⁹ tibi incidat.[In thalamo).i.cubiculo tuo.[More Pheræi).s.Alexādri.

Qui datus est leto coniugis ense suæ:
Quosque putas fidos, vt Larissæus Alebas,
Vulnere non fidos experiare tuo:
Vtq. Milo, sub quo cruciata est Pisa tyranno
Viuus in occultas præcipiteris aquas.
Quæq. in Adimantum Philesia regna tenentem
A Ioue venerunt, te quoque tela petant:
Aut,vt Amastriacis quondam Lenæus ab oris,
Nudus Achillea destituaris humo.
Vtq. uel Eurydamas ter circum busta Thrasylli
Et Larissæis raptus ab hoste rotis.

ZAR. LEto) A λήω verbo letū dici uit Prisc.vñ deleo. Fest autē Pop. ab obliuione , q̄ Græci λήθην vocant , letū d.appellari, ꝙ si à Græco venit, cū aspiratione scribendum . [Quosq; putas fidos) Thodamantis fi. fuit Alebas, qui Larissæ in Thessalia dominatum habuit , extruxit antē Larissam Thessalicam Actisius, q̄ à Larissa Pelasgi filia nomen habuit,vt Hellam.scr.in hist.sa tellites ciuium timore Alebas ad custodiam habebat , quos fidos sibi existimabat , ab ipsis postea est interfectus,vt à vetustissimo accepimus interprete. fidus dr̄ socius,& à fido venit,fidelis aūt seruus, & à fide deriuat. Dolo est auct. [Vtq. Milo.) Milones plures fuisse cōstat,quorū quidā Pisam Elidos tenuit, q Pisanos cruciatib. afficiebat,tādē in Alpheū fluuium Pisam præfluentē demersus à Pisanis est,ti vetustissimo credimus interpreti.est & Pisa in Italia ciuitas inter amnes Auserem, & Arnū,vt in 3.nat.hist.Plin. est auct.à Pelope,Pisisq. Elidos aue Atintanis græca gēte. [Tyrāno) Tyrānus à Tyrrheno Atys filio nomē est,hic ex Lidia in Italiā venit,eamq. partē occupauit Italiæ,quæ à se nomen traxit expulsis Pelasgis,inde Thuscia dicta à sacrificio titu.teste Pli. & qa vi alienas tenuit sedes:Tyrānus is dici cœptus qui violēter aliquid egit,estq. cōis gñis nomē,nā Theodo ſij grāmatici est regula,ꝙ noīa professionē, aut dignitatē significātia, cōis sunt gñis, vt hic & hæc dux cis,hic & hæc Philosophus hic hæc abbas abbæ,nō aūt abbatis, & abbatissa,vt impiri grāmatistę pueros docēt,ita hic & hęc Tyrānus.[Occultas aquas) Nō qa aquæ sint occultę,nā Mediā p vrbē inter fluit, sed quia occulte demergit fluuius. [Quæq in Adimātū) Adimātus Philetiæ rex pōto cōiunctæ,siue, vt alij volunt Thessaliæ,deorū cōtemptor,dijs,sacrificare neglexit, se ipsis maiorē prædicans, quare à Ioue

vt

vt vetustissimus exponit interpres, fulmine ictus interijt, meminit in Dialog. Plat cuius dā Adimanti, sed nihil ad hunc locum. [Perant) Feriant, percutiant. multas hoc verbum habere significationes Nonius Marc. docet, petere enim est poscere, vocare, appetere, sequi, abducere, eligere, obtinere, expectare, & vt hoc loco petere ferire. [Aut vt Amastricis) Amastrix ciuitas Mithridatis fuit, qui Mecisteum quendam ex Lemno veniens, vt vetustissimus scr. interpres, expulit, in locúq. qui Dromos Achilleus, ab Achillis exercitatione dictus est, aut Plin. venit, vbi à suis destitutus, oī priuatus auxilio petijt, sunt, qui dicunt Amastricem Oxiartis filiam Dio. Tyranni Heracliensis vxorem, à suo noīe vrbē condidisse, qui Dion. Læneus est appellatus, olim fugatus, vt diximus à Mithridate. [Vtq. vel Eurydamas) Mos diu apud Thessalos fuit, vt interficientium corpora circa occisorū sepulchra traherentur, vt Eurydamantis exemplo constat, qui circa Thrasylli (quē interfecerat) tumulū à Simo Thrasylli fratre tractus est, auct. in 21. Il. Porph. [Busta) Bustū proprie dr locus, in quo mortuus est combustus, & sepultus, & dr bustū, quasi bene vstum, vbi vero combustus quis tantummodo est, & alibi sepultus, is locus abuten do vstrina vocatur, sed modo busta sepulchra vocamus. auct. est Fest.

QVI datus est leto). i. morti, ense suæ cōiugis. [Et experiare tuo vulnere). i. in te illa to sup esse. [Nō fidos). i. perfidos, aut infidos sup. eos. [Quos putas). i. putare debeas. [Fidos). s. satellites. i. custodes corporis tui. [Vt Alessas Larissæus). i. Rex Larissæ, sup. expertus est. [Et tu viuus præcipiteris in aquas occultas) Vt sup. præcipitatus est. [Milo). s. Pisanus. [Sub quo Tyranno cruentata). i. vexata est. [Pisa). s. regio, quā & Salmonæus tenuit. [Quæq. in Adimantum) Ordo est. [Et tela). i. fulmina, quæ Venere [A Ioue). s. missa. [In Adimantum). s. regem. [Tenentem regna Philesia, petant quoque). i. etiam te, aut destituaris, nudus [In humo Achillea). s. Achillis δρόμον, hoc est cursum. [Vt). i. quemadmodum. [Læueus). s. Dion. [Ab oris Amastriacis) sup. oriundus, & inde ex pulsus ex peninsula. s. sup. destitutus est suis, nudusq. perijt. Et sup. rapiaris. [Rotis velit Eurydamas) somniorum ille nominatissimus interpres. [Raptus est ter ab hoste). s. populo Larissæo. [Rotis Larissæis). i. populorum à Larissa profectis. [Circum busta). i. repositorium cineruin ambustorum. [Thrasylli). s. regis Larissæorum à quibus vltus est. ASC.

Vel qui, quæ fuerat tutatus mœnia sæpe,
Corpore lustrauit non diuturna suo:
Vtq. nouum passa est genus Hippomeneia pœnæ,
Tractus & Actæa fertur adulter humo.
Sic ubi uita tuos inuisa reliquerit artus,
Vltores rapiant turpe cadauer equi.

VEl qui, quæ fuerat) Pertinacē esse ad bellādū Achillē fuisse Homericū carmē demōstrat, q abrepta ipsius amica Briseide à rege Agamēnone, nullis vnq̄ legationibus, & muneribus flecti potuit. adeo aūt quotidie Græcorū fugabatur exercitus à Troianis, atq; strage imminuebat, vt Patroclū Achillis amicū Græci vtpote vltimū in tāto periculo remedium Achillis armis induerint, vt nō si verus Achilles esset, saltē ipsum repñtaret q supra, q̄ dici possit, q timebat à Troianis. Patroclus igit Achilleis armis & Myrmidonib. exornatus in bellū cū cæteris Græcis prodijt, qui in fugā subito Troianos dedit, ipsumq. Hectorē, qui cōmonitus ab Apolline Patroclū esse, ipsum vna cū Euphorbo, & Apolline interfecit, atq; spoliauit adeo aūt molestū Achilli Patrocli casus fuit, vt se eo vsq; nō comesurū iure iurando pollicitus fuerit, quoad Hectora occidisset duodecimq. nobiles Troianos q̄bus Patroclo inferias exhiberet, cępisset, nō defuit inreiur. Achilles. nā die postera acceptis à m̄re Thetide armis, q̄ Vulcanus ea nocte fabricauerat, Troianos oēs fugauit, quib. & stragē maximā dedit. Xāth⁹ etenim fluuius sanguinē, nō aquā emittere videbat, captis aūt iuuenib. Hectora à Pallade fratris ipsius imagine deceptū, circū Troiana mœnia fugiētē interfecit, cuius corpus neq; q̄sq̄ fuit Græcorū, quin hasta appeterat, qđ ter circū Iliacos muros raptauit, auro postmodum in p̄ciū dato Priamo ip̄m restituit auct. Ho. & Virg. nō tñ auri vlla mētio fit ab Ho. sed multorū tñ munerū [Mœnia) ꝗ munita ZAR.

essent

essent, q ea gerebāt, aggeres dicti, & φ ager cōtineret, auct. Var. Meniana ædificia à Męnio sunt appellata, is.n. primus vltra colūnas extendit ligna, quo amplicarent̄ supiora, ait Fest. [Lustrauit) Circuiuit, lustrare est, expiare, circūspicere, seu patefacere, pspicere, & vt hic circuire, auct. est Nonius. [Vtq. nouū passa est) Hippomeneïā dicit, si vetustissimo credimus interpti, q antea Limone dicebat̄ in adulterio dephēsa, ab equis est dilacerata, vñ & nomē hēt eodē quoq; supplicio adulter affectus est. alij aūt Hippomenē Athenaiū principē dñt, cuius filia ī adulterio inuēta ab equis est deuorata, quare Limone dicta est.i. fames, adulterū vero p regionē Atticā, equi dilaniatūr. Aut sicut pijt Pereas Cassandreus ille. Quē sua gēs mulio cinere despijt. Legunt̄ ēt ij versus, sed nunq̄ fuisse Ouid. conēderim, fert̄ aūt hic Cassandreos viuos hoīes sepelisse, qd idē postea passus est. [Viscera sic aliqs) Ammone vna ex filiabus Danai, dū iaculo exerceret̄ Satyrū imprudēs pcussit, qui eā violare voluit, sed auxiliū à Neptuno implorauit, à quo Satyrus fugatus, mulier cōprimit̄ ex qua natus dr̄ Nauplius Palamedis pr̄, auct. Lact. hic Palamedes prudentissimus fuisse phibet̄, qui iuuitū Vlyssem ad Troiā pduxit, ac magnā frumēti copiā in Græcorū castra cōduxit nō sine magna Vlyssis infamia, qui ad id fuerat negociū missus, & infecta re redierat. ex eo igit̄ Vlysses aduersus Palamedē stomachatus, finxit ipm ad Priamū de Græcorū proditione lr̄as dedisse, ob idq. auri copiā accepisse, qd Græcis Vlysses indicauit, litterasq;, ac aurū, quod corruptis seruis Palamedis per noctē, abscondera, iussit in ipsorū Græcorū conspectū portari quare Palamedē lapidibus occiderūt, vt Virg. Seru. & Apollon. ostendunt. Nauplius autem Palamedis pater volens filij vlcisci mortē, cū Græci expugnata Troia domū reuerterentur, lampadas per obscurissimam noctem inter scopulos, vtmoris est, ostendit, quo cū Gręcorū naues applicuissent, in Euboico sinu, naufragium fecere, si Diti Cretensi vetustiss. scriptori fidem adhibemus.

ASC. VEL is). s. Hector. [Qui lustrauit). i. tractus circūiuit, corpore suo. [Męnia). s. Troiana. [Nō diuturna). i. non diu duratura. [Quæ fuerat tutatus sæpe) Quia spatio decennali. Diuturna est hic pentasyllabū Sunt qui Achillea, nō Achileia legant. Ostēdit Cōmentarios Calderini hoc loco mutilos, & inuersos. Nam de Perillo, & ære Paphio, q postea dicēda sunt differuerūt. [Vtq.) Et vt. [Hippomeneia). i. Hippomenis filia. [Passa est nouū genus pęnę) Quia deprehēsa in adulterio ab equo famelico, cū quo à pr̄e cōclusa est, absorta ē. [Et vt adulter fert̄ tractus humo Actæa). i. aut littorali, aut Attica. [Sic vbi). i. postq̄. [Vita reliquerit artus tuos inuisos. Equi vl.). s. celerū motū rapiāt turpe cadauer tuū.

Viscera sic aliquis scopulus tua figat, ut olim
Fixa sub Euboico Graia fuere sinu:
Vtq. ferox perijt, & fulmine, & equore raptor,
Sic te mersuras adiuuet ignis aquas,
Mens quoque sic furijs uecors agitetur, ut illi,
Vnum qui toto corpore uulnus habet,
Vtq. Dryantide Rhodopeia regna tenenti,
In gemino dispar cui pede cultus erat.
Vt fuit Oeteo quondam, generoq. draconum,

ZAR. Viscera) Vt Ser. docet, non tm̄ intestina dicimus, sed quidquid sub corio est, & declinatur hoc viscus visceris. Scopulus, à speculando dictus, aut Seru. vel ἀπὸ τοῦ σκοπεῖν [Euboico) Euboea, tā modico æstu diuidua est à Bęotia vt dubitandum sit, an inter insulas debeat numerari duobus insignis promontorijs Gerasto ad Atticam vergente, & ad Hellespontum, Caphareo, & à Septentrionem etiā Ceneo latitudine 40. mil. pas. & infra 20. mil. circuitu 300. mil. pass. pluribus quondā vrbibus clara, vt Plin. & Solin. docent. [Vtq. ferox perijt) Aiax Oilei filius Cassandrā Priami filiam in templo Palladis violare voluit, quare indignata Pallas ipsum circa Caphareum promontorium fulmine interfecit, nauesq. dissipauit, attribuitur autem fulminis potestas Ioui, Vulcano, & Mineruæ, si Seru. credimus. [Fulmine) Fulgur, & fulmen ita distinguuntur est fulmen telum, quod iacitur, fulgur ignis, qui coruscat fulmine, auct. Nonio. [Mens quoque sic furijs vecors) Vecors est turbati, & mali cordis, vt ait Fest. & Marsiam d. Marsias autem Hyagnis musici filius fuit.

Phyx,

Phryx, Barbarus, vultu ferino, trux, hiaspidus barba, spinis, & pilis obsitus, q̄ gloria bū̄dus Apolline ad cytharam, & musicā ausus est prouocare musis, & Mineruaiudicibus Dio. vero Nisseis d. qui victus velut visus bipes corio execto, nudis laecrisq. visceribus fuit, vt Apul. est auct. inde in fluuium sui noīs versus, vt in Met. & apud Dio. in 4. legitur. [Vtque Dryātiade) Lycurgi quatuor fuere Nemeus, qui primus aquā vino miscuit, quare auctor Lact. est in mari obrutus, alius, qui leges Lacedæmonijs dedit, de quo Iust. in 3. & Val. vbi de ingratis loquitur, alius vnus ex 10. oratoribus Atheniensibus, qui vno tēpore fuere, vt Cic. tradit, & hic Dryantis filius Thraciæ rex, qui vt in 6. Il. ab Hom traditur, temulentas Bacchi comites est insecutus, easq. pro nihilo habuit pariter & Bacchum, qui timore per territus in maritimis fluctibus se abdidit, à Thetide in sinu receptus, quare Iup. ppetua cecitate Lycurgū affecit, nec multo post interfecit. Diod. al ā in 4. refert nobis hist. alij vero dn̄t in contemptū Bacchi cum vites putaret, crus propriam amputasse, vt nunc Ouid. scr. [Rhodopeiā) Rodope, mōns est Thraciæ. Plin. aūr Macedoniæ scr. dictus à Rhodope. q̄ ibi ciuitatē sui nomiuis ędificauit. [Vt fuit Oeteo) Here. vt superius ostēdimus, ex Alcmena, & Ioue natus, Nessum Cētaurū cum occidisset, ab eo Deianira Herculis vxor tunicā hydræ veneno intinctā accepit, qua persuaserat mulieri posse uirū facile alieno amore, si qn̄ detineretur, ad se reducere. cū itaq; Herc. Lycham domesticum suum in monte Ceneo sacrificaturus, ad Deianirā misisset, vt vestem, qua in sacris uti consueuerat, ad se ferret (perceperat autem Deianira Ioles amore Herculem teneri) cupiensq. ipsum ad se allicere, tunicam, quā à Nesso habuerat, misit, qua indutus Herc. immensis doloribus afficiebatur. quamobrē Apollinem consuluit qui vt pyram in Oeta monte non procul à Parnasso tecte Procul construeret, ipsum iussit, de reliquis vero dijs curam relinqueret, quo facto in pyram se proripuit, atq; ita uita functus anno 52. ætatis suæ, ut tradit Diod. quāuis alij 30 tantum dicant auct. Euseb. qui ob morbum pestilentem ait in flammas se coniecisse, siue intelligit, poeta ipsius insaniā, qua, cum ab inferis redijsset, torquebatur, uxorem etenim uoluit occidere, aliosq. quamplures amicos, ut à Seneca ostēditur. fuit Herc. melancholicus teste Arist. quare facile potuit insanire. [Generoq. draconum) Notum est Athamantem Iunonis odio in furorem uersum filium Learchum puerum interfecisse, & Ino uxotē Melicertamq. filium persecutum, quos marinos deos Neptunus fecit, quemadmodum ostendimus superius, fuit hic Athamas Æoli filius Thebarum rex, cui Ino Cadmi & Harmoniæ filia nupsit, qui uersi in Dracones fuere, ut in Met. legitur.

ASCENSIVS.

ET aliquis figat scopulis) .i. ad scopulos tua uiscera sic. [Vt uiscera Graia) Hoc est Gręcorū. [Fuere fixa, sub sinu Euboico) Ad Caphatea. s. montē. [Et ut ferox raptor) .s. Cassandræ Priamidos, quā in templo Palladis rapuit Aiax Oilei, ut tangit Virg. Æn. j. [Perijt) .s. per manus Palladis. [Et fulmine & æquore) Quia, Ipsa Iouis rapidum iaculata è nubibus ignē, Disiecitq. rates, euertitq. æquora, &c. [Sic ignis) .s. fulminis, adiuuet aquas mersuras te. [Mens quoq; uecors agitetur sic furijs, ut) Sup. agitata est. [Illi) .s. Marsiæ prouocatori Apollinis. [Qui habet unum uulnus in toto corpore) Quia excoriatur erat. [Vtq.) Or do est. Et sup. sis. [Haud) .i. non. [Dispar ingenio) .i. per ingenium tuum. [Dryantide) .i. Lycurgo Dryantei filio scribitur aūt Lycurgus, sed profertur Lycurgus. [Tenenti regna Rhodopeis) .i. Thraciā, ubi est mons Rhodope. [Cui) .s. Lycurgo. [Cultus erat pede) quia uolens colere, & putare uites, incidit crura. Et sup. mens sit. s. insana. [Vt fuit quonqam) i. cum insaniret. [Oeteo) .s. Herculi. [Et genero Draconum) .i. Athamanti Cadmi in Draconem uersi genero, qui etiam in furorem uersus, & ut fuit.

*Thysameniq. patri, * Calliroesq. uiro.*
Nec tibi contingat matrona pudicior illa,
Qua potuit Tydeus erubuisse nuru.
Quaque sui Venerem iunxit cum fratre mariti,

THysameniq. patri,) Thysamenus Achaiæ Tyrannus Aristophanum patrem habuit, qui cum filia concubuit, ut uetus scr. interpres. quare est à dijs in furorē uersus, legimus etiam

ZAR.
*al. Calligones
cui* uir
Aiax Telamon.

* Locris in ancillæ dissimulata necem.
Tam quoque Dij faciant possis gaudere fideli.
Coniuge, quàm Talai, Tyndareiq. gener.
Quæque parare suis lætum patruelibus ausæ,
Belides assidua colla premuntur aqua.
Biblidos & Canaces sicut * facit, ardeat igne,
Nec nisi per crimen sit tibi fida soror.
Filia si fuerit, quod Pelopeia Thiesti,
Myrrha suo patri, Nyctimeneq. suo.
Filia ne ue magis capiti sit fida parentis.
Quàm tua uel Pterela, uel tua Nise fuit.

* locris etiā apud Eus.& Str. Thysamenū Orestes filiū Mycenis imperium habuisse cuius pr pp Clytēnestra mris cædē insaniuit. [Callithoesq. viro) Pęātidem, siue Pentheum vetus interpres scr. vxo. interfecisse, vt inde cōmode cōcubinā hre posset, sed ab uxoris affinib. potionatus in furorē est uersus, nonnulli dnt Calligonem Aiacis Telamonij uxorē, cuius (ut uulgatū est) cōiux in insania usq; ad mortem permansit, sed nusquā legimus Aiacē habuisse uxorem amicā aūt Tecmessam, cuius filius fuit Eurysaces, cuius, ut multi, ita Sophocles meminit. [Nec tibi cōtingat) Adrastus rex tres filias habuit, Ceiphilā, quā Tydeo despondit, unde natus est Diomedes, Argiā Polynicis uxorē, & Ægialā, q̄ ipsi nupsit Diomedi, q ad Troiā cum ceteris Græcis nauigabit, ut in Il. Hom. scr. una cū Sthenelo Auriga, qui Diomedi persua sit, ut ad custodiam domus calamistratum quendā præficere, hic aūt rem cū Ægiala, habuit, eumq. domū Diomedes reuerteretur, ex domo ab adultero est propulsatus quem, ni in Palladis templum fuisset ēt occidisset, à pudore aūt impudicæ uxoris in Italiā uenit, à Dauno, qui tunc Apuliā occupabat, benigne susceptus, cuius socij in Heroidas aues sunt mutati, auct. Por. & Ditis. [Matrona) Matronas, ait Fest. appellabāt eas ferè, quibus stolas hndi ius erat. Nonius uero, quæ semel peperit, matronā innuit appellari, uel, ut alij, locu pletiorē. [Quæq; sui Venerem) Hypermnestra una ex L. filiabus Danai cū fratre mariti concubuit, noctuq. deprehēsa, beneficio tenebrarū euasit, & ne palā incestus fieret, Locri ancillā occidit, au famulū, quasi in concubitu eos inuenisset. [Coniuge, q̄ Talai) Quemadmodū ex Statij Thebaide didicimus, pariter & Dio. in hist. Septē reges ad Thebarū excidiū iuere, ex quibus Amphiaraus Lini, & Hypermnestræ filius fuit, hic uaticinādi sciētiā optime perealluerat, qui eū cognouisset in ea expugnatione fore ut uita fungeretur, se occultauit, at Eryphile uxor Talai filia ipsum manifestauit, corrupta monili Argiæ Polynicis uxoris, quod olim à Telchinibus fratribus in Sicilia fuerat fabricatū. auct. Lact. non ergo irritus fatorū fuit ordo. nanq; hiatu terræ Amphiaraus dr̄ absumptus q filio Alcmęo ni imperauit, ut in uindictā matrē interficeret, quā rem cū Alcmæon peregisset, insanus factus est, ut Sophocles in Trag. scr. tradit autem Dio. Veneris, nō Argiæ monile fuisse, & Hermione tradidisse, obortaq. inter Adrastū, & Amphiaraū dissensione, Eryphilen iudicē electā, quā & alterius sororem, Amphiarai uero uxorē extitisse, proq. fratre sententiā dedisse, ut ad bellū cōiux se cōferret, quare ratū Amphiaraū se ab uxorē proditū Alcmęoni, ut Eriphylē matrē occideret, iussisse. [Tyndareiq. gener) Oebalus Perieli filius dnatū in Lacedęmonia tenuit, habuitq. filios Icarium, ex quo nata Penelope Tyndareum, qui Ledā genuit, Arnem, & Hippothoontē illegitime natū, ex Leda aūt Io. cōpressu Clytemnestra orta est, quæ Agamemnoni nupsit, qui Troiano bello Græcis omnibus præfuit, cūque domū reuerteretur ab uxo. ac Ægisto occiditur, persuaserat. u. Clytēnēstræ Nauplius ipsum Agamemnona Cassandrā Priami filiam pellicem secū ducere, ut Porph. & Ditis testātur. [Quæq, parare suis) Danai filias d. quarū superius meminimus. [Assidua) Continua. Assiduū ab assidendo perpetuum, & continuum significar, eum uero ab asse, & do, componitur, auct. Cic. in Topicis, liuitē intelligimus. [Biblidos) Biblis Mileti ex Cyane filia fuit, quæ amore Cauni fratris capta, suū ipsi amorem manifestauit, à quo spreta aliquandiu peragrauit. lacrymis nunquam parcens, tandem est in fontem uersa, ut in Meta. Ouid. [Et Canaces) In 10. Odiss. scr. Hom. Aeolū 12. habuisse filios, sex mares, totidemq. fœminas, quas fratribus in matrimonium dedit, ex quibus Canace Mac. uirum habuit,

attamen

attamen Ouid. ab Hom. dissentire in Heroidibus vt, cum Canacē puerum peperisse scr. eumq. Aeolū statim occidi imperasse, & filiam in carcere tenuisse. [Pelopeia Thyest.) Thyestes Pelopis ex Hippodamia filius, vt Sen. tradit inscius cum filia rē habuit, ex qua natus est Aegysthus à capris nutritus, vnde & nomē habet. [Myrrha suo patri) Fuit Cynaræ Cypriorū regis filia Myrrha, quæ, vt in x. Met. ab Ouid. ostenditur, inscio cum patre concubuit, à quo cognita, penè fuit, quin occideretur, nā stricto gladio eam petijt, quæ in pedes se dedit in Arabiā vsq;, vbi in Myrtham arborem dicitur mutata, & Adonē formosissimum edidisse, qui adeo à Venere creditur amatus. [Nyctimeneq.) .f. Nycteus Neptuni filius Aethiopium rex, Antiopā, & Nyctimenē filias habuit, assecuta est patris concubitū Nyctimene, quā cognito facinore, pater voluit occidere, sed in auem nocturnam est mutata, vt Lact. scrib. extrat, & Ouid. in Met. carmen. [Quàm tua vel Pterela) Mestoris, & Lysidices filiæ Pelopis Hippothoe filia à Neptuno compressa. Taphum & Teleboam filios peperit, qui de se nominarunt Teleboas, & Taphios populos, Taphus Pterelā filium habuit, aureum capillum, ac fatalē in vertice habentem, ei Cometho filia fuit, & filij mares Cronius tyrannus. Ampulus, Cherisidamas, Mestor, & Eueres, Electrionis autē, qui cū vxo. Alexo dñabatur Mycenis, filia fuit Alcmene, filij mares Stratobates, Gorgophonus, Philomorus, Cenelcus, & Lycinius nothus à Media, quæ fuit Phrygia. cupiens itaq; Pterela Mycenis dominari filios omnes misit cum exercitu, vt Mycenas eriperent Electrioni, quibus obuiā filios suos pariter misit Electrio, cōmissam est prelium, & cæsi sunt Pterelæ filij præter Euuerem, oēs: Electrionis quoq; omnes præter Lycinium: Taphij tñ abstulerunt boues Electrioni, easq. exposuerunt apud Polyxenum Heliensium regem, Electrio interim daturum se Alcmenā filiam, & regnum pronunciauit, qui horū vlcisceretur iniurias. Amphitrio Alcæi filius negociū capessit, & à Polyxeno boues aufert. in itinere forte a grege boum vna aberrauit, illam fuisse insectatus petiuit, sed pro boue Electrionē percussit, ipsumq. occidit. Sthenelus tunc rerum Electrionis administrator Amphitryonem fugientem insectatus est. Thebas se recepit Amphytrio ad Creontē regem, vbi purgatus est, deinde it cū exercitu in Taphios vt vlciscatur, quam intulerant, iniuriam rex Pterela aciē contra instruit, Cometho eius filia, vtpotē Amphytrionis amore capta, comā de patris uertice abscidit, qa inuictus à Neptuno factus erat, inde facile ab Amphytrione superatur occiditurq. uictoria potitus Cometho filiā Pterelæ negligit Amphytrio, Alcmena potitur uxore. Aristarchus in Hesiodū huius est rei auctor. [Vel tua Nise fuit) Scyllæ duę fuerūt, una Phorci, & Creteidos nymphæ filia, quā Glaucus Deus marinus amauit, & Circes ueneficijs iu feram mutato, ut in 14 Ouid. scr. Seru. Lactiq. altera uero Nisi Megarensium regis filia, quæ, cum Minos contra Megarenses bellum ageret propter Audrogei filij mortem capta ipsius dicitur amore cui comam purpuream parentis abscissam obtulit, quam Nisus habebat consecratam, tantumq. regno patiri datum ipsi erat, quantum illam comam habuisset intactam, dehinc Scylla est a Minoe contempta, quæ in Cytin auē est uersa, Nisus uero in alietum, ut Seru. & Ouid. in 8. Met. tradunt.

PATRI Thisamani) Aut Thisameni, alij legūt. i. Oresti Thisameni prī, qui Orestes ASC. quia matrē interemerat, diu furijs uexatus est, & ut fuit. [Viro). i. marito. [Calgones). i. Aiax Telamonio, q ob adiudicata Achillis arma furore correptus est. [Nec matrona cōtingat tibi pudicior) Errāt ergo, q pręcipiūt pudicitior formari. [Illa) .i. q̄ fuit illa. [Qua nutu). i. marita. [Potuit Tydeus erubuisse) Sicut erubuit de Ægiala uxore sua. Et sup. q̄ illa. s. Hypermnestra. [Locris). i. Locrēsis est. n. patronymicū à pria. [Quæ iunxit Venerē) .i. coiuit cū fratre sui mariti. [Dissimulata in necē) .i. per mortē ancil. æ, quam interfecit mane, tanq̄ in in adulterio deprehensam, ut se adulterij hostē, & immunē per hoc significaret. [Et dij faciāt quoq;) s. ut possis gaudere. [Tā). i. tm̄ coniuge fideli. [Quā). i. quantū sup. gauisus est [Gener Talai). s. Amphiaraus, qui ab Eryphyle Talai filia proditus, eā necari iussit. [Et gener Tyndarei). i. Tyndari, sed more Thucydidis à noiatiuo Tyndareus formatur. s. Deiphobus, qui ut dicit ipse 6. Æn. ab Helena coniuge ꝓditus, tota facie deformatus est, atq; deinde occisus. Et quā sup. mariti earū, uidelicet Belidū. [Quę Belides) .i. Beli neptes Danai filiæ ausæ parare. [Letū). i. necē. [Patruelibus) .i. patrui filijs, qbus nupse-

rupserát.[Premuntur colla).i.hñt colla depressa.[Assidua aqua) Quã in vasis sine fundo ... coguntur apud inferos.[Soror) Sup. tua.[Ardeat igne, sicut fa.).i.ardoris Biblidos, quę Caunũ fratrẽ turpiter amauit.[Et Canaces) q̃ ẽt Macareũ turpiter adamauit.[Nec sit tibi fida nisi p crimẽ).s.incęstus.[Si filia fuerit, sit) sup.tibi id, videlicet męcha incæsta.[Qd) Pelopeia Sup. fuit.[Thyesti).s.pr̃i, q̃ ex ea Ægystũ adulterũ genuit, & qd fuit.[Myrrha suo pr̃i).s.Cynarę,& Nyctimene suo patri.s.cõcubina incęsta.[Nec).i.vel ne.[Filia).s. tua si q̃ habeas.[Sit magis fida căpiti paretis).s.tuo.[Quã o Pterela) Rex Thebarũ.[Tua) sup.filia, videlicet Creonte, à qua necatus es, sup.fuit capiti tuo.[Vel q̃ ò Nise) Rex Megarẽsiũ.[Tua) Sup. filia s.Scylla fuit capiti tuo, q̃ tibi cap llũ cõsecratũ, & fatalẽ abstulit, hostiq. tuo Minoi in pniciẽ regni tui tradidit. Et sup.q̃ fuit. Pr̃i suo Tatq. Prisc. Tullia.

Infamemq. locum sceleris quæ nomine fecit,
Pressit & inductis membra paterna rotis.
Vt iuuenes, pereas, quorum fastigia uultus
Olim Pisæ sustinuere [a] *foris.*
Vt qui perfusam miserorum cæde procorum.
Ipse suo melius sanguine tinxit humum.
Proditor ut sæui peryt auriga tyranni,
Quin noua Myrtoæ nomina fecit aquæ.

[a] fores.

SAR. INfamemq. locum sceleris) Campus Romę nomine fuit sceleratus proxime portã Collinam, in quo Virgines Vestales, quæ incęstũ fecerant, sunt defossæ, est ẽt Porta scelerata, quę & Carmentalis dicta est, ꝙ per eam sex & trecẽti Fabij cũ cliẽtibus mil. 5. egressi aduersus Hetruscos ad amnẽ Cremeram sunt interfecti, vicus quoque sceleratus erat ꝑpe Cypriũ uicum dictus aũt sceleratus ꝙ cũ Tarquinius Superbus interficiendũ curasset Seruiũ Tullium regem socerum suum per corpus eius iacens filia Tullia Carpẽto subuecta sit, ꝑperãre in possessionẽ domus pr̃ ..., & hoc nũc tangit poeta, habes auct. M.Var.Fest.Pomp.& Liu.in j.ab V.C.[Vt iuuenes pereas) Oenomaus Pisæ, & Helidis ciuitatũ rex Martis, & Aegine Aesopi filius, vt alij Eurythoes Danai, Hip. vnicã filiã habuit, cui finẽ vitæ sciscitanti ab oraculo rñsum est, tũ obiturũ cũ filiam despondisset. igitur in perpetũa virginitate filiã tenere decreuerat.veruntñ multis puellã poscentibus hmôi obtulit conditionẽ, vt curule fieret certamẽ, victoriq Hip.daretur victo vero mors cursus aũt talis erat.Oenomaus Io.ariete sacrificabat q uirginẽ uolebat quatuor equorũ ferrebat curru, Oenomaus sacris peractis cursu sequebatur præcedentẽ auriga Myrtillo, assecutũ hasta, quã gestabat manu interficiebat hoc itaq, modo iuuenes 13.piere, ut Pyndarus scr.ex qbus Marti ara erigere uoluit, quorũq. cap ta foribus affigebat.uenit Pisam Tantali filius Pelops, cuius amor exarsit subito Hippodamia, qui aurigã primi coitus pactione corrupit.alij tñ alia tradũt mercede corruptũ.[factis aũt cereis axib⁹ ab auriga primus Pelops ad arã Neptuni uenit, & ꝑinde uictoria potitus, erat cursus à Pisa ad Neptuni arã quæ est apud Isthmũ Corinthi, qua ex re Oenomaus uitæ suæ tẽpus ratus aduenisse, sibi mortẽ cõsciuit Pelops uero sumpta Hippodamia uxore, Pisę regnũ tenuit, ut Pindarus.Diod.Ouid Sen.& Seru.tradũt [Vt qui pfusam) Oenomaũ dicit, qui ut modo docuimus 8.procis interẽptis seipsum à Pelope uictũ interfecit.[Procorũ) Procare, inquit Fest.poscere est, unde & ꝓci, & meretrices procaces.[Proditor & sæui) Myrtillus Mercurij filius & unius Danaidũ Phaetusis, alij Clymenes, alij Myrtus, & Amazonibus, ut Pherecydes, cũ ab Hippodãmia promissum præmiũ posceret, à Pelope est in mare præcipitatus, cui nomẽ dedit, nã Myrtoum dr̃ pelagus, estq. inter Ioniũ & Ægeũ.Plin.aũt Mirtoũ mare scribit, appellari ab insula parua, quæ cernitur Macedoniam à Gerasto petentibus.

ASC. QVÆ fecit locũ infamẽ noĩe sceleris) Vocatus est.n.uicus sceleratus.[Et pressit mẽbra pr̃na rotis inductis) Quia fecit currũ, in quo insidebat, trahi sup cadauer pr̃is ꝓstrati, ut Liu.recitat in primo.[Vt iuuenes pereas) Nouas cõtinue subinfert imprecationes. Ordo aũt est.[Pereas, ut) Sup. periũt.[Quorũ uultus).i.oris [Fores Pisæ sustinuere olim fastigia).i.sublimitatẽ, hoc est capita eorũ, q ab Hippodamia uicti, atq; detruncati erãt. Et peas.[Vt is).s.Oenamus.[Qui tinxit sanguine suo melius).s.iustius, & decẽtius.[Humũ

perfusam

ꝑfusā cæde).i.cruore.[Miserorū ꝓcorū).i.petitorū nuptiarū filiæ eius Et pereas.[Ve ꝓditor).s.Auriga ſcui tyrāni Oenomai, uidelicet pijt.s. Myrtillus.[Qui ſerit Myrtoꝫ aq) .i.mari Myrtoo,ut in.1.Od.Hor.[Nomano.)q a ſe denominauis,poſtq̄.ſubmerſus erat.

Ut qui uelocem fruſtra petiere puellam,
Dum facta eſt pomis tardior illa tribus.
Vt qui tecta noue formam cælantia monſtri
Intrarunt cæcæ non redeunda domus
Vt quorum Aeacides miſit uiolentus in altos
Corpora cum ſenis altera ſena rogus.
Vt quos obſcuris uictos ambagibus oris,
Legimus infandæ Sphinga dediſſe neci.
Ut qui Biſtoniæ templo cecidere Mineruæ,
Propter quod facies nunc quoque uerſa deæ eſt.
Vt qui Threicij quondam præſepia regis
Fecerunt dapibus ſanguinolenta ſuis.
Therodamantheos,ut qui ſenſere leones,
Quique Thoantee Taurica ſacra deæ.

VT qui uelocem) Atalantā alteram cōpreſſit Menalion,alij legunt Mimalion alterā Hip. ut inquit Heracleon, fuit & quē Meleager habuit,ut Apollonij docet īterpres duas Atalantas fuiſſe certiſſimū eſt, ait Lact.unā Arcadā, cuius Parthenopeus eſt filius,alteram de Scyro nobilem quā Hippomenes currēdo ſperauit,proijcien do tria aurea póma conſilio Veneris, de qua nunc à poeta fit mentio habuerat ab oraculo Atalāta Schęnei filia,quæ in Scyro permanebat, ac uenatibus uacabat, ut cōnubium euitaret, ſed quia à multis poſcebatur,erat.n.forma admodū cōſpicua cōdōnē Procis dedit,ut pedib⁹ currēt,uictisq. interitus daret,uictoribusq.ſe puella,q quia pedū uelocitate inſignis erat,multos interemit. Hip.aūt Megarēſi filius Neptuniq. nepos,cū antea ut ſtultos curſores damnaſſet,uiſa puella adeo exarſit,ut q̄ primū cuperet antea improbatū,ſed non ideo fruſtratus eſt,nā auxilio à Venere implorato, facile uicit.q ei tria aurea mala ex Damaſceno, agro in Cypro nulla uiſa tradidit, licet ex Orto Heſperidū fuiſſe quidā Græci ſcribāt,quibus intercurrēdū proiectis puella eſt retardata,ac uicta,cūq. in tēplo Cybeles à Venere concitatus,qui non gratias egerat,concubuiſſet,ira Deæ in Leonē pariter & Atalāta uerſus eſt.[Vt qui tecta noui) Androgeus Minois ex Paſiphae filius,cum in certaminibus Athenis oēs ſuperaret,in Pallātisque filios amicitiā ueniſſet,ab Ægeo timore,ne qñq; à filiis Pallantis auxilio Minois à regno pelleretur,per inſidias Thebas ad ſpectaculas ꝓficiſcēs,circa Inoen terrę Atticę occidit,Minos aūt filij cęde bellū Athenienſibus indixit famē pariter,& ſiccitatē eis imprecatus,uū ſiccitas maxima Gręciā oēm oppreſſit quare belli duces oraculū cōſuluere, à quo iuſſi sūt ad Æacō ire ut ꝓ eis uota faceret,cumq. oēs Gręcæ urbes, ꝑter unas Athenas à ſiccitate uacarent,rurſus decreuerūt Athenienſes deū conſulere q admonuit, ut quas uellet Minos pro filio,pęnas darent pręcepit Minos 7. pueros totidēq. uirgines ſingulis annis,quoad uiueret,deuotādos. Minotauro dari,alii āt dīt 9.quoq, anno pueros traditos,rurſus Minos annis 7.tāſactis Athenas eſt caſtrametatus,bis ſeptemq; pueros petiit,cui traditi ēt ſunt. Theſeus uoluit & ipſe tanto ſe periculo exponere,quia inter ciues rumor erat ipm malorū cauſa à periculis abeſſe,qui Ariadnē auxilio uictor domū rediit. Plut.& Dio.auc. [Vt quorū Aeacides) Hom.lib.18.Il.oſtēdit quātū nūciato ab Antiocho Patrocli filij Menœtii Achill.interitu,anxerit,doluerítq. Achil.q corpori Patrocli nō antea exequias ꝑſoluere pollicet,quā & interfectoris arma caput attulerit,nec nō 12.ex nobilioribus Troianis añ rogū trūcauerit,qd impigre,ut ſupius attigimus trāſegit.[Vt quos obſc.) Sphinx bellua eſt fuluo pilo,ut in 8.Plin.docet,māmis ī pectore geminis,quam Aethiopia generat.uerū Sphingis,cuius nunc poeta meminit,formā hmōi fuiſſe tr. Soph. intepres faciei capitisq. puellę,corpis canis,alarū auis,uocū humanorū,leonisq. unguiū q Echidnæ, Cerberi filia fuit,ut Heſiod.in Theog.ſcr.& Thebas uenit,ac hominibus tale ęnigma ꝓponebat,quod animal bipes,inde tripes,ac quadrupes eſſet ſoluēti pręmium dabatur Io

caſtę

castæ connubium, Thebanorumque regnum ignorāti uero mors. solus Oedipus hominē esse dixit, qui infans quatuor it pedibus, ętate auctus duobus, iam senior factus tribus, nā baculo æque, ac tertio pede sustentatur. Sphinx uicta ex alto loco se inde p̄cipitē dedit. Oedipus aūt & matrem, similiter ac regnum tenuit, ut iam ostensum est. D o. auct. q hac cōplexus est hist. in v. suarum hist. lib. [Vt qui Bistonia) Bistones populi sūt Thraciæ, unde Palladis simulacrum ad Lacedæmonios trāsl. tum. est, apud quos impia lex ex p̄mulgata, ne alicui hospiti Spartæ cōmorati liceret (spreta autem lege Lēnij Spartam uenere, quos in templo Palla. Spartani occidere, quo facinore pariter, & impietate, deæ imago tor ua apparere credit, ut uetus scri. interpres. [Mineruę) Minerua quia bene moneat dicta, hanc pagani pro sapientia ponebant. Cornificius uero, q̄ fingantur, pingaturq. minitās armis, eandem dictam putat, testis est Fest. si autem Cic. astipulamur, q̄ quasi mis minuetur, dr̄ græce Pallas nuncupatur à uibrando, unde Palladium. Quinq; fuisse Mineruas in iiij. de Nat. Deor. docet Cic. prima Apollinis fuit mater. ij. orta Nilo, quā Ægyptij Saitem colunt. iij. ex Ioue nata iiij. Io. & Coriphe Oceani filia, quam Arcades Coriam noīant, & quadrigarum inuētricem ferunt. v. Pallantis, q̄ patrem dicitur interemisse uirginitatem suam uiolare conantem, cui Pinnarum talaria affigunt. [Tōdeæ) Terribilis toruus. n. terribilis dicitur. ut tract. Seru. [Vt qui Therodamantheos) Diom. Thracius æquos æreis p̄sępibus cathenisque ferreis tenebat, quos humano corpore pascebat, hos iussu Eurysthei Herc. ad ipsum abduxit, quo Eurisheus Iunoni sacrauit, quorum propacto ad Alex. Macedonis tepora fuit, vt Dio. testatur. [Therodamantheos) Therodamas rex Scythiæ, sicut uetus docet interpres, timens ne per insidias occideretur, leones oīum sanguine alebat, quo magis sæuirent, ut si casus postularet ad crudelitatem paratos haberet huius in. i. de Ponte Ouid. Meminit. Nō tibi Therodamū crudusq. uocabitur Atreus: Quiq; suis hoīes pabula fecit equis. [Quique Thoantheæ) Thoanthē Liberi patris filium fuisse Lact. auct. linquet cuius filia fuit Hypsipyle. Hic in Tauricā Scythię regionem uenit, quo tpe Lēnij uirij à mulieribus ad unum, præter ipsum Thoantem sunt enecati, ut paulò post apparebit, uouerat. n. ibi in templo Dianæ Dauricæ sacerdotio fungi solebant āt Deæ sacerdotes ex Hecates instituo, quæ ipsi templum erexerat, nauigantes sacrificare, in v. Diod. docet. nunc huius meminit crudelitatis posita. de qua etiam Hor. in Carm. est locutus.

ASC. ET pereas) Vt illi. [Qui petiere frustra puellam uelocem). s. Atalantam [Dum). i. donec. [Ipsa est facta tardior). i. tardata ad Hippomene. [Tribus pomis). s. colligendis, q̄ ille à Venere acceperat, dicit bene dum. i. donec, quia illis tardatam non frustra petiit. Et p̄eas. [Vt) sup. illi. s. Athenienses. [Qui intrarunt tecta cæcæ domus). s. labyrinthi excæcantis ita, ut exitus reperiri nequiret [Cęlātia). i. occultātia [Formam noui mōstri). s. minotauri, partim hominis, partim tauri. [Non adeunda). i. quę adiri nō debebāt, quia omnes adeuntes perierūt usque ad Thesea. Et pereas. [Vt,) id est. [Quorum sena altera corpora) s. Troianorū. [Æacides). i. Achilles uiolētus [Misit cum senis) sup. corporib. i. alius sex ēt Troiānis fortissimis [. In altis rogis) Aut potius in altos rogos. s. Patrocli, ut inferias illi faceret. Et pereat. [Vt) Illi perierunt. Quos uictos à Sphinge) s. ambagib. i. ęnigmatis, seu ænigmatibus. [Oris) i. sermonis, aut orationis. [Obscuris) i. difficulter intelligibilis [Nos legimus Sphinga). i. mōstrū illud. [Dedisse neci). i. morti. [Infandę) i. detestabili. Quos & uictos) Accusatiui, regūtur à dedisse à parte posteriori, sed p̄onst. uunt p p relatiuū. Sphinga uero accusatiuus à nominatiuo Sphinx Sphingos regitur ab codē uerbo à parte ante. Si velimus adiectiuū uictos diuisim cōstruere, ordo eē posset. & quo legimus Sphinga dedisse neci infandæ uictos ambagibus oris obscuri. Et pereas. Sup. [Vt illi Videlicet Lemniaci. [Qui cecidere in tēplo Mineruę Bistoniæ). i. Thracię, hoc est feroces more Thracū. [Propter quod). s. facinus. [Facies Deę). s. Palladis [. Est tecta quoq;). i. ēt nūc, qa. s. tunc tale facinus inspicere nolens faciem auertit. Quod sæpe fecisse legit, vñ Æn. j. de ea dicitur. D ua solo fixos oculos auersa tenebat. Et pereas. Sup. [Vt illi). s. hospes Dio. Bistonii, seu Thracii. [Qui fecerunt quondam). i. aliquando. [Pręsepia). s. equorū. [Regis Threicii). i. Thracii, seu Bistonii, uidelicet Diom. quē Herc. postea interemit, fecerūt, inquit. [Sāguinolentia). i. sanguinis plena, aut sanguine humano aspersa. [Dapib. suis.) i. pabulis

bulis de se factis, quia ipsi apponebatur equis. [Therodamantheos &c.] Prosequitur inceptum, atque ordo est. Et pereas sup. vt 2. [Qui sensere leones Therodamantheos] .i. quos Therodamas in Scythia, aut Numidia humanis alebat corporibus. Et sup. vt illi. [Qui sensere sacra Taurica] .i. quæ fiebant in Taurica regione ex humanis corporibus. [Deæ Thoantheæ] .i. Dianæ quam Thoas rex venerabatur eiusmodi sacrificio, vt Seru. late docet ad illud 2. Æneid. Sanguine placastis ventos & virgine cæsa: Sanguine quærendi reditus. Et pereas sup. vt socij Vlyss. [Quos pauidos] .s. propter periculum maris.

Vt quos Scylla uorax, Scyllæq. aduersa Charybdis
Dulichiæ pauidos eripuere rati.
*Vt quos * demisit uastam Polyphemus in aluum:*
Vt Lestrigonias, qui subiere manus.
Vt quos dux Pœnus mersit putealibus undis,
Et iacto canas puluere fecit aquas,
Et uelut Icaridos famulæ periere procique:
Inq. caput domini, qui dabat arma procis.
Vt iacet Aonio luctator ab hospite fusus,
Qui (mirum) uictor, cum cecidisset, erat:

VT quos Scylla vorax) In freto Siculo est scopulus Scylla itē Charybdis mare vorticorum ambo clara sæuiria inquit Pli. vbi Vlys. naufragio, vt Hor. tradit, socios amisit. superius de Scylla satis locuti, de Charybdi aliquid recēsere, locus exigere vī. Vetula voracissimā Charybdim fuisse quidā Græcorū phibent, quæ, quia boues Herc. esset furata ab ipso est in mare proiecta, vñ & antiquas adhuc seruat rapinas, & dī et declinari in primo casu Charybdidis secūdū regulā, verum, vt Prisc. ostendit, dicimus huius Charybdis, ne alterna d. in vtraq; syllaba male sonet, quod et Græci solent euitare, dicūt. n. Charybdos, nō Charybdidos. [Dulychiæ] Dulychiū insula est, vbi mons Itachus, in qua Vlysses fertur habitasse, eoq. Dulychius dictus est, & rates Dulychias habuisse dr, vt Seru. testat. [Vt quos demisit] Polyphemus Cyclops sex Vlyssis socios deuorauit, à quo est lumine priuatus, vt iam Hom. auct. ostendimus. [Vt Lestrigonias] Antiphates Lestrygonum Rex fuit, qui & vnū ex Vlyssis socijs comedit, ad naues, virosq. mersit præter vna, q̄ Vlyssem vehebat, vt in 14. ab Ouid. docemur. [Vt quos dux Pœnus] Appianus Alex. in eo, qui Lybicus inscribitur, libro oñdit Carthaginenses qnq; Acheranorum senarū per inducias fidentem puteis immersisset, atq; saxis obruisse. addit vetus interpres Amilcharem tunc Pœnorum ducem fuisse, de hac puto poetam loqui crudelitate licet alij aliter intelligant. [Et velut Icaridos famulæ periere] Cum ex longo errore Vlyss. domū reuersus esset, procos quāplures Penelopen in vxorē poscentes, inuenit, quos domestici pueri adiuuabāt, oēs Vlyss. vna cū Telemacho filio aggressus est sagittis primum mox armis, & Polibum, Pysandrūq. necauit Melanchius interim caprarum custos ex thalamo procis galeas, Clypeos, & hastas attulit, quæ arma cū a Melāchio afferri cognouisset complicatis asseribus, & imposito pondere ipsum interfecit, vt Hom. est auct. [Vt iacet] Antheus terræ filius habitus, quia palestra, ac robore corporis præclarus ab ipsa terra cū luctatoribus præmebatur, validior reddebatur ab Herc. in pectore præssus, cū diu spirare nō quisset, occisus est qui in Lybia apud Lybin Coloniā regnum obtinuit, vbi & hortos Hesperidum fuisse satis ex Plinij & Solini auctoritate constat, in vrbe Tigenua sepulchrū habuit, q Sertorius perfodi iussit, qui, si Plutarcho credimus 60. cubitorū corpus inuenit Str. aūt cubitā 60. cubitorum. [Gabinij testimonio] comperisse scr. Sertorium, qui postea instauratorū tumulo famam, honoremq. eius adauxit, Tigennam quoq; scr. bit Plut. Herculē cognouisse, quæ Syphacē genuit, à quo vrbs à matris noīe dicta cōdita est. [Aonio] Thebano & Herculē dicit Thebis natū, qui vt exposuimus, Antheū interfecit Aonia, inquit Lact. ab Aone filio Neptuni, vel à mōte Bœotiæ nam ipsa est Aonia, quæ & Bœotia, quę & Thebę.

ZAR.

* diuisa

SCYLLA) .i. monstrū illud marinū [Vorax] .i. deuorans naues Charybdis aliud monstrū, & periculū maris Siculi aduersa Scyllę, qa, vt dr Æn. 3 Dextrū Scylla latus lęuum implacata Charybdis Obsidet. [Eripuere rati] .i. classi periclitati. [Dulychię] .i. qua vehebantur

ASC.

bantur Dulychij, vt Vlyss. & socij eius. Et ut alij socij Vlyss. [Quos Polyphemus) Cyclops ille, Ætneusq. pastor. [Demisit).i. deorsum misit, & inguigitauit. [In aluũ vasta).i. ualde amplam. est aũt aluus receptaculum sordium, & excremẽti. Et sup. vt & alij Vlyssis socij. [Qui subiere).i. intrauerunt. [Manus Lestrygonias).i. Lestrygonũ, qui in Italia humanis carnibus uescebantur. Et sup. Romani. [Quos dux Pœnus).i. Punicus, seu Carthaginẽsis Annibal. [Mersit vndis putealibus) Vt. s. pontem faceret super Gelium fluuium. Et sup. q bus. [Fecit aquas canas).i. subalbidas. [Puluere).i. limo arenoso. [Eiecto). s. põdere cadauerum. Et sup. pereas. [Velut periere famuli procidiq. Icatidos).i. Penelopes Icarij filię, cuius famuli nõnulli, & proci interẽpti sunt tãdẽ ab Vlyss. Et ut ille è famulis, uidelicet Melanthius. [Qui dabat procis arma). s. 12. hastas, & totidẽ Clypeos, & galeas. [In).i. contra. [Caput domini). s. Vlyss. Et sup. pereas, aut iaceas victus, ut Antęus sup. [Luctator iacet fusus ab hospite Aonio).i. Herc. [Qui erat mirum).i. mirabiliter, ut sit mirum ꝑ mire, aut interiecti est stupentis. [Victor cum cecidisset).i. postquam ceciderat, & terrã matrẽ suã contigerat, donec ipsum leuatum de terra inter brachia compressum expirare coegit.

ZAR. [V]T quos Antęi) Nunc illo tũ imprecat mortẽ, quos certamine Antæus interemit, multos. n. externos eũ occidisse Dio. est auctor. [Lẽnia turba dedit) Lemnienses mulieres cũ Veneris sacra essent auersatæ, irata Dea eis tetrũ immisit odorẽ, ut Apollonij interpres Hellanici auctoritate scribit, cũq. Lemnij uiri in Thraces bellum agerent, tandem uictores magnam pellicum turbam secum duxere, quam cum uxore ferre non possent iniuriã, unanimes decreuerunt uiros occidere, quos ut statuerant, ad unũ interemere, pariter & Thraces mulieres, filiosq. meruentes, ne paternam ulciscerentur iniuriam. non tñ tantę immanitatis fuit Hypsipyle, quæ sola patri Thoanti pepercit, eamq. seruauit. [Vt q post longũ) Prasillus, siue, vt alij uolunt, Thrasyllus, non longe fuit ab Ægypto, qui Busyridem docuit posse facile pluuias aridæ regioni inferre, si humana corpora mactaret, in ipsum aũt Prasillũ auctorem primo Busyris periculum fecit, vt ex uetustissimo discimus interprete. satis tñ constat Dio. auct. Busyridem Ægypti regem hospitum fuisse cæde ad se accedentiũ grassantem ab Hercule enecatum, licet defensoriam Busyridis scripserit Isocrates, & mirum iustum uideri uelit. [Frater ut Antæi) Pygmalion tyrannus Antæum quendam fratrem habuit, solebat hic hospites necare, eodem postea modo ipse finiuit uitam, ut uetus scrib. interpres. [Vt qui terribiles) Diom. dicit, qui equos humanis pascebat corporibus, hunc Herc. suis equis tradidit edendum, ut docuimus. Tyridam urbem in Thracia Dio. tenuisse ser. Plin. [Temporibus Nessus) Ad Euenum amnem Nessus portitor fuit, quo Herc. cum Deianira cũ peruenisset, eã transductam uiolare uoluit, uerũ ad Herc. sagitta occisus est, ut superius sumus interpretati. [Dissimaniq. gener) Eurytus Oechaliæ rex Dissimani gener filiam Ioleo Herc. promissam denegauit filij hortatu, indignatus aũt Her. euersa ciuitate Eurytum interemit, & Iolem sustulit, ut Ser. ostendit: Dio. Herculem Euryti equos abegisse, & Iphiclum, qui ad inuestigandos equos in Tirynthẽ uenerat, ex alta turri ꝑcipitasse in quem locũ, ut si equos spectare posset, ascẽderat. [Vt pronepos Saturne tuus) De Hipp. intelligit, qui Saturni pronepos fuit. Saturnos. n. Neptunum filiũ habuit, q Theseũ ex Æthra Pitthei genuit, ex quo & Amazone natus est Hip. ab Asculapio Dianæ precib. vita donatus, queadmodũ oñdimus, uolũt nõnulli Corynetũ filiũ Vulcani intelligere, cũ à Theseo

Vt quos Antæi fortes pressere lacerti.
Quosq; feræ morti Lemnia turba dedit.
Vt qui post longum sacri monstrator iniqui
Elicuit pluuias victima cæsus aquas.
Frater ut Antæi quo sanguine debuit, aras
Tinxit, & exemplis occidit ipse suis.
Vt qui terribiles pro gramen habentibus herbis
Impius humano uiscere pauit equos.
Et duo diuersi sub eodem uindice cæsi
Temporibus, Nessos, Dissimaniq; gener,
Vt pronepos Neptune tuus, quem reddere uitã,

à Thęseo iterfect⁹ nusq̃ reuixerit. de quo Dio.l̃.5.poeta āt dicit quędā mortuū olim,quē Æsculapius vidit efflare viā,vt Hip.accidit,nō aūt meo iudicio rectè loc⁹ ille pt̃itelligi.

E T vt) Sup.ij.perierunt,[Quos fortes lacerti) .i.fortia brachia. [Antæi) .s.filij terre, priusq̃ ab Herc.victus erat.[Prellere) .s.luctādo.Et sup.vt pieriūt viri in Lēno.[Quos tur ba Lēnia).i.Lemniadū.i mulierū ex Lēno.[Dedit ferę).i.quali oēs motti. Et sup.pereas, vt Prasillus,seu Tharsillus.[Monstrator iniqui sacri).i.de nece humana,quod mōstrauit Busyridi, vnde in Georg. Aut illaudati nescit Busyridis aras. [Elicuit post) .i. plusculos, aut,vt Cald.legit,post longū tp̃s.[Aquas pluuias).i.pluuiales,existens.[Victima cæsa).s. ad mortem,quē docuit.Et sup.pereas.[Vt frater Antæi).s.Pygmalion. [Tinxit) s.imbuit aras.[Sāguine,quo debuit) s.de proprio.[Et occidit ipse suis exēplis).s.quæ in alios exer cuerat.[Vt qui terribiles) Ordo est.Et pereas sup. [Vt impius).s.Diomedes Thracius.[Pe rijt)Intercēptus ab Hercule.[Qui).s.Diomedes.[Pauit equos terribiles).s.feros.[Viscere humano).i.carnibus humanis.[Pro herbis habētibus).i.loco herbarum habentium.[Gra men).i.illam speciem herbæ,ex sanguine humano,ut sentit Seruius,nascentē. Et pereas. [Vt Nessus,& gener Dissimani).i.Eurytus,aut Epiclus sup.perierūt.[Cæsi) Aut Cęsi,sup. sunt diuersis temporibus. [Ab uno uindice) .i.exterminatore monstrorum.s.Hercule. ASC.

Ipse Coronides uidit ab urbe sua:
Vt Scynis,& Scyron,& cum Polyphemone natus
Quis ue homo parte sui, parte iuuencus erat:
Quiq. trabes pressas ab humo mittebat in auras
Aequoris aspectus huius, & huius aquas.
Queq. Ceres uidit læto pereuntia uultu
Corpora Thesea Cercionea manu
Hæc tibi quæ precibus iustis mea deuouet ira,
** Eueniant, aut his non leuiora malis.*
Qualis Achemænides Sicula desertus in ora.
** Troica cum uidit uela uenire, fuit:*

ZAR. Coronides) Æsculapius Coronidis ex Apolline filius, ut in 3. Met. Ouid.tradit. [Vt Scynis,& Scyron) Scyronē Theseus in locis Megaræ habitantem è summo loco in mare precipitauit, à quo saxa Scyronia nomē sumpsere.nō aliter,q̃ ipse perijt,uiatores occidebat, ut Diod.narrat longam Plut.in Theseo de Scyrone scribit historiā. [Et cum Polyphemone natus) Procrustes Polyphemonis filius in eo loco terræ Atticæ, quæ dicitur Curdalus, uiatores inusitato supplicio sustollebat,in lectica nanq; eos ponebat,quod si longiores erāt, parte supereminente amputabantur si uero breuiores, pedibus distendebantur, unde & nomen habuit,hunc Theseus,ut docet Dio. interfecit. [Quis q. homo parte sui) Vt ex fabulis notum iam omnibus est, Pasiphae Taurū amauit. quo Dædali arte potita est.monstrumq. peperit Minotaurū,qui usq; ad humeros Taurus, cætera hominis habebat reddit nobis Diod. causam, cur tā turpi Pasiphae exarserit amore, atq. Minoem quotannis [illegible]tum speciosissimum Neptuno Taurum sacrificare, cumq̃ omnium pulcherrimum à [illegible]phae amatum non sacrificasset,iratus Deus uxori furorem immisit, ut cum ipso Tauro concūberet, unde Minotaurus natus, quem Minos in labyrintho à Dædalo fabricato habebat,ac humano Atheniensium sanguine,ut monstrauimus,pascebat.[Quiq. trabes pressas) Diodori monumenta testantur Scyronem quēdam in Isthmo habitasse, qui nouo genere admodum immani homines occidebat, duorū enim brachia duabus flexis pinis alligabat,& eas dimittebat, ut autem corpora discerpebantur, sed ipse à Theseo nō ęque finem uitæ facere est coactus,cū filia Menalippum ex Theseo genuit, auct Plut [Queq. Ceres uidit) Cercyonem Arcadem in palæstra Theseus iuxta Eleusinā Cererem superauit,ut Plut.scribit,& ab Ouid.in 8. Met.tangitur: Cercyonis lætum uidit Cerealis Eleusi. [Qualis Achemænides) Fuit Adamasti Ithacensis filios Achemæuides unus ex Vlyss̃ socijs,ut in 3.Ænei.Vir.canit, qui in Sicilia relictus est quando impias Polyphemonis manus Vlyss.euasit,cumq. Æneas in Siciliam applicasset, hunc squallidum immissaq. barba supplicem,benigne accepit,sicut etiam Ouid.prodidit.

* Eur niens

* Troia.

ASC. ET pereas ut,ſup.perijt O Neptune tuus pronepos.ſ Corynetus.[Quem ipſe Coronides nidit reddere uitam).i.emori ab urbe ſua.Et pereas.[Vt Scynis & Scyron, & natus cũ Polyphemone).i.Procruſtes,& ſup.is.[Qui erat parte ſui homo, & parte ſui iuuencus).i. Taurus,& Minotaurus,quos omnes Theſeus Herculis imitator deleuit.Et pereas,ſup.ut is.ſ. Monychus,qui mittebat in auras ab humo trabes preſſas.Iuuen.Aut quantas iaculetur Monychus ornos.[Aſpectans aquas æquoris huius, & huius).i.utrinq, prominentis. Et pereas ſup.ut.[Corpora Cercyonea).i.ipſius Cercyonei interempti à Theſeo.[Quę Ceres uidit læto uultu) Quia iuxta templum Cereris Eleuſine perierunt. [Pereuntia manu Theſea)Pro Theſeia.i.ipſius Theſei.[Ira iuſtiſſima).i.quam iuſtiſſime in te ſuſcepi.[Deuouer).i.imprecatur tibi.[Hæc).ſ.mala prædicta,& mala ſup.non leuiora iſtis malis euenient tibi.[Qualis Achæmenides) Ordo eſt.Et ſis talis i.miſerrimus,& famelicus.[Qualis fuit Achemænides) Comes infelicis Vlyſſi,ut dicitur 3.Æn.[Deſertus in ora).i.extrema regione.[Sicula).i.Sicilienſi.[Cum).i.quando.[Vidit uela Troica).i.Troiana,hoc eſt naues Æneæ uenire.ſ.ad littus, ubi in ſiluis latebat ob timorem Cyclopum.

Et qualis necnon fortuna binominis Iri,
Quiq. tenent pontem, qui tibi maior erit.
*Filius * & Cereris fruſtra tibi ſemper ametur,*
Diſtituatq. tuas ſæpe petitus opes.
Vtq. per alternos unda labente recurſus,
Subtrahitur preſſo mollis arena pede:
Sic tua neſcio quo ſemper fortuna liqueſcat,
Lapſaq. per medias effluat uſque manus.
Vtq. pater ſolitæ uarias mutare figuras.
Plenus inextincta conficiare fame
Nec dapis humanæ tibi erunt faſtidia, quaq.
Parte potes. Tydeus temporis huius eris

ZAR. * Qualis erat. * vt. BInominis Iri) Hom. 18. Odiſſ. Arnæũ ſcr. quendã a matre ſic uocitatum,immenſæ magnitudinis extitiſſe, qui loquax,& ridiculoſus à iuuenibus Irus dicebatur, mendicitate inſignis, ut in epiſt.Ouid.tradit: Irus egens, pecorisq. Melantius auctor edendi. [Quiq. tenẽt pontẽ) Iuuen. pariter, & Mar.docẽt pauperes,& mendicos ſolitos ad põtes permanere, ut eſcã à tranſeuntibus peterent,hanc nunc infeliciſſimam mẽdi conditionem dicit,eamq. in inimicũ imprecatur.[Filius vt Cereris) Hunc oẽs locum meo quidẽ iudicio falſo interpretantur,hiſtoriamq. peruertunt,cum de Triptolemo, aut Aſterio intelligunt: Plutũ enim dicit, cuius in Theogonia Heſiodus hanc fabulã refert,cũ Iaſio in templo, qd fuit in Triptoli Cretæ ciuitate Ceres concubuit,ex quibus Pluto natus eſt,qui opulentia interpretatur. diues quicunque hunc adibat,efficiebatur,ideo nunc poeta imprecatur mendicã in inimicum uitã,& qd ſi forte Plutũ adiret,cupit ut ab eo ſpernatur,cui & odio ſit.hunc verũ ſenſum rectamq. fabulam eſſe oĩno affirmare haud dubito,quã ẽt Valla præceptor meus approbauit.[Vtq. pater ſolitæ) Autolyci cõiux Eriſichthonisq. filia Driops, parẽtis ſemper eſuriẽtis Cereris ira,eo ius ſactatã quercũ ſucceſſerat, famem leuabat, ſua Neptuni auxilio mutatione modo in equã,modo in bouẽ, & in litẽ qñqs, cuius precio(vendebat.n.) ſe pater paſcebat, tãdem proprios artus fame cõpulſus comedit,ut in 8.Met.Ouid.eſt auct. [Nec dapis humanæ) Tydeus Oenei regis filius, vel, ut alij Martis, & Althææ, ſiue ut placet Seru. Eurybore in bello Thebano à Menalippo lætali uulnere percuſſus eſt, cuius moribũdos caput ad ſe deferri iuſſit, quod Capaneus è ueſtigio in ipſius Tydei conſpectum portauit,quo uiſo lætatus Tydeus,cerebrum dentib. corroſit,ut Stat.in 7. Th.ſcr.Porph.tñ nõ à Capaneo, ſed Amphiarao caput Menalippi allatũ memoriæ prodidit,additq. Palladẽ, quę è cœlo deſcẽderat,ut immortalem Tydea faceret cũ uidiſſet ipſum caput rodere inimici,adeo abhorruiſſe facinus, ut ſe auerterit, nolueritq. immortalitate Tydea donare, quare peatus Tydeus eſt deã, ut ſaltem ipſam Diomedi filio tribueret, quã & ipſe aſſequi minime potuit.

ASC. NECNON) .i. etiam ſup.ſis talis, qualis fuit fortuna Iri mendici notiſſimi. [Binominis).i.duo noĩa habentis,nam etiam Arneus dictus eſt.Et quales ſup.ſunt. [Qui tenẽt pontem)

pontem).i.qui mendicant f. dentes in pōte.de quo Iuuen.Nulla crepido uacat &c. [Qui .f.pons.[Erit tibi).i.ut tu locum habeas.[Maior) Et ita cū plurimi sint mendici,parū tibi detur.[Filius ametur tibi semper frustra,ut filius Cereris).f.Triptolemus,sup amatus est ab ea,quia in omnem regionem eum misit,nec unquam præsentē habuit,& ipse sępe petitus à te.[Destituat).i.deserat sine hærede tuas opes.[Et ut) i.quemadmodū [Arena mollis subtrahitur).i.paulatim subripit pede existente.[Presso).i.firmiter fixo,& hoc.[Vnda labente per alternos recursus).i.fluente & refluente.i.ut qui pedē super arenā habet,quā fluxus,& refluxus paulatim excedit,tandem nihil sub pede reperit.[Sic tua fortuna).i.cōditio.[Nescio quæ).i.quę tibi forte fortuitu eueniat.[Liquescat).i.dissoluat, & diffluat.[Et lapsa).i.à culmine suo.[Effluat usq;).i.cōtinue. [Per medias manus,) Hoc est sis disfortunatus,ut res tibi in manibus pereat,& quā manu tenes,retinere nequeas. [Et id Plenus).i.satur,ut dicit Cald.sed uerius.[Plenus).i.turgidus & oppleatus cibis.[Conficiare) .i.consumeris.[Fame inextincta).i.insatiabili. Vt supp.confectus est. [Pater) .f. Erisichthon pater.f.Taopedis,seu Dryopedis.[Solitæ mutare).i.per mutationem inducere.[Varias figuras) Quia pater eam uendidit sub uarijs formis.[Nec fastidia dabis humanæ erūt tibi).i.ne fastidies uesci carnibus humanis.[Et eris Tydeus).i.similis Tydei.[Huius temporis).i.qui sit in hoc nostro æuo.[Ea parte,qua potes).i.quantum ad hoc est uesci humanis carnibus,sicut Tydeus corrosisse dicitur Menalippi.

Atque aliquid faciat à uespere solis in ortus,
Cur externati rursus agantur equi.
Fœda Lycaoniæ repetes conuiuia mensæ,
Tentapisq. iterum fallere fraude Iouem.
*Teq. aliquis posito * tenet uim numinis,opto*
Tantalides tu sis, Threiciusq. puer.*

ZAR. * *teneat* *Tereos *atque*

ATque aliqd facias)Pelops est Hippodamia filios habuit Atreū Tyestem Plysthenē, & ex altera muliere Chrysippū, quē unice amabat. Atreus aūt Chrysippū à patre sibi prælatum perspiciens eū in puteū demersit, quē Pelops extraxit, mox defuncto Pelope Chrysippo filio suorum bonorū hærede instituto, Atreus, & Thyestes eum interfecere, decesserat iā Plysthenes,duobus relictis filijs, Agamēnone inquā & Menelao, quos Atreus educauit,hinc Atridæ sunt appellati. igitur Chrysippo ab Atreo, & Thyeste fratribus enecaro,ipsi inter se conuenerunt, ut cui signum à deo esset, regnū obtineret,agnā Mercurius aureo uellere in gregē Atrei posuit,ut qd secutū est facinus uideret,oderat.n. Pelopis genus pp Myrtilli filij mortem ex palæstra ab ipso Pelope interempti.Merope autem Atrei coniux, hanc agnā in Thyestis gregem transduxit, quem propter incestū amabat, quod cum Atreus percepisset,ipsam occidit,à Thyestes facto conuiuio,tres Atrei filios ei elupandos dedit, quo scelere Sol dicitur ab Occasu in Ortum se reuocasse, & Pleiades conuersæ, ut Pherecydes, & Virg.tradunt. [Fœda Lycaoniæ) Lycaon Arcadiæ Tyrannus,ut apud Ouid.in 1.Met.est uidere,humana corpora pro epulis præbere consueuerat,ad quē Iupiter mortali sumpta effigere se cōtulit,cui Molossum partim assum, partim elixū apposuit,ut deinde, si humanā carnē nō cognouisset & ipsū occideret fama nanq; Deū esse erat. Iupiter tāto perspecto scelere.Lycaonē in lupum mutauit,unde & nomen tenet λύκος enim græce lupus est.legitur & de alio eiusdē nominis Priami filio apud Hom.[Teq. aliquis posito)Sensus est,uelim itaq; & cupio, ut eo modo in deorū cibū prębereris, quo Pelops a patre Tantalo est appositus,cuius humerum Ceres, quin comederet nō se abstinuit, Vt in principio exposuimus,de Tantalo satis locuti. [Tu Threiciusq. puer) Pādion Athenarum,rex Prognen,& Philumelam filias genuit, quarum Prognen Tereo Thracū tyranno despondit,cumq. progne inuisere parentem, & sororem gestiret, à quibus per quinquennium abfuerat,ipsi Tereus morem gessit,nā Athenas nauigauit,unde Philumelam, ad sororem abduxit, cuius forte illectus pulchritudine, incestum commisit, & ipsi Philumelæ,ne crimen palam faceret sorori,linguā abscidit, eamq. in silua reliquit,quæ proprio sanguine tāti mali his tantū uerbis Prognen cerciorem reddit. τυρδὺς μὶ ἰφθεῖρε

Tereus me corripuit, quo fit ut adeo Progne hac re grauaretur ut & sororem ad se curarit occulte uenire, filiumq. patri edendum apposuerit, eui de filio interroganti responsum est, In uentre, quod quęris, habes, quare cum gladio uxorē, & sororem insectaretur, deorum miseratione in aures omnes sunt conuersi. Progne in hirundinem, in lusciniam Philomela, Tereus in upupam, in phasidem, uero Itys Terei & Prognes filius, ut in fabulis ab Ouidio longa commemoratione refertur.

ASC. AVT facias aliquid) .s. tale, quale fecit Thyestes, qui proprios filios edit. [Cur) Id quamobrem. [Equi Solis externati) .i. pauentes in aliam partem agantur rursus. [A uespere) .i. ab Occidente. [In Ortus) .i. ad Orientem, quia Sol indignatur retrocessit. Vnde est illud, Nec tam auersus equos Tyria sol iungit ab urbe. [Et tu repetes conuiuia fœda) .i. obscœna mensæ. [Lycaoniæ) .i. super quam Lycaon Arcadum Rex hospitum à se occisorum carnes ponere solebat, donec ab Ioue in lupum uersus est, quando eum fallere uoluit unde addit. [Et tentabis) .i. conaberis. [Iterum) .i. sicut Lycaon. [Fallere fraude) .i. per fraudē. [Iouem) .s. à te hospitio susceptum. & ego opto, ut aliquis tentet. [Vim numinis) .i. diuinitatis conuiuarum. [Te posito) .i. apposito ad mensam, sicut Tantalus filium suum Pelopem dijs apposuit, dicit tamen Calderinus supra nō esse damnatum ob hanc causam, sed quia deorum secreta reuelauerat. [Vt sis Tantalides) .i. similis Tantalidæ .i. occidaris à patre, & apponaris sicut appositus est Pelops. [Et tu sis puer) .i. filius. [Tereos) .s. regis, qui filium suum Ityn, aut Itylum comedit, & cum eum sæpe peteret, respondit mater, Quod petis, intus habes. quo cognito mutatus est in upupam auem fœdam.

Et tua sic latos spargantur membra per agros,
Tanquam quæ patrias detinuere uias.
Aere Perillæo ueros imitere iuuencos,
Ad formam tauri conueniente sono,
Vtq; ferox Phalaris lingua prius ense resecta,
More bouis Paphio clausus in ære gemas.
Dumq. redire uoles æui melioris in annos,
Vt uetus Admeti decipiare socer.
Atque eques in medij mergare uoragine cœni,

ZAR. ET tua sic largos) Vulgatissimum est quemadmodū cū Æetes Cholcorū rex Medeę pr̄ Iasonē persequeretur, qui aureum uellus, & Medeā surripuerat, discerptus, dilaniatusq. per membra fuerat Absyrtus & Medea sorore in Ambracia, quo pater dum filij corporis partes colligeret, retardaret, qua crudelitate Iason periculū euasit. Sunt Absyrtides insulæ ab Absyrto nuncupatæ, ut Ruff. Festi indicat carmen Ionij. Si quia rate cursum cærula Currat æquora, ut fons cymbam producat in ortus, Absyrti cautes, & crebras protinus artes Inueniet. [Aere Perilleo) Fuit Phalaris Agrigentinus crudelissimus tyrannus, idemq. & doctissimus, qd̄ eius testantur epistolæ, cui Perillus taurum Æneum ianuā à latere hn̄tem donauit, ut in eo igne supposito homines exureret, unde & ipsos bouis uaces æque edituros affirmauit, sed Phalaris in numeris artifice primo experiri, qd̄ docuerat, uoluit, unde in 3. de trist. Ouid. ait, Pro quibus inuentis, ut munus munere penses: Da precor ingenio præmia digna meo. Dixerat, at Phalaris, pœnæ mirande repertor. Ipse tuum pręsens imbue, dixit opus, Nec mora monstratis crudeliter ignibus ustus, Exhibuit geminos ore gemente sonos. [Vtq. ferox Phalaris) Circunseptus à suis Phalaris, quo modo Perillum, reliquosq. multos interfecerat, defunctus est resectus prius lingua. alij autem lapidibus eū occisum dicunt. uolunt nonnulli Phalarū annos 64. ante urbem conditam fuisse Eus. uero Tulli Hostilij temporibus apud Agrigentinos tyrannidem exercuisset scr. qui filium, ut Eustathius in 7. Æth. tradit, comedit. [Paphio) Cyprio. est Paphos Cypri oppidum auct. Plin. [Dumq. redire uoles) Peliā filiæ, Medeæ suasu interfecerunt, quæ cum in iuuenilē ætatē reddere promiserat, utq. magis aggrederent pietatis causa scelus, arietē suis medicamentis in agnimam formā restituit, renouatis antea Æsonis Iasoni parēti annis, quare omnes impias in patrem manus immisere præter unā Alcestē, occiso autem Pelia altam aued ca turrim conscendit, uotum Luuæ peractura prædicans, unde Iasonē dato signo pa

tum

tnui mortis certiorem fecit, qui ipsum in patriā admittere obstinatissime negabat, vt in 5. D. o. & in 7. Met. Ouid. declarant. [Atq; eques in medij) Triplex de lacu Curtio legitur hist. nam Port. lius scr. terram dehisse. quod ad haruspices ex senatuscōs. delatum est, qui rñderunt deos manium postulationem postulare. i. ciuem fortissimum eodē mitti, tum quendam Curtium fortem virum armatum equo se in eū hiatum præcipitasse, eiusq. corpus ita diuinitus humasse, eo facto locū conijsse, qui à Curtio nomen hēt. Piso añt in annalibus tradit Bello Sabino inter Romulum inquā & Tatium, Metium Curtiū Sabinum fortissimum virum, cum Romulus eū suis ex superiore parte impressione fecisset, in palustrem locum, qui in foro tū fuit, secessisse, atq; ad suos in Capitolium recepisse, & ab eo lacum nomen inuenisse Corn. & Luct. perhibent eū locum fulguratum, & ex senatusconsl. septum esse, idq. à consule Curtio factū, cui M Genutius collega fuit, Curtium appellatum. põt & de Amphiarao intelligi, vt nonnulli volunt. qui & ipse loco nomen dedit. nam vbi hiatus terræ eum absumpsit, teste Str. hiatus Amphiarai d. ctus est.

ET tua membra &c.) Tanq̃ sup. ca. s. Absyrti fratris Medeæ. [Quæ detinuere). i. imò rata sunt. [Vias patrias). i. ipsius Aetę regis Colchorum insequentis filiam suam Medeā cum Iasone aufugientem. [Aere Perilleo) Cōmentatij huius loci erant penitus transportati, sed eū difficultate ad suum locū reducti sunt. Ordo aũt est. [Et imitere). i. velim aut precor immiteris. [Veros iuuencos ære Perilleo). i. factos de ære Paphio, seu Cyprio, sicut Perillus Atheniensis Phalaridi tyrãno fecerat, & primus in eos intrusus supplicata atrocitatis dedit, & hoc sono cōueniente ad formā Tauri, ita vt non humana, sed taurina vox emittat̃ per os Tau. i ærei, ne forte Tyrannus ad pietatē humano gemitu contrahi possit. [Et clausus in ære Paphio). i. Cyprio. [Gemas more bouis, vt). i. quēadmodū. [Phalaris) Tyrannus ille. Agrigentinus sup. gemuit intrusus in eundē boue à socijs in quem prius Perillum intrudi fecerat, & hoc. [Lingua resecta). i. amputata prius ense. [Et dū tu voles redire in annos meliores æui). i. iuuentę. [Decipiare). i. decipiaris. [Vt). sup. deceptus est. Socer admeti). s. Pelias. [Vetus). i. qui in somno senio sperabat venire in annos iuuētę arte Medeę, quę eū decepit. Aut tu. [Eques). i. insidens equo, vt Curtius Romanus. [Mergare). i. immergaris. [In uoragine). i. spec. [Cœni medij). i. quod fit in medio foro.

Dummodo sint facti nomina nulla tui.
Atque utinam pereas, ueluti de dentibus orti
Sidonia iactis Graia per arua manu.
Et quæ Battiades fecit, fraterq. Medusæ,
Eueniant capita nota sinistra tuo.
Et quibus exiguo est uolucris deuota libello:
Corpora proiecta quæ sua purgat aqua.
Vulnera torque feras, quod dicitur ille tulisse,
Cuius ab inferijs culter abesse solet.
*Attonitusq. seces, ut * quos Cybeleia mater.*
Incitat ad Phrygios uilia membra modos.

ATque vtinam pereas.) Ad perquirendam Europā sororem dura lege à patre missus est Cadmus, ne domum absque sorore reuerteretur, qua nō inuenta Apollinē consuluit, qui eum, vbi bos requieuisset, vrbē condere iussit. itaq; Thebas in Bœotia ędificauit. antea tū socijs ex proximo loco ad haurīēdam aquam, vt sacrificaret, missis, qui cum reditum tardarent, miratus Cadmus ad eos se contulit, quos oēs ab angue marito enecatos est conspicatus, quem magno labore interfecit, cuius dentes Palladis iussu seminauit, à quibus statim fratres armati orti, qui mutuis cōcidere vulneribus, quinq; dumtaxat superstitibus, vt in 3 Met. Ouid. est auctor [Sidonia) Phœnicia. Sidonē n. teste Trogo Pompeio, siue Iustino lib. 18. Phœnices condidere, quod à piscium vbertate Sidona appellauere, nam pęnices piscem Sidon vocāt. [Et quæ Battiades) Callimachus Cyreneus vt in principio documus in Apolloniū Rhodiū disci pulū inuectus est. [Medusę fraterq.) Quasq; in eū imprecatus est calamitate, poeta in Ibidē optat. Battiades Callimachus iō dictus, q. Battus Cyreñas cōdidit, à quo Cyrenēses. Battiadę nūcupat̃, vt Romulidę à Romulo Romani, ita & Cecropidę

A SC.
Z AR.
* quod

pidę Athenienses à Cecrope. [Et quibus exiguo est volucris) Periphrasticos ibidē dicit. [Vulnera totq. feras) Menedemū tot in bello Troiano vulneribus confossum vetus scr. interpres, vt tantilla corporis pars nō sit reperta, vt ferrū postea execrarent, nec eius inferijs more maiorū adhibendum existimarint, sed possumus ēt de Osiride intelligere, qui adeo minutissimas partes à Typhone fratre dr̄ concisus, vt solitū cultrum in inferijs adhiberi non oportuerit. hunc Ægyptij pro deo colunt. hanc apud Appianum de rebus Ægyptijs, Plut. & Aristidem Smirneum historiam legere poteris. [Attonitusq. seces) Mos erat, Vt Cybeles sacerdotes virilia amputarentur, cuius rei causam hāc tradit Lact. Deū, inquit, mater amauit formosum adolescentem, & eundem cum pellice deprehēsum exectis virilibus semiuirum fecit, & nunc à Gallis sacerdotibus sacra eius celebrātur. Ouid. quoq; in Fast. eandem fermè rationem affert, licet Diod diuersam scripserit hist. [Cybeleia mater) Cybele à monte Phrygiæ nomen habet, in quo colebatur vel a Cybelo sacerdote, alij ἀπὸ τοῦ κυβισᾶν τὴν κεφαλὴν. i à capitis rotatione, quod proprium est sacerdotum, vt Ser. scr. quę aut hęc fuerit Cybele in 4 hist. Diod. ostendit. [Ad Phrygios modos) Ad modulatus sonores quales in Phrygia edebantur, vbi primo culta est.

ASC. DVMMODO). i. si etn̄, vt. [Nulla noīa). i. monumēta, & laudis, seu tituli sint tui facti. i. dūmodo nō consequaris æternū nomen, sicut Curtius Romanus cōsecutus est, qui ob salutē patriæ se dijs manibus deuotū in specū præcipitauerat. [Atq; vtinā pereas. veluti) Sup. perierunt. [Orti de dētibus) .s. draconis. [Iactis manu Sidonia). i. ipsius Cadmi Sidonij. [Per aura grata). i. vbi libēter nascebant ex dentibus. [Et vota sinistra). i. nociua, & cōtraria. [Quæ). i. qualia. [Battiades). i. Batti filius Callimachus, & frater Medusæ fecit. [Eueniāt capiti tuo). i. oīs imprecatio Callimachi in Apolloniū eueniat in caput tuū, & sup. vota sinistra eueniant capiti tuo. [Quibus volucris). i. auis. [Est deuota). i. p deuotionē, & imprecationē effecta. [Modico libello). i. imprecatorio. i. paucorū verborum. [Quæ). s. volucris, vt cornix ex Coronide facta. Purgat sua corpora aqua piecta. [Imminente). s. pluuia. Tum. n. vt Mato, inquit, studio videas gestire lauādi. [Et feras tot vulnera, quot ille dr̄ tulisse). i. accepisse. [Ob cuius inferias). i. dū ei inferiæ celebrant. [Culter solet abesse). i. vt Osiris, vt declarat Cald. [Et tu attonitus). i. sacro furore captus, & stupefactus. [Seces) i. circūcidas. [Mēbra vilia). i. pudēda tua ad nihil vtilia cultro lapideo, vt sup. secant Galli sacerdotis matris deū Cybeles. [Quos mr̄ Cybeleia). i. ipsa Cybele, seu Cybeles. [Incitat ad modos). i. numeros, seu rhythmos, ad quos fiūt choreæ. [Phrygios) . i. frequentatos à Troianis, ad quos dicitur illud, tympana vos, buxusq. vocat &c.

Deq. uiro fias, nec fœmina, nec uir, ut Attis,
Et quatias molli tympana rauca manu,
Inq. pecus magnæ subito uertare parentis,
Victor ut est celeri, uictaq. uersa pede.
Solaq. Limone pœnam ne senserit illam,
Et tua dente fero uiscera carpat equus.
Aut ut Cassandrę dominus, non mitior illo,
Saucius ingesta contumuleris humo.
*Aut ut Abantiades, aut ut * Lirnesius Heros,*

* Cygnetus

ZAR. DEque viro) Attis à Cybele dilectus in Phrygiam naui delatus est, quo in loco numinis, instinctu pudenda sibi amputaui, comitesque Cybeleios sumptis sacrorum instris ad eius sacra celebranda, hortatus est, mentemq. furore vexandam, qui post longam defatigationē fuit sopore solutus, inde à Cybele in gremio susceptus, eūq. cuitari corporis damna mente agitare cœpisset, patriæ absentiam, suasq. lamentatus ærumnas miserrime defleuit, vt autem Dea puerum sibi dilectum à talibus luctibus remoueret, vnum de leonibus suis misit, qui puerum perterrefaceret, quo terrore exanimatus in nemora Cybeleia se conijciens, ibi est perpetuus deæ minister effectus, vt Catulli indicat carmen. Super alta vectus Attis celeri rate maria, Phrygiū vt nemus citato cupide pede tetigit: Adijtq. opaca siluis redimita loca Deæ Stimulatus vt furenti rabie vagus animi, Deuoluit silice acuto sibi pondera ille, & quæ sequuntur.

scr.

ser. tamen Diod. in 4. Atym Phrygium adolescentẽ, quem papam dicebant à Cybele ama tum, q ex eo enixa est, cumq. hoc parentes Cybeles cognouissent Atym & nutrices interfici iussere, insepultosq. abiici, quid sit deinde secutum, tu te perlegere poteris, locũ ostẽdisse sufficiat. [Inq. pecus magnæ) Vt iam exposuimus Atalanta ab Hippomene cursu superata, in leonem una cum uictore versa est, tum Veneris ira, tum etiam quia in templo Cybeles deorum matris concubuisset, cuius leonibus currus ducitur. [Solaq. Limone) Limo Hippomenes ex Atalama filia à patre in adulterio deprehensa, equis discerpenda est tradita, cuius etiã mentio facta à nobis est. [Aut, ut Cassandræ dominus) Cassandra Potidea Thessaliæ pars est ubi Cassandrus dominatum dicitur habuisse, qui in suos nimiũ sęuiens, ab eis saxis obrutus est, ut à ueteri accepimus interprete. [Aut, ut Abantiades) Perseus Abãte genus ducẽs, ex Oetæo enim natus est Cecrops, qui Methionem genuit, à quo Methionidæ nuncupantur, huic Canace filia fuit, quæ Abantem peperit, unde Abãtiades dicti sunt Calthodon huius filius fuit, qui habuit Elpenora, ex quo natus est Acrisius, cui Danae filia fuit Persei mater. acceperat ab oraculo Acrisius, vt a filiæ nato esset expellendus, quare Danaen in turrim, ne ẽ quoquã grauida fieret, inclusit, ad quam Iupiter in au ream pluuiam mutatus se contulit, eaq. potitus est, quæ Perseum peperit, ut lib. 3. Carm. Horat. indicat veram secutus historiam, inclusam Danaen turris ahenea, robustæq. fores & Virgilium. canum tristes excubiæ numerant satis nocturnis ab adulteris, si nõ Acrisiũ uirginis abditæ custodem pauidũ Iupiter, & Venus resissent: fore enim tuum iter & patens conuerso in precium deo aurum per medios ire satellites, & quæ sequuntur. Scribit tñ Simonides Danaen à Præto patruo non Ioue compressam. Acrisius autem in arcã Danaen, & Perseum conclusit, quam in mare proiecit. Danae itaq; & filius in Seryphon insulam deuenere, in qua Polydectes Magnetis filius dominabatur, licet Menander Ditem dicat, cuius uerba cõsolatus Apollonium Plur. in morte filij refert Ditis consolantis Danaen. hic Polydectes, siue Ditis in vxorẽ Danaen accepit: Perseaq. non aliter, quam filiũ amauit, quem postmodum in occidentem, vt Gorgonas interficeret, misit, quas à Mercu rio talaribus, Petaso, & galea acceptis, & superauit, & à Vulcano falce ex Adamãte facta, vt Hyg tradit. Hę uno tãtum oculo utebantur, tresq. numero fuere Histiorei ex certo filiæ, eximiæ pulchritudinis, Euryale, Stheno, & Medusa omnium natu maxima, addunt, & aliqui quartam Scyllam: quibus, ut diximus interemptis: Perseus Medusæ caput abstulit, quos saxeos homines afficiebat, hanc multi auctores fabulam memoriæ prodiderũt, pter Ouid. & Hyg. quare, vtpote omnibus perspicuam totam recensere desistimus, unũ tamen te latere haud volo. Diod. in 4. innixus auct. Gor. in occidẽte pugnacissimas mulieres fuisse à Græcis Amazonas appellatas, quas labore maximo Perseus superauit, docet & Pomp. Mela has Gorgonides insulas in Oceano Æthiopico positas tenuisset, tradit Lac. Perseũ, & Danaen in Italiam delatos, vbi Ardeã Perseus ædificauit. [Lyrnesius heros) Hanc abũ de superius fabulosam narrauimus hist. de Telepho inquã, quem Auges mater ex Herc. peperit in silua, vbi à pastoribus iuuentus regi Theutranti dono datus, loco filij ab eo tractatus est. hic Theutras regionem Lyrnesium sibi parẽtem habuit: vnde Telephus ipsius regis hæres Lyrnesius dictus est.

ET fias de viro, nec vir, nec fœmina) Vt Atys sup. factus est, qui genitalia sibi amputa uit, & ita spado factus, nec vir, nec fœmina fuit. [Et quatias tympana) .i. instrumenta, extẽsa pellem, quæ concutitur. habentia, nam à τυμπανίζω, quod est extendo dicitur typanũ rauca. i. rauce sonãtia. [Manu molli) .i. flaccida, ut eunuchus. i. emasculatis est. [Et uertare in pecus magnæ parentis) .i. matris deũ, hoc est in leonẽ, ut. s. Hippomenes uictor Atalantæ, est sup. uersus, & ipsa Atalanta uicta celeri pede. [Est uersa) .i. mutata. [Et ne sola Limona) Filia Hippomenes. [Senserit illam) .i. noiam pœnam. i. punitionem adulterij sui, quam dedit equinis dentibus dilacerata. [Equus carpat &) .i. etiam tua uiscera. [Dẽte fero) .i. feroci, & immani, ut Cassandreus dominus. [Et tu saucius) .i. vulneratus. [Cõtumuleris) .i. sepeliaris & obruaris. [Humo) .i. terra. [Ingesta. i. superingesta. [Vt dominus Cassandreus) .i. Cassandrus, qui uiuus in terra defossus periit, contumuleris inquam existẽs non mitior. [Illo) .s. domino, hoc est tyranno Cassandreo. i. Macedonico. ASC.

Victi-

ZAR. Victima vel Phębo) Theo. Tragicus poeta de Phylo ctete scr. quemadmodum morsus à serpente diu dolore vexatus sibi manum iussterit amputari, ut in 7. Æth. scr. Eustathius. is cum atrocem nimiũ de Mnesitheo rege scripsisset Tragœdium, ab eo cum fugisset in Apollinis templum ibidem occisus est. auctor uetus interpres. Theodorus est dactilus, e, & o, per synæresim coeunt in unam syllabam, ut in 1. Il. apud Hom. apud Iuuen. Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes. Apud Propertiũ. Hoc eodẽ ferro stillet vterq; cruor.

* Hippomen.

Cæsus in æquoreas præcipiteris aquas.
Victima vel Phœbo sacras macteris ad aras,
Quam tulit à sæuo Theudotus hoste necem.
Aut te deuoueat certis Abdera diebus,
Saxaq; deuotum grandine plura petant.
Aut Iouis infesti telo feriare trisulco,
*Vt satus * Hippomene, Dosithoesq. pater,*
Vt soror Authonoes, ut cui matertera Maia est,
Et temere optatos, qui male rexit equos.
Vt ferus Aeolides, ut sanguine natus eodem,
Quo genita est, liquidis quæ caret Arctos aquis,
Vt Macedon icta est rapidis cum coniuge flammis,
Sic precor ætherei uindicis igne cadas.

[Aut te deuoueat certis Abdera) Mos admodum inhumanus apud Abderam Thraciæ ciuitatem fuisse legitur solebant n. homines sacrificare, dirisq. imprecationibus execrare, ac lapidibus obruere existimantes mala omnia ciuitati imminentia hoc dito piaculo ꝓpulsare, vt Calli. refert. fuit ex hac vrbe Demo. Abderiter phil. [Aut sat, Hip.) Nunc fulmine ictos memorat. & Præterem dicit Hip. ex Atalanta filiũ, qui patrem interfecit, propter sororem ab eo tam crudeliter occisam, deinde à Ioue est fulminatus, vt vetus memorat interpres. [Thesiphylesq. pater) Athrax Thessaliæ rex pater Hippocatiæ, quam Pirithous duxit vxorem, primus apud Athracas artem magicã docuit, vñ Athracaia scientia magica est appellata, ideo Stat. Athracia rubet arte labor. is igitur, cũ filiam Iupiter compressisset Thesiphylem, q̃ etiã Thyon est appellata: vnde Aristarchus Thyades sacrificantes Baccho, & ab Orpheo Myse nuncupata, & ob eam causam à se reie cisset, Io. ictus fulmine obijt, vt Lact. & uetus interpres scribũt. [Vt sor or Authonoes) Semel Inus. & Authonoes soror, Cadmi, & Harmoniæ filia à Iou. cõpressa, Bacchum in vẽtre habuit, quod ægre ferẽs Iuno in anum se trãsformauit, & Semele pſuasit, ut à Ioue peteret, ut cum ea, sicut solet cum Iunone, concũberet, quod si nõ denegaretur, ab eo se amari cognosceret, si minus id faceret, amorẽ fictum docuit. per stygem paludẽ iuratus Iup. promisit pellici, quod peteret, daturum, q̃ perniciosi consilij inscia Iunon.s connubiũ experiri velle dixit: Iup. iureiurã abstrictus abnuere minime, quin faceret, potuit, quare eã fulminauit. n. l enim aliud Iuno interpretatur, quã aer: Iupiter uero ignis q aere percurit. & ita dr̃ concumbere cum Iuno Iup. habes auct. Ouid. in 4 Met. & in 4. ac 5. histor. Dio. [Vt cui matertera Maia est) Ait Porphyrius apud Hom. Hellanici historici testimonio in primo Atlanticon, ex 7. Pleiadibus, sex cum deis, unam cum mortali tem habuisse. Iouem q̃dem ex Thaygete habuisse Lacedęmona, ex Maia Merc. ex Electra Dar. Nept. aũt Alcyõ. cõpressisse, unde Lycon natus. Martẽ cum Sterope coiuisse, vnde Oenomaus genitus. Meropẽ uero Sisyphum compressisse. vnde Glaucus natus est ergo. [Cui matertera Maia est) Sisyphi filiũ dicit Porph. qui cum Deos detestaretur, Iouis fulmine occidit, cui matertera Maia est, hãc Simonides vt, inquit, Proclus in Pind. Oria appellant, merito, ingt, quã in mõte Arcadiæ Cylene cõpressa Merc. edidit. [Et temere optab. n) Phaeton Solis, & Clymenes filius, cũ ab Epapho Ius, & Iou. nato degener dictus esset, p certissima signa id cognoscere uoluit, matri iuranti uerũ Solis esse filium fidem nõ adhibens, quare in cęlũ ad patrem se cõtulit, à quo, vt currum suum gubernaret, accepit, & si eo inuito. nã inuiolabilem paludẽ iurauerat antea filio, quidquid peteret, cõcessurum uehebatur itaq; Phaeton equorum ignarus moderator per cœlum, quare equi deuiarunt, vnde in Iouis pſto fuisset auxilium totus terrarũ orbis cõburebatur, nam Phaetontem fulmine occidit, qui in Eridã fluuiũ decidit, quẽ sorores flentes in electũ uersæ sunt, ut in 1. & 2. Met. Ouid. narrat.

[Vt

[Vt ferus Æolides) Salmonei Æli filij temeritatem in 6. Æneid. Virg. cecinit, hic solium sibi perforatum extruxit, in quo vehebatur, vnde crepitus ingentes prodibant, & aquam per foramiua emittebat, prędicans tonitrus & pluuias, vt deus, ede le quem Iup. fulminauit. [Vt sanguine natus eodem) Ismeneus Lycaonis in lupum mutati filius, patrem imitatus Deos flocci facere voluit, sed à Ioue fulminatus interijt, vt vetus scr. Interpres. [Vt Macedon icta est) Macedo, vt in Iliade apud Homerum scribit Porphyrius, sicuti Marsias scribit Historicus Iouis, & Æthræ filius. totam obtinuit Thraciam, à quo Macedonia est appellata, ex hoc duo nati sunt filij è muliere incola, quam ille sibi asciuerat, Pyreus & Æmathus, à quibus duæ extructæ sunt ciuitates in Macedonia Pyrea, & Æmathia, hi duo cum vxore Macedon in proprio exusti sunt thalamo.

ASCENSIVS.

AVT tu cæsus,) Id est occisus. [Præcipiteris in aquas æquor) .i. marinas, vt supp. præcipitatus est. [Abantiades) .i. Perseus nepos abantis, qui in fiscella cum matre expositus est. [Vt Heros Lyrnesus) .s. Telephus, supp. præcipitatus est. [Vel macteris) Existens Hostia. [Sacra) .i. dicata Phœbo vel. [Sacra) .i. execrabilis more Massileb. in Gal. quondam, qui puerum per annum nutritum tempore supplicationum mactant cum imprecatione imprecantes. s. omne malum, quod toti prouinciæ immineret in illum puerum sacrum i. execrabilem cuetti, vel sup. feras necem. [Quam Theudotus) .s. rex Bactrianorum. [Tulit ab hoste suo) .s. Arsace Parthorum rega, a quo occisus est. [Aut abdera) Vrbs illa Thraciæ. [Deuoucat te certis diebus) .s. initio anni, quo deuotum lapidibus obruere solebat. [Et saxa plura grandi) .i. quam grandinis decidere solent super tecta, & est comparatio Virgiliana lib. 5. Vbi ab Entello sic Dareti percussum canit. [Petant) .i. obruant, & impingāt. [Te deuotum) .i. morti destinatum. [Aut feriare telo trisulco Iouis) .i. fulmine, quod trisulcum est, ad significandum triplicem Iouis potestatem, in cœlo, in terra, & ad inferos, sicut Neptuni potestas significatur per tridentem, & Pluto per Cerberum tricipitem. [Infesto) idest tibi vim inferente, quasi ab te ipso. [Vt) sup. percussus est Satus Hipomoo, aut vt alij legunt. [Hippomene) .s. Prester nomine. [Et vt pater Dosithoes) .s. Atrax. [Et vt sup. percussa est Soror Autonoes) .s. Semele, quæ petens cum Ioue coire, vti Ioue solet, in spem fulminis coiens extincta est in grauida Baccho, quem in vtero gestabat, &. [Vt) sup. percussus est is, scilicet Porphyrio. [Cui Maia est matertera) Quia soror matris eius Stropis, & vt Phaeton sup. [Qui texit male equos) .s. Solis patris sui. [Optatos) idest expostulatos. [Temere) scilicet temerarie, & inconsulte. Et sup percussus est. [Æolides) idest Æoli filius, scilicet Salmoneus. [Ferus) .i. impius in deum, & crudelis, vt 6. Æneid. late docemur, &. [Vt) sup. percussus est, aut perijt. [Natus eodem sanguine quo arctos) .i. vrsa genita est. [Ou x) .s. vrsa. [Caret aquis lictos) Quia cum sit iuxta polum ab ea arctium dictum, nunquam ab eo longe discedit, & ira non putatur à rusticis immergi aquis marinis, vt cetera sidera. [Vt Macedon) .s. regina Macedoniæ. [Icta est cum coniugem) .i. marito suo. [Flammis validis) .i. vehementibus. s. fulminis. [Sic precor c..dasigne) .s. fulminis. [Vindicis, ætherij) .i. cœlestis. s. Iouis.

Prædaq. sis illis, quibus est Latonia Delos,
Ante diem rapto non adeunda Thraso.
Quiq. uerecundæ speculantem membra Dianæ,
Quiq. Crotopiadem diripuere Linum.
Ne ue uenenato leuius feriaris ab angue:
Quam senis, Oeagri Calliopesq. nurus.
Quā puer Hypsipyles, quā qui caua primus acuta

PRædaque sis illis) Tharsus iuuenis à Latona dilectus eius templum in Deo matutino adijt, & canes eum discerpserunt, quare pestis immissa est, responsum ab Apolline eā sedari posse, si canes non admitterent, vt interpres vetus docet. Str. tradit religiosum esse in ZAR.

Cuspide suspecti robora fixit equi.
Ne ue gradus adeas Elpenore cautius altos,
Vimq. feras uini quo tullit ille modo.
Tãq. cadas domitus quã quisquis ad arma uocantẽ
Inuit inhumanum Thiodamanta Dryops.
Quam ferus ipse suo perijt mactatus in antro,
Proditus insulæ Cacus ab ore bouis,

in Delo canes alere. [Quique vetecũdæ) Aristei & Antonoes Cadmi filius fuit Acteon, Ianthius ẽt nũcupatus, Ouid. cũ iu uenis placido compellat Ianthius ore. cũ hic venatione fessus in valle Gargaphiam se recepisset, Dianã, ceterasq. eius comites lauantes in fonte conspexit, ne aũt id qñque manifestaretur, in eius faciẽ Diana aquam est fonte pro'ecit inquiens. Nũc tibi me posito visam velamine narres, si poteris, nãrrare licet. subito nanq; in ceruum est conuersus, & à proprijs canibus laceratus in 3. Met. abunde, & festiue hanc habes fabulam. [Quiq. Crotopiadem) Croropus rex Argiuorum fuit, qui Apollinẽ Typhonis cæde pollutũ expiauit, huius filia Psamate, cum qua Apollo concubuit, de quo cõpressu genuit Linum, ac mox editũ partu exposuit, quod Apollo indignanter accipiens in suæ iniuriæ vindictã iniecit monstrũ, à quo infantes per vrbẽ passim absumebantur, ẽt ẽ sinu matrũ direpti, qđ monstrum delecta iuuentute, Choræbus occidit, vt in 1. Theb. Stat. narrat [Ne ue venenato) Orpheus Apollinis, & Musæ Calliopis filius, siue ut alij, Oeagri musicus egregius vxorẽ habuit nomine Eurydicẽ, quã vnice dilexit hanc ad ripas Hebri fluminis in Thracia spatiantem cum Dryadibus Aristeus pastor violare voluit. ea fugiẽs pede serpentẽ calcauit, qui reuolutus in eã venenato morsu interemit, vnde Orpheus ad inferos iuit, ibidemque Plutonẽ, & Proserpinam adeo cantu mulsit, vt ipsam impetrauerit, hac tñ conditionẽ, ne eã quo vsq; ad superos peruenisset, respiceret, nõ potuit se Orpheus abstinere, quin dilectam cõiugem respiceret, quare rursus ad inferos est ducta Cœlibem ex eo Orpheus virã agere cõstituit, quo fit, vt multas mulieres eius petẽtes nuptias spreuerit, postremo à mulieribus orgia Bacchi celebrãtibus lapidibus occisus est, cuius caput à serpẽte penẽ comesum in saxũ ab Apolline dr̃ mutatũ, vt Ouid. in 10. & 11. Met. & in 4. Georg. Virg. alijque plures sunt auct. [Quã puer Hypsipyle) Lẽnias Hypsipyle, qm̃ Thoanti patri pepercerat ab omnibus Lemnialibus mulieribus persecuta, in fugã se dedit, quæ capta ad Lycurgum Græciæ regẽ ducta est, qui filium Opheltem ei nutriendum dedit, cum autem septem reges Thebas excidẽdas peterẽt, vbiq; fontes & flumina sunt siccata, Lãgia fonte excepto, quã rogantibus regibus Hypsipyle ostẽdit, deposito quẽ sinu habebat puero Ophelte, qui interim à Dracone est interemptus qua orbitate Lycurgus iratus dirum ius in Hypsipylẽ exercuisse, ni à Græcis fuisset prohibitus, dictus est inde Opheltes Archemorus, nomen enim lacrymabile Archemorus, eo ꝙ primus occi us est at cum ab oraculo admoniti essent græci non prius Thebas posse peruenire, qui Archemori manes placassent ludos funebres cõstituerunt, de quibus uictores appij corona insignibãtur, & lupi postea celebres ex quatuor agonibus Isthmi. Stat. & Lact. & plerique alij auct. [Quàm qui caua parimus acuta) Ingentẽ equũ græci Troiano bello cõstruxerunt, quẽ armatis militibus implerũt & ante Troiam bello simulate in patriã reditu reliquerunt. eum Troiani a Simone graio persuasi in honorem Palladis extructum, intra vrbis mœnia receperunt, & si antea sacerdos Laocon Neptuni insidiosum equũ esse sonitu armorum, quẽ percusserat telo, indicauerat. hunc Neptuno sacrificantem duo angues absumpserunt, pariter & duos filios, eo ꝙ equum læserat, vt in Æneid. Virgilius ostendit. sed non veram est secutus hist. Virgilius commentum potius, vt Troianos excusaret. si Seruius credimus, qui Laocoõtem Euphorionis testimonio Neptuni sacerdotem fuisse tradita, qui post Græcorum aduentũ lapidibus occisus est, eo ꝙ sacrificijs eorum non prædixerit aduentum. post ascendentibus Græcis cũ Nept. sacrificare vellent. Laocoon Thimbræi Apollinis sacerdos sorte ductus est, vt proprio carente sacerdote de morte fieri solet. hic piaculum cõmiserat ante numinis simulacrum cũ vxore cocundo, quare draconibus immissis, vna cũ filijs perijt. [Ne ve gradus adeas) Ad Circem Vlyss. quandoq; peruenit, quæ eum diu est morata, vbi Elpenor

unus

unus ex socijs nimio uino per scala descendēs, collū dr fregisse, auct. Hom. in Odiss. [Tāque cadas domitus) Thiodamantis cędes ad Herc. facta hoc modo habet, postq̄ Herc. duxerat coniugē Deianirā Oenei filiam, diuersabatur Calydone apud Oenea in cōuiuio forte Conciliū Archithelis filium Oenei pincernam, qm̄ ei manibus fœdam aquam infuderat, cū percussisset, inde cū uxore abiuit Deianira, secū ēt Hyllum filium abducens, cumque peruenisset ad Euenū fluuium, Nessum cētaurum occidit, ut memorat Archilochus. hinc cum in Dryopiā peruenisset Hyllo pouero famelico, eum cum Licha pædagogo ad Thiodamantem misit, ut exiguum cibū præberent, qui cū abnuisset, rapto uno boue ab Herc. multatus est, quē sacrificauit, ac deinde comedit. Thiodamas aūt ad Dryopū ciuitatem se contulit, eosq. ad bellū excitauit aduersus. Herc. qui inita pugna ad tantā perductus est difficultatē, ut etiam uxore ob armare coactus sit, ipse uero in māmilla saucius fuerit, qui postremo Thiodamanta sustulit, & eius filiū Hylam excepit, & gentē hac uniuersam duxit Trachina Thessalicā ciuitatem habitandam, & Oetam montem accolere cōpulit Phocidos abstulit etiā partem illinc propter latrocinia (erat. n. gens suapte natura latrocinijs studēs, quemadmodū Pherecydes in 4. refert hist.) Idq. insuper addit Pherecydes, q Dalydora Danai filia ex Peneo fluuio peperit Dryopa, à quo Dryopes appellati, q Spechium fluuium accoluerunt, huiusq. rei meminit ēt Callim. annīq. nonnulli propterea, & omnibus malis hominibus adiutores adiungebant, se socios, amouisse Herc. sicut & Thiodamanti succurrerant, & hanc oblata occasione in eos Herc. animaduertisse, alij autem ferunt Parnassum montem Dryopas accoluisse, insignis improbitatis homines, & ab Herc. debellatos traductosq. fuisse in Pelopōnesum. Dryopas uero appellatos à Dryope Lycaonis filio & Diæ, quæ filia fuit Lycaoniæ, hæc ex Apollonij dicimus interprete. Quam ferus ipse suo) Cacus Vulcani filius, ex Herc. armentis duas boues dr̄ furatus, quas ex Hiberio interfecto Geryone abduxerat Eurysthei regis iussu, easq. in antrum Auentinum, quod incolebat: auersas, ne uestigia furtum manifestarent, traxit, quibus frustra diu quæsitis Herc. iter capere decreuit. Forte autem bos & antro mugitum dedit aliarum boū illecta uoce, quare reuersus Herc. fraudem Caci detexit, quem ex ore flammas euomentum & ei ne boues reciperet, renitentem, interfecit, & sumptis bobus abijt.

ET sis præda illis canibus, quibus).i. propter quos. [Delos Latonia).i. ubi Latona Dianā, & Apollinem peperit. [Est non adeunda).i. adiri non debeat. [Thraso rapto).i. ablato à regione uiuentiū. [Ante diem). s. ultimā periodi, & fias præda illis canibus. [Qui diripuere speculantē membra Dianæ uerecundiæ).i. uisæ nudæ. s. Actæona. [Et qui diripuere Linum Croto).i. nepotē Crotopi. [Ne ue).i. uel ne. [Feriaris).i. percutiaris, aut mordearis letius ab angue uenenato. [Quàm nurus Oeagri senis, & Calliopes).i. Euridice. de qua in fine Georg. Virg. [Quam puer).i. alumnus Hypsipyles. s. Ophe ltes filius Lycurgi regis. Et quā sup. Laocoon sacerdos Neptuni, qui cum filijs à duobus serpentibus occisus est, ut dicitur Æn. 2. [Qui fixit) Transfixit. [Primus acuta cuspide robora caua equi suspecti) . s. Troiani, unde ipse. Aut ulla putatis Dona carere dolis Danaum? [Ne ue) .i. uel ne adeas. [Gradus).i. scalas. [Cautius).i. prudentius, & circunspectius. [Elpenore) Socio Vlys. qui inde cecidit, & mortuus est. [Et feras uim uini).i. inebrieris prius, quam cadas, sicut ille. [Tamq. &c.) Ordo est. [Et cadas) .i. succumbas. [Tam) .i. in tantum domitus. [Quam).i. quantum sup. cecidit. [Quisquis Dryops).i. populus ille iuit. [Thiodamanta). s. regē suū. [Inhumanum).i. negantem alimenta puero Herc. [Et nocantem ad arma). s. contra Herculem à quo tandē omnes occisi sunt. Et tam cadas. [Quàm ferus Cacus) De quo Virg. lib. 8. & Liu. in 1. [Ipse). s. filius Vulcani, & alios occidere suetus perijt mactatus in suo antro, existens proditus ab ore. [Bouis).i. uaccæ inclusæ, quia ut dicit Virg. cum Herc. abigeret armenta sua, & boues capræ dulcedine pabulorum mugirent, reddidit una boum uocem. s. de ijs, quas Cacus furatus erat, & incluserat in antrum suum. ASC.

Quàm qui dona tulit Nesseo tincta ueneno,
Euboicasq. suo sanguine tinxit aquas.

QVàm qui dona tulit) Ex Euboea Herc. in montem Cenеоn sacrificaturus se contulit, ZAR.

contulit, & Licham domesticũ ad Deianiram uxorem in Thrachinam misit, ut uestem. qua in sacris uti consueuerat. afferret, cui Deianira tunicã uenenatã dedit, qua indutus mori coactus est, antea tum Licha uestis lætiferæ latore, in Euboicũ sinũ pcipitato, q scopulus est effectus. & nomẽ ẽt seruat. Licha .n.dr. Huius superius rei ad saturitatẽ meminimus.

Vel de præcipiti uenias in tartara saxo,
Vt qui Socraticum de nece legit opus.
Vt qui Thesea fallacia uela carinæ
Vidit, in Iliaca missus ab arce puer.
Vt teneri nutrix eadem matertera Bacchi,
Vt cui causa necis serra reperta fuit.
Lydia se scopulis ut uirgo misit ab altis.
Dixerat * *inuito quæ mala uerba Deo.*

*inuicto

[Vel de pcipiti uenias in tartara) Cleõbratus Ambraciores Plat. lib. de aïæ immortalitate, qui Phædon inscribitur, perlecto, ẽ turri in saxa præcipitẽ se dedit Cic. aũt in Tusc. qst. in mare cũ scr. se præcipitasse. [Vt qui Theseæ) Iusserat Thesei pater Ægeus, ut alba uela, si incolumis à Minotauro reuerteretur, poneret, sin uero absũptus esset, nigra ut Plut. scr. Minotauro aũt interẽpto, præ lætitia Theseus uela mutare oblitus est, qbus ex alta turri ab Ægeo conspectus, existimãte filium deuoratũ, in mare se proiecit, unde & nomen habet, ut multi tradunt. Plin. uero Ægeũ mare dictum affirmat ẽ scopulo inter Tenedũ, & Chiũ, ex eo noĩe à spẽ capræ, quę ita à Gręcis appellatur repente in medio mari exiliens. [Et iliaca missus ab arca puer) Scamãder Hect. filius, q mortuo pre dictus est Astyanax, qa ei urbis deuenicbat imperiũ, hũc Vlys. capta Troia Græcis interfi ciendũ persuasit, ne Troianorũ qñque ultor esset, quare ex alta turri est præceps missus. Ho. est auct. & in Tragœdijs Sen. [Vt teneri nutrix) Semelem Bacchi matrem fuisse docuimus, eiusq. sororẽ Ino Athamantis uxorem, quæ Bacchum nutriuit, & se in mare uiri fugiens furorẽ una cum filio Palęmone pieçit, quos à Neptuno deos factos superius abũde ostẽdimus. [Matertera) Inquit Fest. matertera patris & matris mihi magna mater est, matertera matris soror, quasi mater altera. [Vt cui causa necis) Perdix Dædali ex sorore nepos 12. agens annũ, serrã in exẽplum spinæ in medio piscis adinuenit. quare ait Ouid. in 8. Met. Dædalus inuidit, sacraq. ex arce Mineruæ: Pręcipitẽ, misit lapsum mentitus, at illũ, Quę fauet ingenijs excepit Pallas, auemq. Reddidit, & medio uolauit in aere pẽnis, quæ auis Perdix nunc quoq; nuncupatur. in 5. aũt Diod. non Perdicem hunc, sed Talum appellat, serrã serpentis dentium spissitudinem imitatum fuisse, repertorem ẽt eum scr. & rotæ. qua figuli utuntur, quare à Dædalo occisum, & sepultũ, quo percepto facinore ab Ariopagitis homicidij damnatum in Cretã uenisse. Pli. in 7. nat. hist. lib. Dædalum serræ inuentorẽ affirmat [Lydia se scopulis) Dianæ auxilio potiti Mars non potuit Ilice Ibici Lycij filia, quã deperibat, ea etiam in Deum multa dixit opprobria, quare cõmotus Mars patrem occidit amatæ, cuius morte puella dolẽs, ẽ rupe se deiecit, ut uetus scr. interpres.

ASC. ET cadas, aut pereas tantũ. [Quam). i. quantum sup. cecidit, & perijt is. [Qui tulit). s. ad Herc. hoc est Lichas. [Dona). i. tunicam, qua camisiã uocant, aut subtexra. [Tincta ueneno). i. uenato sanguine. [Nessæo). i. ipsius Nessi. [Et qui tinxerit aquas Euboicas suo sanguine) Quia Lichas in mare Euboicũ ab Herc. pręcipitatus est. [Vel uenias in tartaras). i. descendas ad inferos [De saxo præcipiti). s. Ambraciæ, promontorio Epiri. [Vt qui legit opus Socraticũ). i. à Socrate inscriptum, sed a Plat. editum. [De nece). i. de immortalitate animæ, uidelicet Cleombrotus, Et cadas & pereas, aut præcipiteris. ut Agẽs pater Thesei. [Qui uidit uela fallacia) . i. nigra quasi lugubria. [Carinæ Theseæ) . i. qua Theseus uiuus nõ mortuus, ut ille putabat, uehebatur. [Et ut Puer). s. Astyanax filius Hectoris. [Missus) . i. pręcipitatus. [Ab arce Iliaca) i. Troiana. [Et ut nutrix, & eadem matertera Bacchi teneri). s. adhuc, uidelicet Ino soror Semeles, quę in se mare demisit ẽ scopulo. Et ut Perdix nepos Dædali. [Cui causa necis fuit serra) Iuuenta, quam inuenit ad similitudinem mandibulæ serpentis, cum dentibus secare incepisset, ob cuius inuentionis inuidiam Dędalus eum necesse fertur. Et pereas sup. [Vt uirgo Lydia). i. Ilice misit se ab altis scopulis. [Quæ dixerat uerba mala). i. imprecatoria. [Deo). s. Marti inuito.

Fœt

Fœta tibi occurrat patrio popularis in auro,
Sitq. Paphageæ causa Leæna necis.
*Quiq. Lycurgiden lacerauit & * arbore natum,*
Idmonaq. audacem te quoque rumpat aper.
Isq. uel exanimis faciat tibi uulnus, ut illi,
Ora super sæui quem cecidere suis.
Vtq. idem simili pinus quem morte peremit,
Phrygia uenator, sisq. Berentiades.
Si tua contigerit Minoas puppis ad undas,
Te Corcyreum Cressia turba petat:
Lapsuramq. domum subeas, ut sanguis Alebæ,
Stella Lycoridæ cui fuit æqua uiro.
Vtq. uel Euenus torrenti flumine mersus

ZAR. FOeta tibi occurrat (Paphagus Epiroticus Ambragiæ dñ dominatus, qui cum in agrū nō procul ab vrbe se cōtulisset: Leænæ catulos suos ferenti obuiauit, à qua est dilaniatus, vt vetus interpres est auct. [Leæna) Masculina in non terminata faciunt in æna fœminina pe nul. cum æ diphthongo, vt draco dracæna, lacon lacæna, ita leon leæna. uā leo fecit lea, more latino, sicut leno lena, vt latinorum pariter, & Græcorū grāmaticarum est opinio. [Quiq. Lycurgiden) Butes qui & filiū eiusdē noīs habuit, in venatione ab apro est enecat*, vt vetus ser interpres, Diod. innixus auct. [Idmonaq. audacē) Idmon Apollinis, & Phæreriæ filius. Pherecydes vero dixit Asteriæ, q filia fuit Coronis, & Apollinis, idē Pherecydes ait Idmonis filiā fuisse Laothoē Laothoes Testota. Testoris Calcāte, alij Abātis illegitime natū hic vna cū Argonautis Argon nauim cōscēdit, cūq. aliquantū à socijs secessisset, ab apro occisus est, vt Orph. & Apollonius testantur. [Isq. vel exanimus) solebat Thoas venator arboribus capita ferarū affigere. quaudā forte die apro interfecto Dianā fertur allocutus, qui sub ea in qua erat pride positū arbore caput de more, sopore fessus iacens à capita apri est interemptus, auct. vetus interpres. [Atque idē simili) Attis in Berecynto mōte, vbi Cybeles sacra fiebant, cū venaret, lassitudine oppressus, sub pinu somnū capiens, illius arboris perijt pomis, sicut interpres vetus exponit. [Si tua cōtigerit) Rege Minoe, vt superius exposuimus, à Cocalo ī Sicilia interēpto, eius Cretenses ossa in patria transportarunt at tempestate in Corcyrā insulam venerūt, qui male à Corcyreis tractati, quoscunq; eorum in Creta venientium in vindictam occidebant. [Si vero legas) Dorcyreum, oppidū in Sicilia Dorcyreum, vbi male habiti sunt Cretenses, qui deinde, vt meritas redderent vices, in Creta inuenti inecabant, vt vetus est auctor interpres. [Lapsuramq. domū) Larissæi filia Alebe domus dilapsæ ruina diem extremū finiuit vna cū marito Lycoride, totaq. domo, vt vetus tradit interpres. [Stella) secutus Poeta Ægyptiam opinionem, æqua stella dixit, nam Ægypti fata in stellis esse credebant. [Vtq. vel Euenus) Euenus poeta in Lycorbam fluuium decidit, cui & nomen dedit, vt vetus narrat interpres', Euenus ēt Martis filius Ætoliæ rex Marphisam formosissimā filiā habuit, teste apud Hom. Porphyrio, q̄ poscentes ad curulæ certamē prouocabat, victorumq. capita foribus affigebat. Idas aūt Apharei filius re vera Neptuni, à patre sibi equos sumens velocissimos puellam rapuit, quē cū Euenus persequeretur, comprehendereq. non posset, equos, quos habebat, iugulauit seque in Lycorbam demersit, quia ab eo Euenus appellatus, fugiente aūt Ida periculum, occurrit Apollo puellam ei rapere volens cumq ad pugnam conuenisset, Iupiter Merc. misit, vt sibi, quem vellet, eligere puellam, hæc Idam accepit, verita ne senescentem eam Apollo reijceret.

* ab arbore.

ASC. FOETA) .s. Leæna. [Popularis) .i. in populo vagari solita impune, occurrat tibi in aruo patrio & sit tibi cā [Necis Paphageæ) .i. vt fuerat Paphagi regi Ambracię [Et aper, q lacerauit) .i. lætaliter vulnerauit. [Lycurgidē) .i. Lycurgi filiū Butē tractū ab arbore. [Et q rupit, aut letauit [Idmona) Qui vltimus ad Argonauticā expeditionē venit, & ab Apro in Bithynia discerptus est. [Rūpat quoq;) .i. ēt te. [Et is) .s. per. [Vel) .i. ēt. [Exanimus) .i. mortuus. [Faciat tibi vulnus) .s. letale. [Vt) sup. fecit. [Illi) .s. Thoantis, vel alteri ignoto venatori. [Super quem cecidere ora) .i. caput cum dentibus. [Suis sæui] .i. apri siluestris. Et tu Idem sis ille. [Quem pinus) .s. decidens peremit simili morte supple in Phrygia, & sis.

Beren-

[Berentiades) Venator.i.pereas, vt Attis,& Nauclus ex casu pini.[Si tua cõtigerit) Ordo est.[Si puppis tua contigerit ad vndas Minoas).i. Creticas.[Turba Cressia).i. Cretensis. [Petat te Corcyreum).i.quasi Corcyreum, hoc est occidat te vt Sicilienses oẽs Minos occidi iussit. Et subeas domum lapsuram. [Vt sanguis Alebæ).i. Alcidice Alebi Larissæi filia [Cui fuit stella).i influẽtia cęlestis.[Æqua).i.æqualis.[Lycoridæ viro).i.marito suo, quia à domo ruente oppressi sunt. Et tu mersus flumine torrenti des nomina aquæ rapidæ, in qua.s.submersus sis, vt vel Euentus dedit sup. nomen Lycorbæ, qui Euenus post ea dictus est,& est fluuius Ætoliæ. vel Tyberinus, à quo Albula in Italia dictus est.

Nomina des rapidæ uel Tyberinus aquæ.
Hytracidæq. modo defixa cadauere trunco
Digna feras: hominis sit caput esca tuum.
Quodq. ferunt Brotheum fecisse cupidine mortis:
Des tua succensæ membra cremanda pyræ.
Inclususq. necem cauea patiaris, ut ille
Non profecturæ conditor historiæ.
Vtq. repertori nocuit pugnacis Iambi,
Sic sit in exitium lingua proterua tuum,
Vt ue parum stabili, qui carmine læsit Athenas
Inuisus pereas deficiente cibo.

ZAR. Nomina des rapidæ) Tyberinũ regẽ d. qui in fluuio mersus, ei nomen dedit, vt iam ostendimus. [Hyrtacideq. modo) Hyrtacidæ duo fuere, alter ab Ho. Asius dictus, alter à Vir. Euryalus Hyrtaci filius, qui noctu hostiũ castra ingressus multos enecauit, ipse vero captus est interfectusq. caputq. hasta ad Iulum Æneæ filium delatũ. Virg. est auct. [Quodq. ferunt Broteum) Broteus Iouis filius à sua turpitudine nomẽ habuit, quare immortalem assequi nõ valuit, vñ præ dolore, & quia sese contemni videbat, in ardente pyra mori voluit, vt vetus tradit interpres. Alij hunc Vulcani,& Mineruæ filiũ perhibent, & Erichthonium ẽt appellatũ [Inclususq. necẽ cauea) Duplex hoc loco hist. constat, nã vetus scr. interpres: Calisthenem Magni Alex. inepte complexũ hist. quare in caueã detrusum inedia perijsse, alij vero tradunt in Alexan. hunc scripsisse, & ideo fame obijsset Cherillus ẽt intelligi posset, qui teste super poetica Horatij Porphyrione, adeo incompte, Alexandri gesta carmine descripsit, vt eius 7. tm̃ versus sint approbati. fertur Alex. dixisse, malem apud Hom. Tersites haberi, quã apud Cherillum Achilles, addit ẽt Acron super eodẽ Ho. loco Cherillũ cũ Alex. pactũ, vt si bonum versum faceret, aureo numismate donaretur, si malũ colaphis feriretur, qui sæpe maledicẽdo Colaphis nectus est. [Vtq. reperto norui) Archilocus Lacedæmonis iambici carminis inuentor fuit, licet affirmet Aristoteles multo ante ea genus carminis fuisse, qui Tulli Hostili tẽpibus extitit, cui summa elocutionis vim fuisse in 10. oratoriã institutionum Quintil. tradit. carminis ab eo in Lycambem socerum,& filiam Neobulen editi maledicentia, ambos laqueo obijsse certum est ipse postea, quia nimis seuere scripserat, à Lacedæmonis est exulatum missos, & liber eius reiectus, vt de seueritate Val. docet. Plin. aũt in 7. ait: Archilochi poetæ interfectores Apollo arguit Delphis. ex quibus verbis Archilochũ occisum coniectamus. [Lingua proterua) Proteruus declarat quandã lasciuã libidinem cũ iniuria indictis, & factis, proteruia vero apud veteres sacrificium fuit. in eo mos erat, vt si quid ex epulis superfuisset, igne consumeretur, sicut apud Macr. in Sat. legimus. [Vtq. parum stabili) Anaxandrides contra Atheniẽses scr. vt in 7. Æt. docet Eustathius, quos sanctissimas leges hr̃e affirmabat, prauissimus aũt vti, quare fame mori est coactus. vetus interpres Mæuium dicit, qui & ipse Athen. carmine lacerauit, à quibus inedia compulsus in carcere extremum diem finire. Athene teste Var. tres fuere, ab vnis Athenęi. ab alijs Athenausi, à tertijs Athenæpolitę.

ASC. ET feras modo).i. admodũ Hyrtacidę.[Cadauera d gna) sup. te.[Defixa trũco) Hoc est caput tuũ sit esca hoĩs.i. comedaẽ ab homine.[Et des tua mẽbra cremanda pyræ succẽsæ).i. rogo.[Quod).i. quã rẽ. [Ferũt).s. plurimi. [Brotheũ).s. Vulcani, & Mineruæ filiũ. [Cupidine mortis) Quia ob turpitudinẽ se contẽptũ viderat. [Et inclusus cauea patiaris

necẽ,

nece,ut.s.ille).s.notissimus Cherillus[Conditor historię).s.gestorum Alexandri Magni.[Non profectura)Qui à perijt famem,per quod significatur fuisse malus scriptor.[Et ut lingua proterua nocuit repertori).s.Archilocho inuentori iambi).i.carminis iãbici.[Pugnacis).i.mordacis,& ad nocendum inuenti.[Sic).i.in tuum exitium.i.exterminium, & necem.[Et tu inuisus pereas cibo deficiente) i.inedia coactus.[Vt)Sup. perijt Aristophanes.[Qui læsit Athenas carmine parum stabili).i.cito abolẽdo.

Vtque lyræ uates fertur perijsse seueræ,
Causa sit excidit dextera læsa tui.
Vtq. Agamemnonio uulnus dedit anguis Oresti,
Tu quoque de morsu uirus habente cadas.
Et tibi coniugij nox prima nouissima uitæ.
Eupolie hoc perijt,noua nupta modo.
Vtque cothurnatum perijsse Lycophrona narrant.
Hæreat in fibris fixa sagitta tuis.
Aut lacer in sylua manibus spargare tuorum,
Sparsus ut est Thesbis angue creatus auo.
Perque feros montes tauro rapiente traharis.
Vt tracta est coniux imperiosa Lyci,
*Quodque suæ passa est pellex *inuita sorori*
Excidat ante pedes lingua resecta tuos.

VTque lyræ uates) Aristo- ZAR. chius poeta carmen tragicum per siluam transiens meditabatur,cui serpens, & arbore cuius folia percusserat,decidẽs manum momordit, quare extremum diẽ obijt, ut uetus narrat interpres in 7. Æth. tradit Eustathius. Carcinus tragicus poeta, cuius Alope adultera filia fuit, de Cercyone scripsit, q cum meditaretur, à serpente morsus decessit. [Vtque Agamemnonio) Orestes,ut iam oĩbus constat, interfecta matre furore correptus fuit, inde liberatus cum per siluam iret, à serpẽte occisus est.[Sit tibi cõiugij) Eubolus, vel Eupolis Atheniensis comicus poeta Medillã duxit uxorem, cum qua prima nocte, qua cõcubuit, mortuus inuentus est,si ueteri credimus interpreti.[Vtq. Cothurnatum) Lycophrones in poetica duo floruerũt.alter dicta Casandræ scripsit,alter cuius nũc fit à poeta mẽtio,tragicus.ex his unus,q Pleiades sunt appellati ab inimico sagitta ueneno illita traiectus interiit.auctor est uetus interpres.[Cothurnatum)Cothurnus calciamenti genus utriq. pedi aptum,quo tragici utebantur,comici ãt socco,ut docet Seru.[Aut lacer in silua) Echiõ ex Cadmi filia Agaue Penthea genuit, q sacra Bacchi auersatus à matre aprũ cũ esse existimante, occisus est, ut in 3. Met. legimus.[Auo angue) Cadmum dicit in anguem uersum,cuius Agaue filia Penthea peperit.[Perq. feros montes) Antiope Nyctei filia,quàm Iupiter in Satyrũ mutatus corripit,fugiens Nyctei minas defugit in Sicyonẽ ad Epopea, ubi peperit Zethũ & Amphiona,quos in Cithærone monte apud quosdã pastores deposuit.Nycteus igitur ob audaciam filiæ tristatur rogauit Lycum,ne despiceret ipsam. quãobrẽ in Sicyonẽ profectus cũ exercitu Lycus Epopea occidit.abstulit captiuam Antiopẽ tradiditq. eam Dircæ uxori custodiendam,utpote fratris sui filiam,hæc rursus fugiens capta traditur à filijs suis Amphione,& Zetho,quibus pastor,qui eos aluerat,rem oẽm prętritã memorat,quod cum cognouissent matrem suam esse,ipsam custodiũt: Drycen uero agresti tauro ligantes deceipserunt,unde Plau.in Pseudulo,eras quasi Drycen olim,ut me morãr, duo gnati Iouis deuinxere ad Taurum,inde Lycum agresti sunt,ut diceret Antiopem uellem tradere,quorum mẽtem cum nouisset Lycus,nam Merc. impediuit,quo minus ipsum occiderent.Lycoq.rem aperuit,& tempus fuge datum, & perinde effugit interpres Apollini scribit.Probus aũt in Perseum aliter hanc tradit historiam, nec nos præterit Ho. in Odyssea Antiopem Asopi filiam memorasse.[Quodq.suę passa est)Superius memorauimus a Tereo Philumela stupratam,& linguã resecta,ne scelus pro palã fieret, ea uero sanguine in linteo rem omnem annotauit, quem ad Prognem sororem misit à qua Itys filius appositus pro epulis à patre est comesus,qui omnes in aues sunt mutati.

ET ut vates seueræ lyrę).s.alter Aristophanes ferẽ perisse. [Sic dextera lęsa sit cã tui ASC. excidij)

*inuisa.

excidij).i.mortis tuæ Et ut anguis dedit vulnus Oresti Agamemnonio).i. Agamēnonis filio.[Cadas tu quoque).i.etiam tu. [De morsu habente uirus).i.uenenum.[Nox prima coniugij fit tibi nouissime).i.ultima uitæ. Eupolis.f.poeta comicus Græcus,qui comediā veterē scripsi. [Perijt hoc modo).i.prima nocte.[Et noua nupta).i.coniux eius.[Vtque) .f.historiographi narrāt.[Lycophrona).f.poetam[Cothurnatum).i.altiloquium.f.perijsse sagitta aduersarij.sic sup.[Hæreat sagitta fixa in tuis fibris).i.præcordijs.[Aut spargare in silua lacer).i.dilaceratus manibus tuorū.[Vt spaisus est Thebis ereatus auo angue).f. Pentheus a matre discerptus,cuius auus Cadmus factus est. [Et trabaris per feros mon res tauro rapiente).f.te.[Vt coniux imperiosa Lyci).f. Dirce tracta est à filijs Antiopæ. [Et quod Phylomela pellex inuita).i.coacta esse pellex.[Suę sorori).f.progne. [Est passa lingua).f.sua.[Refecta).i.amputata.[Exeidar).f.ex ore tuo ante pedes tuos, de quare in Bue.mentio fit.

ZAR. COgnitor,ut tardæ) Cynaras cypriorum rex cū Myrtha filia deceptus rem habuit, quo detecto facinore, eā stricto ense per Arabiā est insecta tus ubi urbē à filiæ nomine appellata condidit,q̄ in sui nominis arborem est deorum miseratione mutata, ut iam explicuimus cognitor,& traditor lègi absq; menda potest. [Inque tuis opifex) Achæi plures fuerunt,quorum hic,unus,de quo nūc agitur,in cuius p hortū ambulantis capite agmē apum insedit,quod cum expellere uellet eorū aculeis acie oculorum dicitur priuatus,ut tradit uetus interpres.[Fixus & in duris) In Theogonia,& in 1. Georg. Hesiodus Iapetum scribit filios Promethea habuisse, qui prouidentia interpretatur,& Epimethea,qui improuidentia,ad Promethea mulierem Pandoram nomine Dei cum uasculo , in quo omnia inclusa erant mala,misere,at Prometheus fraudē præuidēs illud non recepit,subdola uero puella denuo eo absente,Epimetheo obtulit, qui imprudēs uas aperuit,unde uestigio morbi omnes euolarum,præter spem,quæ in labijs assiste bat dolij,ut ipsa pariter effugeret.non id sine ratione fingitur,unde in miseria constitutis remedium spes est hanc puellam Epimetheus compressit,unde Pyrrha & Deucalion nati sunt,quorum patruus Prometheus in Caucaso monte patitur.nam iecur eius ut recensuimus ab aquila deuoratur.[Et puer Harpagidę)Nullus ad hūc diem iudicio meo rectè est hāc interpretatus histo.quam sic accepimus ex Herod.in primo histor.sententia, nec nō Iustini in primo Trogi compēdio,Cyaxatem Medorum regem filium habuisse nomine Astyagē,ad quem defuncto patre peruenit imperium habuit hic filiam, quam Mandanē appellauit,quæ ei per quietem tantum urinæ facere visa est,ut omnem ipsius urbem oppleret,atq; uniuersam Asiā inundaret,quod somnium cum magis exposuisset,q̄ sunt interpretari,contempsit est,inde Mandanem uiro maturam uisum est alicui Medorum nō tradere, sed Persæ cuidam Cambasi eodem quoque anno,quo filiam collocauerat,uisionē alteram uidit,uidebat ei ex filiæ genitalibus,q̄ totā occuparet Asiam,uitis enasci : qđ uisum cum interpretibus retulisset,edectus est filiam , qui pro ipso regnaret,parituram, quare exterritus è Persis filiam accersit,cui custodiā apposuit,ut quidquid pareret, interficeretur,ubi Cyrus genitus est . Harpagū familiarem inter Medos fidissimū acciuit,cui puerum in occidendum tradidit,quadam aūt pietate,uel fato potius infantem interficere noluit , sed eū Mitradat regis Astyagis bubulco,ut perimeret dedit , additis etiam ni id faceret minis,qui optime cauillatus filium proprium,quē tunc mulier pepererat,mortuum loco Cyri in præstituto posuit loco,& Cyrū æque,ac filium aluit.is cum obuersaretur inter pastores,imperiū,ut puerorū ē mos,de cōsensu oīum gerere cępit, quē bubulci filium

Cognitor ut tardæ Blæsus cognomine Myrrhæ,
Orbis in innumeris inueniare locis.
Inque tuis opifex nati quod fecit Achro,
Noxia luminibus spicula condat apis
Fixus,& in duris carparis uiscera saxis.
Vt cui Pyrrha sui filia fratris erat.
Et puer Harpagidæ referas exempla Thyestæ,
Inque tui cæsus uiscera patris eas.

filium appellant. nam Cyrus inde dictus est, qui à Cyno nutrix dicit. i. canis, medice aût spaco. cumq. quidã collusor filius Artēbaris Medi spectati viri nihili Cyri faceret impe tia, à pueris ipsum cōprehēdi, iussit, & multis affici verberibus, q ilico ægre ferēs in verbem ad patrē retulit, qualiter rē habuerit. o are Artēbares apud regē conquestus est, & filiū secum duxit, eiusq. humores cæsos regi ōndit. rex statim ad se Cyrum venire iussit quem cum hmōi re interrogasset, & ipse increpide rñdisset, nepotē esse cognouit. ita ē tpe suggerente, quod ita esse à bubulco certior est factus, quare Harpagum rex vocat, quē de puero percontatur, uiso pastore noluit Harpagus tergiuersari, sed te torā ordine aperit. Astyages aût dissimulāt bene hoc euenisse, gratumq. sibi esse, & Harpagi filiū ad se mitti imperat 13. natū annos, qui eius iussu mactat, & mēbratim concidit, partim elixus, assus partim in cōuiuio pro epulis pri est appositus. Idē legit & de Thyestis filijs, vt docuimus, qd deinde fuerit de Astyage, & Harpago, quos memorauimus, auct. tradunt.

COGNITOR &c.) Ordo est. [Inueniare) .i. pfugus, & uagus in innumeris locis [Orbis) .i. mundi [Vt conditor Myrrhæ) .i. filiæ suæ, uidelicet Cynaras. [Tardæ) .i. q in arborē tarde nascentem conuersa est. [Cognomine .i. cognomēto blæsus. Et apis opifex) .i. mellificans. [Condat spicula noxias) .i. aculeum noxium, qa exca catiuum. [In luminibus) .i. oculis tuis. [Quod) .i. quam rem. [Fecit Achæo vati) .i. poetæ. [Et tu fixus in duris saxis, carparis uiscera) .i. habeas uiscera carpta, & dilacerata, ut cui Pyrrha erat filia. [Sui fratris) .i. Epimetheus, hoc est vt Prometheus in Caucaso monte religatus, cuius fratris erat Pyrrha filia, & referas. [Exempla Thyesti) .i. commedans a patre. [Vt puer Harpagi dæ) Sup ab eo absūptus est. [Et te cæsus) .i. occisus, cas in viscera tui patris. ASC.

Trunca geras sæuo mutilatis partibus ense,
Qualia Myceruni membra fuisse ferunt.
Vt ue Syracusio præstricta fauce poetæ.
Sic animæ laqueo sit uia clausa tuæ.
Nuda ue direpta pateant tua uiscera pelle,
Vt Phrygij, cuius nomina flumen habet.
Saxificæ uideas infelix ora Medusæ,
Cephenum multos quæ dedit una neci.
Potniadum morsus subeas (ut Glaucus) equarum.
Inque maris salias Glaucus (ut alter, aquas.

TRunca geras (sæuo) Mamertes Sysaphoni Corinthij fratri regni cupiditate nepotem occidit, quare a fratre est laceratus, alij tradunt Mamertē, vnde Mamertini Siciliæ populi appellant oppidum edificasse, inde oborta de regno lite à fratre mortuus est, ut uetus memorat interpres. [Vt ue Syracusio) Theocritus Syracusanus Bucolicum carmen elegantissimum composui, quod nr Maro est imitatus. Fuit aût ingenij adeo mordacis. vt in ipsum Siciliæ regē Hieronis filiū sit inuectus, à quo ad sup plicium, ut hoīem tantum perterre faceret ductus, interrogatusq. an à maledicētia se abstinere uellet, magis verba regem lacessentia proferebat, indignatus āt rex, quod iocose fuerat commentus, sero, fecit, nam caput ei amputauit, alij suspensum volunt, ut Ouid. hoc loco, uetus interpres est auct. [Nuda ue direpta) Marsiam dicit qui uictos ab Apolline, in fluuium sui nominis est mutatus, ut ondimus. [Saxificæ uideas) Ad compendium rem hāc redigam, cum & superius eā narrauerimus. Perseus liberata Andromeda, cū Phineo certauit, cui ante promissa fuerat Andromeda, & cū ipsi puella à parentibus policita in vxorē, in saxū vertit. utpote vim inferre nitētē. Cephenosq. populos ei parētes, ut Ouid. in Met. Hyg. alijq. multi sunt auct. [Potniadū morsus) Glaucus è Potnia ciuitate, cū Veneris sacra sperneret, suis equabus à Dea furor immissus est, à qbus cū ueheretur, morsibus est dilaceratus, vt Seru. sup his Virg. in 3. Georg. docet. Scilicet ante oēs furor est insignis equarum, Et mentē Venus, ipsa dedit, quo tempore Glauci Potniades malis membra absumpsere quadrigæ. [Inq. maris salias (Glaucus is piscator ardenter Scyllā amauit, q in Euboica Anthedone herba quadā comesa incredibili cupiditate se in mare proiecit, & à Neptuno cererisq. Dijs marinis Deus effectus est, auctor est Ouid. in 14. Meta.

ZAR. * Vtque Syracusio.

V 2 ET

ASC. ET tu geras mēbra trunca).i.truncata,& hoc patribus tuis mutilatis.[Ense sæuo].i. crudeli sup. talia, qualia ferunt fuisse mēbra Mamercis.[Et uia aīæ).i.uitæ suæ,aut anhelitus tui.i.atteria uitalis[Sit tibi clausa).i.occlusa,& strāgulata laqueo, vt sup. fuit clausa.[Poetæ Siracusio).i.Theocrito,& hoc.[Fauce eius pstricta).i.strāgulata, & cōpressa, & viscera tua pateāt nuda,& hoc.pelle direpta,[Vt Phrygij).s.Marsiæ, qui fuit excoriatus.[Cuius nomina hēt flnmen)Marsias nomine,&.[Tu infelix videas ora Medulę saxificæ).i.facientis saxa ex ijs,à quibus inspecta fuerit.[Quæ).s.Medusa.[Dedit multos Cephenūm)Pro Cephenorum populorum.s.[Neci).i.morti.[Subeas morsus equarum porniadum).s.carne humana uesci solitarum. [Vt Glaucus.)Sup.subijt. [Et salias in aquas maris,ut alter Glaucus)Correptus.s.furore comesa quadam herba.

Vtq; duobus idem dictis mihi nomen habenti
Præfocent animæ Gnosia mella uiam:
*Solicitoque bibas * uultu doctissimus olim,*
Imperturbato quod bibit ore reus.
Nec tibi,si quid amas,felicius Hæmone cedat,
Vtque sua Machareus, sic potiare tua.
**Et uideas quod iam,cū flammæ cuncta tenerent*
Hectoreus patria uidit ab urbe puer.
Sanguine probra luas,ut auo genitore creatus,
Per facinus soror est cui sua facta parens.
Ossibus inque tuis teli genus hæreat illud,
Traditur Icarij quo cecidisse gener.

ZAR. Vtque duobus idē) Alius quidam Glaucus Cretensis (nā plures Glauci fuerunt) ob lasciuiā in filiam uenenato melle extinctus est, vt uetus docet interpres. [Gnosia mella) Cretensia Gnosos.n. Cretæ ciuitas est, ut tradit Seruius [Sollicitoque bibas) Melitus, Antus, Polydeutus, Polycrates,plures'q.alij Socratē virum sanctissimū inuidia accusarūt, quod Atheniēsem iuuenturē prauis moribus falsaq.religione instrueret, quāobrē in carcerem à magistratu detrusus est, ibiq.cum de animo immortalitate disputasset,hausto intrepide veneno interijt habes Platonis Dialogum,ubi quid Socrates edisseruerit,comperies, dicit itaq; Ouid. Sicut Socrates doctissimus vir intrepide veneno obijt,tu noxius,timidusq.moriaris.[Nec tibi si qd amas) Hæmon Rhodopem filiam adamauit,cum qua incæstū cōmisit,quamobrē vterq, in montē sui nominis conuersus est,ut à veteri cōmonemur interprete, in 2.elig.etiam Hæmonis Proper.meminit.[Vtq. sua Machareus) Hēs hāc superius fabulosam explicatum historiam Canaces inquam & Machareus Æoli filiorum,qui ob mutuum concubitum insigni notantur dedecore.[Et uideas quod iam) De Astyanacte. Hect filio abunde locuti sumus,qualiter à Græcis Troia capta, cōremataq. Vlyss.hortatu è turri fuerit demissus [Sāguine probra luas) Myrrha Cynaræ,ut docuimus, filia,ex patris cōpressu foemosissimū peperit Adonē,cuius amore tm̄.Venus creditur flagrasse.hic dum uenaretur, ab apro occisus est,& in florē à Venere postea mutat,ut in 10.Met.legere est.bene ergo soror facta est patens,nā ex eo parēte Myrrha nata est,q & ipsum genuit Adonē ex filia [Ossibus inq. tuis) Vlyss. cum ad Ithacam ex longo errore appulisset, territus crebris insomnijs est,q ad oēs eius regionis somniorū cōiectores peritissimos mittit,rfert.n.visum sibi sæpius simulacrū quoddā inter humanū, diuinumq. vultū formæ perlaudabilis, ex eodē loco repeteret,cōplectiq.summo desiderio,cupiēti,porrigentiq. manus rñdisse uidebat,scelaratā hmōi coniunctionē fore,quippe eiusdē esse sanguinis,& alterū alterius opera interiturū,quam rem oēs exitialem pronunciabat,addētes, sibi caueret ab insidijs filij.quapp Telemachum in agros, qui in Cephalentia erant,relegauit, p idē tps Telegonus,ex Circe natus & Vlyss.ad quęrendū patrem profectus, Ithacā uenit,quoddā hastile in manibus ferēs,cuius acies marinę turturis osse pfixa erat insigne, sed insulæ Aeæ,in qua editus erat, ibi p custodes à patrio est prohibitus adire, dū acrius instat,& repellitur ueritus à Telemacho mitti multis interēptis custodibus patrem quoq; nesciens occidit, q dū lætaret se nō à filio interfectum moriēs filiū nouit à quo saucius moriebat, quod

* Anitbi. vt apud Horat. Antiq; reū, & Oui. alibi fama. refert Anithi quale fuisse rei

* Vt

Telegonus

Telegonus cognoscens, miserabiles edidit fletus, manu utraque caput uerberans. Ditis Cretensis etiam auctor.

VT habenti idem nomen duobus).i. cum duobus dictis.[Mihi).i. à me, hoc est, ut tertius Glaucus, qui uenenato melle ab hospite Cretensi extinctus est.[Mella gnosia).i. Cretensia, hoc aptum Cretensium.[Præfocent) Strangulent, & intercludant.[Viam animæ).i. anhelitus tui, & flatus.[Et bibas ore sollicito) Sup. aconitum, ueluti olim bibit.[Reus doctissimus).f. Soc. solus sapiens ab Apolline pronunciatus.[Quod) Sup. ipse.[B bitore imperturbato).i. cōstanti.[Nec si tu quid amas, cedat tibi felicius Hæmone).i. quam Hæmon, qui cum filia Rhodope quam turpiter amauit, in montē obduruit, &.[Tu patiare) Sup. à sorore tua.[Vt Machareus) Sup. passus est.[A sua) Sorore.f. Canace, hoc est perpetuam infamiam.[Aut uideas) Non, ut uideas. Nam ordo est.[Aut uideas).f. mortē ex præcipitio incensa patria.[Quod puer Hectoreus).i. Hectoris filius Astyanax.[Vidit ab orbe patria).i. in Illio.[Cum flāmæ tenerent).i. occuparent iam cuncta.[Et tu luas sanguine).f. tuo.[Probra).i. uituperia.[Vt).f. Adonis.[Creatus) i. procreatus, & genitus.[Auo).f. materno, hoc est Cynara patre Myrrhæ, & auo Adonis.[Genitore).i. patre. Idem.n. erat pater, & auus eiusdem, sed auus per filiam.[Cui).f. Adoni. Sua soror est facta parens.i. mater.[Per facinus).i. per incestum.[Et illud genus teli).i. ut Baptista Mantuanus recitat, rostrum gladij, & cauda trigonis. unde uerba eius sunt, nam gladij rostrum caudamq. trigonis aquosi. Qua quondam magno fatum intentauit Vlyssi Telegonus, Circes usus fata libus armis Præfixit iaculis, Stigiaq. extinxit in unda, Hæreat in tuis ossibus.[Quo gener Icarij).i. Vlysses maritus Penelopes filiæ Icarij.[Tradit cecidisse).f. à filio suo sublatus ASC.

Vtque loquax in equo est elisus guttura acerno,
Sic tibi claudatur pollice uocis iter:
Aut ut Anaxarchus pila minuaris in alta,
Iactaque pro solidis frugibus ossa sonent.
*Salmacis utque * patrem condat te Phœbus in ima*
Tartara, quod natæ fecerat ipse suæ.
Inque tuos ea pestis eat, quam dextra Chorœbi
Vicit, opem miseris Argolicisque tulit.
Vtque nepos Aethræ Veneris moribundus ob irā,
Exul ab attonitis excutiaris equis.
Propter opes nimias ut perdidit hospes alumnum,

VTque loquax) Agenor quidam petulans, incōpesci biliqne lingua adeo, ut ne Io. quidem parceret, qui concurreret, ab equo cecidit, & fauces pollicet sibi oppressit, ut uetus exponit interpres.[Aut ut Anaxarchus) Hic Atheniensis fuit, qui male suos colonos tractabat, à quibus occisus est eiusq. ossa in pila occlusa pro frugib. iactata, si recte uetus interpres cōmonet.[Vtq. patrem Salm.) Cyclops quidam Sameri filiam habuit alter Leucotheam, quā ZAR.

*Vtq. patrē Psamathes.

Phœbus amans est insectatus, quare eam pr̄ occidit, qua iniuria Phœbus cum interfecit, si ueteri credimus interpr. alij legunt, Salmacis utq; pt̄em.[Inq. tuos ea pestis eat) Documus iā à Chorœbo mōstrū filios matrū sinu educens, atq; deuotans interfectū. Statū adducens auctoritatem.[Vtq. nepos Aethræ) Hippolytū d. Thesei filium ex Æthra nati, ab Æsculapio Dianę precibus ad uitam restitutum indignatus aūt Iupiter mortalem Æsculapium homines ad uitam iam mortuos reuocare posse, cum fulmine interemit, qua re Apollo Cyclopas fulminis fabros, interfecit, q è cęlo à Ioue pulsus admeti regis oues pauit, ut oībus notissimū est.[Propter opes nimias) qualiter Polymnestor auri cupiditate Polidorum priami filium occiderit, & ipse ab Hecuba obcæcatus fuerit, iā narrauimus.

ET ut Agenor loquax).i. dū assidue loqui uellet, & mauū in os inseretet.[Est elisus guttur).i. habuit guttur elisum.[In equo).i. dum insideret in equo.[Sic iter uocis claudat tibi pollice).f. tuo immisso.[Aut minuaris) i. minutatim cōteraris.[In alta pila).i. infiso, quo conteritur granum quoduis, aut legumē.[Vt Anax.) Sup. tritus, & imminutus est.[Et ossa tua iacta).f. è pila.[Sonēt ꝓ frugib. solidis).i. impermixtis, & sui plenis.[Et Phœbus condat).i. detrudat te in ima tartara.[Vt) sup. condidit.[Patrem Salmacis).i. Orchamum ASC.

quē radijs solaribus interemit. [Quod).i.quā rem. [Ipse fecerat suæ natæ).f. Leucotheæ, quam detrusit in locū subterraneū [Et ea pestis).i.monstrum.[Eat in tuos).f.familiares, propinquos,amicos,& benefactores. [Quam).f pestē i.quod monstrum dextra chorœbi uicit,& tulit opem miseris.[Argolicis).i.Pelopponesi incolis.[Et tu exul.) f.à paterna dō mo.[Excutiaris ab eqs attonitis).i.cōsternatis uisis phocis. [Vt)sup.excussus est.[Nepos Æthræ).f.Hippolytus Thesei filius. [Moribundus ob irā Veneris) Quia cōtempsit rem uneream habere cū Phædra nouerca sua.[Vt hos.) .f.Priami Polymnestor rex Thraciç. [Perdidit).i.interemit.[Alumnum).f.Polidorum filium Priami,quem aluerat pp nimias opes.Vnde 3.Æneid.Polidorum obtruncat,& auro Vi potitur.quid non mortalia pectora cogis auri sacra fames? sic sup.[Hospes tuus perdat te ob exiguas).i.ualde medicas opes.

Perdat ob exiguas te tuus hospes opes.
Vtq. ferunt fratres sex cum Damasicthone cæso,
Intereat totum sic genos omne tuum.
Addidit ut fidicen miseris sua funera natis,
Sic tibi sint uitæ tædia iusta tuæ:
Vtq. soror Pelopis saxo dureris oborto:
Et læsus lingua Battus ab ipse sua,
Aera si misso uacuum iaculabere disco,
Quo puer Oebalides, ictus ab orde cadas.
Si qua per alternos pulsabitur unda lacertos,
Omnis Abydena sit tibi peior aqua.

ZAR. VTque ferunt) De numero filiorum Niobes diuersæ apud auct. reperiuntur sententiæ, nam Ho. pueros, puellasq. senos fuisse ser. bis septenos Euripides, Sapho bis nouenos, Bacchilides, & Pindarus bis denos, quidā alij scriptores tres tm̄ uolunt, ut lib. 19 Gel. tradit. Ouid.ēt in 7.Met.bis septem dicit,& Mariū ponit nomina,quorū unus Ismenus uocabatur, alius Sipylus, tertius Phedimus, quartus Tantalus, quintus Alphenor, sextus Damasithon,ultimus Ilioneus,qui omnes sagitta à Phœbo occisi sunt propter matris nimiā superbiam, Latonæq́ contemptum, quam sterilem prædicabat, ita & filiæ sicuti fratres periere,ut lib.7.ser.Ouid.[Addidit ut fidicem) Amphion,quorū nunc meminimus,pater fuit,Iouis, & Antiopæ filius, & ut Plutar. docet, in arte musica fidium inuentor,& musicus præstantissimus.hic occisis filijs mortē sibi consciuit,ut Ouid.narrat,Nā pater Amphion ferro perpectus adacto Finierat moriens pariter cum luce dolorē. Hippocr. autē in libro qui inscribitur ὀξέων παθῶν. Illos morbos decessisse. Cynates. subitariaq́. præuentos morte,qui dicitur morbus etiam Apollo bletus,id est percussus ab Apol. auct. est Porphyr.[Vt ue soror Pelopis) Niobe Tantali ex Taygete filia,alij Pelopis,alij Zethi,alij Alalchone ni,ut Porphyr.in 7.testatur,& proinde Pelopis soror, Amphionis Thebarum regis uxor fuit,quæ nimio mœrore ob natorum interitū in marmore dicitur uersa, ut ab Ouid.in Met.accepimus,ferunt nonnulli hanc calamitatem subiuisse in Libya, alij apud Thebas.Porphyr.ait,comicū Philemona scripsisse mutā effectam Niobem,ob multa quç eam circunuenerāt mala inde fictū in lapidē conuersam Lydus aūt poeta,inquit, ab Asonide amatore fuisse dilectā,quē cum illa auersaretur,ignem foribus obiecit. illa effigies in lapidē conuerti postulauit,ac ita in lapidē cōuersa est.[Et læsus lingua Bat.) In 2. Met. Ouid.ser.Merc.Apollini armenta suffuratū quæ in agros plyos processerant,eaq. in siluā abduci nemo præter unum senem Nelei pastorem Battum nuncupatum uidisse,quē præcario,ut furtum taceret,adijsse utq. magis id faceret,dono uaccam tradidisse,alia nō multo post Deum sumpta effigia eum interrogasse,num boues surreptas uidisset,utq. manifestaret,boum parta pollicitum fuisse,quo munere allectū furtū detexisse, inde in saxum qd index dr̄ mutatum.[Aera sic misso) Hyacinthus puer Oebali filius ab Apolline summopere dilectus, ab eodem per imprudentiam disco occisus est, ut in Met. Ouid.tradit. Plinius autem libro uigesimoprimo Hyacinthum,inquit, comitatur fab.duplex, luctum præferens,eius,quem Apollo dilexerat,aut ex Aiacis cruore editi, ita discurrentibus uenis,ut græcarum literarū figura,ea legatur inscripta erat discus genus ludi,antiqui diceq́bant

bant certi ponderis discum, quo iuuenes in Agone contendebant, fortior iudicandus, qui in vltra statutam metam proiecisset, ita & missilibus certabant. Ho. lib. carmin. Sepe disco, sæpe trans finem iaculo expedito, Aeron est auctor. Si qua per alternos, in heroidibus amores Hero & Leand. scribit Ouidius alter apud Abydum, apud Seston Hero commorabantur, & noctis tempore fretum per septem stadia patens, Leander transnabat ad amicamq. se conferebat, forte tempestate obrutus perijt, extant de hoc Mart. epigram. Musæiq. carmen.

ET vt ferunt tot fratres cæsos). s. ab Apolline. [Cum Damasithone). s. filio Amphionis, & Niobes, sic omne genus tuum intereat tecũ. [Vt fidicen). s. Amphion addidit. [Sua funera). i. mortem suam. [Natis). i. filijs suis miseris, qui ob superbiã matris interempti sunt. [Sic iusta tædia sint tibi tuæ vitæ). i. de vita tua, vt teipsum interficias. [Et duretis) .i. induteas. [Saxo oborto). i. præter opinionem nato. [Vt soror Pelopis). i. Niobe sup. induruit, quæ in Sipylum saxum commutata est, & vt sup. in saxum induruit & immutatus est Battus). s. fur Abigeus. [Læsus ipse à sua lingua.) Qua furtum confessus est. [Sic tu iaculabere). i. iaciendo percuties. [Aera). i. aerem. [Vacuum). s. corpore denso. [Disco misso). i. per discum sursum missum. [Tu cadas ictus ab orbe). i. ab eodem disco rotundo. [Quo puer Oebalides). i. Hyacinthus. [Ictus) sup. cecidit. [Et si qua). i. aliqua. [Vuda pulsabitur per lacertos). s. tuos. [Alternos). i. alternatim, dum natas, aquas ferientes, hoc est si aliquando pernatare fluuium volueris. [Omnis aqua sit tibi peior Abydena). i. quam Abydena fuit Leandro, qui ad amicam properans in ea submersus est. ASC.

Comicus ut, liquidis perijt dum natabat in undis,
Et tua sic stygius strangulet ora liquor.
Aut ubi uento sum superabis naufragus æquor,
Contacta pereas ut Palinurus humo.
Vtq. cothurnatum uatem tutela Dianæ.
Dilaniet uigilum te quoque turba canum.
Aut ut Trinacrij salias super ora Gigantis,
Plurima qua flamma Sicanis Aetna uomit.

COmicus vt liquidis) Et Terẽt. comędiatũ scriptio, signat interitũ, qui vt testatur Donatus super Terent. cum ex Græcia rediens nauem conscẽdisset, naufragio periclitatus occubuit, & cum eo fabul. c. & 8. ex Menandro conuersæ perierunt. [Liquidis) Atheniensis comicus dum in Piræo portu nataret, suomersus est, de quo nobilissime à Græcis editæ tradũt Elegiæ, & à Calim. epi. vt vetus interpres docet. [Aut vbi ventosum) Palinurus Iasij filius, Æneæ nauis gubernator, nimio somno vexatus in mare cecidit, cumq. triduo enatasset, à Veliensibus occisus est, vt Maro carmen testatur, licet ibi redarguatur ab Iulio Hyginio. Aul. Gel. [Vtq. cothurnatum vatem) Euripides Clitus Olitricis, & Cauponis, Menesarchi filius in Salamine natus duo de 20 annos agens, Tragœd. ã scribadorsus est, adeoq. in eis excelluit, vt præstãtissimus inde extiterit inter Græcos scriptis Tragicos: Athleta ẽt fuit. Eleusino. n. & Theseo certamine pugnauit, & coronatus est. In physicis Anaxagora vsus est pceptore, in arte dicendi Prodico, in mortali Philosophia secutus ex Socr. mulieres ferme oẽs maiorem in modum exosus dr̃ duas tamen dilexit, ex quibus filios excepit: In Macedonia apud Archelaum regem magno honore est habitus, à cuius cœna noctu cum reuerteretur, a Lysimacho Archelai seruo, Dianæque templi æditu immissis Deæ canibus dilaceratus est, hunc Lysimachum Arnæus Macedo, & Creteus æmuli Euripidis corruperant, vt ita cum necaret, cu Macedones sepulturam, & ingentes honores præbuere, ad quos cum Atheniensium legati venissent, vt eius ossa in patriam transferre sinerent maximo consensu in ea redeneganda Macedones perstiterunt, habes Aul. Gel. 12. No. atticarum. [Aut vt Trinacrij) Empedocles Agrigentinus Melonis filius, vt tradit Hippobotus, vt vero Thelauges, Achinomi, fratrem habuit Callicratidem teste Phauorino in commentarijs. hic Pythagoricam sententiã sectatus est, cuius & auditor fuit, eximius philosophus extitit, quo Lucretius totã Siciliã multũ dcorari dixit, scripsit carmine Zerlis trãsitũ, scripsit & tragedias, multa alia cõ ZAR.

posuit,ut Hiet.& Arist.tradunt,quorum alter 43.eius opuscula legisse refert,alter uero se pissime ei⁹ retulit opiniones ex diuersis libris euulsas.uaria de ei⁹ morte tradunt:nã alij scr.in Peloponneso obijsse mœrore,quia cũ agrigentinũ conderetur,inimicorũ nepotes ipsius obsisterent instituto.Heraclides aliam mortem memorat,uulgatissima aũt q̃ nũc ab Ouid.tangitur cupidus Emped. immortalitate potiri,in Ætnam montẽ se piecit,cre dẽs se ita hominibus facile persuasum iri deũ effectum : flãmis autem absumptus est:nihilq; præter crepidam inuentũ est.Hinc Ho.in poetica. Siculique poetæ narrabo interitũ.Deus immortalis haberi,Dũ cupit Empedocles,ardẽtẽ frigidus Ætnã,insiluit, Ætna mõs est Siciliæ,ab Ætna muliere ibi sepulta dictus,q̃ Iupp.dilexit,ut auct.est Pindarus.

ASC. COMICVS) &c.[Vt) i.quemadmodum.[Comicus).s.Menander nouæ comœdiæ princeps:aut,ut quidã uolunt,Terent.è Græcia rediẽs.[Perijt).i.submersus est, dũ nabat in undis liquidis.[Sic liquor Stygius).i.infernalis. [Strãgulet &).i.ẽt ora tua.[Aut ubi tu nau.).i.naufragium passus.[Superaris).i.superaueris. [Æquor uẽtosum).i.procellosum mare tũc sup.pereas.[Humo).i terra cõtacta.[Vt Pal.).s.directoi nauis Æneç perijt sup. interẽptus in portu,Velino postea dicto,ut in 6.Æn.dicitur. [Turba canũ uig.) Apposito riç tutela Dianç.[Dilaniet quoq;).i.etiamte,ut sup.dilaniauit.[Vatem Cothurnatum) .s.Euripidem.[Aut tu salias super ora gigãtis Trinaerij).i.Siciliẽsis,hoc est Sicilia in mõ te Ætna relegati.unde Æneid.3.Fama est Enceladi semustũ fulmine corpus Vrgeri mole hac &c.supple ab ea parte.[Qua Ætna Sicanis).i.Sicilie nsis.[Plurima).i.abundantissima.[Vomit flammas:quod).s.Empedocli contigit,ut docet Flaccus in arte poetica.

Diripantque tuos insanis unguibus artus.
Strymoniæ matres,Orpheon esse ratæ.
Natus ut Althæa flamminis absentibus arsit,
Sic tuus ardescat stipitis igne rogus.
Vt noua Phasiaca compressa est nupta corona,
Vtque pater nuptæ,cumque parente domus.
Vt cruor Herculeos abij diffusus in artus,
Corpora pestiferum sic tua uirus edat.

ZAR. Diripantq. tuos) Orpheus, de quo multa superi⁹ narrauimus, amissa penitus Euridice uxore, mulierum spreuit concubitu,per siluasq.comeãs montes,& arbores & saxa lyræ modulamine ad se trahebat,ut Hor. in Carm.ait: Aut super Pindo,gelido ue in Hæmo.Vnde uocalem temere secutæ Orphea siluæ.primus. Thracas amores in pueros docuit.unde Ouid.in Met.Ille ẽt Thracum populis fuit auctor amorem in teneros transferre mares, citraq. iuuentam ætatis bene uer:& primos carpere flores, tandem à mulieribus quas spernebat:in Thracia occisus est Diogenes aũt Laertius secutus hist.fulminatum à Ioue tradit,idque uetustissimo epig.comprobat,quod in Dio.Macedoniæ insculptum legitur.quod ita à latinis est interpretatum Orphea cãdẽti transfixũ fulmine Thraecem. Cum aurata.Aonides hic posuere lyra.[Strimoniæ ma.).i.Thragiæ: Strymon enim fluuius est qui teste Plin. in 5.nat. hist. Macedoniam à Thracia separat: fluitque à uertice montis Aemil.[Natus ut Altheæ) Oeneus Parthaonis filius Calydoniæ rex ex Althæa Meleagrum genuit.hic Oeneus dijs omnibus sacra instituit,una dempta Diana,q̃ seu indignatione,siue obliuione prætermisit.irata autem dea uastissimæ magnitudinis aprum in Calydoniam immisit qui totam deuastabat regionem quamobrem, ut tanta expelleretur pestis,rex partem regni ei,qui aprũ interfecisset, dicitur pollicitus Meleager regis natus animosus & uiribus uallens collecta iuuenũ manu, aprũ occidere decreuit,affuit Iasij quoque filia Atalãta, quæ in primis telo eum uulnerauit, quo uulnere deinde facile ab omnibus occisus est.Meleager autem Atalãtæ forma illectus,feræ caput ei dono tradidit,decus apud antiquos maximum,qd ægre ferẽtes Plexippus & Agenor Meleagri auunculi,puellæ caput abstulerunt.quare ita commotus amans Meleager, eos occidit quem casum cum Althæa percipisset,stipitem, in quo filij uita erat cõbustit: nato.n.Meleag.parcæ ardentem stipitem in altheæ cõspectum posuerũt affirmãtes,quoad stipes ille duraret,filiũ eius,uita functurũ, quẽ magna diligẽtia usq; ad fratrũ mortẽ,

ut docuimus,custodiuit.sic Oui.& Lact.perhibent.[Vt noua Phasiaca) Medea ab Iasone spreta pp Glaucen:uel,ut alij,Creusam Creōtis.filiam, q̄ uxorē Iason acceperat,ut iniuriā ulcisceret,coronā maleficā arte compositā exhibuit Creusæ,uel Glaucæ qua mortua, una cum toto domo,occisis filijs Medo,& Metmoro,dolorē suū ulta pēnatis draconibus fugit,& Medeā cōstituit ciuitatē,Acrō est auct.& Sen.in Tragędia,q̄ Medea nuncupet. [Vt cruor Her.)Sępi⁹Her.īteritū exposuim⁹ q tunica àDeianira uxore missa extinct⁹ ē.

ET matres Strymoniæ).i.Thraces.[Diripiāt).i.dilacerent.[Tuos artus).i.mēbra tua. [Vnguibus insanis.i.impie insaniētes.[Ratæ).i.arbitrātes,sup.te,esse Orpheon.nā sic Orphea dilacerauerunt.[Et ut natus).i.filius.[Althææ).s.Meleager.[Arsit).i.cōsumptus,& cōbustus est flāmis ardētib.[Si rogus tuus ardescat igne).s.fatali,in rogū tuū immisso à matre.[Vt noua nupta).s.Iasonis sponsa,hoc est Creusa Creontis Corinthiorum regia filia.[Arsit corona Phasiaca).i.à Medea Phaside,seu Colchida missa.[Et ut pater nuptæ).s. Creon.[Et domus).s.tota.s.arsit cum patēte,sic tu sup.ardeas.[Vt cruor).s.Nessi uenenosus.[Abiit diffusus in artus Herculeos).i.in membra Herculis per camisiam à Deianira per Licam missam.[Sic uirus).i.uenenum pestiferum.[Edat.i.absumat corpora tua. A SC.

Qua sua Pentheiden proles est ulta Lycurgum,
Hæc maneat teli te quoque plaga noui:
*Vtque Milo robur * diducere fixile tentes,*
Nec possit captas inde referre manus:
Muneribusque tuis lædaris ut Icarus,in quam
Intulit armatas ebria turba manus:
Quoque dolore necis patriæ pia filia fecit,
Vincula pēr laquei fac quoque guttur eat.
Obstrictusque famem patiaris limine tecti,
Vt legem pœnæ cui dedit ipsa parens.
Illius exemplo uioles simulacra Mineruæ.
Aulidis à portu,qui leue uertit iter.

QVa sua Pētheideu) Butes Lycurgi filius Bacchantes mulieres in patris uindictā occidit cuius obitus iam meminimus.Pentheidem dicit,siue quia similia Pētheo egerit, siue quia nepos Pēthei fuit,nā Pentheus Trianthen genuit, à quo natus est Lycurgus,ut à uetere didicimus interprete.[Vtque Milo robur) Milo Crotoniensis illustris Athleta fuit, ut apud Gel. in 14.qui cum in locis siluestribus Italiæ iter faceret,quercū proximè uiam patulis in patre media ramis hiātē uidit,immissis digitis in hiatū arboris,diducere eā conatus est,medioq. iā rescisso, ipse cū manus deduxisset, credēs iā opus pfectū in naturā arbor redit, & retētis hoīs manibus,feris eū præbuit dilacerandum,quod etiam à Valerio Max.iungitur. [Muneribusq; tuis lædaris ut Icarus) Vt ab Hyginio accepimus,cum àLibero patre uini usum edoctus esset,Atticorū fines perambulans,pastorib.nouū genus liquoris pbuit, quo ebrii existimarūt ueneno se potatos quare Icarū in puteum deiecerūt,eius aūt canis Mœra dicta,q̄ semp dnm sequebat,domū uenit,ac Erigone Icari filiæ mortis patris suspicionē ostendit:quam ēt ad locū pduxit,tanto autem dolore affecta dicitur Erigone, ut suspensa uita decesserit,cui mortuæ canis spiritu suo parētauit: quos oēs Iupiter miseratione in astra deformauit.[Quoq; dolore necis) Erigonē dicit.de qua nūc locuti sumus.[Obstrictusq; famē) Euristhenes matrem Laconicā nobilem crudelitate dicitur habuisse,quæ in bellū filio prodeūti iussit,ne domum reuertere tur , nisi cæde hostiū pollutus,is nequaquam id psunctus est quare à matre clausus media ad inferos successit, ut uetus docet interpres.[Illius exemplo uioles)Aiacis Oilei tangit hist.q inter scopulos illisus est,ut exposuimus. ZAR. * .i.aperire a.l. diducere

HÆC plaga noui teli,qua Lycurgū Pentheiden).i.Pēthei filium.[Sua proles).i.filius Butes.[Est ulta).s.occidendo Bacchi sacerdotes uarijs supplicijs.[Maneat) .i.expectet. [Quoq;)i.ēt tc.[Et tētes).i.coneris.[Diducerere) .i.ī diuersas partes distrahere.[Robur) .i.arborē robustā aūt te ueraarborē robur dictā,q ē de gñe quercuū [Fissile).i.fissam,& rimosam.[Vt).i.quemadmodum.[Milo)Sup. tentauit, ut etiā A. Gellius recitat. [Nec possis referre idē).i.ex ipso robore.[Manus captas.i.cōprehēsas ab arbore, & ita maneas A SC.

præda

prçda feris,ut ille mãsit.[Et lædatis tuis munerib.).i.ob tua munera,& inuenta.[Vt Icarus) sup.læsus est ob inuentũ uinum.[In quem ebria turba).s.agrestium credens se ueneno infectam.[Intulit manus armatas)Quæ ipsum occiderunt.[Et fac quoque).i.et [Vt) sup.[Guttur tuum eat per uincula laquei.i.ut strangulerís,& suspendaris.[Quod).i.quã rẽ.[Pia filia).s.Erigone uirgo.[Fecit dolore).i.ob dolorem.[Necis patriç).i.paternç,seu patris sui Icari.[Et tu obstructus in limine recti).i.domus.[Patiaris famẽ ut)sup.famem passus est,& ea neci datus Eurysthenes Lacedçmonius.[Cui ipsa parẽs).i.mater dedit le gẽ pęnç,ut recitat̃ à Calderino.[Illius exẽplo)Ad finẽ usq;,quem nunc attingimus,imprecatur in Ibin.Ordo est.[Violes simulacra Mineruç exemplo illius).s.Aiacis Oilei,q concubitu templũ Palladis incęstauit.[Qui uertit iter leue).i.facile à portu Aulidis, ob quam rem uolunt alii legendum esse Dianç [Et luas morte).s.tua.[Pçnas pro crimine ficto).i.false imposito.[MoreNauplię).i.Palamedis Nauplij filij ab Vlysse falso accusati. [Nec iuuet te non meruisse).i.nec prosit tibi,q̃ nõ merueris,sicut nec Palamedi profuit.

ZAR. Naupliadęq. modo) Palamede dicit non uulgaris industrię uirũ, nam pręter 16. lrīs,quas adinuenit, latrunculorum quoque ludum primus, creditur cõpecisse,auct.Pli.hic Nauplij filius fuit, & Vlyssis dolo à Gręcis lapidibus obrutus,ut iam ostendimus. [Æthalon ut uita) Isidis sacerdos Æthalon, qui filii) concubitum petierat interfecit, quare cum in eius templo aliorũ Ægyptij regum imagines collocent,hu ius ne statua poneret, est uetitum,uel sic,Æthalus sacerdos Isidis ab hospite occisus est, quare Ægyptij Isidis iram metuentes,instituerũt, ne quis ex ea familia sacerdotium iniret, aut sacris Isidis posset interesse

Naupliadeque modo ficto pro crimine pœnas
Morte luas,nec te non meruisse iuuet.
Ethalon ut uita spoliauit Isiodius hospes,
Quem memor a sacris nunc quoque pellit Io.
Vtque Melantheum tenebris à cæde latentem
Prodidit officio luminis ipsa parens.
Sic tua coniectis fudiantur corpora telis,
Sic precor auxilijs impediare tuis:
Qualis equis pactis,quos fortis agebat Achilles,
Acta Phrygi timido est nox tibi talis eat.
Nec tu quam Rhesos somno meliore fruaris,
Quàm comites Rhesi tu necis ante diem:
Quam quos cum Rutulo morti Rhãnete dederunt
Impiger Hyrtacides Hyrtacidæque comes.
Cliniadæque modo circundatus ignibus atris,
Membra fera stygie semicremata neci.

ut narrat uetus interpres.[Vtq. Melanthęum)Melanthęus homicidio obnoxius cũ lateret,à matre rei inscia,quęrentibus est manifestatus, utque melius cognoscerent lumẽ attulit,qui captus capite mulctatus est,ut uetus interpres scr Alij de Codro intelligentes p uertunt hist.[Sic tua coniectis)Ad huius loci interpretationem tres inferiores uersus ptinent,& Dolona Phrygiũ taxat.Hic ad Gręcorũ castra missus est à Troianis,qbus Achil lis equos Balion inquã & Xanthũ abducere pactus est,sed ab Vlyss. & Dio.per noctẽ captus occiditur,prius tũ Troianorum detectis consilijs,ut Ho.& Dictis scr.Ouid.in Heroidib Retulit & ferro Rhesumq;,Dolonaq. cęsos,Vtq. fit hic somno ,pdit*,ille dolo.[Nec tu q̃ Rhesus Cionei filius Rhesus Thracię rex, in Troianorum auxilia ueniens una cũ comitibus ab Vlyss.& socio Dio.occisus est,Dolon,qui equos albos secum ducebat q si Xanthum bibissent,erat in fatis Troiam capi non posse, ut Maronis carmen testatur At dẽtesq; auertit equos in castra priusquã Pabula gustassent Troię,Xanthumq; bibissent. Ho.& Dictis hanc copiosius scri.hist. [Quam quos cum Rutulo) Nisus Hyrtaci filius,& comes Euryalus in Rutulorum castra uenere,ubi Rhamnetem,multoq; alios morti dedere,randem & ipsi agniti occisi sunt,ut in 9.Æn. Virg.est auctor. Cliniadæque modo) Pericus Clinię filius a sociis occisus est,ac semicombustus propter auri copiam,quã habebat secũ,si uereri credimus interpreti.potest quoq; de Alcibiadę Clinię filio intelligẽ

qui

qui in Phrygia crematus est Lysandri Lacedæmonij artificio, vt Probus Æmelius tradit. legitur,& Clytiadæ,& Clytiæ filium dicit.qui dicitur radijs solaribus exutus.

ET tu ipsa pares).i.mater [Prodidit officio luminis).i.agnitione p oculos facta.[Melanthem).s.filiū suum.[Latentem) Defensum.[A cæde).i.occisione.[Tenebris).i.beneficio tenebrarum.[Sic tua corpora fodiantur telis coniectis) .s.in ea.& ego precor vt impediare sic.[A tuis auxilijs).i.ab ijs, qui tibi auxilio esse deberent,vt ille a matre impeditus est.[Qualis nox est acta Phrygi).i.Troiano.s.Doloni.[Timido).s.propter furtū,quod attentauit,hoc est equis,quos fortis Achilles agebat.[Pactis).i.pollicitis ab eo.[Talis nox, eat tibi).i.illudaris,& tandē neceris,ut ille.[Nec tua fruaris meliore sōno quàm Rheus) .s. Rex Thraciæ, qui prima nocte cum Troiam intrare non posset, somno grauatus deprehensus,& occisus est,ablatis equis eius candidissimis,& fatalibus. [Nec tu fruaris meliore somno Ante diem necis).i.pridie,quàm necaberis.[Quàm)sup.fruebantur comites Rhesi.Et non fruaris meliore somno.[Quàm) sup.ii.[Quos Hyrtacides).i.Nisus.[Impiger).i.velocissimus cursos,vt paret 5. Æn.& etiam 9. [Et comes Hyrtacidæ).s.Euryalus. [Dederunt morti) .i.occiderunt cum Rhamnete Rutulo, dum.s.per noctem ad Æneam iter habebant per castra Rutilorum,ut late patet Æn. 9. [Et tu feras membra semicremata).i. ad medium cremata. [Nec stygiæ) .i.ad mortem infernalem, existens circundatus atris ignibus.[More Cliniadæ).i.Alcibiadis,qui in cubiculo crematus est,aut more Clyciadæ puellæ filij,qui radijs Solis exustus perijt. ASC.

Vtq. Remo muros auso transire recentes,
Noxia sint capiti rustica tela tua.
Denique Sarmaticas inter Geticasq. sagittas
His precor ut uiuas, & moriare locis.
Hæc tibi tantisper subito sunt missa libello,
Immemores ne nos esse querare tui.
Pauca quidem, fateor, sed dij dent plura rogatis,
Multiplicantq. suo fauore mea.
Postmodo plura leges, & nomen habentia uerum,
Et pede quo debent acria bella geri.

VTq. Remo muros) Narrat in primo V.C.Liuius Remum in contētione augurij ictū in turba cecidisse. deindē ait:Vulgatior fama est ludibrio fratris Remum nouos trāsijsse muros, inde ab irata Romulo cum uerbis quoq; increpitans adiecisset,Sic deinde quicunq; alius transiliet mœnia mea, interfectū à Celere Centurione rastro [Rustica tela) Quia rustici ij Rom.erāt, isq. Centurio, à quo Remus occisus. [Deniq; Sarmaticas inter Geticasq. sagittas) Sarmatę,quos Græci Sauromatas uocant: Borealem regionē incolunt exilē, ac tenue, alioquin felicibus refertam arboribus, ab Amazonibus oriundi,ut Herodotus tradit, tanta ijs est barbaries,ut pacem non intelligant,sagittis in bello uti solitos accepimus,sicut & Getas,q à Romanis,teste in 4 hist. Plin. Daci nuncupantur:Thraciam incolere dicuntur.eodē in loco. Plin.auct.quorum sæuitiem in lib.de Ponto Ouid.memorat,cum ait:Nulla Getis toto gens est truculentior orbe [Hæc tibi tantisper) Interea.& si ferè post se postulet,dū pro donec siue quandiu, ut doctorū grāmaticorū est sententia. [Subito sint missa libello, Immemores ne nos esse querere tui) Solent homines cum à patria absunt, quamprimum ad amicos literas dare, ut inde ipsorū oblitos non credant.quare nunc poeta, inquit. [Mittimus tibi has nostras imprecationes subito,ne credas me iniuriæ oblitum. quare in principio operis dixit. Sic ego te nondū ferro iaculabor acuto,& quæ sequūtur ad octo uersus. [Querare) Queror deponens absolutum,sine æ,diphthongo,idē,quod lamētor,ualet,ut hoc loco. unde questus quartę inflexionis pro lamētatione accipitur,cuius datiuus & ablatiuus pluralis est questubus,ut portubus. Quæror aūt cū per diphthongum scribitur, à quo multa componuntur uerba notissimā habet significationem,quam docti pariter,& indocti tenent,unde quęstus.i.lucrū deducitur qui in datiuo,& ablatiuo plurali quęstibus facit [Pauca quidē fateor) subaudiē dum missa à me sunt. [Sed dij dent plura precanti) Roganti. precor cum merū post se accusatiuum ZAR.

cusatiuum habet, est idem quod rogo, cum uero datiuo adiungitur est idem, qđ imprecari, hoc est optare alicui Deos precando bonam fortunam, aut malum, quemadmodum apud auctores obseruauimus, de quo uerbo differit Gellius in noctibus Atticis. [Postmodo plura leges) Intelligendum quam ista quæ nunc mittimus. [Et nomen habentia uerum) Nō autem quemadmodum in præsentia ficto nomine Ibidem appellamus. [Et pede, quo debent acria bella geri) Carmine iambico utimur ad maledicentiam proprie, ut in principio docuit poeta, ubi dicit postmodo si perges in te mihi liber Iambus Tincta Lycābæo sanguine tela dabit. Et nos quoque in commētario abunde explicuimus. [Acria) Seuera. Acre multas habet significationes, ut Nonius Mar. docet, inter quas acre ꝑ seuero exponit [Bella) bellum, & prœlium ita inter se differunt; ut bellum dicatur, tum ipsa pugna, tum totum tempus quo in militia sumus, prœlium ipsum tantummodo armorum certamen. [Geri) Fieri gerere habere, ferre, & ut hic, facere, teste Nonio. & Gerrones nugatores nuncupant, & gerræ nugæ. sicut Seruius, & Nonius Marcellus tradunt: nō à gerendo, nam geminat, r. sed à Getra: quod est cratis genus, quod cum sibi poscerent Siracusani ꝑ scutis illusi, tamen nomen dederunt nugacibus.

De SC. ET tela rustica sint noxia) .i. nociua. [Tuo capit) .i. interficiant te. [Vt) Sup. fuerunt, noxia Remo fratri Romulo auso transire. [Muros) .s. Romæ. [Recentes) .i. recēter factos & adhuc humiles. [Denique ego precor, ut uiuas & moriare his locis) .s. in quibus me esse gaudes. [Inter sagittas Sarmaticas, & Geticas) .i. Sarmatarum, & Gettarum ferocium populorum ad glacialem Oceanum habitantium. [Hæc) .s. maledicta, & nociua uota. Sunt missa tibi tantisper) .s. dum inter Geticas sagittas moriaris. [Libello subito) .i. subito calore edito. [Ne querare) .i. queraris. [Nos esse immemores tui) Hoc per irrisionem dicit, quia melius esset non esse memorem, quam sic. [Ego quidem fateor pauca) Sup. hęc esse. [Sed Dij dent mihi roganti plura) Sup. mala in te imprecari, multiplicent mea uota suo fauore. [Et leges postmodo) .i. postmodum. [Plura) .i. plures inprecationes. [Et habētia uerum nomen) .s. tuum, cum nunc per fictionem Ibis uoceris, & sup. confecta [Pede) .s. iambico [Quo acris bella) .i. hostiles imprecationes. [Debent geri) .i. ingeri, & imprecari,

FINIS.

SERIES LITERARVM,

a A B C D E F G H I k L M N O P Q R S T V.

Omnes Quaterniones.

VENETIIS,

Apud Marcum Antonium Zalterium,

M. D. LXXXVII.

